

Kritik af børneforsorgen i Forældrebladet udgivet af Ellen Hørup 1943-1950

En antologi ved Holger Terp. Det danske Fredsakademi, 2019

Indledning

Dette er en historiebog om et enkelt emne: Dansk socialhistorie.

Og det i en meget begrænset periode og med en eneste kilde til historien.

Den eneste kilde? Næppe.

Det du nu skal i gang med at læse er et udvalg af artikler i det nu meget sjældne tidsskrift Forældrebladet, som udkom under og efter den tyske besættelse af Danmark i perioden 1943-1950. Forældrebladet blev udgivet af journalisten Ellen Hørup som havde Alvar Westerberg, som medredaktør på Forældrebladet. Journalisten og publicisten Ellen Hørup (1871-1953) havde en stor aktiepost i avisen Politiken som gjorde hende økonomisk uafhængig. Ellen Hørup har i 2019 endeligt fået sine biografier. Historikeren Lone Rünitz beskriver og dokumenterer godt s. 255-286 samtidens meget forskellige reaktioner på Ellen Hørups bidrag til børneforsorgsdebatten. Sent i efteråret 1943 køber Ellen Hørup gården Egelund i nærheden af Frederikssund til pædagogen Bodil Pedersens børnehjem for vanskelige børn. Ellen Hørup køber også Forældrebladets feriekoloni i Kattehailemose for forsømte børn fra København.

Sidstnævnte, Alvar Westerberg er stort set ukendt i dag og omtales kun i historikeren Carl Heinrich Petersens Fra Klassekampens slagmark i Norden som medredaktør af det illegale tidsskrift Arbejder-Opposition. En anden historiker Sofie Lene Bak omtaler ham som "Lederen af de danske flygtningeforlægninger"¹, som må være lejrene for de tyske og østeuropæiske flygtninge i Danmark fra slutningen af anden verdenskrig og i årene fremefter til 1948. En tredje meget flittig bidragsyder i Forældrebladet var forfatteren Harald Herdal². Alvar Westerberg fik, ifølge tidsskriftets kasse journal 150 kr. om måneden. Herdal modtog 250 kr.

Når jeg tillader mig at kalde Forældrebladet sjældent eller endda meget sjældent, så er det fordi der bortset fra en enkelt undtagelse, ikke er nogen som helst faghistorikere eller debattører, der har beskæftiget sig med tidsskriftets indhold. Forældrebladet har heller ikke så vidt jeg ved, inden for de sidste 30 til 40 år været udbudt til salg hos antikvarboghandlerne eller i aktionshusene.

I Danmark er det i dag, ifølge forældreansvarsloven og straffeloven forbudt at slå børn. Sådan har det imidlertid ikke altid været. Myndigheder har altid givet sig selv retten til at straffe dømte forbrydere på forskellig vis. Tyveri, lydighedsnægtelse og deserteringer kunne medføre dødsstraf eller langvarige fængselsstraffe under barbariske, slavelignende forhold. I de gode gamle dage havde forældre, værger og undervisere siden Arilds tid ret til at slå deres børn og elever, de anbragte, de udsatte. Det tog mere end 100 års idealisme at få fjernet de sidste rester af revselsesretten i den danske lovgivning.

1 Da krigen var forbi: De danske jøders hjemkomst efter Besættelsen . / : Sofie Lene Bak . Gyldendal, 2012.

2 Bruno Svindborg: Harald Herdal i Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., Gyldendal 1979-84.

Forældreansvarsloven, lov om forældremyndighed og samvær 1997

§ 2, stk. 2: Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende handling.

Straffeloven:

§ 213. Den, som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sin ægtefælle, sit barn eller nogen hans myndighed eller forsorg undergiven person under 18 år eller en i opstigende linie beslægtet eller besvogret, eller som ved modvillig at unddrage sig en ham over for nogen af de nævnte personer påhvilende forsørgelses- eller bidragspligt udsætter dem for nød, straffes med fængsel indtil 2 år.

§ 243. Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Børneforsorgens historie

Definitioner

Anstalt

Sociale institutioner.

Tysk: 1. Forberedelser og forholdsregler der går forud for iværksættelsen af noget.

2. Adjektiv til større virksomhed, eksempelvis Danske Boghandleres Kommissionsanstalt og Livsforsikringsanstalten.

3. Sociale institutioner, eksempelvis arbejdsanstalter så som: Arbejdsanstalten for erhvervs- og subsistensløse for Aarhus by og amt, Arbejdsanstalten for Døvstumme Piger, Arbejds- og tvangsarbejdsanstalten »Sundholm«, Arbejds- og Tvangsarbejdsanstalten ved Aalborg, Horsens Tvangsarbejdsanstalt, Ladegården, Københavns Amts Syge- Daare og Tvangsarbejdsanstalt, Københavns Amts Ting- og Arresthus samt Tvangsarbejdsanstalt, Maribo Amts Tvangsarbejdsanstalt, Odense Tvangsarbejdsanstalt, Pigeheimmet på Sprogø, Ringkjøbing Amts Tvangsarbejdsanstalt, Tvangsarbejdsanstalten i Næstved, tvangsarbejdsanstalten i Randers, Ø-anstalten Livø.

Desuden: Accouchementsanstalten (Den Kongelige Fødsels- og Plejestiftelse), Epileptikeranstalten, Kellers af Staten autoriserede Abnormanstalter i København, opdragelsesanstalter, Psykopatanstalten i Herstedvester, Aarhus Sct. Johannes Sogn, Fødselsanstalten, Anstalter som sociale institutioner er omtalt i Betænkningerne 102 og 220.

Betækningsrum var rum, hvor en person anbringes i isolation for at betænke, overveje, en forseelse. Som disciplinærmidler (overfor de anbragte) anvendes betækningsrum og indskrænket kost. "Indsættelse i betækningsrum må kun anvendes i ung-

domshjem, skolehjem samt optagelses- og iagttagelseshjem, der modtager børn over 14 år, og i reglen kun overfor børn, der er fyldt 15 år. Under særlige omstændigheder kan overinspektionen tillade, at børn mellem 12 og 15 år indsættes i betækningsrum. Indsættelse i betækningsrum må ikke vare over 1 uge; med overinspektorens godkendelse kan indsættelse i betækningsrum af elever over 15 år dog i enkelte tilfælde udstrækkes i indtil 2 uger.”³

Børn er personligheder under 17 år.

En elev var også et barn eller en ung person der var anbragt på en af børneforsorgens institutioner.

Forsorg er at forsørge.

En hustugtsbog var opdragelsesanstaltnes straffeprotokol.

Politipiger var unge kvinder anbragt under åndssvageforsorgen.

Prygl er straf i form af slag.

Revselse er tugtelse også kaldet hustugt; straf, her specielt i opdragelsens tjeneste.

Revselsesret er forældres, lærere og værgers ret til legemlig afstraffelse af børn, tyende, lærlinge og elever.

Reglement for anvendelse af hustugt

De første regler om anvendelse af hustugt på opdragelseshjem findes i § 32 i lov nr. 72 af 14. april 1905 om behandlingen af forbryderiske og forsømte børn og unge personer, der bestemte, at børn under ophold i børnehjem, optagelseshjem og opdragelsesanstalter er undergivet almindelig hustugt under forstanderens ansvar. Videre blev det bestemt, at justitsministeriet for opdragelsesanstalter, bestemt for særlig vanskelige børn, i et strafferegulativ kunne give forstanderen bemyndigelse til under betryggende former at anvende disciplinærstraffe af videregående art, dog at suite straffe ikke måtte anvendes.

I § 5 i de af kirke- og undervisningsministeriet den 20. juni 1907 udstedte almindelige hovedregler for anerkendte børnehjem blev det med hjemmel i nævnte bestemmelse i loven af 1905 fastsat, at forstanderne som almindelig hustugt var beføjede til at anvende stuearrest, lettere legemlig revselse, tab af begunstigelser eller indskrænkning i de fordele eller friheder, som i almindelighed tilstås børnene. Det blev overladt

3 Betænkning vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem afgivet af det af socialministeriet den 17. januar 1950 nedsatte udvalg om ændring af hustugtsreglementet for opdragelseshjemmene m. v., 1952, s. 10

overinspektøren for opdragelsesanstalterne nærmere at bestemme, om — og da i hvilket omfang — bogføring over stedfundne anvendelser af hustugt skulle finde sted, og at give nærmere anvisninger med hensyn til hustugteris udøvelse i børnehjemmene og kontrollen dermed. Ved en cirkulæreskrivelse af 13. november 1907 bestemte overinspektøren, at legemlig revselse med redskab samt stuearrest skulle bogføres.

For de almindelige opdragelsesanstalter fastsattes de nærmere regler om anvendelse af almindelig hustugt ved kgl. anordning af 1. december 1906. Disse regler svarede i det store og hele til de for børnehjemmene fastsatte

For opdragelsesanstalter for særlig vanskelige børn udstedte justitsministeriet ved bekendtgørelse af 26. september 1906 et særligt strafferegulativ, der gav adgang til at tildele drenge indtil 18 år og piger indtil 16 år indtil 25 slag — ved bekendtgørelse af 14. januar 1910 dog ændret til, indtil 15 slag — med spanskrør. Endvidere hjemledes ret til at give eet eller dog ganske få slag med flad hånd på kinden. Som straffemidler var også tilladt indsættelse i celle for et tidsrum af indtil 14 dage og indskrænkning i kostens art, men dog således, at der blev givet børnene fuldt tilstrækkelig kost. Det var fastsat, at bogføring skulle ske med hensyn til kostindskrænkninger, der strakte sig udover et enkelt måltid, indsættelse i celle (betækningsrum) og legemlig revselse med spanskrør. Lov nr. 237 af 12. juni 1922 om værgerådsforsorg indskrænkede sig — modsat loven af 1905 — til at give en almindelig regel om, at børn under ophold i et opdragelseshjem er undergivet almindelig hustugt under forstanderens ansvar, således at nærmere regler om hustugts art, omfang og udøvelse skulle fastsættes ved administrative bestemmelser. Det nugældende reglement, der blev givet af socialministeriet den 7. oktober 1937, er så godt som enslydende med de to foregående reglementer Reglementet for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem, 1937, kaldet spanskrørscirkulæret.⁴

De hjemlede disciplinærmidler er ifølge reglementets § 3 følgende:

1. Fratagelse af begunstigelser eller udmærkelser.
2. Indskrænkning i fordele eller friheder, som i almindelighed tilkommer børnene.
3. Indskrænkning i ekstraforplejning eller i arten af den almindelige kost. Det må dog påses, at der altid gives vedkommende barn fuldt tilstrækkelig kost. Sultestraf og tørstestraf af enhver art er forbudt.
4. Mere eller mindre fuldstændig adskillelse fra de øvrige børn under arbejde, måltider og frihed (stuearrest), om fornødent adskillelse ved indsættelse i særskilt betækningsrum.
5. Legemlig revselse.

Som legemlig revselse kan anvendes:

1. Et eller to slag med den flade hånd på kinden, uden at øret berøres, eller
2. for børn under 10 år indtil 5 slag på sædet med den flade hånd, eller

4 Samme s. 8.

3. for drenge mellem 10 og 15 år indtil 3 og for drenge mellem 15 og 18 år indtil 6 slag på sædet med et tyndt spanskrør, der ikke må være over 4 cm. i omkreds og ikke over 1 m langt.

Ved legemlig revselse som under 2) og 3) omtalt skal legemet være dækket af mindst 1 klædningsstykke (benklæder). Revselse på sædet overfor piger må kun tildeles af en kvinde. Sådant revselse kan som nævnt kun tildeles piger under 10 år. Det er forbudt at anvende revselse med spanskrør overfor piger og overfor drenge over 18 år.

Den tidligere nævnte indberetningspligt findes i § 5, hvorefter ethvert opdragelseshjem, der modtager børn over 7 år, for hvert finansår gennem overinspektionen for børneforsorgen til ministeriet skal indsende indberetning om de i årets løb foretagne legemlige revselse med angivelse af, i hvilken anledning de enkelte revselse er tildelt.

Endelig er det i reglementets § 6 fastsat, at der i ethvert opdragelseshjem, som modtager børn over 7 år, skal findes en af overinspektoren autoriseret hustugtsbog, hvori forstanderen efter visse nærmere regler skal indføre anvendelsen af stuearrest eller indsættelse i betækningsrum, der varer i 12 timer eller derover, samt enhver legemlig revselse.

I forbindelse med omtalen af hustugtsreglementerne skal nævnes, at overinspektionen ved cirkulære af 27. september 1934 har udtalt, at det må anses for ganske uhensigtsmæssigt og uforsvarligt at anvende legemlig revselse som reaktionsmiddel mod ufrivillig vandladning, og ved cirkulære af 28. november 1934 har forbudt kortklipping af elever som straf.

Vold er, ifølge Socialstyrelsen, en handling eller trussel, der uanset formålet kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare.

Har man en legaliseret, autoritær, patriarkalsk ret inden for det offentlige, specielt børneforsorgen, åndssvageforsorgen, skolerne og militæret til at mishandle børn og unge i ens varetægt, bruges den. Som det fremgår af denne antologi Lovgrundlaget indenfor børneforsorgen var i al fald frem til 1952 hvor Reglement for Anvendelse af Hustugt i anerkendte Opdragelseshjem af 14. September 1933 gentaget 1. November 1937 stadig var i brug.

Man må derfor som en tommelfingerregel gå ud fra at *alle* anbragte i disse institutioner blev mishandlet voldeligt under deres opdragelse, samt, at de sager som i sam-

tiden og senere er offentliggjorte, desværre kun er enkeltstående eksemplet på den systematiske, hårdhændede praksis.

FORÆLDREBLADET

Udgivet af Ellen Herup

2. AARGANG - NR. 11

November 1944

PRIS 30 Øre

i Provinsen 35 Øre

EN VEJ der ender blindt!

*Hvordan skal Men-
skene blive anderledes
mod den Slags Opfø-
relse ...*

„Børn skal bøjes og opdrages.“ siger Skoleinspektør Thorkild Jensen.

Aviserne tilhørte dengang de forskellige politiske partier. Tidsskrifter var derfor bedsteforældrenes eneste sociale medier.

Forældrebladets artikler under og lige efter den tyske besættelse af Danmark (1940-1945) handlede om både offentlig og privat børneopdragelse, herunder specielt retten til at bruge og misbruge tvang, straf og slå børn og unge, samt, alternative former for pædagogik og undervisning i folkeskolen. Forstanderne og medarbejderne i institutionerne havde af myndighederne fået vide beføjelser overfor deres indsatte, de udsatte.

Det var alle disse forfærdelige forhold forældreforeningerne og deres tidsskrifter protesterede imod.

Nogle af disse sociale problemstillinger er stadig aktuelle til trods for de seneste generationers reformer på området for fattigdommen blandt børn og unge er stadig ikke afskaffet og det er et politisk spørgsmål.

Børneforsorg er formodentlig lige så gammel som begrebet forældreløse børn og unge. Børneforsorg er den del af den offentlige socialpolitik som ideelt set viser forsorg for udsatte børn og unge eksempelvis ved pleje, pasning, opdragelse og undervisning på en institution, kaldet et hjem. Når et barn blev tvangsanbragt af børneværnet på et hjem, mistede forældrene forældreretten til barnet.

Sociale institutioner kan være:

1. Børne- og ungdomshjem: optagelses- og iagttagelseshjem, mødre- og svangrehjem, spædbørnshjem, børnehjem, sinke- og fredeshjem, skolehjem, ungdomshjem og oplæringshjem/ungdomspensioner.
2. Hjem for blinde, døve, fysisk handicappede og andre grupper (ikke åndssvage og psykiatri).
3. Arbejdsanstalter/forsorgshjem
4. Åndssvageforsorgen og psykiatriske institutioner

Institutionerne var enten statslige, kommunale eller private.

Spædbørnshjem er børnehjem for børn i alderen 0-3 år.

Abnorme børn er en ældre betegnelse for åndssvage, epileptiske, sindssyge, blinde, døvstumme og tuberkuløse børn.

En abnormskole var en skole for børn (eller voksne), der havde en eller anden legemlig eller sjælelig brist (blinde, døve, døvstumme, åndssvage).

Anbragte er placeret ude for hjemmet på en institution, på en anstalt, på et hospital, hos en plejefamilie el.lign.

Arbejdsanstalter og tvangsarbejdsanstalter hørte under fattigvæsenet

Børnehjem var oprindelig opdragelsesanstalter for fattige, forældreløse eller vanrøgtede børn. En god liste over børnehjem findes i Kgl. bygningsinspektorsarkiver afleveret til Landsarkivet for Sjælland m. m. med et tillæg omfattende enkelte slotsforvalterarkiver 1856-ca. 1956. Foreløbige arkivregistraturer udgivet af Landsarkivet for

Sjælland m. m., 1974. Debatten om forholdene på børnehjemmene starter i Højskolebladet i 1880.

»I slutningen af 1820erne og i løbet af 1830erne oprettes fire opdragelsesanstalter⁵: Cathrinelyst ved Sorø (1827), Bøgildgård ved Viborg (1830), Fuirendal/Holsteinsminde ved Næstved (1833) og Flakkebjerg ved Slagelse (1836); og der stiftes to filantropiske foreninger, bestående af Københavns 'velansete mænd' fra embedsvæsenet, politiretten, fattigvæsenet, næringsdriften, kirken og universitetet: Comiteen for at grundlægge en indretning til moralsk fordærvede personers, men især den opvoksende ungdoms forbedring (1830) og Foreningen af 1837 til forsømte børns frelse (1837)...

De tre første forstandere for opdragelsesanstalter var Peter Poulsen Schmidt (1797-1885), Bøgildgård, Anders Stephansen (1791-1870)⁶, Holsteinsminde⁷, og Christen Christensen-Møller (1810-1890), Flakkebjerg. «

Fredehjem er en ældre betegnelse for institution for udviklingshæmmede unge; et 'hjem' for børn og unge som af de sociale myndigheder i sogne og kommuner skønnedes at have særlige behov for opdragelse, undervisning og uddannelse, eksempelvis på husgerningsskoler.

»Begrebet "fredehjem" blev første gang nævnt i forhandlingsprotokollen under mødet på Bethesda i Aarhus den 17. oktober 1906 (pkt. 8). Det tidligere nedsatte udvalg på stiftelsesdagen den 25. april 1906 tilsluttede sig her udvalgsformanden, pastor Jørgen Christian Berthelsens forslag til navnet "Bestyrelsen for Fredehjem".

Med henvisning til denne beslutning udtalte Berthelsen selv 25 år senere under et børnesagsmøde på Nyborg Strand, juni 1931: "Navnet "Fredehjem" har formentlig aldrig eksisteret før paa Dansk (eller andre Sprog). Sagen var ogsaa ejendommelig dansk. Vi sagde: Lad os frede om disse Piger, saa de kan faa Lov at blive Mennesker, hvad de er skabte til. Vi har tænkt det som et Egennavn. Vi mener, at det er forkert, at andre tager det Navn. Vi har ladet vort Navn indregistrere. Lad andre, som vil optage et Arbejde for saadanne Piger, finde et andet Navn." Ifølge denne udlægning kunne ordet "frede" således udmærket sidestilles med ordet "værne", der ikke var ukendt inden for datidens forsorg.«⁸

5 Til historien om det sociale arbejde med børn og unge. / : Christian Sandbjerg Hansen. Praktiske Grunde. Tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab Nr. 2 2008 s. 8-39. s. 9 og s. 18.

6 Joakim Larsen: Stephansen, Anders, 1791-1870, Filanthrop og Skolemand. Dansk biografisk Lexikon tillige omfattende Norge for Tidsrummet 1537-1814. / : C. F. Bricka. Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & Søn). 1887 - 1905.

Anders Stephansen: En dansk Folkeopdrages Liv og Virke Marius Rasmussen. - København: Vilhelm Priors kgl. Hofboghandel, 1919.

7 Holsteinsminde Skolehjem 1837-1957.

8 Lad os frede om disse piger : bestyrelsen for Fredehjems oprettelse og virke 1906-84. / : Finn Andersen. Oligo, Center for Oligofrenipsykiatri, 2012. s. 3.

»Ventetidsforsorgen er oprindelig sammen med den kontrollerede familiepleje, to anbringelsesformer, der skyldes Socialreformens indvirkning siden den 1. januar 1933. Pladsmanglen var allerede på dette tidspunkt mærkbar på landets åndssvageinstitutioner, hvorfor ikke så få mentalt retarderede unge f.eks. tilbragte deres liv på fredeshjemmene. Dette gjaldt især pigerne, hvoraf adskillige ifølge historiker Finn Andersens netop afsluttede undersøgelse måtte vente længe – til tider meget længe på en ledig plads på centralinstitutionen. Flere piger nåede endog at blive voksne, ældre kvinder, hvortil der måtte oprettes eget anneks. Dette gjaldt bl.a. i landsbyen Lille Karleby nær Roskilde, men begrebet ventetidsforsorg figurerer også senere i kilderne bl.a. i 1946, hvor et opbevaret regelsæt omtaler forsorgen i forbindelse med de anbragte piger på fredeshjemmene i Handbjerg nær Skive og Sølund nær Silkeborg.«⁹

Der har været følgende fredeshjem:

1. Bakkebo
2. Grøngrøft
3. Handbjerg
4. Kærgården
5. Hillerød
6. Holmstrupgaard
7. Hylleholt
8. Karoline Amaliehus
9. Kirkedal
10. Nyborg
11. Snepsgård
12. Skarridshus
13. Sølund
14. Sønderborg
15. Thorslunde og
16. Østergård Fredeshjem

Iagttagelseshjem var institutioner, hvor værgerådet midlertidig anbragte et barn, om hvis bedømmelse det var i tvivl.

Et lærlingehjem fra 1917 og fremefter, var en anstalt, hvor unge drenge eller mænd under opholdet eller anbringelsen kunne tage en uddannelse eksempelvis som snedker.

Opdragelse er udvikling og dannelse af et barn både fysisk i legemlig henseende og åndelig intellektuel og moralsk opdragelse.

9 "De historieløse børn": Ventetidsforsorgen, med særligt sigte på ventetids-/opsamlingshjemmene i det tidligere Århus Amt 1951-1980/ca. 2012 s. 6.

Opdragelsesanstalter er (offentlige) institutioner, der varetager børns og unge menneskers opdragelse; opr. om læreanstalter, skoler, spec. kostskoler og opfostringsanstalter; nu især om institutioner, der varetager forsømte og vanartede børns opdragelse; anstalt for tvangsopdragelse; opdragelseshjem.

Optagelseshjem var institutioner, hvor hjemløse eller vanskelige personer kan optages; spec.: institution, hvor værgerådet (midlertidig) anbringer hjemløse, vanrøgtede eller vanskelige ("forbryderiske") børn (og ganske unge personer).

Opsamlingshjem for åndssvage børn under børneforsorg er ventetidshjem.

Plejehjem er børne-, syge- ell. alderdomshjem; navnlig: hjem, der modtager fremmede børn i pleje; spec.: hjem, der for betaling modtager hjemløse, forsømte børn til opdragelse og underhold.

Plejepenge eller plejeløn var fra 1881 betaling for pleje af et barn.

Sinkehjem var hjem for svagt begavede børn, sinker

Rationering

Bestemt kvantum som regel af levnedsmidler og varer der er mangel på som følge af krig, der tildeles hver enkelt som det, der tilkommer denne. Ofte med bestemmelse af kvantummet og arten. Under og efter besættelsen drejede det sig om følgende varer¹⁰:

A. Sukker; Kaffe, (Kafferstatning og -tilsætning, Te og Kakao; Margarine, Smør, Franskbrød, Rugbrød, Mel og Gryn, Salt samt Kød og Flæsk.

B. Sæbe og Soda.

C. Brændsel.

D. Petroleum.

E. Gas og Elektricitet

F. Benzin til Motorkøretøjer.

G. Generatorbrænde til Motorkøretøjer.

H. Strømper.

J. Tekstil.

Skolehjem var fra 1922 opdragelseshjem for (sædeligt fordærvede eller særlig vanskelige) børn, som undervises på selve hjemmet.

Redningshjem var opdragelsesanstalter for faldne piger og drikfældige af begge køn.¹¹

10 Rationeringen 1945-47. / : Statistisk Årbog 1947 s. 114-117.

11 Dronningen af Skovtofte: En historisk biografi af Thora Esche i særlig grad belyst ud fra hendes gerning som forstanderinde for "Magdalenehjemmet", Indre Missions redningshjem for "faldne Piger"/ : Kristoffer Jensen. Historisk Afdeling, Aarhus Universitet, 2000.

Svangre- og mødrethjem er offentlige private institutioner, hvor gravide kvinder og mødre med små børn kunne opholde sig og modtage hjælp før, under og efter fødslen i tilfælde hvor sociale forhold gør det nødvendigt, eksempelvis Fødselsanstalten i Jylland og Frelsens Hærs mødrethjem "Svendebjerggaard", Hvidovre.

Navne
Tirsdag den 30. april 2019

FRELSSENS HÆR- 100 år i Hvidovre

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab inviterer til en markering i Medborgersalen/Kometen

Lars Lydholm, - Hvidovreudvalg, der nu er informationschef i Frelsens Hær.

● Frelsens Hær kan i år holde 100 års jubilæum i Hvidovre. Det hele startede på Svendebjerggaard, hvor man allerede året efter købet i af gården i 1918 indrettede mødre- og spædbørnehjem på stedet. Svendebjerggaard blev opført i 1879, og blev i året 1918 købt af arkitekt Jørgen Jørgensen, der var major i Frelsens Hær. Han udstykkede gårdens jorde og overdrog selve gården

og en patul på omkring seks tønder land til Frelsens Hær, - helt købt og frit. Den 10. juni 1919 åbnede man mødre- og spædbørnehjemmet "Catherine Booth-boligene" på Svendebjerggaard.

Fortæller historien

Da initiativet var et af de første store sociale og velgørende tiltag i Hvidovre, og må siges at have historisk betydning, har Hvidovre Lokalhistoriske Selskab besluttet at være med til at markere 100-års jubilæet. Det gøres med et arrangement på næste onsdag den 8. maj fra kl. 19.00 til ca. 21.00 i Kometen/Medborgersalen.

Her vil informationschef i Frelsens Hær, *Lars Lydholm*, der er vokset op i Hvidovre og har gået på Danborgskolen, berette om Svendebjerggaards spændende historie og om de mange forskellige aktiviteter, der gennem de 100 år har været på stedet. Lars Lydholm vil også komme med oplevelser fra sin barndom og ungdom

i Hvidovre.

- Alle er velkomne til at deltage i arrangementet i Kometen, fortæller *Karin Johansen* fra HLS-bestyrelsen.

- Tilmelding skal ske ved kontakt til Forstadsområdet på tlf. 36 49 00 30 eller ved mail til forstadsomraadet@forstadsomraadet.dk. Ikke-medlemmer betaler kr. 25,- for deltagelse i mødet.

Den 28. juni 1919 åbnede Frelsens Hær institutionen på Catherine Booth-boligene i Hvidovre og 100 år senere med et arrangement.

Ungdomslejre var beskæftigelseslejre for unge arbejdsløse, der her arbejder, driver idræt og modtager undervisning, eksempelvis Statsungdomslejren Klosterheden, Ungdomslejren "Frederikshåb" pr. Randbøl og Jerup Ungdomslejr Skagen.

En godt dokumenteret oversigt over mange af disse institutioner findes i: Anbragt i Historien: Institutionsfortegnelse Oversigt over kildemateriale om institutioner og

Kærshovedgård, der ifølge Rigsarkivet, egentlig var en gammel hedegård, blev i 1906 købt af Blå Kors og fungerede op til 1943 som Optagelses- og Redningshjem for drikfældige. Herefter blev det overtaget af Justitsministeriet og har siden 1943 fungeret som fængsel. Under krigen husede Kærshovedgård også fanger fra fængslet i Sønder Omme, der var blevet besat af tyskerne. Fra 1951-1958 modtog Kærshovedgård landssvigere og værnemagere. St. Grundet, som var en fængelsafdeling af Kærshovedgård, husede ligeledes landssvigere i perioden 1945-1958. Fra 1959-1969 blev Kærshovedgård inddraget i ungdomsfængselssystemet og modtog også ungdomsfanger. Fra 1969-1988 tjente det som alm. statsfængsel for alle kategorier af lovovertrædere.

organisationer inden for socialforsorgen 1945-1980. / : Susanne Lindow, Jesper Vaczy Kragh, Stine Grønbæk Jensen og Jacob Knage Rasmussen. Socialstyrelsen, Svendborg Museum, 2014.

Den ældre danske socialpolitik kan opdeles i følgende perioder:

1. Før og efter reformationen i 1536.
2. Fra Christian den Femtes Danske Lov, 1683 til
3. Folkeskoleloven 1814

Gældende regler [1966]

I instruktionen for skolelæreren, jfr. anordning for almueskolevæsenet på landet bilag A § 27, fastsattes det, at læreren aldrig måtte give børnene ørefigen, stød eller slag med hånden, knibe dem eller bruge skældsord imod dem. Lige så lidt måtte han indføre nogen skambæk eller skamkrog eller andre vanærende straffe, som kunne kvæle barnets æresfølelse og mere tjene til at forhærde end forbedre det. Som straffe midler nævnes advarsel, udelukkelse fra deltagelse i fornøjelser og friheder samt legetimer og nedflytning i klassen. Børn under 10 år kunne desuden »straffes med et lidet ris, de større med en tynd tamp uden knuder«.

Betænkning vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen afgivet af det af undervisningsministeriet den 24. januar 1964 nedsatte udvalg. Betænkning 407, 1966!!!

Den danske socialpolitik kan i moderne tid inddeles i perioder:

1. Det politiske systemskifte 1901.
2. Socialreformen 1933.
3. Bistandsloven 1976. Og
4. Afskaffelsen af revselsesretten 1997

Lov om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer, 1905.

»Børneloven af 1905 kom til at danne udgangspunkt for lovgivning på børneforsorgsområdet i hele dette århundrede.¹² De i børneloven givne bestemmelser blev i det hele opretholdt ved værgeråds loven af 1922 og ved forsorgsloven af 1933 med senere ændringer navnlig i 1958, samt ved børne- og ungdomsforsorgsloven af 1961.

Det lange perspektiv i dansk børne- og ungdomsforsorg er beskrevet som en overgang fra et reaktionssystem, hvor uacceptabel adfærd fra børn og forældre blev mødt med sanktioner fra det offentliges side, typisk i form af tvangsopdragelse, og til en opfattelse af det offentliges virksomhed på børneforsorgsområdet som en række tilbud om hjælp til løsning af problemer, som familien ikke selv kan klare, jf. Morten Wegener: Sanktion eller hjælp, om børneforsorgslovgivning og retssikkerhed, Roskilde Universi-

¹² Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge. / : Afgivet af udvalget om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge. 1990 s. 23-24. ; Betænkning 1212,)

tetscenter, Institut for Socialvidenskab, 1983, skriftserie nr. 12 og samme: Sanktioner eller hjælp? Om anbringelser af børn uden for hjemmet i Retfærd nr. 24, 1983, s. 42-59. Overgangen fuldbyrdedes i årene mellem 1958 og 1964, en periode man med nogen ret kan kalde "grødeperioden" i dansk børne- og ungdomsforsorg. Lovgivningen har ikke siden da været underkastet en samlet revision.

Tilbudstankegangen var båret af et ønske om at gøre børne- og ungdomsforsorgen mere målrettet, navnlig gennem etablering af et samarbejdsforhold mellem forældre og myndigheder. Det blev derfor et selvstændigt mål at luge ud i regler og bestemmelser, der kunne stille sig hindrende i vejen for et sådan samarbejdsforhold, men det blev også anset for vigtigt at hæve det faglige niveau, således at børne- og ungdomsforsorgen havde noget at byde på i arbejdet med børnene og samarbejdet med forældrene. Tre tendenser var fremherskende i "grødeperiodens" lovgivning: Der blev lagt større vægt på forældrenes indforståelse end tidligere. Den faglige kompetence hos myndigheder og medarbejderne blev styrket. Endelig blev kontrolforanstaltninger i form af obligatorisk tilsyn med særlige grupper af børn afløst af en frivillig familievejledning uden egentlige myndighedsfunktioner.

Hovedprincipperne bag børneforsorgslovene fra 1958, 1961 og 1964 indgik som et væsentligt indslag i idegrundlaget bag bistandsloven, som trådte i kraft den 1. april 1976. Disse principper kan udtrykkes i det synspunkt, at der bør ske en samlet behandling af familiens forhold. Børn og unges problemer kan ikke ses isoleret, men den samlede indsats til familien må ses ud fra et familiepolitisk og socialpolitisk helhedssyn og ydes i samarbejde med forældre og andre som et tilbud til barn og forældre.«

Hver periode havde sine markante kritikere af socialpolitikken:

1. Peter Sabroe. Hebronsagen 1907. Flakkebjerg Drengeshjem.
2. Ellen Hørup og
3. Hanne Reintoft.

Børneværnets virksomhed i årene 1941—1948 er opgjort af Danmarks Statistik således:

»A. Børneværn.

Børneværnets virksomhed (forsorgslovens kap. V—XIV) omfatter tilsyn med børn i hjemmet (herunder plejebørn og børn uden for ægteskab m. V.), forebyggende børneværn samt anbringelse af børn udenfor deres hjem. I tabelafdelingens tabel I er der givet en oversigt over disse tre grene af børneværnets virksomhed i årene 1941—1948. Oplysningerne om tilsyn med børn og om forebyggende børneværn er hentet fra de af overinspektionen for børneforsorgen udarbejdede årsberetninger, der er offentliggjort i Børnesagens Tidende, og oplysningerne om anbringelse af børn udenfor hjemmet fra

de af landsnævnet for børneforsorg foretagne opgørelser, der for årene til og med 1948 er offentliggjort i Socialt Tidsskrift.

Antallet af børn under tilsyn var i årene før krigen ca. 52 000 og lå i krigsårene ret konstant omkring 50—51000, men faldt allerede i 1946 til knapt 48 000 og er siden faldet yderligere til 46 000 i 1948. For landet som helhed var der før krigen under tilsyn ca. 14 000 børn.«¹³

Overinspektionen for Børneforsorgen og Overinspektionen for opdragelsesanstalterne

Iht. lov 72 af 14.4.1905 om behandling af forbryderske og forsømte børn og unge personer oprettedes, ifølge Rigsarkivet, Overinspektionen for Opdragelsesanstalterne. Overinspektionen varetog overtilsynet med samtlige offentlige og private statsanerkendte børnehjem og opdragelsesanstalter samt overvågede de lokale værgeråds virksomhed. Overinspektøren var tillige formand for Overværgerådet For børnehjem hørte anerkendelse og tilsyn under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, for opdragelsesanstalterne under Justitsm. Loven afløstes af lov 237 af 12.6.1922 om værgerådsforsorg mm. Overinspektøren var herefter ikke længere formand for Overværgerådet, men menigt medlem. Betegnelsen opdragelsesanstalt blev afløst af opdragelseshjem. Ved Socialministeriets oprettelse i 1924 blev tilsynet med såvel børnehjem som opdragelseshjem henlagt under dette med Overinspektionen som faglig melleminstans. Denne hørte 1926-29 under Ministeriet for Sundhedsvæsen. Værgerådsloven af 1922 blev i forbindelse med socialreformen afløst af lov 181 af 20.5.1933 om offentlig forsorg afsnit II børneværn (83-181).

Tilsynsmyndigheden skiftede navn til Overinspektionen for Børneforsorgen. Ved lov 192 af 7.6.1958 om ændringer i lov om offentlig forsorg, jf. lovbek. 329 af 19.11.1958 henlagdes en række afgørelser, der hidtil var truffet i Landsnævnet for Børneforsorg eller i Socialministeriet, til Overinspektionen, som herefter kom til at hedde Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorgen. Ved lov 227 af 27.5.1970 om styrelsen af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender oprettedes Socialstyrelsen som overordnet centralorgan for sociale anliggender.

Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorgen blev herefter en afdeling i Socialstyrelsen, jf. Socialmin.s cirk. 204 af 4.11.1971

Børnesagens Tidende og Socialt Tidsskrift er ikke digitaliserede. Der er i Børnesagens Tidende 1943 til og med 1946 en eneste omtale af Ellen Hørup og en anmeldelse af Harald Herdals første erindringsroman. Forældrebladet omtales overhovedet ikke.

13 Offentlig forsorg og forsikring 1941/42-1948/49. Danmarks statistik. Statistiske meddelelser 4. række 144. bind 6. hæfte. Udgivet af det Statistiske Departement, 1952 s. 6.

Der var bl.a. følgende statsungdomshjem:

Bråskovgård Statsungdomshjem

Arkiv: Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg

Bråskovgård Statsungdomshjem, beliggende i Stenderup sogn, Vejle amt, blev, ifølge Rigsarkivet, oprettet i henhold til Lov af 14. april 1905 om behandling af forbryderiske og forsømte børn og unge personer (Børneloven). Hjemmet blev taget i brug i 1908 som en statsopdragelsesanstalt. 1. januar 1923 blev Bråskovgård i henhold til Værgerådsloven af 1922 omdannet til et statsungdomshjem med en lukket straffeafdeling, hvor drenge, der havde udvist en særlig dårlig opførsel på andre ungdomshjem, kunne anbringes. Fælles for alle, der blev anbragt på Bråskovgård, var, at de var socialt hårdt belastede, havde været i behandlingssystemet i mange år, havde begået kriminalitet og var misbrugere. Drengene, der var i alderen 15-21 år, modtog såvel boglig som praktisk undervisning. Der hørte landbrug, gartneri og forskellige værksteder til Bråskovgård. Fra 1976 var der endvidere anbragt piger på Bråskovgård. Bråskovgård blev nedlagt som statsungdomshjem i 1981.

Bøgildgård Statsungdomshjem

Arkiv: Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg

Bøgildgård Statsungdomshjem i Thorning sogn, Viborg Amt, blev, ifølge Rigsarkivet, grundlagt af staten i 1830 som et led i børnesagen. Fra 1830 til 1980 var 4-5000 drenge anbragt på Bøgildgård, de fleste fra København. I 1800-tallet beskæftigedes drengene udelukkende med landbrugsarbejde, derefter kunne de også få en håndværksuddannelse, bl.a. i smede- eller snedkerværksted, eller arbejde i gartneriet. I perioden 1981-82 var der via Dansk Flygtningehjælp indlogeret vietnamesiske bådflygtninge i bygningerne. I 1982 begyndte Viborg Amts Ungdomscenter at anvende nogle af bygningerne. Viborg Amt overtog driften af institutionen ved bistandslovens ikrafttræden d. 1. april 1976, og har siden d. 1. januar 1983 drevet institutionen under navnet Amtscentret Oustruplund. Efter amternes nedlæggelse hører Oustruplund under Region Midtjylland.

Det er en socialpædagogisk dag- og døgnbehandlingsinstitution for børn fra 11 år, unge og voksne med svære psykosociale problemer med baggrund i omsorgssvigt, krænkelser, misbrug, vold og kriminalitet.

Blandt private ungdomshjem var:

Flakkebjerg opdragelsesanstalt og ungdomshjem 1836-1972

Ungdomshjemmet var, ifølge Statsrevisorene, »en selvejende institution, er et af landets ældste ungdomsforsorgshjem, idet det blev oprettet allerede i 1836. Oprindeligt blev det drevet som en landbrugsvirksomhed med ca. 60 elever. Det blev i 1923 anerkendt som ungdomshjem. Hjemmet er flere gange blevet ombygget og forbedret og er nu normeret til ophold for 48 normalt begavede unge mænd, der er under børne- og ungdomsforsorg. I hjemmet gives der oplæring på smede-, maskin- og svejseværksted samt i gartneri med drivhus og i skomager-, maler- og snedkerfagene. Indtil for nogle

få år siden kunne eleverne endvidere beskæftiges ved landbrug. Efter bortsalg af en del af hjemmets jorder er arealet imidlertid formindsket fra ca. 46 ha til ca. 15 ha. «¹⁴

Åndssvageforsorgen

Åndssvageforsorgens historie er beskrevet i Betænkning om åndssvageforsorgen afgivet af det af socialministeriet den 30. april 1954 nedsatte udvalg til behandling af åndssvageforsorgens problemer. Betænkning 204, 1958.

Ebberødgård Åndssvageanstalt. Birkerød. Oprettet af Gamle Bakkehus som arbejds hjem i 1892. Østifternes Åndssvageanstalt.

Ebberøgård's arkiver er beskrevet af historikeren Morten Steffens i 2016

Forældreforeninger er foreninger af forældre til de i en skole (eller kreds af skoler) underviste børn. De samvirkende Forældreforeninger blev stiftet 7. april 1913 og udgav tidsskriftet Barnets blad, 1926-1943. Barnets blad forsættes som Forældrebladet.

Den tidlige debat om børneforsorgen i Barnets Blad er godt beskrevet og analyseret i artiklen: Kontrol og demokrati : Træk af dansk børneforsorgs historie 1933-1958. / : Anette Faye Jacobsen. Historisk Tidsskrift, Bind 15. række, 4 (1989) 2. Der har med tiden været flere andre tidsskrifter med navnet Forældrebladet, specielt sådanne, der er udgivet af skoler. Her skal jeg blot nævne:

Forældrebladet : Organ for Forældreforeningen af 1925, (For døve Børn).
/ : Forældreforeningen af 1925. 1925-1926.

Der er mig bekendt stort set intet litteratur om Socialministeriets historie.

Hillerød Fredehjem sagerne illustrerer klart, at Børneværnet beskyttede anstalterne ledere mod udefrakommende kritik. Det var ikke de anbragte som havde myndighederne i børneforsorgens interesse.

Besættelsen

Departementschefstyret var departementschefernes administration af Danmark fra september 1943 til maj 1945. hvor de fortsatte med at udføre en regerings sædvanlige funktioner.

¹⁴ Beretning om driften af Flakkebjerg ungdomshjem ungdomshjemmet Vitskøl Kloster og statsungdomshjemmet Skibbyhøj afgivet af de af folkettinget valgte statsrevisorer, 1972. s. 10.

Aktuelle data om anbringelser uden for hjemmet

Faldet i anbringelser fortsætter i 2017. Nyt fra Danmarks Statistik 3. september 2018. ”13.960 børn og unge var anbragt uden for hjemmet ved udgangen af 2017. Det er et lille fald på 151 anbragte eller lige over 1 pct. i forhold til året før. I perioden 2011 frem til 2017 er antallet af anbragte 0-22 årige reduceret med 7 pct. Når børn og unge anbringes uden for hjemmet, er den anbragte i 55 pct. af tilfældene en dreng.”

Artiklerne i denne antologi har lettere moderniseret retsskrivning. Enkelte åbenlyse stavfejl er rettet. Titler er ændret fra store bogstaver til kursiv. Spalter er trukket sammen til en. Indrygninger i afsnit er ændret til linjeskift. Fodnoter ved Holger Terp.

Denne antologi omfatter ikke forholdene for børneforsorgen i Færøerne, Grønland og i Island. Dog skal i denne forbindelse nævnes Foreningen til Hjælp for grønlandske Børn oprettet 1924 som virkede for ”oprettelse af hjem i Grønland for børn, moderløse spædbørn, der af en eller anden grund er hjælpeløse, samt for børn, der lider af eller er disponeret for tuberkuløse sygdomme.”

Mundtlige kilder til denne periodes historie er ved at rende ud. Specielt for perioden 1933 til 1950. Derfor bliver de samtidige skriftlige kilder i arkiver, aviser og tidsskrifter desto vigtigere. Størstedelen af de anbragte under børneforsorgen kom fra fattige kår. Meget i denne historie kan allerede være gået tabt. Anbragte skaber og efterlader ikke de store arkiver eksempelvis i form af dagbøger. De har måske heller ikke været i stand til at formulere sig nogenlunde skriftligt. De er historieløse. Tiden sletter alle spor fordi systematikken i arkiverne og arkivpraksis afspejler samfundsstrukturen.

Denne antologi understreger behovet for en mere dybdegående socialpolitisk og historisk undersøgelse af den danske børneforsorgs historie i perioden fra 1933 og fremefter, hvor udgangspunktet må være socialreformen med dens spanskrørscirkulære. Hvordan var forholdene på anstalterne og hvordan klarede eleverne sig efter frigivelsen? Det er muligt, at der skal siges undskyld til en stor gruppe mennesker, som indtil nu ikke er vist den store politiske opmærksomhed.

FORÆLDREBLADET

UDGIVET AF FORENINGEN BARNETS BLAD

PRIS 30 Øre

I Provinsen 35 Øre

MARTS 1943

1943

Forældrebladet marts 1943 [nr.1].

Statsungdomshjemmet Bråskovgård 1907-.

Den skrækkelige Ungdom. Henning Friis. Sakset fra Clarté september 1942.

Børneværnet arbejder. Ellen Hørup.

Er vore Børneværn folkevalgte? Alvar Westerberg.

2 Børnebøger.

Grete Zahle: Hos Købmanden i Klinkeby.

Knud Rasmussen: Humle Bumle Bogen

Børneværnet arbejder. Ellen Hørup.

I „Politiken“ 15. Januar 43 får man at vide, at både Socialministeriet¹⁵ og Arbejdsministeriet har noget at være glade for. Socialministeriet kan, om alt går vel, tilfredsstillende Børneværnets Umættelighed på Anstalter, og Arbejdsministeriet kan blive af sine Ungdomslejre og få sine Funktionærer på 6 tomme eller næsten tomme Lejre anbragt. Da det er Børneværnet, der vil have Lejrene og får dem, er de antagelig også glade der. Men så er der heller ikke fler. De 300 Børneværnselever, der er Betingelsen for al den megen Glæde, har ikke noget at være glade over.

¹⁵ Historisk ministerium oprettet 1924. I perioder kaldet skiftevis Socialministeriet og Arbejds- og Socialministeriet. Fortsættes 2015 som: Social- og Indenrigsministeriet..

Børneværnets Anstalter er fuldt belagt. Det anføres altid som Bevis på, at det umuligt kan være i Børneværnets Interesse at fjerne flere Børn end nødvendigt, når det ingen Steder har at gøre af dem. Men det er ingen Hindring for Børneværnet. Først pakkede det Anstalterne så fulde, at der lå 25 pCt. Dreng og 15 pCt. Piger foruden dem, der var Plads til. Da det ikke forslog, lod det endog „i nogle Tilfælde" Forsorgen begynde i Arresten! Da også den Mulighed var udtømt, måtte Børneværnet benytte den Udvej, som det nødigt af alt griber til: at lade Børnene blive i Hjemmet trods „yderst uheldige Forhold". Men nu bliver altså Anstrengelserne kronet med Held, og Børneværnets Iver efter at fjerne Børn får sin naturlige Forklaring.

Vil Bureaukratiet have flere Stillinger at besætte, pønser det på at udvide sin Magt og øge sin Indflydelse, - og det gør det uafbrudt -, så er Målet for Børneværnets Vedkommende flere Anstalter. For at dette Krav skal opfyldes må ens Anstalter være fulde, Ekspektancelisterne¹⁶ lange, man må have Børn siddende i Arresten og have fuldt op af Hjem „med yderst uheldige Forhold". Dels for at opnå flere Anstalter, og dels for at kunne fylde dem, så snart man har fået dem, så man igen kan begynde at råde på fler.

Skal Børneværnet kunne fjerne et Barn uden Rettergang og Dom, må dets Anstalter i al Fald være bedre end Barnets hjem. En 17-årig Pige, hvis Sag var for i Landsnævnet, havde givet mig en Beskrivelse af det Ungdomshjem, hvor hun en kort Tid havde været. Der var 30 Piger fra 15-17. Jeg læste den op i Landsnævnet, leverede den til Overinspektør Skjerbæk¹⁷ og blev af Rådsformand Garde opfordret til uanmeldt at besøge dette Hjem. Overinspektøren vilde i Landsnævnet ikke indrømme, at det var en Straf at være på sådan et Hjem. Hvis Frihedsberøvelse er en Straf for Voksne, må Hr. Skjerbæk altså mene, at det ikke gælder for Børn. „Under alle Omstændigheder er det en Nødvendighed," erklærede han. Og hvis Arbejde uden Løn kaldes Strafarbejde for Voksne, skal det altså kaldes Opdragelse, når det er Børn. Mellem Pigens Beskrivelse, Overinspektørens Udtalelse i Landsnævnet, den udførlige Redegørelse for Hjemmets Forhold, som han sendte mig kort efter, og mit eget Indtryk efter mit Besøg i Hjemmet var der ingen væsentlige Uoverensstemmelser. På et Punkt nær. Overinspektøren forklarede i Landsnævnet, at Tremmerne for Lugerne i Tagetagens bitte små Soverum for de yngste var anbragt der af Hensyn til Pigerne, for at de ikke skulde forsøge at begå Selvmord ved at springe ud af dem. I Forstanderindens mundtlige og Hr. Skjerbæks skriftlige Redegørelse var de der for at Pigerne ikke skulde kravle ud på Taget. Efter at have set Hjemmet er jeg mest tilbøjelig til at fæste Lid til Overinspektørens mundtlige Forklaring: trods Bygningens store, lyse Spisestue, Skolestue, Gymnastiksal, og moderne indrettet Vaskeri, trods en

16 Ventelister.

17 Arkiv: Rigsarkivet. Skjerbæk, Oluf (Peter) J(ensen), jurist, børneforsorgsleder. Udskilt 1982 af Børnesagens Fællesråds privatarkiv.

Eksemplarisk Orden og Renlighed gjorde Livet Indtryk af at være ligeså glædeslæst og fattigt som i et Fængsel.

Huset var bygget til Ungdomshjem med en stor Dagligstue og en mindre. Den store var den enlige Forstanderindes private, den mindre - ikke engang Pigerne: „Det kunde jeg da nok se, at der ikke var Plads til 30 Piger." Det var kun de ældste, der kom der, og endda kun om Søndagen. Pigerne havde i deres Fritid deres Arbejdsrum, Systuen og Skolestuen med Pultene, og deres eget Rum, der dog ikke kunde komme i Betragtning om Vinteren, da det ikke var opvarmet. Ganske som i Fængslerne. Overinspektøren fremhævede, at Døren til deres Rum ikke låses. Den er derimod forsynet med en Alarmklokke, der kimer, hvis Døren åbnes indefra! Alle Breve censureres. Pigerne kan altså ikke - så lidt som Fangerne - betro sig til Forældre eller Pårørende. Når Overinspektøren protesterede mod, at den halve Times Ophold i fri Luft, som var alt, hvad Pigerne fik, kunde betegnes som "Gårdtur", da det foregik i Anstaltens Have, var den halve Time i al Fald kun Halvdelen af den Tid, Fangerne får til at trække frisk Luft. Hvad endelig Arbejdet angik, så var Pigerne i Gang fra 7-19, deri indbefattet $\frac{3}{4}$ Time Morgenandagt og $1\frac{1}{4}$ Time til Middag og Havetur. De var delt i Hold, hvert Hold besørgede et år igennem Forstanderindens Vask for Fremmede foruden Hjemmets egen. Der blev vasket og strøget hver Dag fra 7 til henholdsvis 13, 14 og 15 i Ugens Løb. De Dage, der vaskedes til Kl. 15, udførte Pigerne altså 7 Timers strengt Arbejde for Forstanderinden og måtte endda fortsætte bagefter på Systuen.

Om Lørdagen er der ingen anden Fritid end Måltiderne, Andagten og Haveturen. I Hjemmet, der er bygget til det same, er der nemlig kun to Bruser til 30 Piger. De foretager sig, som Forstanderinden sagde, aldrig det samme allesammen, men om Lørdagen skal de absolut alle 30 under de to Bruser. Det er den Dag, der for alle, der arbejder, er den bedste i Ugen, fordi den næste er Søndag, så det er næppe for Pigerne Skyld, at der gøres Ende på den allerede Kl. 19. Pigerne er ligesom Fangerne uafbrudt under Opsigt, undtagen når de er i Seng. At de fryser om Natten, at de ikke bliver mætte, som Astrid sagde, det kan Overinspektøren ikke tænke sig. Forstanderinden sagde, at de foruden Dynen kunde få to Tæpper, men frøs de også med det, var der ikke noget at gøre; de havde nok Tæpper, men de lå i Sommerhuset, og „det var jo umuligt at få dem herind i disse Tider." På Tagkamrene kan det næppe være stort mildere end udenfor, hvor det den Dag, jeg var der, frøs 5 Grader. Men den Slags Ting kan man jo kun få at vide, når man taler med dem selv. Da jeg bad Forstanderinden om det, svarede hun: „Gerne, men i min Nærværelse." Jeg sagde nej Tak, hvorpå hun erklærede, „at hun kunde virkelig ikke lade alle og enhver, der kom lige ind fra Gaden, tale alene med Pigerne." Da jeg gjorde hende opmærksom på, at jeg ikke kom fra Gaden men fra Rådsformand Garde, så hun indtrængende på mig og spurgte: „Tror De virkelig, at disse Piger er helt i Sandhed?" Næ, det er nok ikke så nemt at være det, og det skulde vise sig fem Minutter efter. Jeg havde spurgt, om der i Hjemmet blev arbejdet for Fremmede andre Steder end i Vaskeriet, og Forstanderinden

den havde svaret bestemt nej. Men da vi kom ind på Systuen, så jeg to af Pigerne sidde med en Ramme og brodere fint, bredt Mellemværk med udtrukne Tråde? „Hvad skal det være til?" spurgte jeg den ene af dem. „Det er et Pudevår," svarede hun og holdt det op. „Er det også til Hjemmet?" spurgte jeg Forstanderinden. „Nej," svarede hun, „det er et Brudeudstyr." Den ældre Dame, der havde været der i mange år og fulgte hende som en Skygge, søgte at aflede Opmærksomheden fra denne lidt pinlige Episode ved at snakke op om, hvor vanskeligt det var at finde Arbejde i disse Tider, og hvilket Held det var for Pigerne, at man havde fået fat på dette Udstyr. Men Heldet var nok mere Forstanderindens eller Hjemmets end Pigernes.

Ungdomshjem er den værste Straf, Børneværnet ikender Børnene. Der er 5 Statsanstalter og 11 private. Af Statsanstalten Bråskovgård har en fhv. Elev sendt mig en Beskrivelse. Den viser, at de Drengene, der ikke er på den lukkede Afdeling, lever et meget friere Liv end Pigerne, og at Pigerne ikke har meget mer Frihed i alle de år de er der, end Drengene på den lukkede. Pigerne arbejder 10 Timer, Drengene har kun 8 Timers Arbejdsdag. I den 1½ Times Middagspause og efter Fyraften indtil Sengetid Kl. 20½ kan Drengene gå hvorhen de vil indenfor Anstaltens udstrakte Område. De har Lov at ryge dog ikke Cigaretter. De har en Sportsplads, hvor de især spiller Fodbold, en Spejdertrop under Dansk Spejderkorps og er ofte på Ture. Eleverne på Håndværkerhjemmet, hvor de kan uddannes i Snedker-, Smede-, Skomager-, Skrædder- og Gartnerfaget, og i Landmandshjemmet har Udgangstilladelse hveranden Søndag.

De kan gå, hvorhen de vil, når bare de er hjemme til Spisetiderne Den lukkede Afdeling derimod er et veritabelt Fængsel med Plads til 30 og delt i en Strafafdeling og en anden noget mildere. Opholdet på den lukkede kan første Gang vare tre Måneder, anden Gang indtil 4 og derefter indtil 5 Måneder ad Gangen Den anvendes som Straf for Forseelser af alvorligere Art (f. Eks. at hugge et Par Æbler eller flygte). Samtlige Elever der er udenfor Arbejdstiden anbragt i Celler med Jernstænger for Vinduerne og to Gange aflåsedes svære Døre med Judasøjne. På „Straffen" spiser Eleverne i Cellen, på den „Milde" i Fællesskab men under Tavshed, og derefter tilbage til Cellen. Efter Aftensmaden får de på den „Milde" tre Kvarter, hvor de kan snakke sammen eller spille Skak og Dam. Ved Sengetid anbringes Tøjet ligesom i Fængslerne udenfor Døren. Den halve Dag slår de Skærver, den anden halve Dag fletter de Sivmætter eller skræller Kartoffler o. lign. Al Samtale mellem Eleverne er strengt forbudt. Overtrædelser straffes med Lussinger, som der idet hele taget ikke spares på. Aftrædelse på Naturens Vegne må kun ske efter forud indhentet Tilladelse. Om Søndagen er der Gårdtur i to Gange en Time både for dem på Straffen og den „Milde", og i den Tid må der snakkes, men kun hver Gruppe for sig. Sidder der kunden på „Straffen", får han altså ingen Fornøjelse af sin Talefrihed. Tobaksrygning er forbudt, og det var i al Fald Skik at klippe de unge Mennesker skaldede.

I Landsnævnet spurgte jeg Rådsformand Garde, om det var Meningen, at Børneværnets Anstalter skulde virke som Fængsler. Han svarede: Nej, som Hjem. I „Nationaltidende“ (30/10 42) skriver et af Børneværnets Medlemmer, Kommunalærer Billgren: ”Børneværnets to Hovedopgaver er at forebygge og at opdrage — at straffe ligger ganske udenfor dets Interesse og Kompetence.” Hvis Børneværnets ...

Resten af artiklen er ikke trykt.

Forældrebladet april 1943
Statsungdomshjemmet Bråskovgård.
Prøven Statsungdomshjem¹⁸, Rødovre
Den store Bastian. Ellen Hørup.
Krisen i Børneværnet. Ellen Hørup.
Børnenes egen Dom. Alvar Westerberg,

Krisen i Børneværnet. Ellen Hørup.

Foredrag holdt på Mødet den 19. Marts ved det årlige Martskursus for Børnesagsarbejdere.

I et Foredrag Maj 1940 anbefalede Overinspektør Skjerbæk Børnesagsfolkene altid at være vågne for Kritik både indefra og udefra. Af hele den Polemik, der er blevet ført i Pressen, har man ikke noget Indtryk af, at Hr. Skjerbæk hverken for sit eget eller Børnesagsfolkenes Vedkommende har lagt sig den Formaning på Sinde. Ligegyldig hvad Klagerne, Ankerne, Kritikken går ud på, forsvares det af det samlede Kor indenfor Børneværnet. På nær den noget ubestemte Indrømmelse af, at der naturligvis der som overalt kan forekomme Uheld eller Fejlgreb, er alt i den bedste Orden. De dækker alle hinanden. De farer alle ud mod den fælles Fjende, som når man stikker Hånden i en Hvepsere. Kritik af Børneværnet det er Forsvar for Børnene, men når Børneværnet betragter Kritikken som en Fjende, der skal slås ned, rammer det Børnene med.

Det følger af sig selv, at de, der forsvarer Småfolks Børn, er imod det Embedsmandsvælde, som vort demokratiske Land stønner under. Børneforsorgen har derfor fundet et Våben, som de benytter hver Gang Ordet Børnedomstole nævnes. Ved Hjælp af det forsøger de at vende op og ned på det hele og gøre Kritiken byråkratisk og Børneværnet folkeligt. Sekretær Andreas Boje foreholder mig således i „Politiken“ (4.-6.-42), at jeg „bevidst eller ubevidst propaganderer for en Begrænsning af Folkestyret og en Udvidelse af Embedsstyret.“ På et Møde, Nanna Andersen holdt i Hillerød sagde Hr. Skjerbæk om Børnedomstole: Hvis De endelig vil ombytte et folkevalgt Organ som Børneværnet med en Dommer, en Embedsmand, så for min Skyld ingen Alarm"Det er nok lidt rigeligt Friskfyragtigt. Så er Hr. Boje ærligere. Men han tager fejl, når han tror, Kritikken vil tilbage til den Ordning, vi omsider blev fri for. Kritik er hverken reaktionær eller konservativ. Den peger fremad. Den gjorde det af med Værgerådet, og den kræver nu Børneforsorg i Forbindelse med Børnedomstole. Så ikke et Barn kan fjernes fra sit Hjem uden ved Dom.

Hr. Boje siger overlegent, at der vist foresvæver mig noget om, at der så bliver færre Fjernelser. Jeg tror, Hr. Boje kommer til at opleve det. Ikke fordi man får en Dommer

18 Statsungdomshjemmet „Prøven“ 1924-1950.
Fra 1950- 1976 Ungdomspensionen Prøven
Fra 1976 Ungdomspensionen Espevang;

i Stedet for et Børneværnsudvalg, men fordi man ved Hjælp af Domstolen får Anklage, Forsvar og Dom på tre forskellige Hænder, så Sagen kan blive fuldt opklaret. Mens det nu er den samme Instans, der indsamler Oplysninger, anklager og dømmer. At der sidder en Jurist i den Instans kan hverken gøre fra eller til.

Hr. Boje siger videre, at min Udtalelse: Vi vil have Dom i Stedet for Skøn, lyder tillokkende, men ikke har nogen fornuftig Mening, "fordi Dom jo beror på den eller de Dømmendes Skøn over foreliggende Omstændigheder." Der har Hr. Boje vist vovet sig lidt for langt ud. En Dom er en Kendelse, der afsiges i Overensstemmelse med Landets Love og på Grundlag af Forhør over den Anklagede, Afhøring af Vidner — begge Dele under Ansvar — samt et Aktorat og et Defensorat. Hvor finder Hr. Boje noget af det i sin Institution? Man behøver blot at læse Stykkerne 2 og 4 i Forsorgslovens § 85 for at se forskellen. Er de strafbare et Barn (over kriminel Lavalder) af en så lidet alvorlig Karakter, at Udvalget skønner, at der ikke vil blive rejst Tiltale, mod Barnet, kan Udvalget dog straks iværksætte de efter dets skøn fornødne Foranstaltninger ... som af Hensynet til Barnets Velfærd, ikke skønnes, at kunne udsættes. Der var tre Gange Skøn i det ene Stykke. Af Stykke 4 ser man, hvordan Børnene ved Forsorgsloven er kommet fra Asken i Ilden. „Selvom en ikendt Straf er fuldbyrdet, kan Børneværnsudvalget dog, når det skønnes ønskeligt, navnlig efter Henstilling fra Fængselsmyndighederne, træffe Foranstaltninger efter dette Afsnit også på Grundlag af de Handlinger, for hvilke Straf er afsonet." Det er dobbelt Straf. Det anvendes kun overfor Børn. Intet voksent Menneske kan risikere, at der står en Repræsentant for en anden Institution og slår en Klo i ham i samme Øjeblik han er sluppet udenfor Fængselsporten.

Så er man ved Fjernelserne. Der står i Forsorgslovens § 130: „Fjernelse fra Hjemmet af et Barn under 18 år kan, når de forebyggende Foranstaltninger ikke skønnes tilstrækkelige, efter stedfunden Undersøgelse besluttet af Børneværnsudvalget når Barnet har en særlig vanskelig Karakter eller har udvist meget slet Opførsel, og Barnets Forældre eller andre Opdragere ikke skønnes at kunne magte dets Opdragelse." Der var to Gange Skøn. Og om noget så u håndgribeligt som Barnets Karakter, dets mere eller mindre slette Opførsel og Opdragernes Evne til at opdrage.

Hvordan skal nu Forældrene forsvare sig og sine Børn mod al denne Skønne? I Børneværnssager er der kun Sjældent en Forsvarer. Det er ikke velstillede Folks Børn, der bliver fjernet af den Institution. Men selv der hvor Forældrene har bekostet en, hjælper der dem ikke stort. Børneværnet nægter nemlig både de Anklagede og Forsvaren at gøre sig bekendt med Anklagen - af diskretionshensyn til Barnet. Der er tilfælde, hvor Anklagematerialet udelukkende er Sladder. Jeg har for Tiden sådan en Sag, og det mærkelige ved Børneværnets Arbejdsmetode er, at der ikke gøres mindste Forsøg på at få afkræftet den første Bunke Sladder mod den Anklagede ved Indsamling af en tilsvarende Bunke i hans Favør. Det er Rettergang, hvor der fældes Dom

alene på Anklagematerialet. Det er sandt, at Forældrene har Lov til at udtale sig. Men er Udvalget først indtaget imod dem, så trues og kanøfles de, som det nu engang er Skik i vort demokratiske Samfund, når det er Småfolk, det drejer sig om. Det eneste, der under disse Omstændigheder kunde hjælpe dem, var at føre Vidner. Udvalget har Lov til det - eventuelt i Retten og under Vidneansvar, men Forældrene tillades det ikke. Mon der er andre end Folk indenfor Børneforsorgen, der ikke kan se Forskel på Børneværnets skønsmæssige Afgørelser og Rettens domsmæssige Kendelser?

Trækker man nu ganske kort de administrative Linjer op for Børneforsorgen, vil det vise sig, hvor meget det såkaldt "folkevalgte" er værd. Begynder man fra Toppen, så er Rådsformanden i Landsnævnet udnævnt af Kongen og skal være Jurist. Et andet Medlem udnævnes af Socialministeriet, to af Rigsdagen og Overinspektøren ligesom Formanden af selve Kongen. Det er den højeste Instans. Der behandles Anker over Fjernelser. Der personificeres ansvaret for Børneværnets cirka 350 Anstalter I Hr. Skjerbæks Skikkelse. I den Instans er der ikke meget Folkevalgt. Borgmester. Han kan være inde i Børneforsorgen og helt på Børnenes Side, og han kan være så uvidende som et Barn om den Gren af sin Virksomhed. Når hans Parti er blevet stærkt nok til at sætte sin Mand ind som Borgmester, så sidder han der som Formand i Børneværnet. Kommer et andet Parti til Magten, erstattes han af et Medlem af dette Parti. Næstformanden skal være Jurist og udnævnes af Magistratens Embedsmænd. I det Nævn sidder der endvidere tre Kredsværger for hver Børneværnskreds samt seks Medlemmer, der sammen med Formanden eller Næstformanden danner et Forretningsudvalg. Disse seks vælges af Borgerrepræsentationen, og de skal helst være i Besiddelse af nogen Indsigt i Børneforsorg. De fire af dem skal dog selv være Borgerrepræsentanter. Kredsværgerne og deres Suppleanter vælges efter Forholdstalsvalg af Borgerrepræsentationen. Ikke en eneste er direkte udpeget af Befolkningen til Børneforsorgen. Ikke en er udnævnt eller valgt på Grund af sin Indsigt, sin Menneskekundskab, sin Forståelse af Børn og deres Vanskeligheder.

Noget af det bedste, der efter min Mening er kommet frem på dette års Kursus, er Forstander Lindegårds Forslag om en Højskole for Børnesagsarbejdere. Med en 4-årig Uddannelse og en Udvælgelse af de bedst egnede. At den tiltrænges, viser Opdragelsessystemet, foruden meget andet. En Forstander, der kan sende en 6 års Dreng af Sted til et andet Børnehjem, med følgende Karakteristik: Peter er seksuelt Abnorm. Han har beluret Pigerne d de klædte sig af, vilde i al fald have haft godt af Højskolen.

Hensigten med Børneværnet var at Straf over for Børn skulle erstattes med Opdragelse. Hele den forebyggende Børneforsorg hører her ind under. Det er først og fremmest den, Socialministeren må betænke, når han nu vil sætte Tilskudet til Børneforsorgen så betydeligt op. Mødrene må have Vuggestuer til Børnene, når de går på Arbejde. Ikke i den anden Ende af Byen, så det lille Barn i Storm og Sne og Regn skal

sidde på Cyklens Styr ½ Time. Hun må have Børnehaver, der ikke bare skal være Parke-
ringspladser for Børnene, men ledede af uddannede, interesserede Lærerinder, der
bliver anstændig lønnet. Og Skolebørnene må have Fritidshjem, hvor Piger og Dreng
kan komme sammen og lege og more sig i Stedet for at holde til i Gadedøre og på Trap-
per. Det er alle enige om.

Men så kommer Fjernelserne, og så er det rigtignok forbi med Enigheden. Når Børne-
værnets Folk med Hr. Skjerbæk i Spidsen vil påstå, at Fjernelse ikke er Straf, så er
man lige ved at kalde det en fræk Påstand. Hvis det da ikke er en sådan Mangel på
Forståelse, at de, der kan sige det, overhovedet ikke skulde have med Børneværn at
gøre. Hvis Hjem og Forældre ikke er helt udenfor det normale, så er enhver Fjernelse
af et Barn en Straf. Alt, hvad der har nogen Værdi for Barnet, rives han bort fra: sit
eneste sikre Tilflugtssted, Forældrene, som måske skænder og smælder, men som han
føler alligevel holder af ham. Skolen, hvor han har et Par Kammerater, han har slut-
tet sig til og endelig sidst men ikke mindst Gaden, Legen, Friheden. Og hvad får han
så i Stedet?

(Fortsættes i næste Nr.)

Børnenes egen Dom

Det årlige Martskursus for Børnesagsarbejdere i Grundtvigs Hus havde til sit Møde
den 19. Marts K. 11, hvor Fru Ellen Hørup var indleder, samlet ualmindeligt fuldt
Hus.

Udvalgets Formand, Forstander Ludvig Beck, indledte Mødet med nærvøst at und-
skylde, at han var Ophavsmanden til Indbydelsen til Fru Hørup om at holde Foredrag
om Krisen i Børneværnet.

Fru Hørups Foredrag, der var et vægtigt og varmt Forsvar for Børnene, findes andet
Steds i Bladet.

Fra den efterfølgende Diskussion skal vi her særlig opholde os ved en Udtalelse af For-
stander Klarskov-Jeppesen om, at han kun bøjede sig for én Domstol: Børnene selv.
iøvrigt en mærkelig Påstand. For det er jo netop det, hverken Klarskov-Jeppesen eller
de fleste andre inden for Børneforsorgen gør. Fru Hørups Indlæg derimod var netop
baseret på Oplysninger, hun har modtaget af Børnene selv eller fra deres Forældre.

Men enfin! Vi præsenterer Børnenes egen Dom foreløbig over 4 af de Anstalter, hvor
Børneværnet med så megen Flid anbringer Børn, som skønnes bedst tjent med An-
stalttopdragelse:

Da jeg var 16 år, blev jeg anbragt på Statsungdomshjemmet Bråskovgård. Allerede den første Dag så jeg, hvorledes der blev trakteret med Lussinger for den mindste bagatelagtige Forseelse, og blev klar over, at såfremt noget lignende skulde overgå mig, vilde jeg omgående stikke af. Om Maden skal jeg blot anføre, at Middagen var ens for såvel Personale som Elever. Om Morgen blev der serveret Øllebrød (Vand og Brød), men mens vi Drengene, der dog allesammen kom fra små Hjem og derfor trængte til alt det mest styrende, fik skummet Mælk på, fik Personalet sød Mælk. Yderligere fik Personalet Pålægssnitter, mens vi Drengene fik et Par Margarineklemmer. Den „Kaffe“, vi fik om Eftermiddagen, var lavet på Kaffegrums fra Personalets Kaffe, og Aftensmaden fik Elever og Personale hver for sig.

Da jeg ikke længere kunde holde ud at være på Anstalten, stak jeg af, men blev efter 1 Uges Forløb afhentet af Politiet hos mine Forældre i København. Jeg blev nu anbragt på den lukkede Afdeling, hvor jeg straks blev klippet skaldet og anbragt i en Celle med tilgitrede Vinduer og Judasøje i den dobbelt svære to Gange aflåste Dør. Inventaret i Cellen bestod af en Træbriks, et Bord og en Taburet. De første 2 Dage måtte jeg tilbringe i Sengen (Briksen), sandsynligvis for at blive „mør“, og uden at få andet at læse i end det nye Testamente, akkurat som i Fængslerne. Da de 2 Dage var gået, skulde jeg begynde at arbejde. Den halve Dag måtte jeg slå Skærver, og den anden halve Dag skrællede jeg Kartofler, flettede Sivmætter eller bandt Børster. På den lukkede Afdeling befandt sig foruden mig 12-14 andre „Elever“, men al Samtale var forbudt. Naturligvis overholdt vi ikke dette Forbud og blev i den Anledning næsten daglig straffet med Lussinger, der faldt hårdt og prompte. At Bødlen altid havde „Kristeligt Dagblad“ stikkende op af Jakkelommen, gav dog ikke Afstraffelsen noget forsonende Skær.

Den lukkede Afdeling er delt i 2 Fløje: „Straffen“ og „den milde“. Forskellen bestod i, at der på „den milde“ var Senge i Cellerne i Stedet for Brikse, og at „Eleverne“ der spiste i Fællesskab i Stedet for i Cellens Ensomhed. Yderligere fik Fangerne på „den milde“ Lov til at tilbringe de sidste tre Kvarter mellem Aftensmaden og Sengetiden i Spikestuen og sludre indbyrdes eller spille Skak, Dam eller Domino. Der var dog altid Opsyn tilstede. Når man havde været højst en Måned på „Straffen“, tilbragte man Resten af Tiden på „den milde“. Det samlede Ophold på den lukkede Afdeling måtte højst strække sig over første Gang 3 Måneder, anden Gang 4 Måneder og derefter fem Måneder hver Gang.

Opholdet på den lukkede Afdeling, der altså formede sig fuldstændigt som et Fængselsophold, havde i al Almindelighed ingen som helst opdragende Indflydelse; tværtimod. For mit eget Vedkommende gjorde det mig kun yderligere bitter og trodsig, og jeg lovede mig selv, og lagde heller ikke Skjul på det overfor Anstaltens Ledelse, at så snart de 3 Måneder var omme, vilde jeg omgående stikke af, tiltrods for, at jeg var

udmærket klar over, at jeg inden mange Dage vilde blive fanget igen. Jeg kom på den Måde til at tilbringe 10 Måneder, nemlig 3, 4 og 3, på den lukkede Afdeling.

Det var dog ikke blot de Drengene, der flygtede fra Anstalten, der kom på den lukkede Afdeling. Reglen var, at de nyankomne Elever, der var blevet fritaget for Straf mod at blive undergivet Børneværnsforsorg, måtte tilbringe de 3 første Måneder af deres Ophold på Bråskovgård på den lukkede Afdeling. Men også Forseelser af „alvorligere“ Karakter blev straffet med Anbringelse på den lukkede Afdeling. For Eksempel hørte der til Anstalten en stor Frugthave, der bugnede af Frugt. Vi Drengene fik aldrig så meget som et Æble, og blev det opdaget, at vi havde „stjålet“ et i Haven, risikerede vi at blive straffet med 8—14 Dages Ophold på den lukkede Afdeling, rent bortset fra Lussingerne, der faldt i samme Anledning. At ryge i Smug blev straffet på samme Måde. Da jeg endelig slap ud fra Bråskovgårds Ungdomshjem efter 20 Måneders Forløb, var det vist nok som „uopdragelig“. Omtrent 2 år i den vanskelige Pubertetsalder, hvoraf Halvdelen af Tiden som Fange i en Celle, tilbragte jeg på et Opdragelseshjem, hvor jeg skulde have været vejledet sundt og hensigtsmæssig, men i Stedet blev opfyldt af Had og Trods.

*

Om sit Ophold på et Pige-hjem udtaler en ung Pige:

Fra mit Ophold på Hylleholdt Fredehjem har jeg ingen gode Minder at tænke tilbage på. Da jeg kom ned på Hjemmet, blev mit Hår klippet, jeg havde som de fleste unge Piger halvlangt Hår, men det måtte vi ikke have for Forstanderinden. Håret blev klippet meget kort og skulde være ganske glat, ingen Krøller eller Fald i Håret; hvis vi har det, bliver Håret gjort vådt, så Krøllerne går ud.

Inden jeg rejste til Hylleholdt, havde jeg været hos en Øjenlæge og fået mit Syn undersøgt, jeg er nemlig for flere år siden opereret på det ene Øje og bruger derfor Briller. Lægen gav mig en Recept på nogle stærkere Briller, og den gav jeg Forstanderinden; jeg troede så, at jeg fik Briller, men det fik jeg ikke; jeg fik den Besked, at jeg behøvede ingen Briller, det var noget Vrøvl, at jeg ikke kunde se. Det var meget generende for mig ingen Briller at have, da det meste af det, vi lærte, var Broderi, det blev nemlig brugt til at sælges på Basar og gav en god Indtægt til Forstanderinden. Husholdning derimod lærte vi ikke ret meget af. Tonen, der blev brugt over for os Piger, var meget svær at vænne sig til. Ofte fik vi at høre, at vi var åndssvage, og at vi måtte huske på, at det var en Opdragelsesanstalt, vi var på; der faldt jo også nogle gode Lussinger, når Forstanderinden syntes, vi trængte til det. Men det, jeg syntes, der var det værste dernede, var, når vi skulde benytte Toilettet. Vi fik hver især udleveret 4 Stykker Toilet-papir, det var beregnet til 4 Gange på Toilettet. Hver Lørdag skulde vore Benklæder

forevises for Forstanderinden, og var der nogle snavsede imellem, blev de hængt op til Skue, så Kammeraterne kunde grine af det.

Hvis vi på en eller anden Måde havde forbrudt os, kom vi i Betækningsrum, og vi blev ikke lukket ud, før vi havde bedt om Forladelse; der var sommetider nogle, der sad der i 14 Dage, fordi de ikke vidste, hvad de havde gjort. Når vi er i Betækningsrum, bliver Døren låset og Vinduerne stænget, så vi ikke kan lukke dem op. Vi får som Straf ingen Sukker på Havregrøden og ingen Pålæg på Maden. De kan tro, det er en skrap Kost. Vi har også hver Søndag tvungen Kirkegang, mukker vi over dette, kommer vi i Betækningsrum. Vi går i Procession til Kirken med 3 Lærerinder og har vore Pladser helt oppe foran i Kirken, så Menigheden rigtig kan beskue os. Hver Måned fik vi oplæst en „Bødeprotokol“. Vi fik 10 Øre i Bøde for ikke at have knappet Frakken og 25 Øre i Bøde for at bruge for meget W. C.-Papir. Engang da en af Lærerinderne havde mistet noget Tøj, blev vi allesammen straffet.

*

Om Statsungdomshjemmet „Prøven“ skriver en Elev:

Jeg er af mine Kammerater på Statsungdomshjemmet „Prøven“ blevet opfordret til at skrive lidt om Forholdene på Hjemmet. Jeg vil forsøge at gøre dette ved nogle Eksempler, der omhandler f. Eks. Hændelser, der er sket Elever, der er bortløbet fra „Prøven“. En Elev var flygtet og atter blevet fanget. Politiet var endnu ikke kørt, da Vedkommende blev ført over til Arresten. Mens Politiet endnu var på Vej ud ad Indkørslen hørte flere af Eleverne nogle Skrig ovre fra Arresten. Nogle af Eleverne forsøgte at standse Politiet for-at spørge, om det var tilladt at banke Eleven så grusomt, men de kørte bare videre. Den, som skriver dette, har selv siddet derovre og fandt nogle Klude oversprøjtede med Blod, som stammer fra ovenomtalte Elev. Der kan nævnes mange Eksempler endnu om Voldsgerninger og Mishandlinger derovre fra. Det går nemlig således for sig, at de Funktionærer, der havde Vagt den Dag en Elev er stukket af, først går derover og prygl ham, siden kommer de andre i Rækkefølge.

Et andet Eksempel omhandler en Elev, der var lidt tilbage i sin Udvikling. Han stak af 3-4 Gange, men blev fanget hver Gang. Så skulde han på „Bråskovgård“. Men Dagen i Forvejen skulde han først i Byen, og på Vejen sprang han så ud foran en Lastbil for at berøve sig Livet. Han opnåede dog ikke sin Hensigt, men kunde overflyttes til det andet Ungdomshjem et Par Dage senere. Jeg må dog her indskyde, at Forholdene for de Elever, der har været flygtet, er blevet en lille Smule bedre, de får da i hvert Fald ikke Prygl mere, men alene det at sidde ovre i den Arrest er en Tortur.

Jeg vil også skrive lidt om, hvordan Dagen forløber for os Elever på „Prøven“. Vi står op Kl. 6,40, går derpå ud og vasker os, og når dette er overstået, skal vi stille hos den vagthavende Funktionær og opgive vort Nummer. Kl. 7 skal vi være i Vestibulen og

stille op i „Bordhold", og Bordformanden melder „mødt", hvis alle er tilstede. Så arbejder vi til Kl. 8, hvorefter vi får Morgenmad. Kl. 8,15 går vi atter til vort Arbejde, der forsættes til Kl. 11,50, og Kl. 12 spiser vi, hvis Maden er færdig. Kl. 13 går vi atter i Arbejde, som derefter slutter Kl. 16, hvorefter vi drikker Kaffe, „vaskemønstre" og så i Skole. Kl. 19 spiser vi til Aften, og Kl. 20,45 går vi i Seng. Om Kosten kan der siges en Ting: Den kunde være bedre. En Overgang fik vi hver Torsdag Kørvelsuppe, og den blev værre og værre, tilsidst kunde vi ikke spise den, og så fik vi den sendt ind om Aftenen, men da spiste vi ikke noget af den. Så blev det Stykke Rugbrød, som vi får ekstra, taget fra os, men de blev nødt til at give os det igen, da vi nægtede at spise noget som helst før.

Man skulde tro, at Funktionærerne fik flere Rationeringsmærker end os, for mens vi får en Spiseske Sukker til Havregrøden, som vi må fordele mellem det Antal Portioner, vi spiser, kan man se dem tage 2-3 store Spiseskefulde på en lille Klat Grød. Og sådan er det med alle de rationerede Varer. Der er 6 Funktionærer på Anstalten, og de er mere eller mindre sure og gale. De er ikke sjove at arbejde under, da deres Humør tit slår om. Der findes dog 2 Undtagelser. Smedemesteren og Sadelmagermesteren. Det er de eneste, der er afholdte, da de selv arbejder med på Værkstederne og således lærer os noget, men de andre har ikke Begreb skabt om Ungdomsopdragelse. Forstanderen er ikke til at tale med. Enten bliver man afvist, eller også svarer han på en sådan Måde, at man ikke forstår ham.

Til Slut vil jeg skrive lidt om Børneværnet. Da Overinspektøren var herude på Inspektion, samlede alle Eleverne sig nede i Stuen for at snakke med ham, og Overinspektøren kom også for at tale med os. Men vi kunde jo intet sige, for Førstelæreren klistrede sig op ad ham hele Tiden. Hvorfor kan det ikke være sådan, at den, der er på Inspektion, taler med Eleverne i et Værelse, hvor ingen Funktionærer er tilstede? Så først kan vi sige vor Mening, for der er jo ingen, der bryder sig om at komme over i Arresten eller komme i Seng på en Søndag, og der er vist ingen Tvivl om, at noget sådant vilde ske, såfremt vi udtalte os mens en Funktionær hørte på det.

*

Om Forholdene på et Pigeungdomshjem (Lindevangshjemmet) udtaler en tidligere mandlig Medhjælper:

Forstanderinden, Frk. Sylvest, er et Menneske man helst skal undgå, hendes Egenskaber er Herskesyge, Forfængelighed, Egenkærlighed og Selvgladhed. ånden på Hjemmet var da også stærkt præget af denne Forstanderinde. Nervøsitet prægede både Lærerinderne og Eleverne. De var alle meget angste for Forstanderinden, da hun tyranniserede alle på Hjemmet. Der var kun een Mening og een Vilje, nemlig hendes. Dog har der været ansat Lærerinder som Vikarer, som Eleverne har elsket og set op til og som ikke var bange for at sige deres Mening til Forstanderinden. Men de blev

der jo aldrig længe. Forståeligt nok, thi Forstanderinden er jo højt anskrevet. Hun har Fortjenstmedalje i Guld, er Medlem af Lindevangssognets Menighedsråd samt har de bedste Bekendtskaber blandt Adel og de ledende indenfor Børneforsorgen.

Eleverne får aldrig Lov til at komme ud i den Have, som hører til Anstalten, selv ikke om Sommeren. Lørdag og Mandag er nogle af Pigerne oppe allerede Klokken 5 om Morgenen for at fyre op under Vaskekedlen, og disse Piger slutter så ikke før Klokken 15-16 om Eftermiddagen. På anden Sal, hvor der findes 12 til 14 Soverum for Pigerne, er der bortset fra det Værelse, som beboes af en Lærerinde, kun 2 Radiatorer. De er anbragt ude i Gangen, men må ikke åbnes, da der skal spares på Varmen. Jeg ved af Erfaring, at jeg altid holdt mere Varme på Kedlerne end der blev gjort andre Steder, fordi Forstanderinden skulde have det meget varmt på sit Kontor og i sine Stuer, og vi begyndte at fyre sidst i August og fortsatte til langt hen i Maj. Men på anden Sal skulde der spares, det drejede sig jo også kun om Eleverne, som ingen Steder havde at gå hen og beklage sig.

Angående Kosten har min Kone og jeg oplevet en Jul på Lindevangshjemmet. Vi var inviteret til Frokost Juleaften. Forstanderinden og hendes private Gæster sad for Bordenden, så fulgte en Del af leverne ned langs Bordet. Min Hustru og jeg samt Lærerinderne sad sammen med Resten af Pigerne ved en andet Bord. Vi fik Sylte og Grønlangkål og de bedste Salater, Tunge, Rødspætte etc., men Pigerne fik Frikadeller og Grønlangkål samt noget Pølsemad, som ikke så meget indbydende ud. Jeg vil indrømme, at det gjorde et meget pinlig Indtryk på min Hustru og mig, fordi der skulde være en sådan Forskel på Maden, når vi sad og spiste ved samme Bord. Og så det, at det var Juleaften. Jeg havde godt vidst om dette Forhold, da jeg flere Gange havde hørt Pigerne omtale det, og engang havde Pigerne fortalt mig, at Forstanderinden og Lærerinderne havde fået Kyllinger, mens Eleverne havde fået Frikadeller, og det var mit Indtryk, at det gav Pigerne et bittert Sind mod Hjemmet og dets Ledelse. Jeg må ved samme Lejlighed sige et Par Ord om de unge Piger. De var stille, dannede og høflige, og jeg har aldrig haft Lejlighed til at beklage mig over dem.

Jeg husker en Aften, hvor Forstanderinden havde Bibelkreds, og der blev varslet Flyverangreb. Forstanderinden og hendes Gæster gik i Beskyttelsesrummet, men Eleverne måtte ikke, fordi det eventuelt kunde genere hendes Gæster. Lindevangshjemmet er ikke et Hjem. Det er ingen Opdragelsesanstalt. Det er et Fængsel.

Lignende Beskrivelser har vi fra en Række af andre Opdragelseshjem. Samstemmende Beskrivelser fra den samme Anstalt af forskellige Personer viser, at vore Opdragelseshjem faktisk er ganske uegnede til Opdragelse af Børn og Unge. De fleste af disse Anstalter, der blev oprettet af velmenende Mennesker og Foreninger, har udviklet sig til at blive ren og skær bussines, hvor Hensynet til Forretningens Drift går forud for alt andet; hvor den hensynsløse og kyniske Udnyttelse af Børnene er sat i Sy-

stem; hvor Profitinteresser er mere afgørende end Menneskeskæbner, hvor vore Børn er Indsatsen og Guldets Anstaltens Gevinst.

Alvar.

FORÆLDREBLADET

UDGIVET AF ELLEN HØRUP

PRIS 30 Øre

i Provinsen 35 Øre

Maj 1943

Børnenes egen Dom

Det var Forstander Klatskov-Jepsen, der paa Martsdønsaet i Grundtvigs Hus påstod, at hun kun højede sig for en Dømsstol. Børnenes egen Dom. Vi indlæste i tidligere Nummer af Bladet var Tvivl om, hun nu virkelig ogsaa vilde højde sig for Børnenes egen Dom og nævnde en Række Eksempler paa Børnenes Dom over Anstalter, hvor de havde været eller var anbragt.

Vi har ogsaa en Børnedom over Forstander Klatskov-Jepsen, og den Anstalt, han leder, Endrupgaard, hvor det bl. a. hændes:

Forstanderen er en meget brutal Herre, som anvender Frykstraffen i Tide og Uide. 6 Slag af Spansk-rør i den hære Ende er Straffen for at sludre paa Sevranien. Den samme Straf gives, saafremt der er Platter paa Tøjet, eller Truslene ikke er anbragt uejagtigt paa den Plads, der er begrundet til dem! Forstanderen foretager personlig Afstraffelsen paa sit Kontor, saa han har sikkert nok at gøre.

Om Forholdene paa Optagelses-hjemmet „Lydkens Gave“, der ligger paa Frederiksborg, fortæller en ung Pige:

Klokken 6.30 om Morgenen bliver Pigerne vækget ud af Sengen, og „Den sorte Djævel“ trækker os ud af Sengen med Sengetøj og det

høje. Jeg sov en Overgang i Seng-sammen med en Pige om Natten.

For det første fryser man mindre, naar man er to, og for det andet faar vi jo dobbelt saa mange Tæpper. Da dette blev spørgt, var der stor Opsindelse, og vi blev skældt ud og anset for „Kvindeskelete“, og lang Tid senere, da jeg lige havde været oppe og spørge, om jeg maatte gaa hjem for at besøge min Yaster, gik den anden Pige ogsaa op og spurgte, om hun maatte gaa hjem, og nu blev vi begge paa det groveste henrykket for, at vi skulde ud at leve meget sammen. Hvad det var, fik vi ikke at vide, og det var med fuldt indre Hensigter, at vi gik op og spurgte. Til alt Held ringede Pigenes Bestandsholder derved og spurgte, om hun ikke snart kom, for hun havde lovet at komme til Fødselsdag. Men der stod vi, bundarrige fortaur De nok.

Hvad angaar Rationeringsmærker, er der flere af Pigerne, der har set, at Forstanderinden har givet Mærker væk til Venner og Bekendte. En af Pigerne har været ansat som Pige hos Frøsten, og hun siger, at hun har haft 8 Smørmærker for en Maaned med derover, og selv og altid himler Økonomen op om, hvor svært det er, at faa Rationeringsmærker til al den tid. Det skal desuden bemær-

kes, at vi kun maa faa en Tørstefuld Sukker paa en stor Skude fuld Grød, og de den arme Frøsten, der prøver at tage mere paa.

Desuden sybles jeg, det er meget foruroligt, at Funktionærerne og Piger ikke har samme Slags Mad. Om Morgen faar Pigerne en stor Skudfuld (døgt Hænderød) saadan Mad skal Pigerne nemlig spise meget af) og en Humpel Rugbrød med skrabet Smør og et enkelt Stykke hart Stigehund (det tørreste, der er at finde i Brodskuffen) med skrabet Marmelade. De voksne faar dejlige Smørsmadder og Kaffe, og de skal ikke spise Hænderød.

Middagsmaden er ogsaa for Funktionærer og Piger, kun er der den Forskel, at af Velling, Vandgød o.s.v. skal Pigerne have enorme Portioner. Jeg glemte Forniddagsmaden.

Pigerne faar Rugbrødsendeokiver med skrabt Marmelade klasket oven i hinanden. De voksne faar bedre Snitter med Paalæg paa, undertidigt Kryddere og Kringler. Jeg har tit været henne at købe Flinbrød til de- res Kaffebladder om Forniddagen.

Til Eftermiddagskaffen faar Pigerne Brød som om Morgenen, og de voksne faar Snitter denne Gang dog uden Paalæg.

Til Aften faar Pigerne 4 à 5 Sk. Rugbrød med smør usynligt Paalæg

Forældrebladet maj 1943
Statsungdomshjemmet Lindevangshjemmet.
Statsungdomshjemmet Emdrupgård
Hylleholdt Fredehjem.
Frederikshøj Optagelseshjem
Børnenes egen Dom
Børneværnets behandling af Patienter. Ellen Hørup.
Krisen i Børneværnet. Ellen Hørup.

Børnenes egen Dom

Det var Forstander Klarskov-Jeppesen, der på Martskursuset i Grundtvigs Hus påstod, at han kun bøjede sig for een Domstol, Børnenes egen Dom. Vi udtalte i forrige Nummer af Bladet vor Tvivl om, han nu virkelig også vilde bøje sig for Børnenes egen Dom og nævnede en Række Eksempler på Børnenes Dom over Anstalter, hvor de havde været eller var anbragt.

Vi har også en Børnedom over Forstander Klarskov-Jeppesen og den Anstalt, han leder, Emdrupgård, hvor det bl.a. hævdes: Forstanderen er en meget brutal Herre, som anvender Pryglestraffen i Tide og Utide. 6 Slag af Spanskrøret i den bare Ende er Straffen for at sludre på Sovesalen. Den samme Straf gives, såfremt der er Pletter på Tøjet, eller Træskoene ikke er anbragt nøjagtigt på den Plads, der er beregnet til dem! .Forstanderen foretager personlig Afstraffelsen på sit Kontor, så han har sikkert nok at gøre.

Om Forholdene på Optagelseshjemmet „Lykkens Gave“, der ligger på Frederiksberg, fortæller en ung Pige:

Klokken 6,30 om Morgenens bliver Pigerne varpet ud af Sengen, og „Den sorte Djævel“ trækker os ud af Sengen med Sengetøj og det hele. Jeg sov en Overgang i Seng sammen med en Pige om Natten. For det første fryser man mindre, når man er to, og for det andet får vi jo dobbelt så mange Tæpper. Da dette blev opdaget, var der stor Opstandelse, og vi blev skældt ud og anset for „Kvindeelskere“, og lang Tid senere, da jeg lige havde været oppe og spørge, om jeg måtte gå hjem for at besøge min Faster, gik den anden Pige også op og spurgte, om hun måtte gå hjem, og nu blev vi begge på det groveste beskyldt for, at vi skulde ud at lave noget sammen. Hvad det var, fik vi ikke at vide, og det var med fuldt ud reelle Hensigter, at vi gik op og spurgte. Til alt Held ringede Pigens Bedstemoder derud og spurgte, om hun ikke snart kom, for hun havde lovet at komme til Fødselsdag. Men der stod vi, bundarrige forstår De nok.

Hvad angår Rationeringsmærker, er der flere af Pigerne, der har set, at Forstanderinden har givet Mærker væk til Venner og Bekendte. En af Pigerne har været ansat som

Pige hos Præsten, og hun siger, at hun har haft 8 Smørmærker for en Måned med derover, og evig og altid himler Økonomaen op om, hvor svært det er, at få Rationeringen til at slå til. Det skal desuden bemærkes, at vi kun må få en Teskefuld Sukker på en stor Skude fuld Grød, og ve den arme Synder, der prøver at tage mere på.

Desuden syntes jeg, det er meget forkert, at Funktionærerne og Piger ikke får samme Slags Mad. Om Morgenens får Pigerne en stor Skudfuld ukogt Havregrød (sådan Mad skal Pigerne nemlig spise meget af) og en Humpel Rugbrød med skrabet Smør og et enkelt Stykke tørt Sigtebrød (det tørreste, der er at finde i Brødsuffen) med skrabet Marmelade. De voksne får dejlige Smørmadder og Kaffe, og de skal ikke spise Havregrød. Middagsmaden er ens for Funktionærer og Piger, kun er der den Forskel, at af Vælling, Vandgrød o. s. v. skal Pigerne have enorme Portioner. Jeg glemte Formiddagsmaden. Pigerne får Rugbrødsendesiver med skrabet Marmelade klasket oven i hinanden. De voksne får lækre Snitter med Pålæg på, undertiden Kryddere og Kringle. Jeg har tit været henne at købe Fintbrød til deres Kaffeslabberas om Formiddagen. Til Eftermiddagskaffen får Pigerne Brød som om Morgenens, og de får snitter denne gang dog uden Pålæg. Til Aften får Pigerne 4 à 5 Stk. Rugbrød med næsten usynligt Pålæg og eventuelt en Smule opvarmet Vælling el. lign. De voksne får først en varm Ret, (det er den lækreste Mad på hele Dagen), og derefter kan de jo spise, hvad de vil fra det bugnende Smørrebrødsbord. (De smører selv deres Mad). Når Måltidet er til Ende, er Økonomaens første Ord: „Maden skal ned, Maden, Maden, bær endelig Maden ned, men det hænder alligevel af og til, at vi får nappet en Bid. Det kalder Assistenterne at stjæle. Er det det? For så er jeg nemlig også Tyv. Nej Økonomaen lader det hellere stå og mugne end at glæde os med det. Sådan går det med Syltetøj, Gele, Kage o. s. v. Pigerne er mine Vidner, hvis det skulde blive nægtet. Så får Pigerne ikke mere, men de voksne får Aftenkaffe og dejligt Smørrebrød eller af Køkkenets Bagværk og Syltetøj Vi sulter ikke, langt fra, men Maden er absolut ikke delikat. Om Lørdagen får vi Øllebrød med Kødstumper, Sødsuppe, Vælling, Fisk, Havregrød, Vandgrød og Kulør. Jeg har selv været i Køkkenet og slide i mine Ferier (den Måde holder jeg nemlig Ferie på), så det er ikke overdrevet.

De kan tro, jeg også har det hårdt på et andet Punkt. Min Menstruation er meget stærk og ofte (hver 14. Dag), og jeg lider en Del under det, men jeg får et Helvede (dog ikke så meget i den sidste Tid), hver Gang jeg afleverer et Par urene Bukser, og når jeg så spørger, om jeg må få 4—5 Bind om Dagen, svares der nej, og de snærrer og bider af mig, og mange Gange har de ingen Bind. Kan De så sige mig, hvordan jeg skal bære mig ad, for jeg ved det ikke. Og er man en Dag lidt sløj, er det Dovenskab, mens Forstanderinden og Assistenterne må lægge sig for et godt Ord.

Børneværnets Behandling af Patienter. Ellen Hørup.

Så døde den ene af de syv unge Piger, der fra Hylleholt Fredehjem blev indlagt på Fakse Sygehus for Tuberkulose. Ruth Holst Petersen var Enebarn hos en Mor, der måske forkælede hende lidt. — Da hun var 14 år, fik hun Vagabondlyster, og Morbroderen bebrejdede Moderen, at hun ikke kunde holde Styr på hende. -

Det blev så Børneværnet, der tog sig af hende. Hun blev anbragt hos Forstanderinden, Frøken Tørsleff. Alle hendes Breve til Moderen var censurerede, så meget stod der ikke i dem. Kun en bestandig stærkere Længsel efter Moderen og heftigere Trang til at slippe ud og komme hjem.

Fra et enkelt uds muglet Brev får man et Indtryk" af, hvor ondt sådan en indespærret ung Pige kan have det, hvis en af Anstaltens Stab får noget imod hende. Brevet er fra 14. Juni 41. Ruth var da 17-18 år og skriver: „Mor kan nok huske Frk. R. Hun er efter mig ustandselig, mange Gange uden Grund. Jeg ved godt, hun ikke kan døje mig, men jeg ved ikke, hvad jeg har gjort hende. Jeg bliver så bitter og trodsig, når hun sådan bliver ved at være på Nakken af mig. Hvis hun bliver ved at være modbydelig imod mig, så ender det galt med mig selv." I samme Brev får man bekræftet, hvad der står i alle de andre syv Pigers Breve fra Sygehuset: ingen på Anstalten brød sig om, at Pigerne fejlede noget. - Ruth skriver: „Der bliver stadig intet gjort ved mine Fødder, og jeg lider dog meget i dem, men de tror bare, det er Piberi fra min Side ... I Dag var vi en lang Tur. og det viste sig også, da jeg kom hjem, at mine Ben var hævede. De gjorde meget ondt. Jeg fik så Lov at tage Elastikbind på, men hvad hjælper det? ...

Jeg kan ikke holde ud at være her længere ... Nu er jeg snart færdig i Køkkenet, så skal jeg til Frk. H. Så skal hun rigtig hundse med mig."

Fem år holdt de den lille Stakkel indespærret på Hylleholt, indtil hun blev smittet med Tuberkulose og døde. Fem år for at have vagabonderet i 14 årsalderen! Det er det Børneværnet kalder Opdragelse i Stedet for Straf.

Fra en anden af de unge Piger fra Hylleholt får man udførligere Besked om, hvordan de Syge blev behandlet. Da hun endnu er under Forsorg, vil vi kalde hende Helga. Hun blev som lille anbragt af Plejeforeningen hos et Ægtepar, der kom til at holde meget af hende. Da hun var 11 år, giftede hendes Mor sig med en anden Mand end Helgas Far og forlangte Barnet hjem. Hun tilbød dog at give Afkald på hende for 2000 Kroner. Plejeforældrene lånte 500 af Plejeforeningen, betalte Moderen dem, og nu var Barnet altså deres.

Mens hun som 15 årig havde fået en dårlig Plads, hvor hun var i 5 Måneder, døde Plejefaderen, og Plejemoderen blev Økonoma på et Alderdomshjem. Der hændte del, at en

af de Gamle mistede en Tokrone, og det fik Helga Skyld for. Den Tokrone voldte adskillig ondt. Da Helga efter et Hospitalsophold skulde hjem til Moderen og have det lidt godt, vilde Formanden for Hjemmet ikke have hende boende der. Plejemoderen vilde gerne have, Helga skulde lære Husholdning og troede, at Børneværnets Fredeshjem var Husholdningsskoler, hvorfra Pigerne kunde rejse, når Kursuset var endt. Hun vidste, at det var gratis, ellers havde hun ikke haft Råd. På den Måde kom Helga på Hylleholt. Det var den 11.-2. 1941, da hun var 17 år.

Dermed begyndte Ulykkerne. Det blev galt med Nerverne. Da hun var 18 år, måtte hun indlægges på neurologisk Afdeling. Nogen Kraftkarl var hun idet hele taget ikke. Men på Fredeshjemmet hed det arbejde, arbejde, i Huset, i Vaskeriet eller med Brodering for en Forretning, så Hjemmet kunde tjene godt og opvise et fint Regnskab. Kort efter Jul 1941 begyndte Helga at føle sig dårlig. Hun havde ofte Hovedpine og var træt. I et Brev fra Sygehuset 28.-11. 42 fortæller hun, at hun aldrig fik andet Svar end: „Vi vil ikke høre på alle de Klager. Du er jo bare doven." Helga var på den Tid i Vaskeriet, men Arbejdet gik kun småt. „Jeg fik Skænd fra Morgen til Aften, fordi jeg var for langsom." -

Sådan gik det til April. Så blev hun forkølet og havde det rigtigt dårligt. „En Aften kom jeg ind, da jeg havde vandet Haven — det havde jeg godt af, sagde de. Tilmed gik jeg og kunde ikke få Vejret. Da jeg den Aften kom op og skulde i Seng, var jeg så elendig, at jeg græd. Jeg kunde ikke klæde mig af. Jeg fik nogle Skub, og så gik det jo. Jeg sov næsten ikke om Natten. Jeg var så varm, og Smerterne var altid værst om Natten. Om Dagen gik jeg og hang »ned Hovedet og var træt. Hoste gjorde jeg også en Del. Der var flere andre, der også var forkølede. Vi kom i Seng. Jeg måtte blive liggende, for jeg havde Feber - 5 Uger, tror jeg. Mor var hos mig den 9. April. Hun kunde høre på mit Bryst, at der var noget. Jeg sagde, at sådan havde det været længe. Dr. Petersen, der efter Hr. Skjerbæks Udsagn er Specialist i Tuberkulose, kom og så på hende, men „der var ikke noget med mig', skriver Helga, at han sagde. „Hvordan kan jeg så have Smerter?" udbryder hun.

Plejemoren havde allerede for længe siden ansøgt Børneværnet om at få Helga hjem, men den 24. April fik hun Afslag. Ikke fordi hun var syg, for det var hun jo efter Læge Petersens Mening ikke endnu. Kort efter kom hun op, og ved den halvårige Undersøgelse, den 5. Maj, sagde hun til Læge Petersen, at hun var meget træt og bad ham se på Maven, som der altid havde været noget i Vejen med. Hun fik noget Medicin, der „hverken hjalp det ene eller det andet Sted." Da Helga kom ind på Sygehuset, viste det sig, at hun havde en kronisk Tarmkatar og måtte på streng Diæt.

Efter Halvårsundersøgelsen skrev Hr. Skjerbæk til Plejemoren, at der var fundet Tegn på en lokaliseret Bronkitis i nederste venstre Lungelap, hvilket bekræftedes ved en straks efter foretagen Røntgenundersøgelse. Men enten må Overinspektøren være uvi-

dende om, hvad straks betyder på dansk, eller han må have fået forkert Besked: Røntgenundersøgelsen fandt først Sted den 9. Juni.

I over en Måned gik Helga og „krøb sammen". Det nyttede ikke, hvad hun sagde. En Aften, da de var ved at gå i Seng, sagde en af Kammeraterne: „Har du set, at dit Bryst er helt hævet? Det må du ikke gå med. Det kan jo være noget galt. Prøv og sig det en Gang til. Det hjælper måske, når de ser, det er hævet."

Men det hjalp ikke. Frk. Tørsleffs højre Hånd, Frk. Nyborg, der nu er Forstanderinde, erklærede den 5. Juni, at det havde hun også selv haft. Det betød bare, at Brysterne voksede. Helga bad om Dr. Petersen ikke måtte se på det, „for det gjorde så ondt, og hoste gjorde jeg også. Men de lo bare ad mig." Først om Mandagen den 8. kom Helga over til Læge Petersen, der beordrede hende i Seng øjeblikkelig med varme Omslag. Da skriver Helga, at hun første Gang spyttede lidt Blod.

Dagen efter, d. 9. Juni, måtte hun cykle til Fakse Sygehus for at få den længe udsatte Røntgenundersøgelse, og den 12. blev hun indlagt. „Om 8 Dage er du hjemme igen, men så har du da fået din Lyst styret", var den Hilsen, hun fik med fra Hylleholt.

På det Tidspunkt var Frk. Tørsleff på Sygeorlov, men det var ganske i hendes Stil. Om Helga plejede hun at sige, „at hun var ikke rigtig tilpas, hvis hun ikke havde en Læge om sig". For at vænne hende af med den forskruede Idé var det vel, at hun lod den hårdt angrebne Pige ligge en Måned med Feber uden at lade Lægen se på hende. Det var vel også af pædagogiske Grunde, at hun sendte den Syge ned i Vaskeriet igen, da hun var kommet op!

Helga fik sin Lyst styret. Hun ligger nu på 11 Måned på Fakse Sygehus. Hun var lidt oppe på Prøve, men måtte lægges i Seng igen.

Ellen Hørup.

Krisen i Børneværnet

Af Ellen Hørup

(Fortsat fra forrige Nr.)

Rådsformand Garde holder på, at det bør være et Hjem og ikke et Fængsel, men vasker i øvrigt sine Hænder, da det er Hr. Skjerbæk og ikke ham, der har Ansvaret. Hver Gang, der er en Skandale på et Børnehjem, rykker Departementschef Colding ud og gør det samme.

Kommunelærer Billgren hævder, „at Børneværnets to Hovedopgaver er at forebygge og at opdrage - at straffe ligger ganske udenfor dets Interesse og Competence." Endelig er der Hr. Skjerbæk med hele Ansvaret. Han anser Anstalterne for at være som de

bør, og som den Slags Børn fortjener dem. Han gør aldrig andet end forsvare dem og dristede sig til at sige i Landsnævnet, at hvis Berøvelse af Friheden skal kaldes Straf, så kan den i al Fald ikke undværes. Men det er jo netop det, den både kan og skal. Alle moderne Pædagoger går jo ud på at bevise det og har bevist det. Lige fra A. S. Neill og Cyrill Burt til Marie Benedicte Gregersen og Bodil Pedersen. Alle de tre af dem har haft Børn, som regnedes for uopdragelige og umulige at have sammen med andre, og alle har de mest forbløffende Resultater at opvise. Det er den Slags Opdragere, Børneværnet skulde uddanne og ansætte. De Ledere af Børnehjem, som ikke kan undvære hele det middelalderlige Arsenal af Straffe som Indespærring, Betænkningssrum med Indskrænkning af Kosten, Spanskrør, Lussinger, Brev- og Pakkecesur, Disciplin og Geledder, de egner sig ikke til Stillingen som Opdragere. Så lidt som de Ledere, der aldrig har et Smil eller et venligt Ord til Børnene, som omgiver sig med en Atmosfære af hellig Kulde for at skaffe sig Respekt, som for den mindste Forseelse rammer Lussinger ud, straffer Ungerne på deres usle Lommepenge og bilder sig ind, at Børn kan leve, lære og udvikle sig, når de er under Opsyn fra de står op, til de går i Seng, som i Pige-Ungdomshjemmene. Det er mig ufatteligt, at alle Børneværnets Folk kan forsvare det System. Det er mig en Gåde, at gode Ledere farer ud og gør det samme i Pressen. Hvor kan Mennesker gøre det, hvis de har Forståelsen af, at „det lille Folk“, som Johannes V. Jensen kalder dem, ikke bare er en uheldig Miniatureudgave af de Voksne, som det kun gælder om at stække og trække, skræmme og hæmme for at tilpasse dem de Mål, som et tåbeligt og uretfærdigt Samfund lægger på de Voksne. Hvorfor slutter ikke hele Børneværnet og alle de gode Ledere op om Kritikken, går tilbunds, indrømmer og renser ud? Det er dog den eneste hæderlige Måde at redde Prestigen på. I Stedet for at forsvare, hvad ethvert retsindigt Menneske finder forkasteligt eller op-rørende.

Hvordan kan Forholdet mellem Forældrene og Børneværnet blive godt, når deres Klager behandles som Hr. Skjerbæk gør det og kun kan tilstilles ham? Allerede i Marts 1942 hed det i Kommissionsbetænkningen, „at Overinspektionens Tilsyn har ladet en Del tilbage at ønske“, men derved blev det, så vidt mig bekendt. Der er Eksempler nok på det. Ved den sidste Skandale - på Frederikshøj Optagelseshjem - drejede det sig om en homoseksuel Lærer, der havde misbrugt en Dreng. Et halvt år før Historien kom offentlig frem havde Hr. Skjerbæk fået en Klage fra Drengens Far. Den førte ikke til noget. Til sin Undskyldning sagde Hr. Skjerbæk: „Man er dog ikke tilbøjelig til at gå ud fra, at en Mand er Sædelighedsforbryder, medmindre der foreligger noget, som virkelig kan danne Basis for en Anklage.“ Det kunde Faderens Klage altså ikke. Den kom dog ellers fra den misbrugte Dreng til en, han havde Tillid og Fortrolighed til. Under Overinspektionens kyndige Forhør opnåede den det ønskede Resultat: Drengen trak Klagen tilbage. „Og så måtte man jo tro ham,“ som Hr. Skjerbæk sagde. At en Dreng ikke tør sige, hvad der er sandt, er Overinspektøren og hele Børneværnets Opdragelsessystem Skyld i. To—tre Dreng skulde misbruges, og Faderen klage en Gang til, før Politiet fik Sagen. Ved en anden Lejlighed havde

nogle Børn klaget over grov og uretfærdig Behandling. Hr. Skjerbæk undersøgte Klagen ved at spørge Forstanderparret, om de havde gjort det, de blev beskyldt for. Børnene så han ikke. Ved denne Lejlighed ventede han ikke at få Forstanderparrets Udtalelse bekræftet, og så var det jo ikke nødvendigt at tro dem. At Hr. Skjerbæk kunde indberette, at Klagerne intet havde på sig, vil næppe forbavse nogen. Havde det været enhver anden, vilde hans Mistænksomhed være blevet vakt, da han så, at disse Ledere ikke alene censurerede Børnenes Breve, men kasserede dem og dikterede dem andre, hvor der stod det modsatte i, hvad deres udsmuglede Breve bekræftede. Dem alle fik Hr. Skjerbæk læst op af mig på et af mine Møder. Da disse Eksempler tillige giver et Indblik i forskellige af Børneværnets Hjem, skal jeg nævne et til. Det er tredje Gang, jeg benytter det. Ikke af Mangel på andre, men fordi det stadig er den bedste Illustration til Virkningerne af dokumenterede og bevidnede Klager indsendt til Overinspektøren.

Det er en Beretning fra et Lærlingehjem i Jylland. Den blev sendt mig af en Lærer, der havde været der 1934—35. Den blev bekræftet af en anden Lærer, der havde været der samtidig, og som jeg talte med kort efter. Nogen vil måske indvende, at det er længe siden, og at der kan være sket meget i den Tid. Men det er netop det, der ikke er: den samme Forstander sidder der den Dag i Dag. Læreren skildrer de 30—40 Dreng mellem 12 og 18 år som „tillidsfulde og hengivne, så snart man kom dem i Møde med en Smule Interesse." Men det var ikke Forstanderens Sag. Læreren beskriver, hvordan Drengene „evig og altid var omgivet af hans kolde Mistænksomhed. De levede i en Atmosfære af Luren ved Judasøjne i Dørene og Skæld-ud. Der stod en ukærlig Kulde om Forstanderens Person, der stak stærkt af mod Bønnerne, Gudeligheden og Salmesangen. Da en af Drengene blev syg og havde Feber på over 40, lod han en af de stærkeste Dreng bære ham i bar Skjorte ned på Toilettet i en iskold Kælder. Da Lægen ventedes, måtte en af Lærerne bære ham ned igen for at han kunde få Bad, skønt Forstanderen blev gjort opmærksom på de over 40 Grader. Drengen blev indlagt på Sygehuset og døde kort efter af en Byld i Ryggen. En anden Gang lod han en af Drengene hente på Arbejdspladsen af Politi i en Sag, som han vist oven i Købet var uskyldig i. Senere blev en Dreng straffet med Spanskrør, så han havde Striber helt om på Brystet. Ved denne Lejlighed nåede Lærerens Brev gennem Socialministeriet Overinspektør Skjerbæk. Under hans Afhøring af Læreren fastholdt denne, hvad han havde skrevet og især Forstanderens absolutte Uegnethed til Stillingen. Hr. Skjerbæk anvendte flere Timer for at få ham til at frafalde Klagen. Han skrev alle de Episoder ned, som Læreren anførte som Bevis for sin Påstand. Om Sagen med den syge Dreng erklærede Hr. Skjerbæk, „at den var ordnet til alles Tilfredshed." Mon det også gjaldt Drengen, der i lange Tider havde klaget over ondt i Ryggen, inden han blev troet og fik Lov at gå i Seng. Resultatet af alle Hr. Skjerbæks Anstrengelser blev en Skrivelse fra Socialministeriet, hvori Tilsynsrådet udtaler, at „det er kendt med de Vanskeligheder, der har været på Hjemmet i tidligere Tid, og som i nogen Grad kan have været en Følge af Forstanderens alvorlige og bestemte Optræden, men at disse

må betragtes som Begyndervanskeligheder, der nu er overvundet. Tilsynet er efter sit Kendskab til Forholdene på Hjemmet overbevist om, at Forstander H.s Ledelse er fuldt forsvarlig." Hold efter Hold af stakkels Dreng er i over ti år værgeløst og hjælpeløst blevet prissgivet sådan en Mand - med Hr. Skjerbæks Vidende og Vilje. Hvor kan Børneværnet og Forstanderne tro, at der bliver Ro i Landet om Børnesagen, når den Slags Uhyrligheder kan finde Sted på Anstalterne. Når sådan en Forstander kan blive siddende i sin Stilling, og når en Indberetning, der kan fremkalde et så utilbørligt Svar fra Socialministeriet, kan indsendes af Overinspektøren?

Nu vil. Børnesagens Folk måske indvende, at det er rene Undtagelsestilfælde. Det er det selvfølgelig. Men de er ikke enestående. Noget tilsvarende til det, der foregik med den syge Dreng på Lærningehjemmet i Jylland, er for ganske nylig sket her på Sjælland kun i langt større Omfang. Fra Hylleholt Fredehjem måtte 7 af de 22 Piger samtidig indlægges på Faxe Sygehus Tuberkuloseafdeling. Den ene er efter nogle Måneders Hospitalsophold kommet hjem, fire er oven Senge, en er alvorligt syg og en er død. Hos hende var begge Lunger angrebet. Også hun klagede over Smerter og Træthed. Også til hende blev der sagt: „Snak, vil du bare gå ud til dit Arbejde." Og da Moderen sagde det til Forstanderinden, svarede hun: „De behøver ikke at bekymre Dem om hende. Hun er jo en stor, stærk Pige. Hun fejler ikke andet end Dovenskab." Hvor var Anstaltens Læge henne? Hvorfor blev Pigerne ikke tuberkulinprøvede? Så meget mere som Forstanderinden selv til Stadighed måtte gå til Undersøgelse. Hvordan forklare en sådan Ligegyldighed, når man har Ansvar for 22 Piger, der er betroet til ens Varetægt? Og hvor var Hr. Skjerbæk?

Ja, ja, vil Børnesagens Folk vel sige, men der er da ingen mer, der slår Børnene, sådan som den Lærer fra Jylland beskrev det. Ok jo. Heller ikke på det Punkt er der noget videre at prale af. Det er ikke mange Dage siden, der kom en Moder op til mig og fortalte om sin Søn. Han havde fået to voldsomme Lussinger på samme Side af Hovedet af en af Anstaltens Funktionærer, så Forstanderen måtte tilkalde Læge. Der er vist ingen i denne Forsamling, der ikke er enig med mig i, at den Slags summariske Afstraffelser fra en Funktionærs Side ikke har noget med Pædagogik at gøre, og meget nemt: kan undgås ved absolut Forbud mod, at andre end Forstanderen selv foretager Afstraffelserne. Men det var ikke engang det værste ved den Historie. Heller ikke at Hammeren faldt, inden Drengen kunde få sagt, at det ikke var ham, der var Synderen. Det mest forargelige var Forløbet af Lægens Besøg. Henne fra Døren spurgte han Forstanderen, om Drengen havde lidt Overlast, og da Forstanderen benægtede det, sagde Lægen: „Nå ja. så er det jo ikke andet end en Tandbyld," og dermed gik han. Jeg har læst Drengens censurerede Brev, hvor han fortæller Moderen om Tandbylden. Sandheden fik hun at vide, da hun talte med ham. Hvordan bliver den Drengs Opfattelse af Samfundets og Autoriteternes Sandhed, Ærlighed og Retfærdighed? Og hvad har de Børn så forbrudt, som efter Loven ikke skal straffes, men opdrages? Måske er de forældreløse, måske har de kun en Mor. Hende har Samfundet på Trods af Landets

Kvindeforeninger sat under Tilsyn, lige fra hun får Barnet. Går det hende godt, så hun har Arbejde uden for Huset, eller går det hende dårligt i strenge Tider, så hun må leve af Socialhjælp, skal der ikke meget til, for at Børneværnet tager Barnet fra hende. Det kan jo også hænde, at Forældrene er fattige.

I Socialreformen 1933 står der i § 130 Note 7: „Hvis Barnet findes at være udsat for Vanrøgt, kan Fjernelse altså ske efter Reglerne i § 130 Stykke 1, selvom den egentlige årsag til Vanrøgtten er slette økonomiske Forhold i Hjemmet, og selvom Forældrene får Hjælp af det Offentlige, og det er i denne Henseende ikke af afgørende Betydning, om det skyldes manglende Vilje eller manglende Evne, at Forsørgeren ikke sørger for-svarligt for de Børn, han har hos sig." Det er den uforskyldte Fattigdom, der straffes både på Forældre og Børn - hvad så end den forhenværende Socialminister K. K. Stei-ricke siger.

I alle disse Tilfælde er Børnene lige så uskyldige, som da de lå i Moders Liv. Forældre-ne næsten også. Ikke desto mindre risikerer de at blive revet fra hinanden af Børne-værnet. Men så er der jo andre Børn, der har rapset eller haft Forhold til det andet Køn, der har vagabonderet og skulket fra Skole. Det er altså Børn, der har forset sig. De, der har rapset mod Ejendomsretten. Men de næste! Er de over kriminel Lavalder, har de ikke forbrudt sig mod Loven, hvis de ikke ligefrem sælger sig for Penge. Og de, der skulker eller vagabonderer. Har Børneværnet etableret sig med en speciel Moral-kodeks, der gennem Socialreformen berettiger det til ved Politiets Hjælp at indfange alle de Børn, der har noget på Samvittigheden, der hverken kan eller bør straffes? For at afspærre dem fra Samfundet og umyndiggøre dem i hele deres Ungdom? Endogså lige til de er 21, hvis det så skønnes at være Barnets Tarv. Uden Lov og Dom. På et Skøn.

I sin Kronik i „Social-Demokraten" den 21. Januar holder Dr. Ib Ostenfeld på, at Pu-bertetsalderens Oprørstrang meget vel kan være årsag til alle Slags sygelige Vildskud hos ellers normale ikke alene i seksuel Henseende. Endvidere at den Overgangstid kan vare lige fra det 11. til over det 20. år. Det vilde derfor utvivlsomt være Højde-punktet af sædelig Ro og Orden, hvis hele den Aldersklasse kunde holdes under uaf-brudt Opsyn og fuldstændig afsondret fra Samfundet. I den Periode er det jo, de fleste Forbrydelser begås. Fængselsvæsenet kunde omgående nedlægge Halvdelen af Fængslerne, og Børneværnet kunde få alt. hvad Hjertet begærer af Anstalter, Stil-linger at besætte, Kontorer at oprette, Papirer at skrive.

At det muligvis ikke blev til Gavn hverken for de Unges eller for Samfundets Udvik-ling vilde være underordnet i Sammenligning med det, der opnåedes. Men et er sik-kert: indtil vi får dem alle med. er det en himmelråbende Uretfærdighed kun at straffe Småfolks Børn for noget, der lige så godt kan hænde Direktørens. Især da den

Straf, Børnene idømmes, er aldeles uforholdsmæssig for de Letsindigheder, de i den normale Sprængperiode begår. Hvis Retten f. Eks. vilde have takseret nogle Rapserier til en betinget Dom, eller hvis det var alvorligere, til nogle Måneders Fængsel, kan Børneværnet straffe sådan en 15-årig Barneforbryder med indtil 6 års Berøvelse af Friheden, Adskillelse fra hans Nærmeste, Arbejde uden Løn under en Disciplin, der sine Steder ikke er stort mildere end et Fængselsreglement. Og hvad der er det værste: ofte uden at have givet ham en Uddannelse, så han kan hamle op med sine Jævnaldrende, når han kommer ud.

Af Børn, der er hjemfaldne til denne „Opdragelse i Stedet for Straf“, er der foruden dem, der ikke har begået andet end at være til, og dem, der har forbrudt sig, en hel Kategori til, som Børneværnet drager Omsorg for. Det er de Børn, som andre har forbrudt sig imod: Drengene og Småpiger, der har været udsat for uterlige Mandfolk. Også de drives med Strømmen ind under Børneforsorgen.

Der var fornylig sådan en ung Mand hos mig. Han var 9 år, da en Mand fra Nabolaget tog ham med hjem og beholdt ham hos sig om Natten og misbrugte ham. Den følgende Dag drev han om i Gaderne, turde ikke gå hjem, turde ikke tale med nogen. Moderen lod i sin Angst Politiet søge efter ham. En Betjent fandt ham om Aftenen på en Kaffebar. Det, der kom ud af den Historie, er næsten ikke til at tro: det alt for nævenyttige Børneværn „værnede“ ham ved at berøve ham hans Hjem og hans Mor, slog det hele overende for ham og holdt ham i ni år borte fra dem, han hørte sammen med, fra deres Omsorg og deres Kærlighed. Han blev, skønt han ikke kunde udstå Landarbejde, ustandselig sat til det. Resultatet blev, at han fik det Skudsmål, der kaldes „Ulyst til Arbejde“. En ny Uretfærdighed, fordi hans Ulyst kun gjaldt Landbruget, som han blev tvunget ind i. Da han endelig som 19-årig kom hjem, havde Moderen giftet sig. I Stedet for den I.Værelses Lejlighed med Køkken, som hele Familien havde boet i, var den nu velstående, havde egen Villa, og både Moderen og Stedfaderen modtog ham som Søn af Huset men Kontakten mellem Mor og Søn havde de ni års Adskillelse under Opvæksten brudt. Og der var en Ulykke til: Denne Børneværnsdreng kunde ikke finde noget at bestille. Dels havde han ikke lært andet end det, han ikke vilde til, og dels sætter den nuværende Børneforsorg som det tidligere Værgeråd Mindreværdsstemplet på sine Unge. Da der endelig viste sig en Mulighed for ham, gav han en anden Forklaring på de ni år under Børneværnet. Han fik Pladsen og blev Plejer på Eberødgård. Da det blev opdaget, blev han afskediget, fordi han havde givet forkerte Oplysninger, og fordi han var kommet to Minutter for sent til sin Nattevagt.

„Bestemmelsen om Børneværnets Tilstedeværelse, når Børn skal afhøres i Anledning af Sædelighedsforbrydelser har overlevet sig selv og havde det forøvrigt allerede inden den blev indført,“ siger Kriminalassistent Ove Knudsen i Nordisk kriminalteknisk Tidsskrift. „Børneværnets Tilsynekomst ved den Lejlighed blevet let opfattet som Spionage, formidlet af Politiet, når det drejer sig om Børn fra jævne Hjem.“ Krimina-

lassistenten kan ikke se, at Børneværnet har nogen Opgave der. Af denne Udtalelse fremgår for det første Forældrenes Mistænksomhed og Angst over for Børneværnet og dernæst Kriminalassistentens Iver efter at blive fri for det i al Fal der. Når der findes en hel Række Eksempler på, at Børn efter sådan en Oplevelse straffes af Børneværnet med Fjernelse, er det ikke svært at finde Sammenhængen! Især når Kriminalassistenten tilføjer, „at man nu er begyndt at beskæftige sig mere med Gerningsmændene." Alt tyder på, at Forældrene simpelthen undgår at anmelde Begivenheden af Angst for at Børneværnet skal rive Barnet fra dem. Her er altså et Tilfælde, hvor Kritikken ikke alene er enig med Lederen af Politiets Afdeling for Sædelighedsforbrydelser, men også med Poul Billgrens Henstilling til den Institution, han selv er Medlem af, om „at holde Fingrene noget mere fra Fedtefadet."

Ved en Gennemgang af alt det, Kritikken har haft at sige på Børneværnet, viser det sig, at der er to Punkter, hvor en Reform er uundgåelig, hvis ikke det, der gøres, skal blive de rene Lapperier. Det er Skønnet, der må erstattes af Dom, så snart det drejer sig om Fjernelse, og dernæst Børneforsorgens hele Økonomi, der må lægges om. De fleste af dem, der skønner, er valgt til et helt andet Arbejde indenfor Borgerrepræsentation og Rigsdag. Der kan ikke stilles noget Krav til dem i Retning af pædagogisk Indsigt eller Forståelse af Børn, fordi de måske er udmærket kvalificerede til at varetage deres politiske Partis Interesser. For deres Vedkommende, der arbejder som Undersøgere, gælder det samme: det er rent tilfældigt, om de har nogen Forståelse af Børnene og deres Problemer. De Indberetninger, de afleverer, bliver naturligvis ligeså tilfældige. Træffes der på Grundlag af dem så gennemgribende Afgørelser som Adskillelse mellem Forældre og Børn, kan de heller ikke blive andet. De er tilfældige. Det har vist sig i alle de Sager, som den Undersøgelseskomité, vi har dannet, har haft til Behandling. De Reformer, der indføres med Forbigåelse af Børnedomstole, går udenom det, der er Betingelse for alt det øvrige, nemlig om Barnet i det hele taget skal fjernes for at opdrages af Børneværnet. Er de indleverede Beretninger blevet sigtede og alle Forhold opklarede for Børnedomstolen og Resultatet blevet, at Barnet må fjernes, så kommer Spørgsmålet op om Børneværnets Anstalter.

Forældrenes Forhold til Børneværnet er afhængig af to Ting: Børneværnets Behandling af dem selv og Anstalternes af deres Børn. I Løbet af 5—6 år har Antallet fordoblet sig - fra 5000 1935 til 10,000 nu. Der anvendes både Arrester og Fængsler til Børn, der står på Ungdomshjemmenes Ekspektancelister. Der averteres endogså i Dagbladene efter Plejehjem hos Private. Melder der sig mange, og var de gode, var det måske et Fingerpeg. Sidst af alt griber Børneværnet til den simple Udvej at lade Børnene blive i deres eget Hjem. Den ene Tredjedel af de 10,000 Børn er fjernet imod Forældrenes Vilje. For de andre to Tredjedeles Vedkommende har Forældrene indvilliget. Enten fordi de ikke kendte andet til Institutionen end det kønne Navn, eller fordi dens Repræsentanter bildte dem ind, at det kun drejede sig om ½ årstid noget Rådsformand Garde i øvrigt har påtalt. Endelig har Forældrene til de Børn, der har forset

sig, naturligvis ikke kunnet protestere. På den Måde er de 10,000 Børn kommet på Anstalt, enten Forældrene vilde eller ej.

Om Anstalts-Opdragelsen er selv Børneværnet enigt med Kritiken og alle vor Tids fremragende Pædagoger: den er i sig selv forkastelig. Og jo større Anstalten er jo mere. De færreste Steder er der 10—20 Børn, de fleste 20—50. Det højeste Antal burde være 12—15. Er der flere, er det umuligt for Lederen at give „det enkelte Barn“, som Magister Rosenkjær lagde så stor Vægt på, tilstrækkelig Tid og Interesse. Men foruden dette uheldige Forhold, som Lederne måske er uskyldige i, er der hele Opdragelsessystemet, som de fleste Steder - med Børneværnets fulde Billigelse - er ligeså forkasteligt som de store Anstalter. Mit Indtryk af Lindevangshjemmet som Tvangs- og Arbejdshus fik jeg senere bekræftet fra Danske Kvinders Velfærds nu nedlagte Hjem i Kronprinsessegade.

Sådan er de altså Ungdomshjemmene for Piger! Systemet strider mod al sund Fornuft. Mod al moderne Børnepsykolog!. Poul B. Johansen, Læreren ved den skolepsykologiske Observationskoloni i Horserød har Ret: Børns Liv skal ikke være Slid og Slæb. De trænger til Frihed og Fritid. „De må og skal have den, hvis de skal have Mulighed for at rette sig,“ siger han. „Tvang vil kun gøre dem mere trodsige i deres Forhold til det Samfund, de skal ud i. Og så har Arbejdet været komplet spildt, ja, måske endog negativt.“

Og det er nok den sørgelige Sandhed. Den som Dommer Berthelsen uforvarende konstaterede, da han beklagede de mange Tilbagefald. Det er nemlig dem, Systemet skal kendes på. I Fængselsvæsenet som i Børneforsorgen. Der, hvor der er færrest, der har Systemet været bedst. Fejlen begge Steder ligger ikke i, at de stramme Tøjler mangler, når de Unge pludselig kommer ud, som Dommer Berthelsen mener, men i at Tøjlerne har været for stramme, mens de var indenfor. Børneværnet som Fængselsvæsenet har kun en Opgave: at forberede dem, de har i deres Varetægt, på at begå sig i Samfundet, at respektere Lovene og tjene deres Brød. Børneværnets Folk fralægger sig teoretisk det straffende Moment, men anvender det ikke destomindre i Praksis. Jo mere den Behandling Børnene får, de Forhold, de lever under, svarer til det, der venter dem, når de skal sørge for sig selv, jo større Mulighed er der for, at de klarer sig.

Hvor kan Børneværnet forlange, at vi skal kalde deres Anstalter for Hjem, når de mangler alt, hvad et Barn forlanger for at føle sig hjemme der. Hjemmet er ikke det samme som Arbejdspladsen. Det er det Sted, hvor man går hen, når man kommer fra Skole, hvor man hører til, hvor man kommer farende, når man er sulten, hvor man tager sine Skænd og om fornødent sine Lussinger, fordi det nu engang er ens Forældre, som man ved, holder af en. Hvis man tager en Plads efter Skoletid, så gør man det for at hjælpe Forældrene eller Moren med at holde sammen på ens Hjem. Men hvad bryder en Dreng sig om at „pukle“ i 10—11 Timer om Dagen for en Forstander, en In-

stitution eller en Forening? Hvorfor skal en Pige, der i Løbet af en Måned har lært Vask og Strygning, være Vaskepige uden Løn et år eller mer på en Anstalt? Når hun kan det første, skal hun lære det næste, og når hun på i/2 år er blevet flink i Huset, så skal hun have en Plads.

Hvorfor skal Børneværnsbørnene, der jo ikke skal straffes, ikke arbejde på samme Betingelser som andre Børn?

Hele Børneforsorgens økonomiske System er ubrugeligt. Der, hvor Lederen er økonomisk interesseret i Børnenes Arbejde enten på egne eller på en Institutions Vegne, vil Undervisning og Oplæring meget nemt komme i anden for ikke at sige tredje og fjerde Række. Er det den „ulyksalige Sammenkobling af Børneinstitutioner og Landbrug eller Gartneri“, som Poul B. Johansen kalder det, så bliver der næsten ingen Tid hverken til at lære eller lege, for det er Arbejde, der aldrig er Ende på, og der er Eksempler nok på, at Børn, der ikke har andre end Hr. Skjerbæk til at værne om deres Ret, bliver udnyttede, enten de er på Anstalt eller hos Bønder.

Fremskridtet ligger i Afskaffelse af alle de store Anstalter og Oprettelse af små Hjem uden Landbrug, Gartneri, Vaskeri eller anden Forretning og endvidere Benyttelse af Privatpleje. Hjemmet skal give Børnene det nødvendige Rygstød, en Følelse af Tryghed og Hygge og have det samme Hold på dem som et godt Forældrehjem. De går ud fra det om Morgenens til deres Skole eller Arbejde og vender hjem til det efter Fyraften, når Dagens Arbejde er endt. Får de Løn, forvalter de den selv og betaler, hvad de kan undvære, til Kost og Logis, som de vilde gøre i deres Forældres Hjem.

I sådan et Hjem findes hverken Betækningsrum eller Spanskrør. Der er ingen Brev-censur, for der er ingenting at skjule. Der anvendes ingen Opstilling i Geledde, og Disciplinen beror ikke på Angst for Straf, men på en kammeratlig Sympati og Forståelse mellem Plejeforældre og Børn. Når Børneværnet kommer så vidt, er Kritikken villig til at kalde deres Anstalter for Hjem.

Forældrebladet juni 1943
Roskilde Hvile.
Bøgildgård opdragelsesanstalten
Hylleholdt Fredehjem.
Optagelseshjemmet Lykkens Gave
Linevangshjemmet
Forældrerådvalg.
Børnenes egen Dom. Harri Petersen..
Børneværnets Patienter på Sygehus. Ellen Hørup.
En Protest.
Forældrebekymringer

Børnenes egen Dom

I en Artikel med Overskriften „Børnenes egen Dom" rejser Redaktør Alvar Westerberg i April- Nummeret af „Forældrebladet" en alvorlig Kritik af 4 af vore offentlige Opdragelseshjem, nemlig Bråskovgårds lukkede Afdeling, Ungdomshjemmet Prøven, Pigeheimmet Hylleholdt og Pigeheimmet Lindevangshjemmet.

Med det personlige Kendskab, jeg selv har til Bråskovgårds lukkede Straffeafdeling samt andre af Danmarks Opdragelsesanstalter, kan jeg svare for, at den Beskrivelse, som Redaktør Westerberg har givet, er fuldstændig sandfærdig.

Det er nu snart bleven en dagligdags Begivenhed, at den avislæsende Offentlighed bliver gjort bekendt med de Misbrug og Overgreb, der daglig finder Sted overfor vore værgeløse Børn, som er anbragt på vore offentlige Anstalter.

Det er også betegnende, at i næsten alle de Beretninger, som kommer frem for Offentligheden, fremhæves Prygl og Salmesang som de to vigtigste Opdragelsesmidler på vore Anstalter. Der skal her gives nogle Eksempler på, hvordan man fra Børneforsorgens Side farer frem mod de værgeløse Børn og unge Mennesker, som er i dens Vare-tægt.

Da jeg var ca. 12 ½ år gammel, blev jeg af Værgerådet fjernet fra mit Barndomshjem og anbragt på Iagttagelseshjemmet „Roskilde Hvile". Ved min Ankomst til Hjemmet blev jeg ført ind på Forstanderens Kontor, og der blev jeg gjort bekendt med mine fremtidige Pligter.

Dagen efter blev jeg fotograferet forfra og fra Siden — det samme gør man jo også ved almindelige Forbrydere — disse Fotografier blev indklæbet foroven af mit Generalie-blad. I de første 3 Måneder var jeg under stadig Opsyn på Hjemmet, både af Lærerne, Forstanderen og en såkaldt „betroet" Elev.

Denne betroede Elev havde fået den Opgave at være min Skygge - fra ham måtte jeg ikke fjerne mig mere end 20 Skridt - skulde jeg på W. C., måtte jeg først henvende mig hos ham og anmode om Tilladelse, han måtte igen henvende sig hos den fungerende Lærer og der få Tilladelsen bekræftet, og først da kunde jeg vandre under Opsyn af den betroede Elev -til det afsidesliggende Sted.

De mindste Forseelser blev afstraffet prompte enten ved Lussinger eller på anden Måde. Vi havde f. Eks. en Lærer, der brugte den Trafik at gribe Børnene om Halsen, løfte dem op i Luften og ryste dem, derefter smed han Barnet fra sig, så det trillede hen ad Jorden. Vi Drengene kaldte denne Lærer for „Hejsebolle og Kværkesuppe". Det er klart, at en sådan Behandling af værgeløse Børn uvilkårligt vil sætte sit Præg på Barnet - enten gør det Barnet nervøst og ydmygt, eller også bliver Barnet bittert og trodsigt.

Hver Morgen var der Andagt i Opholdsstuen. Drengene sang et Par Salmer og Forstanderen bad en kort Bøn. Hver Aften, inden vi skulde sove, skiftedes vi Drengene til at bede vort Fadervor. På denne Måde blev der sørget for, at vi fik den tilstrækkelige åndelige Føde.

Efter ca. 3 Måneders Ophold på Hjemmet var jeg så heldig at få Lejlighed til at løbe væk. I flere Dage flakkede jeg om i Københavns Nærhed, men blev tilsidst indfanget af Politiet.

Jeg blev atter sendt tilbage til „Roskilde Hvile" og dér indsat i en Celle, hvor jeg sad et Par Dage. Så blev jeg om Morgenens ført over i Opholdsstuen til Morgenandagt. Som sædvanlig blev der sunget et Par Salmer under Orgelledsagelse og Forstanderen bad sin korte Bøn. Efter denne religiøse Akt kom der en mere realistisk: Drengene blev kommanderet ud til Siden, så Midten af Gulvet var frit. Jeg blev så stillet op midt på Gulvet og fik af Forstanderen Ordre til at bukke mig. Med et tykt Spanskrør blev jeg så tampet igennem. Derefter blev jeg ført tilbage til min Celle igen for at angre videre på min Synd. Jeg vil her bemærke, at jeg på dette Tidspunkt ikke var fyldt 13 år.

Denne Morgen, som her er beskrevet, gjorde et dybt Indtryk på mig. Den Behandling, som overgik mig, har sikkert været årsagen til, at jeg mistede min Tro både på en levende Gud og ikke mindst på menneskelig Retfærdighed.

Efter at jeg havde været ca. 1 ½ år på „Roskilde Hvile", blev jeg sendt til Statsopdragelsesanstalten Bøgildgård — og det må jeg sige: var der slemt på „Roskilde Hvile", så var der endnu værre på Bøgildgård. Det var et fuldkommen Fængsel. Der var Prygl og Sult endaglig Kost og som Værdimåler var der kun én Ting: arbejde, arbejde og atter arbejde.

For at Folk, som læser denne Artikel, ikke skal trøste sig med, at sådan var det bare i gamle Dage er det måske bedst at belyse Forholdene som de er i 1943 på denne Anstalt.

Bøgildgård ligger i Midtjylland - den nærmeste større By er Kjellerup - selve Anstalten dækker et Areal på ca. 200 Tønder Land Jord og Skov.

Der er ca. 50 Elever i Alderen fra 13—18 år. De har hver sit „Værelse“, som bliver aflåset om Natten. Vinduerne er indrettet så de kun kan lukkes op på Klem. I Værelset forefindes et Bord, en Seng og en Natpotte.

På Anstalten findes 3 Celler, som bliver flittigt benyttet. Der findes en Briks og et Bord, som er fastmuret til Væggen — som Stol er der en Kasse med en Spand i, hvor den indespærrede Dreng kan forrette sin Nødtørft. I disse Celler kan Eleverne sidde indtil 1 Måned.

Hver Morgen får Eleven Ordre til at tømme sin Spand ud i en Latrinkule, som forefindes et Sted på Anstalten. Det er den eneste Motion og det eneste Pust af frisk Luft som Fangen får i Dagens Løb.

Til Frokost gives der Eleven 1½ Skive Rugbrød med skrabet Smør samt et Krus Mælk. Lærerpersonalet, som spiser ved samme Bord, får et Fad velbelagt Smørrebrød.

Der findes på Anstalten en såkaldt Hustugtsbog (eller sort Bog). Der skal alle Straffe, som overgår Eleverne, indføres. Om de bliver det er et andet Spørgsmål, som kun Forstanderen kan besvare. Hver Måned afholdes der et Lærermøde, hvor Elevernes Forhold bliver drøftet. Der får hver Elev sin Karakter, efter Karakterens Størrelse fastsættes Lønnen. Den kan variere fra 25 Øre til 1,50 Kr. pr. Måned.

Eleverne får ingen rede Penge udbetalt, men de kan bestille, hvad de ønsker af Småfornødenheder indenfor Rimelighedens Grænser, og Varerne bliver så indkøbt i den nærmeste By.

Religionen spiller samme Rolle på Bøgildgård som på vore andre Anstalter. Det er den sædvanlige Forestilling med Salmesang og Bøn, der står dårligt til alt det øvrige.

Hvis en Elev er i Lære og forser sig mod Anstaltens Reglement bliver han taget fra Læren og anbragt på et Arbejdshold, som mellem Eleverne kaldes Svingerholdet (for 25 år siden kaldtes det samme Hold Rakkersjakket). Holdet udfører Anstaltens grovere Arbejde, såsom Skovarbejde, Stenhugning, Brændesavning og lign. Her må Eleven udføre almindeligt Arbejdsmandsarbejde, og forsømmer derved sin Læretid, til ubodelig Skade for sig selv, når han senere skal klare sig ude i Samfundet.

Forstanderen på Bøgildgård, Hr. Olsen, har nogle Børn, deriblandt en Dreng på ca. 17 år. Han havde en Dag fået Opsynet over nogle Elever, som skulde slå Græsset på Fodboldbanen. Forstanderens Søn mente imidlertid ikke, at Eleverne var flittige nok og beordrede dem derfor til at arbejde i Middagsstunden.

At Eleverne ikke er særlig glade for at være på denne Anstalt kan følgende lille Episode belyse:

En Elev, som Forstanderen kaldte Retiradedigteren, havde på en Væg tegnet et Billede af Bøgildgård. En anden havde over Gården tegnet nogle Flyvemaskiner, som nedkastede deres Bombelast over Anstalten. Meningen kunde ikke misforstås. Da Forstanderen ikke kunde finde Synderen, udtalte han overfor Eleverne følgende:

„I Tilfælde af at en sådan Ulykke skulde ramme vort Hjem. var det desværre flere end Retiradedigteren det gik ud over!”

Der er nu som før på Bøgildgård den samme Brutalitet og Undertrykkelse i 1943 som i 1918. Den samme kyniske Udnyttelse af Arbejdskraften. Og alle Forstander Olsens smukke Ord om Fritidens Benyttelse til Spejdersport og den Slags Morskab har heller ikke stort på sig.

Der er noget, der hedder Ekstraarbejde. Der blev f. Eks. udlovet en Dusør på 3 Kr., hvis en Elev vilde save og pinde en Rummeter Brænde ud. En hel Uge, både om Søndagen og i Middagsstunden, arbejdede adskillige Elever på at tjene disse 3 Kr. Med de usle Lommepege, de får, er 3 Kr. jo en Formue. Sådan gik den Fritid.

Nu som før bliver en Elev klippet skaldet, hvis han forser sig. Ryger en Elev i Smug fratager man ham Tobakken i indtil 3 Måneder. Hver eneste lille Forseelse får sin fastsatte Straf. Mon nogen tror, at en sådan Behandling af Børn og unge Mennesker giver gode Resultater?

Der er også en anden Ting, som falder i Øjnene: Eleverne både på Bøgildgård, Bråskovgård og andre af Landets Anstalter er næsten udelukkende Arbejderbørn og Arbejderungdom. Overklassens Børn kommer ikke der, og man spørger uvilkårligt sig selv, om Hensigten med Systemet simpelthen er at komme Småkårsfolkene og deres Børn til Livs?

Mon det ikke var på Tide at få Fagbevægelsen interesseret for Sagen og få den til at undersøge disse Anstalters interne Forhold, før der sker for stor Skade på Børnenes Sjæleliv.

Harri Petersen.

Børneværnets Patenter på Sygehus

Ellen Hørup

Det var den 12. Juni 1942, at Helga fra Hylleholt blev kørt til Fakse Sygehus. - Hvordan Børneværnets Forretningsgang er, når det gælder Meddelelser til Forældre, der er ængstelige for, hvor deres Børn er, eller hvad de fejler, viste sig også denne Gang.

Den 18. Juli sagde Oversygeplejersken til Helga, at der var fundet Tuberkelbaciller i Maveindholdet. Den 20. August var der ifølge Hr. Skjerbæks Meddelelse til Helgas Plejemor endnu ikke fastslået nogen Diagnose: „Maveindholdet var indsendt til Dyrkning". Først den 5. September skrev Hr. Skjerbæk til Plejemoderen, at der nu var modtaget en fornyet Lægeerklæring, „hvorefter det konstateredes, at Deres Plejedatter lider af T. B., idet der er fundet T. B. Baciller i Maveudskyldningen". Det tog Hr. Skjerbæk over halvanden Måned at udfærdige den Skrivelse.

Væk fra Hylleholt var Helga da kommet, men ikke fra Frk. Nyborgs Omsorg for de syge, unge Piger. - Den gik så vidt, at hun forlangte, at Reglementet fra Anstalten skulde overholdes også på Sygehuset; heller ikke der måtte det tillades Pigerne at skrive til deres Nærmeste uden Censur. Men der blev dog Frk. Nyborg bremsset. Hun fik at vide, at alle Patienterne havde samme Rettigheder — selv de, der kom fra en af Børneværnets Anstalter.

Frk. Nyborg vilde heller ikke høre tale om, at Pigerne var blevet smittet der. I en Samtale med Helgas Plejemor om Datterens Frigivelse efter Rekonvalescensen sluttede hun med følgende karakteristiske Bemærkning: „Nå ja, hvis vi giver Helga hendes Frihed, behøver vi bare at ofre et 10-Øres Frimærke, så har vi Pladsen besat igen". At det er Hovedsagen, ved man jo, men at der ligefrem prales med det overfor en Plejemor, der har set sin egen lille Pige blive handlet så ilde med og smittet med Tuberkulose – det forekommer med et mildt Ord temmeligt taktløst.

På Sygehuset spurgte Lægen, der tog Blodprøven, Helga ud om Hylleholt og sluttede med at sige: „De har ikke fået god Mad, det kan vi se på Dem. Her skal De få rigtig god Mad. Er De meget ked af at være der?" Efter Helgas energiske Ja, sagde han: „Jeg tror ikke, De skal derved mere, når De er så ked af det." „Jeg blev henrykt," skriver hun til Plejemoren. „De kalder den en Anstalt her. Tænk, hvis de kan hjælpe mig, så jeg ikke kommer der mere." På Baggrund af Kærligheden på Hylleholt udbryder hun glad og overrasket: „Jeg tror nemlig, de kan li' mig her, for de er så søde imod mig alle sammen."

Men Hylleholt Kærligheden slap hun ikke for. Køkkenchefen aflagde hende også Besøg et Øjeblik. Hun viste sin Deltagelse ved at være så spydig overfor hende, at Plejemoren, der sad hos hende, kunde se, at hun ikke havde godt af den Slags Besøg. Da Helga havde spurgt til en af sine Kammerater, der også var syg, svarede Damen rapt: „Hun har det godt. Hende kurerer vi selv. Vi har da heller ikke nødig at sende dem herop allesammen." Det skulde dog ikke vare mange Dage, før den unge Pige også lå der.

Læser man Børnenes egen Dom over de forskellige Hjem, slår det en, hvor det er nøjagtig de samme Ting, der går igen hos dem allesammen. Det, Drengene fortæller fra Bråskovgård og Bøgildgård, der nærmest må betragtes som Straffeanstalter, er akkurat Magen til det, Pigerne oplever på Lykkens Gave og på Hylleholt. Det falder en derfor efterhånden lidt vanskeligt at tro på Børneforsorgens Forsikringer om, at alt, hvad man får fat på, er Undtagelser. Systemet er jo ens, og det håndhæves vel de fleste Steder.

Man behøver blot at se på Forseelserne. De er næsten alle så ubetydelige, at de ikke engang vilde blive nævnt i et Hjem. En Dreng har hugget et Æble i Frugthaven, hvor det er forbudt at komme. En Pige har spist et Stykke Mad af Forstanderindens og Lærerindernes finere belagte Smørrebrød. Begge Dele kaldes Tyveri og straffes. Menstruationen er kommet bag på en Pige, som en Elev fra Lykkens Gave fortæller. Det samme var over i gået Helga en Søndag. Var Plejemoren ikke kommet, havde hun fået Stuearrest hele Dagen for den Forbrydelse. Undgår de Straf eller rammes de af den, det er det store Spørgsmål hver Dag. „Siger de et forkert Ord, så straks en Bøde på 10 eller 25 Øre af de fattige Skillinger, vi sender dem. Aldrig et venligt Ord. Kun en stram Mine får de at se", fortæller Plejemoderen. Hun blev indbudt til at spise med og sad ved Siden af sin lille Pige. De fik alle det samme til Middag. Til Aften derimod var der Forskel. „Det, Pigerne fik, kunde såmænd være meget ordentligt, men de ser jo alligevel Forskellen." Ja, det gør de, og der kan man være enig med Fru Karna Birch Grønbech, der siger: „Det er min uforgribelige Mening, at sætter man sig selv til Højbords med fin Mad, og de Børn og Unge, man skal være i Forældres Sted, nederst med spartansk Spise, så egner man sig ikke til at være Leder af et „Hjem"."

Men selvom den spartanske Mad kunde være meget ordentlig, så var den altså ikke det, Lægerne på Sygehuset kaldte god Mad. Hvad manglede der da? Også dette Forhold blev opklaret gennem Pigernes Ophold på Sygehuset.

Rygter havde der længe været i Omløb om Pigernes Smørmærker, som Forstanderinden forærede sine Bekendte. Da hun gik så vidt, at hun lod Pigerne selv gå med dem, kunde det ikke godt skjules. En af dem, der ligger på Sygehuset, var blevet sendt afsted med dem og fortalte det. En, der havde været Frk. Tørsleffs Stuepige, ligeledes. Fem Familier havde fået Mærker med Hilsen fra Forstanderinden på Hylleholt. Der

gik Pigernes Smørrationer altså hen. En af Lærerinderne bekræftede det overfor Helgas Plejemor. Overinspektøren påstår, at de har fået tilstrækkelig Mad, og at Forstanderinden til Gengæld for Smørmærkerne fik Grynmærker. Sendebudene fik dem i al Fald ikke med hjem. Men selvom så var, er Gryn jo ikke Smør og kan ikke erstatte Fedtstof. Det er desuden ikke noget enestående indenfor Børneværnet. På Lykkens Gave skal noget lignende være foregået. Det skulde det være Præstefruen, der nød godt af Pigernes rationerede Smør. En af de syge Piger fortæller, at Frk. Nyborg også der går i Frk. Tørsleffs Fodspor og glæder Venner og Bekendte med Anstaltens Smørkort. Det er strafbart at sælge sine egne Rationeringskort, selvom det er af Nød, fordi man ikke har Råd til at købe for dem. Men kan det være straffrit at tage dem fra Mennesker, der er betroet i ens Varetægt og snyde dem for deres af Staten tilmålte Ration?

Gennem alle de syge Pigers Breve går som en rød Tråd Skrækken for at blive sendt tilbage til Fredehjemmet: „Jeg kan ikke holde ud at være der.“ „Jeg ved ikke, hvad jeg gør, hvis jeg skal derned igen.“ „Hjælp mig at komme derfra.“ „Tag mig hjem, det er jo et rent Fængsel.“

Nu er en af Patienterne fra Hylleholt død. En anden er blevet rask og udskrevet og fra Sygehuset sendt — tilbage til den Anstalt, der har behandlet dem så brutalt, og som nok skal vide at hævn sig på dem, der har røbet de Ting, der går i Svang på Børneværnets Anstalter. I de halve eller hele år, de har været syge, har de ikke nær så brændende ønsket at blive raske, som at blive forskånet for mere Hylleholt.

Mon det ikke var på Tide for Børneforsorgen at se sig om efter en Overinspektør, der først og fremmest bekymrede sig om Børnene og så om Lederne, og som havde sine menneskelige Følelser i Behold?

En »Protest«

I April Nummeret bragte vi i Artiklen „Børnenes egen Dom“ bl. a. nogle Udtalelser af en tidligere mandlig Medhjælper fra Lindevangshjemmet om Forholdene på dette Pige-Ungdomshjem. Foranlediget heraf har vi i anbefalet Skrivelse fra denne Anstalt modtaget Kopi af Brev til omtalte tidligere Medhjælper. I Brevet, der er dateret 30. April, men først afsendt 19. Maj, hedder det:

I Anledning af Deres Udtalelser til Forældrebladet vil vi undertegnede Lærerinder på Lindevangshjemmet protestere.

De har ingen Ret til at tage os til Indtægt for Deres løgnagtige Udtalelser om Forstanderinden. Ingen af os har udtalt sig til Dem om Tyranni, Herskesyge o.s.v. Havde vi følt det, havde vi ikke været her i så mange år, 30—17—13 og så videre, og havde vi ikke Troen på, at vort Arbejde med vanskelig Ungdom ikke er forgæves, selv om Re-

sultaterne ofte kan være små nok, men dog ad åre bære Frugt, så var denne Gerning ikke blevet gjort i 65 år.

Med Hensyn til Deres Påstand om den Frokost, De og Deres Familie deltog i, at Eleverne ikke fik samme Mad, stemmer det ikke overens med Sandheden. - Når De betegner det som Frikadeller og kedelig Pølsemad, er det Usandhed, der var samme varme og kolde Retter på begge Borde, og det kan et Medlem af Bestyrelsen, som var til Stede, bevidne. Eleverne smurte selv deres Mad. Tunge og Sylte, som De nævner, var en Gave til Lærerinderne fra en tidligere Elev, som har Viktualieforretning, men også til Elevernes Kuverter var der Sylte.

Hvad de omtalte Kyllinger angår, var det en Fødselsdagsgave fra en Lærerinde til hendes Kollegaer, og vi ser ikke noget forkert i, at vi spiser de til os forærede 3 Kyllinger, når de tilberedes i samme Køkken, må de også spises ved samme Bord, her sker kun det, der er åbent for alle.

Deres Påstand om den gode Varme — allerede i August — er også en hel forkert Fremstilling. Er der fyret i August, er det til Tøjtørring og ikke til Forstanderinden. Desværre mener vi ikke det samme om Varmen, som De, at De har holdt Kedlen højt" hele Efteråret igennem. En lang Tid led vi meget under Røg og Os, fordi De ikke forstod at fyre, og det var undertiden livsfarligt for dem, der sov i den Del af Huset. Vi måtte hver Aften sørge for rigeligt åbne Vinduer. De har intet at rose Dem af, måske blev det lidt bedre, da Hjemmetgav Dem Kursus på Teknologisk Institut.

Endvidere er Deres Beretning om, at Forstanderinden gik i Beskyttelsesrum med sine Gæster og lod Eleverne i Stikken er vitterlig Løgn, det har ikke fundet Sted, det kan bevidnes af Bibelkredsen.

Hele Deres grimme og usande Fremstilling har både undret og bedrøvet os meget; De vil dog være en Kristen, men stiller alt her i et dårligt Lys, fordi De blev opsagt fra en Stilling, De ikke kunde bestride, det kan vi Lærerinder bevidne.

Deres Berigtigelse og Tilbagekaldelse offentlig i Bladet forventer vi, da vi ellers muligt vil gå andre Veje.

Vi går ikke med til Deres nedværdigende Udtalelser om Forstanderinden, heller ikke om hendes Forhold til Eleverne, det har ikke med Sandheden at gøre.

(sig.) Dagmar Jøns,
(sig.) Karen Hansen
(sig.) Dagmar Larsen,
(sig.) Grethe Nielsen,

(sig.) Barbara Toftlund,
(sig.) Inger Thomsen,
(sig.) Gerda Legård.

Det er svært at tage denne Protest alvorligt. Fornuft er det umuligt at finde i den. I Udtalelserne til Forældrebladet gav den tidligere Medhjælper en Karakteristik af Forstanderinden baseret på på hans egen Opfattelse og ikke på Grundlag af Udtalelser af andre, og at i al Fald en af Lærerinderne virkede nervøs-angst for Frk. Sylvest, havde vi selv Lejlighed til at konstatere, da vi engang i Vinter aflagde Anstalten et Besøg, og ejendommeligt nok var det netop den Lærerinde, der har været længst på Lindevangshjemmet, Frk. Dagmar Jøns.

I „Protesten“ stemples Udtalelserne om, at Eleverne til Julefrokosten ikke fik samme Slags Mad som Gæster og Funktionærer som urigtige, og samtidigt forsvares Forskellen i Maden med, at nogle af Madvarerne var en Gave til Lærerinderne (!) —

På samme Måde forsvares Kyllingerne til Forstanderinde og Personale, mens Pigerne måtte nøjes med Frikadeller.

Naturligvis har Lærerinderne Ret til at modtage Sylte, Tunge og Kyllinger som Gave, og naturligvis har de også Ret til at spise disse Sager. Det forkerte fremkommer først i det Øjeblik, disse Lækkerier fortæres for Øjnene af Pigebørnene, der må nøjes med Frikadellerne. Hvis det er vanskeligt at forstå for Underskriverne af „Protesten“, kan man ikke undres over, at Resultaterne af Arbejdet med vanskelig Ungdom „ofte kan være små nok“.

Og så Fyring til Tøjtørring i August Måned. Hvor finder det Sted? Når man til Slut i „Protesten“ fortæller, at Medhjælperen var uegnet til Arbejdet, er det selvfølgelig ingen Afkræftelse af Udtalelserne om Forholdene på Anstalten.

Hvad har det med Sagen at gøre? Men vi skal dog oplyse, at Efterfølgeren var Frk. Sylvests Protegé, som hun allerede tidligere havde forsøgt at få antaget. Forstanderinden er nemlig Gudmor til hans Barn.

Red.

Forældrebladet juli 1943
Hesselager Skolehjem
Optagelseshjemmet Kvindely Aalborg 1913-.
Reformer og Kritik. Alvar Westerberg.
Børneværnets Fælder. Ellen Hørup
Børnenes egen Dom. Bodil Philipsen.

Børnenes egen Dom

Da jeg en Dag var til Møde i Barnets Værn og hørte på hvad Måde det arbejdede, fik jeg stor Lyst til at fortælle mine Barndoms Erindringer fra Hesselager Skolehjem, et af de mange Skolehjem, som Børneværnet har under sin Beskyttelse (hvis det kan kaldes Beskyttelse, jeg vil kalde det Opsigt, ligesom Fanger, for andet var det ikke). Jeg var der i 5 år fra jeg var 12 til jeg var 17 år gammel, og I kan tro mig, at det var ikke lutter Kærlighed. Tværtimod! Jeg skal prøve at skildre nogle Tilfælde, som står for mig nu lige så grufuldt, som dengang det skete, som har sat sit Præg på mig gennem min Opvækst og vil leve i mig til min Død, selvom jeg dør gammel. Vi måtte aldrig tale om noget hjemme fra vort Hjem. Det var meget strengt forbudt og straffedes med at gå i Seng Søndag Aften, når vi havde spist Kl. 6. Vi måtte ikke synge andet end Salmer, Fædrelandssange og Sange om For- og Efterår, alt andet var sjofle Sange, og Ve den, der sang dem (Sov Dukke Lise, sov og bliv stor og andre i den Dur). Tabte vi et Lommetørklæde fik vi Lov til at betale 50 Øre. Spildte vi Vand på Trappen 15 Øre i Bøde, og var Klud og Spand ikke rigtig i Orden 25 Øre i Bøde.

Jeg husker en Jul, vi havde syet Julegaver til vore Forældre og Søskende, og de blev pakket ind af os selv og skulde derefter udleveres til Forstanderinde Frk. Andersen, og hun skulde så sende dem videre til Banen. Jeg havde syet en stor Lysedug med gule Kaniner til min Mor og Far og sendte et Loppespil til mine Brødre. Det skal bemærkes, at Loppespillet var ikke helt nyt, jeg havde selv fået det til min Fødselsdag om Sommeren, men fik aldrig Lejlighed til at spille med det. Lysedugen kom senere på Indre Missions Basar på Hjemmet og aldrig til mine Forældre efter min Stedfaders Ord til mig 7 år efter. Loppespillet fik jeg selv Nytårsaften som Spydighed for mine gamle brugte Julegaver. Mine bedste Tanker fulgte disse Gaver, jeg gav væk af et oprigtigt Hjerte - og jeg fik Hån og Spot fra Kammerater og Voksne tilbage. Jeg gjorde senere Forstanderinden opmærksom på den Lysedug, der lå på Boden i Basaren, men fik til Svar, at fordi jeg havde syet en Mage til, behøvede det jo ikke at være den. Punktum.

En anden Gang skulde jeg i Haven og grave Rabarberknolde op, da Jorden skulde beplantes med anden Afgrøde. Jeg sled i det, så det værkede i alle mine Lemmer i hele min Barnekrop, tilsidst kunde jeg ikke mere, mine Hænder havde store Vabler inde i Håndfladen, men jeg fik Besked af Havefrøkenen, Frk. Margrethe Dufresne, at alle Rødderne skulde være oppe, inden det ringede til Aftensmad. Ellers fik jeg ingen Ting, for nu havde jeg drevet længe nok. Klokken ringede, og endnu manglede een af de tolv

Rødde, men op skulde den og op kom den, men da sad mine Hænder indeni i bare Blod, da Vablerne var bristede. Da jeg viste mine Hænder frem med Jord og afrevet Hud, blev det vasket ud med Sæbe og Klud (ingen Vat) og bagefter de ulidelige Smerter, blev det rensset ydermere med Sprit og Parafinolie, jeg skreg af Smerte, men to Voksne holdt på mig. Da de var indbundne, kom jeg i Seng og fik en Kop The og et Stykke Sigtebrød efter 4 Timers Arbejde. (Jeg blev mæt, kan De tro!). Men det værste, de alligevel har budt mig, var en Juleaften 1930.

Den var nærmest grufuld!

Vi var Børn og Børn er nu engang Børn. Vi havde gjort rent hele Juleaftensdag, bonet Gulve, Gange og Trapper, så de skinnede, og når vi løb på disse Gange, kunde vi ikke standse i Farten og derved gled vi. Det vidste vi godt, vi ikke måtte, men vi gled altså, og det gik hverken værre eller bedre, end at Forstanderinden kommer gående fra anden Sal ned på første Sal, hvor vi to Piger, Grethe og jeg står og taler sammen. „Hvem gled på Gangene?“. „Det var os!“ „Bodil (det var mig) gå op på Værelset og bliver der, til jeg kalder. Har du forstået.“ (Ja!). Værelset var et Tagkammer oppe på Kvisten uden Varme, med Skiffertag, noget så grueligt koldt. Jeg gik derop og sad på en Stol og frøs. Der sad jeg og ventede, og imens faldt jeg i Søvn. Glemte var Juleaften og Juletræ, Gaver og alt godt. Jeg drømte ikke så dejligt som den lille Pige med Svovlstikkerne. Pludselig blev Lyset tændt og hun stod i Døren og sagde disse få Ord: „Jeg har helt glemt dig, kom!“ Mon??? Jeg kom ned, som de andre gik i Seng. Glædelig Jul!

Engang havde jeg været stædig og vilde ikke svare, fordi Forstanderinden havde sagt noget om mig til Pigerne, og de havde leet af mig, og drillet mig. Og da jeg så ikke vilde svare, tog hun mig med op på et Depot og slog mig over Ryggen med en Violinbue, så den knækkede; det eneste, hun fik ud af den Afstraffelse, var, at jeg sagde til hende: — Slår De en Gang til, så slår jeg dig! Hun slog ikke mere, men satte mig under en Trappe og lukkede og låsede Døren. I Rummet var ingen Vinduer eller Luftventiler, og Luften var mættet af Bonevoks. Hele Rummet var ikke større, end at jeg kunde komme ned på Hug at sidde. En dejlig Opdragelsesmetode

Da hendes Far døde, blev han liggende i Sengen et Par Dage, til Kisten kom. Det Værelse, han lå på, lå på den anden Side af Gangen, lige over for det Værelse, hvor hun havde sagt, at jeg herefter skulde ligge om Natten. Det var med Rædsel, at jeg gik i Seng alene på den mørke Gang, hvor jeg vidste, at inde bag den Dør, jeg skulde forbi, lå en død Mand. Uha, jeg gyser endnu bare ved Tanken. Kan man forstå sådanne Metoder? At de skal have Lov til at behandle Børn på 16—17 år på den Måde. Uforsvarligt. Dette Menneske hader jeg endnu. Da jeg gik til Præst, var der også en Dag noget i Vejen. Jeg holdt meget af den Præst, og det var mere end man kunde sige om hende. Hun kunde kun lide sig selv. Og en Dag måtte jeg ikke komme til Præst. Hun gav den Undskyldning, at jeg var syg (bar Løgn).

Nu har De fået et lille Indblik i, hvorledes man kan blive behandlet af Frøkner og Forstanderinder, der tror, at hvad de gør, er det helt rigtige. Nu skal De også høre om en gang, da Overinspektør Skjerbæk kom på Besøg. Mit første Indtryk af den Herre var, at han lignede en rigtig slesk Slange, små, missende Øjne og et Grin, der nåede fra det ene Øre til det andet. Og hver Gang han kom på Besøg, diskede han op med sine H. C. Andersen-Eventyr, og de var somme Tider så lange, at nogle af os faldt i Søvn under det hele, men vi fik skam også Lov til at komme tidlig i Seng Søndag Aften, hvis det blev opdaget. Sådan noget Humbug!

Sådan er altså vore Skolehjem på nært Hold, og hvis vi ikke vil se vore egne Unger gå sådan en Tid i Møde (der kan jo ske så meget i disse Tider), så skal der ruskes op i den Råddenskab, som der er indenfor den danske Forsorg. For som det er nu, er det den rene Råddenskab. Jo mere, man rører ved det, jo mere lugter det (pøj).

Lad os få alt det tvungne Salmesang og Andagt strøget. Lad dem få lidt ad Gangen.

Nu har De fået lidt at vide om, hvorledes et sådant Barn kan have det, men nu skal De også få at vide, hvorledes man kan have det under de modsatte Forhold.

Jeg spænedes så tilsidst fra Hesselager Skolehjem og blev derefter sendt til Aalborg på et Kvindehjem for vildfarne Kvinder, og det første Frk. Andersen (det var hende, der fulgte mig herop), sagde, var, „lad hende (altså mig) sidde alene på et Værelse, så be-stiller hun mest." Det havde hun erfaret, for jeg havde nemlig syet to store Kaffeduge med Hedebo, mens hun lod mig indespærre. Men Forstanderinden, Frk. Karen Neuhaus, var nu af en hel anden Mening. Den første Dag kom jeg til at gøre rent, og lidt efter lidt forsvandt den Skyhed, som helt havde besat mig, jeg fik mere Tillid til mig selv. Jeg forstod at gøre mig værdifuld på min Arbejdsplads, og inden ½ år var gået, var jeg færdig til at tiltræde en Plads i Livet og i Samfundet som et af dets Børn. Frk. Neuhaus var virkelig en meget fin Kvinde både i Sind og Vandel, vi kom til at holde rigtigt meget af hende, og så var hun så Forstående. Der var ikke nogen tvungen Nærværelse ved Møder eller Gudstjenester. Engang spurgte hun os, om nogen vilde med til Alters. Det var en Skærtorsdag. Ingen var tvunget, alt var frivilligt. Lær-rinderne var påvirket af Frk. Neuhaus, stille, rolige og glade. Vi kunde godt lave noget galt, også komme på Stue og sidde et Par Dage. Så kom hun gerne op og talte med os, og vi var kede af det, og tit kunde vi græde sammen. Hvor mange Forstanderinder har vi af den Slags, meget få. Hun har virkelig Velsignelse over sit Arbejde, for vi mindes hende med Glæde og Stolthed, og Tak skal hun have for hendes enestående Kærlighed og Opofrelse. Den Dag, jeg rejste i Plads fra Kvindely, græd jeg og vilde ikke rejse, men blive. Hvor mange Forstanderinder kan sige det, ikke mange.

Endnu i Dag, 11 år efter, er jeg i Forbindelse med hende. Hun er nu Forstanderinde på et Pige hjem i Espergærde, der hedder Belvedere. Sådant en Kvinde som denne må man takke for, hun er Guld værd og sin Plads værdig.

Bodil Philipsen, f. Hansen.

Forældrebladet september 1943
Bråskovgård.
Bøgildgård opdragelsesanstalten
Prøven Statsungdomshjemmet
Roskilde Hvile
Åndssvageanstalten Ebberødgård
Optagelseshjemmet Råens Minde.
Røverne fra Rold. Ellen Hørup.
Sandhedens Dag kommer ... E. Kordt Jørgensen.
Mødet i Hillerød. Harri Petersen

Røverne fra Rold

Jeg ønsker at fastslå den Kendsgerning, at det er det Barn, der er noget ved, der skejer ud, når det bliver behandlet forkert.
A. S. Neill.

Der er nu først de oprindelige Røvere fra Rold, Steen Blichers og Jeppe Åkjærs fra den Tid, da der endnu var rigtige Røvere her i Landet. Det var dem, der spændte et Tov tværs over Landevejen, så der lingede en Klokke i deres Hule, når en Vejfarende stødte imod det. Den Slags Røvere findes ikke mere nutildags. Men der er andre. Det er Drengene, men de leger ikke. Det er Alvor også med de Røvere. De er af meget ældre Dato end Røverne fra Rold. De har eksisteret lige så længe, der har været noget, der hed Tvangsopdragelse. Og det kan føres helt tilbage til den katolske Tid. Det kaldtes også den Gang Omsorg for forsømte og forvildede Børn.

Under Christian den fjerde hed det Børnehuset¹⁹ og senere 1753 kom Opfostringshuset, der var bestemt for 200 fattige Drengene fra hele Landet fra deres femte til femtende år.

Undervisningen skulde være „udi Christendom grundig, udi Læsning og Skrivning tilstrækkelig og udi Regning lidet til Fornødenhed." Den Undervisning kan ikke have taget lang Tid, og „i øvrigt skulde Drengene vænnes til idel Arbejde." Der er ingen Tvivl om, at de Drengene er rendt ligesom Børneværnets render nu fra Anstalternes Tvang, Indespærring, Prygl, Lussinger og det „idel Arbejde", hvoraf intet er væsentlig forskellig fra den Gang. Og så har vi Røverne, vor Tids Røvere fra Rold.

Først rendte der tre derovre ved Aalborg fra Optagelseshjemmet Råens Minde. Da de var fanget ind igen, rendte to andre. Det må omtrent være to Måneder siden. De er, så vidt jeg ved, ikke fanget endnu. De holder sig skjult i Skovene, der er for store til, at en Klapjagt på to Drengene kan betale sig.

19 Udsat til børneforsorg: Om etablering af familiepleje, børneanstalter og indsats i hjemmet for udsatte børn i Danmark. / : Frank Ebsen. Lund Dissertations in Social Work) 45, 2012 s. 130.

Alle Vegne render både Dreng og Piger fra Forsorgens Anstalter. Skønt de kan være aldeles sikre på at blive fanget og bragt tilbage til den Anstalt, de løb fra. Og skønt det langt fra er nogen billig Fornøjelse. Enhver Dreng ved, hvad der venter ham. Det er forskelligt på de forskellige Anstalter, men han har ikke været der ret længe, før han har haft den Oplevelse. På Prøven f. Eks. bringes Synderen først over til Forstanderen, som giver ham, hvad han trænger til. Derfra kommer han over i en Celle, Spjældet, som det kaldes. Hvis han nu tror, han har fået de Klø, som er tiltænkt ham, tager han fejl. Efter Forstanderens Afstraffelse kommer Turen til de andre på Anstalten, der har et godt Øje til ham. Der er frit Slag på Drengen den Dag. Det går mangel Gang løs, så Blodet flyder. Efter den Omgang ser Drengen ikke ud, så de andre har godt af at se ham. I de første tre Dage derefter får den Dreng, der plejer at bringe Kammeraterne i Spjældet Mad, ikke Lov at opfylde den Pligt. Og alligevel render de.

Foruden Tvangsopdragelsen, der i sig selv kan være Grund nok til, at Unge med Trang til Selvstændighed bliver Rebeller og stikker af, havde de to Rebeller fra Rold endnu en Grund: Forstanderen. Den Hr. Hansen, der sidder og regerer på Råens Minde, er allerede blevet omtalt her i Bladet. Vi skal kun minde om den Karakteristik, en af Lærerne gav af ham: „Drengene var evig og altid omgivet af hans kolde Mistænksomhed. De levede i en Atmosfære af Luren ved Judasøjet i Døren og Skældud. Der stod en ukærlig Kulde om Forstanderens Person, der stak stærkt af mod Bønderne, Gudeligheden og Salmesangen. Da en af Drengene blev syg og havde Feber på over 40, lod han en af de stærkeste Dreng bære ham i bar Skjorte ned på Toilettet i en iskold Kælder. Da Lægen ventedes, blev han igen båret ned for at få Bad, skønt Forstander Hansen blev gjort opmærksom på Febergraderne. Drengen døde kort efter af en Byld i Ryggen. En anden Gang lod han en af Drengene hente på Arbejdspladsen af Politi i en Sag, som han vist oven i Købet var uskyldig i. Senere blev en anden Dreng straffet med Spanskrør, så han havde Striber helt om på Brystet."

Fra ham og hans indremissionske Kulde og Hårdhed er Drengene nu rendt i 12—14 år. Når de flygter fra Prøven, er det både fra Forstanderen og hans rå, brutale Lærere og Gartner.

Der er noget Kriminalisterne kalder Generalpræventionen. Det er Straffen som Midde til at skræmme Folk fra at begå Forbrydelser. Den Teori er der ingen, der tror på mere. Når den alligevel forfægtes af dem, der holder på det bestående, er det fordi den er det eneste og sidste Forsvar for Samfundets Straffesystem. Da man kaldte Fængslet for et Forbedringshus, lod man, som man troede, at Straf kunde gøre et Menneske bedre. Da man måtte vedgå, at det var en Fejltagelse, var der kun Generalpræventionen tilbage. Hvis man indrømmede, at også den var en Illusion, havde man omsider arbejdet sig ned til den nøgne Sandhed: Straf er Samfundets Hævn for Overtrædelse af dets Love. Den har intetsomhelst at gøre hverken med den Skyldiges Forbedring el-

ler Eksemplets afskrækkende Virkning. Det samme gælder Straffesystemet indenfor Børneværnets Anstalter. Som det udenfor er Samfundets Love, der krænkes, er det på Anstalterne Reglementet. Som det udenfor er Samfundet, der hævner sig på Forbryderen, er det indenfor Lederen, der tager Hævn.

Er det muligt, at hæderlige Mennesker kan bilde sig ind, at brutale, ofte uretfærdige, altid urimelig strenge Straffe, der udmåles og eksekveres af den krænkede Part selv, skulde kunne gøre en Ung bedre, når Straf ifølge Lov og Dom ikke engang betragtes som Forbedringsmiddel mere?

Ellen Hørup.

Sandhedens Dag kommer ...

En Dag vil Sandheden sejre. Dagen vil komme. Dagen, hvor det vil være åbenbart for Alle, hvor forfærdeligt Børnene sine Steder på vore offentlige Anstalter og Opdragelseshjem har haft det i de svundne mange, mange år — efter Peter Sabroes Tid.

I hans Tid var det galt trindt om. For Eksempel på den mere end berygtede Bøgildgård. - I vore Dage er det ikke meget bedre.

Den menneskelige Gemenhed er en livsfrodig Vegetation.

Oftest viser den sig under Dække af et påtaget indremissionsk Væsen, hvorved den får en endnu mere usmagelig Karakter.

Jeg, som her skriver for anden Gang i Forældrebladet, gør det, fordi jeg ikke længer - efter alt, hvad jeg vidste - kunde undlade at give en Hånd med i Kampen for Retfærdighed. Sidst brugte jeg stærke Ord. Denne Gang vil jeg være mild. Kun mild.

Jeg vil lade Ulykkens Ofre selv tale. Stats-Børnetilsynets endnu så mægtige Chef, Overinspektør Oluf J. Skjerbæk, har den 12. August 1943 i personlig Skrivelse til mig bedt mig om yderligere Oplysninger, men jeg har ikke fundet Anledning til, på nærværende Tidspunkt af mit offentlige Oplysningsarbejde, der vil blive fortsat og udbygget, - at være Oplysningscentral for denne høje Embedsmand, som virkelig selv må se at strenge sig an for at få Underretninger om alle de uværdige Plagerier på Anstalter og Hjem.

Samlet er alle disse Klager en Børnemartyrernes Bog både uhyggelig og trist at læse.

Vi hører ofte sagt, at alle disse Klager mest skyldes de voksne Bøgildgård og Bråskovgård Dreng, der på denne Måde - ved at udsprede Rygter - prøver på at genere de offentlige Anstalter og disses Personel. Denne billige Påstand er ved Siden af, og jeg er i hvert Fald ingen Bøgildgård- eller Bråskovgård-Dreng. Mine Angreb sker for Retfær-

digheds Skyld. Jeg vender mig til mine Medmennesker, mine gode Medborgere, der elsker Menneskelighed, Ret, Frihed, Ærlighed og Sandhed, og siger til dem alle: — Se, hvad der går i Svang i vort Samfund, se, al denne Pine bag lukkede, fængselslignende Mure, se, al denne Usselhed, og jeg spørger: - Hvor længe vil vi tåle dette fortsat, hvor længe vil vi nedværdige os til at være Medvidere? Hvornår vil vi i Forbitrelse vende os til vore Magthavere i Regering og på Tinge og sige: - For Guds Skyld, lad dog alt dette blive anderledes og bedre!

Jeg ved, hvad jeg taler om, og jeg har hørt de løsladte unge Drenge og Mænd fra disse Anstalter eenstemmigt udbryde: „Knut Beckers Bøger er det rene Vand ved Siden af Bøgildgårds og Bråskovgårds Opdragelsesmetoder!"

Lad os høre, hvad en af disse kyndige siger. Han er Gartner og hedder H. L. A. Petersen og bor i en nydelig moderne Lejlighed på Frederiksberg, er forlængst gift og har flere voksne og flittige Børn. Engang var han et Skilsmissebarn, der på Grund af Fattigdom og Menneskers Ondskab kom både på Roskilde Hvile, Bøgildgård og sluttelig på Bråskovgård. Han kender det alt sammen.

Vi vil høre, hvad han kan fortælle os - udover alt det andet, vi selv ved.

En Aften i August søger jeg ham og siger til ham:

- Hvorfor kom De på Roskilde Hvile i sin Tid, Hr. Petersen?

- Min Far og Mor blev skilt, jeg kom hos Mor og blev Mælkedreng og gik i Howitzvejs Skole. Læreren hed Brunø, han tærskede mig, fordi jeg sov i Timen. Han var forresten den første Fascist herhjemme. Jeg var så forslidt og træt, og så pjækkede jeg den, og Brunø, der ikke kunde lide mig, lod Værgerådet tage mig. Brunø var forøvrigt selv Medlem af Værgerådet. Denne uforstående og overfor mig så ondsindede Lærer blev årsagen til min Ulykke. Alene vor Fattigdom, kan jeg sige, blev Grundlaget for hans Indskriden. Han er død nu, men jeg tænker altid med stor Harme og Bitterhed på denne uretfærdige Mand.

- Hvor kom De så hen?

- Til Roskilde Hvile.

- Hvordan var dér?

Forstanderen hed Bloch, og han var en Pryglemester af Rang. Bedre Beskrivelse af hans Afstraffelsesmetoder med Spanskrør end den, som Redaktøren selv har givet i Forældrebladets Augustnummer, kan jeg ikke give: Netop således slog han os. Det var ikke alene mig, der blev sådan mishandlet efter og i Forbindelse med Morgenbønnen, men mange, mange andre stakkels små Drenge, som havde haft den Vanskæbne at falde i denne modbydelige Børnemishandlers Vold. Først stod Hykleren og bad til Gud, og endnu med Bønnen på Læberne slog han. En meget ond Mand var han, samme Bloch.

- Hvor længe var De dér?
 - Fra jeg var godt 12 år, til jeg var 13¾. Derefter sendte de mig til Bøgildgård ved Kellerup i Jylland.
 - Var dét en Lysning for Dem i Deres Tilværelse, Hr. Petersen?
 - Ak, nej, jeg var kommet i et jordisk Helvede. Vor Forstander var dengang Marius Madsen. Han efterfulgte den berygtede Præst eller teologiske Kandidat Møllerup, men han var endda end Møllerup, ja han var Storslem.
- Hvor længe var De i dette jordiske Helvede, som De siger?
- Til jeg var ca. 17½ år, og jeg oplevede hele tre Brande på Gården. Eleverne stak Ild på. De vilde hellere i Fængsel end være på denne Anstalt.
- Hvordan opstod disse Brande, véd De det?
- Første Gang var det „Rotten“, en Elev, der stak Ild på, og Laden samt al den indhøstede Sæd gik op i Luer. Anden Gang skyldtes Branden den såkaldte „Flakkebjergdreng“, De véd, ham, der slog Postbuddet ihjel i Kompedal Plantage. Tredie Brand var „Kartoffelbranden“.
- Hvad behager?
 - Ja, hør nu bare: - Madsen sultede os, så vore Tarme skreg i Livet på os, men det rørte ham ikke. Så måtte vi en hel Vinter af Sult stjæle Kartoffler fra Anstaltens Kartoffelkuler. Da Foråret kom, og Frosten gik af Jorden, sank den sammen over de tomme Kartoffelkuler. Vi stak Ståltråd igennem Kartofflerne, puttede det hele ind i de forskellige Kakkelovnsrørs Renselemme og ristede Kartofflerne og spiste dem. De kan nok forstå, Hr. Redaktør, at en sådan Behandling af levende Mennesker før eller senere måtte give sig Udslag i et eller andet, og Braget kom. Efter at vi en hel Vinter igennem havde døjet Sult og Prygl, opstod der Uro blandt alle Eleverne, og så kom det ene Flugtforsøg efter det andet. Og 5 til 6 Elever flygtede ad Gangen.
 - Hvad så?
 - Jo, se, en Søndag Formiddag samledes alle Eleverne bag en Granplantage og rådslog. Resultatet blev, at vi alle vilde forsøge at komme bort fra Madsens Helvede og Sulteanstalt, fra hans Fængsel og alt hans lede Arbejdsslaveri. 46 Elever flygtede, og der var i alt 50 på Gården. Jeg selv blev taget samme Eftermiddag. Fodermesteren slog mig i Hovedet med en Stok, og jeg styrtede til Jorden og blev liggende. Vi kom i Arrest. Men som jeg lå om Natten Kasseseng hørte jeg pludselig Køerne nede jamre sig. Bøgildgård, „Retsløshedens Helvede“, brændte. En Elev havde stukket Ild på. Hellere i Fængsel end tilbage til denne Anstalt, hvor Livet skulde opretholdes ved stjalne Kartoffler ...
 - Hvor længe sad De i Fangehullet?
 - I tre Uger, og i hele den Tid fik jeg ikke een Times frisk Luft ude. En Morgen blev jeg ført over til Forstanderens Kontor og anklaget for at være Anstifter af Flugtsammenlægelsen. Jeg benægtede, for jeg var ikke Anstifter. Forstanderen afsagde Dommen alligevel: Til Bråskovgårds lukkede Afdeling! Forsvar var der ikke Tale om. To Politibetjente kom og førte mig dertil. Et Lysglimt var der dog i min tre Ugers Celletid:

Samme Forstander Madsen blev endelig afskediget som uegnet til at være Børneopdrager, skønt han i Forvejen var kendt som Lærer på Bråskovgård i mange år.

Var Personalet på Bøgildgård ellers flinkt?

- De var alle modbydelige og onde og gjorde ikke andet end prygle os Drengene. Selv den usle Stalddreng havde Lov til at prygle os.

- Men nu Bråskovgård, hvordan var det at være dér?

- Det var kun et Fængsel.

- Kan De beskrive det for mig?

- Nemt. Der var to Afdelinger på den „Lukkede“. Den værste hed „Straffen“. Den anden hed den „Milde“. På „Straffen“ var der Jernstænger for Vinduet i Cellen, hvilket forøvrigt også er Tilfældet med Bøgildgårds Celler. Når man sad dér, spiste man alene. Senere hen, når vi kom over på den „Milde“, fik vi Lov til at komme i Spisestuen, men vi måtte ikke tale med de andre Drengene.

- Hvordan var Maden på Bøgildgård?

- Til Frokost spiste vi sammen med Forstander og Lærere. Lærerne fik dejligt velbelagt Smørrebrød, mens vi Drengene, der sad og så på alt det lækre, kun fik 2 å 3 Humpler med skrabet Pålæg, f. Eks. Leverpostej og dertil Skummetmælk.

- Og Middagen?

- Middagen var fælles, og Maden var ens for alle.

- Aftensmaden?

- Til denne spartanske Spisning så vi intet til Lærerne; de spiste separat.

- Hvordan var Cellerne på Bøgildgård?

- Der var tre Celler, hvortil vi dømtes i op til 1 Måned, administrativt af Forstanderen. Jeg har siddet dér en 4 til 5 Gange uden at få Motion og frisk Luft med Undtagelse af det Øjeblik, hvor jeg blev hentet for at slå min Nødtørftsspand ud. Den har sin Plads i en Kasse på Gulvet i Cellen. Foruden denne Kasse var der en større, hvori vi sov, samt et til Væggen muret Bord; det var alt.

- Holdt Forstanderen også Morgenandagt for Cellefangerne?

- Nej, fra det Øjeblik vi var i Celle, var der ingen Gud for os.

- Ja, jeg har så sent som den 17. August 1943 talt med en løsladt Elev fra Bøgildgård, og han siger akkurat det samme som De nu. - Hvorledes er ellers Straffene på Bøgildgård?

- Tager nogen blot et Nedfaldsæble i Haven, idømmes han straks Strafarbejde. Så skal de arbejde så og så mange Dage i Middagsstunden og om Aftenen i deres Fritid indtil Sengetid; det oprørte os allesammen.

- Sådan er det også i Dag. Alt det, De siger mig, Hr. Petersen, sagde et Vidne fra i år til mig. Og nu vi taler sammen, vil jeg gerne tilføje, at de nye 1943-Vidner, som kommer fra Bøgildgård, meddeler mig, at Straffen for at tage et Nedfaldsæble er 4 Dages Middagsarbejde, 4 Dage efter Spisetid i Sengen samt 1 hel Søndag udelukkende i Sengen. Ligeledes fortæller Vidnerne mig, at blot det at blæse lidt på for varm Mad, straffes med 2 Dages Strafarbejde, hvilket Andenlæreren, Ejnar Jensen, idømte en af mine Meddelere, og da denne, der syntes, det var oprørende uretfærdigt, gik til Forstander

Olsen med Klage, supplerede Lærer Jensen Straffen med yderligere 2 Dages Strafarbejde. Forstanderen havde vendt det døve Øre til. Er dét Retfærdighed? Er det Opdragelse? Er dét værdigt Menneskeligt? Denne Andenlærer hades. I Tide og Utide prygler Manden løs. Han beskrives for mig som en forholdsvis ung og umoden Mand. Særlig Lussinger er denne Persons Speciale.

- Har De hørt om andre Plager på Bøgildgård?

- Ja, flere, men i min Tid plagede de os alle, uden Undtagelse. Det var i 1917—18—19, at Fodermesteren, „Futter" kaldet, bestandig råbte efter os: „Din Mor er en Ludder, og din Far er født med et Brækjern på Ryggen!" Synes De, at alt dét var egnet til at gøre os til gode, tillidsfulde Samfundsborgere?

- Nej, jeg synes det er oprørende. Der må til alle Tider have været noget galt fat med de Ansatte på mange Anstalter, en altfor stor Procentdel af dem må have været dårlige Mennesker, uegnede til at have med Børn at gøre. Og er det den Dag i Dag. Jeg spurgte videre Hr. Petersen:

- Hvad er det værste, De på Anstalter og Hjem har oplevet i Deres Tid?

- Det var på Bråskovgård. Dér var der en Slags Galej, en vifteformig Stengård, hvor vi sad hver for sig og slog Skærver uden at se hinanden. I Rummet ved Siden af mig sad en mig aldeles ubekendt Elev. Inden han gik op til Middag i Cellen, tog han en Sten og stak den i Lommen. Eleven havde imidlertid puttet Stenen ind i sit Lommetørklæde, stillede sig bag Døren, og slog vor Plageånd ned, da han åbnede den. Denne, Bælum, hed han, styrtede til Jorden, og angst var „Tyrannen" nu, for vi hørte ham råbe: „Min Gud, hjælp mig!", men så kom han op igen, snappede sine Nøgler og styrtede bort, op ad Straffegangen til den „Milde" Afdeling. Eleven så vi aldrig mer; han var 17 år, vil jeg tro. Og vi andre, der ikke havde det aller ringeste med deri Affære at skaffe, ja end ikke havde noget som helst Kendskab til Eleven, blev anklaget og straffet med streng Indespærring i alle de fem tilstundende Påskehelligdage. Det er dét, Anstalterne kalder Retfærdighed.

Ja, Retfærdigheden er det småt bevendt med. Er der ikke endnu værre Ting - end det, De nu fortalte?

- åh, der er så meget, så meget sørgeligt, der mærker En for Livet, når man har oplevet det.

- Jeg sad engang på „Straffen" på Bråskovgård. Det var en tidlig Søndag Morgen. Vi hørte en Dreng blive sat ind i en af Cellerne på Gangen. Noget efter begyndte han at skrig. Aldrig har jeg hørt noget så forfærdeligt. Det var et Dyr, et Dyr i den højeste Livsnød, som tudede. Vi blev alle ganske stille. Vi kunde hverken sanse eller samle. De grufulde Hyl rystede Luften i Straffegangens Fangehuller. Så blev vi med eet klare over, at det var et lille Menneskebarn, der i dette Øjeblik havde mistet sin Forstand, og at det store Mørke havde sænket sig over ham. Han har været godt 16 år gammel. Han knuste Væggens Puds med Stumper af Sengen. Han sønderslog alt Inventaret. Og i sin Vildskab havde han med en Træsplint ridset et Portræt på Væggen af Forstander Schou i hel Figur med Skæg og det hele. Så knuste han den et Kvarter tykke

Dør med et Brag, der rystede Straffegangens Celler. Indtil da havde Fængslets Mandskab ikke turdet nærme sig Straffeafdelingen; nu kom de farende, klar til Kamp på Liv og Død med den Afsindige. Han er rimeligvis kommet på et Sindssygehospital.

-- Hvem er Skyld i alt det?

- Jeg tror ikke, at Svaret er så svært, Hr. Petersen. Men vi dømmer ikke. Deres Geringer dømmer dem. Og, hvad bedre er, Plagernes Tid udrinder —.

E. Kordt Jørgensen.

Referatet gennemset og anerkendt.

H. L. A. Petersen,
Gartner,
Frederiksberg.

19. August 1943

Mødet i Hillerød

Torsdag den 19. August afholdt Nanna Andersen et offentligt Børnesags Møde på Hotel „København" i Hillerød.

En tusindtallig Forsamling overværede Mødet.

Frk. Nanna Andersen, der talte efter Manuskript, gav på en klar og nøgtern Måde Forsamlingen et Indblik i de skandaløse Forhold, der for Tiden grasserer på vore offentlige „Hjem" - og i Særdeleshed på Åndssvageanstalten Ebberødgård. På denne Anstalt ser man f. Eks. det Særsyn, at Patienter, som er fuldt kvalificeret til Landbrugsarbejde, i Stedet for må beskæftige sig med tilvirker finere Kniplingsarbejde, og det på en Tid, hvor Landbruget sukker efter Arbejdskraft. Det, som greb Forsamlingen mest, var dog en Beretning om en Sædelighedsforbryder, der – trods gentagne Straffe for Overtrædelse af Uterlighedsloven — ved en Skilsmisse med sin Hustru fik tilkendt Forældreretten over det i Ægteskabet værende Barn. Efter at Nanna Andersen havde talt, overgav hun sit Manuskript til Kriminalpolitiet, for at dette skulde sætte sig ind i det vægtige Anklagemateriale, som hun havde fremført mod forskellige navngivne Personer og offentlige Hjem. Nanna Andersen sluttede Mødet med en Tak til Tilhørerne.

Harri Petersen

Forældrebladet oktober 1943

Bøgildgård opdragelsesanstalten

Hillerød Fredehjem

Arkiv: Rigsarkivet.

Optagelseshjemmet Reballegård pr. Søvind, Horsens.

Masseflugt fra Opdragelseshjem.

Masseflugt fra Opdragelseshjem.

Fra Optagelseshjemmet Reballegård ved Søvind på Horsens Fjords Nordside er ikke mindre end 13 af Eleverne flygtet omtrent samtidig. Den 1. September om Morgenen undveg otte, men allerede inden Aften var tre af dem på ny anholdt, idet de forsøgte af gøre Indbrud. Tre af dem var gået lige i Løvens Gab, de var nemlig søgt ind på Stats-ungdomshjemmet Bråskovgård efter at have sejlet over Horsens Fjord i en stjålet Pram. I Pramen havde der været fem af Flygtningene, men de to af dem var blevet i Horsens og havde her stjålet Overlæge Kjærgårds Hækjolle „Peter Plys" og var i den nået helt til Endelave i Kattegat. På Øen tog man ingen særlig Notits af de to Drengene, der pludselig landede, så de kunde uden videre fortsætte Sejladsen næste Morgen. De fortalte, at de var på Rotur til Odense.

Morgenen efter at de otte Drengene var flygtet, så yderligere fem af Eleverne deres Snit til til at stikke af. Der blev øjeblikkelig slået Alarm, og en stor Politistyrke blev straks sat til at eftersøges hele Horsens-Egnen for at komme på Spor af de mange unge Flygtninge.

Efter al Sandsynlighed er de syv unge Mennesker forlængst indfanget og bragt tilbage til Optagelseshjemmet, men når så mange Elever flygter på en Gang, har man vist Lov til at formode, at det er Forhold på Anstalten, der får Drengene til at stikke af, særlig når man betænker, at tretten Drengene er næsten Halvdelen af Eleverne. Lad os derfor få undersøgt, om Forstander Bonnevie Hansen eller nogle af Medhjælperne er årsag til Flugten, og hvis dette er Tilfældet, må de drages til Ansvar. Hvad Børnene har bedrevet under deres Flugt må falde tilbage på den eller dem, der har Ansvaret.

Forældrebladet november 1943
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Hvor tør de -. Alvar Westerberg
Forældrenes stilling til Folkeskolen. Robert Fessel.
En Barnekæbne. Ellen Hærup.
To Kvinder. Jakob J. Bech Nygaard.
Dom og Straf. Harald Herdal.
Regnvejrsbogen,

Hvor tør de -

Atter er sindene blevet opskræmt. Det sker med visse mellemrum, at offentligheden som i et lynglimt, der blændende klart afslører forhold i vort samfund, som almindelige mennesker vægrer sig ved at tro eksisterer, bliver stillet overfor den kendsgerning, at vort administrationsvæsen har begået skæbnesvangre fejltagelser med frygtelige konsekvenser for den eller dem disse fejltagelser rammer. Dagspressen beskæftiger sig indgående med spørgsmålet i de nærmest følgende dage og kræver ændringer i den bestående ordning, der skal skabe sikkerhed for, at lignende fejltagelser ikke gentages. Offentligheden bliver beroliget, og i løbet af nogle få dage er affæren glemt, indtil, måske år efter, en ny affære afslører, at den gamle slendrian trods tidligere fejltagelser og trods pressens krav om ændringer har fået lov at fortsætte.

Denne gang er affæren opstået omkring åndssvageforsorgen. I to tilfælde med kun en uges mellemrum har offentligheden fået kendskab til, at en mand og en kvinde trods normal intelligens er blevet anbragte på Ebberødgård som åndssvage. I det ene tilfælde var det Ebberødgårds egen overlæge, Schwalbe-Hansen, der opdagede fejltagelsen og sørgede for, at den blev rettet. Hvis det altid gik sådan, kan man vist roligt gå ud fra, at retslægerrådet, på hvis famøse erklæring anbringelsen havde fundet sted, vilde vide at sikre sig, at dets erklæringer vilde kunne stå for en nærmere prøve.

Men desværre går det så godt som aldrig sådan. Affære nummer to er den mest uhyggelige og tragiske. Uhyggelig fordi den unge kvinde, det drejer sig om, på trods af en domsafgørelse, ved list blev afhentet fra sin plads og med magt anbragt på åndssvageanstalten. Tragisk fordi den fik så forfærdelig en afslutning: Sterilisation efter halvan-det års indespærring.

Sterilisation. Er det egentlig trængt ind til folks bevidsthed, hvor frygtelig sterilisationens følger kan virke på dem, der bliver tvunget til at lade sig underkaste denne operation?

Alle de unge mænd og piger, der har fået stemplet „lettere åndssvag“, er ubønhørlig hjemfalden til denne „straf“, der for tid og evighed fratager dem retten til forplantning. Adskillige af disse unge kunde nemt klare sig selv, hvis de ikke blev indespærret

i landets åndssvageanstalter for kortere eller længere, mest længere, tid. Og om dem alle gælder det, at prisen for at slippe ud, er deres underskrift på sterilisationsansøgningen.

I den retssag, som blev resultatet af affæren omkring den unge kvinde, bestred højesteretssagfører Kemp, der mødte for åndssvageanstalten, at der var øvet noget pres mod den unge kvinde. Imod denne påstand står først den pågældende unge kvindes egen forklaring og dernæst — samstemmende med den - alle de andre steriliserede unges, som vi har kendskab til. Og endelig overlæge Nørvigs tvetydige forsikring: Vi må ikke (stille det som betingelse) i stedet for: Vi gør det ikke.

I retssagen får vi af retslægerådet at vide, at der kan være tale om en „senmodningsproces“, som altså skal kunne udslette det indtryk af åndssvaghed, der tidligere har gjort sig gældende. Hvor tør man da bruge udtrykket lettere åndssvag på et tidspunkt, hvor der endnu er muligheder for fortsat udvikling eller modning. Hvor vover man at lemlæste mennesker, hvis eneste forbrydelse er den at være nogle få år tilbage for flertallet af deres jævnaldrende. Med „senmodningsprocessen“ har retslægerådet i virkeligheden forrykket hele grundlaget for åndssvageforsorgens sterilisation.

Alvar.

Dom og Straf **af Harald Herdal**

BØRNEFORSORGEN herhjemme har været udsat for kritik. Til at begynde med forsøgte man naturligvis det gode gamle kneb helt og holdent at afvise den som uberettiget og ganske ved siden af. Dette forsøg gør en offentlig instans, der angribes, næsten altid. Det kan virke. Det gjorde det nu ikke denne gang, I al fald ikke i længden. Ind imellem vedgik man så, at et og andet vel nok kunde være rigtigt, men som helhed set osv. Og dernæst brugte man metoden at sige, at kritikken sikkert var velment osv.; men forstod de folk, der fremførte den, at de skadede sagen mere end de gavnede den —? Det er fint argument anvendt af den, der ikke har rent mel i posen. Og hvilken sag? Man hade indtrykket af, at de angrebne mente børneforsorgens, den sag, i hvis brød de var eller hade embede. Næppe så meget blev der tænkt på sagens anden part — netop anden part — børnene. Nu er det jo også svært at være med til at save den gren over, man selv sidder på og lever af. Embedsmændene og de øvrige, der hade med børneforsorgen at gøre, forsvarede sig sandeligt med næb og klør, som frygtede de, at de skulde miste noget. Så fulgte endelig — vel og mærke efter det virkelig grandiose forsøg på at få kritikken forbudt!! — indrømmelsen af, at samme kritik ikke hade været så forkert endda; tværtimod.

Det er jo altid et resultat — på vejen altså; for ingen tror vel, at der ellers er sket noget og virkelige ændringer i børneforsorgen!

Der blev i sin tid holdt nogle møder, hvor man også havde lejlighed til at se de angrebne, embedsmændene, de ansvarlige. Det er noget det er svært at sige på lovlig vis. Men har man set dem, savner man ikke begrundelser — desværre af den art, der næsten altid mangler håndgribelige beviser — for, at disse mænd, hvad de så ellers egtede sig til her i livet, afgjort ikke var skikkede til at ha med børn at gøre. Det kunde man se på dem. Og det kan man høre eller læse sig til ud af det de siger eller skriver. — Det er rigtigt spurgt, hvem i al verden der har valgt netop disse mænd og givet dem magt og myndighed over børn? Omvendt ved man jo om folk det var så rimeligt, at det netop var dem, der burde være ansvarlige og sidde i spidsen her, at de ikke anvendes af staten.

Men er børneforsorgen fra statens, altså fra samfundets side — ment som noget godt — og godt for børnene? Mon? Man sporer, når man hører disse embedsmænd tale eller hører beretninger fra deres anstalter eller læser lovens ord, en ånd, der ikke lover godt. Der er en underlig atmosfære af straf og dom. Der tales og handles med disse børn, der er i deres væрге — med tvang altså, som drejede det sig om forbrydere. Dom og straf. Hårdhændede metoder, hårdhændede mænd, der har magt — uden ansvar.

Man hører på disse folk, at de præcis ved, hvordan sådanne børn og halvvoxne, ja voksne med, skal behandles. De ved det. De synes ikke at kende til tvivl. Og de får noget besynderligt hårdt i øjnene, når de taler derom og forsvarer sig. -- Og vi andre falder altså på at tænke på børnene, på dem, der er undergivet disses magt. Det begriber de andre ikke, og man begynder også at forstå dem en smule. Forstå deres undren over, at andre virkelig vil forsvare sådanne børn, der er anbragte på landets opdragelsesanstalter osv. Dem kunde det aldrig falde ind! Den blotte tanke derom er dem så fjernt som noget. De har fældet dom! De er godt igang med at udføre den.

Hvornår og ved hvad har disse mennesker forresten vist, at de netop var skikkede til at ha med børn at gøre? Har de nogensinde røbet særlige evner dertil? Kender og forstår de børn? I så fald skjuler de det — selv når de er angrebne og forsvarer sig. Hvad er deres berettigelse til at ha med børn at gøre? Hvad mener statsbørnetilsynets chef, overinspektør Skjærbæk om en dreng, der hver gang han ikke kunde sine ting i skolen, og det følgelig gik ham skidt, gik hjem og bagtalte sine lærere, beskyldte dem for ting, de ikke havde gjort — for senere i sit liv at bekende dette! Burde en sådan dreng være fjernet fra sit hjem, hr. Skjærbæk, og anbragt på en eller anden anstalt. Røbede han en dårlig karakter og var der meget lidt håb om, at han kunde blive et ordentlig menneske. Hvad mener De om tilfældet?

Endelig har man så sagt om kritikken, at den desværre — så velment den var — ofte var så dårligt underbygget. Der savnedes beviser. Der var så tit taget fejl. Dette argument har virket også på folk, der anså kritikken for sandsynlig rigtig. Det er brugt med snuhed af de folk, der forsvarer sig. Og med en vis virkning. Det er kommet til at

se sådan ud, at man da også kan gøre børneforsorgen uret, rette beskyldninger mod den, som ikke er rigtige.

Kan man virkelig det?

Ja, det siges jo, at man også kan gøre skarn uret. Men her er tale om børneforsorgen med dens embedsmænd og ansvarlige, dens hjem og anstalter landet rundt. Kan man gøre dem uret?

Det vil blive svært.

Det vil blive meget svært som ånden i dag er i det system, der er det herskende, i den behandling, der er almindelig indenfor børneforsorgen. Passer det ikke i lige det tilfælde — så passer det i det næste. Skulle man gøre uret i en enkelt sag, gør børneforsorgen uret i utallige! Der var engang en kone hos mig, som ikke på nogen måde vilde klage over forholdene på det hjem, hvor hendes datter var — tværtimod, de hade det skam godt, fortalte hun. Og hun vilde bare ha datteren, der nu var voxen og skikket til det, hjem. Der hvor hun var, var der intet at klage over. Og så fortalte hun indimellem ting, der hende uafvidende røbede noget ganske andet.

De hade det skam udmærket, pigerne på det hjem i Københavns udkant. Måske, indrømmede hun, de engang imellem ikke rigtig forstår dem derude. Således hade hendes datter taget et sjippetov og givet sig til at sjippe. Skønt hun var sytten år! Moren smilte overbærende,, da hun fortalte det. Men hun var jo også barnets mor og mødre forsvarer så meget deres børn gør. Det gør en anstalt og dens forstander ikke. De straffede pigen. De dømte hende. For sådanne barnagtigheder som at sjippe tolererer man ikke på anstalt. Hvor var man så henne? Enten fik hun altså ikke mere mad den dag, men måtte stå op bag stolen ved bordet, med foldede hænder, mens de andre spiste. Eller også kom hun i seng. Man aner, at der er orden i sagerne på det hjem! En anden gang (for moren bode langt fra byen, rejsen var dyr) kom samme pige til at græde lidt ved at se de andre få besøg, men hun ikke. Ja, også det fortalte denne kone, der ikke vilde anklage, selv var for ydmyget og kuert, med et overbærende smil og moderlig forståelse. En mand, der var på besøg, gav pigebarnet en femogtyveøre til trøst. Man må forstå dette rigtigt. Pigen fik altså penge, hun fik dem af en mandsperson! Hvad røber dette ikke? Og hun var kun sytten år og hade tilbragt mange år på anstalten. Hun blev naturligvis straffet - dømt og straffet. De trode jo, så moren og smilte overbærende, at hun hade grædt bare for at tigge De forstod jo ikke, hun var ked af det, fordi hun ikke fik besøg.

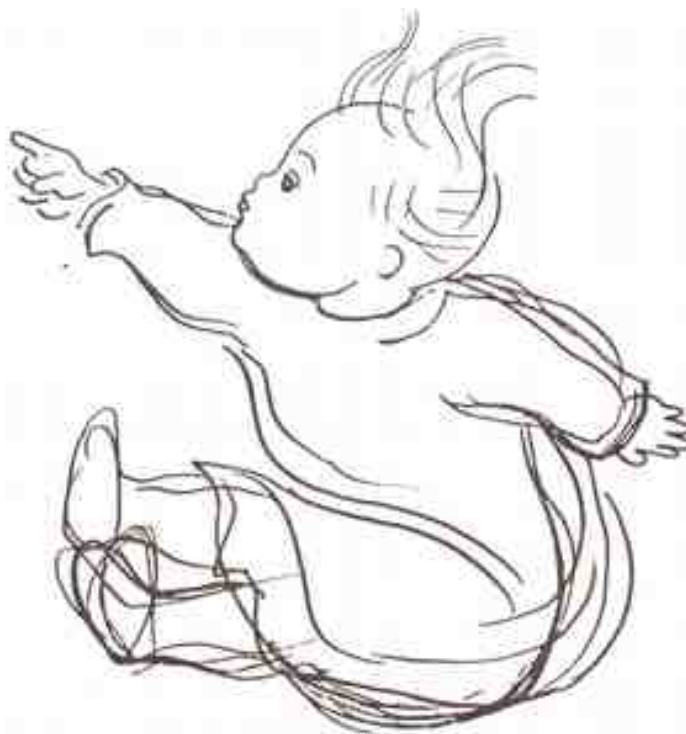
Og sådan noget forstår en anstalt naturligvis ikke; det gør bare en mor. Men hun ved jo heller ikke, hvordan disse børn er. Det ved børneforsorgen. De ved det præcist. De behøver såmænd ikke at få det bekræftet. De er forud sikre. Og det her fortalte er jo

bare småting. Forstanderen og andre, der forsvarer det, vil slå det hen. Hvad siger det? Det siger alt. Det røber det system, der altfor tydeligt skinner igennem. Det røber de midler børneforsorgen øjensynlig kender bedst til: dom og straf. De børn, der er i deres magt – de er på forhånd dømt. Hjemmene, anstalterne er straffeanstalter og fængsler; de, der har børnenes skæbne i deres hånd, kan dømme og straffe. Og at man ikke altid kan afsløre dem, forundrer dem. De veddog godt, hvilken næsten uindskrænket magt de har.

Det er den, der bør tas fra dem.

Men man bør nok lidt mere gøre sig klart, at samfundet og det nu gældende system netop tolererer disse folk og deres anstalter og gerne hjælper dem med lovparagraffer, myndighed og meget mere. Men også være klar over, at så længe det er sådan kan man ikke nemt komme til at beskyldes børneforsorgen for noget forkert, endsige ligefrem gøre den uret.

Det er meget meget svært.
Harald Herdal.
Ernst Hansen.

Forældrebladet december 1943
Optagelseshjemmet Lykkens Gave.
Statsungdomshjemmet Prøven.
Børnemishandling. Ellen Hørup.
En Mor skriver.
Peter Sabroe: Børnenes Ven.
Niel om vanskelige Børn.
Træet i Skolegården. Harald Herdal.
Børnenes Reaktioner er „uransagelige”
Om at overdrive. Kai Hoffmann.
Kritikken.
En Børnebog.
Ester Gretor: Klippe Ko.

Børnemishandling

Af Ellen Hørup

Rådsformand Garde har talt bekymret om Børnemishandlingerne. Han mener, der bliver flere og flere af dem. Han ønsker, at Folk skal vide, at det er deres Pligt at anmelde dem til Børneværnet, når de har fået Kendskab til dem. Det står i Forsorgsloven, at de skal gøre det, og at de, der forsømmer det, kan få Bøder eller Hæfte i indtil tre Måneder. Rådsformanden vil have dem straffet, så Børnene ikke bliver mishandlet mere. Han kan ikke begribe, hvorfor Folk kvier sig ved at gå til Børneværnet. Hvad er det for en mærkelig Skyhed overfor Myndighederne.

Skulde Hr. Garde, der er Formand i Landsnævnet for Børneforsorg, virkelig være uvidende om det? Har han ikke med Hundreder af Sager at gøre, der kunde oplyse ham om det? Repræsenterer han ikke selv en af årsagerne til det? Fordi hverken Børneværn eller Landsnævn er „til at tale med for Menigmand", som Politiken så træffende siger. Og fordi Folk efterhånden har fået Kendskab til den Institution. Fordi de ved, hvordan mange Mennesker ser på de Børn, der har været under Børneværn, og hvordan de behandles på Børneværnets Anstalter.

Hvad det første angår, kan det hænde, at man får ren Besked, hvis man har Planer om at lægge et Børnehjem i et eller andet Sogn. Der var et Sted et Sognerådsmedlem, der var imod det bl. a. af følgende Grunde: Det var jo ikke Vorherres bedste Børn, der kom på Børnehjem. Det var nærmest asociale Individer, der udviklede sig til Pyromaner, Kleptomaner. Folks Frugthaver vilde komme slemt i Farezonen - Vagabonder og Seksualforbrydere, så det vilde nærmest være en Ulykke med det Børnehjem. Det vilde også have til Følge, at Ejendommene sank i Pris. Da dette Synspunkt var det fremherskende, blev der ikke noget af det i det Sogn.

Børneforsorgen er selvfølgelig vidende om, at Børneværnsbarnet nu betragtes ganske som Værgerådsbarnet i Sabros Tid. For ikke at skade Børnene holder de strengt på de hemmelige Papirer, så strengt, at ikke engang de, der skal forsvare Barnet eller dets Forældre, kan få at vide, hvad de beskyldes for. Og dog ikke strengere, end at en af Forsorgens Forstanderinder kunde tillade sig at undre sig over, at en Dame af hendes Bekendtskab „vilde rende rundt med en Bråskovgård dreng, der ikke gjorde andet end at rakke Forsorgen ned.

Om Behandlingen på Anstalterne har Forældrebladet bragt så mange Beretninger, at vi skal indskrænke os til en. Den viser tilstrækkelig tydeligt, at det, Børneværnet forstår ved Opdragelse, er det, alle andre Mennesker kalder Børnemishandling.

Det, der straffes aller strengest på Anstalterne, er Flugt. Rimeligvis fordi det en Gang for alle er knyttet til Forstanderens Prestige: havde Børnene det godt, rendte de vel ikke. Straffen er derefter. Sådan en indfanget Flygtning får først Forstanderens Klø. Når han er færdig, bringes Synderen over på den lukkede Afdeling, Isoleringen, Straffecellen eller hvad det nu kaldes. Der møder Anstaltens andre Lærere og Funktionærer op og tager fat, hvor Forstanderen slap. I de nærmeste tre Dage får den Dreng, der plejer at bringe Mad over til Fangerne, ikke Adgang. Den ulykkelige er tilredt, så kunde indviede må se ham.

Med sådan en Flygtning hændte det, at han efter de første Klø hos Forstanderen prøvede at slippe for Resten ved igen at rende sin Vej. Det blev forhindret. Den mest brutale, en kæmpemæssig Gartner, tog ham nu ynder Behandling. Med et kraftigt Tag i Drengens Hår tvang han Hovedet ned og rammede så sit Knæ Gang på Gang op i Ansigtet på Drengen.

På Anstalterne skal Forstanderne indføre Afstraffelserne i Hustugtsbogen. Mon Overinspektør Skjerbæk bilder sig ind, at han kan finde den Tortur, sådan en Dreng underkastes, beskrevet i den Bog. Mon der står, at Gartneren måtte ud med Spand og Gulvklud og vaske Blodet op efter sig.

Det er rigtigt, som Hr. Garde siger, at de, der har Kendskab til Børnemishandlinger skal straffes, hvis de ikke anmelder det. Rundt om i Landet finder de Sted, men dog kun spredt og enkeltvis. Der, hvor Børnemishandlingerne foregår Dag ud og Dag ind hele Landet over, er på Hr. Gardes egne Børneforsorgsanstalter. Han er vel vidende om det. Han har både hørt det, læst det og fået det bekræftet. Først og fremmest må altså Rådsformand Garde på Anklagebænken. Dernæst Overinspektør Skjerbæk, som er den, der har det direkte Ansvar for det, der foregår på Anstalterne, som ved, at alle Klagerne er berettigede, og som sidder dem overhørig. Som Forretningsgangen er nu, har man intet andet Sted at gå hen med sine Klager over Rådsformand Garde og Overinspektør Skjerbæk end i Landsnævnet, hvor Hr. Garde præsiderer og Hr. Skjer-

bæk er Medlem. Hvor de to Herrer i Enighed og Samdrægtighed sidder til doms over sig selv og hinanden.

Ellen Hørup.

En Mor skriver

Nedenstående bringer vi et Brev, en Mor har sendt os. Da Eksempler på gode Hjem og Ledere understreger vor Påstand om, at dårlige Hjem og Ledere giver dårlige Opdragelsesresultater, iler vi med at offentliggøre Brevet i den Ordlyd, vi har modtaget det.

Jeg er Enke og Mor til 8 Børn i Alderen 3—16 år. De to ældste klarer sig selv som Husassistenter. Jeg har de 5 Børn hos mig i Hjemmet, den sidste, en Dreng på 9 år, er anbragt på Børnehjem.

Jeg har til de hjemmeværende Børn og mig selv 210 Kr. om Måned, og mere er det ikke muligt at få ad den lovlige Vej. Nemlig 40 Kr. i Huslejetilskud og de reglementerede Børnepenge. Min Husleje er på 57 Kr., tilbage bliver 153 Kr. til alle Livsfornødenheder til 6 Mennesker. Det er en uløselig Opgave at få det til at slå til. Jeg har tilbage den Udvej at søge Rengøringsarbejde og forsømme mit Hjem og mine Børn, der i sig selv gir fuldt Arbejde til et Menneske, når de skal være hele, rene og pæne i Tøjet.

Min Dreng, Erik, der er på Børnehjem, holder jeg forfærdelig meget af og savner ham meget. Han kom på Børnehjem sidste år i September, fordi jeg kom på Sygehuset.

Han gik i Skole til April 1941 og har gået i tre forskellige Skoler i København, på Grund af Vanskelighed med ham. Han kunde ikke opføre sig ordentligt, hverken overfor Børn eller Voksne, men er normalt begavet.

Min Mand, der dengang levede, besøgte Drengen på Børnehjemmet. Jeg skrev til ham og sendte Pakker til ham, og da Erik var hjemme til Jul, kunde jeg også på ham forstå, at han havde det godt. Han fik selv Lov at pakke sine Pakker op og bestemme over dem, og han sagde du og Fornavn til Forstanderen og Forstanderinden, ligesom jeg kunde forstå, at Juleaften havde været en meget stor Oplevelse for ham, han kunde ikke blive færdig med at fortælle om alt det, han havde fået.

Jeg besøgte Erik en Gang i Foråret og fik et rart Indtryk af Hjemmet, hvor man tydeligt mærkede, at det var Børnenes Vel, det drejede sig om, og intet var anderledes, fordi jeg var på Besøg. Erik fik Lov at vise alt frem fra Ende til anden og viste det stolt og forklarede alt med: „Det har vi osse“, „Det er osse vores“ o. s. v.

Nogen Tid efter jeg havde besøgt Erik, stod han pludselig en Søndag udenfor min Dør og ringede på. Jeg blev både forskrækket og overrasket og skyndte mig at få ringet Besked til Børnehjemmet, at han var hos mig. Han forklarede, at han havde slået nogle Ruder i Stykker med Sten, og dem skulde han selv betale, når han fik noget næste Gang. Da han ventede Pakke fra mig, vilde han gå hjem og få Pakken for på den Måde at undgå at betale Ruderne. Samme Dag Erik var kommet hjem, kom Forstanderinden ud til mig og forklarede både mig og Erik, at hverken hun eller hendes Mand vilde have Børn boende, som ikke brød sig om at være på Børnehjemmet. Hvis ikke Erik kunde forstå det, måtte han hellere komme et andet Sted hen, nu kunde han jo tænke over det.

Jeg talte så med Forstanderinden om Erik, og da hun igen henvendte sig til Erik for at få hans Svar, kom det spagfærdigt: „Jeg vil helst blive hos min Mor". Vi forklarede ham i Fællesskab, at det kunde han ikke, da man ikke vilde have ham i nogen Skole, og han som alle andre Børn skulde gå i Skole. Så kom det igen fra Erik: „Hvis jeg skal være på Børnehjem, vil jeg helst tilbage med dig". Han fulgtes så med Forstanderinden hjem og var, efter hvad hun skrev, ikke spor ked af at komme tilbage.

Til Sommerferien skulde jeg have ham hjem i 8 Dage, men kort forinden skrev Forstanderinden til mig, at det desværre ikke gik så godt med Erik, som det kunde ønskes, og hun meget nødigt vilde sende ham på Sommerferie mere end nogle få Dage, da disse Besøg i Hjemmet altid bragte sådanne urolige og vanskelige Børn yderligere ud af Ligevægt. Men at jeg gerne måtte komme og besøge ham på Børnehjemmet i nogle Dage, så jeg selv kunde se, hvordan Drengen havde det.

Jeg kom så senere på Sommeren op på Børnehjemmet. Erik var meget stolt over, at jeg skulde bo hos ham og fortalte, at Forstanderinden havde sagt, at han ikke måtte sove nede hos mig, da de andre Børn måske så blev misundelige, men han måtte komme ned til mig om Morgen, før han stod op. Det var interessant at se, hvordan de andre Børn tog mit Besøg; man mærkede, at Gæster var en naturlig Ting i Hjemmet, jeg opfattedes tydeligt som alles Ven.

Det var meget morsomt at besøge Erik. Han troede selv, at nu han havde Besøg af sin Mor, måtte han gøre alle de Ting, han ellers ikke måtte gøre, men hver Gang, han lavede sine Numre, måtte han tage Følgerne alligevel, der hver Gang var meget fornuftige.

Børnene blev aldrig straffet korporligt, selvom de vel nok af og til kunde redde sig en Lussing. Barnet, der forbrød sig, blev ikke særligt revset, men fik blot at vide: „Det er vel nok dumt af dig, nu vil jeg ikke have dig med i Morgen, eller måske hele den næste Uge", og de andre Børn bekræftede, at vedkommende Barn var vel nok dum med det. Spiste de ikke ordentligt ved Bordet, måtte de gå i Køkkenet og spise. Respekterede de

store ikke, at de skulde være renvaskede og ordnede til Sengetid, måtte de gå i Seng med de små.

Det kendetegnede alle Straffe, hvis man kan kalde det det straffe, at man forsøgte at gøre det så klart for Barnet som muligt, at det var Følger af Barnets egen dumme eller hensynsløse Handling. Man mærkede tydeligt en stærk Sympati og Kammeratskabsfølelse mellem Børn og Voksne. Een Gang om Ugen var der Husmøde, hvori deltog både Børn og Voksne. På Husmødet blev alle Forhold i Hjemmet diskuteret.

Tilgængelig for alle hang der i en af Stuerne en Notesbog, hvor alle Børn og Voksne Ugen igennem skrev, hvad de havde at anke over eller ønskede gennemført. F. Eks. klagede en stor Pige over, at de små ikke respekterede hendes Gulvvask, men gik på Gulvet, mens hun vaskede. Mindre Børn, der ikke kunde skrive selv, fik de store til at skrive for sig, det var mest Beklagelser, når een af de store havde forulempet dem, eller det var et Ønske om at få tildelt et Arbejde i Hjemmet, det var Spørgsmål om at få Lov at tjene Ugepenge o. s. v. Beklagelser over de Voksne var ikke sjældne. På Husmødet blev så alt forklaret og diskuteret. Var der indløbet særlig mange Beklagelser over et bestemt Barn, der slog de små, så var bare en Oplæsning af Mødebogen i sig selv opdragende. Hvorefter den anklagede fik Lov at forsvare sig, hvad han ofte gjorde.

De Beklagelser, der var indløbet over de Voksne, blev lige så alvorligt behandlet, som de øvrige Spørgsmål. Og det var morsomt at se en sådan ellers urolig Børneflokk opmærksomt deltage i et sådant Møde. Efter Mødet blev der, når Tiden var til det, spillet og sunget nogle Sange efter Børnenes eget Valg, så var der som Regel noget godt til Børnene, om ikke andet så et Stykke Syltetøjsmad. Børnene er selv meget ivrige efter disse Møder og er meget misfornøjede, hvis de af og til må udsættes grundet på de Voksnes Arbejde. På andre Aftener holdt de Voksne Møde og talte om Børnenes Udvikling.

Jeg vil meget gerne have Erik hjem om et år, men han er endnu ikke blevet så meget sødere, end da han var hjemme. Men jeg håber, jeg kan lære at tage ham på samme fornuftige Måde, som de gør på Børnehjemmet, så kan jeg måske nok klare ham om et år.

Der er en anden Ting, jeg har Lyst til at nævne i Forbindelse med Eriks Hjemkomst. Så længe Erik er på Børnehjemmet, koster han Stat og Kommune langt over 100 Kr. om Måned. Hvordan gøres så det Regnestykke, at jeg, når jeg får ham hjem, skal kunde koste, klæde og opdrage ham for nogle og tredive Kr. om Måned? Hvis disse dårligt stillede Mødre, som jeg, fik noget mere økonomisk Støtte, behøvede Børneværnet sikkert ikke at fjerne så mange Børn, og Stat og Kommune vilde endda spare mange Penge ved det.

Desværre tror jeg ikke, der er mange af den Slags Børnehjem, der vil invitere Forældrene på Ferie for at give dem en bedre Forståelse af Barnet, men netop derfor synes jeg, jeg vilde skrive dette.

En Mor.

Peter Sabroe: Børnenes Ven

I forordet til sin bog om Peter Sabroe udtaler Svend Sabroe, at han en overgang frygtede for, at bogen ikke skulde blive tilstrækkelig aktuel. Men netop mens han skrev bogen, så han en dag på en avisplakat navnet P. Sabroe i forbindelse med en kritik af børneopdragelse. I Jyllandsposten læste han en kraftig polemik, fordi radioen havde bragt et foredrag om P. Sabroe, og i en anmeldelse, han læste, om en film, der behandlede et børnehjemsproblem, havde anmelderen skrevet, at filmen virkede som en brandtale af Peter Sabroe. Så forstod sønnen, at faderens navn stadig lever, og at der end ikke kan føres diskussion om børneforsorg, uden at det føres på tale.

Og således er det. Den kamp, Peter Sabroe fra sin tidligste ungdom førte mod udnyttelse og mishandling af børn - enten mishandlingen fandt sted i barnets eget hjem hos dets egne forældre, af barnets husbond eller hans folk i dets tjenestepuds, eller på de børnehjem og anstalter, som i kristendommens navn så ukristeligt pryglede de stakels børn - vil aldrig blive glemt. Skulde end hans billede, efterhånden som en ny generation vokser op, forsvinde fra de tusinder af danske hjem, hvori det endnu har en fremtrædende plads, vil det dog aldrig forsvinde fra hjerterne hos efterkommerne af den klasse, i hvilken han havde sin rod, og mod hvem han forblev trofast til sit sidste åndedrag.

Så længe blot et eneste barn i Danmark bliver mishandlet eller lider nød, vil der være varmhjertede mennesker, kvinder og mænd, enkeltpersoner, komiteer og foreninger, der vil føre hans arbejde videre i forsvar for barnet, i forsvar for de nødlidende og undertrykte, og betragte ham som det lysende forbillede i kampen for den retfærdige sag.

Svend Sabroes bog er ikke blot en biografi, ikke blot en beretning om en utrætteligt og modigt kæmpende mand, der ofrede sit liv for de små i samfundet. Den kan samtidig med fuld ret betegnes som en anklage mod det land, der, efter at have fostret en Peter

Sabroe, endnu tredive år efter hans død tåler, at noget nær de samme tilstande som dengang råder på de anstalter, hvor samfundet i stadig stigende omfang anbringer børn og unge. Ikke blot som dengang børn, der har begået kriminelle forseelser. Ofte „dømmes“ børn for en bagatelagtig „forseelse“ til en langvarig indespærring på disse anstalter, hvor „opdragelsen“ består af hårdt legemligt arbejde, ukvemsord og idelige disciplinærstraffe garneret med hellighed, morgenandagt og tvungen kirkegang.

Hvad mener man f. eks. om, at en sejsten års pige, fordi hun en aften var til bal efter klokken 21, blev indespærret på en af vore strengeste anstalter for piger og nu har været der i to år? Eller hvad mener man om følgende tildragelse, der anno 1943 fandt sted på statsungdomshjemmet „Prøven“:

En af de anbragte drenge, der to gange var stukket af, fordi han ikke kunde holde ud at være der, men begge gange ret hurtigt var blevet indfanget igen, gjorde op med sig selv og besluttede, at når han ikke kunde komme væk fra anstalten på anden måde, vilde han berøve sig livet. Så forfærdelig virkede anstaltopholdet på ham, at han foretrak døden. Han betænkte sig ikke længe. Mens han arbejdede i haven, skar han pulsåren over med et barberblad. Heldigvis blev det observeret af en af de andre drenge, som straks sprang til og bandt sin livrem om hans arm. Derefter førte han kammeraten til førstelærer Kristensen. Læreren modtog dem med begge hænder i lommerne og en cigaret i munden, og både hænder og cigaret forblev, hvor de var, indtil han havde fået den forklaring, han forlangte, inden han vilde foretage sig noget som helst. Så først begav han sig op for at forbinde den sårede dreng. Derefter gik en af de andre funktionærer ned for at starte lastbilen for at køre drengen til lægen. Lastbilen drives ved generator, så det varede en halv time, inden den kom i gang. Med andre ord gik der fem kvarter, inden drengen kom til læge, skønt et kvarter havde været tilstrækkeligt, såfremt der var blevet ringet efter Falck.

Sådanne forhold råder endnu i dag inden for dansk børneforsorg. Bogen om Peter Sabroe er derfor lige så aktuel som hans egne protestmøder og brandtaler, og bør findes i hvert eneste hjem landet over. Ikke alene fordi „læserne får mulighed for at lære en af de interessanteste skikkelser i dansk politik at kende“, men i endnu højere grad fordi det nu må gå op for enhver far og mor, at vore børns opdragelse, udvikling og placering ikke blot er et anliggende, der vedrører tilfældige embedsmænd og anstaltledere, men angår hver eneste voksne person i vort land, thi som tusinde kvinder skriver i en takkeadresse til Peter Sabroe: „Børnene er samfundets fremtid, og de fattiges børn har samme ret til livet og dets goder som de riges.

Alvar.

Om at Overdrive
af Kai Hoffmann.

Redaktør Sven Sabroe fortæller i sin Bog om Faderen, at en Dag fik Peter Sabroe Besøg af en Mand, der kom kørende i egen Ekvipage med en livréklædt Kusk. Denne Mand, der selv havde været Flakkebjerg-Dreng, sagde til ham: „De er blevet beskyldt for at overdrive, men det er Løgn! De har tværtimod sagt altfor lidt."

Sådan talte Generaldirektør Ole Olsen²⁰ ud af sin dyrekøbte Erfaring. Og jeg tror, at hans Ord rummer en almengyldig Sandhed. Folk vil altid være tilbøjelige til at møde rystende Afsløringer af offentlige Institutioner med et: „Det er naturligvis Overdri- velse!" De fleste mangler nemlig Fantasi og Vilje til at tro på Ting, som lyder uhyrli- ge, og som anklager det Samfund, hvor man helst vil slå sig til Ro med, at alt er såre godt. Og så er det virkelige Forhold dog det, at vedkommende Kritiker som Regel tværtimod har sagt alt for lidt.

For han eller hun har jo i de fleste Tilfælde kun andres Vidnesbyrd at gå efter. Ofte står man uden de strengt juridiske Beviser. Og selv om man har Papirerne i Orden, så mangler man dog den omfattende og dybe Indsigt, som kun den personlige daglige Er- faring giver. Kun den, der har førstehånds Viden, kan afsløre Sandheden i hele dens Hæslighed.

Derfor vil jeg lægge mine Landsmænd Ole Olsens Ord på Sinde. Hvis De ved Afslørin- ger af misforstået og uheldig „Børneforsorg" hører det sædvanlige: „Å, han overdriver!" - så kan De roligt svare: „Han har tværtimod sikkert sagt altfor lidt!"

Kritikken

Hvor vidt en Forstanderinde, Frk. Ella Jensen på Lykkens Gave, kan gå i sin Straffe- syge, skal her gives en Beskrivelse af. Der var en lille 18-årig Pige med Hjertefejl, der dårligt kunde gå, som altid frøs, der om Lørdagen trissede rundt i Huset og pudsede Låse, men ellers sad uafbrudt bøjet over sit Sytøj og syede og syede store broderede Duge. Hun skulde endelig engang i Smug have den Glæde at være sammen med sine to Veninder til den enes Fødselsdag. Den ene skulde køre hende i hendes Rullestol hen til den anden, der var kommet ud af Anstalten. Indbydelsen fik hun, men hendes Svar blev opsnappet og afleveret til Frk. Jensen, som til Straf låste hende inde. „Hvorfor lå- ser De mig inde?" sagde hun med et sørgmodigt Smil, „jeg kan jo ikke gå." Det var den sidste Glæde, hun skulde have haft. Efter Skuffelsen og Straffen blev det værre med hende. Hun kom på Hospitalet, og Frk. Jensen lagde straks en anden i hendes Seng, „for hun kom såmænd ikke mer tilbage." Det gjorde hun heller ikke.

- I Dødsannoncen stod der om vor kære Lilli, der er død.

20 Filmens Eventyr og mit eget. / : Ole Olsen. Jespersen og Pio, 1940.

1944

Forældrebladet januar 1944

Egelund

Et år – Alvar Westerberg.

Moderne Opdragelse. Ellen Hørup.

Bøger og Spil for Børn. H.

Egelund

Forældrene og Skolen. Robert Fressel.

Fantasiløgne og Andre Løgne.

Et År

Med 1944 indleder Forældrebladet sin 2. årgang. Det forløbne år har vist, at vort arbejde omfattes med en sympati og interesse, der lover godt for opnåelsen af de mål, vi har sat os.

Således skriver en læser til os:

„Deres blad er voldsomt fængslende, og efter min opfattelse måske det eneste blad, vi har, der står på et internationalt højt åndeligt niveau - ideelt og dybt menneskeligt til- lige og samtidig i bedste forstand moderne. - Moderne dyb menneskelig videnskab sæt- tes op mod hele systemet. Et rigtigt forældreblad, der åbner vore øjne for de mest tvin- gende grunde for børneværnets reformering, og viser os sider af sagen, som vi før var totalt blinde for, samtidig med at bladet viser veje, ad hvilke de værste ulemper synes at måtte kunne bødes -- derfor åbner man sit hjerte villigt for i hvertfald visse områ- der af sagen og ønsker bladet god fremgang.”

På samme Måde kan det desværre ikke siges, at vi har myndighedernes bevågenhed. Mens vi er i kontakt med ungdommen og talsmænd for børnene, fremturer børne- forsorgsmyndighederne med en straffepolitik, der mere og mere antager karakter af forfølgelse. Derom vidner antallet af fjernelser, der nu har taget et sådant omfang, at der overhovedet ikke kan skaffes plads på opdragelseshjemmene. I den sidst udsendte oversigt vedrørende danske opdragelseshjem skriver overinspektør Oluf Skjerbæk: „Der er overbelægning i næsten alle grupper af hjem, og det har i 1941—42 været nød- vendigt at tillade overbelægning i et omfang, som man under almindelige forhold ikke vilde lade passere; men der forelå ikke andre muligheder for anbringelse.” At ind- skrænke antallet af fjernelser er ikke faldet børneværnet ind. Derfor er forholdet om muligt endnu værre i dag.

Denne ophobning af børnene på anstalterne kan naturligvis kun virke yderligere for- ringende på den i forvejen yderst problematiske opdragelse, der bliver disse børn til

del, således at grundlaget for fjernelsen ophører at eksistere i samme øjeblik fjernelsen foretages. Man får en uhyggelig mistanke om, at hensynet til barnet ikke er nær så afgørende som hensynet til forsorgen og dens udøvere. En mistanke, der ikke på nogen måde afkræftes ved en nærmere betragtning af en del af fjernelsesårsagerne. Der er nu 12,000 personer her i landet under husvildeforsorg. Deraf ca. 6600 børn. Alle disse børn er i farezonen og kan risikere at blive fjernet af børneværnet, fordi de er klumpet sammen på et alt for lille område, hvorefter de anbringes på en i forvejen overfyldt anstalt(!).

En socialunderstøttet familie får til deres børns underhold fra to til fire kroner ugtl. Disse børn risikerer at blive fjernet af børneværnet, fordi forældrene ikke kan sørge tilstrækkeligt for dem, hvorefter de anbringes på en anstalt, der også på grund af for lidt penge er ude af stand til at sørge ordentligt for dem(!). Men alligevel koster de det offentlige fra to til fire tusind kroner hver om året.

Sådanne tilstande og i øvrigt al uret overfor børn og unge vil vi påtale og søge ændret. Vi opfordrer alle forældre, ja hele befolkningen, til at stille sig bag vore krav og retningslinier, der er i nøjeste harmoni med tiden og udviklingen. Vi ønsker, at opvoksende dansk ungdom under bedst mulige betingelser udvikles og bevares for Danmarks fremtid.

Alvar

„Egelund”²¹

Den første Hovedbygning med Skole og Sløjdløkal.

21 Bestyrelse lukker døgninstitutionen Egelundshuset i Jægerspris, Frederikssund Avis, 6. august 2009.

For en månedstid siden kunde dagspressen meddele, at Fru Ellen Hørup havde købt „Egelund“ i nærheden af Frederikssund, hvori Bodil Pedersens²² børnehjem, der tidligere havde til huse i Esrum Kloster, blev installeret.

Forældrebladets læsere kan måske synes, det er mærkeligt, at netop Fru Hørup, der gang på gang har taget afstand fra børneværnet og dets anstalter, anvender en stor pengesum til gavn for en af børneværnets institutioner og dermed faktisk også rækker børneværnet en hjælpende hånd. Det vilde det også være, hvis ikke den største gavn af Fru Hørups indsats kom netop den kategori af børn tilgode,- som allermest har forståelse og hjælp behov: De såkaldte Vanskelige Børn.

Fru Hørup er ikke modstander af børneværn og benægter heller ikke, at fjernelser kan være nødvendige. Fru Hørup og *Forældrebladet* er modstander af det børneværn, som både anklager og dømmer samtidig med, at det selv indsamler det materiale, som dets afgørelse hviler på. På samme måde er vi modstandere af anstalter, hvor barnets udvikling, karakterdannelse og oplæring foregår ved disciplin, tugt og religiøs påvirkning, hvor hensynet til anstaltens drift gør forud for hensynet til barnet. Denne modstand ophører ikke, så længe den nuværende børneværnsordning ikke er afløst af en anden, hvor børneværnets virksomhed indskrænkes til det forebyggende, og fjernelser kun kan bestemmes af en børnedomstol. Hvor de fjernede børns placering gør uden om de store anstalter, helst til de private plejeforhold, og hvor kun de „vanskelige“ børn anbringes på hjem, hvor dygtige og forstående ledere og medhjælpere tager sig af dem, indtil de „helbredte“ kan sendes tilbage til deres naturlige hjem eller til plejeforældre i et privathjem.

Bodil Pedersens børnehjem er netop sådant et børnehjem for vanskelige børn, hvor man i al- fald bestræber sig for at give børnene en følelse af hjemlighed. For kun det kan frigøre sindet for „komplekserne“ og dermed skabe den første betingelse for en fornuftig påvirkning og en naturlig udvikling af barnets egne sunde instinkter. Til trods for at børneværnet råder over mere end 350 anstalter af forskellig kategori, findes der kun 3 af denne slags. De andre 2 er Himmelev børnehjem med Frk. Sofie Madsen²³ som leder og Prøscholdts børnehjem ved Helsingør. Det vilde derfor være noget af en ulykke, såfremt et af disse måtte opgive sin virksomhed. Og det var dette, der var ved at ske for Bodil Pedersen, og kun Fru Hørups resolute indgriben gjorde det muligt at bevare et hjem, hvis opløsning vilde blive skæbnesvangert for 16 ulykkelige piger og drenge.

„Egelund“ ligger i Horns Herred lige ud til Roskilde Fjord med udsigt over fjorden til Frederikssund og landstrækningerne på den modsatte side. Fra den 7 tønder land sto-

22 Pædagog Bodil Pedersen (1918-2008).

23 Himmelev blev grundlagt i 1926 af pioneren Sofie Madsen. Hendes drøm var at lave et sted/miljø/hjem for børn med autisme, hvor hver enkelt barns særlige oplevelsesmåde blev sat i centrum, udforsket og imødekommet.

re have og frugtplantage er der på den ene side direkte adgang til skoven. Til de to andre sider breder sig frugtbart agerland med gårde og landsbyer.

Bebyggelsen består af to huse foruden en gartnerbolig. Der er plads til tyve børn med tolv i det ene og otte i det andet hus. Der er rig tumleplads for børnene både udendørs og indendørs, og de benytter sig i rigeligt mål heraf. Her på hjemmet er der nemlig ikke ret mange forbud, som jo ellers er så almindelige på børneværnets anstalter. Men det vigtigste af alt er dog forholdet mellem børn og voksne. Heraf fremgår nemlig, om det er et hjem eller en opdragelsesanstalt.

Den nye Hovedbygning.

Igennem mere end en uge har jeg daglig haft lejlighed til at iagttage livet, som det leves i Bodil Pedersens børnehjem på „Egelund”. Ja, vel egentlig levet med og i alle tilfælde af børnene blevet betragtet som hørende med til familien. Da jeg kom der en eftermiddag i skumringen, var det i følge med en „ny” dreng og den mand, der ledsagede ham. Denne mand, der nu var ca. 40 år, havde selv tilbragt sin barndom og ungdom på forskellige anstalter. Da han havde været to timer på „Egelund”, græd han. Så rørt følte han sig efter blot i to timer at have draget sammenligninger mellem sine egne drengeår på anstalt og de forhold, han nu blev præsenteret for.

Bodil Pedersens børnehjem er efter min mening ikke noget ideelhjem. Der er forskelligt, jeg kunde tænke mig anderledes. Og alligevel forstår jeg så glimrende manden, der græd. For trods sine mangler er det det menneskelige, der præger børnehjemmet på „Egelund”. Det samme kan ikke siges om ret mange af de andre steder, som børneværnet benytter til anbringelse af fjernede børn.

På „Egelund” siger alle du til hinanden. De voksne indbyrdes og børnene til de voksne. Det er en udmærket regel. De voksne skader den ikke, og Børnene kan den kun gavne. De bliver mere frie og naturlige ideres optræden overfor de voksne. Hjemmets leder hedder blot Bodil og hendes mand Christian. Skolelæreren kaldes ikke Hr. Lærer, men slet og ret Poul. Alligevel pjækker børnene ikke fra skole. Tværtimod er de glade for at være med i undervisningen og vil nødig holde op, når tiden er omme.

På „Egelund” er der ingen brevcensur. Ethvert barn kan skrive når det vil, og hvad det vil. Der er ikke af den grund sivet „statshemmeligheder”, ud, der har rystet samfundet i dets grundvold. Heller ikke har opbragte forældre truet med at skandalisere hjemmet. End ikke kritikken har i deri anledning fundet grund til angreb på hjemmets forhold, hvilket viser, at kun hvor de ser grund til det, opstår der uro, kritik og angreb, og at dette ikke forhindres ved at lederen læser børnenes breve eller selv dikterer dem.

På „Egelund" vokser piger og drenge op sammen lige så naturligt som søskende i et almindeligt hjem. Hverken pigerne eller drengene er af den grund seksuelt forkvaklet. De er endda ikke det ringeste moralsk anløbne. Forstå det hvem der kan. (!)

På „Egelund" spiser voksne og børn alle dagens tre måltider i fællesskab, og der er ingen forskel på maden.

På „Egelund" er der ingen betækningsrum eller arrest. Der er heller ingen spansk-rør.

På „Egelund" er der ingen religiøs påvirkning.

På „Egelund" behøver børnene ikke at arbejde. Alligevel bliver der både hentet brændsel til komfuret, bragt tørv til centralfyret og hvad nu børn ellers kan gøre sig nyttige med

På „Egelund" får børnene selv lov til at administrere deres penge og bestemmer selv, hvad de vil købe for dem. Også slik har de lov til at købe.

Således kunde jeg fortsætte i en uendelighed om forholdene på „Egelund", men alting skal have en ende, også denne artikel. Jeg vil derfor slutte med et kort referat fra månedsmødet i December. Et sådant møde afholdes nemlig en gang hver måned, og alle på hjemmet deltager, såvel børnene fra de mindste til de største som de voksne.

På mødet er der lige ret for alle til at udtale sig, og enhver anke, også fra børnene, bliver genstand for debat. Decembermødet var det første på „Egelund", idet der jo først var flyttet ind i denne måned. Det prægede ganske øjensynligt mødet, at der endnu var mange nye indtryk, der optog børnene, så det var vel naturligt, at de i nogen grad var „uoplagte" til forhandlingerne.

Bodil åbnede mødet og gav straks ordet til den, der havde mest på hjerte. Det kneb lidt med at komme i gang, men da Bodil oplyste, at der på grund af flytningen ikke var råd til i den første tid at give faste ugepenge som sædvanligt, kan det nok være, der fremkom forslag til udførelsen af forskellige småarbejder for at få lidt penge mellem hænder. Et og andet at beklage sig over var der også. Det var dog mest forholdet børnene imellem, og emnet blev ikke så ivrigt diskuteret, som man kunde ønske det. Men nu havde den lille syvårige Else noget at beklage sig over. Det var to af drengene, det var galt med. Hun havde siddet i al fredsommelighed og læst i et ugeblad, da Bent og Leif var kommet til. Bent opfordrede Leif til at dunke Else, og Leif havde straks fulgt opfordringen. Det var Else naturligvis fortørnet over, og Leif blev anmodet om at give en forklaring. Det var Leif ikke tilbøjelig til. Han var vist ikke selv rigtig klar over, hvorfor han havde gjort det, undtagen fordi Bent havde opfordret ham. Pludselig

lyder Christians stemme: „Peter, giv Leif nogle dunk." Peter er straks parat og dunker Leif af hjertens lyst. „Nå, Leif," siger Christian, „synes du, det var rigtigt af Peter at dunke dig, fordi jeg sagde, han skulde?" Det syntes Leif selvfølgelig ikke. På den måde blev det anskueliggjort for ham, at han havde forbrudt sig.

Papsen

Forældrebladet februar 1944
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Himmelev børnehjemmet.
Man lader ham... Alvar Westerberg
Hvorfor må vi ikke få lønnet Arbejde.
Himmelev. Ellen Hørup.
Børneværnet. Harald Herdal.
Forældrene og Skole IV. Robert Fressel.
Plejebørn. En Plejemor.
Overlæreren som Politibetjent. Harri Petersen.

Man lader ham...

Med udgangspunkt i en redegørelse i „Socialt Tidsskrift“ om arvehygiejne i teori og praksis af direktør Kemp, Arvebiologisk Institut, har overlæge H. O. Wildenskov i Politiken for den 17. januar i år skrevet en kronik om „åndssvages sterilisation og ægteskab“.

Der er grund til at være overlæge Wildenskov taknemlig, fordi han med denne åbner diskussionen for alle de modsætninger, der findes i opfattelsen af behandlingen af åndssvage. For er der noget, der tiltrænges der, er det klarhed og offentligt indblik.

Her i landet har vi to forskellige sterilisationslove. Tvangsloven (lov nr. 171 af 16. maj 1943) hvorefter del påhviler åndssvage anstalten at afgive indstilling om sterilisation af den åndssvage. Indstillingen behandles som en social foranstaltning af et af socialministeren nedsat nævn (sterilisationsnævnet)²⁴ bestående af en højesteretsdommer som formand, en socialpraktiker og en specialuddannet læge. Godkender dette nævn enstemmigt sterilisationen, skal anstalten drage omsorg for, at indgrebet foretages. Hvis den åndssvage nægter at lade sig sterilisere, sked anstalten i henhold til lovens § 4 nægte samtykke til udskrivning fra anstalten. I frivillighedsloven (lov nr. 176 af 11. maj 1935) hedder det, at psykisk abnorme, der ikke er åndssvage, kan steriliseres, når det anses for gavnligt for den pågældende, at han sættes ude af stand til at få afkom, og at han selv, med tiltrædelse af dertil beskikket værge (ja -værge) andrager derom. Andragendet afgøres af justitsministeriet efter indhentet erklæring fra retslægerådet.

Hertil er der ingen uklarhed. Den opstår imidlertid i samme øjeblik, der skal tages stilling til, hvilke personer der skal steriliseres, og hvilke der kan blive steriliserede. Ifølge professor Helweg, der blev meget vred over overlæge Wildenskows kronik, er enhver person, der er inddraget under åndssvageforsorg, underkastet tvangsloven. Her-

²⁴ I forbindelse med sterilisationsloven fra 1934, der hjemlede adgang til sterilisation af åndssvage under forsorg, nedsatte Socialministeriet et sterilisationsnævn.

Betænkning nr. 333: Forslaget gennemførtes i lidt ændret affattelse som lov nr. 176 af 11. maj 1935 om adgang til sterilisation og kastration. Loven, der fortsat er gældende, er gengivet som bilag 1.

efter er altså også sinkerne hjemfalden til tvangssterilisation. Dette er retslægerådets synspunkt. Det er konsekvent, men det er ikke begrundet i loven. Det forudsætter nemlig, at der ikke inddrages andre personer under åndssvageforsorg end åndssvage. Men det er en misforståelse af retslægerådet. Der inddrages også sinker og tvivlstillfælde, og der skelnes også tilsyneladende på anstalterne imellem åndssvage og sinker, når det drejer sig om sterilisation. Men også kun tilsyneladende. Anstalterne kan ikke tvangssterilisere sinkerne. De gør det alligevel, men under dække af frivillighed. Loven for psykisk abnorme, der ikke er åndssvage, fordrer frivillighed og anviser ikke veje til at bryde eventuel modstand, men anstalterne finder vejene. I professor Helwegs sprog hedder det: „Man lader ham - frivilligt - søge sterilisationen". Overlæge Wildenskov kalder det: At indstille efter frivillighedsloven efter at have talt med personen. Begge de to udtalelser betyder, at patienten bliver stillet overfor valget mellem sterilisation og udskrivning eller forbliven på anstalten. Retslægerådet går i stadig stigende grad mod denne sondring og henviser stadig oftere til tvangsloven. Her ligger konflikten mellem retslægerådet og åndssvagelægerne. Det er ansvaret, det drejer sig om. Herom siger overlæge Wildenskov: „Tvangsloven for åndssvage lægger et meget stort ansvar på indstilleren (lægen), han kommer til at stå som garant for, at loven virkelig bliver anvendt efter lovgivningens bogstav, det vil sige kun overfor åndssvage".

Ved tvangssterilisationen er retslægerådet ikke med og har derfor intet ansvar. Ved frivillighedsloven har retslægerådet medansvar, fordi afgørelsen træffes på grundlag af rådets erklæring: Begge parter søger at fralægge sig ansvaret. Retslægerådet ved at lade som om de tror, at alle, der inddrages under åndssvageforsorg, henhører under tvangsloven. Anstaltlægerne ved at lade, som om den tvungne sterilisation er frivillig. I princippet er de imidlertid enige. Alle skal helst steriliseres, enten det er åndssvage, tvivlstillfælde eller sinker.

Alvar.

Hvorfor må vi ikke få lønnet Arbejde

Nedenstående bringer vi et Brev fra en navngiven „Patient" på Ebberødgård. Vi bringer Brevet i den Ordlyd, vi har modtaget det uden Rettelser af nogen Art og overlader til Læserne selv at bedømme, om Brevet giver Indtryk af at være skrevet af en åndssvag.

Jeg har fra ganske lille stået under Børneforsorg, da min Moder var ene om at forsørge mig. Fra min første Plads efter Konfirmationen, det var i 1935, fik jeg 100 Kr. for Halvåret samt Kost og Logi og Anbefaling sålydende: Den unge Mand er ærlig, lærevillig og godmodig. N. C. (da var jeg 14 år). Senere tog jeg Plads hos en missionsk Bonde, som lovede mig højere Løn, det fik jeg ikke, men han pryglede mig, og da gik jeg fra Pladsen, og for det jeg gik, fik jeg ikke en Øre for de tre Måneder, jeg arbejdede for ham. Jeg tog hjem til min Moder og forklarede, at jeg var gået fra Pladsen, fordi jeg fik

Prygl. I Stedet for, at Børneværnet kunde skaffe mig en anden Plads eller jeg selv søge en, sendte de mig til et Drengeshjem da jeg var 15 år. Forstanderen lod Lægen kalde og lod mig falde på Intelligensprøven. Meget mærkelige Spørgsmål blev jeg udsat for. Det praktiske Arbejde, som jeg havde udført til Tilfredshed i min første Plads, blev der slet ikke taget Hensyn til. Jeg blev til min Rædsel erklæret åndssvag, men jeg var ikke ked af at komme væk fra Drengeshjælpstalten, da Forstanderen slog mig med en Hundepisk over det hele, for Forstanderen var meget hidsig. Til min Konfirmation fik jeg af min Familie en ny, god Cykle og en Kuffert, som Forstanderen beholdt, da jeg var sendt til Ebberødgård. Jeg var 3½ år på Ebberødgård, og Forstanderen sagde, at når jeg kom ud skulde jeg få min Cykle. Jeg bad Overlægen på Ebberødgård om jeg måtte arbejde ved Landbruget, da det var det Arbejde, som havde min Interesse og som jeg kunde tjene mit Brød ved; men dette blev mig nægtet. Jeg blev sat til at gøre rent.

Efter 3½ års Forløb ønskede Overlægen mig steriliseret. Hvis jeg ikke gik med til Sterilisationen kom jeg ikke ud af Anstalten, og så blev jeg steriliseret. Jeg havde altid haft en god Moral og havde intet kriminelt gjort. Efter Sterilisationen blev jeg sendt i Plads uden Løn hos en Gårdejer, der havde Folk fra Forsorgen. Gårdejeren ringede efter min Cykle til Drengeshjælpstallet, men nu sagde Forstanderen, at Cyklen var sendt til Ebberødgård.

Jeg arbejdede i den Plads 1 ½ år og burde været udskrevet eller sendt ud for Løn, men da jeg forlangte Løn, blev jeg flyttet af Forsorgen. Manden, jeg arbejdede for, fik den Gang 75 Kr. pr. Md. fra Forsorgen for hver af de unge Mænd han havde til at arbejde for sig.

Jeg blev flyttet til en anden Gård, hvor Gårdejeren også havde Arbejdshjælp fra Forsorgen. Vi fik kun 2 Kr. om Ugen. Vi bad om højere Løn, men Gårdejeren sagde, han skulde ikke give mere, det havde Åndssvageforsorgen sagt. Jeg blev i så dårligt Humør over altid at skulle arbejde uden ordentlig Løn eller blive et frit Menneske og aldrig tjene Penge, så jeg kunde købe mig en Cykle og på den Måde komme lidt omkring. Jeg tænkte, at hvis jeg uden at nogen vidste af det fik fat i en Cykle og kørte til et Sted, hvor jeg ikke var kendt og søgte lønnet Arbejde, så vilde jeg sende Cyklen tilbage, når jeg havde fået Arbejde, og så vilde jeg bede min Arbejdsgiver anmode Forsorgen om, han måtte antage mig for Løn. Men min Flugt blev opdaget med det samme. Jeg blev meldt for Tyveri og sendt tilbage til Ebberødgård. Havde Forstanderen eller Ebberødgård ikke beholdt min Cykle, var jeg ikke blevet meldt, for så havde jeg jo brugt min egen Cykle, og så havde jeg jo ikke et Øjeblik tænkt på at låne andres.

En Skrivelse fra Nanna Andersen blev sendt til Socialministeriet, og N. A. talte personlig med Socialminister Lauritz Hansen, som lovede at hjælpe mig ud i lønnet Plads; men kort Tid efter den Samtale af gik Socialministeren og Embedsmændene ordnede Sagen. Forstanderens Tilbageholdelse af min Cykle og Kufferten blev også meddelt

Ministeriet. Den 14. December modtog jeg Svar fra Ministeriet, at Ebberødgård havde oplyst, at jeg havde Vanskelighed ved at blive i Pladserne (de ulønnede) og at jeg havde stjålet en Cykle, for hvilket Tyveri der er blevet meddelt Tiltalefrafald på Betingelse af min Forblivelse under åndssvageforsorg. Om jeg blot havde fået en betinget Dom eller lidt Straf, så havde jeg kunnet komme ud til lønnet Arbejde senere.

Lærer Sørensen, Nyhuse, har til Nanna Andersen og mig udtalt, at han forstod ikke, jeg var erklæret åndssvag. Det samme blev der sagt fra den Skolelærer, hos hvem jeg gik hele min Skoletid. Denne Lærer tog til Ebberødgård for at få mig fri, men Overlægen vilde ikke slippe mig. Der var også klaget over, at jeg ikke selv måtte se, hvor mange Penge af mine egne, der stod på en Bog. Jeg har nu gennem den Institution, hvor Pengene er indsat, fået at vide, hvor mange Penge der står, men efter mit Regnskab synes jeg, der skal være noget mere, for i 8 år er den lille Sum ikke rørt, og der skrives dog Renter til; men Ministeriet går i sin Skrivelse ganske uden om dette, ligeledes om Klagen med Cyklen, som Forstanderen eller Ebberødgård har tilbageholdt; men Kufferten er dog blevet mig udleveret for 2 Måneder siden. Ministeriet skriver blot, at da Ministeriet har brevvekslet med Overinspektionen for Børneforsorgen og Bestyrelsen for åndssvageanstalten og Socialministeriet, mener Ministeriet ikke der skal foretages videre i Sagen. Min Cykle får jeg altså ikke. Og hvordan med min lille Sum på min Bog? En Dag vilde Overlægen have mig til at sige, at jeg selv havde hævet Pengene på min Bog, men Bogen har jeg jo aldrig selv haft, det kan bevises. Lærer Sørensen sagde til Nanna Andersen og mig, da jeg var hjemme på Sommerferie, at han havde opbevaret Bogen og senere videresendt den til Ebberødgård - dette har Nanna Andersen modtaget skriftligt. Når jeg er hjemme på Sommer- og Juleferie har jeg med det samme Tilbud om lønnet Arbejde, og tager naturligvis med Glæde derimod i de Dage. Jeg har også godt Tilbud om fast Arbejde. Jeg er 22 år. Jeg beder Børnesagsvennerne om Hjælp — eller er alle vi, der er så ulykkelige at stå under offentlig Forsorg, helt retsløse?

[„Patient“ på Ebberødgård.](#)

Himmelev af Ellen Hørup

Ude på Frederiksborgvejen i Himmelev med Udsigt over Roskilde Fjord ligger Frk. Sofie Madsens Børnehjem. Hun er vist den eneste Leder af et Børnehjem, der kaldes Mor af Børnene. Det falder dem naturligt. Sofie Madsen er født til at være Mor for en Flok Børn. Det er hendes Kald. Det har altid været det, og det er blevet hendes Liv. Hun har ikke andet. I den rummelige Villa, hvor hun bor med sine 17 Børn og sine Medhjælpere, er det mindste Værelse en Slags Kontor med et Skrivebord og et Par Stole. Det er Sofie Madsens Privatlejlighed. Der er den lille Ulempe ved den, at der er to Døre lige overfor hinanden, en i hver Væg. På den ene eller den anden banker det ustandselig. En lille Næse stikkes ind, et skingert Spørgsmål, og en Unge ry-

ger ind ad den ene Dør og ud ad den anden. Sådan ser Sofie Madsens Privatliv ud. Skønt hun har de ofte udførlige Beretninger om Børnene, som det undertiden må knibe med at få Ro og Lejlighed til at skrive, er hun fuldkommen tilfreds med det, som det er.

Sofie Madsen er Autodidakt. Anlæggene, Forståelsen og Kærligheden, de Egenskaber, der er nødvendige for at lede et Børnehjem, dem havde hun. Børnene var hendes Lærere. De er alle det, der kaldes vanskelige. De er hverken sindssyge eller åndssvage, men de har gennemgået et eller andet, levet i Omgivelser, der har udviklet deres uheldige Anlæg. Det første, der må gøres, er derfor at finde årsagen, Sammenhængen mellem alt det, der har kunnet påvirke Barnet lige fra Fødselen tilligemed de mulige nedarvede Anlæg, og Barnets nuværende Karakter.

Hvad det nedarvede angår, har Kriminalisterne for længe siden taget Afstand fra Lombroso. Han vilde ved Målinger, især af Hovedskallen, bevise, at der fandtes en Forbrydertype, et Menneske, der var forud bestemt til at begå Forbrydelser. En engelsk Læge, Dr. Goring ved Pankhurst Fængslet, indskrænkede sig imidlertid ikke som Lombroso til kun at måle Forbrydere. Han tog også de skikkelige Borgere med og kom til det pudsige Resultat, at der var større Forskel mellem en Gennemsnitsstudent fra Oxford og en fra Cambridge end mellem Forbryderen og en af dem. Den fødte Forbryder er en Gang for alle aflivet. Der er intet Barn Verden, der fødes til Forbryder, eller som August Goll siger: Barnet arver ikke Forbrydelsen, men Degenerationen. Han går så vidt i sin Tillid til Opdragelse, Omgivelser og god Indflydelse, at han siger: »Jeg tror fuldt og fast, at det vil vise sig muligt at omplante selv et Barn med udpræget dårlige Anlæg, ja selv et stærkt degenereret Barn, til Omgivelser, hvor de gode Anlæg vil kunne vokse stærkest." Der er ingen Tvivl om, at Sofie Madsen er lige så sikker i sin Tillid til det godes Indvirkning på et Barn. Og hun har endnu mere Grund til det end Goll. For hun har nok Beviserne. Der har rimeligvis været adskillige blandt alle de Børn, som hun mellem år og Dag har anvendt al sin Tid og al sin Indsigt på at gengive Ligevægten og en naturlig Indstilling til Omgivelserne, hvor hun i Forhistorien har kunnet eftervise uheldige arvelige Anlæg og hvor det dog er lykkedes hende.

Desuden er Udviklingen siden Golls Udtalelse i Forbrydelse og Straf år 1907 gået i den Retning. Den moderne Pædagogik har krævet, at Børn ikke mere straffes. Børn er ikke Forbrydere, selv om de rapser, lyver og foranstalter Indbrud. Synet på dem er blevet et andet. Selv det forbenede Børneværn var nødt til at tage et lille Skridt fremad og begyndte at skille de vanskelige Børn fra de andre. Men på det Punkt har Forsorgen ingen Hast. Der findes, så vidt jeg ved, kun tre moderne ledede Hjem med 16 højst 20 vanskelige Børn, og de er altid fuldt belagt. De øvrige bliver endnu til Stadighed anbragt på de store Anstalter. Forsorgens Begreber om Opdragelse er ikke nået ud over Kløene. Parolen er den samme, enten det er Formanden i det

Frederiksbergske Børneværnsudvalg, Rådmand Sven, de ministerielle Embedsmænd eller åndssvageanstalten Wodskovs Forstander Becker, der på et Møde formulerede den således: „Øretæven er dog Basis for al Opdragelse." Til at våge over, at Parolen følges på Anstalterne, har Forsorgen Overinspektør Skjerbæk.

Undtagen hos de tre Ledere af de små Hjem for vanskelige Børn. Der tror man ikke på Øretæven, og der følger man ikke Parolen. Det vigtigste ved Behandlingen er Individualiseringen. Hvert Barn har sine Vanskeligheder, der står i Forbindelse med de Oplevelser, det har haft. Selv om det er muligt at inddele Børnene i forskellige Grupper og deraf drage visse Slutninger angående Måden, de skal tages på, afhænger det gode Resultat først og fremmest af et indgående Kendskab til Barnet og dets Forhistorie. Det Arbejde, den Tid og Tålmodighed, det koster, får man et Indtryk af, når man hører Sofie Madsen fortælle om sine Børn. Hun har f. Eks. en velbegavet Dreng, der gør gode Fremskridt, så længe han er inden for det Område, han er vant til. Skal han derimod ind på et nyt, lukker han fuldstændig af, og hun får ikke andet Svar end: „Det kan jeg ikke." Opgaven består nu i ikke at give op, men lade ham få Forklaringen Gang på Gang, gentage den, variere den og holde ham til Ilden, så han mærker, han kommer ikke uden om. Så en skønne Dag opgiver han Modstanden: „å, er det ikke andet. Det kunde du jo have sagt straks." Og så kan han det.

Der var to andre Børn i Himmelev, som Sofie Madsen fortalte om. Det var de to af et Sæt Trillinger. De var fem år og var begge erklæret for åndssvage, da de kom. Men inden der var gået et år, var Pigen nået så vidt, at hun blev erklæret for normal, og Drengen var nået til Sinkestadiet. Er det Mirakler, der sker i Himmelev, eller hvordan går det til? Læser man Overlæge Stürups Artikler i Børnesagens Tidende for August og September 1943, får man et Begreb om det. Den fuldkommen forskellige Behandling af de to Tilfælde, der omtales, viser Betydningen af Individualiseringen. Den forvante Dreng på 6 år, der ikke kunde klæde sig på, fordi han vilde have Hjælp, der var så optaget af Begivenhederne og Menneskene udenom, at han ikke havde mindste Sans for sit eget, blev lidt efter lidt lirket over i Retning af Selvstændighed. Og den trettenårige Pige, der har en stærk Trang til at komme i Kontakt med Omgivelserne, men ingen Evne til det, og som med Mellemrum eksploderer, hjælpes til Forståelse af sig selv ved at læse Sofie Madsens Beretninger og tilsidst selv skrive ned, hvad der sker under Hidsighedsanfaldene. Havde det været på Børneværnets almindelige Anstalter, var det rimeligvis gået dem begge galt. Drengen var endt på Ebberødgård, og Pigens uregerlige Sind kunde have drevet hende ud i hvadsomhelst.

På Børneværnets store Anstalter er den Forståelse og Indføling med det enkelte Barn udelukket. Når Offentligheden engang får Adgang til Statistikken fra Fængslerne, vil det sikkert vise sig, at i det mindste Halvdelen af Forbryderne stammer derfra. Skal det undgås. må de nedlægges, og hele Systemet med Øretæver, Mishandlinger og Indespærringer afskaffes. Det er udelukkende til for Ledernes Bekvemmelighed. En-

hver Idiot kan ordne et Mellemværende med en Øretæve, hvis han er den stærkeste, men med Opdragelse har det intet at gøre.

Ellen Hørup.

Børneværnet

af Harald Herdal

Hem fandt på, at det nu skulde hedde børneværnet²⁵, dengang den tidligere benævnelse værgerådet var blevet så berygtet, at selv embedsmænd med loven i hånden ikke turde bruge den mere — ? Børneværn - det er et smukt ord, — et værn for børnene! Det er godt fundet på. Alligevel - alligevel dækker dette ord — så kønt det end er -- ikke over den slette sag, det var beregnet på at skulle skjule. Det er allerede revet itu, slidt, man ved, hvilket misligt foretagende, der søger at skjule sig under det så menneskelige navn. En landsomfattende institution, der udretter meget, uhyre meget, har magt, en uhyre magt - men værner den børnene?

Man har tænkt sig (det er ikke umuligt med den bedste teoretiske hensigt — det har man så meget af!) - sådan noget som, at børnene i dette samfund, de fattige børn altså, for det er jo dem, der er tale om, let kunde komme ud for så meget dårligt, ja ondt, at der var grund til at værne dem. Værne dem mod gemene indtryk, mod den overlast børn i fattige forhold let udsættes for, værne dem mod alt det, de let kommer ud for, når forældrene er fattige, forholdene de voxer op i elendige osv. Og som det er i dette land må der være nok at værne disse børn mod! Tallet på dem, der skal værnes, er også stigende.

Måske - det er heller ikke umuligt! - har man endvidere tænkt sig, at sådanne børn burde anbringes i gode og betryggende omgivelser - modsat det de kom fra, på hjem, der skulde være hjem for dem, blandt voksne, der skulde tage sig af dem med forståelse, mildhed, et asyl, hvor sår, de små sjæle hade fået i uhumske omgivelser, skulde læges og glemmes, og hvor disse børn skulde voxe op under så betryggende kår, at de kunde gå velrustede ud i tilværelsen med den almindelige mulighed for at klare sig nogenlunde, som er alt, hvad nuværende samfundsforhold kan byde dem på, der tilhører den besiddelsesløse klasse.

En nødforanstaltning - for det er det jo altid at fjerne børn fra deres hjem (fattigfolks børn altså, kostskolerne for rige folks børn er jo noget helt andet!) - en sørgelig nødvendighed, kun nødvendig fordi samfundsforholdene byder visse befolkningslag meget dårlige arbejdsforhold, skrækkelige boliger, elendige levevilkår. - Ændrede man dem, lå det hele jo helt anderledes. Tanken kan ha været lige så smuk som ordet. Og at sådanne børneværn — som forholdene er - kunde være nødvendige, vilde næppe nogen benægte.

25 Lov Nr.181 20/5 1933.§123 om Forebyggende Børneværn.

Men man glemte, at det er statsmagten, der skal praktisere det. Man glemte embedsmændene, administrationen, den offentlige myndighed osv.

Men ganske særligt embedsmændene og hvordan de er - efter en omhyggelig uddannelse. Tag et eksempel som hr. O. Garde. Når han besvarer en kritik underskriver han sig egenhændig som „Formand for Landsnævnet for Børneforsorg"! Han turde være kendt nok. Uden at ha set ham, kan man se ham, når han sidder og skriver dette (og tænker: Det er mig!). Sådan et svar, som det sidste han afgav i anledning af Ellen-Hørups kronik i Politiken i november ifjor, er mønstergyldigt for, hvordan en embedsmand besvarer kritik. Egentlig bør de, der kritiserer børneforsorgen, læse det atter og atter og få bekræftet, hvor nødvendig kritikken er, og hvor slet deres sag er, der forsvare børneforsorgen. Det røbede hr. Gardes svar. Sådan skriver en embedsmand - tilogmed en, der har med børn at gøre, og misbruger udtryk som „barnets velfærd" osv. Hvis man et højt sted indenfor administrationen virkelig nærrede omsorg for børnene, burde man dér strax ha afskediget hr. Garde som ganske uskikket til at være formand for noget som helst, der har med børn at gøre. Desværre tør man snarere tro, at hans svar har vakt glæde indenfor den højere administration. Ja måske er blevet anerkendt dér. En god embedsmand! Det meste af det han skrev var forkert, andet var misvisende, resten sat op med hensigt og skønt hr. Garde nok vidste bedre. Hvad det sidste angår, kan det jo så siges, at han gjorde sin pligt som embedsmand og forsvarede en dårlig sag - og sig selv. Kunde man vente andet?

Når der sker til eksempel følgende: at nogle børn leger sammen, at en dreng ser sit snit til at hugge en piges ur, som hun har lagt fra sig (han var fattigere end hun og hade ikke noget ur), at dette naturligvis opdages, at drengen må udlevere uret, så er der i koneforsamlingen (det skete på landet) der drøftede dette, en der ved, at melder man drengen til politiet, så blir han taget af børneværnet! Det ry har børneværnet! Meld ham — så tår børneværnet ham. Underforstået: så får han sin straf og blir nok vænnet af med den slags. Drengens mor blev også bange. De andre børn tavse. Der stod en tung og truende atmosfære af dom og straf i luften.

Og dom og straf - det er hvad man forbinder med børneværnet; et sted, hvor sådan en dreng blir straffet. Det smukke ord hjælper ikke noget. Man ved, hva(der skjuler sig under det: en straffeanstalt for børnet sted en mor gruer for at få sit barn anbragt. Forleden øvede en halvvoxen dreng et mislykket „voldtægtsforsøg" mod en pige. Avisreferatet sluttede myndigt med ordene: han vil blive anbragt på børneværnet! Det kunde læses som: han vil få sin straf. Del får han nok også. - Der burde være talt med ham man burde ha hjulpet ham til rette, vejledet ham, har er jo næppe nogen forbryder, sagen kunde sikkert ordnes let og han kunde fortsætte livet — i stedet anbringes han nu på børneværnet! Dom og straf.

Når børneforsorgen kritiseres svarer den embedsmand strax i dommertonen. Deres indlæg i bladene er hårde og tunge — som fra folk, der har magt og ikke tåler indvendinger. De er afslørende! Bedre indrømmelse end disse embedsmænds indlæg, der mod deres hensigt røber, at kritikken af børneforsorgen er på sin plads, kan man næppe få. Det lyser da også ud af disse erklæringer, at hade de herrer magt som agt, så blev de, der bragte denne kritik af børneværnet frem, straffede og anbragte -- Nå ja; men der burde være anstalter til dem også.

Sagens kerne er denne: i et samfund som det nuværende, med de forhold, der af de herskende bydes den fattige og arbejdende befolkning --og det er dem og deres børn det drejer sig om --må man nu og da og for et syns skyld lade som om man i det mindste tår sig af børnene, det vil sige, at man fjerner dem fra forhold, der anses for særligt dårlige. Dette kaldes at værne dem - børneværn. Til det bygger man anstalter, opretter man nævn, råd, ansætter embedsmænd og forfatter love, straffer, danner i samfundet mindre samfund, børnesamfund, hvor børnene under tugt og orden helt kujones, holdes nede og behandles nærmest som om det egentlig var dem, der havde forbrudt sig, dem der var forbryderne. Og med denne usvigelige sikkerhed, der åbenbart udmærker et gammelt samfunds administration, sætter man i spidsen for denne børneforsorg, dette børneværn, mænd — embedsmænd, man er sikre på ved, hvordan de skal regere og optræde, mænd om hvem man måske ligefrem ved, at de ikke vil falde til at tænke på børnene og tale deres sag. Tilfældige velmenende ministre evner ikke at ændre noget ved dette, hvis de eventuelt havde lyst. Kritikken kan gøre meget. En kritik, der blir ved og ved, gerne gentar sig, ikke lader sig hverken true eller standse fordi der måske sker en enkelt forbedring.

Til gengæld har denne kritik af børneforsorgen en støtte den ikke bør overse: den måde, hvorpå de ansvarlige embedsmænd reagerer mod denne kritik og søger at slå den ned! Og så - naturligvis —: børneforsorgen som den er, måden hvorpå børnene, der er under den, blir behandlede.

Harald Herdal.

Overlæreren som Politibetjent

Gang på Gang bliver vi Forældre, der har skolesøgende Børn, mindet om den store Betydning, det har med et godt Samarbejde mellem Skole og Hjem, og ikke mindst et harmonisk Forhold mellem den enkelte Lærer eller Lærerinde og Børnenes Forældre.

Hvor tit har ikke vore Forældreråd luftet den Tanke — og det skal siges her, at Forældre, der har været så heldige at få deres Børn anbragt i en Klasse, hvor der findes en forstående Lærer eller Lærerinde, har været glade for dette Samarbejde.

Men der findes også visse Lærerkræfter som endnu ikke har forstået Samarbejdets Betydning, ja som ikke engang undslår sig for at arbejde på at gøre Livet surt for Børnenes Forældre. Som typisk Eksempel af denne Art kan nævnes Overlæreren på den frederiksbergske Kommuneskole på Nyelandsvej, Hr. Helge Hostrup.

I følgende Afsnit skal vi give vore Læsere et lille Indblik i de Metoder, denne Herre i Kraft af sit Embede bruger over for værgeløse Børn og disses Forældre.

For kort Tid siden var to af Drengene på hans Skole kommet på gale Veje. Et Sted i Byen havde de på ulovlig Måde tilegnet sig nogle Penge fra en Taske og derefter gået på Eventyr. Da Forældrene til Børnene fik Kendskab til denne Handling, blev de selvfølgelig meget ulykkelige og fremskaffede Pengene og leverede dem tilbage til Ejermanen, og der blev der lovet Forældrene, at der ikke skulde blive gjort mere ved Sagen. Og Forældrene troede den hellige Grav vel forvaret.

Men Drengenes Overlærer, Hr. Helge Hostrup, fik Nys om Sagen og foranstaltede en Undersøgelse. Ved Afhøring af en af Drengene fik han opklaret Sagen, og skyndsomst underrettede han Frederiksberg Politi. Og så rullede Rouletten: Politi Børneværn - Domstole og Opdragelsesanstalt stod rede til at modtage Drengene, takket være Hr. Hostrups Nidkærhed.

Vi Forældre, der har vore Børn gående i de frederiksbergske Kommuneskoler, kendte Hr. Hostrup i Forvejen som en meget streng Herre. Vi vidste, at han repræsenterede den sorte Reaktion; - men at det skulde gå så vidt, at han i Kraft af sin Embedsmandsstilling nu begynder at bruge vore Skoler og Borgernes Penge til at oprette privat Detektivbureau, skulde man dog forsværge -- men det er altså blevet en Kendsgerning.

I en Tid som denne, hvor Humaniteten er ved at gå fløjten, må det ikke tillades, at de sidste Rester af Menneskekærlighed bliver trampet ned for Fode af reaktionære Elementer af Hr. Hostrups Type. Vi Forældre kan ikke fortsat tillade, at Hr. Hostrup fremturer på den Måde, han nu er begyndt på, han må stoppes. Forældreforeninger - Forældreråd - og alle, der arbejder med Børnesager, har nu kun eet at gøre, sæt Hr. Hostrup på Plads, inden han får ødelagt Samarbejdet mellem Skolen og Hjemmet.

„Barnets Værn”,

Harri Petersen,

C. T. Barfoedsvej 15,

København F.

Forældrebladet marts 1944
Prøven Statsungdomshjemmet
Det store Ansvar : Film og Virkelighed. Ellen Hørup
Den skrækkelig Ungdom. Alvar Westerberg.
Hanne i Børnehaven. Sonja Rasmussen.
Børnesorg. Pædagog.
Forældrene og Skolen V. Robert Fessel.
Stadig galt på „Prøven”
Gamle og Unge og Børn. Th. Constantin-Hansen.

Det store Ansvar : Film og Virkelighed

Hvor ligger Ansvaret? Ja, herom skriver Fru Ellen Hørup i denne interessante Artikel med Udgangspunktet i Filmen „Det store Ansvar”.

Der er to indenfor Børnesagen, der har udtalt sig om Ungdomsfilmene: Redaktøren af Børnesagens Tidende, Andreas Boje, og den ansete Børnelæge Aage Bojesen. Han har nu „fået sit største Ønske” opfyldt, en Film om Børneskæbner, om Børn og Unge, der er i Nød, og om Hjemmenes Ansvar, Det store Ansvar. Andet Ansvar er der ikke tale om. Dr. Bojesen kender Proletarhjemmene. Han har i fem år været Natlæge i Blågårdsgade. Han ved, at der stadig ikke kan holdes Mødre fester om Fredagen, fordi Konerne så står udenfor Beværtningerne for at redde Ugelønnen, inden Manden drikker den op. Sådan stod de for et halvt århundrede siden om Lørdagen i Borger- og Adelgadekvarteret, men er det virkelig sådan endnu?

Dr. Bojesen ved også, at Børn i Hjem, hvor Familien kun har et Soveværelse, kan træffe at se Ting, som de helst ikke skulde se. Det vidste Socialministeren f. Eks. ikke noget om. Han var enig med Frederiksberg Børneværn om, at det skulde være en medvirkende årsag til at fjerne et Barn fra et Hjem, hvor det var hændt. Og han er dog Socialdemokrat og stammer ikke som Ernst Bojesens Søn fra et Overklassehjem. Men når det kommer til Ungdomshjemmet på Filmen, så ved Dr. Bojesen ikke så meget, som han tror. Der skulde han have været lige så snild som Redaktør Andreas Boje. Han siger i sin Anmeldelse af Filmen i Børnesagens Tidende, at „det vil være let at kritisere Enkeltheder både fra et kunstnerisk og et Børneforsorgs Synspunkt, men lad det ligge.” I Stedet for Kritik henviser han til, at Rådsformand O. Garde har bistået med Udarbejdelsen. Hvad der i Hr. Bojes Blad kun kan betyde en Garanti for, at der ikke er noget at kritisere. Men da der efter Hr. Bojes Mening alligevel er noget på Trods af Rådsformandens Bistand - eller skal vi sige på Grund af den - så tilføjer Hr. Boje, at „Fremstillingen i en Handlingsfilm som denne ikke kan være fuldstændig.” Dermed undgår Redaktør Boje at sige god for Filmen og samtidig strør han Sand på,

hvad han siger om, at noget, som den stormægtige Formand for Landsnævnet for Børneforsorg Hr. O. Garde har bistået, med Lethed kan kritiseres.

Dr. Bojesen derimod plumper helt i. I Stedet for at holde inde, da han har sagt, at „RådsformandGarde . . . har givet, hvad han har formået af sin gode Erfaring" og at „alt, hvad der angår Børneforsorg i Filmen, er godkendt af ham" kan han ikke modstå Fristelsen til at give sit Besyv med. Han „kender en Del til disse Hjem, og Skildringen af Forholdene på Optagelseshjemmet (skal være Ungdomshjemmet) er ikke på nogen Måde idealiseret." Dermed har Dr. Bojesen uden nogen som helst Nødvendighed sagt god for noget, han ikke ved noget om og taget sin Del af det Ansvar, som han burde have ladet Formanden i Landsnævnet for Børneforsorg, Hr. O. Garde, være alene om.

Glade Drenge på Hr. Gardes Film — sjældent på hans Anstalter. Arbejderhjemmet i Hr. Gardes Film(!)

Selve Filmen er blevet sådan som den med Hr. O. Gardes Bistand og Velsignelse kunde blive, en Propagandafilm for Børneværnet og dets Anstalter. Tilmed en Propaganda af den groveste Art. Linjerne er trukket så kraftigt op, at man straks mærker Hensigten. Den fremstiller på den ene Side et Arbejderhjem, hvor Konen er flink, men hvor Manden drikker. I dette Hjem, hvor der er 5 Børn, altså 7 Mennesker stuvet sammen, foregår en Scene, hvor Manden i alle 5 Børns Nærværelse vil tvinge Konen til at gå i Seng med sig. Jeg har spurgt flere af de Arbejdere, der har set Filmen, om det er tænkeligt. De har alle indrømmet, at der findes Arbejdere, der drikker, men de har alle benægtet, at den Scene var mulig, selvom Manden var fuld. Men lad os antage, den var det. Under alle Omstændigheder findes der næppe dårligere Arbejderhjem end det. Der oprøres den 15-årige Dreng, Egon, over Faderens Brutalitet og sætter sig op mod ham. Han føler sig ulykkelig og hjælpeløs og lader sig friste af en dårlig Kammerat til at være med til et Indbrud. Han bliver taget af Politiet og kommer under Børneværnet. Dermed er man nået til det Punkt, hvor Hr. Gardes Virksomhed begynder.

Den første scene i Børneværnsudvalget hvor en Mor med et taknemmeligt Smil modtager Meddelelsen om, at hendes Søn skal på Ungdomshjem. Denne Scene afslører

desuden Børneværnets diktatoriske Afgørelser. Beslutningen om Drengens Fjernelse er taget, inden Forældrene er kommet indenfor Døren. De spørges overhovedet ikke. Det diskuteres ikke med dem, om der muligvis kunde være andet at foretage end at straffe Egon, fordi Faderen har ødelagt Hjemmet. Dommen lyder på Fjernelse.

På Baggrund af dette fattige, uhyggelige Arbejderhjem stilles så Børneværnets Lystslot. Man ser foruden Slottet med den brede Trappe ned til den store Plæne, der går lige ned til Søen, Drengene, der tumler med de morsomme Kæmpehjul, hvor de selv ligger indeni og ruller afsted sammen med Hjulet. Man ser dem i Værkstedet, hvor de er ivrigt optaget af at tømre sig en stor flot Båd sammen, som under Bifald fra hele Anstalten sættes i Vandet. Ellers ser man dem ikke tage sig andet for end rive lidt i Slottets Gange. Men så får Egon Besøg af Moren og ser, at hendes Fortænder er slået ud, og forstår, at det er Faderen, der har gjort det. Og da hun er rejst, løber han for at komme hjem og beskytte hende.

Dette Lystslot er et Ungdomshjem, Børneværnets strengeste Straffeanstalt for Børn mellem 15—21, særligt dem, der er kommet i Konflikt med Loven. Fra en af Drengene på Statsungdomshjemmet Prøven har jeg fået følgende Beskrivelse af, hvordan Dagen går der: Op 6,40, Vask og Opgivelse af Drengens Nummer til den vagthavende Funktionær. Kl. 7 Opstilling i Bordhold og ud til Arbejde. Kl. 8 Morgenmad, 8,15 Arbejde til 11,50. Middag Kl. 12. Kl. 13 Arbejde, som slutter Kl. 16. Derpå Kaffe og Skole. Kl. 19 Aftensmad og 20,45 i Seng. Efter dette Program har Drengene ikke megen Tid til at bygge Både til dem selv eller rulle med Kæmpehjul.

På alle Børneværnets Anstalter er det Brud på Disciplinen, der straffes hårdest: Flugt. Det er den Forbrydelse, Egon begår på Filmen. På Ungdomshjemmene findes der regulære Fængsler med alt Tilbehør: Tilgitrede Vinduer, Judasøje i den svære aflåsede Dør, Træbriks, Bord og Taburet. Det første, en Dreng får, når han er fanget efter Flugt, er Prygl. Inden Politiet, der havde bragt Drengen, havde vendt Bilen hørte Kammeraterne på Prøven nogle forfærdelige Skrig ovre fra Arresten. De forsøgte at få Politiet til at hjælpe Drengen, men de kørte deres Vej.

En anden, der flygtede fra Bråskovgård, fortæller, hvordan han blev klippet skaldet og anbragt i Celle. De første to Dage lå han i Sengen (Briksen) rimeligvis for at blive „mør“, og fik ikke andet end det Ny Testamente at læse i ligesom i Fængslerne. Så bliver han sat til at slå Skærver den halve Dag i Eneru og skrælle Kartoffler, flette Sivmætter eller binde Børster den anden halve. Der var foruden ham 12—14 på den lukkede Afdeling, men al Samtale var forbudt. Naturligvis overholdt ingen dette Forbud og blev næsten daglig straffet for det med Lussinger, der faldt hårdt og hurtigt.

Nu havde Egon altså begået den Dødssynd at løbe sin Vej. Men se nu, hvordan det går ham på Rådsformand O. Gardes Film. I Stedet for Prygl, Indespærring i Celle og

Skærveslagning i Enrum, bliver han lagt i Seng, og der kommer en rar Mand, der ikke hører til på Anstalten, som sætter sig ved hans Seng og snakker godt for ham. Forstanderen er forstående og tilgiver ham og -- Egon kommer i Smedelære, som var det, han gerne vilde.

Når man nu ved, at ikke engang den Person, der kommer med Fuldmagt fra Forældrene, får Tilladelse til at tale med Drengen, selvom han ikke lige er blevet fanget på et Flugtforsøg, så virker den Scene fuldkommen falsk og forløjet. Og hvorfor skal Egon for Resten rende sin Vej, før nogen spørger ham, hvilket Arbejde, han har Interesse for?

Men Filmen afslører en Ting til: Hr. Garde ved altså udmærket godt, hvordan en Optræksanstalt skal være. Imod bedre Vidende vil han nu bilde Folk ind, at sådan er de. Vi henstiller til Hr. Garde at give os Adressen på den Straffeanstalt, hvor den Solstrålefortælling på Filmen foregår.

Der er en Ting til, som Tilskuerne ved den Film kunde trænge til at få at vide. Det er den omtrentlige Opgørelse over, hvordan det senere går de Drengene, der har været på Børneværnets Anstalter. Det er det, der frikender eller fælder dem. Forstanderen på Prøven blev engang spurgt, om han kunde følge med Drengene, efter at de var kommet ud. Han svarede: „Vi har gjort os Umage for at skaffe Oplysninger og har ligefrem lavet en hel Statistik, naturligvis med de Mangler, der altid bliver ved en skematisk Redegørelse. Den viser, at 52 % klarer sig godt og bliver almindelige, nyttige Samfundsborgere, som der ikke er noget at udsætte på. Omtrent 25 % bliver nærmest Forbrydere - går tilbunds lidt efter lidt. Tilbage bliver godt en Snes Procent, der må kaldes asociale. De bliver ikke Forbrydere, de arbejder lidt hist og her, men har ingen Fasthed og Plan i deres Tilværelse. En Del af dem ender som Landevejens Riddere."

På næsten Halvdelen af Børnene har altså Børneværnets forældede Tvangsopdragelse ikke alene været komplet spildt, men ligefrem fordærlig!

Ellen Hørup.

Stadig galt på „Prøven"

Hvor længe skal den brutale Gartner have Lov til at fortsætte

Vi har tidligere her i bladet beskæftiget os med forholdene på statsungdomshjemmet „Prøven".

For et årstid siden kunde vi således oplyse, at en af anstaltens funktionærer, gartner Larsen, havde givet en dreng en så kraftig lussing, at der måtte tilkaldes læge. Lussingen blev imidlertid gjort til en tandbyld, og gartneren fik lov til at fortsætte.

Senere var det galt igen med den samme gartner. Nu var det en af drengene, Helge, der blev så gennempryglet efter et flugtforsøg, at gartneren selv bagefter måtte indfinde sig med en spand og en gulvklud for at tørre blod op.

Da dette kom til vor kundskab, foranledigede vi en politiundersøgelse. Til held for gartneren var den omtalte dreng imidlertid ikke mere på anstalten, og sagen blev henlagt.

Gartneren anvender den fremgangsmåde overfor den elev, han vil afstraffe, at han tager fat i håret og trækker hovedet nedad samtidig med, at han med stor kraft fører sit knæ ind i ansigtet på ham.

Det er utroligt, at en så rå og bølleagtig optræden fortsat kan tolereres. Man forbavses over, at forstanderen ikke forlængst er skredet ind. Det må være umuligt for ham at være ukendt med forholdet. I alle tilfælde er både forstanderen og overinspektør Skjerbæk bekendt med de klager, vi har fremført. Ikke destomindre var det så sent som Søndag den 20. Februar i år galt igen, idet gartner Larsen brutalt slog drengen Jørn i ansigtet med et nøgleknippe.

Nu må der sættes en stopper for den brutale gartners mishandlinger. En funktionær, der i den grad forglemmer sig, at han optræder som voldsmand, må omgående fjernes fra en stilling, hvor børn og unge er prisgivet hans forgodtbefindende. Samtidig rejser sig det ikke uinteressante spørgsmål, om en forstander, der som den nuværende ikke kan beskytte de børn, der er betroet ham, fortsat kan være leder af et statsundgdomshjem.

Forældrebladet april 1944

Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.

Prøven Statsungdomshjemmet

Hvorfor kan min Dreng ikke blive det, han vil være? Bruno Stubtoft.

„Kan jeg ikke få Sandheden frem, vil jeg slet ikke være med”. Ellen Hørup.

Den første skoledag. Saroyan

Ny Historie fra Statsungdomshjemmet „Prøven” : Samtlige Elever forlader Anstalten som Protest mod Maden. Alvar Westerberg

Nutidens Ungdom – og det den læser. Harald Herdal.

Hvad en Cykle kan føre til -

Om Ordblindesagen.

**„Kan jeg ikke få Sandheden frem,
vil jeg slet ikke være med"**

Af Ellen Hørup

I min Anmeldelse af Det store Ansvar opfordrede jeg Rådsformand O. Garde til at løsgive Adressen på det Ungdomshjem, hvor Filmen var optaget. Der kom intet Svar. Af gode Grunde. Scenerne på „Lystslottet" er nemlig slet ikke optaget på noget Ungdomshjem. De stammer virkelig fra et Slot, fra Rekreationshjemmet Næsseslottet²⁶. Et enkelt fra Frilandsmuseet. Et andet er et Stykke af en Film, som Filmselskabet Minerva har fra en Ungdomslejr, der hedder Jerup og ligger ved Skagen. Det er Stukket ind i Det store Ansvar, for at Folk skal tro, det går sådan til på Børneværnets Straffeanstalter, Ungdomshjemmene. Ingen af de medvirkende Børn og Unge har været i Berøring med Børneværn eller Politi. Det Slot, de Børn og de Scener skal altså forestille at hidrøre fra Børneværnets Straffeanstalter, Ungdomshjemmene.

Repræsenterede det Fiksfakseri Opfyldelsen af Dr. Bojesens „højeste Ønske" og hans „Livs Drøm"? Var det det Fusk, som Rådsformand O. Garde i et og alt godkendte? Var det den Svindel, Redaktør Andreas Boje søgte at dække over ved at gøre opmærksom på, at „en Handlingsfilm som denne ikke kan være fuldstændig?" De kendte altså Sammenhængen alle tre. Desuden naturligvis Hr. Svend Methling. Han må vist have ladet sig bedåre af Rådsformanden, for han havde i al Fald de redeligste Hensigter. Det fremgår tydeligt af et Brev, han har skrevet til en af vore Medarbejdere i December 1942, der havde givet ham en Beskrivelse af Forholdene på Ungdomshjemmene. Hr. Methling skriver: „Tak for Deres Brev. Når man har arbejdet snart et årstid På en Film om Børneskæbner, får man jo et og andet at vide, og jeg takker Dem for Deres Oplysninger. Jeg kunde jo godt sige desværre - men hvis Filmen skal være sand, må jo begge Parter høres, og desværre har jeg hørt mest om de dårlige Sider. Filmen skulde jo også laves, for at Samfundet kunde se, hvad der burde gøres. Kan jeg ikke få Sandheden frem, vil jeg slet ikke være med."

26 Ved Furesøen på Sjælland

De dårlige Sider, som altså var Hr. Methling velbekendt, kunde selvfølgelig ikke komme med, når Filmen var taget på Næsseslottet. Og vilde han vise Samfundet, hvad der burde gøres, var det heller ikke videre formålstjenligt at fremstille det, som om det allerede var gjort. Skulde Læserne undre sig over, hvorfra jeg har al den Viden om Filmen, hvordan jeg er kommet under Vejr med, at Det store Ansvars Ungdomshjem hedder Næsseslottet, ja, så er der også i den Historie en vis Nemesis, der rammer Rådsformand O. Garde og hans Børneværnsanstalter.

Både han selv og hele Kompagniet indenfor Børneværnet er villig til når som helst at forsikre, at det ikke skal være og heller ikke er nogen Skam at være under deres Forsorg. Men så længe de i deres Anstalter - på Trods af Loven - opretholder regulære Fængsler med Reglement og Disciplinærstraffe og ikke engang som Fængselsvæsenet har afskaffet legemlig Afstraffelse, så nytter det dem ikke, de kalder det Opdragelse, for så er det Straf og betragtes som sådan af hele Befolkningen.

Da derfor en Dreng, der var henne at se Filmen, til sin Forbavselse opdagede, at han var med på Scenen fra Jerup, morede det ham til at begynde med at se sig selv. Men da en Kammerat, der også havde været der, hånligt sagde til ham: „hva' er den a'? Er du en Værgerådsdreng?" forstod han, hvad han blev udsat for.

Han kom ophidset hjem og sagde: „Det er Løgn med det Ungdomshjem. Det er Filmen fra Jerup. Jeg er med på den. Men det vil jeg ikke finde mig i. Alle, der kender mig, tror jo, at jeg har været under Børneværn." Faderen gav Drengen Ret og gik til Rets-hjælpen: Børneværnsstemplet er en Skamplet.

Interessant bliver det at se Udgangen af Historien. Vil der blive tilkendt den Dreng Skadeserstatning, der hver Aften med Urette beskyldes for at have været under Børneværn? Vil den ansvarlige Rådsformand O. Garde gå fri for Tiltale? Vil der falde en Skygge på Dr. Bojesen, Redaktør Boje og Hr. Methling, der rimeligvis alle vidste det, men ikke desto mindre gik med til det? Og på Statsmagten, der har givet denne usandfærdige Film blåt Stempel ved at give Afkald på Skatten ikke til Fordel for Vuggestuer og Børnehaver, men for Filmsselskabet Palladium? Vil Københavnerne blive ved at fylde Biografen og Palladiums Lommer, når de har fået at vide, at det ikke er en skattefri, samfundsnyttig Film, men en statsbeskyttet forfalsket Reklame for Børneforsorgen og dens Straffeanstalter?

Ellen Hørup.

Ny Historie fra Statsungdomshjemmet „Prøven"

Samtlige Elever forlader Anstalten som Protest mod Maden

Den 22. Februar var der almindelig Opstandelse blandt Eleverne på „Statsungdomshjemmet „Prøven".

En i Køkkenet beskæftiget Elev mente at have konstateret, at et Stykke Kød, der skulde bruges til Elevernes Mad, var råddent og oplyste sine Kammerater om sin „Opdagelse". Drengene talte frem og tilbage om, hvad der burde gøres, og nogle Stykker blev enige om at sætte sig i Forbindelse med *Ekstrabladet* for at få dette til at tage sig af Sagen.

Det blev imidlertid ikke til noget, men Dagen efter Klokken ti Minutter i et forlod samtlige Drengene Anstalten som Protest mod den fordærvede Mad, men blev dog alle i Løbet af et Par Timer indfanget og bragt tilbage.

En sådan „Masseflugt" er ganske givet ikke et almindeligt Forsøg på at erhverve Friheden ved Rømning. Den har en dybere årsag - indbildt eller virkelig — som det da også fremgår af ovenstående. Straf i Forbindelse med en sådan „Flugt" er ikke alene forkastelig, men en Tilsidesættelse af almindelig Retfærdighedsopfattelse. En Forstander fra et andet Ungdomshjem skrev for nylig til os: „Jeg betragter ikke Rømning som noget forfærdeligt." På „Prøven" ser man imidlertid anderledes på det. Her er Straffen sat i Højsædet. Og den eksekveres omgående og hårdhændet. Før der overhovedet var foretaget en Undersøgelse, blev fire af Drengene som Hovedmænd sat i „Spjældet", mens de øvrige enogtredive blev frataget en Frisøndag samt Retten til at gå i Biografen i tre Måneder.

Tre Måneders Fængsel for at sige Forstanderen sin Mening

Den hævngherrige Forstander var dog endnu ikke tilfreds. Den Elev fra Køkkenet, der havde „opdaget" det „fordærvede" Kød, og som netop skulde have været udskrevet, blev i Stedet for sendt til en anden Anstalt. En anden af Eleverne, som overfor Forstanderen havde erklæret denne uegnet som Leder af et Ungdomshjem, fik som Til lægsstraf for denne Forbrydelse tre Måneders Fængsel på „Bråskovgård"s lukkede Afdeling, og en tredje Elev, der også stod umiddelbart foran Udskrivning, blev sendt til „Bråskovgård", hvor han skal forblive. Om denne Elev har Forstanderen så sent som den 21. Januar i årtal os udtalt: „Han er en flink og rar Dreng, som der aldrig er noget i Vejen med." Efter en sådan Udtalelse bliver Forstanderens Handlemåde endnu mere ubegribelig og forfærdelig.

Forholdene på „Prøven“, som de her afsløres, står i skrigende Modsætning til den idealiserede Fremstilling i Filmen „Det store Ansvar“. De afslører den rå og barske Virkelighed, som den er for de Drengene, Børneværnet påtager sig at „opdrage“.

Forstander Olsens Stilling til denne Sag viser tydeligt, at det er Hævnfølelse, der dikterer hans Afgørelser. Hævn, fordi Drengene protesterer mod „lidt fordærvet“ Mad. Hævn, fordi en af Drengene vover at kritisere ham som Forstander. Hævn, fordi han ved, at Drengene underretter *Forældrebladet* om de Ting, som foregår på „Prøven“.

I forrige Nummer af *Forældrebladet* spurgte vi, om Forstander Olsen var egnet som Leder af et Opdragelseshjem. Nu stiller vi Kravet: Væk med en Forstander, der tillader, at Børn, der er undergivet hans „Varetægt“, mishandles og som hævner sig på dem, når de protesterer.

Alvor.

Hvad en Cykle kan føre til -

Som bekendt offentliggjorte Politikens Søndagstillæg, *Magasinet*, Brevet fra Patienten på Ebberødgård, som *Forældrebladet* havde i sit Februar Nummer. *Magasinet* satte en Indsamling i gang for at skaffe den unge Mand en Cykel i stedet for den, der var forsvundet enten hos Forstander Hansen, Skovholmgård, eller på Ebberødgård. (Det sidste Spor af den var, da Rentier²⁷ N. Chr. Larsen fra Ullerød afleverede den til Forstander Hansen personlig). I Løbet af få Dage var Beløbet kommet ind tilligemed en Mængde harmfulde Protester mod den Behandling, den unge havde været udsat for.

Samtidig indløb der en anden Protest. Fra Overlæge Schwalbe-Hansen på Ebberødgård. Han erklærede Brevet for et Falsum. Det var slet ikke den unge Mand, der havde skrevet det. Det var Nanna Andersen i Hillerød. Han vidste det af Erfaring. Det samme var sket med et helt andet Brev. Altså var det også sket med dette. Det var der ingen Tvivl om.

Brevet er imidlertid skrevet med den unge Mands egen Hånd, og han har bekræftet, at han selv har skrevet det. Efter at vi har talt med ham to Gange, er vi overbeviste om, at det ikke er den unge Mand, der lyver.

Alt det, der står i Brevet, kom Overlægen ikke ind på. Ikke på Cyklens Forsvinden. Ikke på Sterilisationen som den unge Mand blev tvunget til at skrive under på. Ikke på den Kendsgerning, at han blev sendt ud i tre Pladser uden Løn, skønt han var lovet Frigivelse efter Sterilisationen. Om disse Forhold siger Overlægen, at „der er afgivet Erklæring til Socialministeriet“.

²⁷ Person, der lever af renterne af sin formue.

Til Slut lader Overlægen som om det var til ham, *Magasinet* har samlet Penge ind. „Helst vil han dog have Lov til at benytte Beløbet til Patienternes Forlystelse". (!)

Forældrebladet maj 1944

Gestapo har i Sandbjerggade arresteret en Gruppe, som hævdes at have bestået af tyske Emigranter. Arresteret er en Mand ved Navn Jungklaes, en Fru Kruse, Medarbejder ved Forældrebladet, Trolle o.a. Gestapo havde fået en Stikker ind i Gruppen. Information 21-22.Maj 1944.

Børnene i Tørvene.

Den lænkede Gud. A. S. Neill.

Udvikling.

Samtale med fhv Fængselsinspektør Wandall. Ellen Hørup.

Hvor er du dog uartig. Sonja Rasmussen

Der stode tre Skalke. Ellen Hørup.

Oplysning – Oplysning.

En Plet på vort Skolevæsen.

Samtale med fhv. Fængselsinspektør Wandall

Jeg traf fhv. Fængselsinspektør Wandall kort efter, at han havde været henne at se Det store Ansvar . „Hvad synes De om det," spurgte jeg. „Det er ikke så rart et Spørgsmål, når man ikke har andet end dårligt at sige om det," svarede Hr. Wandall. „Og det har De ikke?" „Nej. Det er en sentimental, blødsøden og sine Steder ligefrem banal Film. Det spillede jo ingen Rolle, hvis dette ikke netop var en Film med en oplysende og social Opgave, men hvor de sentimentale Partier nu hindrer Folk i at få Øjnene op for den Alvor, der ligger til Grund for den. Jeg kender så meget til Opdragelsesanstalter, at jeg ved, de Optrin ikke kan være rigtige. Jeg har set meget uhyggeligt og trøstesløst i mit Liv, men ikke noget, der virkede så deprimerende som den lukkede Afdeling på Bråskovgård. Der sidder sådan et Barn alene lukket inde i en Celle med et Vindu højt oppe, som ikke kan åbnes. Han piller Tovværk. Når den første Tid er gået, spærres han inde i en Gård ligesom Stjernegården i Fængslerne, hvor han også er alene, og hvor han hverken kan se eller tale med Kammeraterne. Der sidder han og slår Skærver. Og det er et Barn!"

„Jeg er glad for, at Deres Beskrivelse af den svarer nøjagtig til Forældrebladets. Folk vægrer sig nemlig ved at tro, det er sandt. Nu efter Deres Bekræftelse er det ikke mere til at komme udenom. De har sagt, at der ikke gives nogen Forbrydelse, som Samfundet ikke har sin Andel i. Det burde stå som Motto over alle Rets- og Domhuse, Politigårde, Fængsler og Opdragelsesanstalter,"

„Ja, da tænkte jeg mest på dem, der sidder i Fængsel, de Voksne, der har forbrudt sig. Hvor meget mere gælder det så ikke, når det er Børn, Talen er om." „Og hvor meget

værre er det ikke, når Samfundets Skyld allerede begynder ved Børnene og på Børneværnets Anstalter." „Ja, der udklækkes jo mange af dem, der havner i Fængslerne." „Ved De, hvor mange?"

„Hvis man holder sig til årene efter 1923, da Loven om Værgerådene trådte i Kraft, vil jeg antage, at gennemsnitlig ca. 20 % af de Fanger, som indsattes i Straffeanstalterne, tidligere har været på Opdragelsesanstalt. Det vil i Praksis sige, at der årligt i Straffeanstalterne indsattes ca. 200 tidligere Elever fra disse Anstalter. — Et noget nedslående Resultat for dem, som tror på Børneværnets Velsignelser!"

„Tror De ikke, den elendige Løn får mange Fanger til at tabe Modet og Troen på dem selv? Hvor meget kan en Fange tjene?" „I min Tid var det vist 96 Øre om Dagen, men ved Akkord kan han tjene adskilligt mere." „Var det ikke Deres Mening, at Fangerne, i de Værksteder, De oprettede i Horsens og Vridsløselille, skulde lønnes tarifmæssigt?"

„Det var Tanken i det Forslag til en ny Straffelov, som blev forelagt Rigsdagen, men blev ændret under Behandlingen. Forøvrigt lægger jeg mere Vægt på, at der for de Fanger, der prøveløslades, oprettes Værksteder. Der skulde ikke være andet Bånd på ham end den tvungne Arbejdsplads. - Ellers skulde der ikke gribes ind i hans private Liv. Han skulde bo udenfor, selv råde over sine Penge, gå i Biografen, når han havde Lyst, og selvom han engang tog sig en Tår over Tørsten, skulde der ikke ske ham noget værre end enhver anden i den Situation. Ingen behøvede at blande sig i, hvor han arbejdede. På den Arbejdsplads," sagde Hr. Wandall med et Smil, „kom der ingen Betjent og afslørede ham." „Indenfor Fængslet skulde altså Overgangen fra Indespærring til Frihed foregå?" „Ja. Med det ene Ben indenfor og det andet udenfor, så de, når de kom ud med dem begge to, var fortrolige både med lønnet Arbejde, Penge og det andet Køn."

„Havde man fulgt Deres Synspunkter, så var vi kommet et mægtigt Skridt fremad. Ikke alene på Fængselsvæsenets Område, men Børneforsorgen havde været nødt til at følge Trop. Blev Fangerne behandlet som Mennesker, kunde den vel ikke være bekendt at behandle Børnene som Fanger. Bråskovgårds lukkede Afdeling vilde falde ligesom den Stjernegård, De lod nedrive i Horsens. Børn og Unge, der sled i otte Timer om Dagen i Anstalternes Jord for to Kroner om Måned, vilde få Løn som Karle og Dreng på en Gård. Ingen 10—11-års Dreng kunde sættes til at slæbe Sten sammen på Marken uden at få så meget som en Slikkepind for det. Børn vilde blive behandlet som Børn, der trænger til Frihed, Leg og Latter og ikke til Arbejde og Opsyn fra de står op til de går i Seng. Skolerne vilde blive frie uden Klasser og Eksaminer. Børnene vilde få Lov at beskæftige sig med det, der interesserede dem og lære det dobbelte, hvis Dagen ikke blev skåret i Stykker i Timer, hvor voksne Mennesker spildte deres egen og Børnenes Tid med at terpe seks forskellige Fag i dem hver Dag. Hvor Mennesker, der både kunde tænke og handle selvstændigt blev Resultatet, så de ikke mer lod sig

piske ud i et sindssygt Menneskeslagteri som nu ... Nå, nu løber jeg nok løbsk. Men alligevel ak og ve, at Deres Synspunkter endnu ikke er trængt igennem.

EH

Der stode tre Skalke —

af Ellen Hørup

Der stode tre Skalke —

af Ellen Hørup

Nu kan Børnesagens Folk ikke mere påstå, at det ikke sætter nogen Plet på Barnet at komme under deres Forsorg. Pletten er slået fast. Og ikke alene det. Den er blevet vurderet til en bestemt Sum: 500 Kr. kontant for uretmæssig at være fremstillet på en Film, så det så ud, som om man var på Ungdomshjem. Det fik den Dreng, der gik til Studentersamfundets Retshjælp med Sagen. Han forlangte også at få det indrykket i Bladene, og han fik det med. Nu mangler det kun, at de andre fem Dreng, der også var med, skal møde op med deres Krav efterhånden som Filmen kommer rundt i Landet, og Drengene opdager sig selv. Men disse 3000 Kr. er jo ikke andet end en Klatskilling i Sammenligning med den Kæmpesum, som Staten forærede Palladium på Publikums Bekostning som Belønning for denne fortræffelige Film, der har stillet alt på Hovedet for at give Folk et forkert Indtryk af det, den skulde oplyse dem om. Skylden for denne Fadæse er der snakket tilstrækkeligt om. Rådsformand Garde har under alle Omstændigheder ingen. Han er uskyldig som et Barn under Forsorg. Det eneste han har begået er at beskytte Børnene mod Pletten ved at forbyde Optagelse af Filmen på Anstalterne og så Scenen i Børneværnsudvalget, som jo for Resten også var Svindel. Det kunde ikke godt være mindre i Betragtning af, at Hr. Garde er Rådsformand i Landsnævnet for Børneforsorg. Det var, når alt kommer til alt, måske alt for lidt. Hele dette Postyr kunde være undgået, hvis Hr. Garde ikke som altid havde haft travlt med - ligesom Pilatus - at vaske sine Hænder. Rådsformanden vidste, at Filmen ikke var optaget på Børneforsorgens Anstalter, og at

ingen af de optrædende Drenge havde været under Forsorg. Hvorfor sagde han det da ikke? Hele Pressen var jo fuld af Førartikler og Forhåndsreklame, så der var jo Lejlighed nok. Hvis Hr. Garde havde sagt, at han havde forbudt, at det blev en virkelig Film, optaget på Bråskovgård f. Eks. med den lukkede Afdeling og alt Tilbehør, måske med Skuespillere i Stedet for Drengene, så kunde det naturligvis være diskuteret, om det så var Umagen værd at optage den. Den dårlige Film var ganske vist ikke blevet bedre af det, men den havde da i alt Fald ikke udgivet sig for andet end hvad den var. Og Hr. Garde og de andre to velmenende Herrer, Dr. Bojesen og Hr. Methling var ikke kommet til at stå for Publikum som de tre Skalker i Visen.

Ellen Hørup.

Forældrebladet juni 1944

Statsungdomshjemmet Bråskovgård.

Forældrebladets Feriekoloni.

Drenge i Fængsel: Forældrebladet besøger „Bråskovgård"s lukkede Afdeling.

Drenge i Fængsel

Forældrebladet besøger „Bråskovgård"s lukkede Afdeling.

Den væsentligste uenighed mellem Fru Hørup og mig i spørgsmålet om børneværn og opdragelseshjem skyldes at det, fruén betragter som undtagelser, er i mine ; øjne reglen, og omvendt, hvilket bl. a. ligger i, at Fru Hørup i alt for høj grad ser bort fra den udvikling, som er foregået i de sidste 35 år.

Sekretær Andreas Boje i Politiken den 4. Februar 1942.

Fhv. fængselsinspektør Wandalls udtalelser til „*Forældrebladet*" om forholdene på „Bråskovgård"s lukkede afdeling har vakt almindelig opsigt og er blevet kommenteret i pressen landet over. „*Ekstrabladet*" bragte et citat af disse udtalelser og forelagde dem telefonisk for „Bråskovgård"s forstander, Georg Petersen, som bl. a. svarede:

„Hr. fængselsinspektør Wandalls udtalelser er helt ved siden af og har ikke boget med virkeligheden at gøre. Det er rigtigt, at eleverne i gamle dage slog sten og at de sad i hvert sit rum, medens de gjorde det, men det var for ikke at komme til skade under arbejdet. *Også dengang var drengene sammen, og den isolation, som fængselsinspektøren omtaler, kender vi ikke.*

For den lukkede afdeling gælder det, at den kun lukkes om natten, hvorved rummene altså omdannes til celler, *men om dagen er de drenge, som optager de fjorten rum, sammen med de andre, arbejder med dem, gør gymnastik med dem og lever stedets normale liv. Vinduerne i „den lukkede afdeling" kan åbnes. Vi har altså kun en halvt lukket afdeling, vi har ikke stenslagning og rebpilning, men fornuftige, almindelige beskæftigelser, som kan uddanne de unge.*

Forstander Petersens oplysninger til „*Ekstrabladet*" er yderst overraskende. Her får vi faktisk at vide, at „Bråskovgård"s lukkede afdeling er afskaffet om dagen. Kun om natten bliver drengene låset inde, men om dagen lever de stedets normale liv og arbejder ved fornuftige, almindelig beskæftigelses, som kan uddanne dem. Forstander Petersens oplysninger er så absolut uoverensstemmende med de beskrivelser „*Forældrebladet*" tidligere har bragt, og med de beskrivelser vi til stadighed modtager fra hjemgivne elever, at der kun er plads for to alternativer: Enten er forstander Petersens oplysninger rigtige, og i så fald har „*Forældrebladet*" gjort både ham og

anstalten uret, eller også er det eleverne og „Forældrebladet“, der er sandfærdige, men så er forstander Petersens oplysninger beviset for, at den lukkede afdeling er moden til nedlæggelse. Både om dagen og om natten.

Drenge på „den lukkede“ ved fornuftige almindelige arbejder, „som kan uddanne dem“.

„Forældrebladet“ besluttede derfor at aflægge statsungdomshjemmet „Bråskovgård“ et besøg for ved selvsyn at konstatere, om forholdene nu er sådan, at de beskrivelser, der hidtil er fremkommet, er forældede og i strid med de nugældende forhold.

På „Bråskovgård“.

Forstander Petersen modtager os med behersket venlighed. Efter middagsmåltidet, ved hvilket vi er gæster, får vi lejlighed til at tale med eleverne. Vi kan glæde os over fuldstændig frihed, til at tale med hvem vi vil uden indblanding eller nærværelse af funktionærer. Da drengene hører, hvem vi er, forsvinder som ved et trylleslag al deres reserverthed, og de taler frit fra leveren. Herom skal vi fortælle i en senere artikel.

Efter at vi har drukket eftermiddagskaffe begiver vi os med Forstander Petersen op til den lukkede afdeling, der jo i henhold til forstanderens udtalelser til „Ekstrabladet“ altså ikke skulde være lukket, da det endnu er tidligt på eftermiddagen.

Den lukkede Afdeling er stadig et Fængsel.

Forstanderen fremdrager sit nøgleknippe og udvælger en kæmpemæssig nøgle, med hvilken han låseros ind. - Den dør var altså lukket. Vi kommer først ind i spisestuen.

Et ikke uvenligt rum med vindue til begge sider. Disse er forsynet med jernstænger, der dog er flade, så man ikke umiddelbart lægger mærke til, at vinduerne er tilgitrede. Fra spisestuen fortsætter vi gennem en anden dør, der også først måtte låses op, og kommer ud i en lang, smal gang. En kold luft slår os straks i møde. Stedet virker uhyggeligt, og det fængselsagtige bliver tydeligt understreget af de 14 døre på rad, der fører ind til hver sin celle. Dørene er dobbelt svære med massivt låsetøj og forsynet med en ganske smal sprække i øjenhøjde, hvorigennem man udefra kan overse cellen. Vi behøver dog ikke benytte sprækken, da alle dørene er åbne.

Nå, det kan de også sagtens være, for der er nemlig ingen i cellerne. Beboerne, eller fangerne, er alle beskæftiget i gården, der hører til den lukkede afdeling. Vi lægger straks mærke til vinduet i cellen. Her er virkelig sket en forandring. De tidligere faste, uoplukkelige ruder af fastpresset, uigennemsigtigt glas er erstattet med vinduer, der kan åbnes. Til gengæld er de blevet forsynet med jernstænger.

På højre side af gangen er der opsat ribber som i en gymnastiksal. Gangen benyttes nemlig også, når drengene fra „den lukkede“ har deres daglige halve time gymnastik.

For enden af gangen drejer vi til venstre, og efter at forstander Petersen atter har låst en dør op, befinder vi os i endnu en cellegang. Det er isolationsafdelingen, blandt eleverne kaldet „straffen“. Her findes stadig de fastsiddende ruder. Forstanderen oplyser os om, at isolationsafdelingen så godt som aldrig bruges, hvilket er grunden til, at der ikke er bevilget penge til at erstatte de faste ruder i cellerne her med oplukkelige vinduer. Tidligere havde „straffen“ seks celler, således at den lukkede afdelings samlede kapacitet var på tyve indespærrede drenge. Efter at et par af cellerne ved ombygning er blevet omdannet til funktionærbolig, er der på denne afdeling kun tre pladser. Det samlede antal celler er altså sytten og ikke fjorten, som forstander Petersen oplyste til „Ekstrabladet“, og som det nævnes i overinspektør Skjerbæks „blå bog“. Cellerne (samtlige sytten) er noget mindre end almindelige fængselsceller. De indeholder en træseng, et bord og en taburet. Intet andet.

Nu må forstanderen atter frem med nøglen, og ad en trappe begiver vi os ned i gården, hvor drengene er optaget af „fornuftige, almindelige beskæftigelser, som kan uddanne dem“. Det viser sig at være kartoffelskrælning, brændehugning og -savning, sækkesyning o. l.

Arbejdet foregår i den samme murindhegnede gård, i hvilken skærvehugningen tidligere blev udført, under opsigt af bestyrer Andersen og dennes medhjælper Hr. Hansen. Alle udgange er forsvarligt aflåsedes. Kun Pigtråden, der tidligere var anbragt på muren, er nu fjernet. Fangerne arbejder i hold på to. To ved kartoffelskrælning, to ved hver savbuk o. s. v. Dæmpet samtale er tilladt mellem dem, der arbejder sammen, hvorimod samtale mellem fanger fra de forskellige hold er forbudt. En væsentlig for-

skel på behandlingen af fangerne i et fængsel for voksne og drengene på „den lukkede" er der. I et fængsel for voksne er lussinger forbudt. På „Bråskovgård"s lukkede afdeling hører de til dagens orden.

Gården på „den lukkede".

Til venstre ses et stykke af muren, der indhegner gården.

Udenfor arbejdstiden må drengene fortsat tilbringe den største del af „fritiden" i den to gange aflåsedeenecelle. Kun efter aftensmaden klokken 19 har de, indtil sengetid klokken 20, lejlighed til at være sammen i afdelingens spisestue, hvor de kan spille skak, dam, domino, bob o. 1. Her er samtale også tilladt, men hvis et par af drengene finder på at sætte sig lidt afsides og „sludre hyggeligt", bliver der straks skredet ind af frygt for, at de nu sidder og træffer aftale om en eller anden forestående „forbrydelse".

Cellegangen på „den lukkede". Tv. cellerne. Her tilbringer drengene al deres „fritid", med undtagelse af en enkelt time daglig bag de dobbelt svære 2 gange aflåste døre.

Forstander Petersens påstand om, at „straffen“ „så godt som aldrig benyttes“, viser sig at være et falsum. Når en dreng indskrives på „Bråskovgård“'s lukkede afdeling, tilbringer han de første to dage af sit ophold her i en af isolationscellerne. I disse to dage skal han blive liggende i sengen. Bord, taburet og drengens tøj bliver anbragt udenfor. I disse to dage får drengen overhovedet intet at beskæftige sig med og intet at læse i. Meningen er, at drengen efter de to dages forløb skulde være „mør“ og derfor modtagelig for fængslets almindelige „opdragelse“.

Men isolationsafdelingen eller „straffen“ bliver også brugt som disciplinærstraf. Det er ikke ualmindeligt, at eleverne på de åbne som helst forhør og er inappellabel. Når den overstiger 7 dage, skal meddelelse tilgå overinspektionen for børneforsorgen, der dog vistnok endnu aldrig har gjort indsigelse.

Disciplinærfangen skal ikke tilbringe de to første dage i sengen. Han bliver straks sat til arbejde i samme gård som de øvrige fanger. Men ved arbejde han kan udføre alene. F. eks. kløvning af stødbrænde. For ham er samtale forbudt. Han skal spise sine måltider i cellen. For ham er der ikke lejlighed til samvær med de andre efter aftensmaden. Mon det er det, forstander Petersen forstår ved en „halvt lukket afdeling“? Og hvordan vil han bringe den påstand i overensstemmelse med den indrømmelse, han gjorde, da vi sammen stod i den lukkede afdeling: „Den lukkede afdeling er et fængsel“?

Under sådanne forhold og med sådanne midler „opdrages“ i Danmark endnu i 1944 børn og unge, som ud fra samfundets humanistiske synspunkter er fritaget for straf. Den juridiske straf fritages de for, men den faktiske straf tildeles dem i fuldt mål.

Livet på Bråskovgårds lukkede afdeling er en trøstesløs tilværelse. Når en Dreng kommer der, er alt frataget ham: Den relative frihed, der eksisterer udenfor muren. Den lille tobaksration der på anstalten uden for den lukkede afdeling udgør 1/2 pibe tobak middag og aften. Men drømmen kan ingen tage fra ham. Den bliver til en længsel, en brændende længsel efter friheden. Planer og beslutninger om flugt besætter ham. I fantasien svælger han i den ubundne „sin egen herre-tilværelse“, der for ham er blevet alle ønskers mål

Tanker om uddannelse - tanker om at lære og mestre et fag forsvinder der, hvor de har været fremme, og udebliver der, hvor de endnu ikke har fæstnet sig i bevidstheden. Hadet, trodsen og længslen efter friheden er de tre hovedfaktorer, der fylder drengens sind og med sjælen fuld af denne treenighed frigives han så en dag fra den lukkede afdeling, dette fængsel for drenge, „som ikke bliver straffet“.

Alvar.

Forældrebladet juli 1944

Engelsborg, Lyngby.

Statsungdomshjemmet Bråskovgård.

Sorte Tråde. Ellen Hørup

Kortsynet Politik. Karna Nirk Grønbech.

Eleverne på Bråskovgård fortæller ...

Vil De hjælpe et Barn på Landet.

Nattekørsel. Harald Herdal.

Et Forslag til en helt ny Ordning af Eksamensspørgsmålet. Bjørn Andersen.

Landsbyskolen. H. E. Jensen.

Sorte Tråde.

Af Ellen Hørup

Der er et Sted i Lyngby, der hedder Engelsborg, ligesom Hadrians Gravmæle i Rom med Englen Michael på Toppen, der støder sit Sværd i Skeden. På Engelsborg i Lyngby er der ingen Engel. Det er et Optagelseshjem, oprettet af Fængselshjælpen 1907²⁸. For vanskelige Piger. De fleste af Pigerne kommer fra Børneværnet. Det er i Reglen der, de bliver vanskelige. Men hvordan kommer de så under Børneforsorg, og hvad menes der med, at de er vanskelige? Alle Børn, der fødes i alt for fattige Hjem kan Børneværnet fjerne. Det kan tage dem, når deres Forældre forsømmer dem, fordi de hverken har Råd til at give dem den Mad, de trænger til eller det Tøj, de skal have på for ikke at blive syge. Det kan også få fat i dem ved Politiets Hjælp. Går en lille Fjortenårs rundt på Beværtningerne om Aftenen og sælger Knaphulsbuketter for at skaffe Moren lidt Mad til de andre otte Søsken, så tager Politiet hende, og Børneværnet tilkaldes. Hun er dog endnu ikke vanskelig.

Desuden må alle de Småpiger, der hører til i Hjem, hvor der ikke holdes Bal for Husets unge Datter, enten styre deres Lyst til at få en Svingom eller gå andetsteds hen. Er de under 16 år kan de i et hvilket som helst Danselokale tages af Politiet og udleveres til Børneværnet. Heller ikke de er vanskelige, hvis de da ikke er gået med deres Kavalier hjem og har gjort deres Forældre forskrækket ved ikke at komme hjem om Natten. Så er det Moralen, der er i Fare, og så er Pigerne vanskelige. Og sådant hændes jo. Det hændte f. Eks. den 19årige Anna, der på Grund af Hjemmets Fattigdom havde været fem år på Børneværnets Anstalter. Hun var ikke vanskelig, da hun kom

28 Nu: Pension Engelsborg under Kriminalforsorgen.

»Fængselshjælpen« ejede to institutioner, én for drenge: »Stengården«, og én for piger: »Engelsborg«. - Den førstnævnte er nedlagt i 1955, og den sidstnævnte drives nu af Dansk forsorgsselskab (se nærmere kriminalforsorgsudvalgets betænkning nr. 400 vedrørende tilsyn m. v. med betinget dømte og andre lovovertrædere s. 20).

De af Dansk Forsorgsselskab drevne institutioner:

Dansk Forsorgsselskab driver nu 5 institutioner, nemlig optagelseshjemmet Engelsborg i Lyngby for unge piger, optagelseshjemmene Lyng og Assersbølgård i Jylland, begge beregnet for voksne mænd, samt ungdomspensionerne Ringgården og Brøndbyhus i København. Optagelseshjemmet Engelsborg, Bagsværdvej 39, Kgs. Lyngby, har hidtil været drevet som anerkendt optagelses- og iagttagelseshjem med plads til 18 piger i alderen 14-21 år.

der, men hun blev det, da hun kom ud. Børneværnet satte hende i Plads på et Rekreationshjem for ældre Damer. De andre Husassistenter havde hver sin Kæreste og gik ud med ham om Aftenen, men Anna, der havde været under Opsyn i fem år, fik heller ikke her fri, når hun var færdig med sit Arbejde; hun var jo fra Børneværnet. Men Ærinder besørgede hun da, og på Vejen mødte hun en ung Mand, der gerne vilde gå en Tur med hende om Aftenen. Anna vilde også gerne, og da hun boede i Stuen, gik hun en Aften ud til ham gennem Vinduet. De gik og spadserede og snakkede sammen. Da han havde fulgt hende hjem, opdagede hun, at Haspen var sat på Vinduet. Det var den ondskefulde Køkkenjomfru, der havde lukket hende ude. Den unge Mand tilbød hende at være om Natten på hans Værelse, og anden Udvej havde hun jo ikke. Det var Dagen før hun for første Gang i sit Liv skulde have Løn for sit Arbejde. I Stedet for Løn blev hun den næste Dag afhentet af Børneværnet og anbragt på Engelsborg. Nu var hun blevet vanskelig. Men er det for Resten lovligt at bedrage en Pige for hendes Løn, fordi hun har været ude om Natten? Eller er det kun Børneværnet, der også på dette Punkt tilsidesætter Landets Love?

Da hun på Engelsborg satte sig ved Bordet for at spise, så hun, at der var bundet en sort Tråd om hendes Kop, Ske og alt, hvad hun brugte ved Bordet. Af de andre fik hun at vide, at det betød, at hun endnu ikke var undersøgt for Kønssygdomme! I otte Dage sad hun ved hvert Måltid som en pestbefængt med sine sorte Tråde. Så kom hun på Rigshospitalet, hvor det konstateredes, at hun intet fejlede, og at hun aldrig havde haft med nogen Mand at gøre. Men da der på Hospitalet kom en fra Engelsborg for at hente hende tilbage, rendte hun fra hende på Hovedbanegården. Og da Repræsentanten fra Engelsborg næste Dag mødte op hos hendes Moder, rendte hun igen. Hvad der så end skete, til Engelsborg skulde ingen få hende mer, „sådan en Straffeanstalt, hvor en ung Pige i Stedet for Velkomst fik et Tørklæde om Hovedet, Sutter på Fødderne og fik serveret sorte Tråde ved Bordet; der var omgivet af et Plankeværk, som ingen kom udenfor de første Måneder med Undtagelse af Turen over til Gymnastiksalen i Skolen ligeoverfor, hvor Sutterne bibeholdtes, for at de ikke skulde rende deres Vej." Så endelig efter at Børneforsorgen havde opdraget på hende i fem år, blev hun opgivet som - uopdragelig.

Ellen Hørup.

ELEVERNE PÅ „BRÅSKOVGAARD“

fortæller ...

Hovedbygningen paa „Bråskovgaard“

Eleverne på Bråskovgård fortæller ...

Forinden Forældrebladet under sit besøg på statsungdomshjemmet „Bråskovgård“ besøgte den lukkede afdeling, havde vi lejlighed til at tale med de fleste af eleverne på hovedafdelingen og håndværkerhjemmet.

Særlig gjaldt vor interesse to af eleverne, der, som straf for en kollektiv protestbortgang fra statsungdomshjemmet „Prøven“ som hovedmænd for aktionen, var overført til „Bråskovgård“. Om denne affære skrev vi i Forældrebladets aprilnummer.

Samtidig skrev vi til overinspektionen for børneforsorgen for at få en redegørelse for det, der var passeret på „Prøven“, idet netop de to, der blev sendt til „Bråskovgård“, burde have været udskrevet af forsorgen eller anbragt på et lærlingehjem.

Fra overinspektionen har vi netop i disse dage modtaget svar på vor skrivelse fra april måned.

I et bilag til overinspektionens svar gentager „Prøven“s forstander, hr. Olsen, påstanden om, at de to var hovedmænd for „flugten“, og at den ene elev uden påvirkning af fru Hørup og Forældrebladets medarbejder endnu vilde være en flink og villig elev.

Hvorfor lyver forstander Olsen?

Yderligere skriver forstander Olsen, at Forældrebladets medarbejder under et besøg på „Prøven“ havde lovet at skaffe den ene af eleverne en læreplads i Ordrup, men siden var der intet hørt fra ham. Forstander Olsen lyver. Samtalen mellem forstanderen og vor medarbejder den pågældende dag formede sig således:

Vor medarbejder:

„Jeg kunde muligvis skaffe ham ind hos en meget velrenommeret smedemester i Ordrup.“

Forstanderen:

„I Ordrup — Ja, der er den hage ved, at der er 18 km at cykle to gange om dagen. Dels er det for hårdt, dels er det umuligt at skaffe cyklegummi til så megen kørsel“

Vor medarbejder:

„Det må jeg naturligvis give Dem ret i — men hvad med alligevel at lade ham komme ud og bo, nu straks? Der er jo ikke noget i vejen med hans opførsel.“

Forstanderen:

„Nej, det er ganske imod reglerne. Overgangen her fra hjemmets mere bundne tilværelse til den frie tilværelse i det almindelige borgerlige samfund må ske trinvis — for de unges egen skyld ...“

Som man ser, er det ikke vor medarbejders skyld, at det ikke blev til noget med lærepladsen. Skylden er udelukkende forstander Olsens og overinspektionens, som finder det ganske i sin orden, at den mand, der har fået overdraget ansvaret for hundreder af børns opdragelse og uddannelse, af såret forfængelighed tilsidesætter sin mest elementære pligt — at være drengene i en faders sted og sørge for, at de får en forsvarlig uddannelse. I stedet for optræder han som straffende hævner og deporterer dem til en anstalt, der i alle tilfælde rangerer som en endnu strengere.

Har forstander Olsen således været i stand til at vanskeliggøre uddannelsesmulighederne for de to drenge, har han dog ikke formået at få dem til at længes tilbage til „Prøven“. Da vi træffer dem på „Bråskovgård“ og spørger, om det er rigtigt, at de var hovedmænd for den kollektive bortgang fra „Prøven“, svarede de samstemmende:

„Nej, det var vi ikke. Vi var allesammen enige om det. Det kom rent spontant, men det vilde sikkert ikke være sket, hvis forstander Olsen havde været til at tale med. Men det var han ikke. Han beskæftigede sig overhovedet aldrig med os elever. Det overlod han til de underordnede funktionærer. Og hvordan de behandlede os, kender de lige så nøje til, som vi gør det. Næh, grunden til at vi blev sendt herover på „Bråskovgård“ er udelukkende den, at forstander Olsen mente, at det var os, der oplyste Forældrebladet om mishandlingerne på anstalten. Derfor skulde vi straffes, løvrigt vilde vi øn-

ske, at vi havde lavet det nummer før (det med bortgangen), for så var vi også før kommet her på „Bråskovgård“."

„Er i da glade for at være her?"

„Nej, det er vi ikke, men vi har det bedre her end på „Prøven“."

„Det jeg er mest ked af," siger den ene, „er, at jeg nu sikkert ikke bliver udlært som smed. Jeg er ganske vist kommet på smedeværkstedet her på gården, og det er også blevet lovet mig, at jeg skal komme på et værksted i nærheden og så bo her, men jeg mangler endnu to år af min læretid, og jeg er over tyve år nu. Hvordan skal jeg kunne klare mig med en lærlings løn, når jeg kommer herfra?"

„Nej," siger den anden, „det er meget svært. Jeg vilde så gerne være fotograf, men det kan jeg jo ikke lære, så længe jeg er her. I stedet for er jeg nu ude at hjælpe bønderne, hvad der intet har at gøre med min lyst og min uddannelse. Men fik jeg chancen, hvor skulde jeg vise, hvad jeg formåede. For mit store håb er engang at blive pressefotograf."

Vi bliver nu omringet af de andre elever, og næsten alle har de en eller flere ting at klage over. Mange af klagerne er dog af uvæsentlig art. Men småting svulmer ofte op til uforholdsmæssige dimensioner, når man i stedet for at tale ud om sagerne blot afviser klagerne som uberettigede, skønt enhver psykolog ved, at netop dette let bevirker, at noget ellers bagatelagtigt kan svulme op og blive til en fiks idé -en tvangstanke. Men meningen er vel ikke, at opdragelseshjemmene skal være udklækningsanstalter af kværlanter.

F. eks. er madspørgsmålet ikke noget lille spørgsmål for eleverne. Gennemgående var drengene dog ret tilfredse med maden, selv om det nok kunde ærgre dem, at de voksne om morgenen fik sødmælk, mens de selv fik skummet. Men en dag havde kartoflerne været uspiselige, syntes de, hvorfor de klagede til forstanderen. Det naturlige og rigtige vilde nu have været, at forstanderen havde beklaget, at kartoflerne var dårlige; forklaret drengene, at der også på „Bråskovgård" kunde ske uheld, men at det så vidt muligt ikke skulde gentage sig. Den tale vilde drengene have forstået, og de dårlige kartofler vilde have været glemt dagen efter. Men sådan tog forstanderen ikke på sagen. Han blev vred, uddelte et par lussinger og mente så, at denne klage var overstået. Drengene derimod, der først havde fået dårlige kartofler og derefter lussinger, glemte ikke sagen så hurtigt. De følte sig med rette uretfærdigt behandlere. Det, der fra begyndelsen kunde være gjort til en bagatel, der var glemt lige så hurtigt, som den opstod, skabte i stedet for bitterhed og vrede.

Flere af den slags „bagateller" gør nemt drengene bitre. De er jo tvunget til at være på anstalten og er ofte vanskelige. Bliver de så trodsige også på andre områder og uimodtagelige for god påvirkning, tilskrives dette deres eget vanskelige sind, mens det altså i virkeligheden skyldes uforstående for ikke at sige ligefrem uegnede opdragere.

Gid det snart kunde gå op for de ansvarlige børnesagsfolk, hvor mange ulykker de forårsager ved deres disciplinære opdragelsesmetoder.

Drengene havde dog også anker af alvorligere karakter. Således var der almindelig fortørnelse over forstanderens gøren forskel på dem. Han havde protégéer, som kunde gøre næsten, hvad de vilde' uden at blive straffet med lussinger eller indespærring. Og omvendt. Havde han „kik" på en elev, blev denne for selv den mindste forseelse anbragt på „den lukkede". løvrigt gjaldt følgende regler for disciplinærstraf, når det ikke var en protégé: Ryge i smug: 2 dage på „straffen". Ryge i laden: 14 dage på „straffen". Slagsmål: Indtil 3 måneder på „den lukkede". Andre forseelser straf fedes med lussinger eller indespærring på den lukkede afdeling, eftersom funktionærerne var i humør til. Vilkaarlige straffe uden muligheder for appel.

En elev, der havde skåret tre håndklæder i stykker med et barberblad, straffedes med 3 måneder på den lukkede afdeling! En anden elev var faldet i søvn i arbejdstiden: 14 dage på „straffen". En tredje havde efter forstanderens mening været for højrøstet i dagligstuen: 2 dage på „straffen".

En af drengene var fortørnet over, at forstanderen havde nægtet at lade ham sende en klage over forholdene på anstalten til det børneværnsudvalg, der havde anbragt ham. Der er brevcensur på „Bråskovgård". Desværre er det almindeligt på næsten alle børneværnets anstalter. Men hvad mener overinspektør Oluf Skjerbæk om, at brevcensuren er et middel til at hindre fremkomsten af klager til børneværnsudvalgene selv.

Drengenes fjende nr. 1 er førstelærer Hansen. Hans overlegne og „herskende" måde at behandle dem på er meget udfordrende. Han er den flittigste til at uddele lussinger.

Han leder drengenes fodboldspil og deltager selv i det. Sker det, at han under spillet får en såkaldt „ryster" af en elev, straffes denne med et par flade lussinger og 14 dages udelukkelse fra fodboldspillet!

Engang i marts måned i år opstod der uenighed mellem to elever, og den ene fik en næsestyver, så næsen blødte. Han klagede til lærer Hansen, og „voldsmanden" blev kaldt op på lærerens værelse. I samme øjeblik drengen lukkede døren op, stak læreren ham af al magt en knytnæve i ansigtet. Uden at give sig tid til at spørge om grunden til drengenes uenighed fortsatte han med at traktere drengen med knytnæveslag, hvorved han sprængte drengens venstre trommehinde. Dette foregik om lørdagen.

Først om mandagen fik den mishandlede dreng lov til at gå til læge. Lægen spurgte ikke engang, hvordan det var gået til, at trommehinden var sprængt, og drengen vovede af frygt for at komme på „den lukkede“ ikke at sige noget til ham.

Ikke bedre end — Peter Sabroe.

Selv på „Bråskovgård“ er der dog enkelte lyspunkter i tilværelsen. En dag fandt således forstanderen et eksemplar af Forældrebladet hos en af eleverne. Det blev straks konfiskeret. Om aftenen holdt forstanderen en tordentale til alle eleverne, hvorunder han lovede, at hvis et sådant smudsblad nogensinde mere blev fundet i en elevs besiddelse, vilde han komme 3 måneder på den lukkede afdeling. „Fru Hørup,“ udtalte forstanderen i sin „tale“, „er en hysterisk og sindssyg kvinde, der ikke er bedre end - Peter Sabroe.“

Ikke bedre end jer ...

Sådan fortalte drengene. Og da vi forlod „Bråskovgård“, var vi fuldstændig overbeviste om, at vor tidligere kritik af anstalten var korrekt og berettiget. Da vi kom til anstalten, fortalte forstanderen, at han intet havde at skjule, og mens vi var der, var der heller ingen indblanding fra hans side så lidt som fra de øvrige funktionærer. Vi rejste derfor med det indtryk, at forstanderen var en mand, der var modtagelig for impulser også udefra til gavn for de drenge, der var ham betroet. Men vi tog fejl.

Mens eleverne spiste til aften, kun to timer efter at vi var taget bort, holdt forstanderen en af sine efterhånden herostratisk berømte „taler“ og sagde bl. a.: „Fra forskellig side er det blevet mig fortalt, at de herrer journalister har lovet at skaffe flere af jer lærepladser. Det skal i nu ikke fæste jer ved. Det er ikke andet end løgn og diskerier. Hvis man skal se rigtigt på det, er den ene af dem, der var her, ikke bedre end jer. (!) Han har selv været elev på „Bråskovgård“ og tilbragt 10 måneder på den lukkede afdeling. Jeg kan ikke forstå, at i vil være bekendt bag min ryg at rakke mig og forholdene på hjemmet ned. Og så har i klaget over maden. Men hele denne historie kommer fra fhv. fængselsinspektør Wandall. Hans generalia kender jeg. Det er ikke for fint i kanten.“

Alvar.

Rådmand, Overretssagfører Svenn

En elsket Mand

Af Ellen Hørup

Der er ingen Tvivl om, at Overretssagfører Svenn²⁹ er elsket. Skal man dømme efter alle de Tillidshverv, der er blevet ham betroet, og alle de Stillinger, han beklæder, må Kærligheden være stor.

Hr. Svenn er Rådmand på Frederiksberg og Formand i Frederiksberg Børneværnsudvalg. Han er desuden i sin Egenskab af Overretssagfører Kommunens juridiske Rådgiver og hvad mere er Konsulent og Inkassator for Frederiksbergs Almindelige Boligselskab. Han var også på et vist Tidspunkt Formand for Frederiksberg sociale Udvalg.

Hans Opgave som Inkassator for Boligselskabet består hovedsagelig i at sende Fattigfolk, der ikke har betalt deres Husleje, Rykkerbreve. Hjælper de ikke, forlanger han Fogedkendelse, og så kommer Fogden selvanden i Bil med Mappe og det hele og sætter Familien på Gaden med alle Ungerne, hvis han ikke får Huslejen. Al den Slags koster Penge. Hr. Svenns Rykkerbreve for ikke at tale om Optøget med Fogden.

Kan Familien, der ikke betaler Huslejen, heller ikke udrede Hr. Svenns Gebyrer, lægger Socialkontoret Pengene ud. I den Periode, hvor Hr. Svenn sad som Formand for det frederiksbergske sociale Udvalg, kunde Formanden, Hr. Svenn altså, bevilge Boligselskabets Inkassator, Hr. Svenn, Dækning for hans Gebyrer. Mon der findes andre Næringsdrivende her i Landet, Møbelhandlere, Urtekræmmere, Håndværkere, der kan forlange deres Tilgodehavende dækket af Socialkontoret? Eller er Hr. Rådmand, Overretssagfører, juridisk Konsulent for Kommunen og Boligselskabet, Formand i Børneværnsudvalget den eneste, der nyder denne ejendommelig Form for Socialhjælp?

Rådmand Svenn værner altså også Børnene. Adskillige af dem er ikke helt, som de burde være. Det hænder, at de rapser både Cigaretter og Karameller. Så overgiver det frederiksbergske Politi dem til Børneværnsudvalgets Formand Hr. Svenn.

²⁹ Rådmand sven - politiker og bedrager

Overretssagfører, Rådmand C.J.F. Sven var en stor berømt på Frederiksberg.

Men en dag i 1947 blev han fundet død i en mose, og overraskende hurtigt forsvandt Rådmand Sven herefter ud af Frederiksbergborgernes bevidsthed. En lille sagsmappe på Frederiksberg stadsarkiv afslører nu hvorfor han blev henvist til glemmebogen.

<http://www.juliething.com/frederiksbergs-skyggesider>

Da Rådmanden engang havde sådan et Par Drengene for, spurgte han Moderen, om hun da aldrig gav sine Børn lidt Penge til Slik. „Nej," svarede hun, „vi har ni Børn, min Mand er arbejdsløs, og med de Penge, jeg får, kan jeg ikke engang få det til at løbe rundt." Den Moder havde for 14 Dage siden måttet betale Boligselskabets Inkassator Hr. Sverre 54 Kr. i forfalden Husleje og i Fogedgebyr.

Den ældste af Drengene, der var 11 år, skulde efter Hr. Sverres Mening have været på Roskilde Højskole, „der plejer den Slags Fyre som du at blive anbragt," sagde en af Funktionærerne. Ham lykkedes det at få på Børnenes Hjem, Egelundshuset, for vanskelige Børn. Han er nu 12 år, en sund, flink Dreng, der hører til blandt „de fornuftige", hjælper i Gartneriet og om et årstid skal rigtig i Gartnerlære hos Hjemmets Gartner.

Nu har Rådmand Sverre fået den yngre Broder udleveret. Han er 9 år. Om der har været Tale om at få ham i et Hjem for vanskelige Børn er tvivlsomt. Han er i hvert Fald med Hr. Sverres Billigelse sendt derhen, „hvor den Slags Fyre plejer at blive anbragt."

Jovist er Rådmand Sverre elsket. Men det er ikke af de Tusinder af fattige, børnerige Familier, som han kører rundt med i Clas'ernes og Barakkernes elendige, fugtige, usunde 2-Værelses Lejligheder, og som må betale for hvert Rykkerbrev, de får fra ham, og for hver Fogedforretning, han sender dem på Halsen.

Ellen Hørup

Forældrebladet september 1944
Egelund.
Respekt for Overmagten. Ellen Hørup.

Respekt for Overmagten.

Af Ellen Hørup.

Hvis man undrer sig over, at det går så langsomt med at få den moderne Opdragelse indført, behøver man blot at tænke over, hvad Hensigten med al Opdragelse er. Så har man Forklaringen, i sin enkleste Form går Opdragelse ud på at skaffe de Voksne Ro og Fred på den nemmeste Måde. Det var og er stadigvæk: en på Kassen og herud med dig: „Jeg skal lære dig at sætte dig op mod dine Forældre." Meningen var at indprente Børnene Respekt for de Voksne ved Hjælp af disses fysiske Overlegenhed gennem Straf og Angsten for Straf.

Teoretisk forsvares denne Metode ikke af andre end Børneforsorgens Overinspektør, Hr. Skjerbæk, hvad der kan være slemt nok i Betragtning af, at det er hans Parole, der følges på alle Forsorgens 350 Anstalter. Men indrømmes må det jo, at den i Praxis anvendes af de fleste. Både i Hjemmene, i Vuggestuer, Børnehaver, Skoler og Læreanstalter. Det går så vidt med Respekten, at små Børns Nødtørft dresseres til at respektere et Klokkesiet, for at Plejerskerne kan få det gjort af på en Gang. De sættes på Potten og kommer ikke af den, før der er noget i den.

Men Hensigten med denne Metode er dog ikke alene de Voksnes Bekvemmelighed. Den har en langt mere vidtrækkende, langt mere dybtgående Mening end den, der ligger lige for. Set i en større Sammenhæng er den intet mindre end det grundlæggende Princip for det nuværende Samfunds Bestaan. Af Børnenes Opdragelse afhænger ethvert Samfunds Opretholdelse. Vil et politisk System sikre sig Varigheden, må det begynde med Børnene. Der findes ikke den Politiker i vor Tid, der ikke indser det. På samme Måde er vor forældede og teoretisk forkastede Opdragelsesmetode det stærkeste Værn for det nuværende Samfund. Det er Hovedårsagen til, at den moderne Opdragelse ikke endnu er slået igennem. Alle samfundsbevarende Kræfter er imod den. Hele Bureaucratiet og Bourgeoisiet, Kapitalen og Regeringen, alle, der har Penge, Magt og Privilegier forlanger Respekt for deres Ret til at beholde, hvad de har.

Det er denne Respekt, det gælder om at indprente Børnene. Og her er Hr. Skjerbæk Manden og hans Opdragelsesmetode Idealet. Der er det vigtigste, Børnene skal lære, Lydighed, Respekt for Læreren. Overfor denne Magt lærer Børnene at dukke sig. Andet er der ikke at gøre. Et Barn er og bliver den lille overfor den Voksne. I Respekten for Overmagten undervises der i alle Fagene. Ret får Børnene aldrig, og Rettigheder har de ingen af. Den Respekt, der forlanges af dem, er der ingen, der til Gengæld viser dem.

Det er denne Opdragelse eller Dressur, der i Barndommen skal lægge Grunden til den Egenskab, der mer end nogen anden betyder en Styrkelse af det Bestående og en Hæmning af Fremskridt og Udvikling i det menneskelige Samfund: Autoritetstroen, den blinde Tro på, at der overfor Myndighederne ikke er andet at gøre end at dukke sig, som man måtte, mens man var Barn overfor de Voksne, der slog og straffede, Respekten for Myndighederne, fordi de er Myndigheder. Læren om Autoriteterne indpodes Befolkningen på ethvert Kontor af enhver Funktionær og Embedsmand fra det laveste Bud med en Tresse på Kasketten til Ministre og Højesteretsdommere. De, der annammer den, holder op at tænke. Resultatet er Stagnation, en Fasthængen ved For-domme, en Ufrihed i Bedømmelsen af Forhold og Mennesker, der i en Håndevending kan slå over i den rene Reaktion.

Opdragelsens Mål er at skabe den Mennesketype, der er den bekvemmeste for Magthaverne. Det er ikke vort Mål. Den Mennesketype har vi ingen Brug for. Så længe den udklækkes i alle Skoler og Lærestalter, vil det blive ved at gå, som det går. Med Uret, Undertrykkelse og Krig. Det er denne autoritetstro Type, som den moderne Opdragelse udrydder.

I Stedet for det disciplinerede, dresserede Barn, der som Voksen er angst for at påtage sig et Ansvar eller tage en Beslutning, udvikler den Barnet til et selvstændigt tænkende Menneske. Det er aldeles ikke uden Respekt, men er fuldkommen blottet for Autoritetstro. Respekt betyder Ærbødighed og kan overhovedet ikke påtvinges hverken et Barn eller en Voksen. Hverken Straffene selv eller Angsten for dem fremkalder Ærbødighed. Men den Type er farlig og ikke nær så let at lede. Den respekterer kun, hvad den anerkender, og den kræver selv Respekt.

*

Ude i „Børnenes Hjem" på Egelundshuset i Frederikssund sad Lederen, Bodil Pedersen ved samme Bord som jeg og ligeoverfor mig hendes 2-årige Karen. På sine to små Ben går Karen derhen, hvor hun vil. Med sine to små Næver skaffer Karen sig det, hun vil have fat i. Hun trænger ikke til Hjælp. Jeg har aldrig set hende gå med nogen i Hånden. Vi fik Urtesuppe, men Karen spiste ikke. Hun sad og pillede Skorpen af en Rundtenom og smuldrede rummen. Bodil forsøgte to Gange at få Suppe i hende. men det blev kun til at det løb ned ad hende og ud på Dugen. Så lagde Bodil Skeen. „Karen har aldrig kunnet lide Suppe, " sagde hun. „Karen ved nok, hvad hun vil", sagde jeg. „Ja jeg har også respekteret hende, lige fra hun blev født", Svarede Bodil.

Ellen Hørup.

Forældrebladet oktober 1944
Hillerød Fredehjem.
Nemesis! Ellen Hørup.

Nemesis!³⁰

Af Ellen Hørup

Nemesisse er det visse, sagde min Bedstemor, og nu er det slået til på Hillerød Fredehjem. Det har ellers varet længe i dette Tilfælde. Lige siden 1935, hvor Fru Müller kom ud af Retssagen mod Nanna Andersen med Palmer i Hænderne. Men nu kom det altså. Som et Uvejr. Fru Karen Müller, som Gengældelsen var ude efter, lå på Landet i sit Feriehus i Kregme. Hendes Stedfortræder, Præstedatteren Frk. Engberg, lå der også, men var sygemeldt. Frk. Engberg havde ingen Stedfortræder. Fru Müller havde ladet Hjemmet, Pigerne og Personalet skøtte sig selv. Hun havde ikke instrueret nogen om, hvad der skulde foretages i Tilfælde af Sygdom eller andet uforudset. Hun havde forsømt at meddele Overinspektoratet, at hun rejste, og hvem hun havde indsat som sin Stedfortræder. Men hun havde ikke forsømt at berede en ung, flink 20-årig Pige den Skuffelse, at hun ikke kom ud nu, men først om et år. Uden Begrundelse, uden Appel. Pigen havde kun at bøje sig for Fru Müllers Dekret. Så slugte hun en åben Sikkerhedsnål, for blive der længere vilde hun ikke.

Karen Müllers så sørgeligt berømte Fredehjem i Hillerød

Dermed tog Nemesis fat.

Fra Fredehjemmet blev der intet meddelt Pigens Moder hverken om Sikkerhedsnålen eller Hospitalsindlæggelsen. Da Nanna Andersen gjorde det og satte Moderens Tak i

³⁰ I gr. mytologi: den straf ell. gengældelse, som guderne lader ramme mennesker, der hæver sig for højt, har for stor lykke (og derfor er blevet overmodige) (personificeret som en (skæbne)gudinde); ogs. i al alm. om retfærdig gengældelse som skæbnetilskikkelse.

Avisen, var det, som der gik Skred i Lavinen. Et Par Dage efter blev en hel Flok Piger fra Fredehjemmet indlagt på Sygehuset for Fnat. Det næste var en anden af Pigerne, der havde slugt to Sikkerhedsnåle, men lukkede. Imidlertid havde Nordsjællands Social-Demokrat taget Sagen op: Nanna Andersens Kæmpemøder var altså ikke udelukkende Folkeforlystelser. Der var dog Realiteter bag, skrev det.

Da Bladet havde bragt sine første Artikler, sendte Hr. Skjerbæk Inspektør Hjortlund til Hillerød. Han fortalte BTs Korrespondent, hvad et Fredehjem var. „Pigerne var nærmest Sinker med moralske Brister og specielt seksuelt forkvaklede. De blev anbragt der fra de var 14—15 til 21." En 14-årig Pige kan altså efter Børneforsorgens Opfattelse være så seksuelt forkvaklet, at hun har gjort sig fortjent til syv års Indespærring. „Men så er de også helt fri," siger Hr. Hjortlund. Der er Inspektøren nu ikke „helt i Sandhed". Han glemmer Samarbejdet mellem Børneforsorgen og åndssvageforsorgen På disse Hjem oplæres Pigerne i Husgerning. I Løbet af et år kommer de igennem Rengøring, Vask og Madlavning. De resterende fire, fem, seks år arbejder de for Fredehjemmet formedelst Kost, Logis og to Kroner om Måneden. Tilligemed 10 pCt. af de Penge, Forstanderinden får ind for Pigernes broderede Duge. - Under Rets-sagen mod Nanna Andersen 1935 regnedes det for en formildende Omstændighed, da Fru Müller hævdede, at hun vilde have tjent mere på Pigen, hvis hun havde haft hende hjemme end nu, da hun havde hævet Kostpenge for hende i 8 Måneder - uretmæssigt i de fem - mens hun havde Heldagsplads og kun sov på Hjemmet. At det er Forretning at have sådan et Hjem, og at det kan være en god Forretning, kan enhver se. Det uheldige ved Systemet er, at jo mindre Lederen anvender på Pigerne, jo mere tjener hun selv. Kosten er derfor altid ringe, og de får hverken deres Smør- eller Sukkerration. Der gøres så godt som intet for, at disse Piger, der .er tilbage eller kommet på gale Veje, kan udvikle sig, så de bliver bedre i Stand til at klare sig, når de kommer ud. De afspærres fra Samfundet, omgås kun hinanden og er kun omgivet af Overordnede. De ser aldrig det andet Køn og hører aldrig andet end Moralpræk om at holde sig fra det. De har aldrig Penge mellem Hænder. De hører ingen oplysende Foredrag, anvises ingen Bøger, får ikke engang Aviser at læse. De er ikke åndssvage, men har de i årevis været forsømt på den Måde, glider de ikke så sjældent umærkeligt over i Ventetidsforsorgen, der er Forgården til Ebberødgård. På en Intelligensprøve, der nu ikke længere betragtes som en Målestok for Intelligensen, og på Lederens Bedømmelse. I så Fald bliver de ikke, som Inspektør Hjortlund sagde, „helt fri", men tværtimod påny spærret inde, stemplet som åndssvage og tvunget til Sterilisation. Sådan drives ikke alene Fredehjemmet i Hillerød, men alle Fredehjem. Hvad så Hr. Skjerbæk siger.

Efter Inspektør Hjortlund kom Hr. Skjerbæk selv og indrømmede, at der virkelig foregik Ting på Hillerød Fredehjem, der burde påtales, og som han altså havde overset i 15 år trods ustandselige Klager. Sagen er derefter gået til Undersøgelse hos Byretsdommer Hermann.

Hvad der senere er blevet oplyst under Sagen om Betænkningssrum, Bøder, Lussinger, Stokkeslag, Hårklipping, dårlig Mad, Lus og Fnat kender dette Blads Læsere gennem talløse Beretninger fra Børneforsorgens Anstalter. Hvad specielt Fredehjem angår henviser vi til Tuberkulose-Skandalen på Hylleholt. En Ting til foruden Straffene fik man yderligere Bevis for i Hillerød: Forstandernes enevældige Skalten og Valten med de Børn og Unge, der betros dem. Fru Müller havde bestemt, at den 20-årige unge Pige, der slugte Sikkerhedsnålen, skulde blive på Hjemmet endnu et år. Men da Sagen kom frem, og Fru Müller var suspenderet, underkendte Uvelse Børneværnsudvalg, der havde Forældreretten over Pigen, ganske roligt hendes Afgørelse: Pigen tog hjem med den Frue, der havde fæstet hende på Sygehuset. Var der ikke blevet Røre om Fredehjemmet, havde denne unge Pige altså måttet arbejde uden Løn et år til for Fru Müller.

Endnu værre end alt det andet Uvæsen på Fredehjemmene er dog den Atmosfære af Ringeagt, Ligegyldighed og Hårdhed, som Børneforsorgen og Hr. Skjerbæk kalder Opdragelse. Hvis der nogen Sinde - som Direktør Leuning påstår — „er blevet gjort et kærlighedsbetonet Arbejde af g»»de og venlige Mennesker gennem årene," så må man give ham Ret i, ..at Tiden er løbet fra den Slags."

Børnesagens Tidende, 1. februar 1946 nr. 3 s. 30:

»F. Anerkendte Fredehjem.

Der fandtes som Året forud 3 Fredehjem for Drengene og 9 for Piger. Pladstallet var 82 og 240 og Elevtallet 73 og 233. Det må dog bemærkes, at Hillerød Fredehjem blev nedlagt ved Årets Udgang og Eleverne overført til Statsungdomshjemmet Sølyst pr. Jyderup, der midlertidig blev stillet til Rådighed. Fredehjemmet Askovhus, Sønderborg, blev beslaglagt i Oktober 1944 af den tyske Værnemagt, så Personale og Elever måtte flyttes til Fredehjemmet Kjærgård, hvor de siden har været. Forholdene har ikke været særlig gode, da Kjærgård jo ikke er beregnet på at huse 2 Hjem.«

Forældrebladet november 1944

Skolehjemmet Frederikshøj eller Frederikshøjs Optagelses- og Lærlingehjem.

Arkiv: Københavns Stadsarkiv.

Med Ære og Pension. Ellen Hørup.

Med Ære og Pension.

Af Ellen Hørup.

I Børnesagens Tidende har Førstelæreren på Frederikshøj Optagelses- og Lærlingehjem fået trykt en Afskedshilsen til Forstander A. Skytte. Han „forlader nemlig nu det Opdragelsesarbejde, som har haft hele hans Interesse og lagt Beslag på alle hans Kræfter gennem en Menneskealder." Førstelæreren nævner ikke Hr. Skyttes Data, fordi „disse iflg. hans Livssyn spiller en ret underordnet Rolle." Nu sættes en Mands Data jo ikke i for Mandens Skyld, da han må antages at kende dem, men for Læserens. I Forbindelse med Hr. Skyttes Fratræden har de endog en særlig Interesse.

Denne Forstander har nemlig været et meget betydeligt Menneske: „Godhed, Sanddhed, Trofasthed og Retskaffenhed er blot nogle af hans Karakteregenskaber, og ved deres harmoniske Sammenspil dannede de Grundlaget for, at alle, der stod overfor denne Mand, fik en urokkelig Tillid til ham." Når han gik ind for en Sag, vidste man, den var i de bedste Hænder. „Hvad det har betydet for den Drengeflok, som i årenes Løb blev givet i hans Varetægt, ved kun Drengene selv." Og så naturligvis Førstelæreren, der skriver det. Spurgt blev Drengene imidlertid ikke ved denne Lejlighed. Man kan dog trygt gå ud fra, at Børnenes egen Dom falder sammen med Førstelæreren, når man hører, at Hr. Skytte „endogså forstod at forme de Unges Sind således, at de uden Tvang fik indpodet Tanker, som fik afgørende Betydning for deres fremtidige Liv. Athan derved har sat sig et Minde, som de altid vil bevare i Taknemlighed", er der ingen Tvivl om. Det ene følger af det andet.

Hermed fastslår Førstelæreren, at denne Hr. Skytte „var mange år forud for sin Tid." Ganske vist hørte han „også til den gamle Skole," men med dette Udtryk mener Førstelæreren noget andet, når det gælder Hr. Skytte, end når det anvendes på andre Ledere af Børneforsorgens Anstalter. Det har her ikke det mindste med Lussinger, Prygl, Cellefængsel eller den Slags forældet Pædagogik at gøre. Hr. Skytte var „Idealisten, der så bort fra alle personlige Interesser" og „uafhængig af egen og andres Dom som Kristen nærede Tro på det godes endelige Sejr." Først når man er kommet så vidt i Lovtalen over Forstanderen, forstår man tilfulde, hvor højt Børneforsorgen og Hr. Skjerbæk måtte sætte en sådan Mand, der ikke blot var en Idealist, men en kristen Idealist, der ikke stolede på sin egen Bedømmelse af de 53 Dreng, men troede på det godes Sejr!

Hvorfor i Himlens Navn giver Børneforsorgen slip på et sådant Unikum? Igen river man sig i Håret over den Førstelærer/ der har udeladt Mandens Data i Bladet. Er det Aldersgrænsen, han er faldet for, må der gøres en Undtagelse i dette Tilfælde. Er det Sygdom, må Stillingen stå ham åben, til han bliver rask. For det kan da ikke være den kristne Idealist selv, der uden plausibel Grund unddrager Forsorgen sit værdifulde Arbejde med „uden Tvang“ at indpode nye Drengeskolke de gode Tanker?

Den sidste Mulighed, at Forstander Skytte er blevet afskediget af Hr. Leuning, synes utænkelig. Men skulde det ikke desto mindre være Løsningen på Gåden, så kan Redaktør Andreas Boje ikke være uvidende om det. Og er det i så Tilfælde ikke at gå lidt for vidt i sin kristne Idealisme at lade sit Blad benytte til en så grov Kamouflage?

Forældrebladet december 1944.
Lille Frø. Halfdan. Rasmussen.

1945

Forældrebladet januar 1945
Hillerød Fredehjem.
Dommen fra Hillerød. Ellen Hørup.
Protestmødet i Hillerød

Dommen fra Hillerød.

Ad Ellen Hørup.

Det mest bemærkelsesværdige ved Sagen mod Hillerød Fredehjem er ikke Fru Müller. Det er en fuldstændig uegnet ligegyldig Dame, der af en Slægtning er blevet anbragt i en Stilling, som hun aldrig skulde have haft. Så er der ikke mere at sige om hende.

Det, der har Interesse for hele Landets Befolkning, er Dommen, der er overgået hende. To Gange har Hillerød Fredehjem været ude for en retslig Afgørelse. Den første Gang var for 10 år siden. Da blev Fru Müller af Nanna Andersen beskyldt for at opkræve mere, end hun havde Lov til, for de unge Piger. Det viste sig under Retssagen, at hun havde gjort det. Det viste sig, at hendes Regnskaber og hendes Administration var noget Sjusk. Men Dommen gjorde sort til hvidt. Dømte den, der havde Ret, til at give den, der havde Uret, Skadeserstatning. Det var Bureaukratiets Sejr, der proklameredes af Domstolen. Den Dom lugtede ikke godt. Men havde Forsorgen ikke fået den Dom, den vilde have, havde den været nødt til at afskedige Fru Müller. Og det vilde den ikke. Forsorgen og Hr. Skjerbæk forsvarer de Forstandere, de indsætter, hvordan de end er, og hvem deres Uduelighed end går ud over. Og Dommen satte Forsorgen over Retten. Skal de Uegnede derfor afskediges, sker det i Stilhed og ikke gerne med Brask og Bram som Følge af en Retsafgørelse. Fru Müller blev altså siddende, og Dommen virkede efter sin Hensigt. Damen knejsede, og alle de gode Hillerød- Borgere, der ikke havde læst Akterne, dømte efter Dommen og faldt over Anklageren, der „havde fare med Usandhed og uden Grund smædet en Medborger“.

Anden Gang Hillerød Fredehjem blev udsat for Angreb, var nu i Efteråret. Det var Nordsjællands Social-Demokrat i Hillerød, der rejste Sagen, og det havde åbenbart sin Rigtighed med Beskyldningerne ligesom forrige Gang. Det var ved denne Lejlighed altsammen kommet offentlig frem, så det ikke var så nemt at vende op og ned på. Alt i alt så det mere lovende ud nu. Overinspektør Skjerbæk har rimeligvis haft sine Betæneligheder, og Direktør Leuning, der begyndte under ham og endte over ham, syntes ikke, „det tegnede så godt for os med den Fredehemssag.“ Undersøgelsen var blevet overdraget en Dommer i Stedet for Politiet. Det så mere tilforladeligt ud, og skulde

der blive Brug for hans personlige Udtalelse, havde enDommers også mere Vægt. Afgørelsen havde Dommeren ikke noget med at gøre. Den besørgede de selv oppe i Ministeriet, da de havde fået hans Indberetning. Den lød på, at seks af Kritikens Punkter var i Overensstemmelse med Virkeligheden. Det drejede sig om Fru Müllers Fraværelse fra Hjemmet uden Meddelelse til Overinspektøren, om Pigernes Hår, der blev klippet af, når de blev fanget ind efter at være rømt, om Indespærring i Enecelle i op til tre Uger, om Lussinger udover og udenfor Reglement og Hustugtsbog. Om Elever, der af Funktionærer fik overdraget Prygleriet af deres Kammerater, når de skulde straffes, om Selvmordsforsøg og Hospitalsophold, der hverken var meddelt Forældrene eller Børneværnsudvalget eller Overinspektøren.

Med dette fældende Materiale i Hånden kommer Ministeriet til den Slutning, „at der intet vides at erindre imod, at Fru Müller påny overtager Hjemmets Ledelse." Dommer Hermann, der har stadfæstet seks af Kritikens Punkter, finder, „at der ikke i Almindelighed med Føje kan rettes nogen Kritik mod Fru Müllers Ledelse af Hjemmet og Omsorg for de hende betroede Elever". Dommeren gjorde mere end det. Han deltog med Iver i Ministeriets Bestræbelser for at bagatellisere hans Beviser. årsagen til Hårklippingen var ikke mere Flugtforsøg, men Lus. Sikkerhedsnålen var ganske vist slugt, men Selvmord var der ikke Tale om, for Dommeren glemte nu at sige, at den var åben. Endogså ved det kolde Betækningsrum, hvor en ung Pige havde haft Cellefængsel i 21 Dage, var der en formildende Omstændighed: Udsigten var så dejlig. Lussinger tildelt 20—21-årige Mennesker havde hverken Direktør Leuning eller Børneforsorgen noget at indvende imod, når bare de havde været ført ind i Hustugtsbogen.

Fru Müller holdt altså sit Indtog igen i Villaen, og de 32 Piger blev igen udleveret til hendes omsorgsfulde Behandling. Direktør Leuning beskyttede sin hårdt prøvede Medarbejder ved at erklære al videre Kritik — efter den „uhildede" Dom - for Kværlering og krævede nu kun Arbejdsfred for hende. Men det var som at slå Vand på en Gås. Fru Müller var aldrig så snart kommet indenfor Døren, før hun igen blev sig selv. Glemte var den alvorlige Påtale i Anledning af de seks Punkter og glemte den bebudede Kostundersøgelse. Med Hån rev hun Ministeriet og Forsorgen i Næsen, at den påtænkte Adskillelse af hendes og Hjemmets Økonomi var noget, der allerede var indført i 1937, hvad de altså måtte være uvidende om! De, der selv havde foretaget den! Hvad brød Fru Müller sig om Hr. Leunings Arbejdsfred? Hun vilde forfølge sin Triumf og lagde Sag an mod Nordsjællands Social- Demokrat.

De Hillerød-Borgere, der forrige Gang ingen Vanskelighed havde ved at fordele Rollerne, er denne Gang lidt i Tvivl. Lugtede den forlige Dom ikke godt i vore Næser, så stank denne, så endogså de kunde mærke det. Hvis Ministeriet og Forsorgen tror, de har reddet Æren ved at redde Fru Müller, så tror de fejl. De har tværtimod sat den overstyr ved det Makkerskab. Deres Opgave er ikke at beskytte en uduelig, uforstående og hård Forstanderinde på Trods af Kendsgerninger og Vidnesbyrd. De sidder, hvor

de er sat, udelukkende for at beskytte Børnene og de Unge også mod deres egne uegnede Anstaltsledere.

Ellen Hørup.

NB.

Fru Müller, Hillerød Fredeshjem, har stævnet Fru Ellen Hørup for Æresfornærmelser og kræver 2000 Kr. i Skadeserstatning.

Protestmødet i Hillerød

Det var den 15. December, Nanna Andersen sendte Løbesedler ud og kaldte til Protestmøde mod Dommen i Hillerød Fredeshjem-Sagen og adskilligt andet. Alle frarådede. Det var for nær opad Jul. Ingen havde Tid til at gå til Møde nu! Men Nanna Andersen kendte sit Publikum, og hun fik Ret. Hotel Lejdersdorffs store Sal var fyldt med 600—700 Mennesker, der vilde høre om Fru Müllers Genindsættelse og om Ebberødgård.

Nanna Andersen refererede især de unge Pigers Udtalelser. Ingen kender så mange som hun af de Indespærrede. Til hende tyer de, når det gælder at få en Plads, hvor de både bliver lønnet og behandlet som Mennesker. Og ofte lykkes det for Nanna Andersen, som mislykkes for Anstalterne. Der kom ved Slutningen af Diskussionen en Mand fra København op og berettede en Historie fra Ebberødgård, som syntes fast utrolig. Vi skal komme tilbage til deri i næste Nummer.

Forældrebladet februar 1945
Statsundomshjemmet Bråskovgård.
Mine Forbrydelser. Ellen Hørup.
Herdal spør Boje. Harald Herdal.
Hvorfor stjal Bråskovgård-drengene?
Hvad med Undskyldningen, Hr. Borgmester

FORÆLDREBLADET

Redigeret af Ellen Hørup

3. AARGANG - NR. 2

Februar 1945

PRIS 30 Øre

i Provinsen 35 Øre

En Ellen Hørup inden Børnehjst sammen med sin Fostersøster, Landskabsinspektør, Poulsgaard.

MINE FORBRYDELSER

Af ELLEN HØRUP

Der er Røre om Forsorgen i denne Tid. Det er kun godt. Jo mere Forholdene kommer frem for Offentligheden jo bedre. Det er det, der skal gøre Udslaget. Siden Sagsanlægget fra Formandeninden paa Hille-

gik de. Da de Dagen efter kom igen, havde det været kaldt om Natten, og de var forfrosne. Undertøj havde de ikke. Det var ikke taget frem endnu paa Amtshuset, da de lode. De havde ligget paa Cementgulvet i

Mine Forbrydelser

Af Ellen Hørup

Der er Røre om Forsorgen i denne Tid. Det er kun godt. Jo mere Forholdene kommer frem for Offentligheden jo bedre. Det er det, der skal gøre Udslaget. Siden

Sagsanlægget fra Forstanderinden på Hillerød Fredehjem er Begivenhederne fulgt .Slag i Slag. Borgmester Munk indledede med en Antydning så gennemsigtig, at alle forstod den: jeg havde holdt to Bråskovgård drenge skjult for Forsorgen. I Bladenes Interview stod der, at jeg havde indrømmet, at jeg havde haft de to Drenge ude i mit lille Gartneri i Trørød. Det havde jeg. Men jeg havde ikke indrømmet, at jeg havde holdt dem skjult, som alle Bladene skrev. De gravede i Haven, der kunde overses fra Vejen, og de gik mig i Møde, når jeg kom derud om Søndagen.

Drengene var blevet sendt mig af en Bekendt. De kom sultne og forkomne. Jeg satte dem ved mit Bord og gav dem, hvad de kunde spise. Da de var mætte, gik de. Da de Dagen efter kom igen, havde det været koldt om Natten, og de var forfrosne. Undertøj havde de ikke. Det var ikke taget frem endnu på Anstalterne, da de løb. De havde ligget på Cementgulvet i en Bunker om Natten. Tilbage til Bråskovgård vilde de under ingen Omstændigheder. Hvad skulde jeg gøre? De var kommet til mig i Tillid til, at jeg ikke vilde udlevere dem. At gå ind i den anden Stue og ringe til Børneværnet uden at sige det til dem, mens de sad ved mit Bord og spiste min Mad, var udelukket. Og sagde jeg det til dem, havde de været væk, inden der kunde komme nogen derfra. Jeg havde ikke Valget mellem at udlevere dem til Børneværnet eller beholde dem. Jeg kunde enten sende dem ned igen til deres Bunker eller give dem en Seng hver. Jeg valgte det sidste.

Om jeg vidste, at man burde melde dem ja. Det var en Nødssituation, hvor jeg kun tænkte på, hvad der vilde være det bedste for Drengene. Greb jeg fejl? Måske. Man går i al Fald ikke ind og slår op i Loven for at se, hvad man risikerer ved at gøre det, man anser for det rette. „Når vi har klaret os i seks Måneder, er vi fri," sagde den ældste. Det blev det afgørende. Hjælpe dem over den første Måned kunde jeg da. Så længe var der noget at gøre i Haven, og så længe kunde de bo og arbejde derude. Bagefter måtte de se sig om efter noget andet. Det sagde jeg til dem, og de tog derud.

De arbejdede flinkt i den første Uge, og jeg havde to Sæt Undertøj med ud til dem hver. Den næste Uge gik det måske lide sløjere, og den yngste var begyndt at strejfe om. Der var intet som helst om at holde dem skjult.

Midt i den tredje Uge fik jeg en Seddel sendt fra Børneværnet med en anonym Angivelse af, at jegskjulte to Drenge fra Bråskovgård. Den følgende Nat blev den ældste taget. Den yngste var ikke hjemme.

Så vidt Forbrydelsen med Drengene. Men Borgmester Munk havde endnu en Trumf i Baghånden, en der efter hans eget Sigende var endnu virkningsfuldere end Drengene: jeg holdt også en Pige skjult. Da Borgmesteren havde offentliggjort denne Beskyldning i „Social-Demokraten", satte jeg en Redegørelse i „Politiken. Her forklarede jeg, at jeg

intet andet havde haft med den Sag at gøre end at tale med den unge Pige, da hun var løbet fra Lykkens duve hen til mig og ikke på nogen Måde vilde vende tilbage igen.

Allerede ved Fremsættelsen af denne Beskyldning anvendte Borgmester Munk Udtryk som, at „Fru Hørup har leveret os en Historie om, at hun har talt med Landsnævnets Formand og fået hans Tilladelse til, at Pigen bliver, hvor hun er." Her er Borgmesteren ikke helt i Sandhed. Jeg har aldrig sagt, at jeg havde talt med Hr. Garde, men da jeg gik ud fra, at da det var ham, der havde haft med Sagen at gøre på dette Tids punkt, måtte det også være ham, der havde givet Ordre til, at Pigens Effekter blev hende sendt, noget som enhver vilde tage som Bevis på, at Børneværnet indvilligede i Anbringelsen.

Som Svar på min Redegørelse gik Borgmester Munk endnu videre i sine ærekrænkende Beskyldninger: „Jeg betænker mig ikke på at sige, at hvad Ellen Hørup skriver er Usandhed fra Ende til anden." Dagen efter kom der et Indlæg i „Politiken" fra de to Damer, der var de egentlig agerende i denne Sag. Deres Udtalelser bekræftede på ethvert Punkt min Erklæring. I min afsluttende Bemærkning i „Politiken" skriver jeg, at efter mine Begreber om Hæderlighed er Borgmester Munk pligtig at gøre mig en Undskyldning." Rådsformand Garde nægtede at have givet Lov til, at Pigen blev, hvor hun var, sådan som den Dame, der forhandlede med ham, opfattede det. Han nægtede at have givet Ordre til, at hendes Effekter blev sendt efter hende. Intet er mere ligegyldigt for alle dem, der interesserer sig for den unge Pige end dette interne Spørgsmål om Hr. Gardes Kompetence til at give Ordren. En har givet den, en indenfor Børneværnet, eftersom Forstanderinden adlød og sendte Sagerne.

I Sagen om Drengene kan jeg efter Loven blive straffet. Selv om jeg ikke har skjult dem, har jeg haft dem boende i mit Hus. I Sagen om Pigen derimod har jeg Loven på min Side. Ingen her i Landet er efter vore Love pligtig at opgive, hvor en Person, der efterlyses, holder sig skjult. Den Lov findes kun i Borgmester Munks og Børneværnets Hjerne.

Herdal spør Boje. Harald Herdal.

Til Hr. Sekretær Anders Boje

I „Forældrebladet"s oktobernummer havde hr. Boje den glæde at kunne meddele, at der i tilfældet, hvor to drenge fra en feriekoloni ved Liseleje tilvendte sig et parcykler for at stikke til København i generalstrejkedagene, fra Børneværnets side var foretaget det helt rigtige, nemlig at man talte med børnene, hvorefter der, ifølge hr. Boje, ikke skete dem mere. En advarsel fik de dog også. Man må håbe den ikke i for høj grad har haft karakter af trusler.

I øvrigt tilføjede hr. Boje, at der slet ikke var så få tilfælde, hvor Børneværnet har brugt samme metode. Det lyder jo godt. Man burde høre -lidt mere om dem. Her er et nyt. „Ekstrabladet“ bragte den 23. decbr. følgende under overskriften: 10-årig dreng stjæler 1400 kr.

„Hos parcellist³¹ Ludvig Sommer, Krønge på Midtjylland, blev der i november måned stjålet en tegnebog med 1410 kroner. Dette tyveri har nu fået en overraskende opklaring, idet en 10-årig dreng har tilstået at ha taget pengene. Han havde gemt dem i et hult piletræ, men kunde kun tilbagelevere 875 kr., da han dels havde soldet nogle op og dels havde klippet 4 hundredekrone-sedler i stykker og leget købmand med dem med sine små søskende. hvorefter de havde brændt stumperne. . . .”

Herefter sluttes der med følgende linjer:

„Han vil nu blive anbragt under Børneværnet”

Kan hr. Boje, eller hvem det nu ellers sorterer under, atter meddele, at Børneværnet er gået forsvarligt og fornuftigt frem også i dette tilfælde? Skulde hr. Boje være helt udenfor denne sag, kan han jo nok få det at vide, og „Forældrebladet“ både bringer og modtager sikkert gerne meddelelser, der viser, at Børneværnet også optræder i nogle tilfælde sådan, som det så godt som altid burde gøre det.

Harald Herdal.

31 En parcellist er en indehaver af en parcel, jordejendom. Et enfamiliehus på mindre grund i en udstykning.

Hvorfor stjal Braaskovgaard-Drengene?

En Samtale med
Ellen Hørup

Ved at læse fru Ellen Hørups udtalelser i retten om de to flygtninge fra Braaskovgaard, kommer jeg til at mindes en historie, som den kendte skotske skolemand A. S. Neill fortæller i sin bog „Den rædsomme Skole“. På en sørejse kom han til at sidde i nærheden af et selskab, der diskuterede, hvordan man skulde behandle kriminelle. En dame mente, at den eneste måde at straffe på var at få forbryderen til at føle legemlig smerte. „Han skal have det betalt tilbage, men blot endnu mere“, sagde hun. Og hun så ud til at være en rar, venlig normal person, skriver Neill. De fleste andre af selskabet var enige med hende. Neill rejste sig for at gå ned i sin kahyt, og da han passerede selskabet, sagde en dame til

..... *Had avler Had, og Kærlighed avler Kærlighed, og intet Barn er nogensinde blevet helbredt med andet end Kærlighed*

Typing af Hørup-Billedet

„Å, undskyld, jeg har nok af givet dig et utvilsomt 'Menneske'“

om Tyveri, Anstalts-
Opdragelse og Straf

forbrydere.“ siger fru Hørup. „Jeg havde de bare indskænket sig til at stjæle fra mig, var det aldrig blevet anmeldt. Når man har stiret spærret inde i 9 Aar, er der sikkert en masse, man må have luft for. De havde jo ingen anden chance for at lave en bedrift end netop det, de gjorde. Men det forstod jeg (at jo ikke, Drengene, der har været så længe på en anstalt, blir ikke pludselig bedre end andre mennesker på 14 dage, forhøje kunne ud. Havde jeg kunnet anbringe dem et sted hos mennesker, der så på dem ligesom jeg, tror jeg, der vilde være blevet nogle udmærkede fyre ud af dem i løbet af 1-2 aar. Fra sådanne en anstalt kommer de ud fuld af mistillid til andre mennesker. De betragter mennesker som deres

Hvorfor stjal Bråskovgård-drengene?

En Samtale med Ellen Hørup om Tyveri, Anstalts-Opdragelse og Straf

... *Had avler Had, og Kærlighed avler Kærlighed, og intet Barn er nogensinde blevet helbredt med andet end Kærlighed* ...

Ved at læse fru Ellen Hørups udtalelser i retten om de to flygtninge fra Bråskovgård, kommer jeg til at mindes en historie, som den kendte skotske skolemand A. S. Neill fortæller i sin bog „Den rædsomme Skole“. På en sørejse kom han til at sidde i nærheden af et selskab, der diskuterede, hvordan man skulde behandle kriminelle. En dame mente, at den eneste måde at straffe på var at få forbryderen til at føle legemlig smerte. „Han skal have det betalt tilbage, men blot endnu mere“, sagde hun. Og hun så ud til at være en rar, venlig normal person, skriver Neill. De fleste andre af

selskabet var enige med hende. Neill rejste sig for at gå ned i sin kahyt, og da han passerede selskabet, sagde en dame til ham: „Hvad vilde De gøre ved en forbryder, hr. Neill?" „Belønne ham," sagde Neill og gik, mens de alle lo ad hans „spøg". Men Neill mente det, og han leder sin skole, Summerhill, efter principper, der har rod i en meget dybtgående psykologi.

Vi opsøger fru Hørup for at spørge hende, hvilke følelser og tanker oplevelsen med de to Bråskovgård drenge, som hun hjalp, og som stjal fra hende, har vakt hos hende.

„Blev De meget skuffet, da De opdagede, drengene stjal?"

Fru Hørup svarer: „Jeg vil snarere sige, at jeg blev forbavset. Men jeg forklarer det på den Måde, at de gik derude uden at nogen tog sig af dem. Der var ingen, der sagde, at de havde været flinke, når de havde gjort et arbejde, og de var flinke til at arbejde i den første uges tid."

„Hvordan kan man i det hele taget undskylde den slags „forbrydelser"?"

„Jeg betragter det ikke som en forbrydelse," siger fru Hørup, „og havde de bare indskrænket sig til at stjæle fra mig, var det aldrig blevet anmeldt. Når man har været spærret inde i 9 år, er der sikkert en masse, man må have luft for. De havde jo ingen anden chance for at lave en bedrift end netop det, de gjorde. Men det forstod jeg fæ jo ikke. Drenge, der har været så længe på en anstalt, blir ikke pludselig ikke andre mennesker på 14 dage, fordi de kommer ud. Havde jeg kunnet anbringe dem et sted hos mennesker, der så på dem ligesom jeg, tror jeg, der vilde være blevet nogle udmærkede fyre ud af dem i løbet af 1-2 år. På sådan en anstalt kommer de ud fuld af mistillid til andre mennesker. De betragter mennesker som deres fjender. Det, at jeg ikke gav dem penge, hvad der muligvis kommer mig til gode i retssagen, er egentlig noget, jeg straks fortrød og indså det forkerte i, da det gik galt."

„Tror De, at hvis De havde givet dem penge, havde de ikke næret mistanke mod Dem for at udnytte dem?"

Fru Hørup: „Ja, netop. Deres mistanke var vel begrundet, for de er altid blevet udnyttet og har aldrig fået nogen ordentlig løn for deres arbejde."

„Freud mener, at når børn og unge stjæler — vel at mærke når det ikke er af nød — er det, fordi de ikke har fået kærlighed nok: får jeg ikke kærlighed, tager jeg noget andet fra dig."

Fru Hørup: „Ja, det var netop det, den ene af dem gjorde. Hver gang han havde været hjemme hos moderen, tog han noget med, når han gik, og han følte sig i høj grad ladt i stikken af sin Moder, som han troede vilde gifte sig igen."

„Hvor længe har han været hjemme fra?"

„Han har været under børneforsorg, fra han var 11 år, til han var 20, og ikke haft et hjem i alle de år. Og hvor megen kærlighed tror De han har fået på anstalten!"

„Neill siger, at alle børn føler, at straf er had, hvad det selvfølgelig også er, og at al straf kun får barnet til at hade endnu mere. fordi det nu engang er en uomstødelig sandhed, at had avler had og kærlighed avler kærlighed, og at ikke et eneste barn nogensinde er blevet helbredt med andet end kærlighed."

Fru Hørup: „Det tror jeg, han har fuldstændig ret i, men hvor langt tror De, vi vilde komme med det krav herhjemme? Forstanderne farer jo ud med deres beskyldninger om, at jeg ikke har nogen forstand på det, men det, jeg siger, er jo blot de grundlæggende ideer for fremtidens skole. Jeg havde i sin tid en diskussion med forstanderen på en af de værste anstalter, ungdomshjemmet Prøven, og jeg spurgte ham, om han kendte noget til A.S. Neill. Han svarede med at pege hen på reolen, hvor Neills bøger stod. Hans kendskab til Neill hindrede ham dog ikke i at tillade sin brutale gartner stadigvæk at mishandle anstaltens drenge."

„Mangel på kærlighed og forståelse af børn er vel ikke noget, der kun ligger hos pædagoger? Neill påstår, at forældre ofte viser en påfaldende mangel på kærlighed til deres børn?"

Fru Hørup: „Det har jeg oplevet mange Gange. Når man tænker på den ansvarsløshed, som forældre gør sig skyldige i ved at rende til børneværnet, f. eks. fordi datteren er løbet fra en plads, som faderen havde anbragt hende i og som måske oven i købet ikke var nogen god plads."

„Jamen, han har måske troet, han kunde få hende hjem igen et Par måneder efter."

Fru Hørup: „Ja, men Børneværnet er en fælde, som klapper i, så snart barnet er kommet ind, og som ikke er til at komme ud af igen. Det er forfærdeligt at tænke på, at de vel nu sætter den store dreng i fængsel i årevis og rimeligvis gør det til skærpede omstændigheder, at det var mig, han stjal fra. Derved udelukker de fuldstændig, at hans Liv kan komme ind i en normal bane, så han kan få en chance for at få noget godt ud af det. Han har rapset, ingen har jo forstået hvorfor, men det vil blive slået fast for ham gang på gang, at han er en tyv, og så er der ingen somhelst redning for ham. — Stortyven, som statsadvokaten kaldte ham!"

Hvad med Undskyldningen, Hr. Borgmester

Pressens Stilling til Angrebene på Ellen Hørup har været nærmest ensrettet og for-dømmende. Kun et Provinsblad. „Midt- og Vestsjællands Folkeblad", har haft en selvstændig Mening og har udtrykt den i Bladets Leder. „Social-Demokraten", der har offentliggjort Borgmester Munks Beskyldninger mod Ellen Hørup, nævner ikke hendes Redegørelse eller de to implicerede Kvinders Udtalelser til „Politiken".der er i Overensstemmelse med Redegørelsen. Hvad Undskyldningen angår, ser det ikke ud til, .at den socialdemokratiske Borgmester er stor nok til at indrømme sin Fejltagelse overfor et Menneske, der åbenbart irriterer ham ved at gøre det, han selv burde gøre: forsvare Forældre og Børn af Arbejderklassen.

Red.

Forældrebladet marts 1945
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Kritik og Arbejdsro. Harald Herdal.
Et oplysende Brev. Red.

Kritik og Arbejdsro

Af Harald Herdal

Selvfølgelig, den undskyldning har de, der forsvarer den offentlige forsyrg, når den udsættes for kritik: det er så svært at forsvare den. - Hvor svært igen, fremgår næsten hver gang en embedsmand nødtvungen tar ordet. Grunden er ligetil. Den offentlige forsyrg er ikke, som den burde være. Ikke betryggende. Ikke tillidvækkende. Det er det, der kritiseres over. Det er det, der ankes over. Det er det, der må og skal forandres.

Fra de angrebnes side var det jo rarest, om man kunde sige: Her er alt godt og intet at kritisere. Det vover man dog ikke, og har gode grunde herfor. Men da man jo -- gerne derfra hvor det er skidt - plejer at anføre en banalitet som, at intet er fuldendt (princippet er dette at gå udenom det punkt, man angribes på og give sig til at tale om noget andet overalt, hvor man ikke har rent mel i posen), så kunde man jo fra forsyrgens side sige: Ikke alt er, som det burde være, men vi gør, hvad vi kan. Dog også dette har man de bedste grunde til at undlade. Brugeligt i forsvaret er det så at sige, at man er glad for kritikken, kritik er altid godt osv.

Glæden, man har lagt for dagen, har været behersket. Og man er glædest for „saglig kritik". Det sidste argument kan blænde; jeg vil tro, mange tar det for gode varer og gir forsyrgen ret: Kritikken må være saglig. I virkeligheden er dette argument den rene humbug. Det ved de, der bruger den! „Sagligt" at påvise de misgerninger, der foregår f. eks. på forsyrgens anstalter, er meget svært; for man skjuler dem, fortier dem så godt man kan og ofte med stort held. Se blot J. Høirups afslørende forargelse over, at kritikken søger sine oplysninger allevegne - bare ikke hos ham! En sådan udtalelse røber, hvad man frygter. Departementschefens samvittighed synes ikke at være god. Kravet om „saglig kritik" er et grimt hykleri fra den parts side, der på alle tænkelige måder er beskyttet, lukket, utilgængelig - og hvor kritikken kun ad omveje - ofte tilfældigt, nu og da hvor overgrebene har været så graverende, at selv forsyrgen ikke kunde skjule dem under sin sorte kappe - kunde få det skete at vide. Om da denne kritik er „sammenblandet og usystematisk" kan i al fald ikke bebrejdes den.

Der er også bedre våben at bruge, når man blir kritiseret, har ondt ved at klare sig, ikke møder op med den blankeste samvittighed, og det er at bruge det grove skyts, agere fornærmede, vrede og forurettede. Bruge de ukvemsord, det let falder embedsmænd ind at bruge (i virkeligheden ønsker de jo i deres angst for kritikken, at den var forbudt, som de i betænkningen 1943 forlangte det) og skyde skylden for manglerne

ved forsorgen over på dem, der påtaler disse! Denne fremgangsmåde bruger man gerne. Et mere usselt forsvar for forsorgen end det, der hidtil er fremkommet offentligt -- og som svar på den rejste kritik -- kan man næppe tænke sig. Men det er til gengæld også afslørende for dem, der har ansvaret. Hver gang man i Politiken - - som er det blad, der til sine gode gerninger, der vil huskes, kan føje den, at det bærer denne kritik frem - - læser en kritik af forsorgen, er man sikker på næste dag fra forsvarets side at få et indlæg, der røber, at kritikken ikke blot ikke er uberettiget, men måske ikke engang dybtgående nok. Hvert forsvar er gerne en yderligere afsløring. Man kan ikke tro, at dette skulde gøres med vilje. Gerne at det sker ubevidst; den skyldige røber sig gerne, før eller senere, siger man jo.

I Ellen Hørups kronik om Ebberødgård var en skildring af et uheld, der skete på anstalten, idet hun kom for skade at smage på patienternes mad. Forbrydelsen blev påtalt på stedet. Men ikke siden! Selvom der nu ikke var andet at kritisere på nævnte anstalt, er dette jo mere end nok. For det eneste rigtige overalt er jo ens mad for alle, patienter og funktionærer! Hvad har forsvarer sagt til denne kritik? Endnu intet. Hr. Høirup er forarget over, at fru Hørup „benytter“ Politiken til den slags kritik. Argumentet og dets hensigt er lidt vel beskidt. Selv ikke en departementschef kan være uvidende om, at Ellen Hørup i mange år har skrevet i Politikens kronik. Men at patienterne på Ebberødgård får en dårlig kost, er han ikke forarget over. Kritikken er måske hverken sammenblandet eller usystematisk. Men hvad siger forsvarer for forsorgen, hver gang det med møje er lykkedes kritikken at dokumentere et overgreb, et misbrug, en utilladelighed, kort sagt alt det meget ikke gode, forsorgen gør sig skyldig i overfor dem, der er i dens magt? Intet. Hvor ynkelig er den ikke kommet afsted. Den har søgt at bagatellisere angrebene, reducere dem til så godt som intet. Blot en smule dybere undersøgelse (og man tør tro, at den har været lempelig nok) har slået forsvarer disse sølle argumenter ud af hænderne. Jævnfør kritikken fra 1941-udvalget, der ikke bestod af folk indenfor forsorgen.

Det er almindeligt kendt, at forsorgen mand og mand imellem ikke er genstand for større tillid. Og man har også i sin nød forsøgt at dreje det derhen, at det skulde være kritikken, der mistænkeliggjorde den og dens anstalter. Det er også uden forbindelse med virkeligheden. Dette punkt har netop forsvarer for forsorgen taget sig af og gjort det så godt, det kunde gøres. Næsten hvert indlæg fra den kant har givet næring til større og større mistro.

Og hvad der endnu manglede til at gøre forsorgen mindre populær, har man skaffet sig ved domme, domme som den i Hillerødsagen, en dom der i høj grad gør sit til at nedbryde enhver eventuel respekt for domstole og dommere hos befolkningen landet over. Mange domme af den slags skulde man ikke tro, forsorgen kunde tåle. Men man skal intet forsværge. Tillid har den ikke skabt. De tiltaltes uskyld blev ikke bevist, tværtimod; de blev bare ikke dømt.

Til sidst er der så kravet om arbejdsro - arbejdsro for forsorgen. Ikke dette kritiske søgelys over det, den foretager sig, men et helt dunkelt mørke, hvori den kan skjule sig og sine gerninger. Arbejdsro trænger forsorgen til. En tæt, tyk ro, der ikke kan forstyrres. Det styggeste kritikken har gjort er, at den har „vanskeliggjort“ arbejdet for forsorgens tapre mænd og kvinder. Martyrerne, der kæmper for den „gode sag“. De er såmænd lige ved at miste modet, de stakler, lysten til at fortsætte, blive ved. Kun en ihærdig kvinde som forstanderinden i Hillerød klynger sig - ved domstolenes og især hr. Skjerbæks hjælp - til sin anstalt og de unge piger, der er under hendes kærlighedsfulde omsorg. Anklagerne mod hende viste sig ikke at være uberettigede - men i forsorgen er man altså velkommen alligevel; den holder fast ved den slags og tror, at sådan noget kan ske, uden at tilliden nedbrydes. . . . Men når bare et tilfælde som dette kan ske, er det indlysende for enhver, at kritik er tiltrængt. Der er endog indenfor forsorgen mænd, der hævder dette. Deres røster er ikke overbevisende, de taler næppe af hjertet som de to bønder, der så pantefogden komme og udbrød: Gid fanden hade ham!s

Men som svar på dette angstråb fra forswarets side, denne betrængte bøn om arbejdsro – arbejdsro til hvad? til at det samme, der skete i Hillerød, kan ske ubemærket andre steder, skal det siges, at man naturligvis fortsætter kritikken - uden mindste hensyn til denne frase om arbejdsro. Man har jo - ikke mindst gennem det forsvar, der er præsteret fra forsorgens side — indtrykket af, at de har haft alt for megen arbejdsro. Det må være forbi. Og før de, der ufrivilligt og frivilligt kommer under forsorgen, er sikret en forsvarlig og menneskeværdig behandling, må kritikken ikke tie. Den har sit ansvar, og den står ved det.

Harald Herdal.

Et oplysende Brev

At der også kan være et godt forhold mellem forstanderinden på en af børneværnets anstalter og en tidligere elev, der nu er gift, ser man af følgende brev, som hun fik forrige jul. At der holdes justits indenfor børneværnet fremgår ligeså tydeligt:

Kære Bodil.

Du bliver måske skuffet over ikke at have modtaget det sædvanlige beløb (10 kr.) i julegave, som du plejer at få, men da vi har læst din artikel i Forældrebladet turde vi ikke sende dig disse, da der skal kvitteres for dem hos hr. Oluf Skjerbæk. Og vi er meget forbavset over de skarpe udtalelser over hr. Skjerbæk. Vi sender dig en Nattrøje, som vi sender dig udenom hr. Skjerbæk.

*

Der er stadig intet Svar kommet fra Sekretær Andreas Boje til Harald Herdal angående den 10-årige Dreng, der havde stjålet en Tegnebog med 1410 Kr. Han havde dels soldet de 525 Kr. op og dels klippet Hundredkronesedlerne i Stykker og lejet Købmand med dem. Hvordan er den Historie blevet behandlet af Børneværnet?

Red.

Forældrebladet april 1945
Statsungdomshjemmet Bråskovgård.
Ingen formildende Omstændigheder. Ellen Hørup.
Børneforsorgen er alt for langt tilbage.
Er det tilladt? Mormor.
Lidt mere om Kritikken. Harald Herdal.

Ingen formildende Omstændigheder.

Dommen i Sagen om de flygtede Bråskovgård Drengene

Af Ellen Hørup.

I den Sag, der var anlagt imod mig for at have huset to Drengene, der var rømt fra Bråskovgård, faldt der Dom den 16. Marts. Den lød på 5000 Kr. i Bøde. Efter endnu en Gennemgang af Sagen, for at Doms mændene kunde sætte sig ind i den, tog den offentlige Anklager fat. Det første Punkt gik ud på, at min Hjælp til Drengene var upædagogisk. At anbringe dem i mit Hus på Landet uden Tobak og Penge, var i Virkeligheden at friste dem over Evne. Var det ikke lidt hårtrukket? Min Forbrydelse bestod i, at jeg havde hjulpet dem, og min Anklager bebrejdede mig, at jeg ikke havde hjulpet dem nok. Jeg indrømmede i øvrigt, at jeg burde have givet den Yngste noget Tobak. Den Ældste røg ikke. Men mon de alligevel ikke var blevet endnu før og endnu mere fristet over Evne, hvis de foruden Tobak og Penge også havde manglet Kost og Logis?

„Der var i Virkeligheden ingen formildende Omstændigheder,” sagde Anklageren. Nej, det var der ikke. Men der var til Gengæld adskillige skærpende Omstændigheder. En af dem nævnede Anklageren: jeg var Børneværnets Fjende Nr. 1. Det Punkt blev kun lige strejft i Forbindelse med, at Drengene fra Bråskovgård kendte mit Navn. Det var ikke desto mindre Kærnen i Sagen. Det var den Person, der i flere år offentlig havde angrebet en af Samfundet anerkendt Institution, der nu skulde dømmes. Det var Børneværnet, der skulde værnes ved Hjælp af en anden af Samfundet anerkendt Institution. Anklagen viste det, men på en ganske ejendommelig og overraskende Måde.

I Stedet for at Anklageren skulde have indstillet mig til Lovens strengeste Straf - da der jo ingen formildende Omstændigheder fandtes - hengav han sig til elskværdige Betragtninger over, at jeg ikke havde handlet af ond Vilje, undskyldte mig med, at det var mit gode Hjerte, der var rendt af med mig, og reducerede Grundlaget for Forbrydelsen til manglende Forståelse og forkerte Principper. Forklaringen på, at Anklageren gjorde Indtryk af at have byttet Rolle med Forsvareren blev åbenbar, da han kom til Spørgsmålet om Straffen.

„Meget talte for Frihedsstraf,” men Anklageren „var på den anden Side klar over, at hvis man idømte Frihedsstraf, vilde det blive betragtet som et Martyrium, en Reklamestraf, og dette ønskede Anklagemyndigheden ikke,” (fremhævet af mig). Ser man det! For at hindre en Forbryder i at blive Martyr, indstiller Anklagemyndigheden alt-

så den Skyldige til en mildere Straf. Mon der også er en Lovparagraf om det? Hvorfor antog Myndighederne, at jeg vilde blive Martyr? Og hvorfor kunde den ikke unde mig et så lille Martyrium som 20 Dages Hæfte? Om jeg havde siddet derinde og „lidt for en Tro“, som intet andet Menneske delte, kunde det næppe have rystet Lovgivningsmagten eller Børneværnet. Når Anklageren ikke desto mindre anså det for betimeligt at erstatte Strengheid med Overbærenhed, Anklage med Undskyldninger for at snyde mig for „Reklamestraffen“, kan der kun være een Grund: at Trosfællernes Skare var så mægtig, at Anklagemyndigheden ikke „ønskede“, at den skulde vokse og yderligere svække Børneværnets Prestige.

Sådan står Anklagemyndigheden og Domstolen i et demokratisk Land Vagt om det be-
trængte Børneværn. Og ingen af dem gjorde nogen Røverkule af deres Hjerte.

Ellen Hørup.

Børneforsorgen er altfor langt tilbage siger en erfaren Socialinspektør

Socialinspektør Herman Jensen, Nykøbing Falster, er blevet interviewet i „Lolland-Falsters Venstreblad“ i Anledning af, at han har været 25 år i Kommunens Tjeneste. — I det følgende bringes et Afsnit af dette Interview, her gengivet efter „Danmarks kommunale Efterretninger“.

— De har vel stået over for mange sørgelige Skæbner i Deres Arbejde?

— Ja, det kan jo desværre ikke være andet. De sørgeligste Tilfælde finder man inden for Børneforsorgen. I 1943—44 tog disse Sager et meget stort Opsving, og det gælder i særlig Grad de unge Piger på 15—16 år. Jeg forstår ikke, at Forældrene ikke kan holde blot lidt igen på deres Pigebørn i den Alder. Det er jo så sørgelig lidt, vi kan gøre i disse Tilfælde.

Jeg er kommet til den Opfattelse, at hvis man først får fjernet dem fra Hjemmene efter 15—16 års Alderen, så er det desværre for sent at hjælpe dem væk fra Skråplanet. Selvfølgelig kunde man måske redde dem, hvis der var private, velegnede Plejehjem, der vilde tage dem - ud fra idealistiske Bevæggrunde. Det vilde give et helt andet Resultat, tror jeg. Børneforsorgen er efter min Mening alt for langt tilbage her hjemme (fremhævet af os. Red.), og det skyldes hovedsagelig det økonomiske Tryk, vi arbejder under. Vore Optagelseshjem er således indrettede, at alle Slags Børn kommer sammen, lige meget hvad årsagen til Anbringelsen er. Efter min Mening skulde det være sådan, at der skulde være Samlecentraler, hvor alle Børnene først blev anbragt. Her skulde de så gennem to—tre Måneder undersøges både på Legeme og Sjæl. Specialister skulde undersøge deres mentale Tilstand, og efter denne Analyse skulde de så, så hurtigt som muligt, til Specialhjem, hvor man netop havde Kendskab til dette specielle Tilfælde af Ungdomsvildfarelse. Nu bliver de alle sammen bunket tilfældigt sammen. Pladsforholdene er den største Gene for det heldige Arbejde inden for Børneforsorgen. Vi må nu anbringe Barnet, hvor der er Plads.

Disse meget uheldige Forhold med Sammenblanding af alle Slags Børn, ligegyldig hvad Grunden til deres Fjernelse er, beror, som Socialinspektøren siger, væsentligst på Forsorgens økonomiske Vanskeligheder. Men alle de andre uheldige Forhold på Anstalterne skyldes Forsorgens egne Opdragelsesprincipper og hele den ånd, der er den herskende indenfor Børneværnet.

Red.

Er det tilladt?

En Mormor sender „Forældrebladet" følgende Spørgsmål:

Jeg har en 17-årig Datterdatter, der er under Børneforsorg. Hun har været det omtrent et år og i den senere Tid været en Del syg. Nu sidst har hun ligget på Hospitalet i næsten fem Uger. Den meste Tid i Sengen. Da hun havde været oppe et Par Dage, kom Forstanderinden og besøgte hende. Hun sagde, hun glædede sig til at få den unge Pige tilbage til Hjemmet og forberedte hende straks på det Arbejde, hun skulde sættes til. „Du skal begynde med at holde Gymnastiksalen/" „Jeg er jo noget svag endnu, så jeg kan vist ikke flytte Klaveret alene," sagde mit Barnebarn. „Det skal du naturligvis få Hjælp til," skyndte Forstanderinden sig at sige.

Men ved Stuegangen Dagen efter, da den unge Pige skulde udskrives, fik hun af Lægen en Erklæring, hvor det blev forbudt hende at påtage sig legemligt Arbejde. Hun var jo Rekonvalescent og havde desuden haft en Blindtarmsbetændelse, som man var bange for skulde bryde op igen. I tre Uger skulde hun holde sig i Ro.

Denne Erklæring har hun naturligvis givet Forstanderinden, men trods det har hun dog sat min lille Pige til at være Rengøringskone i den store Gymnastiksal og i Badeværelset oven i Købet. Er det tilladt?

Vi lader Spørgsmålet gå videre til Overinspektør Skjerbæk, som har Ansvaret for, hvad der foregår på Børneforsorgens Anstalter. Vi skal på Opfordring opgive ham Anstaltens, Forstanderindens og den unge Piges Navn. Ønsker Overinspektøren ikke at undersøge Sagen, betragter vi det som Bevis på, at Hr. Skjerbæk anser det for tilladeligt af en Leder på en af Forsorgens Anstalter at sidde en Lægeerklæring overhørig.

Red.

Lidt mere om Kritikken

Af Harald Herdal

Iet interview i „Social-Demokraten" ikke med en af dem, der kritiserer forsorgen, de har ikke den danske presses bevågenhed! — men med dir. Leuning, siger denne: „Jeg synes, vi er nødt til at have en bestemmelse, der sikrer mod kritik fra mennesker, der savner forudsætninger og kendskab til forholdene (indenfor forsorgen altså. Red.)." Han tilføjer - i tilknytning til det berøgtede forslag om et forbud mod kritikken:

„Som den (bestemmelsen om forbuddet. Red.) i virkeligheden så ud, frafalder jeg den ikke."

Et medlem af børnenævnet i København skriver i „Berlingske Tidende":

„Men saglig kritik har naturligvis intet at gøre med de overfald (fremhævelsen er hans), som børneforsorgen med mellemrum er ude for fra usagkyndig side."

Problemet synes da klart.

Hvem har kendskab, forudsætninger - hvem er sagkyndige?

Svaret, som forlængst er faldet - fra den ene side altså - er tilsyneladende ligeså klart:

Det har ikke andre end de ansvarlige indenfor forsorgen - embedsmændene.

Hvem er det, der skal værnes mod kritikken?

Det er embedsmændene.

I virkeligheden er det dem, forsorgen må ta sig af og beskytte.

Som det er nu - er de nærmest forsvarsløse (og det er så sandt, så sandt!), nærmest forfulgte. Der rettes kritik mod dem. Skønt det ikke kan siges, at pressen særligt har støttet denne kritik ialfald ikke som den har støttet embedsmændene! - så er denne kritik altså alligevel kommet frem.

Det er skandalen.

Embedsmændene er meget vrede.

Det fortælles om Alberti, at hvis nogen vovede den mindste antydning af kritik mod ham -- slog han i bordet og blev meget vred og aggressiv. Man ved i dag hvorfor!

*

Hvem skal ha lov til at kritisere forsorgen?

Bør det ikke helt overlades til embedsmændene?

Er der andre sagkyndige end dem?

Hvem vil være istand til at holde hånden over forsorgen som den er i dag, skjule alle de misgreb – de til mishandlinger grænsende overgreb, der finder sted - dække over hele den grusomme misforståelse forsorgen i dag er fordi den mindst tager hensyn til dem, der er under den, prisgivet dens magt -hvem andre end embedsmændene indenfor forsorgen!

Nå, de gør hvad de kan - det kan ingen komme og nægte.

Kniber det -går man til domstolene og finder en dommer frem, der forstår, hvad det drejer sig om, en der kan det berømte kneb, der forvandler sort til hvidt — eller hvis dette er helt umuligt selv for en dommer og embedsmand - så gråt ialfald, let tåget.

*

Og dog - dog går det ikke.

Dog fremtræder forsorgen ikke rensat for enhver grim beskyldning. Dens forsvarere minder om den, der bærer et par pund kartofler hjem i en skør pose, der stadig går itu. Han holder for det ene hul, men trykker samtidig hul et andet sted. Han redder med besvær to kartofler fra at falde ud, men taber ud af et andet hul tre. - Dér står han og trykker posen ind til sig og kan ikke klare situationen: posen kan ikke holde.

*

Der er da også andre, der har forudsætninger, kendskab og må kaldes sagkyndige - det er de'm, der er underkastet forsorgen, er i dens vold, de magtesløse! De er de virkelige kritikere af forsorgen. De er på alle tænkelige måder hindret i at komme til orde. De er - som fanger i et fængsel isolerede fra omverdenen, mistænkeliggjorte blot fordi de befinder sig i et fængsel: kan det være rigtigt, hvad de fortæller?

Stil dem op overfor hinanden en, der er under forsorgen, og en funktionær i forsorgen. Tag dertil embedsmanden eller dommeren, der skal dømme i sagen. Resultatet er næsten altid givet. Sålænge papirerne for hver en enkelt -- der med rette eller urette er under forsorgen - - er utilgængelige for andre end forsorgen, der ruger over dem med angst og bæven, klar over, at hvis de blir tilgængelige, ramler del hér og dér - sålænge det er tilfældet og man ikke tør give disse papirer fri i hver enkelt sag - sålænge må den kritik, der rettes mod forsorgen, fine sig i at blive kaldt „overfald" osv. Men den må ikke lade sig kue, men blive ved.

Som i adskillige andre tilfælde er det et ansvarsløst, men endnu magthaverisk embedsmandsvælde man skal tillivs.

Embedsmændene kæmper for at beholde deres embeder og magt og intet andet. Derfor vil de så gerne ha enhver kritik forbudt - eller som dir. Leuning har udtrykt det så afslørende: „Jeg synes, vi er nødt til" osv. Nødt til!

Harald Herdal.

Forældrebladet maj 1945

Hillerød Fredehjem..

Når enden er god. Ellen Hørup.

Forbedringer af børneværnet som straks kan iværksættes

Er det tilladt?

Når Enden er god

Af Ellen Hørup

Og så gik det helt anderledes. Efter at Fru Müller havde holdt sit Indtog igen hos Pigerne i Fredehjemmet, var man så småt begyndt at tvivle på, om Nemesisse virkelig var det visse. Ligesom Overinspektøren og Fru Müller regnede man med, at Slaget var endt, vundet af Forsorgen, Hr. Skjerbæk og Fru Müller ved Ministeriets Hjælp.

Pludselig den 1. April dukkede Nemesis op i - Ministeriets Skikkelse. Som ved et Trylleslag forsvandt Fredehjemmet i Hillerød. Der blev ikke andet tilbage end en Villa til Salg, hvor Fru Müller sad alene tilbage i de 19 Værelser og kiggede efter de 35 Piger, der var kørt med Toget til Statsungdomslejren Sølyst ved Jyderup. Det har været en bitter Pille at sluge for Overinspektøren, der allerede troede, han for anden Gang havde fået bugseret Fru Müller velbeholden gennem Rettergang, Dom og alvorlig ministeriel Påtale. Og Situationen blev ikke bedre, da Forklaringen kom frem.

Glad og fortrøstningsfuld havde Hr; Skjerbæk erklæret, da Hjemmets Omdannelse til selvejende Institution var bestemt, at „Fru Müller, hvis Penge står i Hovedbygningen på Lindevej, langt fra forlanger nogen urimelig Købesum." Såvidt Overinspektøren den 29.—11—44. Men da Politiken den 3.—4.—45 ringede til Overinspektoratet, blev der afgivet den Forklaring, „at det under Forhandlingerne har vist sig umuligt at nå til Enighed mellem Ministeriet og Fru Müller om den Pris, der skulde betales for Ejendommen. Der blev oprindeligt forlangt en Pris, som efter Omstændighederne lå meget højt." (Fremhævet af Red.). Det var den samme Pris, der den 29.—11.—44 „langt fra var urimelig."

Endnu mere indviklet bliver det, da Overretssagfører Raachou, Fru Müllers Rådgiver, oplyser, at „hvad der end kan være Grunden til Ministeriets Afslag, Prisen kan det i hvert Fald ikke være. Den var der jo Enighed om mellem Fru Müller og Overinspektøren, bistået af dennes Stab af økonomiske og tekniske Rådgivere." Dertil kommer, at Overinspektoratet erklærer, at det er den kgl. Bygningsinspektør, der ikke har kunnet acceptere Prisen, mens Hr. Raaschou hævder, at Bygningsinspektørens Vurdering af Ejendommen omtrent lå på samme Linje som den, der var foretaget af Fru Müllers egen Arkitekt. Han tilføjer, at „hvis der havde været Uoverensstemmelser mellem Overinspektionen og Ministeriet ang. Prisen, kunde de i hvert Fald ikke have

været større, end at de måtte have betinget en fornyet Henvendelse til Fru Karen Müller." Direktør Leuning fastholder, at det er Prisen.

Alt sammen kan det ikke være sandt. Det eneste, der sikkert kan uddrages af alle disse selvmodsigende og modstridende Udtalelser, er, at Ministeriet ikke vil købe Ejendommen. Da Forsorgen i disse Tider mangler Plads, så alle deres Anstalter til stor Skade for Børnene er overbelagt, må der være vægtige Grunde til at lade en fuldt udstyret Villa med Plads til 35—40 Piger foruden Funktionærerne gå fra sig. Forklaringen synes kun at kunne være den, at Ministeriet vel havde Brug for Ejendommen, men ikke for Fru Müller. I Politiken 13.—4.—45 forsøger Hr. Raaschou at omstyrte også denne Forklaring. Overretssagføreren har allerede den 8.—12.—44 meddelt Overinspektionen, at „Fru Müller ikke ønskede at fortsætte under samme Forhold og på samme Vilkår som hidtil." Denne Meddelelse forekommer noget overflødig, da Ministeriet allerede den 29.—11.—44 havde bestemt, at Hillerød Fredehjem skulde omformes til en selvejende Institution, hvor Fru Müller blev fast lønnet, mens Staten overtog Ejendommen. Endvidere skal Fru Müller den 1.—2.—45 have skrevet til Overinspektionen, at hun vilde afslutte sit Arbejde den 1.—4.

Det, Sagen drejede sig om, Behandlingen af de unge Piger i Hillerød Fredehjem, er under alt dette ministerielle Hokusfokus lige ved at forsvinde. Det, Kritikken forlangte, var, at Fru Müller gik over i et andet Rollefag, hvor hendes Forretningssans var mere på sin Plads. Det har vi opnået. Om Fru Müller fik Silkesnoren tilsendt, eller hun gik frivillig, om det var Ministeriet eller Fru Müller, der først indså Nødvendigheden af det, har mindre at sige. Begge Parter har indset det.

Hvad endelig Fru Müllers Klagemål angår, så er jo Gassen gået af den Ballon. Både Kritikken i Nordsjællands Social-Demokrat, Politiken og Forældrebladet gik ud på, at Fru Müller i Overensstemmelse med Ministeriets seks påtalte Punkter var uegnet til at lede et Fredehjem. Da nu Ministeriet -bedre sent end aldrig - har indset og indrømmet det ved at lade Fru Müller gå, får Fru Müllers Forretningstalent næppe meget ud af den Historie.

Ellen Hørup.

Forbedringer af børneværnet som straks kan iværksættes

Forslag fra en tidligere Anstaltselev

Torsdag den 12. April havde jeg for første Gang Foretræde hos en af vore „Store" indenfor Børneforsorgen: Formanden for Landsnævnet for Børneforsorg i Danmark, Hr. O. Garde, på Hovedkontoret i Rosenvængets Allé 18. Det var med en underlig Fornemmelse, at jeg som gammel Anstaltselev, der i årevis havde ført en kummerlig Tilværelse under Børneværnets Beskyttelse, stod i de Lokaler og mødte den ånd, der ikke levner Børneværnsbarnet mange Chancer i dets fremtidige Liv.

I en Samtale, der varede en Time, spurgte jeg Hr. Garde, om han var klar over, at der findes Børn, der som ganske små er kommet under Børneværn, og som går derfra lige ind i Forbedringshuset. Det benægtede Hr. Garde. Men da jeg nævnede et Navn og Sagen blev fundet frem, måtte Hr. Garde indrømme, at det var rigtigt nok.

Jeg benyttede Lejligheden til at sige min Mening om de Straffemetoder, som Børneværnet anvender overfor de såkaldte vanskelige Elever. De kan ikke have nogen opdragende eller forbedrende Virkning. Det er min Erfaring, at mange Børn på de Anstalter tværtimod får sig et psykisk Chok, som ødelægger meget for dem senere hen i Livet. Jeg fortalte ham om sådan en Dreng. Han hed Børge og kom som ganske lille under Børneværn, først på „Godthåb“, og derfra gjorde han Turen rundt til de forskellige Anstalter og havnede i 16-årsalderen på Bråskovgård. Han flygtede flere Gange og tilbragte i Løbet af de sidste to år otte Måneder i Straffecelle. Hans Forbrydelse bestod dog kun i, at han „ikke vilde være på sådan et Hjem“. Han er aldrig blevet et ligevægtigt Menneske efter den Behandling. Og han er kun en af mange. Kan det forsvares at straffe Børn, som Loven forbyder at straffe, med den strengeste Straf for Voksne: Cellefængsel - og i otte Måneder! Hvordan mon Hr. Garde tror, det virker på et Barnesind.

Det lod til, at også Rådsformanden kunde se, at Børneværnet trængte til Forbedringer. Selv den Tanke, at Barnet burde have et bedre Forsvar, inden det blev dømt til Børneværn, syntes ikke fremmed for Hr. Garde, der dog hidtil har været en skarp Modstander af Børnedomstole. Forøvrigt måtte jeg, „der selv havde været på Anstalt jo kunne komme med Forslag.“

Jeg nævnede da blot et Par af de Reformer, der kunde og burde indføres straks:

- a) *Bråskovgårds lukkede Afdeling nedlægges snarest mulig. Den har intet med vor Tids Retsbegreber at gøre.*
- b) *Indtil dette er sket, fratages Forstanderen på Bråskovgård Ret til administrativt at hensætte en Elev på den Afdeling.*
- c) *Samtlige Elever, der for Tiden er anbragt der, skal have deres Sag taget op til fornyet Undersøgelse og løslades, såfremt den Forbrydelse, de straffes for, ikke er strafbar ved Domstolene.*

Jeg håber, at Hr. Garde og hans Medarbejdere vil vise deres gode Vilje til at hjælpe de Værgeløse ved at få disse tre beskedne Forslag gennemført og ikke nøjes med at sende dem ned i Etagen underneden til Hr. Skjerbæk, der tror, at Opdragelse er det samme som Indespærring og Straf. Derefter er jeg villig til at komme med andre Forslag til Forbedringer indenfor Børneværnet.

Harri Petersen.

Er det tilladt?

En ung Pige fortæller om, hvordan Dagen går på et Opdragelseshjem

Vi står op Kl. 7 og begynder på Arbejdet Kl. 7½. Da jeg var i Køkkenet, skulde jeg, straks jeg kom ned, rense ud af Komfuret og tænde op og så koge Te og smøre Mad til 18 Personer. Det skulde jeg være færdig med til Kl. 8. Så spiste vi og gik til Andagt. Derfra kom vi tilbage ca. Kl. 9. Så skulde jeg vaske op. Når jeg var færdig med det, skulde jeg skure Borde i Køkken og Spisekammer, derefter vaske Vægge, Hylder, Døre og Skabe af og pudse Komfur og Ruder i Glasskabene. Så var det Tid at dække Bord. Når vi havde spist, skulde vi gå en Tur i Haven ½ Times Tid, hvis vores Lærerinde havde Lyst, ellers blev vi inde, for der var jo ikke Tale om, at vi måtte gå alene. Så var Kl. 1, og jeg skulde vaske op efter de 18 Personer, smøre Mad til Kaffe og dække Bord inden Kl. 2. Så gik vi i Skole til Kl. 5, og når vi kom hjem derfra, skulde jeg vaske op og smøre Aftensmad og dække Bord. Når vi så var færdige med at spise, skulde der igen vaskes op, og så skulde vi i Seng. Jeg havde altså ingen Fritid, og oppe på Værelset havde vi kun Lys i 10 Minutter.s

Engang syntes jeg, det blev for slemt, så fik jeg Hjemve og gik min Vej, men jeg nåede ikke ret langt, før jeg blev indhentet og ført tilbage. Jeg blev låset inde i et Rum, der lignede en Fængselscelle; der var Ståltråd for Ruderne, som havde en lille Luftventil; det var ikke megen Luft, der kom, da det var i de hedeste Sommerdage. Så var der en Jernseng med en hård og ubehagelig Madras og et lille Bord til at sætte Maden på; andet var der ikke. Der var to massive Døre for, den inderste var af Jern, og der var ingen Håndtag indvendig. Hvis 'jeg blev syg, kunde jeg altså ikke kalde på nogen; de vilde ikke kunne høre mig. Vinduerne var låsede og Dørene kunde jeg ikke ruske i. De havde vænnet sig til ikke at se op til mig, da jeg nægtede at spise noget; på den Måde havde de ingen Anledning til at komme. Rummet lå på 2. Sal og de opholdt sig i Stueetagen, så de kunde altså ikke høre mig.

Der blev jeg holdt inde i en Uge, skønt den anden Pige, der var med mig, kun var i et lignende Rum i to Dage. Da jeg atter kom ud, fulgte de mig med Øjnene, hvor jeg gik og stod. Hvis vi skal gå over Gården, når vi skal i Skole, er vi under skarp Kontrol, og bare vi skal på Toilettet om Aftenen bliver alle Mellemdøre inde i Huset aflåset. Vi kommer overhovedet ikke i Forbindelse med Omverdenen, hører ikke Radio, læser ikke Aviser; det er strengt forbudt at se i en Avis; dem vi får til at tænde op med er revet i Stykker. Vi får engang imellem Lov til at gå med i Kirke om Søndagen. Men Lærerinden skal nok placere os så langt væk fra andre Folk som muligt.

Hvis man har dårlige Øjne, får man ikke Briller, om man så var halvblind, det er ikke andet end Indbildning, bliver der sagt. Hvis man er blevet gode Venner med en af de unge Piger, bliver man straks skilt ad. Vi må ikke tale med hinanden indbyrdes, og når vi sidder samlede med en Lærerinde, bliver der altid sagt, at vi skal tie stille.

Når vi har Besøg, bliver Forældrene vist ind i et Værelse, og der bliver vi ført ind af en Lærerinde, og vi må ikke forlade det, før vi bliver hentet. Det er kun et Par Timer, vi må have Besøg. To Timer een Gang hveranden Måned, det er jo ikke det hele for meget.

Forældrebladet juni 1945

Kontorchef Colding og Loven. Alvar Westerberg.

Tilbage fra Fangeskab. Ellen Hørup.

Kontorchef Colding og Loven.

Som bekendt er det betydeligt lettere for et barn eller en ung at komme under børneforsorg end at blive udskrevet igen. Det ved især de forældre, som ofte må føre en årelang og bitter kamp mod børneværnet for at få deres barn tilbage til hjemmet.

De besværligheder forældre altså udsætter sig for, hvis de vil have deres barn tilbage fra en af børneværnetsanstalter, fører til, at utilfredsheden med anstaltopdragelsen bliver mere og mere almindelig, og kravene om hjemgivelse flere og flere. Nå, det er vel heller ikke så underligt. Børneværnenes nævenyttighed er jo ikke blevet mindre. Tværtimod. I det hav af vanskeligheder, krigen og besættelsen har ført med sig for så mange danske hjem, boltrer børneværnene sig rigtig af hjertens lyst. 8 — otte — tvangsfjernelser om dagen alene i København. Jo, jo, det kan blive til noget. Her er noget at gøre for alle de rare damer og herrer, som „elsker" at gøre noget for de små og vildfarne i samfundet. Og alle børneværnetsanstalter, som har landbrug, gartneri, vaskeri eller broderevirksomhed, fyldes indtil trængsel til glæde for ledelser og bestyrelser, til glæde for hele den mægtige og kostbare forsorgsadministration. Og „fattige" gårdejere og andre „værdige", hysteriske fruer, der ikke på normal vis kan beholde deres hushjælp, stopfodres med billig arbejdskraft. Men pokker tage forældrene. De har hverken „samfundssind" eller forståelse for det nødstedte landbrugs behov. De har kun kærligheden til deres børn. De ønsker kun at få børnene ud af slaveriet. Tilbage til menneskelige kår. Og kontorchef Colding vrider sine hænder i angst og bæven for dette ønske, for dette krav, der efterhånden liver til et pres, som truer med at knuse børneværnenes forlorne argumenter om „barnets tarv". Men hr. Colding er en klog mand. Han ved, at det ikke er arbejderhjemmene, som er blevet velhavende under krigen. Han sætter sig fluks til sin skrivemaskine, og et nyt våben mod halstarrige forældre afgår til hans folk i forreste linje, kredsværgerne. Det nye våben er et cirkulære til kredsværgerne af følgende ordlyd:

Ved alle Drøftelser med Forældre om Hjemgivelse må det foreholdes Forældrene, at de påtager sig et økonomisk Ansvar ved Hjemgivelsen og må regne med Udgifter til Beklædning til det hjemgivne Barn.

Kredsværgerne må eventuelt forlange sig forevist den Beklædning, Forældrene forsikrer at have liggende.

Ligeledes må man have Opmærksomheden henvendt på, om der er passende Sengeplads til det Barn, der ønskes hjemgivet.

Som det tidligere er meddelt, kan det ved Børns Hjemgivelse fra Opdragelseshjem højst forventes, at de medbringer et fuldstændigt Sæt Gangklæder, muligt suppleret med et Sæt Undertøj at skifte med, og hvis det er nødvendigt, af noget Arbejdstøj. Har Barnet kun i kort Tid været inddraget under Børneforsorg, kan der ikke forventes nogen Beklædningsydelse, men Barnet må ved Udgang af Optagelseshjem iføres enten det ved Afleveringen medbragte Tøj eller hvad Forældrene bringer Barnet.

Kun hvis Hjemgivelsen sker 1) efter fuld Gennemførelse af et planmæssigt Uddannelseshold og 2) for at tiltræde et Arbejde, hvortil Uddannelsen er sket, kan fuldt Udskrivningsudstyr forventes.

*Københavns Magistrats 3. Afdeling, Børneværnskontoret,
den 15. Januar 1945.
R. E. Colding.*

Har Danmark været uden regering så længe, at hr. Colding mener at kunne sætte sig udover loven? Eller har han særlig beføjelse og i så fald fra hvem? I alle tilfælde, Danmark er nu vendt tilbage til lovlige tilstande, og lovens § 171 om dette spørgsmål siger: Ved forsorgens ophør³²) forsynes barnet, hvis det findes fornødent, med beklædning og rejsepenge til dets fremtidige opholdssted, hvorhos der om muligt skal drages omsorg for, at det anbringes under betryggende forhold.

Nu må vi forlange loven overholdt, og hr. Coldings cirkulære erklæret ugyldigt.
Alvar

Tilbage: fra fangenskab

Red. Alvar Westerberg

Også Forældrebladet har noget at være glad og stolt over i denne Fest- og Jubelperiode. I fulde 10 Måneder har vort Blad måttet undvære sin Redaktør. På Grund af illegalt Arbejde blev han arresteret og sad en Måned i Vestre Fængsel. Samme Dag, man havde fået Tilladelse til at besøge ham, var han blevet flyttet til Frøslev. Der var han interneret i ni Måneder, til Befrielsen kom.

I Modsætning til alle de frygtelige Beretninger, der for Tiden offentliggøres om Fangelejre i Tyskland, Tortur og sadistiske Tyskere, havde Westerberg i Frøslev truffet mere end een Tysker, der trods den nazistiske Uniform var et Menneske ligesom han selv. Noget, der er værd at bemærke på et Tidspunkt, hvor Folk i de allierede og befriede Lande er tilbøjelige til at skære alle de 70 Millioner over én Kam og hade og fordømme dem under et.

Vi byder vor Redaktør velkommen, glæder os over at have fået ham velbeholden hjem og over at gense hans Mærke „Alvar" i Bladets Spalter.

E. H..

32 Efter Omstændighederne også ved hjemgivelse på prøve.

Forældrebladet juli 1945

Vor egen Nazisme. Ellen Hørup

Kom HIPO-folkene fra vore Opdragelsesanstalter? Svend Hansen.

Vor egen Nazisme.

Af Ellen Hørup

Så fik det da en Ende. Med Krigen, Besættelsen og den tyske Nazisme. Det Spørgsmål, man under alle disse år oftest har gjort sig selv, er dette: hvor var det muligt, at en sådan Bevægelse kunde få det Omfang og den Magt i et civiliseret Land? Og hvilken Mulighed er der for det i vort eget Land? Så godt som alle, der har spekuleret over det, er kommet til det Resultat, at Forudsætningen for den tyske Nazismes Magt var Opdragelsen. Som vi opdrager vore Børn, sådan bliver vort Lands Fremtid. Mussolini og Hitler vidste det. De begyndte med de 6-årige. Spørgsmålet bliver altså: hvad opdrager vi vore Børn til?

I en udmærket Kronik i Politiken 24.—5. 1945 siger Psykologen Anne Marie Nørvig, at „af alle Efterkrigstidens Problemer er en nøje Gennemtænkning af Opdragelsens Problemer det vigtigste for Demokratiets Bevarelse."

Anne Marie Nørvig har fat på begge de to værste Fejl indenfor vort Opdragelsessystem: den autoritære Opdragelse med dens Disciplin og Eksamenssnobberiet. Disciplinen, den militariserede Skole, det var det, der var grundlaget for den nazistiske Opdragelse. Det var Betingelsen for Nazismens Udvikling. Den nåede sit Højdepunkt i det tyske: tænk ikke, din Fører tænker for dig, og i det italienske: Mussolini har altid Ret. Det udtrykker den fuldkomne Udslettelse af menneskelig Selvtændighed. Jo mere Disciplin i Opdragelsen - jo mindre Udvikling af Selvtændigheden og jo større Mulighed for Nazisme.

Også vi har bravt med Disciplin her i Landet. Den er højt i Kurs hos Myndighederne. Hver Gang, der er Tale om den øgede Ungdomskriminalitet under Krigen - der forøvrigt ikke var tiltaget mere end de Voksnes - råbes der på mere Disciplin. Skoledirektøren forlanger, at „Børnene skal bøjes", og Overinspektøren i Børneforsorgen, Skjerbæk, kan ikke få nok af den. Det menes også, at vi har haft uforholdsmæssig mange Stikkere og Hipoer. - Mange af dem kom fra Fængslerne og mange fra Børneværnets Anstalter. Resten hørte rimeligvis til dem, „som Skolen systematisk har påført Mindreværdsfølelse ved hele sin Arbejdsform og sine Eksamensformer," som Anne Marie Nørvig siger. Det var Angiverne og Sladderhankene. Det peger alt sammen i Retning af vor hjemlige Nazisme. Intet Sted er Disciplinen skrapmere end i Fængslerne og i Børneforsorgens Opdragelsesanstalter, men også i den autoritære Skole er der rigeligt. Og Virkningen er den samme: hvor Disciplinen går ind, går Selvtændigheden ud. - Mennesker, der har været under Tvang og er uvant med at tage en Beslutning og Ansvar for den, bliver let Offer for en hvilken som helst Påvirkning.

Den norske Professor Francis Bull, der i over tre år sad på Grini³³, siger lige rent ud: „Jeg anser det for noget Vrøvl at betragte Tyskerne som arveligt belastede ... under en anden Opdragelse var de blevet anderledes. Jeg tror, at det i Løbet af en lang årrække vil være muligt at opdrage dem til at være Mennesker, sådan som det altså lykkedes at opdrage dem til det, vi nu har oplevet."

Endelig opkaster Lederen af Universitetets psykologiske Laboratorium, Docent Tranekjær Rasmussen, det Spørgsmål: „Hvordan skal de kommende Slægter opdrages, for at Fænomener som Nazisme i Fremtiden kan undgås?" Dermed har vi nået Kærnen i Sagen, og der er kun eet Svar: vi må udrydde vor hjemlige Nazisme.

De regerende Klasser i de såkaldt demokratiske Lande er nemlig heller ikke uvidende om det, Mussolini og Hitler vidste. Også de begynder med Børnene. Også de ved, det er der, det gælder. Får de formet Børnene efter det Samfund, som er deres Værk, og hvis Grundlag er bundfalsk, så er der en Chance for, at de kan blive siddende på Pengene og Magten. Alle dette Samfunds Love, Institutioner, Administration og Regering er beregnet på at vedligeholde Skellet mellem dem, der har noget, og dem, der ingenting har. Kasernes skolen er dette Samfunds stærkeste Våben. Den opdrager Børnene til Lydighed og Respekt for Myndighederne. Den passer dem til efter dette Samfunds Behov og berøver dem deres Initiativ og Selvstændighed. Den er, som Gertrud Lundholm med et drastisk Udtryk siger 16.—6.—1945 i Land og Folk, snarere „en Forberedelse til Fængslet end til Livet."

Så længe vi finder os i Militærdisciplinen ikke alene i Militæret, som lader til igen at få Vind i Sejlene nu efter Freden, men i Skolerne, Forsorgen og Fængslerne, er Faren der for et nyt nazistisk Udbrud.

Docent Tranekjær Rasmussen foreslår en „Drøftelse af Opdragelsen, som den foregår på vore Ungdomshjem og i Fængslerne." Men nu skulde vel Drøftelsernes Tid være forbi. Alle ved, hvordan Opdragelsen skal være, for at Børn kan blive selvstændige Mennesker og Straffede lære at klare sig, når de kommer ud. Det, der nu skal til, er Udrensning. Ud med alle dem, der holder på Kasernes skolen, Gengældelsessystemet og Disciplinen. De sidder ikke i deres Embeder for Børnenes, de Unges og Fangernes Skyld, men for at opretholde det System, der sikrer Overklassen Magten, og som er Betingelsen for fremtidige nazistiske Overfald. Ud med vor egen Nazisme!

33 Grini var en tysk fangelejr nær ved Oslo under anden verdenskrig. Grini var oprindeligt et kvindefængsel, men blev overtaget af tyskerne som fangelejr i april 1940. I løbet af 2. Verdenskrig sad i alt ca. 20.000 personer i kortere eller længere tid i Grini.

Kom HIPO-folkene fra vore Opdragelsesanstalter?
Overassistent Svend Hansen.

Forældrebladet bringer her en Kronik fra Vestkysten d. 16.-5.-45, skrevet af Overassistent Svend Hansen. Forfatterens Synspunkter deles helt og fuldt af Forældrebladet.

Red.

Hvor kom de fra, de unge Mænd, der gik i Tjeneste i de berygtede Hipo-Korps? Det siges, og det er uden Tvivl rigtigt, at mange af dem kom fra Ungdomshjemmene og andre Opdragelsesanstalter, nogle kom endog direkte derfra, simpelthen hentet af tilstrækkeligt bevæbnede Kammerater. Her er i høj Grad noget, der er værd at tænke lidt igennem.

For et halvt års Tid siden rejste jeg med en ung Knøs på 17 år, som jeg skulde aflevere på et Ungdomshjem, hvorfra han kort Tid forinden var flygtet. - Han havde startet sin kummerlige Tilværelse på den forkerte Side af Plankeværket, der hvor man bare behøver at være født af fattige Forældre for at komme under Opsigt af de ikke altid lige indsigtsfulde Damer og Herrer fra Børneværnet. Lidt Smårapseri og Skulkeri, lidt Vagabondering og en Drømmers Holdningsløshed havde tidligt bragt ham under Børneværnet, der ekspederede ham videre til et Drengeshjem, hvor Forstanderens pædagogiske Specialiteter var at knibe Drengene i Kødets med det yderste af Neglene samt stoppe sine aftyggede Skråstumper ind i Munden på dem! Selvfølgelig stak Drengen af. Engang i en Frihedsperiode, endnu kun et stort Barn, faldt han for en ny Fristelse. Det var ikke Penge, men en vågnende Seksualitet, der endnu i vide Børneværns kredse betragtes som noget kriminelt. Drengen havde sammen med andre Drengene forsøgt sig med en lille Pige på 10—11 år. Alle de andre slap uden videre Tiltale, men Kaj var jo engang indregistreret, og så satte Børneværns hjulet sig i Gang igen, og fra den Dag af og til evige Tider vil han figurere i Børneværnsjournalerne som „Sædelighedsforbryder“. Det står i hvert Fald fast, at en Lærer på et Ungdomshjem, hvor jeg afleverede Drengen, tog meget alvorligt på Drengens Sag, og betonedes især, at „der var jo også noget med en Sædelighedsforbrydelse“.

I Toget på Vej tilbage til Hjemmet fortalte Kaj mig sin Historie og Grunden til, at han var flygtet. Han var kommet på Hjemmet direkte fra et andet Hjem, og det første, man fra Hjemmets Side betroede ham, var, at han skulde blive der i 2 år „efter Loven“. Denne Oplysning, der i øvrigt er forkert, idet Drengen under visse Omstændigheder kan udskrives meget før, havde helt betaget ham Modet og bragt ham fra Sans og Samling. Men der var ingen Trøst, intet Håb, kun hårde, onde, håbløse Ord fra en kynisk Lærer. Og så stak Kaj selvfølgelig af ved første givne Lejlighed. Nu var han på Vej tilbage. Man havde sagt ham, at han under visse Omstændigheder kunde komme ud ret snart, men - sagde han - hvis jeg får Tæv, og hvis jeg skal sidde i det Møghul af

et Betækningsrum i 8—14 Dage, så stikker jeg af, så snart jeg kan, og så går jeg lige i Armene på Tyskerne, om det så skal blive i Uniform af både den ene og den anden Slags!

Da vi kom til Ungdomshjemmet, tog Førstelæreren — åbenbart Kajs onde ånd - imod os. Jeg havde været så naiv at tro, at vi vilde blive modtaget med åbne Arme og en Smule Venlighed. I min Naivitet anslog jeg en jovial og munter Tone, men jeg blev totalt ignoreret. Førstelæreren dirrede af indestængt Harme over, som det snart viste sig, Kajs svingefulde Adfærd overfor Hjemmet og Kammeraterne, og der var næppe gået 2 Minutter, førend Læreren for op og kommanderede Kaj til „at følge med". De var borte et Kvarter. Jeg spurgte, da Læreren kom alene tilbage, hvad der var blevet af Drengen. I Betækningsrummet, sagde han kort og gik så over til næste Punkt på Dagsordenen, en Opremsning af den unge Forbryders Generalia. Jeg blev mere og mere forstemt i Selskabet med denne Mand, der besad en så uindskrænket Magt over unge, vanskelige Mennesker. Under en Rundtur på Hjemmet -- pænt og rent, bevares - betroede han mig, at henimod en halv Snes af Hjemmets tidligere Elever nu befandt sig i det berygtede Sommerkorps inde i København. Han gav denne Oplysning, tydeligvis nok alene for at give min Vantro et aldeles afgørende Bevis på, hvad det var for nogle Kanutter, man havde med at gøre.

Jeg bad om at måtte se Kaj i Betækningsrummet. Jeg fik Lov. Kaj stod slapt med Hænderne i Lommen og et bittert, fortvivlet Drag om Munden. Betækningsrummet vil jeg ikke beskrive. Det var så nøgent, bart, tarveligt og uhyggeligt som vel tænkeligt. Ingen Rovmorder har siddet i et værre Hul. Og dette her var en Dreng med et sygt Sind, med Karakterbrist! Jeg spurgte, hvor længe han skulde være her, men fik ikke ordentlig Besked. Jeg gjorde opmærksom på, at Drengen var tyndt påklædt — det frøs 10 Grader udenfor - at hans Sko var hullede og våde. Jeg fik bare en Oplysning om, at Hjemmet har jo egen Læge, hvis ... Da vi gik, tog jeg i min Ubetænkksomhed Kajs Hånd og sagde et Par opmuntrende Ord. Men så brød Drengen sammen og hulkede hjerteskræende. Men Førstelæreren drejede, kold og uanfægtet som alle Bødlere, Nøglen om og efterlod Drengen i Fangehullet alene med en begyndende lang og mørk Vinternat. Vi fortsatte Rundturen. Læreren forklarede vidt og bredt om Hjemmets fortrinlige Indretning og praktiske Pædagogik. Men han talte for døve Øren. Senere talte jeg med nogle af de andre Drengene - uden Ledsager. Betækningsrummet, sagde de, ork nej, det er ingenting, nu kan han bare vente, til han kommer ud, så får han Tærsk, så det batter af os allesammen. På danske Opdragelseshjem straffer man nemlig kollektivt, når en Elev overtræder Reglementet. - Flygter en Elev, betyder det alvorlige og ofte langvarige Indskrænkninger i de andres Goder. Og derfor betyder Flugt Tæv og Mishandling, når Flygtningen vender tilbage. Den Slags — siger man på højeste Sted - fremmer Sammenholdet og Kammeratskabet og den gensidige Hensyntagen. Ja, akkurat nemlig, ligesom Millionbøder, Arrestationer og Schalburgtager fik Sabotagen til at holde op!

Jeg skrev en lille Rapport om mit Indtryk af Hjemmet, af Lærerens Behandling af Drengen og andre Ting, hvoraf i hvert Fald Elevernes indbyrdes Afstraffelse er ulovlig. Rapporten er forlængst, om ikke i Papirkurven, så dog nederst i Bunken af Sager hos et herværende fremtrædende Børneværnsmedlem. Et Børneværn, der aldeles omgående sætter sig i Bevægelse på selv den mest gennemskuelige Sladderangivelse, handler nemlig ret langsomt, når først Porten er lukket og et Menneskebarn forsvarligt under Lås og Slå i de dertil indrettede Rum. Freden, de lykkelige Dage i Maj, bragte os den store Befrielse, den uendelige Jubel, der ikke levnede nogen Tid til nærmere Overvejelse af den triste Baggrund for de Hærskarer af lurvede Eksistenser, der i de Dage under Kulturfolkets Jubel vandrede ind i vore Fængsler.

Det er ikke min Hensigt at forsvare Nazibøllerne, lad os dog endelig med Frihedsrådets, Rigsdagens og Præsternes Velsignelse få hugget Hovederne af så mange som muligt. Pastor Sandbæk, denne fremragende Sabotør, sagde forleden, at det var nødvendigt at udrydde disse Forbrydere totalt, inden det vilde være muligt at bygge et nyt og bedre Samfund op. Det er sikkert rigtigt, men det er ikke gjort med Henrettelserne alene. Når Jubelen er stilnet af, når Hovederne har rullet tilstrækkeligt, lad os så se alle de gode Mænd, ikke mindst Præsterne, der kæmpede så tappert for et frit Danmark, også gå i Spidsen for et nyt og bedre Danmark. Det må gerne ske med et Had af samme Styrke, som det, der for Tiden er så populært, og som efter Sigende skal have forandret et helt Folks Karakter og Fysiognomi, men det behøver blot at være knap så farisæisk og vendt mod vore egne Synder og vore egne Syndere.

Den sociale Uretfærdighed, den menneskelige Utilstrækkelighed og alle dens onde Gerninger afspejler sig vel næppe mange Steder mere klart og mere frygteligt anklagende end i de Tusinder af Børneværns-Vanskæbner, vore Opdragelseshjem huser. - Hvor mange man af de bestialske Hipomænd har siddet i et mørkt Betækningshul i mørke, kolde Vinternætter og svoret Hævn? Hvor mange af deres bestialske Gerninger kan ikke være Udslag af deres personlige Opgør med det Samfund, der udstødte dem, og med det gode og solide Borgerskab, der har lukket Øjnene for den sociale Uret og troet, at de kunde klare sig med Almisser og Sociallove? Når vi er færdige med Stikkerne, Hipo'erne,. Værnemagerne og alle andre ynkelige Skæbner, når vi er færdig med at skændes om, hvem der først og mest har været med i Frihedskampen, - så vil Kravet om sociale Reforme, om Beskyttelse af de små i Samfundet melde sig med en aldrig før kendt Kraft og Vægt. Og da må man håbe, at vi er vågne, og at de modige Mænd, der nu fører Ordet i Kampen mod Uret og Magtmisbrug, fremdeles vil være at finde i Rækkerne som aktive Kæmpere for et nyt og bedre Danmark, et Samfund, der skaber Arbejde, Fred og Lykke til de flest mulige, og som i hvert Fald beflitter sig noget mere på at eliminere den sociale Uret, der uvægerligt skaber Hævnere og Undermennesker af den Slags, som i disse onde år har redet Landet som en Mare.

Forældrebladet august 1945
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Forsorgen og Nazismen. Alvar Westerberg.
Uddrag af et digt. Halfdan Rasmussen.

Forsorgen og Nazismen.

Noget af det, man har været mest enige om i modstands- og frihedskredse er udrensning af alle nazistiske elementer fra poster indenfor ledende og administrative områder i det danske samfund.

Fra alle sider er denne udrensning blevet opfattet som en bydende nødvendighed, og utallige resolutioner fra såvel modstands- og frihedskredse som fra en betydelig række af fagforeninger og arbejdspladser over hele landet har i de forløbne måneder siden krigsafslutningen fastholdt og forstærket kravet.

Samtidig med at det store flertal af Danmarks befolkning fordømmer nazister og værnemagere, er det underforstået, at også sådanne personer, som uden at være nazistiske partimedlemmer i deres virksomhed anvender metoder, der opfattes som nazistiske eller stridende mod demokratisk ånd og opfattelse, fjernes fra embeder eller funktioner. Sidst er dette kommet til udtryk i en resolution fra arbejderne på Københavns Brødfabrikker, hvori det hævdes, at bagerstrejken udelukkende skyldes, at virksomheden har en direktør, der i enhver situation stiller sig uforstående overfor arbejderne, og at en bilæggelse af konflikten er afhængig af, at direktøren bliver fjernet.

Indenfor erhvervene eller områder, hvor det er arbejderne, der berøres af sådanne nazistiske "eller udemokratiske elementer, kan man vist trygt overlade kontrollen med en ændring til arbejderne selv. Men der er områder i det danske samfund, hvor uheldige elementer endnu har frit spillerum. Hvor de ansvarlige tillader det, og hvor de, det går ud over, ikke som arbejderne er i stand til at sætte magt ind for en ændring. Dette gælder børne-, ungdoms- og åndssvageforsorgen.

Forældrebladet er netop i disse dage blevet præsenteret for et særdeles ondartet overgreb for ikke at sige en voldshandling efter de bedste nazistiske forbilleder. Det er en funktionær fra et af vore ungdomshjem, som med et par lussinger sprængte trommehinden på en af eleverne. Bagefter nægtede hjemmets leder at lade den mishandlede dreng søge lægehjælp og nægtede ligeledes at drage omsorg for, at gentagelse af mishandlingen blev forhindret. På *Forældrebladets* foranledning er denne sag nu både til retslig og tjenstlig undersøgelse, hvorfor vi i denne artikel skal afholde os fra yderligere omtale af den. I stedet for vil vi gerne opholde os lidt ved et børneværnsudvalg. - Frederiksberg Børneværnsudvalg. -

I 1942 besluttede dette børneværnsudvalg at fjerne en 10-årig dreng fra sin mor. En sådan beslutning har det truffet både før og efter, men der var ganske særlige omstændigheder ved dette tilfælde som gjorde, at det kom til at tage sig ud, som om de hensyn, man ellers altid hævder at tage til barnets tarv, blev tilsidesatte for at efterkomme et nazimedlems ønske - muligvis krav.

Drengen blev, trods morens protest og trods det at hun havde indmeldt ham i en anerkendt kostskole, af børneværnsudvalget anbragt hos barnefaderen, en kransebinder i Søborg, om hvem børneværnet var blevet underrettet, at han var nazist. En mand, der i 10 år ikke havde kunnet betale til sit barn, men som nu efter tyskernes besættelse af landet havde fået anledning til at forbedre sine økonomiske forhold.

Ansvar for denne anbringelse tilkommer først og fremmest rådmand Sven, der som formand for børneværnsudvalget skønnede, at det måtte antages at være til alvorlig fare for drengens sjælelige sundhed og udvikling, hvis han skulde forblive hos moren. - Hun blev nemlig beskyldt for at være kommunist. - Rådmand Sven mente altså, at et nazistisk hjem vilde være mere gavnligt for drengens sjælelige sundhed og udvikling end den anerkendte kostskole, hvor der ingen nazipropaganda var. (!)

Til slut skal vi belyse et forhold fra åndssvagevæsenet. Den 14 okt. 1944 forlod 2 unge piger (patienter) åndssvageanstalten Ebberødgård og tog til deres hjem i København. Det må man ikke, hvorfor 2 plejersker fik ordre til at afhente dem for at bringe dem tilbage til anstalten. Dette er der ikke noget at sige til. Det er vel ovenikøbet anstaltens pligt at prøve på at få bortgåede patienter ført tilbage. Dog må man formode, at dette skal foregå på en både for anstalten og de pågældende rømte sømmelig måde.

I dette tilfælde henvendte plejerskerne sig i den ene af de unge pigers hjem i København, hvor begge pigerne var. Her var imidlertid konfirmation, og man afviste derfor plejerskerne. Disse søgte nu assistance hos Zone-redningskorpset, som stillede en funktionær til rådighed. Pigerne nægtede dog stadig at tage med tilbage under henvisning til konfirmationsfesten. Ved en telefonisk konference med overlægen ved Ebberødgård, Schwalbe-Hansen, blev der så givet tilladelse til, at den ene af pigerne (hende hvis søster blev konfirmeret) kunde forblive i sit hjem til dagen efter, hvorimod den anden unge pige skulde følge med tilbage til anstalten.

Hun fik dog frist til klokken 3 samme eftermiddag. Da plejerskerne og Zone-redningskorpsets funktionær på dette klokkeslæt kom tilbage for at hente pigen, var hun der naturligvis ikke. Hun vilde selvfølgelig have konfirmationsfesten med sammen med veninden. Hvis overlæge Schwalbe-Hansen havde vist så megen forståelse, at han havde tilladt det, vilde begge pigerne frivillig være vendt tilbage til anstalten dagen efter, og der var ikke i dette tilfælde blevet nogen „affære". Men nej, så forstående var

han ikke. Da han telefonisk fik at vide, at pigen var væk, beordrede han plejerskerne til at rekvirere tysk politi.

Forældrebladet rettede omgående henvendelse til socialministeriet og fik efter 6 måneders forløb, 9. april 1945, svarskrivelse, hvoraf fremgik, at ministeriet i sagens anledning havde brevvekslet med bestyrelsen for Østifternes åndssvageanstalt, der dels havde indhentet en udtalelse fra anstaltens overlæge, dels ved bestyrelsens formand havde ladet de i sagen implicerede funktionærer og patienter afhøre. Derimod havde man ikke afhørt den assisterende zonemand. I sin udtalelse erklærede overlæge Schwalbe-Hansen, at det var funktionæren fra Zone-redningskorpset, der på egen hånd havde rettet henvendelse om bistand til de tyske politi, og at han, overlægen, var blevet underrettet derom af plejerskerne. Ministeriets svarskrivelse sluttede således:

I denne anledning skal man meddele, at socialministeriet efter samtlige foreliggende oplysninger ikke har fundet grundlag for at foretage videre i sagen, hvorved dog bemærkes, at ministeriet må beklage, at der af zone-redningskorpset på egen hånd er blevet rettet henvendelse til det tyske politi, med henblik på tilbageførelse af de 2 unge piger.

Denne skrivelse forelagde vi for den pågældende assistent ved zoneredningskorpset, der blev meget bestyrtet over den beskyldning, som her blev rettet imod ham. Han erklærede, at da plejersken meddelte ham overlægens ordre om henvendelse til det tyske politi, havde han meget stærkt frarådet det og truet med straks at køre hjem. Da plejersken fastholdt, at det var overlægens ordre, kørte han dem til politigården, hvor de talte med det internerede danske politi, som også frarådede, at det tyske politi blev indblandet. Men plejersken vilde ikke tage imod råd. Hun henholdt sig til overlæge Schwalbe-Hansens ordre, og det tyske politi blev hentet.

På et tidspunkt, hvor vort lands undertrykkere havde arresteret og deporteret danske politimyndigheder, hvor de tyske nazister og deres håndlangere pinte og myrdede gode danske patrioter, hvor enhver hæderlig dansk tog afstand fra alt tysk, generede en af forsorgens betroede mænd sig ikke for at samarbejde med det tyske nazistiske Polit, og da han bliver konfronteret med sin udanske optræden, pådutter han i tillid til sin stillings og persons uangribelighed kynisk en anden sin handling. Det ministerium, som er mandens overordnede, lader sig nøje med hans erklæring og finder ikke grundlag for at foretage videre i sagen. Schwalbe-Hansen nyder fortsat sine overordnede, socialministeriets, fulde tillid. Han indtager stadig en betroet stilling som overlæge ved Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.

Alvar.

Uddrag af et digt

Teasing (for voksne)

Du fødes som et kristensbarn
til Luthers kristendom.
Og livets syndefulde skær
bør du gaa udenom.
Men du er ung og uerfaren
og spur' hvorfra du kom,

Saa præker de den gamle tekst
om bi og blomsterstøv,
om livets underfulde vækst
fra knop til blomst og løv. —
Men du har hørt en anden tekst
og sidder stum og døv.

De savner nogle vulkanes ord
for det du næsten ved.
Men selv din egen kære mor
når ikke gi' besked.
Den søde, spæde lillebror
har storken bragt hemod!

Og verden melder sig paany
hver gang du gør dig fri.
Er kærlighed en tordensky?
Er kærlighed grusom?
Din mor og far. Den hele by.
Lidt blomstermør? En bi?

De raagner. Blæstens krogen naar
dig gennem mør og tag.
Du lytter. Gennem mørket slaar
er der sit timeslag.
Saa stilhed. Stilhed. Natten gaar
sagt i hvert aandedrag.

Mørk stilhed. Noget fremmed grom
To vilde aandedrag.
En sagte stønnen. Brudte ord.
En sang der knuder lot.
Saa hører du din egen mor
Aaaa — jeg er saa tæt!

En myg, kvast lyd gør din hals ru.
Du ligger død og krum,
til du maa skrigt af din gru
ud i det mørke rum.
Og nattens stilhed gaar ind
som havets hvide skum.

Og lys blir tæmlt. Du ligger bleg
og stivnet i din seng.
Din mor maa se den anden vej.
Din far er tavs og streng.
Din far og mor? En sang der skeeg?
Mors stemme! Sov min Drung.

Sov sødt min dreng. Sov sødt min tur.
Sov tuligt lille mor.
Sov, verdens børn. Fald hen i døs.
Sov, alle sande ord.
Slip alle livets legne løs.
Sov rodt — mens lognen gøt.

Halldan Rasmussen.

Forældrebladet september 1945
Prøven Statsungdomshjemmet.
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Er det... Alvar Westerberg.
Hvem lyver? A.

Er det ...

I Juli Måned henvendte 2 Elever fra Statsungdomshjemmet „Prøven“ sig til *Forældrebladet* og anmodede om Assistance. De 2 Elever - Leif og Knud - var bortgået fra „Prøven“ Mandag Aften den 9. Juli Klokken 19,45, efter at Leif forgæves havde anmodet konstitueret Forstander Aage Kristensen om at foretage noget i Anledning af, at Gartner Einer Larsen, der er Funktionær på „Prøven“, Fredag den 6. Juli tildelte Leif 2 Lussinger, hvorved hans venstre Trommehinde blev sprængt.

Om årsagerne til Lussingerne fortæller Leif: Fredag Eftermiddag den 6. Juli var Leif og en anden Elev, Svend, beskæftiget med at luge Gulerødder på en Mark tilhørende Statsungdomshjemmet „Prøven“ under Opsigt af Gartner Einer Larsen. På samme Tid var en tredje Elev, Olaf, beskæftiget på et Ærtestykke noget derfra.

Under Arbejdet skulde Leif på Toilettet. Da han var ved at gå, blev han kaldt tilbage af Gartneren og spurgt, hvor han skulde hen. Leif oplyste ham om, hvad der var hans Agt, hvortil Gartneren forespurgte, om han ikke havde set, at Nr. 50 (Olaf) var på Vej i samme Ærinde. Det havde Leif ikke og bemærkede, at Gartneren vel ikke vilde forlange, at han, Leif, skulde holde Øje med alle Eleverne, når de arbejdede forskellige Steder.

„Hold din Kæft, dumme Unge og gå tilbage til dit Arbejde,“ svarede Gartneren, hvilket Leif gjorde. Da han lidt efter så, at Nr. 50 (Olaf) var kommet tilbage, rejste han sig igen for nu at komme på Toilettet. Han var dog kun nået Halvvejen, da Gartneren igen kaldte på ham. Kommet tilbage til Gartneren spurgte denne: „Tror du, jeg er åndssvag.“ Det troede Leif ikke, men fik nu Besked om for Fremtiden ikke at gå på Toilettet uden først at spørge Gartneren om Forlov, da det faktisk var et Privilegium, at det havde kunnet lade sig gøre tidligere uden forud indhentet Tilladelse.

I samme Øjeblik langede Gartneren den første Lussing ud. Leif trådte et Skridt tilbage, men blev igen kaldt hen til Gartneren og fik nu Lussing Nr. 2 og som Afskedssalut: „Glid med dig, dit Møgdyr.“ Kort Tid efter fik Leif stærke Smerter i venstre Øre, der dog fortog sig i Løbet af en Times Tid. Om Søndagen gik Leif i Bad, hvorefter han igen fik stærke Smerter i venstre Øre. Smerterne vedvarede Resten af Søndagen og Natten mellem Søndag og Mandag. Da Smerterne ikke var ophørt Mandag Morgen, henvendte Leif sig til konstitueret Forstander Aage Kristensen og bad om Tilladelse til at søge Læge. Forstanderen var dog utilbøjelig til at give Tilladelsen, da han mente,

det måtte være tilstrækkeligt, at der kom Vat i Øret. Der fandtes imidlertid intet Vat på Statsungdomshjemmet „Prøven“.

Mandag Middag henvendte Leif sig så til Andenlærer Sørensen, der på det Tidspunkt var vagthavende. Hos ham fik han så et Stykke Vat, som Andenlæreren privat var i Besiddelse af. Da Andenlæreren hørte, hvad der var sket og fik at vide, at Leif havde været i Vandet om Søndagen, forklarede han, at der kunde opstå Mellemørebetændelse ved at bade med en sprængt Trommehinde. Dette forklarede Leif videre til Forstanderen, der derefter gav Tilladelse til Lægekonsultation. Andenlærer Sørensen fulgte så Leif til den vikarierende Læge for Anstaltens Sygekasselæge, Vilh. Brandt, hvor han fik ordineret nogle Dråber til Drypning af det beskadigede Øre.

Samme Aften (9. Juli) spurgte Leif Forstanderen, om der ikke kunde gøres noget ved det med Øret og mente hermed eventuel Påtale overfor Gartner Einer Larsen. Forstanderen lo blot af ham, og Leif besluttede så selv at foranledige, at Spørgsmålet blev rejst, hvorfor han forlod Anstalten - ikke for at flygte - men for at rette Henvendelse til *Forældrebladet* og Politiet og derefter atter vende tilbage til Anstalten. Inden Leif forlod Anstalten, drøftede en Del af Eleverne Spørgsmålet, idet flere af dem selv havde væl ret udsat for Gartner Larsens Brutalitet. - Disse Elever opfordrede Knud til at ledsage Leif for sammen med ham at prøve på at få Politiet med tilbage til Anstalten for at afhøre Gartneren og Eleverne.

Samtidig skulde *Forældrebladet* og Politiet oplyses om, at Gartner Larsen i Februar Måned d. Å. havde sparket en af Eleverne, der også hed Leif, så han styrtede ned ad Trappen fra en Repos mellem Førstesalen og Stueetagen (17 Trin). Iøvrigt har samme Gartner mishandlet adskillige af Eleverne. Således greb han for ikke længe siden med en Hånd i hver Hårtot på 2 Elever, Svend og Olaf, ruskede dem i Håret og slog Hovederne sammen på dem. En anden Elev, Viggo, har Gartneren truet med Ordene: „Skrub af, din Hvalp, inden jeg smadrer Hovedet på dig med en Skovl.“

Alle Eleverne er angste for Gartnerens Brutalitet, og da de opfordrede Knud til at tage med Leif for at forsøge på at få Gartneren fjernet, indvilligede han. Også for hans Vedkommende gælder det, at han ikke agtede at flygte men efter endt Opgave vende tilbage til „Prøven“ sammen med Leif.

- - -

Forældrebladet har telefonisk henvendt sig til Vikaren for Anstaltens Sygekasselæge, som oplyste, at han, der ikke er Specialist i Øresygdomme, havde været ude af Stand til at foretage en grundig Undersøgelse af Leif og ikke været i Stand til at konstatere nogen Sprængning af Trommehinden, men ordineret Dråberne på Elevens Påstand om de stærke Smerter (!).

Forældrebladet foranledigede derefter Leif undersøgt af Specialist i Øre-, Næse- og Halssygdomme, Vilhelm H. Fanøe, som efter foretagen Undersøgelse udfærdigede følgende Erklæring:

Ved Dags Dato foretagen Undersøgelse af Leif, f. 18/1 27, har jeg fundet følgende Læsion, som meget vel svarer til dem ham efter Sigende overgåede Vold. (Lussing 6/7 45). Bagtil i v. Trommehinde en lille, skarprandet, trekantet Perforation, samt lidt Blødning langs Hammerskiftet og nedad, bag Ambo. Intet Selmt. Hans Hørelse for Hviskestemme er for h. Øre 6,0 m, for v. 2,0 m.

Denne Erklæring [som vedlægges Rapporten] siger tydeligt, at en Sprængning af Trommehinden har fundet Sted og understøtter Leifs Forklaring om sin Mishandling, der i øvrigt kan bevidnes af Elever, som overværede den.

Forældrebladet indgav derefter Politianmeldelse mod den brutale Gartner og henvendte os i Overinspektionen for Børneforsorgen og anmodede dem om at foretage en tjenstlig Undersøgelse, og et Møde med de 2 Elever blev bragt i Stand.

Herunder kom yderligere Oplysninger frem. BL a. blev det opklaret, at Statsungdomshjemmet „Prøven“ anvender Dobbeltstraf overfor Elever, der forser sig. Man har „Betrækningsrum“, hvilket jo desværre endnu er tilladt. Men når den „lovlige“ Straf er overstået, kommer Turen til den ulovlige og i Strid med Reglementet oprettede „lukkede Afdeling“. Uden at Overinspektionen får Underretning om det, sættes Drengen i Fængsel. Denne Ulovlighed begås af Hjemmets ansvarlige Leder. Måske er det derfor, han ikke tør skride ind overfor brutale Medarbejdere, der i Hidsighed lemlæster de værgeløse unge.

I Overinspektionen var man rystet over disse Afsløringer, og vi troede derfor oprigtigt, at en hurtig Undersøgelse og en hurtig Fjernelse af Voldsmanden vilde blive Resultatet. Men endnu snart 2 Måneder efter Overfaldet har vi ingen Besked fået om Gartnerens Fjernelse. Mon ikke det vilde være klogt, hvis ledende Folk indenfor Børneforsorgen lærte lidt af Tidens stærke Krav om Udrensning. Gartnerens Optræden minder for meget om HIPO til, at vi ret længe vil tåle den. Nazisterne har udspillet deres Rolle her i Landet. Vi vil heller ikke tåle Nazisme eller nazistiske Metoder.

Alvar

Hvem lyver?

I forrige nummer af *Forældrebladet* oplyste vi, at overlægen ved Østifternes åndssvageanstalt „Ebberødgård“ under besættelsen havde rekvireret tysk politi til at tilbageføre 2 unge piger, der var bortgået fra anstalten.

Overlæge Schwalbe-Hansen erklærede, at det ikke var ham, men en assistent fra Zone-Redningskorpset, der på egen hånd havde anmodet det tyske politi om assistance.

Denne erklæring forelagde vi for Zone-Redningskorpsets assistent, der i en moderklæring redegjorde for de anstrengelser han havde gjort for at forhindre udførelsen af overlægens ordre. Moderklæringen tilstillede vi socialministeriet, der sendte os følgende svar:

Arbejds- og socialministeriet har i sagens anledning brevvekslet med bestyrelsen for Østifternes åndssvageanstalt, der har indhentet en erklæring fra anstaltens overlæge. I denne henvises til overlægens tidligere afgivne, i ministeriets skrivelse af 9. april 1945 omhandlede erklæring, hvorhos det udtales, at det var overlægens indtryk, at der allerede var sket henvendelse til det tyske politi, hvorfor overlægen anså det for nytteløst at protestere.

I denne anledning skal man meddele, at arbejds- og socialministeriet efter det således oplyste ikke har fundet grundlag for at foretage videre i sagen.

Som det vil ses, fastholder overlægen ikke sin beskyldning mod zonemanden, men erklærer, at det heller ikke er ham. En eller anden i denne sag lyver. Hvem?

A.

Forældrebladet oktober 1945
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Ny Genistreg. Alvar Westerberg.

Ny Genistreg

Kontorchef Colding. Næstformand og chef for Københavns børneværn. Sandsynligvis i forældre kredse den mest afskyede mand indenfor dansk børneforsorg. Hans kolde, overlegne og uvenlige væsen og samtidig nedladende Facon at behandle forældre på som enten har børn under forsorg af børneværnet, og nu ønsker at få dem hjemgivet eller står overfor at få dem inddraget, har fremkaldt en almindelig harme imod ham, der gør det ganske umuligt at opnå det tillidsforhold mellem parterne, som forsorgen ellers hævder at være så interesseret i.

Ikke så få forældre henvender sig til *Forældrebladet* med klager over kontorchef Colding, der kun har hån tilovers for dem, når de vil have et barn hjem fra en af børneværnets anstalter. Aldrig får de en saglig begrundelse for et afslag. Blot en frase om „barnets tarv”. Men mærkeligt er det, at „barnets tarv” altid er i modsætning til forældrenes og barnets egne ønsker. Indenfor sit område repræsenterer hr. Colding den sorteste reaktion. Han undser sig endog ikke for at tilsidesætte den lov, under hvilken han skal administrere sit embede. For ikke så længe siden fandt han således på ved et cirkulære til kredsverger og tilsyn at fortælle forældrene, at de selv skulde sørge for tøj til børnene, når de krævede dem hjem, skønt loven derom udtrykkelig bestemmer, at børneværnene skal yde nødvendig beklædning.

Nu har hr. Colding fundet på noget nyt for at udvide sit magtområde og i højere grad end før bevise sin hånd og halsret over de børn, som han skal beskytte. Han har fundet ud af, at han lige så godt kan lade de unge sterilisere som at overlade dette til åndssvageforsorgen og Schwalbe-Hansen. Dels opnår han nemlig derved, at truslen om åndssvageforsorg for den unge er permanent, hvorved der i nogen grad kan dæmres op for krav om hjemgivelse, dels opnår han at række åndssvageforsorgen en hjælpende hånd derved, at dennes antal af „frivillige” sterilisationer bliver færre, hvorved den gamle strid mellem åndssvageanstalterne og retslægerådet kan bringes til ophør. Denne er som bekendt opstået ved, at retslægerådet, der skal godkende enhver sterilisation, der ønskes foretaget efter frivillighedsloven, i stigende grad henviser til tvangsloven, når det gælder sterilisation af personer, der er inddraget under åndssvageforsorg. Forholdet er imidlertid det, at der rundt på vore åndssvageanstalter er anbragt et meget stort antal ikke åndssvage: Tvivlstilfælde og Sinkere. Åndssvageforsorgen ønsker dem steriliseret. De kan ikke blive det efter tvangsloven, der forudsætter absolut åndssvaghed. De kan heller ikke blive det efter frivillighedsloven, idet retslægerådet hævder, at enhver, der er inddraget under åndssvageforsorg, er åndssvag.

Nu kommer hr. Colding som den frelsende engel, der raskt hugger den gordiske knude over: Sterilisation af sinkerne før de inddrages under åndssvageforsorg. Som tidligere nævnt er hr. Colding en klog mand, når det gælder om at føre forældrene bag lyset. Han forbereder omhyggelig aktionen og benytter hertil kreds værgerne og tilsynene. En af disse bliver sendt ud til en mor, hvis datter af børneværnet er anbragt på et fredehjem i Jylland, og som nu fylder 18 år. Han forklarer moren, at pigen, der har været på fredehjemmet i 3 år, kan komme hjem i løbet af et årstid eller mindre, hvis blot moren vil gå med til, at pigen først bliver steriliseret. Moren har i 3 år med længsel set hen til den dag, hvor datteren fyldte 18 år og blev udskrevet fra anstalten. Hun bliver nu angst for, at pigen alligevel ikke skal komme hjem og går under denne frygt med til, at hun skal steriliseres. Hun bliver så indkaldt til et møde i københavns børnenævn, men henvender sig forinden til FORÆLDREBLADET, da hun er blevet ængstelig for det tilsagn, hun har givet kreds værgerne.

Kontorchef Colding indledte med at sige til moren: „Nævnet skal træffe beslutning om forlængelse af forsorgen for Deres datter. De har overfor kreds værgerne erklæret Dem indforstået med, at hun bliver steriliseret. Er det rigtigt?" Moren, som følte sig beklemt ved den alvorlige og dystre stemning, der prægede forsamlingen omkring det store bord, hvor kontorchef Colding residerede for midten med nævnsmedlemmerne siddende rundt om, alle stirrende anklagende og fjendtligt på hende uden et eneste opmuntrende blik eller venligt nik, svarede et forknyt: „Ja".

Forældrebladets Repræsentant, der deltog i „mødet" sammen med moren, spurgte nu hr. Colding: „Er det ikke noget usædvanligt, at spørgsmålet om sterilisation bringes på bane her, da det dog må ligge uden for rammerne af børneværnets virksomhed og rettelig høre hjemme i åndssvageforsorgen." „Ja, men så kommer hun der nu" slynger hr. Colding truende ud med et arrigt tonefald. I samme øjeblik bliver han dog klar over, at han vist alligevel er gået for vidt og forsøger derfor at hale i land ved at tilføje: „Ønsker De, at hun skal under åndssvageforsorg? Hendes intelligenskvotient er 74, så hun kan godt komme der." Ja. Hun kan godt komme der. Her i landet har vi ingen speciel sinkeforsorg, så enhver, der er lidt tilbage har mulighed for at blive anbragt på en åndssvageanstalt. Men sterilisationen er det straks noget vanskeligere med. Derfor skal hun steriliseres nu. Med morens og hendes egen billigelse. Senere kan man jo alligevel overføre hende til en åndssvage anstalt. Så bliver der ingen konflikt mellem åndssvage læger og retslægeråd.

Mon ikke hr. Coling har vovet sig lidt for langt ud nu? Den smartness han udviser, ligger vist en hel del uden for normal dansk mentalitet. Dansk børneforsorg er efterhånden bragt ned på et plan, der er et kultursamfund og et socialt fremstående land uværdigt. Det er mænd som kontorchef Colding, der bærer ansvaret herfor.

Alvar.

Børnekår i *Flygtningelejre og udenfor.*

De ligger så udfordrende midt iblandt os, disse Flygtningelejre, vi kan gå på For-
toven og kikke lige ind i dem. Engang brugte vi måske at stå stille udenfor de
samme Bygninger og fryde os over Kvidderen og de klingre Råb fra Legepladsernes
Barnemylder.

Der lyder ikke en sådan Kvidder omkring Flygtningelejrene, — nå, der er heller ikke
så mange Børn hobet sammen, og Tiden og Oplevelserne har vel også kvalt mangt et
Glædesråb i Starten. Det er med en egen Følelse, man nærmer sig en sådan Flygtninge-
lejr. Eller rettere et Komplex af Følelser: Ærgrelse over, at vore egne Børn skal gå
på Gaden eller have utilstrækkelig og dårlig Undervisning, fordi disse ubudne Gæster
fylder op i vore Skoler, blandet med en Slags misfornøjet Medlidenhed med disse dår-
ligt klædte, ubeskæftigede Mennesker, der driver om derinde bag Stakittet den ene
tomme Dag efter den anden.

Når jeg siger *misfornøjet* Medlidenhed, så mener jeg ikke som mange Samfundsrevse-
re i Øjeblikket, at Misfornøjelsen skriver sig fra dårlig Samvittighed, jeg mener, at
vore Følelser overfor dette Folk kan ikke være andet end blandede, når man betænker
hvilke Ulykker, hvilke Tab og livslange Lidelser dette Folk har påført os og hele Ver-
den. Der er kommet Ar i vore Hjerter, og Huden omkring et Ar bliver hård - det er na-
turligt, og ingen skal stemples som Nazister af den Grund! Men vi føler altså dog Med-
lidenhed. Vi ser Børnene, dårligt klædte, smalkindede og med hårde Linjer omkring
Munden lege trevent i den bare Skolegård, hvor der er altfor lidt Afveksling. Bliver
disse Børn behandlet forsvarligt? Får de f. Eks. De nødvendige Tilskud af Mælk og
Frugt, for at sikre deres rent legemlige Trivsel? Kan de, når de vender hjem, sige:
Danmark er et demokratisk Land, og det behandlede os godt, trods vore Fædres Syn-
der imod det.

Alt dette spørger vi om, og vi har fået til Svar, at der har været en Del tilbage at ønske
med H. t. Flygtningeforsorgen. Danmark har haft travlt siden Befrielsen, og Arrene i
vore Hjerter med den hårde Hud omkring har gjort, at vi har sagt: Flygtningene sulter
ikke, de har Tag over Hovedet og Lægetilsyn³⁴, Herrefolkets øvrige Fornødenheder *må
vente!*

34 Lylloff, K. (2012). Kan lægeløftet gradbøjes? Dødsfald blandt og lægehjælp til de tyske flygtninge i Danmark 1945. Historisk Tidsskrift, 99(1).

Nu er der imidlertid bedre Tid, Vinteren står for Døren, og fhv. Minister Kjærbøl³⁵ har ladet os vide, at Forsorgen vil blive forbedret, og især skal der sørges for Børnenes åndelige og legemlige Behov.

Vi hilser det med Tilfredshed, vi ønsker ikke, at de tyske Børn skal lide under de voksnes Uforstand.

Men når det er sagt, så kan jeg ikke lade være med at minde om de danske Børns Kår!

Der er mange Slags Børn i Danmark. Nogle lever i Overflod, har Pels, Ridehest og et eller flere Mennesker til personlig Afbenyttelse. Det er naturligvis de færreste. Andre Børn har det godt, om end i højst forskellige Kår, de lever et sundt Barneliv uden mange Bekymringer. Men der er også et meget stort Antal Børn fra Vesterbros og Nørrebros Sidegader, samt fra Husvildebarakkerne fra forrige Krig og fra Resterne af de skumle Classenske Boliger på Frederiksberg, og deres Kår er i hvert Fald materielt ofte ringere end de tyske Flygtningebørns, og hvad der er værre, deres Ulykke er meget ofte vedvarende.

Jeg kunde derfor have Lyst til at sige til Fru Kirsten Lauritsen, som i et Indlæg i „Politiken“ har udtalt, at vi Danske stod i Begreb med at miste vor Ære gennem Behandlingen af de tyske Flygtninge: Har De besøgt Istedgades Gårdtragter eller Finsensvejs Barakker, har De set, hvordan Børn lever der? Sammenstuede med de voksne i fugtige Humre, utilstrækkelig ernærede og klædt i de elendigste Klude, med Rotter som daglige Gårdfæller. I så Fald: Hvorfor har De ikke protesteret mod dette? Er det kun de fremmede, vi skal behandle menneskeligt for ikke at miste vor Ære?

Men De har måske slet ikke bemærket disse Tilstande, de ligger ikke på Deres Vej, det gør derimod Flygtningelejrene! Var det ikke en Idé at tage et Svinkeærinde ud at se, hvordan vore egne Børn har det og så komme med en ny flammende Protest. Vi har Brug for Protester, der burde ikke gå en Dag, uden at den danske Presse genlød af Protester imod de Forhold, man i Dag byder store Dele af den opvoksende Slægt.

Og det er ikke Lapperier, der tiltrænges, ikke foreløbige Foranstaltninger, der blot tjener til at gøre de dårlige Forhold permanente. Lad os være fri for nye Barak opstillinger, som så atter skal vare til næste Krig! Lad det gå op for Myndighederne, at det ikke alene er i Flygtningelejrene, der er et Plads- og et Madproblem. Giv os et Bolig- og et Børneministerium! Det kunde måske blive et Børneværn i Ordets egentlige Forstand, som virkelig tjente Børnenes Behov fremfor et bestående Styres tilfældige Interesser!

Karen Blicher Dam.

35 Johannes Kjærbøl var 1945-52 chef for Flygtningeadministrationen. Modvind og medbør : et livsløb. / : Johs. Kjærbøl. Fremad, 1959.

Forældrebladet december 1945
Lindager Lærlingeplejehjem.
Børneforsorg i Danmark. Alvar Westerberg.
Kristelig Forening for Børneforsorg.

Børneforsorg i Danmark

Kommunelærer Poul Billgren er uden tvivl den mest skrivende børneforsorgsmedarbejder her i landet. Ved at læse hans pjecer og artikler i dagspressen har offentligheden efterhånden fået det indtryk, at han har virkelig menneskelig og social forståelse af ungdommen og i særlig grad af den kategori af børn og unge, der omfattes af vor børneforsorgslovgivning, herunder først og fremmest de børn og unge, som samfundet af den ene eller den anden grund har følt sig foranlediget til at lade opdrage uden for deres naturlige hjem. Samtidig får man dog også et andet indtryk: At Poul Billgren har påtaget sig det uhyre vanskelige hverv at forsvare børneforsorgen mod den kritik, som i de senere år er steget til en styrke, man ikke har kunnet overhøre eller tie ihjel, men som tværtimod har givet anledning til offentlig undersøgelse og udgivelse af betænkninger, der har fastslået kritikens berettigelse.

Det er også en sammenblanding af disse to ting, der præger Poul Billgrens nyeste pjecce - Børneforsorg i Danmark³⁶—med forsvaret som hovedmotiv. Man bliver dog ikke helt klar over, om det er taktik, eller om det virkelig er tillid til vore nuværende børneforsorgsadministratorer, der gør forfatteren til en så varm forkæmper for disse, men muligvis spiller kollegiale hensyn en vis rolle. Poul Billgren er jo selv mangeårigt medlem af Københavns børnenævn og føler vel som sådan, at kritikken også er rettet imod ham. I så fald er hans forsvar måske dikteret af ønsket om at forsvare sig selv. Men hvad så med hans påståede forståelse og følelse for de ulykkelige børn og unge? Den kommer med andre ord først i række efter hensynet til ham selv og hans egne interesser. Og således er det vist også.

I alle tilfælde erindrer vi, at han for ikke så længe siden gav forstanderen for lærlinge-hjemmet „Lindager” pædagogisk duelighedsattest, skønt den samme forstander, der blev dømt for at have bedraget og stjålet fra eleverne, i retten blev overbevist om at have pryglet eleverne, når de vovede at beklage sig over tyverierne. I dette tilfælde blev forsvaret af den bedrageriske forstander sat over hensynet til de mishandlede børn. Sådan er det alt for ofte i dansk børneforsorg. Derfor er det så svært at få forbedret forholdene. Derfor den stadige kritik. Derfor de stadige angreb på kritikerne.

„Når der rejses kritik af et eller andet forhold, er det altid goldt kun at afvise den, hvorimod det ofte, hvis man har villet have ulejlighed med at tage de kritiserede forhold op til en nøgtern usentimental overvejelse, har ført til gavnlige fremskridt.”³⁷

36 Ejnar Munksgaards Forlag.

37 Overlæge, dr. med. Hans Thomsen i en kronik.

Ud fra dette motto indleder Poul Billgren sin pjece således: „Der står et vist Gny omkring dansk Børneforsorg i Dag. En Mængde Kritik har været hvirvlet op omkring hele dette Område. En Del af dette Røre har været uforstandige og ophidsede Gemytters Forsøg på at kaste Snavs på gode Folks interesserede Arbejde. Men en Del af Røret har været berettiget — for ikke at sige velkomment". Og hermed har forfatteren givet den berettigede kritik, hvad der tilkommer den, mener han og forklarer derefter læssene, at hvis man vil kritisere en ting i dag, skal man kende oprindelsen til tingen. Den historiske udvikling. Så bliver kritik nemlig meget sværere. Naturligvis er det rigtigt, at man ikke bør kritisere noget, man intet kendskab har til. Men det er lige så selvfølgelig, at kritikken skal rejses på baggrund af forholdene i dag. Ingen arbejder f. eks. vil benægte, at der i de sidste hundrede år er sket en voldsom udvikling og forbedring af hans kår. Af den grund har han dog ikke givet afkald på i dag med fuld ret at kræve livskår, der står i forhold til tiden og udviklingen. På samme måde er det med børneforsorgen. At hævde noget andet er demagogi. Et forsøg på at snakke sig fra kritikken. Og det er netop det, Poul Billgren gør. Iøvrigt gør han det fikst og sikkert ikke uden held overfor den læser, som er ukendt med eller kun har overfladisk kendskab til dansk børneforsorg.

Alligevel får Poul Billgren også sagt en hel del rigtigt. På en række områder er han faktisk på linje med *Forældrebladet*. Dette er således tilfældet, når han i indledningen til bogens tredje og sidste afsnit skriver: „Man må for Fremtiden fra det offentliges Side interessere sig intenst også for Opdragelseshjemmenes og Børneforsorgens Mangler. Man må erindre, at det drejer sig om Børn, hvem man har påtaget sig at erstatte deres Hjem, evt. give et rigtigt Hjem; men dertil hører at omgås dem netop så venligt og naturligt, som intelligente og kærlige Voksne gør det. Hertil hører, at de unge udvikles, anerkendes, bedømmes, klædes, fikses op og snakkes hyggeligt med, på lige Fod med alle andre i Landet." Desværre praktiseres det jo lidt anderledes rundt omkring på vore opdragelsesanstalter. På en meget stor del af dem er det stadig lusingerne og betækningsrummene, der er den dominerende faktor i opdragelsen. Og med hensyn til påklædningen. Nå ja, anstalttøjet er vist ikke afskaffet ret mange steder.

I bogens tredje afsnit kommer forfatteren også ind på spørgsmålet om børnedomstole, idet han mener, der hersker nogen uklarhed med hensyn til, hvad børnedomstole egentlig er. *Forældrebladet*, der gang på gang har rejst krav om oprettelse af børnedomstole her i landet, er ikke i tvivl om, hvad en børnedomstol er, og hvorfor vi ønsker sådanne. Poul Billgren mener, der er to muligheder, når man vil definere, hvad en børnedomstol egentlig er. 1) At politisager vedrørende børn, der har udført kriminelle handlinger, skal behandles ved særlige afdelinger af retten og af særlige dommere. 2) At bestemmelser vedrørende børns forsorg (anbringelse) ikke længere skal tages af et folkevalgt Børneværnsudvalg, men af en domstol.

Den første tanke — specielle domstolsafdelinger for børns kriminelle sager - finder han ikke usympatisk. „Det vil muligt kunne kaldes en god og nyttig Reform." Den anden tanke --at sløjfe børneværnsudvalgene og erstatte dem med domstole tager han bestemt afstand fra, „for denne Revolution vilde betyde et Tilbageskridt og ingen Reform".

Selve ordet børnedomstol synes Poul Billgren lyder en smule ubehageligt, fordi det efter hans mening skurrer umiskendelig mod selve det grundsynspunkt, som de fleste her i landet gennem mangfoldige år har anlagt over for spørgsmålet om børns og unges, særlig de vanskelige børns og unges udvikling og påvirkning. Dette grundsynspunkt, der indeholder den elementære opfattelse, at enhver, der kan komme ind under begrebet barn - altså selv de ældste og de vanskeligste -- skal påvirkes og retledes, ikke gennem straf, men gennem opdragelse . „En domstol beskæftiger sig ikke med pædagogik,"siger Poul Billgren.

Det gør børneværnsudvalget som sådant heller ikke. Det beslutter, i hvilket omfang der skal træffes foranstaltninger overfor barnet. Tildeling af advarsel, beskikkelse af tilsyn, anbringelse uden for hjemmet m. m. Altså de samme funktioner som en domstol har. Pædagogikken begynder først, når bestemmelsen om disse foranstaltninger er truffet. Enten det er Børneværnsudvalg eller domstole, der træffer dem. Iøvrigt er forholdet jo det, at ved beslutning om en ikke tidsbestemt fjernelse skal en dommer være tilstede. (For København gælder særlige regler,)

En anden fejltagelse Poul Billgren — bevidst eller ubevidst — gør sig skyldig i, er, at han går ud fra som givet, at en børnedomstol skal være en juridisk domstol. Det er ikke absolut nødvendigt. Vi skal heller ikke strides om navnet. Børneråd eller børnenævn er for os underordnet. Men princippet må være, at ingen fjernelse af et barn fra sit hjem kan beslattes, uden at de beskyldninger mod barnet eller hjemmet, som begrunder ønsket eller kravet om en fjernelse, bliver gjort til genstand for en offentlig procedure ved en instans, der alene har med kendelsen at gøre. Ved en sådan instans skal barnet, forældrene, have ret til en valgt eller beskikket forsvarer (tredje person), ret til at føre vidner og ret til at vide, hvem der fører vidnesbyrd mod dem.

Dette er baggrunden for kravet om oprettelse af børnedomstole. Den nugældende ordning, hvor børneværnsudvalgene både indsamler „anklagematerialet" og afsiger „dommen", hvor forældrene ingen ret har til at føre vidner eller nogen sikkerhed for, at deres oplysninger eller synspunkter kommer til at spille den ringeste rolle ved sagens afgørelse, er naturligvis uegnet til at skabe tillid til børneværnsudvalgene; tværtimod skaber den utryghed og mistillid og har forlængst overlevet sig selv.

Vi er fuldt enige med Poul Billgren om, at det er en gennemgribende revision, en pædagogisk og økonomisk højnelse, en følelig niveauhævning, der i dag tiltrænges.

Alvar.

Trafikken

Ved De, at Halvdelen af de mange Mennesker, der dræbes eller såres i Trafikken, er Cyklister? „Større Færdselssikkerhed" oplyser, at i over 3000 Tilfælde var årsagen et Sammenstød med et Motorkøretøj, og at mange af disse 3000 Ulykker skyldtes, at Motorføreren ikke bemærkede Cyklisterne, når det var mørkt. Cyklist! Er Deres Katteøje i Orden? Og lyser Deres Lygte klart fremefter og til Siderne? Hvis ikke vil det være klogt at få begge Dele i Orden, ikke i Morgen, men i Dag. På Hospitalet er det for sent at fortryde.

Kristelig Forening for Børneforsorg

En Navneforandring.

„Kristelig Forening til Børns Redning" har ændret sit Navn til „Kristelig Forening for Børneforsorg". Navneforandringen begrundes med, at det nye Navn bedre end det gamle dækker Foreningens nuværende Virksomhed, idet denne i Løbet af de sidste fem år er udvidet til også at omfatte Børnehjem samt et Rådgivningsarbejde vedrørende Børn — og disse - sidste ikke udelukkende af en Art, som skal „reddes" i Ordets gængse Betydning. Hertil kommer, at man regner med, at Fremtiden mere end nogensinde vil bringe det forebyggende Arbejde på Dagsordenen indenfor dansk Børneforsorg.

1946

Forældrebladet januar 1946

Barnets Hus.

Landerupgaard.

Roskilde Hvile.

Nytår 1946. Harald Herdal.

To Breve - - - Alvar Westerberg.

Slangen blev uddrevet.

Hvem har mest Grund til Forargelse. Ellen Hørup.

Børns Menneskerettigheder. Kirsten Lauritsen.

Nytår 1946

Det blev altså fredens år, året 1945, fredens og befrielsens. Det længe ventede skete - er sket. Og det er allerede længe siden, det var i maj; der er sket meget siden da!

Hvad nu?

Den, der vil se frem, må se tilbage. De, der er bange for fremtiden, er også bange for fortiden! De vil helst, at den skal glemmes. De vil helst et evigt tusmørke, et mørke, hvor alle katte er grå og skarnsstreger kan ske i dølgsmål. Ved nytårstid samler man sine ønsker, embedsmændene her i landet, de i toppen, beder fromt til, at alt må gå videre i den gamle skure. Deres håb er ikke helt hen i vejret. Det er bemærkelsesværdigt, hvor disse embedsmænd, der under besættelsen var så forsigtige, så usikre, nu atter er sikre og tør. Det var en slem storm, de kom ud i, men de har redet den af, de klarede sig, ikke mange blæste omkuld. Mens man ellers har indtrykket af en befolkning delt i to grupper, de skuffede - de, der virkelig havde ventet udrensning, et nyt og frit Danmark, dom over landsforrædere og værnemagere, og de, der ligeglade nu er tilfredse med, at det hele slæber sig videre som før, må der i embedskredse herske den store befrielse: vi slap, vi slap også denne gang. Vi blev siddende. Og nu - nu tår vi atter magten, samler os, og fortsætter som før. Da man var barn hørte man om zarens Rusland, hvor en millionbefolkning led under embedsmændenes åg; i zarens Rusland kunde der ske alt, embedsmændene var urørlige. I dag er det Danmark. Man ser sig om i verden og spørger: kan der være andre lande, der har det som vi? Og hører man så derom, læser ting, der sker, her og der ud over kloden kan man trøstigt tilføje: Lige sådan hos os! Vi er fulgt med. I den retning er vi ikke bagefter!

Måske er vi en smule foran. Andre steder er der dog ryddet lidt mere op, også i toppen; hos os er der ikke sket noget, ikke endnu da. Visse røster vil sige: Det kommer, vent bare! Men vi har snart ventet længe, håbet er ikke stort.

Efter befrielsen fulgte utroligt hurtigt skuffelsen, med skuffelsen fulgte ligegyldigheden, sikkert ledet af pressen, der behændigt, hastigt fandt sin gamle tone frem, dyssede folk i søvn igen, dette der i dag er pressens sande opgave.

„Den frie presse” - en sådan findes verden over, men den er altid „friest” i det land man lever i, fortsætter som om intet var sket, som om der aldrig havde været en illegal presse; og „den frie presse”, der altid udtrykker „den offentlige mening” (den ønskede offentlige mening, den offentlige mening magthaverne ønsker!), løfter nu igen sin beskyttende hånd over dem, der skal beskyttes. Og hvem det er, ved ethvert almindeligt menneske: det er altid „de store”. Intet gammelt ordsprog er så sandt og fuldt af liv som det om de store tyve man lader gå, mens man hænger de små!

Man talte under besættelsen om en ild, der brændte. Nu er det sandelig lunkenheden, der er flammer i, hvis ellers det lunkne kan flamme. Hvis ilden brænder er det dér, hvor den kan holdes nede. Og det blir den. Den må samle sig ny glød, ny næring til ny ild. Denne gang er der strøet aske på. Men det kan jo som bekendt ulme godt under asken, og en frisk vind kan få gløderne til at blusse op, bålet til at brænde. Som der stort set ikke er sket store forandringer noget sted, slet ikke de ventede, er der heller ikke inden for børneforsorgen sket nogen ændring, de samme embedsmænd sidder der stadig, de fortsætter deres dårlige gerning i dølgsmål, og der er bare et eneste de frygter, det er, at nogen skal kaste kritikens ækle søgelys på dem, så deres ansigter ses, disse ansigter, der røber dem og vidner om deres gerninger. Men fortsætter de øvrige i dette land ved det gamle, kan vi andre jo også gøre det, og i det nye år vil vi her i „Forældrebladet” fortsætte vor linje, vort arbejde, vor - så højt tiltrængte - kritik af børneforsorgen, skolen, de ansvarlige embedsmænd, kampen mod alt det, der visseligt er af det onde. Det er jo ikke over alt, at ilden er slukket, slet ikke. Når „Forældrebladet” vender sig til sine læsere og ønsker dem et godt nytår, understreger vi, at der er ikke een, men mindst to måder man kan forholde sig på overfor tyranner af enhver slags, man kan finde sig i dem, og man kan gøre oprør, det første er svaghedens og sløvhedens ideal, det andet de vågnes, de, der vil forbedringer, ændringer, de, der ikke vil finde sig i som det er. Det er slet ikke umuligt at forbedre, aldeles ikke, og det ved embedsmændene - og i dem er samlet under een hat alt det, der må bekæmpes! - de er ikke ligeglade med kritikken, de frygter den; og de, der frygter, er i virkeligheden svage og til at komme tillivs. Kampen for at tvinge embedsmændene til at forstå, at de er til for vores skyld, det almindelige menneskes skyld, og ikke omvendt, er ikke håbløs. Men der skal kæmpes. Man får aldrig noget gratis.

Harald Herdal.

2 Breve - -

Københavns Magistrats 3. Afdeling Børneværnet

Stormgade 18 - Postdistrikt V.

Den 7. Novbr. 1945.

Man skal herved meddele Dem, at Erling er blevet anbragt på Kostskole.

Man skal samtidig indskærpe Dem det tidligere Forbud mod at opsøge ham og brevveksle med ham og må foreholde Dem, at De såvel overfor Overpræsidiets som overfor Børneværnet har afgivet usandfærdige Oplysninger, idet De har foregivet, at De intet Kendskab havde til Erlings Opholdssted- efter at han var gået fra Landerupgaard³⁸, medens Sandheden var den, at De havde skaffet ham Ophold hos Bekendte og således har overtrådt Lov om offentlig Forsorg § 180.

P. B. V.

Sign. **R. E. Colding/I. Parkov.**

Den 17. November 1945.

Det meddeles Dem herved, at Børneværnet efter at Forsøget på Anbringelse af Erling på Kostskole er mislykkedes, har besluttet ikke at modsætte sig, at han tager Ophold hos Dem under Tilsyn af Overlæge Stürup.³⁹

I alle Spørgsmål vedrørende Erling bør der ske Henvendelse til Tilsynsværgeren.

P. B. V.

Sign. **R. E. Colding/I. Parkov.**

Sådan ser altså 2 breve ud, skrevet af Københavns børneværn med kun 10 dages mellemrum, til den samme mor, omhandlende det samme barn.

I Løbet af 10 dage ændrer kontorchef Colding sin stilling og går fra den ene Yderlighed til den anden. Den 7. november hed det anbringelse af barnet på en kostskole, forbud til moren om at opsøge ham, ja sågar at skrive til ham, tilligemed en tydelig trussel. Den 17. november hed det hjemgivelse af barnet, under tilsyn.

En så pludselig og voldsom forandring i opfattelsen af en sag må da være et tydeligt bevis for, at børneværnet er en institution, der lever og føler for de børn, det skal tage sig af. Et bevis for at børneværnet er parat til at ændre standpunkt, hvis det i første

38 Landerupgaard var en filial af opdragelsesanstalten Flakkebjerg.

39 Jan Sachs: Georg K. Stürup i Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., Gyldendal 1979-84.

Den gode læge : og andre fortællinger. / : Carl Madsen . Den Internationale Forening af Demokratiske Jurister, Den danske Afdeling, 1966.

Indhold

Den gode læge ; Retssikkerhed eller psykiatri? ; Mr. Stürup and his camp...

omgang har skønnet forkert eller forandringer indtræder, der begrundet en andet skøn.

Glæd jer I mødre og fædre, hvis børn mod jeres ønske og anerkendelse har henslæbt måske år på børneværnets anstalter på grund af et skøn, der nu har mulighed for at blive taget op til revision. Glæd jer I piger og drenge, der har grædt, sukke og sørget over adskillelsen fra jeres kære, fra jeres mor og far. Glæd jer alle I oprørske, som føler jer uretfærdigt behandlet, og som kun under tvang og prygl bøjede jer for overmagten, for et skøn, der fordømte jer til forvisning fra alt, hvad I elskede og holdt af. Alle I, der blev opdraget med had i jeres hjerter til det samfund og de mennesker, der skønnede, at "jeres placering udenfor samfundet var jeres vej til frelse eller - Golgatha.

Eller var det for tidligt? Var det måske slet ikke sådan, at børneværnet er parat til at gøre godt, hvad der tidligere kan være forbrudt? Var det ikke rigtigt, det de 2 breve fortalte os? Ja, lad os nu se lidt på baggrunden for den i sandhed opsigtsvækkende forskel på de 2 breve.

I 1930 blev moren gift, og i 1931 fik hun barnet. I 1939 fortalte manden hende, at han ikke brød sig om hende, og at han allerede længe havde haft en anden. Dagen efter blev hun indlagt på bispebjerg hospitals psykiatriske afdeling. I nogen tid var hun meget syg, og på dette tidspunkt søgte manden separation, og sagen blev behandlet, mens moren endnu lå på hospitalet. På basis af de lægeerklæringer, der var afgivet under hendes sygdom, blev der afsagt separationsdom i 1941, og faren fik forældremyndigheden. Han brød sig dog ikke om at få drengen, som derpå af børneværnet blev anbragt på et børnehjem på Bornholm. Siden har moren ført en fortvivlet kamp for at få sit barn tilbage, men stadig stødt på en mur af uvilje. Ja, fjendskabet gik så vidt, at børneværnet forbød hende både personlig og skriftlig at sætte sig i forbindelse med barnet, idet man påstod, at hun havde en skadelig (!) indflydelse på det, gjorde det nervøst og uimodtagelig for påvirkning og opdragelse. Skønt moren kunde fremvise et utal af anbefalinger og erklæringer, endogså fra de læger, der behandlede hende, som alle sagde god for hendes egenskaber som mor og opdrager, skønt barnet sygnede hen af længsel efter moren, havde børneværnet kun skuldertræk og forbud tilovers for hende. Der tog man nemlig kun hensyn til farens forklaringer. Han, der var årsag til morens sygdom, og som benyttede hendes sygdom til at få barnet fra hende, han var den eneste, børneværnet hørte på. Det blev barnets eget oprør, der til slut brød børneværnets modstand. Det var ikke kontorchef Colding, der ændrede opfattelse. Det var ikke kontorchef Coldings ønske at gøre godt, hvad der var forbrudt. Det var frygt. Frygt for det musikalske barns oprør, passive oprør, mod at lade sig uddanne, så længe han ikke var sammen med sin mor, der tvang Colding til det Tilbage tog, der foranledigede brev nummer 2. Efter 6 års adskillelse er mor og barn nu atter forenede. Det var ikke børneværnets gode vilje og forståelse, der førte til dette resultat. Det var et barns kærlighed til dets mor, en mors kærlighed til hendes barn, der efter 4 års ved-

holdende og bitter strid overvandt børneværnets uvilje mod at ændre en engang truffen beslutning.

Sådan var historien om de 2 breve, skrevet af Københavns børneværn med kun 10 dages mellemrum, til den samme mor, omhandlende det samme barn.

Alvar.

Harald Herdal:

SKAM

*Sommeraften, huse i landsbyen, stilhed,
og en lille dreng der tumler ud 'af en dør
med bar mave og ende.*

*Han stirrer måbende mod den røde sol
og blir strax kaldt ind af en vred stemme,
skældt ud så det skingr er lydt
og får klo, så det høres, græder.*

*Derefter viser hans mor sig i døren,
skottende over til mig, herren
der sidder i en liggestol,
om jeg har hørt, at drengen fik sin straf.
Hun råber endnu engang: Skam dig!*

*Og han græder, han mærker endnu slagene,
og skal skamme sig.
Og måske vil skamfølelsen
brænde sig ind i ham,
angsten for det nøgne vil pine ham,
længsler og lyster vil opstå i ham,
men han vil tro, at de ikke er naturlige,
og skamme sig,
tro at der er noget i vejen med ham,
hvordan . . . som lille engang . . . hvad var det?
men lian fik klø og skulle skamme sig . . .*

*Besynderlige verden,
hvor mennesker ikke skammer sig
over det, de burde skamme sig over!*

Slangen blev uddrevet

I Børnesagens Tidende for 15. November er der Jubilæum med dertil hørende Lov og Pris af Jubilaren. Det er Barnets Hus⁴⁰, der fylder 25. Der er ingen Tvivl om, at de Mennesker, der oprettede det Hus, var fulde af Kærlighed og Forståelse for Børn: Fru Margrethe Nielsen og Vilhelm Rasmussen. De gjorde Barnets Hus til den »åbne Dør i Storbyens Børneforsorg«, som man har kaldt det. De tog imod Børnene, når Moderen var syg, fortvivlet, arresteret - uden at spørge. De leverede dem tilbage, når Hjemmet var i Orden igen uden Børneværnets endeløse Tovtrækkeri.

Der er heller ingen Tvivl om, at Forstanderparret, som nu sidder der, leder Barnets Hus sådan som Meningen var fra Begyndelsen. Jeg ved det af Erfaring. Jeg har engang sendt to Børn derud, som måtte anbringes og anbringes straks, og som trods Pladsmanglen blev modtaget. Jeg har fået en Beskrivelse af, hvordan Ungerne hang i Forstanderens Frakkeskøder og råbte og skreg på ham. Begge Dele er umiskendelige Tegn på, at Forholdet er, som det skal være.

Men har der da aldrig været en Slange i dette Paradis. Jo, desværre. Jeg må tænke på den gamle Historie fra en af de værste af Børneforsorgens Anstalter, Roskilde Hvile . Det var om en Lærer, der hver Dag havde en eller anden Dreng i Kikkerten, som han ved den mindste Anledning faldt over, trak i Ørene, tog ham med begge Hænder i Kværken og løftede ham op, ruskede ham og kastede ham fra sig. En Dag havde han Kig på en tolvårs Dreng, der i sin lille Have havde en Kæmpe af en Solsikke. Den ligefrem lyste, syntes han, og han så til den flere Gange om Dagen. Da den var blevet så høj, at han kunde stå under den, stivede han den af med en Stang. Da Læreren havde givet ham den sædvanlige Omgang, som Drengene kaldte Hejsebolle og Kværkesuppe, beordrede han ham ned i den lille Have, hvor Solsikken stod og lyste. „Riv den op,“ lød Ordren, og Drengen måtte lystre. Denne Mand kom fra Roskilde Hvile til Barnets Hus som Forstander. Han blev der halvandet år, så blev han afskediget som uegnet til at have med Børn at gøre.

Hvem har mest Grund til *Forargelse*?

Skoleinspektør ved Katrinedalsskolen Inger Merete Nordentoft skal være Moder. Når hun har født sit Barn, er det hendes Agt at fortsætte sin Virksomhed ved Skolen. I. M. N. har en god Stilling, som vilde tillade hende at sørge godt for det. Hun er anset som Pædagog (og har skrevet en udmærket Pjece om Opdragelse til Demokrati)⁴¹. Så skulde man tro, at den sociale Side af den Sag måtte være i Orden. Men der tager man fejl, for Skoleinspektøren ønsker nok at få et Barn, men hun ønsker ikke at leve i Ægteskab. Det er vel noget hun selv bestemmer. Der er ingen Lov, der forbyder at få Børn udenfor Ægteskab. Nej, men der er noget, der hedder konventionel Moral,

40 Barnets hus: et børnehjem i Rødovre.

41 Udkommet i 1944.

og er der noget, der kan lave Røre i Andedammen, så er det, at der rokkes ved den. Ud farer Kleresiet i Kjole og Krave og forsikrer, at Moralen er i Fare, hvis en ugift Skoleinspektør, der er Hunkøn, har et Barn. Kun 3 Præster protesterer mod denne Aktion på Standens Vegne. 26 af I. M. N.s Kolleger, alle af Hankøn, løfter Pegefingeren og slutter sig til Præsteskabet. Lærerstanden, Forældrene, Pressen, hele Landet er delt i to Lejre, for eller imod I. M. N.

Alt det Postyr kunde Skoleinspektøren have undgået, hvis hun havde ansøgt om en Orlov af Helbredshensyn og var vendt tilbage med et Plejebarn. Når hun ikke gjorde det, var det, fordi hun foretrak at gå åbent og ærligt til Værks, og fordi det vilde gavne de Kvinder, der efter hende kommer i samme Situation. Moralen var altså på I. M. N.s Side. Mange udmærkede Forsvarere har hun da også haft. Blandt dem Prof. Helweg⁴² i „Politiken“ d. 19. Dec. Han slår fast, at Skillelinjen i den seksuelle Moral ikke ligger mellem Ægteskab eller Ikke-Ægteskab, men mellem Ansvarsløshed og Ansvarsbevidsthed. Begge Dele kan findes både i og udenfor Ægteskabet. „Det at sætte et Barn i Verden er en alvorlig Sag, det kræver Rejsning og Ansvarsbevidsthed“. Frihed under Ansvar, som Ibsen udtrykker det.⁴³

Man kan i et og alt være enig med Prof. Helweg - teoretisk set. Til de mange ugifte Kvinder, der er kommet til ham og har ønsket deres Svangerskab afbrudt, fordi de bliver kompromitterede og mister deres Stilling, taler han smukke og manende Ord om „at rejse Hovedet og tage deres Ansvar“. Om „at glæde sig over det Barn, der er Frugten af deres Kærlighed, se et Livsindhold i det og ikke en Forbandelse“. Og han forsikrer dem, at de „ved ærligt og frimodigt at vedkende sig deres Barn vilde aftvinge andre Respekt og Agtelse, og at ingen vilde se ned på dem. Det Professoren her lover de ugifte Mødre som Belønning for at rejse Hovedet og tage Ansvaret, kan han i de fleste Tilfælde ikke stå inde for. Under alle Omstændigheder kan hans Appel kun rettes til de Bemidlede. (Og det er vel også nærmest dem hans Klientel hører til).

Men lad os tænke os den lille 17—18-årige Pige fra et fattigt Hjem med 2 Værelser og mange Børn, der har haft en Ven at „gå med“, men ingen Steder at gå hen med ham. Som måske månedsvis har måttet få og give de Kærtegn, som for begge Parter er Udtryk for deres Kærlighed, på Trappeopgange eller i Kældere. Ender den Historie ikke godt, hvad mon så den lille Stakkel med de 40—50 Kr. om Ugen i en Bagerforretning vilde sige til Professorens smukke Ord om at rejse Hovedet, tage Ansvaret? Vedkende sig Barnet er hun nok nødt til, men nogen Respekt i den Anledning venter der hende næppe. Moralen i vort patriarkalske Samfund er nu engang Mændenes Værk. Og de 4 Kr. om Ugen, som Steinckes Socialreform belønner den ugifte Moder med, skal heller ikke skaffe hende noget af den Agtelse, som i et kapitalistisk Samfund er uløselig

42 Ib Ostenfeld, Max Schmidt: Hjalmar Helweg i Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., Gyldendal 1979-84.

43 I skuespillet Fruen fra Havet 1886.

knyttet til Pengene. Så det bliver nok ikke så let at få hende til at se på „Frugten af hendes Kærlighed som et Livsindhold" og ikke som en „Forbandelse".

Ellen Hørup.

Børns Menneskerettigheder

Fra Fru Skibsreder Lauritsen har vi modtaget følgende:

Hvis det ikke er for ubeskedent, vil også jeg gerne have Lov til at fremkomme med nogle Bemærkninger i den stående Diskussion mellem Karen Blicher Dam og Karen Blicher Dam om mit Syn på Flygtningespørgsmålet og Børneforsorgen herhjemme.

I et Indlæg, som ved en Fejltagelse ikke kom med i sidste Nummer af Forældrebladet, gjorde jeg nærmere Rede for mit Standpunkt og de Forsøg, jeg hidtil har gjort for at bidrage til, at de skandaløse Forhold, mange danske Børn må leve i, bliver forbedret.

Af Pladshensyn vil jeg i dette Forældreblad blot sige dette: Børneforsorgsproblemet kan kun løses forsvarligt gennem Lovgivningen og de kommunale Råd. Når mange danske Børn lever i så elendige Kår, skyldes det, at vi Vælgere ikke har valgt Mennesker med tilstrækkelig stor Interesse for Børnenes Sag ind i Rigsdag og Råd. Derfor må vi, der ønsker at gøre en Indsats til Fordel for Børnene, arbejde for, at de rette Mænd og — ikke mindst — Kvinder bliver valgt. Da det er min Overbevisning, at Kvinderne i særlig Grad har Hjerte for Børnene, gik jeg ind i »Folkevirke«⁴⁴, som arbejder for at fremme Kvindernes politiske Interesse og medvirke til, at flere Kvinder får Plads i de Råd, der afgør, hvor meget der skal gøres for at sikre de dårligst stillede i Samfundet de elementæreste Menneskerettigheder, såsom Mad, Varme og Tag over Hovedet.

Indtil vi ad Lovgivningens Vej er nået så vidt, må vi nøjes med gennem privat Initiativ at lappe de værste Huller, og hvis Karen Blicher Dam havde haft nøjere Tilknytning til de Institutioner, der gør et Arbejde for at hjælpe Børnene, f. Eks. Mødrehjælpen⁴⁵, Menighedsbørnehaverne⁴⁶, Børneringen⁴⁷ og Danske Kvinders Samfundstjeneste⁴⁸,

44 Etableret 1944. En bevægelse med en historie kan ikke væltes - om betydningen af Folkevirkes arkiv. / : Birgitte Possing. Folkevirke, 2010:4.

45 Grundlagt 1924 som en sammenslutning af Foreningen for ulykkeligt stillede Mødre (oprettet 1905) og Foreningen for enligstillede nødlidende Kvinder med Børn (fra 1906). I 1939 blev Mødrehjælpsloven indført, og dermed blev Mødrehjælpen en del af det offentlige system. Der blev oprettet 14 mødrehjælpsinstitutioner, og målgruppen blev udvidet til også at omfatte gifte kvinder.

46 Oprettet 1915 som: De samarbejdende Menighedsbørnehaver.

47 Børneringen blev stiftet i 1941.

48 Uddrag af større opslag i Dansk Husmoderleksikon 1951:

Danske Kvinders Samfundstjeneste, stiftet 20/5 1940 under Danske Kvinders Nationalraad som en naturlig Reaktion mod den tyske Besættelse, idet danske Kvinder i Samling ønskede at gøre et Arbejde for at værne Landets kulturelle og materielle Værdier, og samtidig paatage sig Opgaver, der maatte opstaa i Forbindelse med de vanskelige Forhold, f. Eks. Indsamling af hvide Klude til Vat, Indsamling af Spild- og Vildfrugt, der ved frivillig Hjælp er kogt til Marmelade til gratis Uddeling til mindrebemidlede Familier, Tøjindsamlinger, Indsamling af Grønsager, Bespisning

vilde hun, inden hun skrev sin første Artikel have vidst, at jeg ikke blot i Teorien fordømmer vor Børneforsorg, men også i Praksis har prøvet at hjælpe vore egne. Derfor kan jeg med Sindsro bære den Vrede, der nu vises mig, fordi jeg mener, at vi Danske bør være gode imod alle Børn - uanset Nationalitet - og derfor også forsøge at gøre Livet lidt lysere for de så hårdt ramte tyske Flygtningebørn.

Kirsten Lauritsen.

af Børn under den skolepligtige Alder, Byttecentraler for Børnetøj o. s. v. Desuden driver Danske Kvinders Samfundstjeneste som Beskæftigelsesforanstaltning i København og adskillige Steder i Provinsen Omsyningscentraler og Husmoderafløsning. I København findes 6 Omsyningscentraler, hvor Husmødrene kan aflevere gammelt Tøj og faa det omsyet til brugbare Beklædningsgenstande; der beskæftiges her over 300 Syersker, og fra Husmoderafløsningen udsendes ca. 400 Hjælpere til mindrebemidlede, sygdomsramte Hjem. Eksempelvis skal nævnes, at Samfundstjenesten i Sommeren 1944 fremstillede 214 000 kg Marmelade paa i alt 347 Kogesteder rundt i Landet. Indsamlingen af Grønsager til Uddeling i København indbragte samme Aar 286 000 kg.

Forældrebladet februar 1946
Statsungdomshjemmet Prøven.
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Hvor længe skal Mishandlingerne forsætte Alvar Westerberg.
Pænt Barn. Halfdan Rasmussen.
For vor Samvittigheds skyld. Harald Herdal.

Hvor længe skal Mishandlingerne *fortsætte*

Det er ikke første gang, Forældrebladet rejser dette spørgsmål. Gang på gang har vi her i bladet fremdraget eksempler på, hvordan børn og unge, der var undergivet samfundets varetægt og forsorg, forsvarsløst var prigsivet uligevægtige „opdrage-re"s råheder og mishandlinger. Når de vovede at kny, fik de ofte en tillægsstraf på flere måneders indespærring. En af de uhyggeligste af den slags „pædagoger" er gartner Larsen på statsungdomshjemmet „Prøven". Skønt utallige klager over ham er tilgået overinspektionen for børneforsorgen - trods flere anmeldelser til politimyndighederne for vold og legemsbeskadigelse af børn, der var undergivet hans opsig, er han stadig på fri fod. Og, hvad værre er: han er fremdeles gartner på statsungdomshjemmet „Prøven", hvor han kan fortsætte sin velsignelsesrige virksomhed, der i væsentlig grad består i at uddele lussinger, slag, spark og ukvemsord til de på anstalten tvangsanbragte børn. Gartner Larsen og „Prøven" er dog ikke noget isoleret tilfælde indenfor forsorgen. Mindst lige så uhyggelige er forholdene på åndssvageanstalten „Ebberødgård". Om muligt værre. Her drejer det sig ovenikøbet om mennesker, hvis klager har endnu mindre mulighed for at blive hørt.s

De, der anbringes på „Ebberødgård", enten det er børn eller voksne, er mere eller mindre tilbage i åndelig udvikling og har som følge deraf større krav på overbærenhed og forståelse end normalt begavede. Man skulde jo derfor antage, at samfundet sørgede for, at de folk, man betroede omsorgen for de ulykkelige, var højt kvalificerede mennesker, der forstod det ansvar, de påtog sig sammen med gerningen. I al fald havde man lov at vente, at den ansvarlige ledelse indså betydningen af anstaltens virksomhed, der dels går ud på at behandle patienterne ordentligt og dels at gøre dem egnede til at klare sig udenfor anstalten. Ingen af delene er desværre tilfældet. Den øverste leder er overlæge Schwalbe-Hansen. Man har vist lov til at tvivle på, at netop han er egnet til så ansvarsfuld en gerning. I denne forbindelse skal vi blot henvise til, at han under besættelsen ikke undså sig for at søge samarbejde med de tyske myndigheder. Måske dette er forklaringen på nedennævnte tildragelse, som for nylig fandt sted på „Ebberødgård":

Funktionær sparker med sine træsko en 10årig dreng

Mandag den 17. december opholdt nogle drenge sig i „radiostuen". Et par af dem kom op at nappes. Det gør drenge jo så ofte. Men plejer Engholm, der var tilstede, syntes

ikke om det. I stedet for nu roligt at skille drengene sparkede han den ene af dem med sine træsko. De følgende dage måtte denne dreng holde sengen, og hans knæ blev behandlet med varme omslag. Efter hvad drengen selv forklarer, har plejeren, Engholm, overfor plejemoren, frk. Jørgensen, erkendt at have sparket den 10-årige dreng. Den 23. december fik drengen lov til at rejse hjem på juleferie. Han fortalte naturligvis straks forældrene, hvad der var sket, hvorefter han omgående blev bragt til undersøgelse hos læge Viggo Holm, der udfærdigede følgende attest:

Undertegnede Læge har D. D. undersøgt den 10-årige Dreng. Ved Undersøgelsen fandtes foran på højre Knæ en barnehåndflad, stor rød, meget øm Hævelse som Udtryk for en Betændelse - vistnok i den her liggende Slimsæk. Drengen angav, at han for ca. 14 Dage siden fik et Spark på Knæet. Der kom straks Hævelse og Blodudtrædning og om Aftenen stærke Smerter. Smerterne og Ømheden har holdt sig siden. Under Forudsætning af disse Oplysningers Rigtighed må det betragtes som sandsynligt, at Betændelsen er opstået i den efter Slaget opståede Blødning.

Hvad rager det Dem

Forældrebladet, der fik forelagt disse oplysninger og lægeerklæringen, søgte omgående telefonisk forbindelse med overlæge Schwalbe-Hansen og bad om nærmere oplysninger, eventuelt anstaltens forklaring. Vi gik ud fra, at sygejournalerne måtte indeholde noget om(behandlingen af drengens knæ. Vi må dog indrømme, at vi gjorde os skyldige i en navneforveksling, idet vi i stedet for Engholm angav plejerens navn som Enghøj. På sin sædvanlige hovne facon svarede overlægen på vor forespørgsel, om han havde kendskab til, at drengen var blevet sparket af plejeren: „Det kan jeg ikke tro, vi har slet ingen plejer, der hedder Enghøj". Han lovede dog at undersøge sagen, men da vi anmodede om at blive underrettet om resultatet af undersøgelse, svarede han affejende: „Hvad rager det dog Dem!"

Vi kan forsikre overlægen, at det i høj grad „rager" os. Det angår ethvert hæderligt menneske her ilandet, at børn mishandles. Såfremt en far begik en lignende forbrydelse, vilde hele lovens apparat træde i funktion. Og med rette. Barnemishandlere vil vi ikke finde os i. Samfundet har pligt til at beskytte dem, der ikke kan forsvare sig selv.

Hvor længe skal vi tåle mishandlingerne på anstalterne?

Alvar.

Pænt Barn

Af Halfdan Rasmussen

Min verden er en kravlegård,
hvor alt er holdt i lyseblåt.
De voksne standser udenfor
og syns jeg har det godt.

De kigger ned med „nejdada“
og „bøh“ og „buh“ og „dikkedik“.
Jeg sidder blot og tænker:
hvilken mærkelig musik!

De voksne putter dumme ting
imellem tremmerne og glor
og fylder mig med vælling
og de mærkeligste ord.

Men jeg vil helre udenfor
og stolpre rundt og lave spæn
istedetfor at sidde her
og være rar og pæn.

Men får jeg lov at komme ud
(De pæne ting, oh, lad dem stå!)
så blir jeg puttet ind igen
og får en sele på.

For jeg må ikke røre no'et
og hive ting og bøger frem.
Min verden er et borgerligt
mahognimøbelhjem.

Så sidder jeg bag tremmerne
og er så pæn som de vil ha'.
(Et dukkebarn. En skødehund
til „fy“ og nådada".)

Men når engang jeg bliver stor,
så vil jeg bare blæse på
de voksnes store kravlegård
og alle livets små.

Halfdan Rasmussen.

Harald Herdal

For vor Samvittigheds Skyld

Med alarmerende overskrift: „*katastrofale forhold for Danmarks åndssvage*“ bragte Politiken kort før jul en artikel om „sammenstuvninger på åndssvageanstalterne og rystende tragedier i hjem, hvor der er åndssvage børn“, En „række rystende kendsgerninger“, pladsmangel på anstalterne, udenfor i hundredevis der trænger til at komme der, virkelig trænger, virkelig syge, men som må blive hvor de er og være hjem og pårørende en byrde og et besvær.

Alt sammen er det rigtigt. Det indrømmer ikke blot en socialinspektør fra Randers. Selve særforsoegsdirektør hr. Leuning indrømmer, at de omtalte forhold med „et mildt udtryk er pinende gale“. Alt, hvad der er anført i artiklen, er „desværre fuldkommen rigtigt“, siger han.

Med et slag viser det sig da, at de anker og den kritik, der fra forskellig side er rejst atter og atter, ikke mindst mod forholdene på åndssvageanstalterne og for de ånds-

svage, ikke er helt hen i været. Det kan et øjeblik overraske en smule. Ikke at kritikken har sin berettigelse. Men at det indrømmes.

Forklaringen er dog omgående — og så er alt ved det gamle igen. Der skal blot bygges flere åndssvageanstalter, så går det. Problemet er egentlig slet ikke andet end hvornår, man kan komme i gang med byggeriet. Fra forsorgens side håber man fromt på, at det må ske snart. Og er forberedt på at det vil vare længe. Et er sikkert: imens må det være, som det er.

Er der da ingen anden udvej, en øjeblikkelig hjælp?

Det er der! Den kan tilmed realiseres omgående, og sikkert med et godt resultat for alle parter. Skulde derfor hr. Leuning og andre ansvarlige virkelig ikke kende denne udvej, gøres der opmærksom på den her. De er da afskåret fra siden at kunne forsvare sig med, at dette ikke var faldet dem ind. Der kan — når forholdene er så katastrofale — gøres det, der naturligvis burde gøres alligevel, men nu endnu mere påkrævet: en grundig, alvorlig og samvittighedsfuld undersøgelse af dem der i dag befinder sig på anstalterne.

Med det for øje selvfølgelig, at undersøge hvor mange af disse, der ikke behøver at være der; hvor mange der meget vel kunde være udenfor anstalterne, hjemme hos forældre og pårørende, der ofte gerne vil ha dem, men forgæves søger for at få dem ud; hvor mange der kunde anbringes ude i livet og meget vel klare sig. Der vilde da skaffes plads — og sikkert god plads til de virkelig trængende, de virkelig syge, når alle de, der nu unødigt tilbageholdes på anstalterne, kom fri!

Gang på gang er der rettet den anklage mod anstalterne, at er man først kommet derind, slippes man kun nødt ud, ens helbredstilstand uanset. Ligeledes hævdes det, at mange holdes tilbage blot af den grund, at de er billig arbejdskraft. Det sidste turde der være noget om. Lønnen, der udbetales arbejdende patienter, skal variere fra 1,25 til 2 kroner pr. — måned. Hvis dette virkelig er rigtigt, begriber man jo på sin vis, at anstalterne holder fast på en så billig og ofte meget nyttig arbejdskraft. Man vægrer sig vedat tro, at et sådant system kan opretholdes. Men kun et øjeblik — så mindes man så meget andet utroligt, der finder sted — og undres ikke mere. Der er folk, der vil tro, at forsorg betyder om end blot kun noget! i retning af omsorg. Det er naivt. På den anden side er det måske selv indenfor den nuværende forsorg lidt for groft at udbytte mere eller mindre forsvarsløse mennesker og misbruge deres arbejdskraft.

Men — en anstalt som Ebberødgård (som vi i en kommende artikel vil beskæftige os nærmere med) besidder et stort jordareal, der dyrkes. Der er til og med tale om nye jordindkøb. Og altså brug for en stor arbejdsstyrke. At denne anstalt er varsom med at slippe nogen ud, der først er kommet ind, deres helbredstilstand uanset, er på sin

vis forståeligt. Det er jo direkte tab af billig arbejdskraft. Nu er der i den forbindelse indvendt, at samme arbejdskraft såmænd slet ikke er så meget bevendt, ja, at den ofte er dårlig, at mange arbejder langsomt, ja ligefrem er dovne. Man tænke sig: man tillader at klage over denne arbejdskraft! Det må håbes, at det er med rette. Hvorfor i al verden skulde patienterne dog lægge nogen som helst interesse for dagen for et arbejde, de får så uanstændigt betalt! Det manglede dog bare! Vil man opnå noget i den retning, er den første betingelse, at man betaler ordentlig.

Men ydermere: ikke blot tvinger man disse mennesker til at arbejde for en ussel løn — man anklager dem bagefter for at være sløve. Det siger sig selv, at mennesker, der må arbejde på så elendige vilkår, sløves. Hvorefter anstalterne — der selv ene og alene bærer skylden for dette — kommer og siger, med en ret de selv har skaffet sig, at nu er pågældende — med hvis egentlige sygdom og åndssvaghed det måske og meget ofte er så som så — så sløve, at de er ganske uskikkede til at komme ud! Ja, de er kun egnede til videre misbrug indenfor anstalterne.

Alt dette kan der rades bod på nu, hvor pladsmangelen indenfor er katastrofal, og hvor de ventende skarer udenfor er store. Kun de anbragte på anstalterne der virkelig trænger til at være der. De øvrige ud. En virkelig udrensning. Men vil man dette? Gør man det?

I de nævnte avisudtalelser brugte hr. Leuning det udtryk „for vor samvittigheds skyld“. Det lyder et øjeblik af noget. Og dog. Samvittigheden er netop et løst begreb, som altfor ofte anvendes — for eksempel til en avisudtalelse, hvor folk skal ha lidt pænt. At høre en særforsorgsdirektør tale om samvittighed — det er da, ja det er da beroligende.

Men er det mere?

Forholdene indenfor åndssvageforsorgen er katastrofale. Det er imidlertid slet ikke umuligt at forbedre dem. Det kan til og med gøres omgående. Men gør man det? Vil man indenfor forsorgen noget bedre? Noget til fordel for alle .parter, først og fremmest de virkelig syge, først og fremmest de der unødigt holdes tilbage på anstalterne — men også til fordel for de ansvarlige ledere af åndssvageforsorgen, der sandelig godt kan trænge til at komme til at stå i et lidt bedre Lys.

Harald Herdal.

Forældrebladet marts 1946
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgaard.
Han faldt dog. Harald Herdal.
Forkalkning. Thune Gade.

FORÆLDREBLADET

Udgivet af Ellen Herup

4. AARGANG · NR. 3

Marts 1946

PRIS 30 Øre

i Provinsen 35 Øre

Han faldt dog *af Harald Herdal*

Det var i sin tid meget svært at lide storbedrageren Alberti. Rygtene om hans bedragerier tog til og var mange — men de egentlige beviser — de dokumentable — var det meget vanskeligt at få fat i. Det er et eller andet sted fortalt, hvordan mænd som Edvard Brandes og Borgbjerg maatte vove sig ud i beskyldninger mod ham, de faktisk ikke kunde staa ved i første omgang, men som naturligvis siden viste sig at være rigtige nok. Saa var der paa den anden side en I. C. Christensen til — til det sidste og yderste at holde haanden over

Næ, ser De, kære hr. kollega, den egentlige forfækt er, at videnskaben staaer til raadsløshed for de første klassers patienter, mens de tredje klassers patienter staaer til raadsløshed for videnskaben.

mende har man ikke ikke bare været aandræget, men ogsaa kværlantisk. Hvad sker der saa? Hvad siger overlegen, dr. Schwalbe-Hansen, naar han — der vel har det egentlige ansvar — hører dette? Læsere af „Forældrebladet“ sidste nummer vil maaske tro, at han siger „Hvad rager det mig?“ — Nej, nej, det siger han ialfald ikke, hvad han saa tænker. — Næ, det siger, at han svarede: „Naa, ja, saa er vi en original mindre.“ — Dette er

bare en historie fra Ebberødgaard. Men

Man er begyndt at tale saa meget om demokrati igen

Han faldt dog af Harald Herdal

Det var i sin tid meget svært at fælde storbedrageren Alberti. Rygterne om hans bedragerier tog til og var mange — men de egentlige beviser — de dokumentable — var det meget vanskeligt at få fat i. Det er et eller andet sted fortalt, hvordan mænd som Edvard Brandes og Borgbjerg måtte vove sig ud i beskyldninger mod ham, de faktisk ikke kunde stå ved — i første omgang, men som naturligvis siden viste sig at være rigtige nok. Så var der på den anden side en I. C. Christensen til — til det sidste og yderste at holde hånden over Svindleren og sige god for ham.

Når kritikken over visse forhold på vore åndssvageanstalter kommer til orde (fortrinsvis her i bladet, den demokratiske og nu så frie danske presse er mere mådeholden!), så er der visse ting, der minder stærkt om ovenstående. Det er — da disse anstalter jo er lukkede, og papirerne vedrørende patienterne hemmelige — svært at komme med de sidste beviser. Og der er nok af I. C. Christensen'er til at holde hånden beskyttende over dem, der er ude for kritik og angreb.

Fra Ebberødgård fortælles følgende: Det indberettes — som det naturligvis bør og skal — flere gange til rette vedkommende, at en patient er syg. Der svares hver gang, at det går nok. Andet sker der ikke. Ja, det er nu ikke helt rigtigt, for patienten dør. Vedkommende har måske ikke bare været åndssvag, men også kværulantisk. Hvad sker der så? Hvad siger overlægen, dr. Schwalbe-Hansen, når han — der vel har det egentlige ansvar — hører dette? Læsere af „Forældrebladet“ s sidste nummer vil måske tro, at han siger „Hvad rager det mig?“ Nej, nej, det siger han i alfald ikke, hvad han så tænker. — Næ, det siges, at han svarede: „Nå, ja, så er vi en original mindre.“ Dette er bare en historie fra Ebberødgård. Men . . .

Man er begyndt at tale så meget om demokrati igen (om den, der ikke blot bekender sig til demokratiet, men handler derefter — og om dem, man mener ikke gør det). Demokrati i dette tilfælde betyder, at kommer denne lille historie de øverste instanser for øre eller øje (og det gør den), så undersøger man, om der er noget sandt i den — og man lader sig ikke nøje med hastige afvisninger og viftende med hænderne, at dette naturligvis er det rene vås o. s. v. Jamen, betyder det da så meget, hvis det er sandt? Det er nøjagtigt, som man tager det, — som man har sindelag, menneskelighed, retfærdighedsfølelse og frem for alt i god forstand medfølelse med andre mennesker og især med dem, der fra naturens hånd står svagere i livet end vi andre. Patienterne på Ebberødgård er også mennesker. At en sådan sætning overhovedet skrives, røber uhyre; for man har gang på gang det beskidte indtryk, at de netop ikke behandles som mennesker.

Patienterne på Ebberødgård og andre åndssvageanstalter er mennesker, der har far og mor og søskende og familie. Og for disse er de ikke „originaler“, hvad de så fejler.

Og en læge, der siges at bruge den slags betegnelser om de patienter, der er betroede ham — ufrivilligt betroede ham, fordi han nu er embedsmand dér, en sådan læge vil i et virkelig demokratisk samfund være fjernet, såfremt han ikke kan gøre rede for en bedre indstilling overfor de patienter, det er hans pligt (derfor lønnes han) at tage sig af, søge at helbrede, beskytte, værne — med et ord øve al den omsorg overfor, som overhovedet er muligt. De er anbragte på denne anstalt, fordi de ikke kan være hjemme (der tales her om de patienter — de findes jo dog — som med rette er anbragte på Ebberødgård og andre steder, ikke om dem, der er der uden grund, som billig arbejdskraft o. s. v.) — de er anbragte, fordi de trænger til særlig pleje og omsorg; de er svagt stillede i tilværelsen, det er samfundets pligt at hjælpe dem det, det kan. I virkeligheden drejer al kritikken af den offentlige forsorg sig om dette kernepunkt: bliver mennesker, der på den ene eller anden måde er under offentlig forsorg, behandlede forsvarligt, som mennesker?

Hvorledes skal i øvrigt tonen herefter blive på en anstalt, hvis øverste bruger den slags udtryk?

Jeg for min del har i sin tid fået hjælpekasseunderstøttelse og siden fattighjælp og kan derfor tale med om de ting. Jeg ved af egen erfaring, hvordan den forsorg er, hvordan man da blev behandlet som et udskud, et udartet menneske, som ikke den sølleste yngste kontorist i magistraten hade grund til andet end at behandle uforskammet. Jeg har desværre ingen som helst grund til at tro, at dette forhold er blevet bedre siden dengang. Jeg har meget stærke grunde til at tro, at det er det samme. Og jeg er derfor ikke sikker på, at historien fra Ebberødgård ikke skulle ha noget på sig. En mand, der i en anden sag bruger udtrykket „Hvad rager det Dem“, røber jo ikke blot sig selv, sit væsen, sin karakter, sin uegnethed til at besidde et embede, han røber en uligevægtighed, der ikke lover godt for de patienter, der forsvarsløse, med mere eller mindre tvang, sygdommens eller samfundets, er undergivet ham.

Jeg ser ikke noget „kværlantisk“ i et brev, jeg skal citere en smule af, heller ikke, at det er „uligevægtigt“, men jeg læser med forståelse en mors meget beherskede ord om de forhold, hun har erfaret og set på Ebberødgård . . . „et indblik i den ligegyldighed og slendrian, der går i svang derude, når man f. eks. finder sit voksne barn liggende i timevis uden opsyn, hudløs og snavset og med en potte afføring under sengen, og efter henstilling til den vagthavende læge, der, trods vagthavende, ikke opholder sig på anstalten, bliver tiltalt f. eks.: „De forstår vel dansk?“ og lignende talemåder . . . så kan en moder jo nok få bitre tanker om lægen, som vi dog vel måtte forvente skulde kunne forstå, hvor svært det er for forældre at ha sit barn derude, og i sidste instans er det dog gennem vore stakkels børn, de herrer læger fortjener deres brød . . . ”

Om der kun eksisterede et eneste sådant brev fra en mor, der har et barn på en offentlig anstalt, burde det alene være nok til en grundig undersøgelse af forholdene. Men så

er der jo også følgende historie om overlægen, der for funktionærerne læste til og med en kritik af åndssvageforsorgen op, viste hvordan oppositionen var, og bad de tilstedeværende om at komme til ham, hvis de havde noget at beklage sig over. Da så et par plejeelever gik til ham og beklagede sig over en plejemor, med hvem samarbejdet var meget vanskeligt, fik de følgende svar: „Er De ikke tilfredse, kan De gå."

Sådan taler altid de, der ikke har deres hæderlighed og gode samvittighed i orden. De ordner det hele med diktatur, — embedsmændenes diktatur, dette diktatur, der er ved, at ta overhånd her i landet. Vi skal i følgende artikler vedblivende beskæftige os med ikke mindst forholdene på Ebberødgård idet vi godt ved, hvor svært det var at fælde Alberti. Vi sammenligner naturligvis ikke forsorgens embedsmænd med svindleren Alberti, men med symbolet, manden, det på grund af hans durkdrevenhed og vanskelighederne ved at fremskaffe beviser imod, var svær at komme tillivs. Også ham holdt andre embedsmænd hånden beskyttende over til det sidste. Men han faldt dog.

Harald Herdal.

Forkalkning af Thune Gade

Børneforsorg har desværre altid været et Problem, som man ikke har kunnet løse tilfredsstillende, hvorfor må Guderne vide, for mange små årsager med stor Virkning har længe været urimeligt lette at ændre, men se til om de ændres.

I Dag er Problemet større en nogensinde.

Krigens onde år har udklækket en Mængde unge Sjæle, der givetvis har fået et ganske forskudt Begreb om Retsbevidsthed og Samfundsmoral, hvor skulde de også få det rette Begreb om Tingene fra? Ældre nogenlunde befæstede Sjæle kan have svært ved at bibeholde deres Idéer om Samfundsmoral og Retsbevidsthed i denne Tid, hvor fremragende Jurister har een Mening og Dommere en anden, hvor de store slippes løs og de små bliver korsfæstede.

Denne kaotiske Stemning skyldes formentlig til dels den Kendsgerning, at Landet ganske mangler stærke Mænd, og et Utal af svage Mænd sidder og rører rundt i Suppedasen med en pedantisk Pegefinger, som de selv har holdt halvren under Besættelsen.

Det har vist sig, at mange af de unge Mænd, der blev Schalburgmænd og Hipoer, var Fyre, der var fravokset Børneforsorgens klamme, men faste Jerngreb.

De i dette Blad så ofte fremdragne Eksempler på Børneforsorgens særlige Psyke taler i udtryksfulde Vendinger om årsagen til, at unge Mennesker bliver asociale, Frikorpsmænd og Hipoer.

Man vil ved et nøjere Studium af Børneforsorgens — subsidiært dens Lederes — anvendte Metoder, få rig Lejlighed til at drage Sammenligninger imellem' disse og de nok så kendte Metoder syd fra, som vi alle har i frisk Erindring.

Der er kun en Gradsforskkel.

At de „skjærbækianske" Forsorgsmetoder ikke har drevet flere unge Mennesker, der har følt sig udsat af Samfundet, ind i Nazirækkerne, er mærkeligt, men skyldes formentlig netop den Kendsgerning, at Karakteren er god nok hos de allerfleste af de Børn og Unge, som rammes af Samfundets hårdhændede Tilrettevisning.

Samfundets Tjenere indenfor Børneforsorgen burde tage ved Lære heraf, lægge Roret om og indføre menneskelige Forsorgsmetoder, basere Anstaltens Virkning på Hjælp i Stedet for på Straf, ansætte prøvede Kræfter til en ordentlig Gage i Stedet for mere eller mindre tilfældige Personer med tvivlsomme Kvalifikationer.

Først og fremmest bør man dog afskaffe Straf i Form af Vold både korporlig og åndelig, for at Vold avler Vold er vel en så gammelkendt Sandhed, at den efterhånden burde være „sivet ud" til Administratorerne af vore opdragende Institutioner.

Men forøvrigt er det selvfølgelig ikke Menigmands Opgave at pege på, hvorledes Institutionerne skal forrette deres Hverv, men derimod Lederne af Institutionerne, som bliver betalt for deres Arbejde, der må udføre dette Arbejde i Overensstemmelse med humanistiske Principper, i nøje Tråd med den Idé, der ligger til Grund for Institutionernes Oprettelse i det hele taget.

Principper er der nok af, men meget lidt Idé.

Den fremtidige Ledelse af Børneforsorgen bør ske efter betydeligt mere moderne Metoder, end hidtil har været Tilfældet, og kan de, der "sidder", ikke, så er der andre, der kan. Vil de uvillige ikke, bør Kritikken blive så stærk, at de væltes, og de, der vil, kommer til.

De mangfoldige „Fejltagelser", der bliver begået af omtalte Institutioner, skyldes ikke alene Kontoriussystemets Ubevægelighed, men simpelt hen en gammeldags Indstilling overfor Problemerne, hvor man i hvert enkelt Tilfælde manifesterer en forkalket Forestilling om Skyld og Straf i Stedet for en moderne Indstilling på Hjælp og Støtte, hvor man vælger den magelige, brede Vej og uskadeliggør ved Sterilisation, Afsondring, Prygl og andre sadistiske (nazistiske) Metoder i Stedet for at anvende den trange Vej: Helbredelse, Vejledning og menneskelig Pædagogik.

Der kan hurtigt tegnes et Rids over Stillingen i Dag.

Den katastrofale Mangel på Dagghjem, Vuggestuer og Børnehaver sætter sit Præg på Barnet fra det lille Hjem. Leveomkostningerne har aldrig været så store som nu og tvinger Moderen ud af Hjemmet. Børnene er som Følge heraf henvist til Ophold i Baggårde og på Gader i en Udstrækning som aldrig tidligere.

Når så de til sig selv overladte Unger finder på gale Streger, så træder Institutionerne til og gør sig med al ønskelig Tydelighed gældende, ikke de forebyggende Institutioner men de revsende. Så kommer „Forbryderen" under Forsorg og får det dermed følgende Stempel at „lege" med Resten af sin Tilværelse.

Sker det ganske selvfølgelig, at der åbnes et nyt Dagghjem eller en Vuggestue, bliver det sensationelt omtalt i Dagbladene, hvilket i sig selv ikke er så underligt, da det på Grund af Sjældenheden jo netop er en stor Sensation. En hel Del rare Mennesker får en Fjer i Hatten og samtidig oplyses, at Tilgangen til det nyoprettede Sted forlængst er overtegnet, ja, der er en Expetanceliste på flere hundrede — somme Tider over tusinde Børn.

I Sandhed et „storslået" Perspektiv.

Hvor må vort lille Samfund dog være fattigt på forstandige Forsorgsmænd, når der ikke kan gøres noget effektivt for at forebygge. Hvor vilde det være velgørende, om vor Stat, der på så mange Områder ligger i første Række, hvad angår Fremskridt, kunde indse, at nu må der sættes ind på Kraft til Fordel for Børneforsorgen i Danmark.

Forkalkningsmetoderne må udryddes, og Kontoriussystemet tilsidesættes til Fordel for en levende, moderne og menneskelig Børneforsorg.

Thune Gade.

Forældrebladet april 1946
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Er det Forsorg. Harald Herdal.

Er det Forsorg?: Af Harald Herdal

Overlæge Schwalbe-Hansen, som er den ansvarlige (men hvem er embedsmændene på Ebberødgård for resten ansvarlige overfor? — højest en anden embedsmand!), vil rimeligvis til følgende brev ryste på hodet og kalde det „overdrevet“, hvis ikke han kan finde endnu bedre udtryk for sit ubehag ved den slags.

Brevet er fra en, der har været på Ebberødgård — ikke som patient. Jeg skynder mig at nævnte dette, da det berøver overlægen lejligheden til at tale om patienternes utilregnelighed. Det er måske fra en af dem, der i tillid til overlægens kønne ord om at komme til ham, hvis der var noget at klage over (men endnu uvidende om, at de, hvis de fulgte hans opfordring, fik svaret: Er De ikke tilfreds, kan De gå) kom frem med et og andet som efter deres mening ikke var helt som det burde.

I brevet hedder det:

„. . . hér på Ebberødgård foregår så meget, som kunde trænge til at komme frem i ram-pelyset, De skuldese det svineri på børneafdelingen, viskestykker og håndklæder blir brugte til bleer, og bagefter kan viandre tørre porcelæn af i det, hvis man altså har mod til det; det var kun et lille eksempel.

Bare De kunde komme ud på af d. C og få lov til at trække tæpperne af ungerne, når de ligger svøbte ind i viskestykker, og har tisset og lavet hele sengen fuld, De skulde se et syn. De vilde besvime, hvad her fore— "går, kan dårligt beskrives . . . "

Hvis dette ikke blot er stærkt overdrevet, sat på spidsen, men rent ud forkert — så var det meget nyttigt at få at vide, få bekræftet at sådanne forhold kendes overhodet ikke på E. G. De vil ikke blive tolererede.

Jeg aftrykker dette brudstykke af brevet, for at Schwalbe-Hansen under ingen omstændigheder skal være uvidende om, at der fortælles den slags om forholdene på E. G. Og for at han — det ville være rimeligt, at han gjorde det her i „Forældrebladet“ — kan få lejlighed til at sige, at det ikke passer.

Det kan han jo sagtens; så er den sag klaret, efter den gode gamle recept, der har været brugt af så mange anklagede: bare benægt, bare benægt. I ældre dage — har en kyndig nu afdød forfatter fortalt mig — bød man ved retten sådanne benægttere på et eller andet, de var glade for. Det hjalp nu og da. Men med en overlæge blir det jo nok noget sværere.

Og — selvom der i ovenstående skildring er noget rigtigt, så kan der jo findes mange undskyldninger frem, det tvivler jeg ikke om; der er mange slette ting, der er blevet forsvaret godt.

Men det brev fra en mor, der havde sit barn på E. G. (det blev anført i den første artikel, Forældrebladet for marts) fortalte jo om noget nær det samme, hvilket jeg minder både læserne og ikke mindst overlægen om.

Når man ikke strax tror, at dette er forkert, men endog sandsynligt, så er det jo bl. a. fordi man ikke kan glemme, at det tillægges overlæge Schwalbe-Hansen at bruge det mindre velvalgte udtryk „originaler” om de patienter, de mennesker, der er betroede ham, fordi de er syge, hjælpeløse og trænger til pleje og omsorg. Det kan let smitte, så de øvrige funktionærer gennem overlægens udtryk om patienterne får det indtryk, at de ikke behøver at tå det så nøje med disse „originaler”. Som herren er, så følger ham hans svende.

Tillid indgyder heller ikke en lille episode, som overlægen sikkert selv husker endnu: en besøgende, der venligt fik lov at se sig om på Ebberødgård, — tillod sig at smage på maden — da plejemoderen kom styrtende, opbragt som var der sket en ulykke. Den besøgende indvendte: „Jamen, overlægen sa jo selv, at jeg måtte se mig om . . . ” Overlægen svarede: „Ja, men sammen med mig!” Officielle forevisninger er nu aldrig af det gode. Det skal være sket, at selv nazistiske koncentrationslejre — foreviste med tilbørlig officiel ledsagelse, tog sig ganske — eller næsten ganske uskyldige ud. Endnu mindre tillid til overlægen og til Ebberødgård indgyder følgende tildragelse, som næsten burde ha overskriften: Den blinde dreng der blev seende, en historie fra Ebberødgård —og udefra; det afgørende skete nemlig — som det vil ses om lidt ikke på Ebberødgård.

Det barn der er tale om (og alle papirerne vedrørende det nedenfor fortalte har jeg) havde først været Et Kik ind bag Sindssygevæsnets Kulisser, på en anden anstalt hvor han ikke havde det videre godt, for at benytte sproget varsomt. For et par år siden kom han så på E. G. Derfra kom han en sommer hjem på ferie med sår på benene. Drengen så at han var blevet sparket. Schwalbe-Hansen at han var faldet. Vi kan alle være enige om at det sidste lyder bedst. Børn skal efter sigende være slemme til at lyve, men overlæger og embedsmænd —?

I år kom drengen hjem, hans mor hentede ham,, han havde da øjenbetændelse så han var fuldstændig blind (der foreligger vidnesbyrd om det, skriftlige). Hans far tog da til Schwalbe-Hansen sammen med drengen. Overlægen så på drengen og så til hans far at han bare skulde sende ham tilbage til E. G. Drengens far stillede overlægen dette ikke helt uberettigede spørgsmål: Hvorfor har De ikke behandlet ham, da De havde ham der? Schwalbe-Hansen svarede ikke. Han så ikke engang til drengens far: Hvad

rager det Dem? Heller ikke: Er De utilfreds, kan De gå. Han tav i dette tilfælde. Og har måske haft gode grunde til at tie.

Faren gik så med drengen op på en bladredaktion og fik der det råd at gå til departementschef Højrup. Departementschefen sa, at faren kunde beholde drengen hjemme, til han fik nærmere besked. Ved andres hjælp kom drengen til en øjenlæge, blev behandlet som han skulde og fik sit syn igen. Var det sket på Ebberødgård? Det synes som, om drengen kun fik lov til at være syg dér, mens ingen tænkte på at få ham rask. Hvad siger overlægen til dette —?

Vidner dette om betryggende kår for patienter på E. G.?

Er det forsorg?

Harald Herdal.

Forældrebladet maj 1946

Middelfart Sindssygehospital.

Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.

Åndssvageforsorgen yder økonomisk støtte til unationale elementer. Alvar Westerberg.

Åndssvageforsorgen yder økonomisk støtte unationale elementer

Allerede i august måned i fjor bragte *Forældrebladet* en artikel, hvori oplystes, at Overlægen på åndssvageanstalten Ebberødgård, Schwalbe-Hansen, i den politiløse tid ikke undså sig for at samarbejde med den tyske besættelsesmagt, idet han den 14. oktober 1944 beordrede 2 plejersker, der var sendt til København for at hente 2 bortgåede patienter, til at rekvirere tysk politi, til trods for at patienterne (2 unge piger) havde erklæret sig villige til frivilligt at vende tilbage til anstalten, blot de måtte blive hjemme den ene dag, som var den enes søsters konfirmationsdag.

I senere artikler har vi beskæftiget os med overlægens ansvarsløse ledelse af den anstalt, han er sat i spidsen for og bragt eksempler på mishandling eller vanrøgt af patienter, hvis beskytter han skulde være. Vore læsere erindrer sikkert også, hvorledes overlægen på en høflig forespørgsel fra *Forældrebladet* svarede: „*Hvad rager det dig Dem*“. Men det er ikke blot *Forældrebladet*, der har været i stand til at bringe oplysninger om Schwalbe-Hansen, der beviser hans uheldige — ja, vi fristes til at sige udanske — indstilling. Således har malerinden Nanna Andersen, Hillerød, i Frederiksborg Amtavis og i skrivelser til bestyrelsen for Østifternes åndssvageanstalt henledt opmærksomheden på et forhold, der bør kendes i vide kredse. Nanna Andersen anker over, at en af Ebberødgårds patienter, der er anbragt i kontrolleret familiepleje hos fhv. forstander Skøtt, Hellegaard, har fået anvist „værelse“ i en utæt bilgarage. N. A. skriver: „Der er ingen vinduer i garagen, men derimod skrammel og brændsel. Han har utilstrækkeligt sengetøj i den stærke kulde. Over sengen lå et gammelt hullet vattæppe. Fra oktober har Skøtt's boet på Peter Mogenssensvej, og fra denne dato har efter vidners forklaring patienten, som står under forsorgens beskyttelse boet i garagen — blot fraregnet nogen tid, da han var henvist til at sove i et rum med tørv. Ingen kakkelovn fandtes i garagen eller tørverummet...“ Yderligere oplyser Nanna Andersen, at patienten, der har arbejde i Hillerød, betaler familien Skøtt 30 kr. om ugen for sit ophold samtidig med, at åndssvageforsorgen yder den 60 kr. mdl. i pleje-
penge. D. v. s. at familien Skøtt for dette „plejebarn“ modtager ca. 2.400 kroner om året. Selv med et nogenlunde ordentligt soverum må det vist siges at være en endda særdeles god betaling. Med bolig som af Nanna Andersen karakteriseret nærmer det sig i betænkelig grad misbrug. Vi synes, det er fuldt berettiget, når Nanna Andersen spørger: „*Hvor er Kontrollen?*“

Således som dette forhold fremdrages, burde det i sig selv give tilstrækkelig anledning til en undersøgelse. Men der er yderligere det graverende i tilfældet, *at fhv. forstander Skøtt efter kapitulationen er blevet fængslet for unational optræden og fortsat sidder arresteret. Åndssvageforsorgen — i dette tilfælde altså overlæge Schwalbe-Hansen yder på denne måde økonomisk støtte til unationale elementer, som oven i købet skal udredes af statskassen.*

Skønt bestyrelsen for Østifternes åndssvageanstalt er blevet gjort bekendt med dette forhold, har den ikke fundet anledning til at foretage sig noget i sagen. Den har således gjort sig til Schwalbe-Hansens medskyldige, ikke blot med hensyn til misbrug af statens penge, men, hvad der er værre, også i uforsvarlig anbringelse af et menneske, der er undergivet dens varetægt og beskyttelse. Her vil vore læsere sikkert udbryde: „Næ, den tror vi ikke på. Vel er det efterhånden gået op for os, at „there is something rotten“ i dansk børne- og åndssvageforsorg, men at et demokratisk samfunds betroede forsorgsledere skulde stille sig på linje med folk, der af det samme samfunds retsinstanter spærres inde for unationale handlinger, er dog for gal en påstand“. Vi forstår så udmærket læsernes reaktion, og for at forebygge enhver misforståelse og fejltagelse aftrykker vi indholdet af den skrivelse, Nanna Andersen modtog den 6. Marts i år fra bestyrelsen for Østifternes åndssvageanstalt som svar på sine klager:

I skrivelser af 24. januar og 6. februar d. a. til bestyrelsens næstformand har De besværet Dem over, at en patient fra Ebberødgård er anbragt i prøveudskrivning hos fhv. gårdejer Skøtt, og at han må sove i en garage. Man har forelagt sagen for overlægen på Ebberødgård, der under 22. f. m. har fremsendt en af anstaltens socialmedhjælper afgiven redegørelse, hvori der udtales følgende:

Patienten har siden d. 12/7- 44 været anbragt i kontrolleret familiepleje hos familien Skøtt, kun afbrudt af nogle få dage på grund af Hellegårds lukning. Den 1/11 - 44 overgik han til Ebberødgårds prøveudskrivning samme sted. I 1944 flyttede familien Skøtt fra Hellegården til Hillerød med bopæl i Helsingørsgade. Ved mit sidste besøg hos Skøtts den 9/7 f. å. bode familien stadig i Helsingørsgade. Patienten havde det godt, han strålede over hele hovedet, da han så mig, han var ren og ordentlig i tøjet. *Selv om gårdejer Skøtt på dette tidspunkt var interneret på grund af unational optræden* (fremhævelsen af os: red.) synes jeg ikke, der var nogen grund til at flytte patienten, der havde været 11 år hos familien og som følge heraf udgør en del af denne — desuden vilde det være overordentlig vanskeligt at finde en anden egnet plads til denne patient, der praktisk talt er så tunghør, at han næsten må betragtes som døv og med en tale, som kun indviede forstår. Ved et tilsyn den 5/2-46 viste det sig, at patienten ganske rigtigt, som angivet i Nanna Andersens klageskrivelse, sov i en garage. Det skal hertil bemærkes, at det er en garage, der er indrettet i kælderen i en villa, og den er som følge heraf lun. Garagen er på ingen måde fugtig, hvilket bekræftedes af fru Sørensen. (Villaens ejer. red.). Sengen var anbragt længst borte fra døren op ad

skorstenen, og for enden af den var stillet et klædeskab. Desuden havde man hængt et stykke hessian op, således at man fik dannet en slags alkove. På gulvet, der er af cement, var der lagt en løber i hele senges længde. Sengetøjet bestod af et tykt vattæppe, der vel var noget hullet og slidt, men vel ikke af den grund havde tabt sine varmende egenskaber. Desuden var der en almindelig dyne og et tykt uldtæppe. Sengen var en god moderne jernseng med spiralbund, hvorover der lå en almindelig madras. Sengetøjet var rent og ordentligt, jeg følte på det, der var ikke antydning af klamt endsige fugtigt. Det skal bemærkes, at der var elektrisk lys i kælderen. Selv om forholdene ikke var af en sådan beskaffenhed, at man vilde kunne anerkende stedet som soveplads for patienten, kan man vist roligt sige, at han ikke har taget nogen skade aften tid, han har sovet i kælderen. Fru Sørensen, der er ejer af huset, hvor Skøtt bor, oplyser, at patienten har det godt, at han altid er pæn og ordentlig i tøjet. Han opholder sig, så vidt hun ved, kun i garagen, når han sover. Sin fritid tilbringer patienten altid inde i stuerne hos fru Skøtt. Endvidere oplyser hun, at Skøtts er flyttet ind i lejligheden den 1/11 f. å. Jeg opsøgte derefter fru Skøtt på hendes arbejdsplads, og fruhen oplyste følgende: Siden 1/11-45 havde de levet på Peter Mogensensvej 47. Hun var klar over, at det var en fejl, at hun ikke havde meldt flytning til os, men hun havde det sidste halve år haft så forfærdelig meget at tænke på. Da hun flyttede til sin nye lejlighed, havde værtinden, fru Sørensen, lovet hende et værelse i kælderen, hvor der er trægulv og kakkelovn. Det var da fru Skøtts mening, at patienten og hendes søn, der er 17 år gammel, skulde bo sammen her. Imidlertid havde fru Sørensen ikke kunnet sige sin lejer af værelset op, og det var således ikke blevet til noget.

I begyndelsen redte fru Skøtt op til patienten på en divan i spisestuen, men en dag sagde fru Sørensen til hende, at han jo egentlig lige så godt kunde få en seng ned og stå i den lune og tørre garage. Det skal her anføres, at patientens fader har været og set til ham, og har set sengestedet og ikke fundet nogen anledning til klage. Han syntes, at patienten udmærket godt kunde sove der. Endvidere oplyser fru Skøtt, at patienten fra engang i efteråret har haft arbejde på en sodavandsfabrik. Han tjener her 64 kr. ugtl. og giver for kost og logi fru Skøtt 30 kr. ugtl. Der vil efter denne oplysning ikke være nogen grund til, at der ydes tilskud til patienten, idet han rigeligt må kunne klare sine udgifter til reparationer og nyanskaffelser af det resterende beløb.

Jeg aftalte sluttelig med fru Skøtt, at hun atter må tage patienten op i spisestuen, idet jeg ikke vil kunne godkende garagen som sovested for patienten. Dette lovede fru Skøtt at gøre. Ligeledes er fru Skøtt indforstået med, at plejelønnen falder bort pr. 1/2 d. Å.

Nanna Andersen bruger i sit brev ordet „sadisme" om den behandling, patienten har været udsat for. Jeg skal dertil bemærke, at det i høj grad vilde være en form for „åndelig sadisme" at fjerne denne patient fra et plejehjem, hvor han nu har været i godt 11 år. Hr. og fru Skøtt har altid behandlet de patienter, de har haft hos sig, ualmind-

lig godt, og af alle de patienter, der fra Ebberødgård har været på Hellegaard, har jeg aldrig hørt nogen, der har klaget over behandlingen.

Ved fremsendelsen af nævnte har overlægen udtalt, at han har godkendt de nu trufne foranstaltninger og *i øvrigt er enig i at man bør lade pågældende forblive hos fru Skøtt, som han betragter som sin moder* (fremhævelsen af os. red.).

I denne anledning skal man herved udtale, at bestyrelsen efter de således foreliggende oplysninger ikke har fundet grundlag for at foretage videre i sagen.

P. b. v.

Underskrift.

Redegørelsen er lang, men vi har ment, at vore læsere skulde have den hele. Ikke på noget punkt formår den at afkræfte Nanna Andersens klager. Tværtimod. Den understreger også, at til trods for at man har kendskab til Skøtts forhold godkender såvel Schwalbe-Hansen som bestyrelsen for Østifternes åndssvageanstalt, at patienten forbliver i pleje i dette hjem. At han i 11 år har været i et dårligt hjem er det dog ingen grund til, at han fortsat skal forblive der. Konsekvensen heraf vil jo være, at ingen børn fra 11 års alderen og opefter, der ikke tidligere har været fjernet fra deres hjem, kan fjernes fra forældre eller værger, der skønnes uegnede som opdragere. Mon det virkelig er det, forsorgen ønsker? Vi tillader os at tvivle. Argumentet er et demagogisk forsøg på at „redde æren“ og er på forhånd dømt til at mislykkes. I denne sag må patienten øjeblikke lig fjernes fra det Skøttske hjem og anbringes hos hæderlige mennesker. Dernæst må Schwalbe-Hansens forhold nøje prøves, eventuelt ved en domstol, hvorefter han omgående bør fjernes fra den ansvarsfulde og betroede stilling som overlæge ved Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård, og vel at mærke fjernes så afgørende, at han både nu og i fremtiden ingen forbindelse får med dansk børne- og åndssvageforsorg.

Alvar.

Forældrebladet juni 1946
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Helliggård
En rystende Anklage. Alvar Westerberg.

En rystende Anklage

En mor sender os disse linier i anledning af artiklen i majnummeret om den skøttske behandling af en af åndssvageforsorgens patienter

Da jeg læste, hvad Forældrebladet skrev om Hellegården og Forstanderens, syntes jeg alligevel, jeg måtte ud med, hvad jeg mener om den Sag. Jeg har selv haft en Søn på Hellegården, og sandt at sige var der jo nok en hel Del, jeg ikke syntes om. Den Spisestue i Kælderen med Cementgulv og Bænke og Borde og så ikke andet var jo ikke hyggelig. Maden var nok heller ikke altid lige god. Jeg ved også nok, at det hændte, når Forstanderen havde givet Eleverne deres Lommepenge, så kom Fru Skøtt og lånte dem, og så så de ikke mere til de Lommepenge. Men en Ting var der, som fik dem allesammen til at sige, at de hellere vilde blive på Hellegården end komme tilbage til Ebberødgård. Og det var det, at de både Lørdag og Søndag kunde tage deres Cykel o.g køre hen, hvor de vilde. Så var de fri ligesom andre Mennesker, og det var noget helt andet end på Ebberødgård. Hvis det var min Søn, vilde jeg selvfølgelig ikke finde mig i, at han lå i en Garage eller et Brændselsrum, men havde han mere Frihed der end andre Steder, og vilde han hellere blive, hvor han var vant til at være, så vilde jeg alligevel lade ham selv om at vælge.

Med Tak for Optagelsen.
En Mor.

Ovenstående „forsvar“, som En Mor har sendt os, er i sin rørende naivitet i sig selv en rystende anklage mod det system, der gør anbringelse af børn og unge fra åndssvageforsorgen i dårlige privathjem til et privilegium sammenlignet med opholdet på Ebberødgård.

Vi forstår forsåvidt udmærket En Mor. Hun kan godt se, at forholdene hos Skøtt på Hellegård ikke var særlig hyggelige. Hun fremdrager også et forhold, som vi har fået fortalt fra anden side. Nemlig det, at lommepengene ofte kun var et illusorisk begreb for patienterne, idet fru Skøtt „lånte“ dem i samme øjeblik, de fik dem udbetalt af forstanderen. Vi ved ikke, om det er rigtigt, men hvis det er det, må man virkelig i høj grad beundre samarbejdet mellem forstanderen og hans kone. Patienternes beundring var det dog vist så som så med. De turde nemlig ikke sige nej til forstanderkonens anmodning, for blot et ord fra Skøtt, og patienten blev omgående bragt tilbage til Ebberødgård. Og det var altså det værste, der kunde ske. Hellere arbejde gratis hele ugen

og undvære lommepege, men til gengæld have fri lørdag aften og søndag end at være på Ebberødgård.

Det er netop det, En Mor giver udtryk for i de linier, hun har sendt os. Hun sammenligner ikke forholdene hos Skøtt med de forhold som normalt er gældende for et menneske, der arbejder fra tidlig morgen til sent aften, men derefter kan anvende sin fritid efter sine egne interesser. Hun sammenligner ikke forholdene hos Skøtt med sådanne forhold, som man anstændigvis må kræve, at samfundet byder de unge, der er undergivet dets forsorg. Hun sammenligner dem udelukkende med de forhold, hvorunder patienterne må leve på Ebberødgård. Og sammenlignet hermed er efter hendes mening de skøttske langt at foretrække.

Det er måske det samme sammenligningsgrundlag, socialmedhjælperen fra Ebberødgård anvender, når han tilser de hjem, der har patienter fra Ebberødgård i pleje. I så fald er hans standpunkt forståeligt. Det er måske ovenikøbet humant. Men samtidig understreger han det berettigede i Forældrebladets kritik og En Mors rystende anklage mod den forsorg, som foranlediger, at opholdet i hjemmet hos en national uværdig bliver at foretrække frem for forsorgens egne institutioner.

Alvar.

Et nødråb

Der var Forevisning på Ebberødgård. En Flok medicinske Studerende skulde se Anstalten og Overlæge Schwalbe-Hansens „Originaler". Overlægen viste selv om. Da det hele var gennemgået, og Studenterne skulde afsted, gav Overlægen dem et Par venlige Ord med på Vejen og bad dem til Gengæld „støtte ham i hans Kamp mod Ellen Hørup".

Det kom fuldstændig bag på dem: Afsløringen af en Overlæge så betrængt, at han appellerer til Studenterne i sin Nød og af en Fjende så frygtindgydende, at hun kan kyse en Overlæge. For begge Parter en uventet Ære og Ophøjelse. Dog ikke mer bindende for Studenterne, end at Nødråbet slap ud.

Forældrebladet juli 1946

Andersvænge

Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.

Bidrag til belysning af Forholdene på Ebberødgård under Overlæge Schwalbe-Hansens Ledelse. H. Henriksen og Astrid Lassen.

Bidrag til Belysning af Forholdene på Ebberødgård under Overlæge Schwalbe-Hansens Ledelse

Vi har modtaget:

Evald Eernhardt Andersen, f. 18/6 24, gik alle Skolens Klasser igennem — var den næstbedste i Klassen (Næstved Kommuneskole), kom i Plads efter Konfirmationen hos C. P. Hansen, Havreholm Ørbjerggård, fik 375 Kr. for det første halve år. Forældrene skaffede ham derefter en bedre Plads hos Gårdejer Hans Røjtum, Karleby pr. Næstved, hvor han fik 675 Kr. for et halvt år, sagde selv op — blev Bagerikarl hos L. C. Olsen, Vordingborgvej i Næstved, fik 35 Kr. pr. Uge, fik så en skønne Dag Besked om at komme til Ebberødgård; vidste ikke Grunden. Har aldrig stjålet. Han stod engang og så på et Slagsmål og måtte møde i Retten. At dette har med Anbringelse på E. G. at gøre, er muligt. Blev fra E. G. sendt i Familieplejeplads hos Gårdejer Carl Jensen, Langtoftegård, Fjenneslev; fik 5 Kr. om Ugen i Familieplejefølge. Gårdejeren slog ham med en Pisk, fordi han så Gårdejeren mishandle en Hest og bebojede ham det. Derefter slog Gårdejeren Karlen, så denne havde store blå Striber. Moderen så Striberne, da han viste hende Mishandlingen, ligeledes så Onkelen, Fodermester Georg Jensen, Skraverup pr. Næstved, dem.

Manden, der mishandlede ham, klagede til Overlægen på Andersvænge. Overlægen på Andersvænge sendte ham til E. G. På denne Mishandlingsaffære kom han til E. G. Hans Mor bor Nygade 19 i Næstved (Fru Jensigne Andersen). Evald Andersen forklarer at en Dreng på 15 år (han vidste ikke Navnet) fik en Bræksprøjte — Andersen bar ham ud bevidstløs. En Kammerat, Niels Pedersen, havde set ham få Sprøjten. Evald kørte Drengen, som døde, til Kapellet. Han døde på Afd. M. Det var Læge Henriksen, der gav Bræksprøjten.

En ung Mand, Georgius, var sendt i Familiepleje hos Gårdejer Rasmus Petersen, Roneklint pr. Præstø. Han blev slået og mishandlet af Gårdejeren.

Evald Andersen ønsker at komme i lønnet Plads. Han har følgende anbefaling:

Evald Bernhardt Andersen har hos Undertegnede været anbragt af Familieplejen fra 1/3 44 til 1/11 45. Det Arbejde, han i den Tid har været sat til, har han altid udført med Orden og Akkuratelse, for hvilket jeg kan give ham min bedste anbefaling.

Roneklint, d. 2/11 1945.

H. Henriksen.

Astrid Lassen, Ulriksdal.

Forældrebladet august 1946
Hillerød Fredehjem.
Så faldt Dommen. Alvar Westerberg.

Så faldt Dommen

Forstanderinden, der gjorde sig skyldig i, hvad almindelige Mennesker kalder Bedrageri samt Misrøgt af sit Hverv som Leder af et Pige-hjem, tilkendt 7,200 Kr. i Erstatning.

En fantastisk „Rets“ Afgørelse

Fru Ellen Hørup blev den 25. Juli ved Østre Landsrets 1. Afdeling idømt 25 Dagbøder å 60 Kr., subsidiært Hæfte i 25 Dage.

Til den fhv. Forstanderinde på Hillerød Fredehjem skal Fru Hørup betale en Erstatning på 3.000 Kr. for Tort og Forstyrrelse. 700 Kr. i Sagsomkostninger og 300 Kr. til Dommens Offentliggørelse.

Ansvarshavende Redaktør ved „Nordsjællands Socialdemokrat“, Aage Hjuler, blev idømt 20 Dagbøder å 50 Kr., subsidiært 20 Dages Hæfte. Erstatning 1.200 Kr. 1.000 Kr. til Omkostninger og Kundgørelse. Malerinden Nanna Andersen, Hillerød, blev idømt 60 Dages Fængsel (Paragrafen om Bagvaskelse). Erstatning 3.000 Kr. Sagsomkostninger og Dommens Offentliggørelse 900 Kr.

I alle 3 Tilfælde blev de „ærekrænkende“ Sigtelser mod den fhv. Forstanderinde kendt ubeføjede (!). Baggrunden for denne uhørte Dom er forskellige Angreb på den daværende Forstanderinde på Hillerød Fredehjem — Fru Karen Müller — i „Forældrebladet“, „Politiken“ og „Nordsjællands Socialdemokrat“.

De i Angrebene fremførte Sigtelser viste sig på 6 Punkter at være rigtige. Fru Karen Müller har i den nu foreløbigt afsluttede Sag bl. a. hævdet, at Fru Hørups Angreb på hende har været medvirkende til, at hun måtte opgive sin Virksomhed på Hjemmet. Dette er sikkert rigtigt, men understreger jo blot, at kun et meget kraftigt offentligt Angreb rusker de ansvarlige Forsorgsmyndigheder op og tvinger dem til at tage Affære for at få Sagen undersøgt. Havde Sigtelserne været ubeføjede, var Fru Müller den Dag i Dag Forstanderinde på Hillerød Fredehjem. Det er således de anklagede og dømte, der står med Palmerne, og mange Forældre og Unge sender i Dag Fru Ellen Hørup deres varmeste Tak for det Resultat, som trods den skandaløse Dom — står uimodståelig fast: Fru Karen Müller er nu forhenværende Forstanderinde.

Vi skal i øvrigt i næste Nummer af „Forældrebladet“ beskæftige os med Dommens Præmisser,

Alvar.

Lidt fra Proceduren

Det er snart så længe siden, at man kan begynde ligesom H. C. A.: „der var engang et Fredehjem i Hillerød. Det passer også i en anden Henseende: det, der var der, er ikke mer. Lederen, Fru Müller, heller ikke. Da det var det, vi forlangte af Børneværnet for de 30—40 Pigers Skyld, som blev anbragt der, er der al Grund til at være tilfredse. Det var heller ikke det, Retssagen, som har stået på i over et år, drejede sig om, men noget ganske andet. Det var ikke længere Lederen af Fredehjemmet, der havde fået Reprimander og Formaninger af Ministeriet, der sad på Anklagebænken. Det var os andre, vi, der havde gjort Ministeriet opmærksom på de Misbrug, der fandt Sted på Fredehjemmet, som havde til Følge, at det blev nedlagt.

Det var Fru Müller, der uden småligt Hensyn strøede om sig med Sagsanlæg og forlangte Skadeserstatning — af Nordsjællands Social-Demokrat — der havde rejst Sagen, af Nanna Andersen i Hillerød og af mig, der havde skrevet om den i Politiken og Forældrebladet. Fru Müller var heller ikke billig med Hensyn til Skadeserstatningernes Størrelse. Hvis det kunde tænkes, at hun fik, hvad hun forlangte, vilde hun gå ud af denne for hende så forsmædelige Sag med den nette lille Sum af 14,000 Kr.

Det var en lang Procedure på hele to Dage, men enkelte oplivende Momenter var der dog. Fru Müllers Forsvarer var den samme O. R. Sagfører Raaschou, som i 1935 følte sig kaldet til at være Nanna Andersens Forsvarer imod Fru Müller. Han var dengang en meget mådelig Forsvarer, der hverken førte sin Klienters Vidner eller talte hendes Sag. Men nu, hvor Hr. Raaschou var, hvor han hørte til, gik det som en Kæp i et Hjul halvfjerde Time i Træk. Munterhed vakte det, da Hr. Raaschou endogså havde fundet en Forklaring på, at Fru Müller havde ladet en Pige sidde tre Uger i Betækningsrum, skønt det var forbudt i Reglementet. Pigen var rømt og blevet bragt tilbage — en Forbrydelse, der på Forsorgens Anstalter så godt som altid straffes med Indespærring. Fru Müller derimod tænkte ikke på Straf. Hun tænkte på den stakkels Pige, der var så mager og medtaget ovenpå Strabadserne ved Flugten, og i sin Omhu spærrede hun hende inde i 3 Uger for at fede hende.

Det var ikke den eneste Gang, Fru Müller viste sig omsorgsfuld. En hel Række af de såkaldte Injurier, som Hr. Raaschou læste op af mine Kroniker, var direkte og udelukkende møntet på Hr. Skjerbæk og aldeles ikke på Fru Müller, der tog Overinspektøren under sine beskyttende Vinger, som han havde holdt sin Hånd over hende i alle de mange Fredehjemsår.

Det var et kønt Træk.

Lidt desorienteret blev man måske over, at Fru Müller forlangte Skadeserstatning også på Hr. Skjerbæks Vegne. Og lidt bekymret over de Komplikationer, det kunde give Anledning til. Sæt f. Eks. at den høje Ret virkelig tilkendte Fru Müller Erstat-

ning både for egen og Overinspektørens Tort; skulde så Fruen og Hr. Skjerbæk dele — eller hvordan?

Nå, de Betragtninger kan man antagelig spare sig. For skulde det ske, vilde det betyde, at Retten dermed desavouerede ikke alene Dommer Hermanns Indberetning og Ministeriets 6 Punkter, hvor Fru Müller befandtes at have forsømt sine Pligter og sidet Reglementet overhørig, men hele Børneværnsinstitutionen, som tog Klagerne og Angrebene ad notam og nedlagde Hillerød Fredehjem. Andet stod der nemlig ikke i Artiklerne og Kronikken.

At Fredehjemmet blev ophævet under Påskud af, at Fru Müllers Pris for Villaerne var for høj, var en let gennemskuelig Kamuflage, da Prisen var antaget som rimelig af Overinspektøren.

E. H.

Forældrebladet september 1946

Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.

Nyt Bidrag til belysning af Forholdene på Ebberødgård under Overlæge Schwalbe-Hansens Ledelse. Karl Knudsen.

Hillerød Fredehjem.

Præmisser... Bernhard Folkestad.

Nyt Bidrag til Belysning af Forholdene på Ebberødgård under Overlæge Schwalbe-Hansens Ledelse

Det var en grå eftermiddag hen under aften i foråret 1945, at jeg første gang så Ebberødgård. Omgivet af pragtfulde skove ligger den, lysende med sine røde og grå bygninger, i alt det skønne grønne. Her kunde være godt at være. Men er der det? Nej, her er meget, som burde være anderledes, og selv de ledende autoriteter indrømmer det. Hvorfor gør de så ikke noget for at forandre forholdene? Er det manglende energi og vilje?

Der må regnes med, at det er syge mennesker, de har med at gøre, og mon så ikke humaniteten skulde komme i første række.

I vor „vejledning for plejepersonalet ved Ebberødgård åndssvageanstalt" står der i paragraf II, at man „aldrig må straffe en alumne, ej heller uden indhentet tilladelse fra den vagthavende læge anvende tvangsmidler, isolering eller lign. Korporlig revselse er strengt forbudt. Men overholdes denne paragraf? Mange patienter smides eller sagt med et pænt ord, „lægges" i seng for et godt ord. Den mindste bagatel, og lavinen ruller. Man må ikke slå patienterne; men jeg har set mange tilfælde, hvor de er blevet slået, slæbt op ad trapper ell. lign.

Man må ikke være kammerat med patienterne, siger Plejemoren, men man skal forsøge at vinde deres tillid og venskab, og mon ikke det er det samme?

I et land som Danmark, hvor alle har friheden kærest, og hvor man nødig vil miste den, synes jeg, at man burde vise lidt mere forståelse overfor disse syge mennesker, der er tvungen til at gå på samme gårdsplads dag ud og dag ind. Var det ikke en ide hver søndag at lade dem gå ture i den omliggende skov. Hvorfor skal de ikke også fornemme lidt af den fri natur, som vi andre holder så meget af.

Desværre er det i grunden kun så lidt, som jeg har haft lejlighed til at se, idet der, omend ikke direkte, så dog indirekte af den konstituerede plejemor blev nægtet mig adgang til lukkede afdelinger, idet hun udtalte, at der næppe var noget at se, som kunde ha interesse for mig. Således har jeg kun haft lejlighed til at se åbne afdelinger samt en enkelt børneafdeling. Og det turde måske i grunden osse være nok. Der sker så me-

get på Eg:., som det nok kunde gøres nødigt at få frem; men desværre er der så meget, at det ikke kan gøres i en enkelt artikel.

Men først og fremmest bør vel nævnes den kost, som patienterne får. Den er under al kritik, og det er ikke uden grund, at den bliver kaldt „svineæde“. Det er de utroligste ting, der kan findes i maden. Jeg har for blot at nævne nogle eksempler, fundet store sten i mælken, der forresten ofte er uren, en tand fra en kam i et stykke brød, en orm, der var 1 cm lang, i en kop te. Og jeg tror, at de fleste mennesker, der får den øllebrød, der bliver serveret for patienterne, om morgenen, vil benægte, at det kan benævnes sådan. Hvorfor er de kartofler, der bliver serveret, så tit halvrå? Man skulde da tro, at patienternes kost i det mindste kunde være vel gennemkogt.

Og måske det til slut i denne omgang kunde være på sin plads at nævne nogle andre små ejendommeligheder, således fortalte en nu bortrejst husmoder mig, hvordan hun, den første dag på Eg. så, at den husmoder, som hun skulde afløse, skrabede smørret af patienternes smørrebrød for at bruge det til sin egen private husholdning. Ligeledes får patienterne hver lørdag udleveret tobak (de er tre om 50 gr.), som blir leveret fra en tobakshandler i Birkerød, og i denne levering findes både gode og dårlige tobakker, sikkert mest af den sidste; men det underlige er, at patienterne aldrig ser den gode. Hvor blir den af? Den beholder den plejer, som forestår uddelingen til eget forbrug, og anstalten betaler den. Mon ikke det kunde være rart med lidt kontrol?

Karl Knudsen.

Præmisser i skærende misforhold til konklusion: Straf til de hæderlige - belønning til den uhæderlige...

I de omfangsrige præmisser, der ledsager den Dom, der den 25. juli i år ved østre landsret blev afsagt over fru Ellen Hørup, ansvarshavende redaktør ved „Nordsjællands Socialdemokrat“, Aage Hjuler, og malerinden Nanna Andersen, Hillerød, leder man forgæves efter en fornuftig begrundelse for den afsagte kendelse. Som det vil erindres blev fru Hørup og redaktør Hjuler idømt bødestraf og Nanna Andersen fængslet, mens den tidligere forstanderinde for fredehjemmet i Hillerød blev tilkendt en erstatning på i alt 7.200 kroner for „tort og forstyrrelse af hendes forhold“.

Præmisserne indleder med en oplysning om, at sagsøgerinden, fru Karen Müller, i 1928 oprettede et rekreativshjem i Espergærde og året efter flyttede til Frederiksund, hvor hun modtog piger under børneforsorg. I 1930 flyttede hjemmet til Hillerød, hvor det under navnet „Hillerød Fredehjem“ indrettedes i lejet ejendom. Kun 4 år senere — i 1934 — var hun dog i stand til selv at købe en ejendom; hvortil hun nu flyttede hjemmet, der i henhold til Lov om offentlig forsorg var anerkendt som fredehjem, der modtog børn i 14 års alderen eller derover, hvis udvikling var så forsinket eller man-

gelfuld, at de ikke kunde undergives sædvanlig opdragelse, men dog ikke trængte til særforsorg i anstalt eller hospital. Hjemmet havde plads til 30 piger.

Derefter omtaler præmisserne de anklager, der af de sagsøgte er blevet rettet mod Karen Müller, og som i hovedsagen gik ud på:

at der rådede stor mangel på renlighed i hjemmet, og at 26 elever var befængt med fnat,

at forholdene på hjemmet var af en sådan art, at de havde givet flere af de anbragte piger anledning til selvmordsforsøg,

at straffemetoderne på fredeshjemmet var ulovlige og barbariske samt

at kosten ikke var tilstrækkelig.

Endvidere har fru Ellen Hørup i en kronik i Politiken den 12. september 1944 „højere op med ansvaret" og i 2 artikler i Forældrebladet, „nemesis" (oktober 44) og „dommen fra Hillerød" (januar 45) beskyldt fru Karen Müller for at have opnået sin stilling som leder af et anerkendt fredeshjem uden de nødvendige kvalifikationer, alene på grund af nepotisme fra overinspektøren fra børneforsorgen, og at hun på enhver måde, uden hensyn til de på hjemmet anbragte pigers tarv, søger at udnytte dette og pigerne til opnåelse af økonomisk fordel for sig selv.

Præmisserne antager, *„at det væsentligste grundlag for kritikken har været oplysninger, som er fremskaffet af frøken Andersen ved afhøringer af personer, der på forhånd har været fjendtligt indstillede mod hjemmet, navnlig elever og forhenværende elever på fredeshjemmet samt disses slægtninge."* Videre hedder det i præmisserne:

„De fremsatte klager er blevet undersøgte ved socialministeriets foranstaltning, og resultatet af undersøgelsen har været, at klagerne tildels har beroet på misforståelser eller urigtige opgivender fra de som kilder angivne personer og i alt fald har været overmåde stærkt overdrevne."

Retten kommer herefter til det resultat, at fru Ellen Hørups artikler både efter deres form og indhold findes at være ærekrænkende for fru Karen Müller, som hævder, at den forfølgelse, hun har været ude for, har forårsaget, at hun har været nødt til at opgive sin virksomhed som forstanderinde på fredeshjemmet og at afhænde sin ejendom i Hillerød, hvorfor hun for „tort og forstyrrelse af hendes forkold" findes at have krav på erstatning, idet retten ikke finder, at der er ført bevis for de fremsatte sigtelsers rigtighed, ligesom retten heller ikke finder, at der er handlet til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af andres tarv. Den konklusion retten her er kommet til

er — om ikke forbavsende — ret uheldig for den almindelige retsopfattelse her i landet.

Det er dog ikke første gang, der i dansk retspleje er truffet afgørelser, der er i direkte modstrid til læge folks retsindstilling. Hvorledes var det ikke med Peter Sabroe? Gang på gang blev han idømt bøder eller fængsel for sine angreb på de da eksisterende opdragelsesanstalter og børnehjem. Trods dommene — eller måske netop på grund af dem — blev han fejret og takket af folkets brede lag, der var med ham i den kamp, han så utrættelig førte mod udnyttelse og mishandling af børn. Men dommerne dømte ham, som man nu dømmer de mennesker, der er hans; arvtagere. Der er ikke ført bevis, sagde dommerne dengang. Der er ikke ført bevis, siger også dommerne nu, og tilføjer: Artiklerne bærer i det hele et afgjort præg af tendentiøs overdrivelse og generalisering ud fra de enkelte tilfælde, hvorfor der heller ikke er handlet til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af andres tarv.

At artiklerne i Politiken og Forældrebladet ikke skyldes berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af andres tarv, har man ikke søgt at føre bevis for. Tværtimod får man af præmisserne nærmest indtryk af, at det er dommerne, der har været tendentiøse. Vi ønsker derfor at knytte nogle kommentarer til disse præmisser.

I den retssag, hvor fru Müller første gang fik Nanna Andersen dømt, blev det fastslået, at fru Karen Müller i 5 måneder uretmæssigt opkrævede kostpenge for en pige, som overhovedet ikke fik sin mad på hjemmet, men i sin plads, hvor hun arbejdede hele dagen. Dommeren fandt det undskyldeligt, for pigens løn, som også gik i fru Müllers lomme, indbragte ikke så stor en fortjeneste til fru Müller, som det vilde have været, hvis pigen i stedet for at komme i plads var forblevet på hjemmet og havde arbejdet der. Bevis for, at det kan være en god forretning at være fredehjemsindehaver synes altså leveret af fru Müller selv. Mon ikke der også er ført bevis for det væsentlige i de øvrige anklager mod fru Karen Müller? Vi skal foreløbig indskrænke os til at angive nogle af de bemærkninger, som byretsdommer Hermann anfører i den beretning, han afgav efter at han af socialministeriet var blevet beskikket til at foretage en nærmere undersøgelse af forholdene på Hillerød Fredehjem og som også gengives i præmisserne:

„. . . Det er rigtigt, at angreb af fnat er forekommet, det skyldes dog ikke manglende renlighed på hjemmet, men er indført udefra, som oftest (fremhævelsen af os) af eleverne, der er rømt og som påny bringes til hjemmet . . .”

Vi tvivler ikke om, at bortrømte og tilbagebragte elever kan medbringe fnat. Men reglen er, at disse piger, som straf for deres rømning, indsættes i betækningsrum, hvor de ikke har lejlighed til at komme sammen med de øvrige piger. Hvis de derefter kan overføre smitten, kan det kun være, fordi der har rådet stor mangel på renlighed på

hjemmet. Mere end en gang skulde det i alle tilfælde ikke kunne ske. Men dommer Hermann anfører udtrykkeligt, at fnatten oftest er medbragt af de indfangne rømte piger, hvilket antyder, at den også er indbragt på anden måde. Yderligere anfører dommer Hermann: „De nu og da optrædende tilfælde, hvor en eller flere elever har været angrebet af lus, må antages at være opstået på samme måde ...”

Men hvor er så renligheden?

Om straffemetoderne på fredshjemmet siger dommer Hermann:

„Der er intet, som godtgør, at lussinger anvendes i videre omfang, end dette straffemiddel skønnes nødvendigt til respektens og disciplinens opretholdelse(l). Det er derimod givet, at de eleverne tildelte lussinger gennemgående ikke er opnoteret i hustugtsbogen overensstemmende med hustugtsreglementet . . .”

Med hensyn til det såkaldte betækningsrum, j f r. om dette „reglement for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem” af 7. oktober 1933, siges det i beretningen, at det anvendes både som sygestue, isolationsrum og betækningsrum, og der nævnes tilfælde, hvor elever har været hensat i betækningsrum eller på enestuer i 13, 21, 15 og 20 døgn.

Det siges endvidere i beretningen: „Bødesystemet, der ikke er hjemlet ved hustugtsreglementet, men findes på forskellige hjem, hvilket er over inspektionen bekendt (fremhævelsen af os), blev indført den 1. maj 1944, samtidig med, at der blev givet eleverne hver 2 kroner om måneden i lommepenge, men blev påny afskaffet den 1. august 1944 ...”

Om hårklipningen siges i beretningen først, at fru Müller og hendes medarbejdere bestrider, at hårklipning er blevet anvendt som straffemiddel. Det hedder, at det har været nødvendigt at studse elevernes hår, når dette blev så langt, at de ikke kunde holde det soigneret, og når de kom tilbage efter rømning for at få håret rent og eventuelt rensat for lus (!). For det andet hævder dommer Hermann: „Der er ikke konstateret noget tilfælde, hvor håret er blevet klippet så kort, at eleven er blevet „skamferet”. Hvorefter der i dommer Hermanns beretning ordret står følgende (fremhævelsen af os): „Ruth Hansens og Agnes Sonja Olsens Hår er blevet klippet måske vel kort efter rømningen ...”

Dette er en direkte indrømmelse af, at enkelte piger er blevet klippet, med dommer Hermanns udtryk, „vel kort”.

Om pigen, der havde slugt en sikkerhedsnål, siger dommer Hermann: „Her foreligger ikke noget selvmordsforsøg. Pigen har under undersøgelsen benægtet dette og afgivet

en forklaring om, hvorledes det gik til, at hun slugte nålen, hvilken forklaring ganske stemmer med, hvad hun har sagt til hjemmetslæge, da denne straks kom tilstede..." og „at episoden senere blev til et selvmordsforsøg skyldes alene den påvirkning, hun var udsat for fra frøken Nanna Andersens .side."

Pigens egen forklaring til fru Ellen Hørup, da hun besøgte hende på sygehuset, gik ud på, at hun af fru Karen Müller havde fået besked på, at hun skulde forblive på hjemmet endnu eet år, og da hun efter et mislykket flugtforsøg var blevet klar over, at flugt ikke kunde redde hende, slugte hun sikkerhedsnålen, fordi „hun vilde have en ende på det." Vi tvivler ikke om, at pigen talte sandhed til fru Hørup, men vi er også klar over, at hun af frygt for, hvordan hun vilde få det, når hun kom tilbage til hjemmet, har afgivet en forklaring til dommer Hermann, der kunde akcepteres af fru Karen Müller.

Efter at socialministeriet havde modtaget dommer Hermanns redegørelse, tilskrev ministeriet den 27. november 1944 fru Karen Müller bl. a. således:

„Da socialministeriet, efter at have gennemgået redegørelsen med tilhørende bilag, ikke mener,

at der efter de fremkomne oplysninger er tilstrækkeligt grundlag for at tilbagekalde den fredeshjemmet meddelte anerkendelse i henhold til forsorgsloven, skal man meddele, at der herfra intet vides at erindre mod,

at De påny overtager hjemmets ledelse (!). Ministeriet finder dog anledning til alvorligt at påtale de nedennævnte under undersøgelsen fremdragne forhold: at De i den forløbne sommer i alt for høj grad har været fraværende fra fredeshjemmet, og at der ikke er givet overinspektionen meddelelse om Deres fraværelse.

at en elev i overværelse af de øvrige elever og lærerinderne Helene Margrethe Andersen og Helga Engberg har pryglet to elever, da disse blev bragt tilbage til fredeshjemmet efter rømning, uden at de nævnte lærerinder, der som følge af pigens tidligere trusler måtte være klar over hendes forehavende, straks greb ind (fremhævelsen af os).

at fredeshjemmets elever i strid med det af socialministeriet udfærdigede hustugtsreglement har været hensat i betækningsrum, uden at dette er tilført hustugtsbogen, og at fredeshjemmets elever i flere tilfælde har været anbragt i betækningsrum i over en uge, uden at overinspektionens godkendelse har været indhentet, samt at anbringelse i betækningsrum i for høj grad har været forbundet med sengeleje.

at flere elever efter rømning har fået håret af klippe t i højde med øreflippen, uden at dette har været tilstrækkeligt begrundet (fremhævelsen af os).

at en elev har været indlagt på hospitalet i 8 dage, da hun havde slugt en sikkerhedsnål, uden at pigens forældre, overinspektionen for børneforsorg og vedkommende børneværnsudvalg har fået meddelelse herom (hvis det ikke var selvmordsforsøg, hvorfor skulde det iså skjules? Red.), samt at et tidligere af en anden elev foretaget selvmordsforsøg — der dog var foretaget med utjenlige midler — ikke er blevet indberettet til overinspektionen (fremhævelsen af os) samt

at der er tildelt eleverne lussinger, uden at disse i alle tilfælde er noteret i hustugtsbogen i overensstemmelse med hustugtsreglementet." Af det hidtil anførte, som udelukkende er hentet fra domspræmisserne, synes det altså bevist:

at der rådede stor mangel på renlighed på fredeshjemmet, idet piger, der under flugt havde pådraget sig fnat og lus, efter langvarig isolation var i stand til at smitte de andre piger,

at forholdene på hjemmet var af en sådan art, at i alle tilfælde en, sandsynligvis to, piger forsøgte selvmord,

at straffemetoderne på fredeshjemmet var ulovlige og barbariske. Ulovlige derved, at straffene ikke blev indført i hustugtsbogen eller godkendelse indhentet hos overinspektøren. Barbariske derved, at pigerne, uden at det var tilstrækkeligt begrundet, fik håret af klippet i højde med øreflippen, og at lærerinder billigede, ja ved deres nærværelse faktisk må anses at have opfordret en elev til at prygle andre elever. Endvidere fremgår det af præmisserne,

at flere elever har klaget over kosten, selv om dommerne ikke synes at have lagt særlig vægt på dette forhold.

Yderligere fremgår det klart af præmisserne, og må altså anses for bevist,

at fru Karen Müller har ladet hjemmet, pigerne og personalet i for høj grad skøtte sig selv, samt

at de væsentligste opdragelsesmidler har været betækningsrum, bøder, lussinger, stokkeslag og hårklipning.

Disse beviser afsvækkes naturligvis ikke ved, at socialministeriet samtidig med „næsen" giver fru Karen Müller absolution. Tværtimod beviser det jo blot yderligere, at hun i retten ikke er i overensstemmelse med »sandheden, når hun påstår, at hun på grund af de i præmisserne nævnte „forfølgelser" har set sig nødsaget til at opgive sin

virksomhed som forstanderinde på fredeshjemmet og at afhænde sin ejendom i Hillerød. Men dette har dommerne altså overset!

Dommerne synes også at have overset, at fru Ellen Hørups påstand om, at fru Karen Müller opnåede sin stilling som leder af et fredeshjem uden at have kvalifikationer dertil, alene fordi overinspektøren for børneforsorgen, hr. Oluf Skjærbæk, gennem hendes tidligere mand var lidt i familie med hende, ikke er bestridt hverken af fru Müller eller af hr. Skjærbæk. Endvidere synes det faktum, at det i en tidligere retssag er oplyst, at fru Karen Müller uretmæssig opkrævede kostpenge for en af pigerne, også at være undgået dommernes opmærksomhed.

Som et yderligere bevis for, at fru Ellen Hørup hverken generaliserer eller er tendentiøs, men tværtimod handler til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af andres tarv, skal vi citere et enkelt af de mange breve, hun har modtaget, efter at hun har fremdraget forholdene på forskellige fredeshjem, idet det jo desværre ikke blot er fru Karen Müller og Hillerød Fredeshjem, der har været grund til offentlig at kritisere:

„Til fru Ellen Hørup.

En moders tak til Dem, fordi De tager Dem så varmt af de unge piger, som får deres såkaldte opdragelse på fredeshjemmene. Jeg er moder til en af de unge piger på Hillerød Fredeshjem. Jeg kunde lide at få at vide, hvor de unge pigers sukkermærker bliver af, da det ikke er pigerne, som nyder godt af dem. De får havregrød og kaffe uden sukker ..."

„Min datter blev, da hun var godt 1.5 år, anbragt på Fredensborg Optagelseshjem. Der blev hun brugt til at gå i skoven og save tykke grene af træerne, ligeledes sammen med en anden sat til at slæbe store vidiekurve brændeknuder ned i kælderen. Det bemærkes, at min datter har en rygskaide, og at jeg, fra hun var 6 år, har søgt vanførehjemmet .. ." „Overlægen på vanførehjemmet sagde til os, at hun kun måtte beskæftiges ved let arbejde. Og så bruges hun på hjemmet til så hårdt arbejde, som kun er arbejde for en mand. Så blev hun flyttet til fredeshjemmet i Gudme på Fyn. Der var hun i 5 måneder. Der var ligesådan som på Hylleholdt Fredeshjem. Der døde også 2 unge piger, og 7 andre samt en lærerinde blev indlagt på Nakkebølle Sanatorium .. "

»Det eneste min Datter har opnået under hendes ophold er at blive smittet af lungetuberkulose og at blive godt trodsig. Det har børneværnet fået ud af at sende hende på deres mindre gode hjem.

Den unge piges moder."

Den unge pige, der her er tale om, var på flere fredeshjem. Foruden hos fru Karen Müller bl. a. også på Hylleholdt. Om dem alle gjaldt det samme: Dårlig mad, dårlig be-

handling. Ikke beskyttelse og fornuftig oplæring, men undertrykkelse og slid og slæb ved arbejde, hvor der ikke blev taget hensyn til lyst og evner. I denne forbindelse vil det måske være på sin plads at erindre vore læsere om, at vi gennem flere år bragte oplysninger om forholdene på Hylleholdt og krævede forstanderinden fjernet og ordentlige forhold for pigerne. Men også dengang var overinspektionen forstanderindens beskytter og derfor medansvarlig for resultatet. Det sørgelige resultat: 7 piger samtids indlagt på sygehuset lidende af lungetuberkulose. Først da der indtrådte dødsfald, syntes det at gå op for overinspektionen, at også børnene havde en smule krav på interesse, og man lod forstanderinden fratræde på grund af - svigtende Helbred!! (hendes eget).

Påstanden om, at overinspektør Skjærbæk isætter hensynet til anstaltlederne over hensynet til børnene, mener vi også at kunne bevise ved at citere et par afsnit i 2 breve overinspektøren har skrevet til en medhjælper på Hylleholdt Fredenheim, der i et brev til Overinspektøren havde besværet sig over forholdene på fredenheimmet. I det første brev hedder det:

„I anledning af Deres brev skal jeg bemærke, at jeg er taknemlig for Deres udførlige og forstående redegørelse for forholdene i Hylleholdt Fredenheim. Som det vil være Dem bekendt, er der herfra aflagt inspektionsbesøg i fredenheimmet, og overinspektionen er herved og på anden måde blevet klar over, at det vil være ønskeligt, at forstanderinden trækker sig tilbage inden alt for længe på grund af svigtende helbred, og heri har hun erklæret sig enig."

I det andet brev til den samme medhjælper, dateret en måned senere, skriver hr. Skjærbæk:

„ ... skal jeg herved meddele Dem, at jeg ikke kan give Dem anvisning på noget arbejde indenfor børneforsorgen, som kunde passe for Dem. Jeg har haft en forhandling med forstanderinden (!), som har uddybet sin udtalelse om Dem derhen, at hun syntes, at De ikke havde evne til at bedømme, hvorledes De skulde optræde i forhold til eleverne ..."

„Jeg mener herefter, at jeg må tilråde Dem hellere at søge arbejde ved efterskoler, højskoler eller lignende, hvor eleverne kommer frivilligt. De har jo en pæn anbefaling fra forstanderen for Ølgod Efterskole."

For at undgå misforståelse vil vi gerne understrege, at det er den samme forstanderinde, der omtales i de to breve. Ved den medhjælper, som vover at klage over forholdene på opdragelseshjemmet. Det betyder afsked og ingen mulighed for at få ansættelse på et andet hjem. Det man har brug for indenfor børneforsorgen synes således at

være medarbejdere, der kan stå last og brast med institutionen og dens ledere, det får så gå med børnene, som det bedst kan. Og det er jo desværre ofte skidt.

Men kommer således hensynet til børnene først i anden eller sjette række hos overinspektør Skjærbæk, fru Karen Müller o. 1. indstillede anstaltledere, vil det hos Forældrebladet altid komme i første række. Man kan tvinge os til at betale bøde eller gå i fængsel, men man kan aldrig tvinge os til at tie, når det gælder at forsvare børnene mod uret og misbrug.

Alvar.

Undersøgelse

til bunds

Børneværnet, der til daglig lever i forholdsvis ubemærkethed, er pludselig indfanget af offentlighedens søgelys. Det sker med mellemrum, at et eller andet hændelse, som får dagspressen til under sensationelle former at vække offentlighedens interesse for forholdene indenfor børneværnet. Man udpensler den aktuelle affære langt ud over rimelighedens og sømmelighedens grænser. Overeksponerer. Kræver undersøgelse og opklaring til bunds, og når alt hvad der stofmæssigt kan udnyttes er udtømt glemmes både den konkrete affære og børneværnsforholdene i almindelighed, indtil der igen „sker noget“, som har journalistisk interesse. I den mellemliggende tid er der faktisk intet sket af alt det, som blev forlangt. Intet sket for at rette det, som gav anledning til forargelsen.

Affæren, der denne gang fik hele landets presse til at drage til felts imod børneværnet, var mishandlingen af den lille Georg. En mishandling, der blev foretaget af drengens egen mor og hendes kæreste, og som medførte døden for drengen. Selve sagen er i alle dens tragiske enkeltheder tilstrækkelig belyst i dagspressen. Der er ingen grund til at vi her i Forældrebladet yderligere behøver at gå i detaljer. Moren og hendes kæreste er fængslede og vil til sin tid få den straf som retten finder passende, og de er hermed ude af sagen, bortset fra det materiale, de afgiver for psykiatere og psykologer. Tilbage bliver spørgsmålet om børneværnets ansvar.

Der er jo nu lovet os al mulig undersøgelse endda helt til bunds. Ekstra betryggende for os er det at vide, at undersøgelsen skal foretages af børneforsorgen selv(!) I bedste fald kan en sådan undersøgelse dog højstkonstatere, om der i det specielle tilfælde er begået fejl eller udvist forsømmelighed af børneværnet. Dette har dog også værdi, særlig hvis det medfører skridt til at fejl og forsømmeligheder fremtidig undgås. Men noget tyder på, at man er mere tilbøjelig til at søge forsømmeligheden hos naboerne fremfor i børneværnet. Det er altid rart, når man kan sige sig selv fri for skyld, og yderligere har det da også den fordel, at kan man få naboerne (vi er jo alle naboer) gjort usikre, bliver det sværere at fastholde kritikken mod børneværnet.

Vi tror altså ikke på den store værdi af den „undersøgelse til bunds“, som rådsformand Garde har lovet os og som han selv skal foretage. Det egentlige er jo allerede afsløret senest ved Georg-affæren. Netop det samme, som Forældrebladet gang på gang har påvist, men som hverken rådsformand Garde eller nogen anden ledende person i børneforsorgen vil indrømme: Dansk børneforsorg udøves efter principper, der for længst har overlevet sig selv. Tænkt som en børnebeskyttende instans er den blevet en

børnestraffende. Tænkt som en børneopdragende instans er den blevet en børneødelæggende. Har vi uret? Lad os se lidt nærmere på Georg-sagen.

Georg var, som alle børn udenfor ægteskab, indtil det syvende år underkastet børneværnets tilsyn. Tilsynet skal jævnligt tilse barnet og har ret til at få adgang til barnets opholdssted. Han skal bistå hjemmet medråd og vejledning o.g påse, at opdragerne gør deres pligt overfor barnet. Een gang om året og i øvrig tår der findes særlig anledning skal der gives indberetning til børneværnsudvalget. Værdien af et sådant tilsyn er imidlertid uhyre problematisk, bl. a. af den grund, at tilsynet — bortset fra tilsynet med de spæde børn, der udøves af sundhedsplejersker — ikke behøver og som regel ikke har nogen som helst faglig eller menneskelig indsigt. Man ser på det ydre. Er det en pæn, velholdt lejlighed med pæne møbler, er man allerede velvillig indstillet. Det lader jo til at være et dannet hjem. Selvfølgelig har barnet det godt. Den mere pligtopfyldende taler dog for en ordens skyld også med barnet. Om moren overværer samtalen er ganske uden betydning. Som regel indskrænker den sig til et par spørgsmål. Jo barnet har det godt. Det virker måske lidt genert. Men hvad. Det er børn ofte overfor fremmede. Det falder overhovedet ikke tilsynet ind, at barnet selvfølgelig ikke tør beklage sig. Jo mere angst det er for moren, jo mere vil det prøve på at behage hende. For at gøre hende tilfreds. For at undgå afstraffelse når den fremmede er gået. Tilsynet har ganske vist hørt at naboerne mumler om mishandling. Men det må være sladder. Løse rygter. Barnet ser jo velholdt ud og har selv intet at beklage sig over. At børn af og til græder eller skriger — nå ja — nogle børn hyler jo op for ingen ting og straf -- også korporlig — er stadig anerkendt som opdragelsesmiddel her til lands. Bliver barnet fjernet fra hjemmet og anbragt på opdragelseshjem, undgår det heller ikke prygl, hvis det forser sig. Nøjagtig det samme tænker naboerne. Det lyder hjerteskrærende, når barnets gråd trænger ind til dem. Men det er intet bevis på mishandling. Det hele er måske ingen ting. Hvilke ulykker kan man ikke komme til at forårsage ved utidig indblanding. Mishandlingen får lov at fortsætte, og en skønne dag er barnet mishandlet til døde.

Et skrig af harme og indignation rejser sig. Berettiget harme mod mishandlerne. Efter at de er fængslede, rejser sig naturligvis spørgsmålet: Hvordan kunde det ske? Hvem har ansvaret? Naboerne, der ikke gjorde anmeldelse til børneværnet som deres pligt er? Tilsynet, der jævnligt besøgte hjemmet, men intet mistænkeligt konstaterede? Børneværnet, der lod sig berolige af tilsynets rapporter og ikke tog sig tilstrækkeligt af den anmeldelse som efter oplysninger fra naboerne alligevel blev indgivet?

Der er heldigvis mange muligheder, og man finder jo nok en måde at tilfredsstille offentligheden på. Naboerne kan straffes med indtil tre måneders hæfte. Tilsynet kan straffes med at blive det ombud frataget, som måske var ham påtvunget. Ansvar kan han naturligvis ikke have. Han har jo intet konstateret. At han var uduelig til det hverv, man pålagde ham, kan han dog ikke gøre for. Hans metoder er nøjagtig de sam-

me som overinspektionen anvender, når den inspicerer opdragelseshjemmene. Man taler med forstanderen og personalet, og tilslut spørger man børnene, om de har noget at beklage sig over. Det har de ikke, for hvis de havde, vilde de få endnu mere, når inspektionen var taget bort. Børneværnet finder ikke, det har forsømt noget. Det sendte en undersøger, da anmeldelsen indgik, men da undersøgeren intet grundlag fandt for anmeldelsen, kunde det ikke skride ind. Sådan vil det hele efterhånden ebbe ud. Drengen er død. Mishandlerne straffet. Tilsynet erstattet af et andet udueligt tilsyn. Børneværnet vil fortsat øve sin virksomhed efter de gældende regler. Alt vil ånde fred, indtil hele historien gentager sig med andre hovedpersoner, hvorefter de samme spørgsmål igen kan blive rejste og — henlagte.

Tilsynet kan altså ikke beskytte mod mishandling. Og i alle tilfælde slet ikke, så længe prygl er anerkendt opdragelsesmiddel. Heller ikke ved appel til naboer. Det kan man ikke bebrejde hverken tilsynet eller børneværnet. Som rådgiver og vejleder har det heller ingen værdi. Det kan man derimod bebrejde børneværnet. Man har nemlig ikke derfra forsøgt ændret det princip, der ligger til grund for lovgivningen om tilsyn, der jo normalt kun udøves med børn, der er født udenfor ægteskab og med børn af enlige mødre, der modtager bidrag gennem det offentlige eller med børn af forældre, der modtager vedvarende kommunehjælp eller fattighjælp. Tværtimod. Man tilsyner med iver i alle disse økonomisk dårligt stillede hjem. Her er man som regel ikke velvillig indstillet. Her er pegefingern hævet og her er faktisk altid noget, man kan slå ned på af den simple grund, at der ikke er penge til at holde hjemmet — inklusive børnene — i samme stand som mere velstillede forældre kan det. Tilsynet råder ikke over midler til at afhjælpe manglerne. Han kan blot konstatere, at barnet er mindre velklædt og måske mindre velnæret. Måske også mindre „artigt“ eller mindre „velopdraget“. Gaden sætter sine spor, som ikke absolut altid er dårlige. En rask dreng kan nemt af en bigot voksen „skønnes“ næsvis. Hjemmet og barnet noteres for et minus? Det hele bliver et tilfældigt skøn, ofte baseret på naboers udtalelser, som man faktisk ikke altid kan eller bør fæste alt for megen lid til. Naboer behøver ikke absolut at være velgisdede. Tvangsfjernelse åbner sig som et frygteligt perspektiv. Hvor er det beskyttende børneværn? Det straffende børneværn hænger som et truende damoklessværd.

Er barnet endelig fjernet og „anbragt“, skal det „opdrages“ efter alle kunstens regler og bliver det oftest efter recepten: Kæft-Trit og Retning. Midlerne er som regel tvang — prygl — indespærring og hårdt arbejde.

Den mishandling vi bliver præsenteret for i Georg-Affæren er oprørende og hæslig. Harmen og forargelsen den udløser hos den overvejende del af landets befolkning er det bedste bevis for, at tilfælde af denne art vil blive sjældnere og sjældnere. Det er derfor at skyde over målet, når en kreds af (hvad der er forståeligt) harmfulde og indignerende forældre gennem dagspressen opfordrer alle forældre til at deltage i en henvendelse til regeringen for at kræve, at de lovparagrafer, der omhandler mishandling

af børn skærpes på det alvorligste. Vi ønsker ikke at forsvare lille Georgs eller andre mishandlede børns bødler; tværtimod. Men harmen og aktionen skal rettes de steder hen, hvor mishandlingen ikke er et produkt af et unormalt menneskes affektbetonede handling, men et systematisk opdragelsesprincip. Børneværnets anstalter og de instanser, der holder hånden over mishandlerne disse steder: Børneværnene og overinspektionen for børneforsorgen,

Alvar.

Forældrebladet november 1946
Arbejdernes spædbørnshjem i Aarhus.
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
I Overlæge Schwalbe-Hansens Varetægt. Astrid Lassen.
Under tilsynets beskyttelse. Harald Herdal.
Beskyttet af Børneværnet. Alvar Westerberg.

I Overlæge Schwalbe-Hansens Varetægt

Fra Fru Astrid Lassen har vi modtaget følgende Indlæg med Anmodning om Optagelse.

Det var på Kongens Fødselsdag, at 17 af Patienterne fra Ebberødgård løb derfra. En af dem, Laura Johansen, gik til Nanna Andersen i Hillerød for at bede hende om at hjælpe sig i lønnet Plads.

Efter straks at have meldt hendes Flugt til Socialministeriet og Ebberødgård, rejste Nanna Andersen her til Ulriksdal med Laura, som var her 3 Dage og deltog med Interesse og Lyst — og absolut Fornuft — i Arbejdet med Frugtnedplukningen i Plantagen. Hun var ganske normal.

For Pigens Skyld — vi mangler ikke selv Arbejdskraft — tilbød vi Laura lønnet Arbejde, men Tilbudet blev forkastet af Overlæge Schwalbe-Hansen, og Politiet hentede hende så tilbage til Ebberødgård, hvor hun nu ligger tvangsindlagt og får nedsat Kost. Som Straf!

Lauras Fortid ser sådan ud: Fra seksårig forældreløs. Derefter under Forsorg på diverse „Hjem“. Efter Intelligensprøven anbragtes hun på Ebberødgård, da hun var 17 år. Nu er hun 41 år gammel! I disse 23 år har hun gjort gratis Arbejde på Ebberødgård.

I Dampkøkkenet fik hun rig Lejlighed til at se, hvordan Maden tilberedes: den obligate Morgen-Øllebrød blev tilsat alle Levninger fra forrige Dag, Kærnemælksuppe, Havregrød etc. Alle Dagens Rester kom i en stor. Gryde, som forvandlede til Øllebrød. Den smagte surt og blev kun spist af Sult. Funktionærerne fik en helt anden Kost med Sukker og Smør. Patienternes Brød var med skrabet Smør. Ingen Sukker i „Kaffen“, Skummetmælk som Drik. Elendig og altid ens Kost. I Foråret fik Laura en Forsorgs-plads i Herlev, men, som vanligt, vælger man de uheldigste Steder til de Unge. I dette Tilfælde havde Konen i Huset fast Plads i Alderdomshjemmet og var hjemmefra hele Dagen. Manden var nærgående og voldtog Laura hun havde selvfølgelig ikke undgået Sterilisationen —! Laura gik omgående til Politiet og meldte Manden. Resultat: Laura blev sendt til Ebberødgård igen!

Det var første Gang i 23 år, at Laura løb derfra. I 23 år!

Hun fik uds muglet 2 Breve:

— — —

Kære Fru Lassen!

Mange Tak for Brevet og Chokoladen, De kan tro, jeg blev meget glad, og jeg kan fortælle Dem, at det var tarveligt af Overlægen at lægge mig i Seng på H X hos alle de store Piger, som er Politipiger, den værste Afdeling. Om Tirsdagen, da han kom på Stuegang, så han sådan på mig og grinte så hånligt, men jeg vendte Ryggen til ham og svarede ham. De kan tro, at jeg har ligget i Sengen og jeg får ikke ret meget Mad, jeg er så sulten og Sengen er så hård at ligge i, jeg er øm af at ligge i Sengen. — Jeg græder hver Dag og jeg længes efter Dem Fru Lassen; jeg længes efter at komme ud herfra, jeg har ligget i 8 Dage og nu skal jeg have 3 Blodprøver, og vi er 2 Piger, der ligger i Sengen, og den Pige ved Siden af mig fik 3 Sprøjter og lå med Bælte og Handsker på, ja, De kan tro, det så grusomt ud, da de jagede den store Sprøjte ind i Låret på sådan en ung Pige, det er Synd. Ja, De ved godt, den Dag, da jeg kom ude fra Dem, og herind til Ebberødgård, kom der en Pige samme Dag som jeg, hun er kommet op, hun lå i 8 Dage og er oppe, men jeg er ikke oppe, men det er Overlægen, der straffer mig, så jeg er i dårligt Humør og længes efter Dem.

Nu til Slut en venlig Hilsen fra Deres Ven Laura

Johansen, Afd. H X E 13.

Eft.: Send mig lidt Æbler og Kager, jeg er så sulten.

— — —

Det andet Brev var til vor Køkkenchef:

Kære Frk. Olsen!

Nu vil jeg lige skrive et Par Ord til Dem. De kan tro, jeg savner Dem. Og jeg længes efter Deres gode Mad, nu kan jeg ikke få det, jeg kan spise, jeg er sulten og får 3 Stykker Mad og Mælk og så er Klokken 7 Morgen og Middagen er en Ret Mad og om Aftenen 4 Stykker Mad og et Stykke Franskbrød, det er Sengen, der tager meget på en.

Der ligger en ganske ung Pige ved Siden af mig, hun ligger i Bælte og har lige fået en Sprøjte i det ene Ben og hun brækkede sig, ja, det er frygteligt at se, så kom jeg til at græde ved det. Bare jeg snart må komme herfra, men nu er jeg spærret inde og Dørene er låst og Vinduerne er stænget, det er kedeligt og jeg græder Dagen lang.

Jeg kan ikke forstå, hvorfor jeg skal behandles på den Måde, jeg kommer ikke ud for en Dør, jeg er snart træt af at ligge i Sengen. I Dag er det Torsdag, jeg savner Dem

Frk. Olsen og håber, De vil tænke på mig, og De har været god imod mig. Jeg længes efter frisk Luft. Overlægen siger jeg kommer ikke ud for det første, den Nazist, som han er, det Skadedyr. Nu ved jeg ikke mere at skrive denne Gang.

Mange Hilsner til Dem fra mig.

Laura Johansen, Afd. H X Ebberødgård, Birkerød.

Jeg ringede atter i Går til Overlægen, for om muligt at kunne få en „happy end" på dette Indlæg, som jeg fortalte ham, jeg vilde skrive, så jeg kunde berolige Læserne med, at Overlægen var kommet til Fornuft og gik med til Udskrivning af Laura.

Overlægen svarede nej; der skulde gå nogle Måneder som Straf. At være her på Ferie som Gæst i 14 Dage — hun har ingen Ferie haft — det blev også nægtet.

Den 17.-10.-46.

Astrid Lassen,

Ulriksdal, Fredensborg.

— — —

Ovenstående er en tro Kopi af en Række andre Indlæg om Behandlingen af de ulykkelige, som har haft den Vanskæbne at blive anbragte på Ebberødgård, vi har bragt her i Bladet. Men vi bliver ikke trætte af stadig at bringe disse Beskrivelser. Vi harmes hver Gang vi bliver præsenteret for et „nyt Tilfælde", fordi de understreger, at „Forsorgen" - det gælder såvel Børne- og Ungdomsforsorg som åndssvageforsorg — her i Landet i Virkeligheden ikke har meget mere med Forsorg at gøre end Betegnelsen — Navnet — mens det faktisk er Straf, der udøves.

En ulykkelig Kvinde, der i 23 år har været indespærret på en Anstalt, begår den uhorste Forbrydelse at forlade den Anstalt, hvor hun lider ondt, hvor Menneskelighed er et ukendt Begreb, hvor hun er Fange og ikke Patient. Hun beviser, at hun er i Stand til at udføre et Arbejde som andre Mennesker vil betale hende for. Men får hun Lov til det? Får hun Lov til at aflaste det offentliges Udgiftsbudget med det ikke helt ringe Beløb, som en Fange — undskyld Patient — på Ebberødgård koster? Får hun Lov til ved sit Arbejde og ved Indtægt at blive Skatteyder og dermed yderligere forbedre det offentliges Økonomi? Nej! Hun skal straffes. Straffes fordi hendes Bortgang fra Anstalten var en Protest mod den hende påtvungne „Forsorg". Det var Obstruktion. Et Forsøg på at underminere Tilliden til Forsorgen og dens Udøvere personificeret i Overlæge Schwalbe-Hansen. For sådan en Forbrydelse synes det som om ingen Straf er for hård. Straf! Straf! Straf! Anden Medicin lader det ikke til, at den Overlæge kender. Den blev også anvendt, da Patienten blev voldtaget. Det var altså hende, der blev straffet! Patienten. Den, som man påstår er åndssvag. Men er hun åndssvag, er det en Forbrydelse at straffe hende. Er hun ikke åndssvag, er det en Forbrydelse at holde hende indespærret.

Hvem er Forbryderen? Ikke Kvinden.

A. W.

Under tilsynets beskyttelse

Forstanderinden for Arbejdernes spædbørnshjem i Aarhus, frøken Sørensen, har i et Grundlovsforhør aflagt fuld Tilståelse og indrømmet at ha' været hård overfor de børn, der var betroede hende. „Hård" er nu en temmelig blid glose: hun slog børnene, så de blev blå og gule i hodet, hun tvangsfodrede dem på en meget brutal måde og stoppede vaskeklude i munden på dem, for at forhindre dem i at kaste op, bandt ydermere en ble om — metoden, hævder hun at ha lært på Sanatoriet i Juelsminde — og hvad dette angår er der jo sikkert strax indledet undersøgelse for at få det oplyst. Jeg har ganske vist ikke set noget derom i aviserne endnu. Men på Juelsminde er der vel også et ansvarligt tilsyn? Endvidere brugte forstanderinden som straf at tvinge børnenes hoder ned i en wckumme og derefter skylle ud. Men dette skal helt være hendes egen opfindelse, og det må nærmest betragtes som et uheld, at den nu ikke længere er hendes, men kan bruges andre steder. Så kan man dér hævde at sådan gjorde man på Spædbørnshjemmet i Aarhus. Et etårigt barn mishandlede hun så det i flere dage måtte holdes inden døre. Det vilde ha vakt opsigt hvis barnet blev set. Almindeligvis dunkede hun børnenes hoder mod en væg eller rykkede hele totter hår af dem. Osv. osv.

Der er mennesker der ved den blotte læsning af dette oprøres — hvis de ikke et nu tænker at det må være overdrevet. At det ikke er det har forstanderinden altså selv tilstået.

Men hvordan har dette kunnet foregå uden at blive opdaget? Ja, det gik jo altså heller ikke i længden.

Men en af grundene — og en meget vægtig, er den at der jo selvfølgelig var et tilsyn med hjemmet. Et sådant tilsyn har til opgave at se efter om alt er som det skal være. Det er en sikkerhedsforanstaltning - som til og med nylig er blevet gennemført i århus. Og man trode at meningen var den at det skulle være en kontrol med hvad der foregik på børnehjemmene, en yderligere foranstaltning til tryghed både for børnene og de forældre der anbragte deres børn dér.

Tilsynshavende i Aarhus var selve Socialudvalgets formand, Ghr. Nielsen. Og når disse mishandlinger så længe har kunnet finde sted upåagtede skyldes det ham — skyldes det at frøken Sørensen stod på ualmindelig god fod med ham. Hvis ikke dette hade været tilfældet kunne mishandlingerne måske ha været standset noget før. Den tilsynshavende var den — altså ikke i længden — sikre garanti for at det gik som det skulde.

Men der var også en tilsynsførende læge ved navn Ring.

Det er ikke, ifølge aviserne, oplyst nærmere på hvilken fod han stod med frøken Sørensen. Men dårlig har den ikke været. Og nu er han hendes forsvarer. Overfor alt det ovenfor anførte siger han, at det er der da ingen grund til at blive så oprørt over, og slet ikke, så man retter bebrejdelser mod frøken Sørensen. For det første har han som tilsynshavende ved hjemmet fundet alt i bedste orden. For det andet var frøken Sørensen måske af og til noget opfarende — dette er altså ikke undgået hans opmærksomhed! Men hør nu her, hvorfor var frøken Sørensen „noget opfarende"? Det var hun fordi hun var et nervøst temperament — og dertil i overgangsalderen. Hun har krav på overbærenhed, siger lægen.

Frøken Sørensen er — trods den rare læges forsvar for hende -- arresteret. Hun vil få sin straf — tør man formode. Sikker skal man aldrig være i disse tider. Men socialudvalgets formand hr. Nielsen, og tilsynshavende hr. læge Ring — er på fri fod. Af tre skyldige er kun den ene — og man kan jo nok sige mest skyldige, sat under anklage. Men hendes medskyldige — de to i sidste instans mest ansvarlige hvordan med dem? Det er så ligetil at frøken Sørensen ikke får mere med børn at gøre. Men ligeså ligetil var det om læge Ring ikke fik lov at praktisere som læge mere, og at hr. Nielsen gled ud af enhver form for offentligt liv. Ja, dette er ved at være afgørende i affæren fra Aarhus. Tilfældet er så oplagt, og de domme der falder vil ha konsekvenser for børnehjem og tilsynshavende for børnehjem over hele landet.

Harald Herdal..

Beskyttet af *Børneværnet*

Hun var 12½ år og så lille som en 12½ års pige kan være, da hun blev taget bort fra sit hjem. Tvangsfjernet. Børneværnets grunde var sandsynligvis acceptable. Det var ikke pigen, der var noget i vejen med. Men forholdene i hjemmet skønnedes uegnet for en 12 års pige og for børn i det hele taget. Der er intet at bebrejde børneværnet, hvis opgave jo netop er at forhindre, at børn forbliver i omgivelser, hvor de skades på sjæl og legeme. Hun blev anbragt på et optagelseshjem.

Optagelseshjemmet regnes for et af vore relativt gode hjem. Det ligger i Københavns umiddelbare nærhed og optager børn indtil konfirmationsalderen, når forældrene af en eller anden grund for en kortere tid, f. eks. sygdom, ikke selv kan have børnene hos sig. Forsåvidt skulde alt jo være godt. Pigen blev flyttet fra mindre gode, måske direkte skadelige forhold i sit eget hjem og anbragt på et relativt godt optagelseshjem, der som alle optagelseshjem er under statens (overinspektionen for børneforsorgens) tilsyn.

Den lille pige blev om ikke meget større så dog en lille smule ældre. Hun blev efterhånden 13 år og yderligere 8 måneder. I det årstid, hun havde været på optagelseshjemmet, modtog hun skoleundervisning som de andre skolepligtige børn på hjemmet. Ikke i en skole som børn, der ikke er under børneforsorgen, men af den lærer, der er knyttet til hjemmet og som naturligvis ikke kan oprette hverken 6 eller 7 klasser, så hvert barn kan komme i den klasse, der svarer til dets alder. På optagelseshjemmet er der kun 2 klasser. En for de 7-10 årige og en for de 10-14 årige børn. Selvfølgelig er det ganske udelukket at børnene under disse forhold kan få den samme effektive undervisning, som der gives i de københavnske kommuneskoler. Men det er trods alt skoleundervisning, og det er i lov om offentlig forsorg bestemt, at den skal stå mål med den som folkeskolen giver. For børn under børneforsorg gælder den samme skolepligt som for andre børn. D. v. s. fra det syvende til det fyldte 14. år.

Imidlertid blev det bestemt, at den lille pige skulde konfirmeres efteråret 1946. Hun vilde ganske vist ikke være fyldt 14 år, men så var det i alle tilfælde overstået. Det kan man retfærdigvis ikke indvende noget imod. Men samtidig bestemte forstanderen, at når pigen alligevel skulde konfirmeres i 1946, var det lige så godt, at hun straks blev taget ud af skolen, i stedet for at fortsætte til normal udgang sommeren 1947. Altså et heltår før hun lovligt kunde udskrives. Vi ved ikke, hvem der gav tilladelsen, men vi gætter vist ikke helt forkert, når vi formoder, at forstanderinden alene bestemte det, og ingen spurgte om lov. Pigen blev i alle tilfælde ikke spurgt om sin mening. Forstanderens beslutning var lov. Når pigen alligevel skulde konfirmeres til efteråret, var det bedre, mente han, at hun straks kom ud af skolen og i stedetfor begyndte at bestille noget. Foreløbig indtil konfirmationen på hjemmet. Derefter skulde hun ud i plads. Pigen blev stadig ikke spurgt om sin mening. Og således gik det til, at pigen, da andre skolebørn udenfor forsorgen fik sommerferie, blev taget ud af skolen og tildelt arbejdspligt på optagelseshjemmet. Hun var stadig kun 13 år og hun var stadig en meget lille 13 års pige.

Sommeren gik. Og pigen passede de hende pålagte arbejdspligter og glædede sig trods alt til konfirmationen. Hun skulde have fint tøj og konfirmationsfest og så skulde hun ud i en plads. Hun skulde være voksen. Hos hvem hun skulde have plads, hvor, hvornår og på hvilke betingelser, det blev der ikke talt med pigen om. Heller ikke om hun i det hele taget havde lyst til husligt arbejde. Hun var under børneforsorg og forstanderen alene bestemte. Måske har han talt med børneværnet om det, men med pigen talte han ikke.

Den 29. september i år blev den lille pige så konfirmeret. Hun var den mindste af konfirmanderne. Forstanderen lagde mærke til det, men da han samtidig mødte med den største blandt drengene, var det 2 rekorder på en gang. Ligevægten var oprettet og han kunde stolt tage hjem med sine 2 konfirmander. Den største af drengene og den allermindste lille pige.

Nu var hun altså voksen den lille pige. Hun var konfirmeret og havde en plads. Voksen vidste hun da hun var. Hun havde da ikke gået i skole de sidste 3 måneder, men haft sit arbejde at passe fra morgen til aften, og det er da kun voksne, der har det. Hun var både spændt og beklemmt ved tanken om det nye, der ventede hende. Den plads som hun vidste hun skulde i, men som ingen endnu havde talt med hende om.

Så gik der 8 Dage, i hvilke pigen passede sit arbejde på hjemmet som før hun blev konfirmeret. Det var kun om aftenen, når hun skulde i seng, hun ikke var voksen. Og så når hun blev skældt ud af de andre voksne, hvis de syntes, hun var for langsom til sit arbejde, eller hvis de syntes, hun var uartig. Den lille voksne 13 års pige gik faktisk og længtes efter at komme ud i den plads som hun intet vidste om.

Så skete det. En mandag eftermiddag rullede en gul bil op for døren. En dame og herretren ud. Den lille piges nye herskab. Nu blev der travlt med at pakke. Afsked blev der ikke megen tid til, og med forstanderen og herskabet foran sig måtte den lille pige selv bære sine kufferter og pakker ned til bilen, som hun dog fik lov til at køre med i. Ud til sin nye plads.

Den lille piges „herskab" er et restauratørpar, hvis forretning er beliggende i umiddelbar nærhed af optagelseshjemmet. De har privatlejlighed på grænsen mellem Frederiksberg og Vanløse. Lejligheden består af 3 værelser og kammer, familien af restauratørparret og deres 9årige datter.

Her i privatlejligheden er den lille — meget lille — nykonfirmerede og af skolen ulovligt udtagne pige fæstet som enepige. Hendes arbejdsdag begynder Kl. halvsvy om morgenen og varer ved til kl. 7 om aftenen med en enkelt fritime eller to om eftermiddagen. Hun starter om morgenen med at smøre skolemad til „herskabet"s 9årige datter, og derefter serveres morgenkaffe for direktøren og fru, som endnu ikke er stået op. Derefter opvask — rengøring, opvask — rengøring resten af dagen. Middagsmaden leveres fra restauranten, så den skal hun altså ikke lave. Først kl. ca 2 om eftermiddagen får hun tid til at rede sin egen seng og ordne lidt i sit eget meget lille „værelse", og efter fritimen fortsætter hendes arbejde til kl. 7 På samme måde har hun „fri" hveranden (!) søndag.

I denne „gode" plads oppebærer den lille pige den svimlende løn af fyrre (40) kroner om måneden eller ca. femten (15) øre pr. arbejdstime.

I forsorgslovens § 172, stk. 2 bestemmes:

„Enhver, som er kommet til kendskab om, at et barn fra forældres eller andre opdrageres side er genstand for forførelse, mishandling eller vanrøgt eller behandles således,

at dets sjælelige eller legemlige sundhed eller udvikling udsættes for alvorlig fare, er forpligtet til at gøre anmeldelse til børneværnet i den kommune, hvor barnet opholder sig."

Selvom en sådan bestemmelse ikke fandtes, vilde vi ikke stiltiende se på at et misbrug som det skildrede finder sted. Det er mishandling og vanrøgt i højeste potens. Vi påstår at såvel pigens legemlige som sjælelige sundhed og udvikling her udsættes for alvorlig fare. Selvom hun fik en anstændig løn, hvad hun altså ikke får, og selv om „her-skabet" er flinke og rare mennesker, vilde vi stemple forholdet som misbrug, mishandling og vanrøgt, om hvilket forsorgslovens § 176, stk. 1, bestemmer:

„Forældre eller andre opdragere, som behandler deres egne eller andres til deres forsorg betroede børn således, at disses sjælelige eller legemlige sundhed eller udvikling udsættes for alvorlig fare, straffes efter bestemmelserne i borgerlig straffelov § 213.

Den lille pige blev fjernet fra sit hjem, da man frygtede, at en forbliven der vilde være skadelig for hende. Hun blev anbragt under børneværnets beskyttelse på et op-tagelseshjem, hvor forstanderen forsømte hendes uddannelse og pålagde hende en arbejdspligt, som børneværnet sikkert vilde have skredet ind overfor, såfremt det var forældrene, der handlede således imod deres barn. Hvad mon børneværnet vil gøre i dette Tilfælde? For os er sagen klar.

Det er vanrøgt og i strid med skolebestemmelserne at udtage et 13 års barn fra skolen for at sætte det i et arbejde det lige så godt kunde vente med til efter normal skoleafgang.

Det er misbrug og mishandling at fæste et barn bort til en plads og et arbejde, der rettelig tilkommer en voksen.

alvor.

1947

Forældrebladet januar 1947
Himmelbjerggården.
Lannerupgård.
Holtbjerg Drengeshjem.
Gjelsted Ungdomshjem.
Middelfart Sindsygeanstalt.
Rødbygård.
Ribe åndssvageanstalt.
Ved Årsskiftet. Harald Herdal.
Et Levnedsløb. Ellen Hørup.
Hvem får Kaffen?

Ved årsskiftet
af Harald Herdal

Ved årsskiftet er det godt og nyttigt at gøre en smule op, se tilbage før man går videre. *Forældrebladets* opgave er ligetil. Vi kæmper for en bedre og menneskeligere forsorg, hvor vægten ligger på at hjælpe børn og unge, der er kommet ud for vanskeligheder, de sjældent selv er skyld i. Vi ønsker med andre ord en forsorg stik modsat den vi har. Vi anser den nuværende forsorg for en beskidt levning fra en tid, der kun havde et opdragelsesmiddel, nemlig straf. Men vi er ikke forundrede over at den er som den er, og at den opretholdes, det er næsten lige ved at være i sin orden i et samfund hvor magten er det afgørende. Forsorgen i Danmark er et mønstergyldigt udtryk for et embedsmandsvælde efter bedste enevældige forbilleder.

Vi kritiserer dette, vi angriber det, vi afslører, vi bekæmper det. Det er *Forældrebladets* berettigelse. Den er ikke ringe. Vi opnår sjældent hvad vi vil, ja vi lider egentlig mange nederlag. Det undrer os heller ikke. Også det er i sin orden. Vi er ikke elskede — indenfor forsorgen, det styrker os meget at vi, i ikke så få tilfælde, konstaterer den kendsgerning at vi er frygtede og hadede. Det er også i sin orden. Vi vil jo de andre tillivs, vi vil ha dem væk som uegnede, som skadelige, rent ud sagt forbryderiske i deres optræden overfor magtesløse børn og unge.

Side om side med de angreb, den kritik, de afsløringer vi har bragt og vil bringe, har vi i dette års forløb i bladets kronik bragt en række artikler af fremragende autoriteter på børneopdragelsens område; vi har foretrukket at gå til kilderne fremfor eftersnakke; også dette oplysningsarbejde vil blive fortsat.

I kampen for en bedre forsorg, i kritikken af den nuværende, er vi temmelig ene. Den øvrige del af pressen svigter så ofte det kan lade sig gøre. Så afgørende afsløringer vi ofte har bragt af forholdene på børneværn og forsorg — kan vi ikke smigre os ved tit at

blive citerede af den øvrige presse; fejlen er ikke vor. Naturligvis bringer dagspressen af og til både afsløringer og kritik af forsorgens arbejde. Alt for lidt. Og altfor sjældent førende det tilbunds. Ofte synes hensynet til øjeblikkelig sensation at være det mest afgørende for at stoffet bringes. Altfor tit får disse blades læsere kun den sensationelle afsløring, — ikke hvad der kommer ud af den: dommen over de skyldige, — hvis de ellers blir dømt! De plejer jo enten at blive frikendte, undskyldte — eller forflyttede til en anden anstalt. Er en forstander lidt for kærlig over for de mindreårige piger der er betroede i hans varetægt — og opdages det, det må jo tilføjes — så fjernes han fra anstalten og anbringes på en hvor der kun er drenge.

Med hensyn til domme — så vides det at fru Hørup blev dømt.

Det er et vigtigt argument mod kritik af børneforsorgen: — jamen fru Hørup blev jo dømt! Det var jo forkert hvad hun skrev. Det må det jo ha været — siden hun blev dømt. Og både de mange, der heftigt undte hende denne dom, denne velfortjente dom, forargedes over hendes ihærdige angreb på forsorgen, hendes idelige talen de forurettedes sag — og de nok så mange lunkne, der altid mente at vel gjorde hun et smukt og idealistisk arbejde (med det sidste menes der kun noget betinget godt), men gik hun ikke for vidt? — begge parter fik ret — for hun blev jo dømt; hun fik en stor bøde. Og hvad hun og dermed „Forældrebladet“ hade sagt var altså ikke rigtigt.

Er det rigtigt?

Først må det vist siges at vore domstole og de domme der afsiges dér ikke på forhånd har krav på almindelig tillid; de tider er forbi, hvis de ellers har været. Som det i vore Dage ikke er ensbetydende med at man er uskyldig fordi man blir frikendt ved domstolene, er det ikke sikkert man er skyldig fordi man blir dømt. Dommen over Ellen Hørup, i anledning af forholdene på et hjem i Hillerød, fordi hun angreb den dame der ledede dette og ikke var sin opgave voksen, denne dom bør ikke glemmes. Nogen fare for at vore modstandere gør det er der ikke, de vil nok fortsætte triumfen: Fru Hørup blev dømt, og den er netop så billig som de har råd til. Vi andre skal huske den. Af de anklager der blev rettet mod dette hjem og den dame der ledede det blev jo nemlig yderst få afgjort afkræftet og stemplet som forkerte. Man har i dommens præmisser så godt som anerkendt de fleste, omend man med synlig flid har søgt at komme udenom dem og så godt, som kun en dommer kan det, søgt at bortforklare den. Forbavsende lidt kunde direkte siges at være usandt.

Men fru Hørup blev jo dømt! Det gjorde hun. Man er lige ved at sige, for det skulle hun, hun skulle dømmes — skulle rammes — rammes med en stor bøde! En politifuldmægtig der nok ved hvad han taler om har nyligt sagt, at når man (som han) kender en del til retspleje, så ved man at det ikke drejer sig om at ha ret, men om at få ret! Det er næppe helt forkert sagt.

Fru Hørup blev dømt. Den omtalte dame måtte opgive sin virksomhed i Hillerød og har nu et slags hjem for unge mennesker i Sorø, elever fra akademiet, unge mennesker hun nok alligevel må behandle noget anderledes end de unge piger der var på hjemmet i Hillerød. Indenfor børneforsorgen har man altså ikke villet beholde hende. Hvorfor ikke? Og måske det også er med sorg at man har undladt det. Men det undrer. Hun blev jo frikendt, rensat. Det var fru Hørup, der blev dømt. Måske alligevel denne kendsgerning røber at damen ikke var så egnet — ja måske netop uegnet. Men egentlig var det også det det drejede sig om. Det var dér kritikken satte ind, der vi angreb, vi der fandt hende uegnet, og damen har altså også efter dette måttet finde sig en anden virksomhed. Hun blev „frikendt“, „rensat“ for grimme beskyldninger — men hun forsvandt fra forsorgen — og det var godt.

Dommen over fru Hørup og stort set over Forældrebladet og enhver der kritiserer forsorgen og afslører dens umenneskelighed — var snarere en sejr; for stort mere end at blive dømt kan man ikke vente sig i kampen mod den nuværende forsyrg. Betænk hvad det drejer sig om: på den ene side børn og unge mennesker i vanskelige forhold — og i forsorgens magt, og så: forsorgens embedsmænd, man mærker vel vægten af de sidste! At der skulle blive taget hensyn til de første, så de sidste blev fjernede som uskikkede, det er at tænke sig at forsorgen skulle være til for dem der trænger til den — og ikke for dem der lever af den.

Det er dem og det system de opretholder vi bekæmper; vi retter kritik mod dem, vi angriber dem, vi afslører dem og de forhold rundt om som de er ansvarlige for. Vi ved meget vel at det rundt om hedder sig at vort formål i og for sig er badesmukt og anerkendelsesværdigt, der er bare det kedelige at vi ofte i vor kritik skyder over målet, og at vore angreb ikke altid er tilstrækkeligt underbyggede, ofte hviler på et for løst grundlag, men at vi — bevares — sikkert kæmper i god tro.

Det sidste er rigtigt. Hvorfor vore angreb ikke altid er godt underbyggede ved forsorgens embedsmænd, det er dem der så godt de kan (og det er ikke altid lige godt) søger at forhindre os deri! Det er deres styrke, at hemmeligholde, at skjule, på enhver tænkelig måde sørge for at der ikke siver noget ud fra de anstalter de er ansvarlige for.

Alligevel kommer det frem nu og da, og trods alt: umenneskelig behandling og mishandling, brutal fremgangsmåde overfor børn og unge. Man vil gerne sige os på at det ikke er så slemt som vi vil gøre det til. Men sandsynligheden taler for at det måske er værre. Det er jo en kendsgerning at der indenfor forsorgen anvendes straf. Der straffes og straffes og straffes. Og det er mindreårige, det er børn og unge mennesker, det er forsvarsløse, der straffes. Der straffes med prygl, med prygl der nærmer sig mishandlinger eller er det; der straffes med indespærring, der straffes med måltiders inddragelse, tidligt i seng, disciplinære straffe; der straffes og straffes og straffes. Univer-

salmidlet er straf. Det er i sig selv blevet en straf at komme under forsorgen. Så længe dette er tilladt og ikke straffes vil forholdene under forsorgen altid være værre end man får at vide, selvom det der kommer frem er slemt nok. Og påstanden om at det ikke skulle være så slemt som vi mener holder ikke stik.

Dertil kommer det misbrug som billig arbejdskraft som de der er under forsorgen kommer ud for; dertil kommer alle de tilfælde hvor forsorgen ikke tager hensyn til dem, der er i dens magt, men altid modarbejder deres ønsker; dertil kommer alle de tilfælde hvor forsorgen — som var det dens egentlige opgave — beholder disse mennesker som fanger, skalter og valter med dem, som den har lyst til; dertil kommer alle de tilfælde hvor man — som. der er rig lejlighed til — udnytter dem, for ikke at sige bestjæler dem, direkte eller indirekte, sparer på kosten, selv bruger den frugt i anstaltens have der også skulle komme dem der opholder sig dér tilgode og så videre, og så videre. Vi kan berolige både de lunkne, der i og for sig mener at vi arbejder for et godt formål, men går for hårdt frem, og dem der med rette frygter vore angreb, at vi uanfægtede fortsætter. Kritik af forsorgen, angreb på den, afsløring af dens misgerninger er blandt Forældrebladets første opgaver.

H. H.

Et Levnedsløb

Han blev født i Ribe og begyndte tidligt at vagabondere. Blev så taget af Værgerådet 7—8 år gammel og kom på Himmelbjerggården, hvor han havde det godt. Han blev så sendt hjem, men vagabonderede igen og kom året efter på Himmelbjerggården igen. Derfra blev han flyttet til Lannerupgård, hvor Forstanderen var Boye Rasmussen. Der var han et år og rendte 3—4 Gange. Når Drengene rendte fik de Prygl med Spanskrør, blev spærret inde på et Loftsrum, med en Madras og to Tæpper i 8 Dage, når de var indfanget. Der var Undervisning 3—4 Timer, indtil Drengene var 13 år.

Det næste Sted var Holtbjerg Dreng hjem. Der var han 10 år. Der var endnu værre end på Lannerupgård. Han rendte og blev indespærret og rendte igen. Alle Drengene fik Klø med Spanskrør og Lussinger. Så godt som daglig blev der slået. Både Forstander Vollscheckel og Lærerne slog — alle slog. Der var han i tre år. 13 år gammel blev han nu sendt ud i Familiepleje hos Gårdejer Johan Svendsen i Rødkærsbro, uden Løn. Han fik ordentlig Mad, men Klø med de bare Næver, Spader eller Hakker og Spark med Træskostøvler. Han rendte hver fjortende Dag og var der i to år.

Så var Bægeret fuldt, og den 15 år gamle Dreng blev nu sendt til Gjelsted Ungdomshjem, hvor Børneværnet anbringer de mest vanartede af sine Drenge. Der var han 5 Måneder og rendte 3 Gange. Første Gang blev Drengen indespærret i 4 Dage i Celle med Stænger for Vinduet og med Seng og Bord. Nu overlod Børneværnet et årstid Opgaven til Middelfart Sindssygeanstalt. Der havde Drengen det godt. Men så overtog

Børneværnet igen Omsorgen for ham og satte ham på Rødbygård, hvor han i 7 af de 10 år, han tilbragte der, af Overlæge Helmer blev holdt indespærret på „Sikringen" uden at komme udenfor Afdelingen. Frisk Luft fik han i Gården en Time om Morgen og halvanden om Eftermiddagen. Der var 30 i alt på Sikringen, de tre sad han sammen med på en Vævestue. Alle 30 vævede.

Efter disse 10 år kom han igen i Familiepleje hos Proprietær Thomsen, Druelund ved Nakskov. Der fik han 10 Kr. om Måned i Lommepenge af de 60, som Rødbygård betalte for ham. Han arbejdede kun lidt og dårligt, fordi han ingen Ting fik for det. Efter 10 Måneders Forløb rendte han og kom så tilbage til Rødbygård, hvor Overlæge Helmer var „skikkelig imod ham, skønt han overfor andre var temmelig hvas". Han arbejdede derfor godt, var der halvandet år, rendte ikke og var ikke indespærret.

Den unge Mand var nu 27 år og fik Plads hos en Plejer, der havde købt en Ejendom. Ved Roeoptagningen revnede Fingrene, men da han klagede, svarede Plejeren, at det kunde de tale om, når de var færdige med Roerne. De var lige begyndt, og der var langt igen. Så gik han sin Vej og blev naturligvis snart efter taget af Politiet og sendt til Ribe åndssvageanstalt. Han blev ikke selv slået der, men han så andre blive det, både med Gummiknipler og Nøgler over Benene og Knytnæve i Ansigtet. Overlægen var Dr. Mathiasen. Funktionærerne, Plejerne, Plejemoren alle slog. Han mente ikke, Overlægen vidste det. Derfra var han nu rømt til København.

I denne Levnedsskildring, hvor dette Menneskes hele Ungdom er gået med at blive kørt rundt på Børneværnets værste eller næstværste Anstalter, forbavses man over, at Hjemmet eller Forældrene overhovedet ikke optræder. På Spørgsmålet om, hvad han tænker på at gøre nu, svarer han, at han vil hjem, for han har af Moderens Breve fået det Indtryk, at hun måske nu ser anderledes på ham og forstår, hvad han har været igennem. „Før har hun ikke brudt sig om mig."

Ligger måske Forklaringen på hele dette Martyrium i den ene Sætning? Betød hans Vagabonderen i 6—7 års Alderen, at han gik ud for at lede efter den Kærlighed, han ikke fandt hjemme? De utallige Gange, han rendte, var det ikke Hjemmet, han søgte til. Vidste han, at der fik han ikke Medhold og undgik det?

Alt sammen Spørgsmål, der ikke er besvaret. Men en Ting står i al Fald skrevet med Ildbogstaver i denne Beretning: Som Behandlingen - sådan Virkningen. Er den god, så render Mennesket ikke, så gør også han sit bedste. Er det ikke andet end Hug og hårde Ord, så betales det med Modvilje, Dovenskab og Rømning. En Sandhed, som Børneværnet og alle dets Tusinder af Forstandere, Funktionærer og Plejefamilier kunde have sagt sig selv for år og Dag siden. Ligesom den lille elleveårige sagde om Adam og Eva, der blev jaget ud af Paradisets Have og „så, at de var nøgne": „Det synes jeg nok, de kunde have opdaget noget før."

Hvem får Kaffen?

En ung indkaldt Værnepligtig har fornylig i et Dagblad spurgt om, hvor det indkaldte Mandskabs Kafferation gik hen. De menige Soldater fik nemlig hverken Kaffe eller Mærker. Vi har ikke hørt eller set noget Svar herpå.

Forældrebladet spørger nu:

Hvem får den Kaffe, som alene tilkommer de Børn og unge, der er anbragte på Børne-forsorgens Anstalter og til hvem der udleveres Rationeringsmærker?

S. u.

Millionerne

5 millioner kroner mere om året til børneforsorgen. Det er indholdet af regeringens „forslag til lov om forøget offentlig støtte til anerkendte private opdragelseshjem“, som stort set blev velvilligt modtaget af alle partier ved førstebehandlingen i folketinget, skønt de fleste ordførere mente, at regeringen havde været for fedtet. Det bliver nu nok vedtaget i alt væsentligt i den foreslåede skikkelse:

Til forbedring af opdragelseshjemmenes bygningsmæssige forhold, forsåvidt tilskudssummen ikke overstiger 25.000 kroner	300.000 kr.
Til forbedring af lønningerne til ledere og medarbejdere ved opdragelseshjemmene samt til forbedringer af normeringen ca	3.550.000 kr.
Til bevarelse af den nuværende økonomiske standard og til forbedring af denne ca.	1.625.000 kr.
I alt . ca.	5.475.000 kr.

hvorfra så fradrages 475.000 kroner, som man i forvejen med tilslutning fra folketingets finansudvalg har forhøjet opdragelseshjemmenes tilskud med. løvrigt lyder forslaget i sin helhed:

§ 1-

Stk. 1. Skole- og ungdomshjem, fredeshjem, sinkehjem, oplæringshjem, spædbørnshjem og større optagelseshjem (iagttagelseshjem) kan fremtidig kun oprettes som stats- eller kommunale hjem, som selvejende institutioner, eller af anerkendte foreninger for børneforsorg.

Stk. 2. Bestående hjem af denne art, der drives for lederens egen regning, skal inden 1. april 1949 udgå af privat drift til en af de fornævnte driftsformer. Når forholdene i det enkelte tilfælde taler derfor, kan arbejds- og socialministeren dog tilstå en længere tidsfrist.

Stk. 3. Såfremt det må anses for påkrævet, kan der ved overgang til selvejende institutioner af nu bestående, for lederens egen regning drevne hjem samt til oprettelse af nye hjem ydes statsstøtte efter forhandling med de bevilgende myndigheder i hvert enkelt tilfælde.

Sk. 4. Anerkendelse af opdragelseshjem i medfør af § 157 i lovbekendtgørelse nr. 475 af 31. august 1946 om offentlig forsorg kan for hjem, der oprettes efter denne lovs ikrafttræden, kun meddeles, forsåvidt planerne for institutionernes oprettelse, forinden disse bringes til udførelse, er godkendt af arbejds- og socialministeren.

§2.

Til gennemførelse af påkrævne forbedringer, ombygninger og reparationer af de forskellige anerkendte private opdragelseshjem stilles der fra 1. april 1946 at regne et beløb på 300.000 kroner årlig til rådighed, således at der af bevillingen kun kan ydes støtte i tilfælde, hvor de forbedringer m. v., som søges gennemført ved de enkelte hjem, er anslået til at kunne gennemføres med et tilskud eller lån på 25.000 kroner eller derunder. Er summen på mere end 25.000 kroner, optager arbejds- og socialministeren i hvert enkelt tilfælde forhandling med bevillingsmyndighederne.

§ 3.

De til gennemførelse af en forbedret normering og forbedring af lønningerne til ledere og medarbejdere ved anerkendte private opdragelseshjem — bortset fra private skole- og ungdomshjem — nødvendige beløb stilles til rådighed på de årlige bevillingslove. Reglerne for aflønning af ledere og medarbejdere ved de nævnte hjem fastsættes med tilslutning fra folketingets finansudvalg i overensstemmelse med principperne i lov nr. 301 af 6. juni 1946 om statens tjenestemænd.

§4.

På de årlige bevillingslove stilles endvidere til rådighed de beløb, der er nødvendige til at bevare og i fornødent omfang forbedre de økonomiske standarder i de anerkendte private opdragelseshjem.

§ 5.

Udover de i §§ 3 og 4 omhandlede tilskud ydes der efter de hidtil gældende regler på grundlag af de bevillinger på de årlige bevillingslove statstilskud til de anerkendte private opdragelseshjem.

§6.

Staten afholder forskudsvis de af nærværende lovs §§ 1—4 flydende udgifter herunder også udgifter til forrentning og afdrag af bevilgede statslån, men således at udgifterne foreløbig i finansårene 1946—47, 1947—48, 1948—49 refunderes af den fælleskommunale udligningsfond, jfr. lov nr. 100 af 14. april 1937.

§ 7.

Stk. 1. Arbejds- og socialministeren nedsætter straks efter denne lovs ikrafttræden et byggeudvalg for opdragelseshjemmene med den opgave at afgive indstilling overfor ministeriet i alle sager angående spørgsmål om opdragelseshjems overgang til selvejende institutioner, jfr. § 1, stk. 2, oprettelse af nye opdragelseshjem med støtte fra staten, jfr. § 1, stk. 3, eller gennemførelse af byggeforanstaltninger til forbedring af bestående hjem enten for rådighedssummens midler eller af midler, som med bevillingsmyndighedernes tilslutning søges stillet til rådighed herudover, jfr. §2.

Stk. 2. Ministeren nedsætter derhos et udvalg med den opgave at udarbejde forslag til endelige regler for forbedring af opdragelseshjemmenes økonomiske forhold, herunder med hensyn til regler for plejepenge og offentlige tilskud.

§8.

Denne lov træder i kraft straks med gyldighed fra 1. april 1946. Forslag til fastsættelse af statens tilskud til anerkendte private opdragelseshjem for tiden fra 1. april 1949 at regne bliver at forelægge rigsdagen i den ordentlige rigsdagssamling 1948—49.

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det indledningsvis:

Efter at det af arbejds- og socialministeriet under 19. april 1941 nedsatte udvalg angående den mod børne- og åndssvageforsorgen offentligt fremførte kritik den 5. december 1941 havde afgivet sin betænkning, overdrog ministeriet i skrivelse af 22. december 1941 et embedsmandsudvalg i samråd med repræsentanter for de herhenhørende organisationer at afgive en indstilling til ministeriet om de af „undersøgelsesudvalget“ fremførte forslag børneforsorgen vedrørende. Under 5. februar 1943 afgav embedsmandsudvalget herefter en indstilling, hvis afsnit I side 9—28, der omhandler opdragelseshjemmenes økonomi, er optrykt som bilag I til nærværende lovforslag. De forslag, som fremsættes i nærværende lovforslag, er udarbejdet på basis af nævnte afsnit i indstillingen og går alle ud på at gennemføre påkrævede forbedringer af de anerkendte opdragelseshjems økonomiske vilkår.

Sagt på dansk vil det sige, at man med vedtagelsen af dette forslag agter at afslutte den historie, som tog sin begyndelse, da arbejds- og socialministeriet den 19. april 1941 ikke længere kunde sidde den kritik overhørig, som vedvarende og utrættelig fremførte den ene anklage mod børneforsorgen efter den anden og derfor så sig nødsaget til at nedsætte et udvalg til at undersøge forholdene indenfor børne- og åndssvageforsorgen. Undersøgelsesudvalget kom til at bestå af 5 medlemmer med landsdommer H. Holm som formand. Af de øvrige udvalgsmedlemmer kan nævnes formanden for det sociale udvalg i århus, Chr. Nielsen, der for nylig har gjort sig ganske særlig uheldig bemærket ved at optræde som forsvarer for den for børnemishandling fængslede forstanderinde for et spædbørnshjem i århus, frøken Sørensen, der i retten tilstod, at når de af hende begåede mishandlinger kunde finde sted så længe, som de gjorde, skyldtes det, at hun stod på en særdeles god fod med hjemmets tilsynsførende, som var ingen ringere end formanden for det sociale udvalg - Chr. Nielsen.

Dette udvalg afgav sin betænkning den 5. december 1941 og kom til følgende ejendommelige konklusion:

„De offentligt fremsatte angreb på børne- og åndssvageforsorgen har i det store og hele været uberettiget, men man kan ikke frakende den fremførte kritik enhver beretti-

gelse. I overensstemmelse med indrømmelsen af den fremsatte kritik stillede udvalget forskellige forslag, bl. a. om et forbedret og effektivt tilsyn.

Indenfor børneforsorgen var man forfærdet. Hvad nu? Skulde der nu indføres skærpet tilsyn med opdragelseshjemmene? Var det nu slut med den tid, hvor en anstaltsleder uindskrænket herskede over de ham „betroede“ børn? Således skrev en forstander i Børnesagens Tidende for 1. marts 1942: „ . . . Jeg er ikke krænket på min stands vegne, snarere angst, og ingen ønsker mere end jeg, at denne angst må være ubegrundet“.

Den var ubegrundet. Beroligende udtalelser desangående blev fremsat af adskillige af de ledende børneforsorgsfolk, og arbejds- og socialministeriet nedsatte straks efter betænkningens offentliggørelse et nyt og „sagkyndigt“ udvalg bestående af børneforsorgens egne embedsmænd — dens aller øverste top — til at afgive en indstilling til ministeriet om de af „undersøgelsesudvalget“ fremførte forslag.

Embedsmandsudvalget (forsorgsadministrationen) afgav sin indstilling 14 måneder senere. Ganske vist var man nødt til — i al forsigtighed — at indrømme samtlige af „undersøgelsesudvalget“ påpegede uheldige forhold, men dem gik man let hen over. De skyldtes i det væsentligste, mente embedsmandsudvalget, økonomiske vanskeligheder, og for disse vanskeligheder måtte ansvaret ligge hos det offentlige, ikke hos forsorgens folk. Dermed blev de rensset.

5 millioner kroner mere om året til børneforsorgen er altså det eneste resultat af embedsmandsudvalgets forsorgsadministrationens indstilling. Ved hjælp af disse 5 millioner kroner skal alle uheldige forhold indenfor børneforsorgen afskaffes. Uret og mishandling. Disse 5 millioner kroner skal altså gøre hidtil ukyndige eller uegnede ledere og medhjælpere til kvalificerede medarbejdere, skønt der overhovedet ingen pligt er for institutionerne til at lade medarbejderne få nogen som helst andel i millionerne. Ja skønt det i forvejen er understreget, at der ikke på forhånd kan regnes med, at alle medarbejdere vil komme op på de nye lønninger, uanset om de er i besiddelse af de fornødne kvalifikationer. Vi er ikke nær så begejstrede for forslaget, som rigsdagens partier synes at være. Ikke fordi vi har noget at indvende imod, at det offentliges udgifter til børneforsorg herefter vil udgøre tæt op mod 30 millioner kroner om året. Tværtimod. Hvis de bare gik til det, de burde, til den forebyggende børneforsorg, til vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, asyl og feriekolonier, til støtte til de små hjem med børn, ikke mindst til de enlige mødre, til bispisning og beklædning af børn i et fornuftigt og nødvendigt omfang, så vilde anstaltens antal kunne reduceres i stedet for at forøges og udvides. De penge, som blev sparet på de nedlagte opdragelseshjem, kunde komme de øvrige tilgode. I så fald vilde vi anbefale, at det offentlige anvendte adskilligt mere end 30 millioner kroner om året til formålet.

Men når man som her skærer det væsentligste af de oprindelige forslag væk og beholder den del af dem, som forsorgsfolkene selv er interesseret i, den del af dem, som betyder goder for forsorgsfolkene, mens resten, den del, der skulde beskytte og gavne børnene, udelades, så oprøres vi.

Hele børneforsorgsspørgsmålet må tages op til en gennemgribende revision. Såvel det økonomiske som det meget større og vanskeligere problem om inddragelse og hjemgivelse, placering og uddannelse, tilsyn og sikring mod overgreb og udnyttelse. Hvert anbragt barn koster i dag det offentlige et beløb, der står i skrigende modsætning til udgifterne ved et ikke anbragt barns opdragelse og uddannelse.

Til trods herfor er forældrehjemmets barn gennemgående langt gunstigere stillet end det anbragte barn, både hvad skolekundskaber og faguddannelse angår for ikke at tale om den højere skoleuddannelse, der kun yderst sjældent kommer det anbragte barn til gode. Yderligere tilskud til opdragelseshjemmene er på denne baggrund en skandale. Det, der trænges til, er en omlægning af tilskuddene. Opdragelseshjemmene modtager et fast beløb i plejepenge for hvert barn. Et fast beklædningsbeløb. Godtgørelse for udgifter til sygekassekontingent, specialistbehandling, tandlægetilsyn, tandbehandling og sygehusophold. Yderligere får f. eks. ungdomshjem fuld godtgørelse af udgifter til skatter, afgifter og assurance samt til renter og afdrag af gæld i fast ejendom eller andet af ministeriet godkendt lån. Halv godtgørelse af udgifter til lønninger, honorarer og andre lønmæssige ydelser, og så endda et yderligere tilskud, der andrager indtil ca. 375 kr. årlig for hvert anbragt barn. Såvel plejepenge som de øvrige ydelser til et opdragelseshjem er ens, for så vidt opdragelseshjemmene hører til samme kategori. Hvis man fraveg denne regel og tog opdragelseshjemmets egen indtægt med i betragtning, vilde en række små hjem, der ikke har stort landbrug, gartneri eller andet erhverv, kunne tildeles betydeligt større beløb end hjemmene med de store indtjeningsmuligheder. Opdragelseshjemmenes muligheder for profit vilde samtidig ophæves, hvorved kritikken i alle tilfælde på dette punkt måtte forstumme. At en sådan ordning vilde gavne børnene er uden for al tvivl. Også andre indtægter end de erhvervsmæssige bør tages i betragtning. Vi skal her nævne et eksempel, der tydeligt illustrerer, hvor nødvendig en ændret tilskudsordning faktisk er: Et optagelseshjem i Københavns umiddelbare nærhed, der blev oprettet i 1920, har til formål særlig at modtage børn for kortere tid under forældrenes sygdom eller andre vanskelige forhold. Det er en selvejende institution med egen ejendom. Der er plads til 65 børn, hvoraf 16 i en spædbørnsafdeling. Dette hjem har en biografbevilling, som bliver udnyttet, og „en dag" hvert år. Hjemmet har altså ikke så få indtægter. Man har da også den bestemmelse, at der ikke samtidig må være over 25 børn fra børneværnet. De 40 pladser skal hjemmet altså selv disponere over. For børneværnsbørnene modtages fuld betaling. De privatanbragte børn modtages til nedsat betaling, idet „dagens" og biografens penge skal anvendes til dette formål. For tiden er ligeved 50 af de på hjemmet anbragte børn børneværnets — til fuld betaling. - Resultatet er, at hjemmet ikke har plads til

de børn, som det egentlig har pligt til at modtage, og hjemmets kasse bugner af penge. Nej, de 5 mill. gør det visselig ikke. De ændrer ikke de ledendes forældede syn på børn og opdragelse. De frier ikke børnene for skammen over at have været under forsorg og giver dem hverken mere livsmod eller selvstændighed.

Alvar.

Nanna Andersen

En af de første, der begyndte Angrebene på Forsorgen, Malerinden Nanna Andersen i Hillerød, fylder den 12.-2.-47 50. Med sin Pjece: Børne- og Ungdoms-Forsorg bag Kulisserne rettede hun 1941 efter seks års Arbejde med Sagen sit Skyts mod Forsorgen og har siden i alle de følgende år fortsat både med Angrebensog med Hjælpen til dem, der var istand til at klare sig ude i Samfundet, men blev holdt indespærret på Forsorgens Anstalter.

Som bekendt fik Nanna Andersen i Sommer en Dom i Sagen mod Fru Müller på Hillerød Fredehjem. En urimelig streng og uretfærdig Dom, to Måneders Fængsel og 4000 Kr. i Bøde, der delvis skyldtes dårlig Behandling ved Vidneafhøringen i Hillerød. Da Nordsjællands Socialdemokrats Forsvarer udeblev, blev der hentet en tilfældig Sagfører, der intet kendte til Sagen og derfor ikke kunde vejlede hende med sine Spørgsmål. Det førte desværre til, at Nanna Andersen holdt et længere Foredrag om forskellige Ting, der ikke lå for i denne Sag. Og uden at Dommeren — som det var hans Pligt — hindrede hende! Fra Landsretssagfører Pontoppidan har vi fået flg. Erklæring: „Efter min Mening kunde Sagførerne og Dommeren udmærket have hjulpet Nanna Andersen på den Måde, at de havde afskåret hende fra at stå og skade sig selv sådan som hun gjorde." På Spørgsmål om, hvorvidt L.R. Sagføreren anså det for sandsynligt, at dette Forhør i Hillerød havde skærpet Nanna Andersens Dom, fik vi hans uforbeholdne Svar: „Ja, absolut." Nanna Andersen har appelleret Sagen og vil selv føre den for Højesteret. Vi ønsker hende i det nye år, at Højesteret vil tage Hensyn dels til den Kendsgerning, at Nanna Andersens Angreb gjaldt en Forstanderinde, der på seks Punkter var blevet misbilliget af Ministeriet, og som derefter gled ud af Forsorgen for ikke mere at komme ind igen. Og dels den usædvanlige — for ikke at sige utilbørlige - Måde, hvorpå Vidneafhøringen i Hillerød fandt Sted.

E. H.

Under typografstrejken fra marts til juli 1947 udkom Forældrebladet ikke.

Forældrebladet august 1947

Vi forsætter...H.

Men hvem kan tage Børnene fra Staten?

Vi forsætter...

Så kommer „Forældrebladet“ igen. Læsere har skrevet til os, at de savnede bladet, og det har naturligvis glædet os; vi har selv savnet det. Den lange, ufrivillige pause har imidlertid ikke givet os nogen Følelse af, at bladet var overflødigt, — ved enkelte lejligheder har vi følt, at det var tiltrængt. Nu kommer vi igen. Vi kommer naturligvis uforandret igen. Vi fortsætter ganske simpelt, hvor vi slap sidst, og dette i bogstaveligste forstand. I Januarnumret bragte vi i kronikken den amerikanske børnepsykolog James B. Wattsons synspunkter på det, han kaldte formegen moderkærlighed, måske den af Wattsons teorier, der mest satte sindene i bevægelse. I Februarnumret bragte vi et indlæg af Karen Blicher Dam, i dette nummer bringer vi et andet indlæg fra en anden mor. Ligeledes bringer vi et marts indlæg om kunst i skolerne.

I kroniken fortsætter vi med endnu et uddrag af Rousseaus Bekendelser, — et uddrag, der ikke mindst ved de sidste tilfælde af grov mishandling af børn, er aktuelt. Og i øvrigt fortsætter vi, som sagt, hvor vi slap sidst. Fortsætter vor Kritik af forsorgen — en kritik, der er at betragte som et fortsat angreb, dels for at afsløre den, hvor den er mislig, dels for at bidrage til at den ændres. Det sker hverken i dag eller i morgen -- det kan måske endda ha lange udsigter, det er vi vel klar over. En børneforsorg, der efterhånden helt hviler i embedsmandshænder, kommer man ikke let til livs. Hvis disse folk ikke kæmper for andet, så kæmper de i det mindste for deres embeder, og det er altid en hård kamp.

I den Tid, der er gået uden at „Forældrebladet“ kunde udkomme, er der naturligvis sket et og andet, som vi gerne hade kommenteret og beskæftiget os med. Blandt andet har to udmærkede pædagoger besøgt Danmark og holdt foredrag i København, den svenske lærer Knut Brodin, den engelske lærer A. S. Neil. Vi håber, at adskillige af „Forældrebladet“s læsere har hørt ialfald den sidste, hvis foredrag blev oversat. Det var beklageligt, at disse besøg skulde finde sted på en tid, hvor kun en del af pressen kunde beskæftige sig dermed, og det siger sig selv, at „Forældrebladet“ gerne hade kunnet være med. De fleste af Neils bøger foreligger dog oversatte til dansk — og af Brodin håber vi ved lejlighed at kunne bringe en kronik med hans interessante synspunkter på børns tegninger.

Nu er det sommer — det er ferie, børnene har ferie, og selv om vi andetsteds i bladet omtaler „Forældrebladet“s feriekoloni, skal der også erindres om den her. Støt den det De kan, få andre til det, det betyder uendeligt, at der kommer så mange børn på landet som muligt, og at også de sidste fjorten dage af ferien (der er tilbage, når dette læses) blir udnyttet fuldt, -- der er adskilligt, der tyder på, at det ikke blir nogen let

vinter, vi går i møde, jo mere solskin, frisk luft, fravær fra byen børnene får desmere har de at stå imod med!

Med disse linjer sender vi en hilsen til „Forældrebladet"s læsere og fortsætter.

H.

Men hvem kan tage Børnene fra Staten?

Dette Indlæg fra Læge N. Chr. Gerdes i århus har vi taget fra „Politiken", der har bragt det under Overskriften: Om Børn og Børneforsorg. „Politiken" kalder det et skarpt Indlæg, og vi bringer det for at illustrere, at Forældrebladet rundt omkring — også blandt sagkyndige - har meningsfæller, der lige som vi synes, at et og andet trænger til at blive rettet.

Forstander Billgreens Kronik om Børnetilsyn og Opdragelseshjem er god at få Forstand af, og man får Lyst til at supplere den. Staten forlanger, at de ufødte Børn skal fødes. De må ikke „fordrives". Skulde man så ikke tro, Staten vilde tage sig ordentlig af dem i Stedet for at lade dem fødes til dårligt Tilsyn, dårlig Opdragelse, Fnat og Lus. Vi, der daglig gennem år har med Børn at gøre, føler Statens Luskeri på dette Område som offentlig Bølle væsen. Man kan tage Børnene fra et slet Hjem, men hvem kan tage dem fra Staten?

Den uægte Fader slipper alt for let. Her i århus ordner vi det således, at en Alimenant, der skylder Kommunen 10.000 Kr. og tilbyder at betale 1000 Kr. en Gang for alle - eller slet intet — tages på Ordet. Så er den klaret.

Der fødes 5000—6000 Børn årligt uden for Ægteskab. Afgørende for disse Børn er, om de bliver hos Moderen eller ej. Enkelte, meget få, Mødre er i Stand til alene at forsørge Børnene, det store Flertal ikke. Til Trods herfor ser man det mærkelige, ja fuldstændig meningsløse, at disse unge Mødre, ofte 15, 16, 17 år gamle, hvem ikke Stemmeretten er betroet, ene og alene tager Bestemmelsen om Børnenes Fremtid, om de vil beholde dem eller ej. Mødrehjælpen befordre først og fremmest Moderens Ønsker uden Hensyn til Barnets Skæbne. Som Modvægt burde en Børnehjælp oprettes, der bemyndiges til at fjerne spæde Børn fra uegnede Mødre. Mødrehjælpen finder Moderkærlighed så yndig. Den skulde selv prøve at leve af den blot fjorten Dage.

Politikere i Stat og Kommune kan ikke holde af Børn, som de ikke kender og ikke har med at gøre tildaglig, men så meget må de dog kunne forstå ved at tænke på deres egne Poder, at Penge må der til for at gode og dygtige Børn kan oplæres. Man har gennem årene et levende Indtryk af, at det vilde være helt anderledes, hvis Børnene havde Stemmeret. Det har de ikke, de er ikke farlige, de har faktisk ikke mindste politiske Betydning, de kan ikke engang protestere.

Forældrebladet december 1947
Arbejdernes spædbørnshjem i Aarhus.
Tilsyn og Ansvar. Alvar Westerberg.
Hvorfor dette Forsvar? Harald Herdal.

Tilsyn og Ansvar

Så har vi den igen. Kritikken. Mod børneforsorgen. Det er dog ikke Forældrebladet, der denne gang lægger ud. Det er selve den offentlige anklager i Aarhus, landsretssagfører Ilfeldt, der nu giver bolden op. Som offentlig anklager i de to graverende børnemishandlingsaffærer i Aarhus, hvor i det ene tilfælde forstanderinden for Arbejdernes spædbørnshjem, frøken Sørensen, gennem flere år mishandlede børnene med så bestialske metoder, at selv nazistiske SS-folk med udbytte kunde ha lært hos hende, og hvor i det andet tilfælde en privat plejefar, kusk Peder Møller, med bistand af sin kone gennem længere tid brutalt piskede et 3-årigt plejebarn, konstaterede han, at „*det forebyggende Tilsyn åbenbart svigter Gang på Gang.*”

For den offentlige anklager i Aarhus er tilsynets ansvar for de to uhyggelige tilfælde af børnemishandling så åbenbar, at han nu vil henvende sig til borgmester Unmack Larsen, der greb ind i sagen mod spædbørnshjemmet, for med ham at drøfte det forebyggende tilsyns stilling.

Vi kan kun hilse denne beslutning med tilfredshed. Bare det nu ikke går denne gang, som det gik for et årstid siden i lille-Georg-affæren. Dengang var det rådsformand Garde, der lovede os en „undersøgelse til bunds”. Ep undersøgelse, der skulde placere *børneværnets* ansvar for lille-Georgs mishandling og død Vi ved ikke, om en sådan undersøgelse er foretaget. Siden løftet blev givet, har vi ikke hørt mere til sagen, og vi tvivler på, at resultatet af den undersøgelse nogensinde vil blive forelagt offentligheden. Børneforsorgen er ikke tilhænger af offentlig indblik i dens affærer og vil på det voldsommeste bekæmpe ethvert forsøg på „indblanding fra udenforstående”. Også på „indblanding” af en offentlig anklager.

Mens vi altså stadig venter på resultatet af råds formand Gardes „undersøgelse til bunds” i Georg-affæren, er der vist ingen tvivl om, hvor ansvaret hører hjemme for den flerårige mishandling af børnene på spædbørnshjemmet i Aarhus. Frøken Sørensen, der for sin bestialitet blev straffet med otte måneders fængsel, tilstod i retten, at når hun havde kunnet begå sine mishandlinger gennem flere år, uden at der blev skredet ind, så skyldtes det, at hun stod på en særdeles god fod med hjemmets tilsynsførende, socialudvalgets formand, formanden for børneværnet i Aarhus, Chr. Nielsen.

Socialudvalgets formand, formanden for børneværnet, den tilsynsførende for spædbørnshjemmet i Aarhus, Chr. Nielsen, blev ikke anklaget for meddelagtighed i børnemishandling. Han blev heller ikke anklaget for forsømmelse af sin embedspligt. Han

er fortsat socialudvalgsformand og formand for børneværnet i landets næststørste by, Aarhus, og vi har heller intet hørt om, at han er fjernet som tilsynsførende ved spædbørnshjemmet, men måske står han ikke på en så god fod med frøken Sørensens efterfølger? -Hjemmets tilsynsførende læge, Ring, er der heller ikke rejst anklage mod. Mon der kan være tvivl om hans medskyld? I så fald må han være uden lægelige kvalifikationer. Men se om han ikke stadig er spædbørnshjemmets tilsynsførende læge(!). At få fjernet disse to personer fra alt, hvad der har med børn at gøre, er en opgave, der er en offentlig anklager og en borgmester værdig.

Det forebyggende tilsyns åbenbare svigten er ikke noget nyt problem. Det er så gammelt som tilsynet selv. årsagen er ligetil. Det er i realiteten den samme institution, der fjerner, anbringer og fører tilsyn med børnene. Men når man skal føre tilsyn med sig selv, bliver det så som så med effektiviteten. Har børneværnet fjernet og anbragt et barn, kan børneværnet ikke kritisere anbringelsesstedet, uden at kritikken rammer børneværnet selv. Af den grund bliver tilsynet det svage punkt og dets svigten mere og mere åbenbar for folk udenfor børneforsorgen, som derfor også bliver de eneste kritikere. Men en kritik mod tilsynet er et angreb på børneværnets hellige treenighed, fjerneren, anbringeren og tilsynet, der straks vil smelte sammen i en fællesfront mod den formastelige, som vover at rejse sin røst imod den af almagten selv indførte orden.

Sådan gik det i april 1941, da røsten i ørkenen efterhånden var steget til et råb, man ikke længere kunne sidde overhørig. Ministeriet blev tvunget til at nedsætte et udvalg bestående af 5 medlemmer udenfor centraladministrationen, der nærmere skulde undersøge de forhold indenfor børneforsorgen, hvorom der var rejst kritik. Udvalgets formand blev landsdommer H. H. Holm. Af de øvrige medlemmer skal vi blot nævne formanden for det sociale udvalg i Aarhus, formand for børneværnet i Aarhus, *Chr. Nielsen* (!). Den samme Chr. Nielsen, der var *så gode venner* med børnemishandleren, at han forsømte sin pligt som tilsynsførende. Undersøgelsesudvalget, hvori børneforsorgen altså selv var repræsenteret, kunde trods de største anstrengelser ikke komme uden om kritikens berettigelse. Den 5. december 1941 afgav det en betænkning, hvori det bl. a. hed:

Det er Udvalgets bestemte Opfattelse, at den største Mangel ved de nuværende inden for Børne- og åndssvageforsorgen herskende Tilstande er, at Tilsynet med de anbragte Personer, dels ikke har været tilstrækkeligt effektivt, dels har været organiseret således, at et individuelt Tilsyn med de enkelte anbragte Personer kun har kunnet føres i et ganske utilstrækkeligt Omfang. Dette gælder i særlig Grad det lokale Børneværnsudvalgs Tilsyn, som stort set har svigtet.

Endvidere hed det:

Udvalget kan ikke se bort fra, at også Overinspektionens Tilsyn har ladet en Del tilbage at ønske.

Samt

den nugældende åndssvage Lovgivning frembyder ikke tilstrækkelig Sikkerhed for, at åndssvageforsorgen udøves fuldt forsvarligt.

Til slut konkluderer undersøgelsesudvalget,

at de offentligt fremførte Angreb på Børne- og åndssvageforsorgen i det store og hele har været uberettiget, men

at man ikke kan frakende den fremsatte Kritik enhver Berettigelse. (!)

Aldrig før havde børneforsorgsfolkene fået en sådan forskrækkelse. Ganske vist havde undersøgelsesudvalget afvist kritikken som i det store og hele uberettiget, men alligevel. Kritikken havde trods alt også fået indrømmelser. Hvad vilde der nu ske? Kunde det virkelig gå så galt, at undersøgelsesudvalgets forslag om et øget og et mere effektivt tilsyn vilde blive gennemført? Man var virkelig angst. I Børnesagens Tidende skrev redaktøren, Andreas Boje: „Den Betænkning, Udvalget angående Børne- og åndssvageforsorgen har afgivet, bærer for Børneforsorgens Vedkommende på godt og ondt præg af at være udarbejdet af Personer udefra. Andet var ikke at vente." Forstander C. Nielsen, „Brandts Minde". Ollerup, skrev: „Og kan man med Rimelighed forestille sig den Mulighed, at der ansættes et Tilsyn, der skal komme så og så mange Gange, tale med Børnene, skrive sammen med dem o. s. v., uden at der skulde være noget at indberette? Disse Indberetninger må jo være ganske uafhængige af Hjemmets Indberetning, da der ellers ingen Mening bliver i det hele, og så bliver det da først galt; — kan man ikke så levende forestille sig den videre Udvikling?" Og senere skrev den samme forstander: „Jeg er ikke krænket på min Stands Vegne, snarere angst, og ingen ønsker mere end jeg, at denne Angst må være ubegrundet."

Angsten var ubegrundet. Ministeriet nedsatte omgående et nyt udvalg. Men denne gang sammensat af forsorgens egen allerøverste top. Et embedsmandsudvalg. --Et „sagkyndigt" embedsmandsudvalg, hvis hovedopgave var at behandle de af undersøgelsesudvalget fremsatte forslag, men som samtidig fik lejlighed til at fremsætte sit synspunkt på den kritik af de bestående forhold, der var kommet til orde i undersøgelsesudvalgets betænkning.

Børnesagsfolkene blev dog beroligede længe før det nye udvalg afsluttede sit arbejde. Ja, næsten samtidig med dets nedsættelse. Den første svale var næstformanden i Københavns Børneværn, kontorchef, nu direktør, Coldning, der i en artikel i Børnesagens

Tidende skrev: „Jeg synes, det kan være rigtigt nu, atudtale overfor Børneinstitutionerne, at de anbringende Myndigheders Tillid til dem efter alt at dømme er urokket . "

Og således var det. De forslag om et mere effektivt tilsyn som undersøgelsesudvalget havde fremsat, blev simpelthen droppet af det nye fine sagkyndige embedsmandsudvalg, som ikke ønskede noget effektivt tilsyn. I stedet for foreslog de kloge embedsmænd, at det skulde forbydes at kritisere børneforsorgen. (!) Dette forbud formåede man dog alligevel ikke at gennemføre.

Een forbedring blev resultatet af udvalgenes langvarige arbejde. En bedre løn- og normeringsordning forbørnesagens arbejdere. Den misunder vi dem ikke. Men børneværnene er fortsat fjerner, anbringer og tilsyn i eet. Grundlaget for kritik er ikke blevet mindre, og kritikken kan stadig kun komme „udefra". Vi ønsker den offentlige anklager i Aarhus, landsretssagfører Ilfeldt, velkommen i kritikernes brigade, der bliver større og større, hvilket understreger, hvad Forældrebladet ofte har hævdet: Kritikken vil ikke ophøre, så længe de årsager, der har givet og altså stadig giver anledning til kritik, fortsat eksisterer.

Alvar.

»Hans historie kan ikke bruges til et angreb på børnehjem i dag, mange forhold er blevet forbedret i den mellemliggende tid.«

Landsretssagf. Svend Heltberg.

»Klogt og rigtigt anfører Heltberg, at William B.s historie ikke kan bruges til angreb på børnehjem i dag.

Skolepsykologen Th. Sigsgaard.

»Resten af tiden skal han have tilbragt på forskellige drengehjem og i plejer, hvor han naturligvis ikke blev mishandlet ...«

Dr. med. Grethe Hartmann.

Hvorfor dette Forsvar?

Alle tre udtalelser stammer fra tre indlæg i „Politiken". Det første er en slags for-bemærkning til en rapport af bandeføreren og terroristen William Brorsons beskrivelse af hans barndom, i særdeleshed de mishandlinger han har været udsat for på et katolsk børnehjem⁴⁹. At en sådan beretning kommer frem er kun godt. Det sker

49 Klumme: livstidsfangens Langeland
Af Johannes Møllehave, 2019.

En kvinde forelskede sig og hendes elskede måtte ikke vide, at hun havde en søn. Derfor anbragte hun sin fireårige dreng på et børnehjem på Lolland. Børnehjemmet blev styret af nonner. Drengen, som huskede og savnede sin mor skreg og tissede hele tiden i sengen. For at vænne ham af med det, bandt nonnerne hans hænder og fødder og bandt en våd ble om hans ansigt. Disse kvinder havde jo aldrig selv haft børn, men burde alligevel have forstået, at det de

bare altfor sjældent, skønt man har god grund til at tro at der findes en del af dem. Desværre er det kun ved visse lejligheder dagspressen interesserer sig for den slags — ellers kunne de nok få flere!

Det, der skal knyttes et par kommentarer til, er for det første den formodentlig velovervejede bemærkning, hr. Heltberg har ment at måtte knytte til sin beretning, nemlig ovenstående hvori han, mærkelig omsorgsfuld, siger at samme beretning ikke kan bruges til angreb på børnehjem i dag?

Hvorfor ikke det?

Hvorledes motiverer hr. Heltberg denne, påstand? Yderst kort: „mange forhold er blevet forbedret i den mellemliggende tid“.

Det er forsigtigt sagt, en bemærkning i al almindelighed, forhåbentlig også rigtig i al almindelighed, for nogen forbedring er der vel sket?

Hvad ved imidlertid hr. Heltberg derom ?

Hvorfor siger han ikke rent ud at sådanne mishandlinger ikke mere finder sted?

Eller mener han måske at det er for meget sagt?

Hvorfor kan så beretningen ikke bruges til angreb på børnehjem i dag, hvis f. expl. det samme sker endnu?

Ved hr. Heltberg med sikkerhed at der ikke prygles og slås mere på børnehjemmene og anstalterne? Dette burde han så ha sagt rent ud - til beroligelse for mange — og især for de der er anbragt disse steder. Men dette siger han ikke — han nøjes med det meget matte postulat — til forsvar for at man ikke i dag kan angribe børnehjemmene — at „mange forhold er blevet forbedret i den mellemliggende tid“.

Det er som sagt muligt — og man håber det. Et synes dog ikke forandret: man anven-der stadig prygl, og prygl der nærmer sig mishandling, på disse steder. Og det er prin-cipielt ligegyldigt om det sker fordi en dreng ikke kan holde sig tør i sengen eller han straffes af andre grunde. I *Forældrebladet* for oktober 1946 redegjorde jeg for et sådan tilfælde, hvor til og med et ungt menneske, der nærmede sig sit attende år, var gen-

udsatte drengen for var himmelråbene ondt. Da de opgav deres renlighedstræning, overførte de ham til et drenge-hjem, hvor forstanderen var prior. Han var det første menneske, som drengen fattede lid til. Prio-ren tog drengen ved hånden og sagde: ”Du skal ikke være bange, jeg vil hjælpe dig”. Så førte han drengen op på loftet, bandt hans hæn-der til en loftplanke og pryglede ham med et stoleben, så drengen fik brud på flere knogler og måtte på børnehospi-tal. En anden dreng havde fået samme behandling af prio-ren. Det blev opdaget og forstanderen mistede sit arbejde og fik et års fængsel. Den mishandlede dreng blev siden dømt til livsvarig fængsel, vi kan kalde ham William Bror-son, for det hed han.

stand for en behandling der kun kan kaldes mishandling. Denne beretning bragte dagspressen desværre ikke. Der hade været gode grunde til det. Den var oprørende. Men i dette som andre tilfælde var *Forældrebladet* ene om at bringe sagen frem. Det unge menneske, hvis skæbne jeg beskrev i nævnte artikel — blev atter og atter slået, pryglet, mishandlet, så han bogstaveligt segnede, mens blodet drev af ham (jeg husker endnu hvor hårdt hans ansigt blev, hvor hårde øjnene var, da han fortalte det, hvordan jeg så hadet ulme og lyse i hans blik!), derefter blev han spærret inde et par dage eller to. Resultatet var at han atter og atter flygtede — for at blive desto hårdere straffet hver gang man fik fat i ham. Hvad der i hans sind er sået af had, af lyst til at hævne sig, behøver man ikke at være digter for at forstå! Skulle nu han — hvad jeg ikke har grund til at tro — være et enestående eksempel på den brutalitet der endnu kan udøves indenfor forsorgen, så er det der dog. Nu er han flygtet både fra forsorgen og fra Danmark. Dukker han op engang som forbryder — stor eller lille - kan måske også hans rapport offentliggøres — men som noget der skete 1946! Den der kender en smule til forsorgen og især dens ofre — forbavses ikke så meget over at den slags stadig finder sted. Det er jo tilladt at straffe korporligt på børnehjem og anstalter.

Det forbavser derimod noget at L.R. Heltberg føler sig foranlediget til at optræde som en slags forsvarer for samme børneforsorg — til og med med et så svagt argument som det nævnte at forbedringer er skete. Og man spørger hvorfor hr. Heltberg sådan skyn-der sig med at få sagt at Brorsons beretning ikke kan bruges til angreb på børnehjemmene i dag? Hvilken interesse har han i dette? Mener han ikke at angreb netop er på sin plads hvis den slags stadig sker? Jamen, hvorfor så dette forbehold?

I et indlæg i anledning af den af hr. Heltberg offentliggjorte rapport siger imidlertid skolepsykologen hr. Th. Sigsgaard at det til og med er „klogt og rigtigt“ at Heltberg anfører at beretningen ikke kan bruges til angreb på børnehjemmene i dag. Hvorfor er det „klogt“ — det er dog en mærkelig glose at bruge! Hvorfor er det „rigtigt“? Hvorfor dette forsvar for forsorgen - først af hr. Heltberg selv, så af hr. Sigsgaard der iler ham til hjælp og roser ham som den der gør noget „klogt og rigtigt“? Hvorfor har man så travlt med at afværge et eventuelt angreb, fremkaldt netop af Brorsons beretning, og fordi der er andre, der vil mene, at den ikke er enestående eller forældet, noget der skete før men ikke sker mere?

Jeg forstår ikke hvilken interesse man har i dette, — da dog ingen af de herrer kan afværge et angreb som er på sin plads og som netop tilskyndes af Brorsons beretning. *Forældrebladet* gir meget gerne plads for en redegørelse fra hr. Heltberg og hr. Sigsgaard, hvis ikke de vil fremsætte den i *Politiken*.

Til sidst skriver dr. med. Grethe Hartmann om sit kendskab til Brorson og ved at han siden blev anbragt på forskellige børnehjem og i plejer „hvor han naturligvis ikke blev mishandlet“.

Hvorfor glosen „naturligvis"? Er det så ganske givet. Og siger det, at han ikke blev mishandlet mere, andet, end at man vidste hvad han hade været ude for og var forsigtig? I adskillige andre tilfælde vil den der ved lidt derom være varsom med brugen af „naturligvis" — det skulle da lige være at man forfaldt til at skrive: Dér blev han naturligvis også mishandlet . . .

Der er noget påfaldende i at man ligesom skynder sig med at ville hævde, at det, der skete Brorson, skete før i tiden, og at det ikke kan bruges til angreb på børnehjemmene nu. Det er særligt påfaldende når man dog alligevel ikke motiverer dette med at man ikke tror at det sker, men kun at man tror på forbedringer i tidens løb.

Det naturlige er jo netop, at man — efter læsningen af Brorsons beretning — spørger om hvordan det er nu og om det samme kunne gentage sig i dag?

Det Svar man giver afhænger af hvad man kender til forsorgen i dag. Hvad ved hr. Heltberg derom, hvad ved hr. Sigsgaard?

De vil begge få tilsendt det nummer af *Forældrebladet* hvori jeg redegør for en ung mands skæbne ikke for år tilbage men i fjor. Når De har læst dette vil jeg gerne vide hvad de siger til dette — og *Forældrebladet* er som sagt rede til at give plads for deres svar.

Måske det vil rokke lidt ved troen på at Brorsons beretning ikke kan bruges til angreb på børnehjemmene og anstalterne, måske det vil vise at den netop tilskynder dertil, fordi forholdene ikke er så meget anderledes i dag.

Harald Herdal.

1948

Forældrebladet januar 1948

Katolsk Børnehjem

Nyt År

Hr. Skjerbæks Indrømmelse. Harald Herdal.

Nyt År

NYTÅRET er jo også opgørets og regnskabets tid, den tid, da regningerne præsenteres. Der er mellemværender, der hører op, og andre, som fortsætter. *Forældrebladets* mellemværende med forsorgen fortsætter. Gør vi op, kan vi måske ikke sige, at vi har opnået store resultater i årets løb — det ved vi vel. Forsorgen kan bedre. Den fortsætter uanfægtet på den basis, hvis fornemste middel stadig er straf, — for hvad er forsorgen, trods det smukke navn, stort set andet end et stort, statsunderstøttet og statsvelsignet foretagende, der straffer? Er dette overdrevet sagt? En påstand, der skyder over målet?

Mon?

Lad os sætte, at de beretninger vi får, og at de der henvender sig til os med dem — idet de søger hjælp hos os — er ydertilfælde, og dertil uheldige tilfælde. Lad os sige, at dette måske er rigtigt — vi tror det ikke selv; så er det under alle omstændigheder tilfælde, der ikke burde finde sted. Men som altså finder sted. Dette berettiger tilfulde den kritik, vi udøver, og de angreb, der kommer fra os.

Og at sådanne uheldige tilfælde findes, kan selv en hr. Skjerbæk ikke benægte. Hver gang sådanne eksempler kommer frem — f. ex. her i *Forældrebladet* — tier han ganske vist; vi modtager ingen protest fra ham, intet dementi. Det samme var tilfældet, da vi en overgang — og vi kommer tilbage dertil — beskæftigede os med forholdene på Ebberødgård. Tavshed. Men når man i sådanne tilfælde tier, kan det ikke skyldes den gode samvittighed. Man mangler svar.

Ganske vist — vore oplysninger er jo ikke autoriserede, hverken af hr. Skjerbæk eller overlægen på Ebberødgård. De kommer heller ikke fra disse. De kommer fra mennesker, der har været eller er under forsorgen — men ingenlunde som godt lønnede embedsmænd, fra hvis sikre stade vi ikke tvivler om, at forholdene tår sig helt anderledes ud. Endnu mindre tvivler vi om sandheden af det gode, gamle ordsprog, at den ved bedst, hvor skoen trykker, som har den på. Vi tror, at de, der har været under forsorgen, trods alt har de bedste forudsætninger for at vide, hvordan det er; de har jo erfaret det.

Embedsmændene — hr. Skjerbæk og andre — har ikke noget godt øje til os — vi heller ikke til dem. Sikkert vilde de gerne, at vi tav, og måske foresvæver der dem endog noget om at tie os ihjel. I Særdeleshed efter at det som bekendt ikke lykkedes dem i sin tid at få lavet en lov, der ligefrem forbød kritik af forsorgen. Det gik jo alligevel ikke!

Andet steds i dette nummer behandler vi det indlæg, hr. Skjerbæk har haft i Politiken, og det cirkulære, han dér giver gode oplysninger om. Det hedder deri — ifølge hr. Skjerbæk: „samt at legemlige revsels (i tilfælde af ufrivillig vandladning! red.) kun bør anvendes som yderste nødmiddel og kun i tilfælde, hvor den rent legemlige virkning kan antages forbundet med psykisk påvirkning". — Således lyder cirkulæret - loven: straf er ikke ubetinget forbudt! Dette viser, hvor tiltrængt kritikken af forsorgen er.

Udvikling

England 1547

Enhver har Ret til at fratage en Vagabond hans Børn og holde dem som Lærlinge, Drengene til de bliver 24 år, Pigerne til de bliver 20 år. Løber de bort, bliver de Slaver hos deres Herrer, indtil de opnår ovennævnte Alder, og han kan lade dem, lægge i Lænker, piske o. s. v., om han vil.

Danmark 1948

Ethvert Børneværnsudvalg kan efter Skøn fratage Forældre deres Børn og anbringe dem som „Elever" på et Opdragelseshjem, både Piger og Drenge indtil de bliver 21 år. Løber de bort, indfanges de af Politiet og bringes tilbage til Anstalten. Lederen kan lade dem indespærre, prygle o. s. v., om han vil.

Hr. Skjerbæks Indrømmelse

I forrige nummer blev der her i bladet rettet et angreb på de personer i „Politiken", der noget hurtige i vendingen ilede til for at bedyre, at de uhyggelige afsløringer af den behandling en dreng hade været ude for på et katolsk børnehjem og for år tilbage ikke kunne bruges til angreb på børnehjemmene i dag. De angrebne har tiet til det — måske manglet et Svar. Til gengæld har overinspektør hr. Skjerbæk haft et indlæg i „Politiken", der virkelig er værdifuldt, især ved det det afslører. Det drejer sig jo i første række om, hvorvidt man på børnehjemmene i vore dage anvender legemlig revselse som straf for ufrivillig vandladning. Skulde nogen mene, at dette fandt sted endnu, beror det, ifølge hr. Skjerbæks udsagn, på „ukendskab til de faktiske forhold".

Denne påstand støtter han ved at anføre et cirkulære, der i 1937 er udsendt til samtlige børnehjem og åbenbart har været tiltrængt. Men i dette cirkulære hedder det bl. a.: „At pågældende elever bør undersøges af hjemmets læge, for at det, inden straf bringes i anvendelse (fremhævelsen af os!), kan blive konstateret, om vandladningen er ufrivillig." Hvis den nu ikke er det — ja, det meddeler cirkulæret desværre intet om. Men da der tales om forholdsregler, inden straf bringes i anvendelse, må det jo betyde, at straf kan anvendes!

Senere forekommer i samme cirkulære det stykke, der er citeret i dette nummers første artikel, og som indeholder bestemmelsen om, hvad der er at gøre, når legemlig revselse „anvendes som yderste nødmiddel", — i „tilfælde, hvor den rent legemlige virkning kan antages forbundet med psykisk påvirkning". Dette turde tyde på, at legemlig straf kan anvendes. Først siger hr. Skjerbæk, at overinspektionen endog „selvsagt ikke tolererer, at legemlig revselse anvendes som straf for ufrivillig vandladning" - og selv om man jo hellere hade set, at det klart og utvetydigt var forbudt, er det altid noget. Men lidt efter citerer han cirkulærets bestemmelse i tilfælde, „hvor den rent legemlige virkning (straf! red.) kan antages forbundet med psykisk påvirkning" og sådan tilfælde mener man altså, at der er. Og i sådanne tilfælde anvendes altså straf. Og først tilsidst kommer hr. Skjerbæk — af vanvare? — til at sige sandheden, nemlig den, at man kun har „frarådet anvendelse af straf herfor" (for ufrivillig vandladning). Dette er sagens kerne. Straf er ikke forbudt -- men det frarådes. Dermed er sagt, at det kan ske — hvorefter man tør formene, at overinspektionen bagefter -- når det er sket - kommer og siger, at det ikke burde være sket. Men det er jo netop bagefter. Om dette cirkulære siger hr. Sigsgård, at det „efter min mening ikke hører til de mønstergyldige." Det er med hr. Sigsgårds eget sprogbrug sikkert både „klogt og rigtigt sagt" - og dertil uhyggeligt lusket. Sandheden er jo den, at netop dette af overinspektøren selv fremdragne cirkulære røber de „faktiske forhold". Hvad indeholder cirkulæret nemlig? Det indeholder praktisk talt regler for afstrafning, det indeholder både — og, må - må ikke — men ikke det det burde indeholde: det klare forbud mod anvendelse af straf!

Naturligvis burde al straf være forbudt disse steder. Men det kan jo næppe tænkes. I et øjeblik nervøsitet har hr. Skjerbæk lagt kortene på bordet. Og hvilke kort! Kort, der åbenhjertigt fortæller, hvordan der kan straffes på børnehjemmene. Det var rart, at det blev hr. Skjerbæk selv der indrømmede dette. Vi andre har altid ment det, troet det og vidst det. Her har vor kritik ikke skudt over målet.

Harald Herdal.

Forældrebladet februar 1948

Flakkebjerg. Ungdomshjem.

Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.

Gl. Bakkehus.

Reglement for for anvendelse af Hustugt i anerkendte Opdragelseshjem. Alvar
Westerberg

Udvikling.

En ung Piges skæbne under Forsorgen.

Surmælk med fluelig.

En henstilling fra hr. Skjerbæk

Hvorfor dette Forsvar. Anna E. Rasmussen

Reglement for Anvendelse af Hustugt i anerkendte Opdragelseshjem⁵⁰

I Medfør af § 163 i Lov Nr. 181 af 20. Maj 1933 om offentlig Forsorg fastsætter Socialministeriet følgende:

§1.

Under Ophold i Opdragelseshjem er Børnene undergivet almindelig Hustugt under Forstanderens Ansvar.

§2.

Hustugt maa kun udøves af Forstanderen eller de Medarbejdere, som Forstanderen paa sit Ansvar har bemyndiget dertil. Revselse med Spanskrør maa kun tildeles af Forstanderen eller denne Stedfortræder eller i Forstanderens (Stedfortræderens) Overværelse. Hustugt maa aldrig udøves af Personale, som ikke deltager i det opdragende Arbejde.

§3.

Forinden Hustugt bringes i Anvendelse, bør venlig Paamindelse og alvorlig Formaning eller Irettesættelse først prøves, og kun naar dette forgæves er forsøgt eller i det enkelte Tilfælde øjensynligt er utilstrækkeligt, bør Hustugt anvendes. Som Hustugt kan følgende Disciplinærmidler anvendes:

1. Fratagelse af Begunstigelser eller Udmærkelser.
2. Indskrænkning i Fordele eller Friheder, som i Almindelighed tilkommer Børnene.
3. Indskrænkning i Ekstraforplejning eller i Arten af den almindelige Kost; det maa dog paases, at der altid gives vedkommende Barn fuldt tilstrækkelig Kost. Sultestraf og Tørstestraf af enhver Art er forbudt.

⁵⁰ Original retskrivning bibeholdt.

4. Mere eller mindre fuldstændig Adskillelse fra de øvrige Børn under Arbejde, Maaltider og Frihed (Stuearrest), om fornødent Adskillelse ved Indsættelse i særskilt Betækningsrum.

5. Legemlig Revselse.

I Tilfælde, hvor et Barn over 15 Aar har forbrudt sig groft, kan Overinspektøren for Børneforsorgen give Tilladelse til at Barnet overføres til en lukket Afdeling ved et Statsungdomshjem efter de derom fastsatte Regler.

§4.

Anvendes den i § 3 under 4) nævnte Adskillelse fra de øvrige Børn, paahviler det Forstanderen at paase, at der, forsaavidt Helbredshensyn ikke forhindrer det, skaffes Barnet Bevægelse i frisk Luft mindst 1 Time daglig. Under Stuearrest og Ophold i Betækningsrum skal Børnene i tilbørligt Omfang sysselsættes med et efter deres Alder og Udvikling passende Arbejde. Mørkt Rum maa ikke benyttes. Børn under 10 Aar maa ikke underkastes Stuearrest, Børn mellem 10 og 15 Aar kun i højst 2 Døgn. Børn over 15 Aar i højst 4 Døgn. I Opdragelseshjem, der er berettigede til at anvende Betækningsrum, jfr. Stk. 3, kan Børn over 15 Aar dog underkastes Stuearrest i samme Tidsrum og under samme Betingelser som for Indsættelse i Betækningsrum fastsat.

Indsættelse i Betækningsrum maa kun anvendes i Ungdomshjem, Skolehjem samt Optagelses- og lagttagelseshjem, der modtager Børn over 14 Aar, og i Regelen kun over for Børn, der er fyldt 15 Aar. Under særlige Omstændigheder kan Overinspektøren tillade, at Børn mellem 12 og 15 Aar indsættes i Betækningsrum. Indsættelse i Betækningsrum maa ikke vare over en Uge; med Overinspektørens Godkendelse kan Indsættelse i Betækningsrum af Elever over 15 Aar dog i enkelte Tilfælde udstrækkes i indtil 2 Uger.

§5.

Legemlig Revselse skal anvendes med Varsomhed og Besindighed og maa ikke anvendes, naar Revselsen kan medføre Skade for vedkommende Barns Helbred, eller bringes til Anvendelse paa Børn, der er i nogen sygelig Tilstand, som kan gøre Anvendelsen af den paagældende Art af Revselse særlig pinlig. Som legemlig Revselse kan anvendes:

1. et eller to Slag med den flade Haand paa Kinden, uden at Øret berøres, eller
2. for Børn under 10 Aar indtil 5 Slag paa Sædet med den flade Haand, eller
3. for Drengene mellem 10 og 15 Aar indtil 3 og for Drengene mellem 15 og 18 Aar indtil 6 Slag paa Sædet med et tyndt Spanskrør, der ikke maa være over 4 cm i Omkreds og ikke over 1 m langt. Ved legemlig Revselse som under 2) og 3) omtalt skal Legemet være dækket af mindst 1 Klædningsstykke (Benklæder). Revselse paa Sædet over for Piger maa kun tildeles af en Kvinde. Det er forbudt at anvende Revselse med Spanskrør over for Piger og over for Drengene over 18 Aar. For hvert Finansaar indsender et hvert Opdragelseshjem, der modtager Børn over 7 Aar, gennem Overinspektøren for

Børneforsorgen efter nærmere af denne fastsatte Regler til Ministeriet Indberetning om de i Aarets Løb foretagne legemlige Revselsers med Angivelse af, i hvilken Anledning de enkelte Revselsers er tildelt.

§6.

I ethvert anerkendt Opdragelseshjem, som modtager Børn over 7 Aar, skal der findes en af Overinspektøren for Børneforsorgen autoriseret Hustugtsbog, hvori Forstanderen skal indføre Anvendelsen af:

1. Stuearrest eller Indsættelse i Betækningsrum, der varer i 12 Timer eller derover.
2. Enhver legemlig Revselse. Der indføres Oplysning om Barnets Navn, Alder, Grunden til Hustugts Anvendelse, herunder Tidspunktet for Forseelsens Begaaelse, hvilket Disciplinærmiddel der er bragt til Anvendelse og i hvilket Omfang, samt hvornaar Straffen er udført. Bogen skal forevises Overinspektøren eller hans Medhjælpere ved hver Inspektion i Hjemmet. Anvendelse af andre Arter af Hustugt end dem, der efter foranstaaende skal indføres i Hustugtsbogen, kan, naar Forstanderen finder Anledning dertil, indføres i Hustugtsbogen efter ovenstaaende Regler.

§7.

Nærværende Reglement træder i Kraft den 1. November 1937. Samtidig ophæves Reglement for Anvendelse af Hustugt i anerkendte Opdragelseshjem af 14. September 1933.

Socialministeriet, den 7. Oktober 1937.

Ludv. Christensen.

Erik Leuning.

Jo vist er forsorgen omhyggelig med sine børn. Alt tages i betragtning. Intet overlades til tilfældighederne. Kloge og dygtige embedsmænd er alvorlige og ansvarsbevidste gået til opgaven. Den tunge og ingenlunde lille opgave at udarbejde regler for arten og omfanget af den hustugt og de straffebestemmelser, de kære børn naturligt må være underkastet, såfremt det offentliges millioner til børneopdragelse skal give valuta i form af veldisciplinerede og lydige børn, der, når de engang kommer ud fra anstalterne, vil skikke sig vel og i deres livsførelse ikke give anledning til forargelse, men autoritetstro og i Herrens tugt leve et sømmeligt og beskedent liv gud og myndigheder til velbehag og dem selv til liden ære.

Man må jo vel huske på, at det ikke er Vorherres bedste børn, der kommer på Opdragelseshjem. Og skulde der endelig ikke være noget at sige barnet på, så er det hjemmet eller forældrene, der er noget i vejen med, og æblet falder sjældent ret langt fra stammen. Straf må der altså til.

Men straf under ansvar. Forstanderens ansvar. Vi lever i „barnets århundrede", og naturligvis skal ikke hvemsomhelst have lov til at optræde som børnenes bødler. Det skal være en person med ansvar. Forstanderen. Og så dem, han på sit ansvar bemyndiger dertil. De stærkeste skuldre — de største byrder. Sådan skal det være i et demokratisk samfund. Forstanderen må tage ansvaret; børnene får kløene. Men lur de embedsmænd i det høje ministerium med den socialistiske minister. Nok skal børnene tugtes, men helt frit slag for det private initiativ er der heldigvis sat en stopper for. Det velovervejede reglement er humanitetens sejr over vold og råhed; socialismens sejr over „kræfternes frie spil". Reglementet fastsætter nemlig klart og tydeligt, at „forinden hustugt bringes til anvendelse, bør venlig påmindelse og alvorlig formaning eller irettesættelse først prøves."

Er det ikke klart og tydeligt.

Nå, nej. Måske alligevel ikke så klart og tydeligt. Bestemmelsen modificeres jo ved, at forstanderen eller „dem han har bemyndiget" har ret til at skønne, at den „venlige påmindelse eller alvorlige formaning eller irettesættelse øjensynlig er utilstrækkelig" og straks gå i gang med de mere direkte aktioner. Men disse skal i alle tilfælde foretages indenfor „planen". Indenfor de rammer, reglementet angiver. At der faktisk ingen rammer er, gør jo blot det hele meget lettere. Hvorfor skulde det også gøres så svært for de arme opdragere? Det de vil — og som de jo faktisk også skal — og som de ovenikøbet bliver betalt for — er jo blot at give børnene den rigtige opdragelse. Det vil børnene selv lære at forstå og være taknemlige for, når de engang kommer ud i livet og skal stå på egne ben.

Og helt uden indskrænkninger er aktionsretten jo trods alt ikke. Sultestraf og tørstestraf af enhver art (!) er forbudt. Det er da også meget mere humant at indskrænke arten af den almindelige kost, så barnet simpelthen selv nægter at spise den. At børn virkelig kan være så forstokkede, er jo desværre et almindeligt kendt fænomen. Men der er til gavn for børnene skam mange andre indskrænkninger i tugteretten. Der er grænser for varigheden af stuearrest og indspærring i betænkningssrum, og en detaljeret brugsanvisning på pryglestraffen. For at man kan være sikker på, at pryglebrugsanvisningen er rigtigt forstået, skal ethvert opdragelseshjem, der modtager børn over 7 år, for hvert finansår indsende indberetning til ministeriet om de i årets løb foretagne legemlige revselsers med angivelse af, i hvilken anledning de enkelte revselsers er tildelt. Mere opbyggeligt vilde det dog sikkert være, hvis disse prygleopdragere blev tvunget til på hinanden at demonstrere årets pryglescener. Et særligt opløftende afsnit i „prygleplanen" er beskyttelsesforanstaltningen. Jo, jo. En sådan findes rigtignok også i reglementet. Thi hvad nytter selv de mest udpenslede strafferegler, hvis der ikke findes nogensomhelst garanti for, at spillets regler nøje overholdes? Hvad nytter det at bestemme, at der kun må gives 2 lussinger ad gangen, og at de skal uddeles med flad hånd, og at øret ikke må berøres? Hvad nytter det at

fastsætte et maksimum af slag på sædet, hvornår det skal være med flad hånd, og hvornår spanskrør må bruges? Hvad nytter det at autorisere spanskrørets længde og tykkelse? Ja, hvad nytter alle de omhyggeligt og grundigt udarbejdede bestemmelser, hvis der ikke samtidig findes midler, som garanterer, at reglerne overholdes?

De varmhjertede embedsmænd kan man ikke sådan løbe omkring hjørner med. De har klart forstået, at det jo kunde tænkes, at en eller anden forstander eller en af ham bemyndiget i det afgørende øjeblik fuldstændig havde glemt „planen”. Det er forstanderen, der bærer ansvaret for opdragelsen, men beskyttelsen påhviler i sidste Instans embedsmændene. Og skulde en eller anden forstander eller en af ham bemyndiget eller til og med en ikke bemyndiget forløbe sig, så skal ingen kunne komme og sige, at embedsmændene har svigtet. Ganske vist. Sådanne bagateller som fratagelse af begunstigelser eller udmærkelser, indskrænkning i fordele eller friheder, som i almindelighed tilkommer børnene, indskrænkning i ekstraforplejning eller i arten af den almindelige kost, eller hvad en ansvarsbevidst og opfindsom opdrager iøvrigt kan finde på, blander man sig ikke i. Noget spillerum må disse opdragere i hvert fald have, så fremt deres vanskelige arbejde med de forbandede unger skal have blot en mulighed for at føre til det ønskede resultat. Men ve den forstander, der selv eller som lader en af ham bemyndiget overskride den fastsatte kompetence, når det gælder indespærring eller prygl. Da vil embedsmanden personificeret i overinspektør Skjærbeks skikkelse ikke bære sværdet forgæves. Det vil blive betragtet som overgreb -- ja som embedsmisbrug — til skræk og advarsel for eventuelle ligesindede. For en sådan forbrydelse mod de uskyldige små vil straks blive opdaget. Ja, den kan slet ikke skjules. Så forudseende — ja ligefrem geniale -- har embedsmændene været. De har bestemt, at der i ethvert opdragelseshjem for børn over 7 år skal findes en af overinspektøren for børneforsorgen autoriseret hustugtsbog, i hvilken forstanderen skal indføre anvendelsen af 1) stuearrest eller indsættelse i betækningsrum, der varer i 12 timer eller derover, 2) enhver legemlig revselse.

Kom så ikke og fortæl, at børnene er undergivet en tilfældig opdragers tilfældige lune. Der er truffet de videst mulige og de mest sikre foranstaltninger for at beskytte dem mod brutalitet og mishandling. Når Forældrebladet fortæller, at en brutal gartner på et opdragelseshjem uddelte lussinger i flæng til højre og venstre, når vi fortæller, at den samme gartner foretog afstraffelser på den måde, at han greb drengen ved håret, trak hans hovede nedad samtidig med, at han af fuld kraft førte sit knæ op i drengens ansigt, når vi fortæller, at prygl og indespærring langt ud over de tilladte grænser hører til dagens orden på de anerkendte opdragelseshjem, så er det løgn og bagvaskelse.

Det står nemlig ikke i hustugtsbogen.

Alvar.

En ung Piges skæbne under Forsorgen

Hun anbragtes 11 år gammel på et børnehjem som sinke — i stede tfor at komme i den sinkeklasse. Siden blev hun overført -- som det hedder i det sprog — til Gl. Bakkehus. Dermed var hun kommet ind under åndssvageforsorgen. Da hun fyldte atten år, lovede man hendes mor, at hun skulle komme ud — mod at hun blev steriliseret. Hendes pårørende hævder, at hun ikke er arveligt belastet, men hun er ved fødslen taget med tang, og måske har dette haft sine virkninger, så hun var en del bagefter. Og hvad hun ikke var bagefter, skulle hun jo nok komme i de år, hun var på børnehjem og på Gl. Bakkehus — isoleret fra livet udenfor, afvænnet med at omgås almindelige mennesker.

19 år gammel blev hun steriliseret — men da gjorde man en frygtelig opdagelse: hun havde stået i forhold til en mand, hun kom sammen med, de ville gifte sig. Når man er under forsorgen, er den slags ikke noget meget menneskeligt — det er en forbrydelse — og det er en forbrydelse øvet mod forsorgen! „Sagen" blev da også undersøgt tilbunds, og den unge pige måtte atter og atter nøje og indgående gøre rede for sin forbrydelse. Og at hun — skønt steriliseret — ikke kunne få lov til at gifte sig med manden, der gerne ville ha hende, det siger sig selv — når den, der siger dette og hævder dette standpunkt, er forsorgen.

Hvad er forsorgen? Det er straf.

Pigen skulle straffes.

Det blev hun.

Forlovelsen gik overstyr.

Pigen „anbragtes" på en husholdningsskole; når hun havde været dér en tid, lovede man hendes mor, at hun skulle komme ud i familiepleje. Der gik halvandet år. Da moren kom på det sædvanlige månedlige tilladte besøg, var datteren der ikke. Hun var afhentet og ført til Ebberødgård. Dér blev hun — som skik og brug er — anbragt sammen med et par såkaldte „politipiger" ; samværet med dem undgik ikke at præge hende. Men det var naturligvis ikke forsorgens skyld men hendes egen.

Dog — hendes pårørende gjorde vrøvl, de fandt — så utroligt det lyder i forsorgens øre — at dette var mere, end man burde finde sig i. Og hun blev da anbragt i „familiepleje". Det er sådan et tillidsvækkende ord, i praxis vil det sige, at pågældende får 900 kr. årligt for at tage den unge pige i huset, de får retten til al hendes arbejdskraft, forpligter sig til at betale hende en ugeløn på mindst 2 kroner, samt det nødvendige tøj. I dette tilfælde bestod tøjet i, at den unge pige ikke havde andet end et par træsko, i hvilket hun besøgte sit hjem, manglede undertøj og så en del forsømt ud.

Men nu — nu kommer det: nu har hun minsandten igen forlovet sig, manden ejer sit eget hus, de skal giftes — pigen er steriliseret, hun kan nu blive forsørget, hun kan undgå at være en byrde på det offentlige. Hvad skal man sige til dette?

Forstår man, at alle våben blev pudseblanke og et forbud fra retslægerådet erhvervet — så forsorgen triumferende kunne sige nej.

Men sådan gik det.

Det var dagen før juleaften - julestemningen var begyndt, også hos forsorgen: man skyndte sig thi det sted, hvor den unge pige tjente, og en dame mødte op og tog hende med sig til Ebberødgård.

Motiveringen — den hade man:

Når hun ikke kunne blive gift med den mand, hun gerne ville ha, og som gerne ville ha hende — og det hade forsorgen jo forbudt — så skulle hun ikke være i pladsen længere, i familiepleje, men som extra straf eller julegave på Ebberødgård. Det stilles dog i udsigt, at hun kan komme i en anden familiepleje. Måske forsorgen ved steder, hvor der ikke er mænd. På Ebberødgård blev hun isoleret, måtte ikke gå udenfor en dør, og opholder sig nu der på tredje uge.

Dette er forsorg — det er forsorgens fremgangsmåde, og den skal man ikke kritisere, siger forsorgen og de, der holder hånden over den.

PS. Naturligvis vil overinspektør Skjerbæk — der nu er færdig med at optræde som julemand — skyndsomt ile til og få denne sag grundigt undersøgt; de oplysninger, vi har fået fra pigens pårørende, og på hvilke ovenstående er skrevet, står naturligvis til hans disposition, ligesom pigens navn med mere.

Surmælk med fluelig

Overinspektionen for børneforsorgen har udsendt en lille beretning i anledning af 25 års jubilæet. Hr. Skjerbæk har naturligvis også sendt Forældrebladet et exemplar, som skyldig anerkendelse af den interesse, vi altid viser forsorgen. Vi skal også lejlighedsvis beskæftige os med denne beretning og dens indhold og oplysninger. Denne gang blot et par ting fra inspektør Hjortlunds artikel i beretningen. Hr. Hjortlund fortæller om et par overtrædelser af „hustugsreglementet“, der ikke bør forbeholdes de få, der læser forsorgens jubilæumsberetning, men også kendes af andre. — Exemplerne viser, hvad der kan finde sted på forsorgens hjem — og er desværre eksempler, som de, der har været der, altså under forsorgen, kan supplere med adskillige andre. Men som bekendt viser det sig næsten altid — når forsorgens embedsmænd undersøger sagen — at klager og misfornøjelse er stærkt overdrevne. Hr. Hjortlund

må dog medgive, at det, han kom ud for - rent tilfældigt — var for meget af det — dårlige. På et hjem, han besøgte, sad en elev i betækningsrum efter et flugtforsøg. Det var „en varm eftersommerdag. På bordet stod en tallerken havregrød og et glas mælk, som ved nærmere undersøgelse viste sig at være godt på vej til at blive sur, og i mælken flød 3—4 fluelig." — Grøden havde stået der fra om morgenen, der var ikke sukker på, eleven nægtede at spise den uden, men hjemmets leder havde den „pædagogiske opfattelse", siger hr. Hjortlund selv ironisk, at grøden skulle spises, før han kunne få noget andet mad. Lederen af hjemmet, tilføjer hr. Hjortlund så, „var meget misfornøjet". Det vil da vel ikke sige, at lederen af hjemmet havde ment at være i sin ret og en god opretholder af „hustugten" på forsorgens børnehjem? Han blev dog afskediget, „denne gang tvungen", da også andre uregelmæssigheder kom frem.

Det sidste er lidt uldent sagt, hvorfor „tvungen afsked" og da andre uregelmæssigheder kom frem. I sådanne tilfælde kunne man ønske lige så hurtigt og hård afstraffelse, som når forsorgen har held til at fange en flygtning ind og nok ved, hvordan han skal „tæves", så han betænker sig på at rende en anden gang. „Jeg skal slå dig, så du ikke kan røre et lem," tordnede forstanderen på en anstalt til en dreng, der for femte eller sjette eller måske tiende gang var flygtet — en dreng, nej et ungt menneske var det. Og forstanderen holdt ord, det må siges. Måske det også bør siges, at det unge menneske flygtede igen. Den forstander har vi ikke hørt om, at han er blevet afskediget. Er sagen overhovedet undersøgt af overinspektionen?

I et andet tilfælde satte en forstanderinde sine elever på sultekur og udtalte „frejdigt ... at den virkede aldeles udmærket". Hr. Hjortlund måtte gøre opmærksom på, at hun forsyndede sig mod „hustugten". Hun fik meddelelse om „så snart det overhovedet var muligt" at trække sig tilbage fra sin stilling.

Det er glædeligt at høre, at den slags dog sker, at der er tilfælde, da overinspektionen ikke holder hånden over de rette skyldige. Men ting som ovennævnte kan altså ske — og det, at det er svært helt at undgå, indrømmer vi gerne — blot man altid skrider ind så snart som muligt. Det sidste er vi ikke så sikre på sker. Og vi tror som inspektør Hjortlund, „at inspektionen har sin store betydning, blandt andet også derved, at inspektionen hænger over hodet på hjemmene" — vi tror desværre dette er i højeste grad nødvendigt stadigvæk. For vi tror, at både sur mælk og fluelig og i særdeleshed grove straffe stadigt finder sted på disse hjem - overinspektionen har lidt svært ved at indse dette, men ofrene, som på deres krop og sjæl har mærket det, har desbedre forudsætninger.

— — —
Det beror på en misforståelse, når vi mente, at hr. Skjerbæk havde sendt Forældrebladet beretningen. Han havde netop ikke sendt os den, vi har selv rekvireret den. Måske det kun er en forglemmelse.

En henstilling fra hr. Skjerbæk

Forældrebladets fremstilling af mig er helt forkert, siger hr. Skjerbæk til os, og at gøre mig ansvarlig for, hvordan børn og voksne behandles rundt om på forsorgens anstalter er også forkert. Jeg sidder jo her i Rosenvængets allé og imens kan der ske så meget rundt om på vore hjem ... Men når det er sket tar jeg altid strax selv af sted og når jeg kommer viser det sig at der såmænd ikke er sket så meget... Men hvad der kan ske på anstalterne, kan inspektør Hjortlund fortælle Dem, det jeg vil Dem er noget helt andet. Jeg vil bede Forældrebladet bringe et billede af mig og en omtale af mig. Billedet sender jeg Dem, her er teksten:

»**BØRNENE Lykønsker:**« ... (det skal med store fede typer, sådan er det her. Og så):

»I Dag fejrer Overinspektionen for Børneforsorg 25 årsdagen for sin Beståen som selvstændig Institution, og samtidigt fejrer dens afholdte Leder,«... (har De det »Afholdte Leder« — det er mig, ja,..) »den afholdte Leder, Overinspektør O. Skjerbæk Jubilæum. I alle de 25 år har han...« (det er altså mig, ja)... »har han været Institutionens indsigtfulde Leder, og mange af de Fordele og Forbedringer for forebyggende Institutioner, skyldes ham. Børn fra Valby Asyl hyldede i Formiddags Overinspektionen. De små kom med Lys og Flag, og her ses de sammen med Overinspektøren.«

Har De det hele... Det er Berlingske Tidendes Aftenudgave fra 2. Januar, der skriver dette og ledsager det med det smukke Billede, som jeg beder Forældrebladet bringe, fordi jeg også syntes, at Forældrebladets Læsere skulle se både et pænt billede af mig og hvor pænt der kan skrives om mig.

— Hvad siger De? Hvorfor det netop var børnene fra Valby asyl der kom med lys og flag? Ja, — de må jo være blevet de udvalgte, men der kunne såmænd været kommet børn hvorsomhelst fra ... Det er jo bare, at man sender dem af sted med lys og flag og pænt tøj. Og når de så hører, at de skal fotograferes, blir de så glade... De hade også blomster med, som De ser på Billedet... Eller måske var blomsterne ikke fra dem... Men... Hvad siger De? Rigtige børn der var rigtigt under forsorgen, måske lidt større børn... Synes De det skulle ha været dem, der kom og hyldede mig med lys og flag... Men det er nu ikke så let at arrangere, nej, og hvem ved, måske en og anden stak af, benyttede lejligheden, nej, det er en dårlig ide... Det tror jeg... Men, som sagt, jeg synes Forældrebladet skulde bringe både billede og text, være lidt forsonlige... Herregud, det er måske kun denne ene gang jeg kommer til at optræde som forsorgens rare julemand.

Redaktionens bemærkning: Vi bringer gerne billedet af hr. Skjerbæk som julemand og tilhørende text, vi synes begge dele taler tilstrækkeligt for sig selv og afstår fra kommentarer. Andetsteds bringer vi hr. Hjortlunds beretning om, hvad der kan ske på forsorgens børnehjem.

Hvorfor dette Forsvar?

Må jeg have Lov at give mit Besyv med ang. Artiklen „Hvorfor dette Forsvar?“ Jeg kunde også godt lide at vide, hvad der menes med de indledende Bemærkninger. Der er nemlig overhovedet ikke Tvivl om, at Børnene bliver mishandlet på de forskellige Hjem, hvor de er anbragt. Nu skal jeg fortælle Dem lidt om, hvad jeg selv har oplevet.

For knap 3 år siden var jeg syg og havde i den Anledning en udmærket Hushjælp fra „Hjemmenes Sygehjælp“⁵¹, hun havde tidligere været ansat som Kogejomfru på „Flakkebjerg“, og da jeg interesserer mig meget for Børn, talte vi tit om de ulykkelige, der blev anbragt der, og så en Dag spurgte jeg, hvordan de blev behandlet, hvis de blev fanget efter en Flugt, og nu skal De høre, hvad hun fortalte: Når en Dreng kom tilbage, sagde Forstanderen, at nu skulde han først have lidt Mad, for han var sikkert sulten (tænk hvilken Næstekærlighed) og bagefter 'skulde han stille i Gymnastiksalen

51 Forud var der i 1920 i København etableret et »husmoderhjælps korps«, og året efter påbegyndtes på initiativ af Dansk Røde Kors »hjemmehjælpen« i Hammel med omliggende kommuner. Disse private initiativer fulgtes i 1931 op ved dannelse af »hjemmenes sygehjælp« i København og i 1940 af Mødrehjælps husmoderafløsningsordning i København. I 1941 kom så initiativet fra Danske Kvinders Nationalråd. Også andre organisationer tog opgaven op, så der i slutningen af 1946 var i alt 79 husmoderafløsningsordninger. Hjemmehjælps historie, 2008. s. 44.

til Klø (altså en veritabel Eksekution), han skulde klæde sig af - hvad han blev slået med, husker jeg ikke mere, men jeg tror, det var Spanskrør. Tilsidst skulde han have en kold Douche for at blive afsvalet. Er det ikke råt? Tro nu ikke, det var for at rakke ned på Ledelsen, hun fortalte det, hun syntes nemlig, det var helt i sin Orden. Jeg tvivlede trods alt lidt; men da den Hjælp var for dyr for mig i Længden, søgte jeg i „Politiken" en Morgenhjælp, og fik en, men en Timestid efter, jeg havde antaget hende, ringede Telefonen og en Dame navngav sig og sagde, at hun var Forstanderinde på et Hjem for unge Piger, og hun havde en ung Pige (ca. 17 år), som jeg kunde få for næsten ingen Penge, og hun var meget dygtig og lydig, især lydig, for hvis der var det mindste i Vejen med hende, skulde jeg blot ringe til Hjemmet, så skulde hun få Klø. Og jeg Tåbe råbte aldeles forfærdet: „Slår De hende?" Ja, hun havde fået Klø 2 Gange og var blevet spærret inde 3 Gange; men jeg skulde ikke være blevet så forarget, for Resultatet var, at Damen afbrød omgående, og jeg fik hverken Navnet på Pigen eller Hjemmets.

Eet Tilfælde til. Da jeg for 1 år siden lå på K. K. H. havde jeg en Kontubernal, der hed Fru C., en vældig rar Kone, der havde taget en lille Dreng til sig, han var nu en 11—12 år og ikke helt nem, han kunde bedre lide at gå i Kongens Have o. 1. i Stedet for at gå i Skole, og det er jo ikke særlig godt for et Børneværnsbarn, vel? Nå, Fru C. havde en Gang ladet et Par Ord falde om det, og så sagde Tilsynet: „Slår De ham aldrig?" Nej, det gjorde Fru G. ikke. „Ja, men så skal jeg komme og gøre det for Dem," tilbød den behjertede Dame. Altså kommunalt ansat Børnetæver — glimrende, ikke sandt?

Disse 3 Tilfælde er sandfærdige, og hvor vilde jeg dog ønske, der kunde gøres noget for de ulykkelige Børn og Unge, men så længe det er tilladt at mishandle Børn, hvis de forser sig, og tillade at Børnemishandlere får så latterligt små Straffe, er der vist ikke meget Håb om Forbedring. Der er kun eet at gøre — bliv ved med Kritikken, en Dag må det vel hjælpe, eller sig os, hvad vi skal gøre, så er der alligevel en hel Del, der vil rejse sig til Dåd.

Med megen Agtelse
Anna E. Rasmussen,
Flakholmen 17, Vanløse.

Forældrebladet april 1948
Flakkebjerg. Ungdomshjem..
Børneværn og hæderlighed. Alvar Westerberg.
Et Spørgsmål.
Kværulant eller forvirret teoretiker?
Om Forsorgens Inspektionsarbejde. Harald Herdal.

Børneværn og hæderlighed

Jeg ønsker at fastslå den kendsgerning, at det er det barn, der er noget ved, der sker ud, når det bliver behandlet forkert.

A. S. Neill

Det fortælles om Alberti, at hvis nogen vovede den mindste antydning af kritik imod ham — slog han i bordet og blev meget vred og aggressiv.

Man ved i dag hvorfor!

Medlem af Københavns børneværn, tegneinspektør⁵² Otto V. Nielsen, er det gået ligesådan. Så aggressiv er han blevet, at man mindes historien om Alberti.

Selvfølgelig, en undskyldning har den, der skal forsvare børneforsorgen: den er ikke nem at forsvare. Princippet er derfor i Reglen at gå uden om det punkt, man angribes på og give sig til at tale om noget andet. Bruge det grove skyts. Agere fornærmet, vred og forurettet.

Børneværnsmedlem Nielsen brugte dette princip, da han i Social-Demokraten den 13. marts i, hvad han kaldte „en beskyttende redegørelse" offentliggjorde den tidligere flakkebjergdrengs generalieblad.

Den „beskyttende redegørelse" tjente imidlertid kun et formål: at henrette den formstelige, der for åben mikrofon — til alle landets lyttere — dristede sig til at drage værdien af børneværnets opdragelsesmetoder i tvivl.

Han hade dog ellers *nogle* forudsætninger for at vide, hvad han talte om. I tre år hade han på sin krop selv mærket disse opdragelsesmetoder. Måske har også et og andet sat sig fast i hans sind. Med andre ord: Han ved noget, altså er han en farlig modstander.

⁵² Skolelærer.

Den unge mand vedstod åbent, at han som sejstenårs dreng var blevet anbragt på et opdragelseshjem på grund af nogle pulterkammertyverier, hvorfra der bl. a. var blevet stjålet noget syltetøj.

En sådan afsløring af børneværnets grunde til at anbringe et barn på et opdragelseshjem „vækker uro. Først hos de mange børneværn landet over, og ikke mindst i København, hvor dette vanskelige og ansvarsfulde arbejde: at skulle træffe fjernelsesbeslutning, lægges for had og vanskeliggøres, når det antydes, at lidt syltetøjsrapseri kan medføre fjernelse og anbringelse på ungdomshjem." Og altså også uro hos børneværnsmedlem Otto V. Nielsen. For, siger han: „De mange Embedsmænd, der dagligt administrerer Loven, og hvis Afgørelser træffes efter Hensyntagen til de foreliggende Forhold, føler med de fremsatte Udtalelser ligesom Fundamentet for deres Arbejde fjernet." (!)

Offentlighed tåles nemlig ikke ret godt af børneværnet. For „fundamentets" skyld.

Og så kommer her en lømmel og får med sine frimodige udtalelser drejet offentlighedens søgelys mod børneværnets kringelkroge. Lyset skærer i øjnene, og man begynder at få hovedpine. Men lykkeligvis er det unge menneske så ærlig, at han lægger navn til sine udtalelser. Hvilket held. Nu er anledningen der til at tale om noget andet. For himlens skyld endelig ikke snakke børneværn, det kan nemt udarte, og man ved aldrig, hvad det kan føre til. Børneværnsmedlem Nielsen omgjør sig og drager tappert i leding⁵³ fulgt af den tro væbner Inger Gautier Schmit⁵⁴, der på rigsdagen tordner imod socialministeren: „Agter Socialministeren at tilbagevise den vildledende Udtalelse, der er fremsat om Børneforsorgen i Statsradiofoniens⁵⁵ Udsendelse „På To-mandshånd" den 8. Marts? Men socialministeren kender lige så lidt som de fleste andre mennesker ret meget til børneforsorgen og må derfor blive svar skyldig, indtil han får nærmere informationer. Dem vil han få af børneforsorgen selv, hvad hans svar til sin tid også nok skal blive præget af.

Børneværnsmedlem Nielsen vilde dog ikke afvente socialministerens „undersøgelse" og eventuelle indskriden. Det gælder om at slå til, før „fjenden" får samlet sig til næste „angreb". Med et: gud for det „folkevalgte" børneværn styrter han sig blindt ud i kampen for at tilbageerobre folkets og pressens yndest, som han frygtede, at han og børneværnet var ved at miste.

I børneværnets hemmelige rapporter finder hr. Nielsen, hvad han har brug for. Ikke noget forsvar for børneforsorgen. Det findes hverken der eller andetsteds. Men derimod den væmmelige „angriber"s generalieblad. Nu er der jo ganske vist det, at han har tavshedspligt.

53 Kendt i Danmark fra 1170. Gennem skiben-systemet, tvangsudskrevet deltagelse i hærtog, krigstogter uden for landets grænser, især til søs; senere også vagttjeneste; også tvangsarbejde ved befæstningsbyggeri.

54 Helge Larsen: Inger Gautier Schmit i Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., Gyldendal 1979-84.

55 Danmarks Radio.

Men hvad. Han tjener jo „en god Sag", og „hensigten helliger midler". Han rådfører sig med børneværnetsformand, borgmester Munk, og efter at ha fået hans velsignelse (det må. man da formode efter den stilling, han har taget i sagen) bruges det grove skyts. Det er kun løst krudt, han har fået fat i. Det ved han god selv, men også med bluff kan der opnås resultater, og lykkes det ham at slå den unge mand ud i første omgang, er der sikkert ingen, der vil opdage bedraget.

Ved hjælp af lidt perfidi og uvederhæftighed opstiller hr. Nielsen 13 anklagepunkter mod den unge mand, hvorved han uden smålige hensyn til begreber som velanstændighed og sandhed stempler ham som løgner, forbryder og landsforræder.(!)

Så. vægtige anklager måtte da stoppe ethvert tilløb til medfølelse med den unge mand og standse kritikken af børneforsorgen. Men der forregnede hr. Nielsen (og borgmester Munk?) sig. Det blev en boomerang. Den slog tilbage. Og den slog hårdt.

Ved en nærmere gennemgang af de 13 anklagepunkter opdages det nemlig hurtigt, at de er delvis konstruerede.

Den første „anklage" vedrører et forhold, der erkendes som ikke alarvorligt, løvrigt ligger det forud for den unge mands fjernelse fra sit hjem.(!)

Den næste „anklage" er pulterkammertyverierne, som den unge mand i forvejen har vedstået var grunden til, at han blev fjernet fra sit hjem og anbragt på et opdragelseshjem. 3. „anklage" mod den unge mand er, at statsadvokaten har frafaldet tiltale mod ham for de begåede pulterkammertyverier. (!)

4. „anklage" er en udtalelse om drengen af opdragelseshjemmets forstander. (!)

5. „anklage" er, at drengen rømmer fra „Flakkebjerg Ungdomshjem" og gør sig skyldig i brugstyveri af en cykle for at komme bort.

6. „anklage" er, at der ikke rejses tiltale mod drengen i anledning af brugstyveriet af cyklen.(!)

7. „anklage" er igen en rapport fra forstanderen. (!)

8. „anklage": at drengen igen rømmer fra Flakkebjerg, begår et tyveri i København, melder sig til „Frikorps Danmark", men hjemsendes i anledning af tyveriet. Om tyveriet var et nyt brugstyveri af en cykle, eller af en madpakke eller noget andet for at kunne gennemføre flugten fra opdragelseshjemmet, kan man kun gætte. Derimod ved man nu, at drengen ikke meldte sig til „Frikorps Danmark", men flygtede over den ty-

ske grænse for ikke at blive fanget og ført tilbage til opdragelseshjemmet. Man ved også — og børneværnsmedlem Nielsen vidste, da han offentliggjorde sine „anklager“ — at på „Flakkebjerg Ungdomshjem“, hvor den unge mand blev tvangsopdraget, var fem af opdra. gerne nazister, der først blev fjernet fra deres opdragervirksomhed efter kapitulationen, da de blev internerede.

9. „anklage“: at den unge mand beder børneværnet hjælpe sig, så at han ikke bliver straffet for det „tyveri“, han begik under flugten fra opdragelseshjemmet med de nazistiske opdragere. (!)

10. „anklage“: at Flakkebjerg er villig til at tage imod ham igen.(!)

11. „anklage“: at han ikke bliver straffet for det omhandlede „tyveri“^!)

12. „anklage“: En hælerisag.

13. „anklage“: at hælerisagen indbringer den unge mand en betinget dom, og at børneværnet må erkende sin fallit og udskrive ham af forsorgen som -- uopdragelig.(!)

En mere tendiøs opremsning af „anklager“ skal man lede længe efter. De 13 „anklager“ skrumper ind til 5 forhold, hvoraf det første ikke er alvorligt og ikke medfører fjernelse fra hjemmet, mens de tre sidste er et direkte resultat af flakkebjergs „opdragelse“. Tilbage bliver kun forhold 2 som den eneste reelle anklage, dog med den bemærkning, at den i forvejen var indrømmet af anklagede.

Det er derfor ikke den tidligere flakkebjergdreng, der farer med Usandhed, men — børneværnsmedlem Nielsen, der kun har en undskyldning: at hans vildledende oplysninger stammer fra de hemmelige børneværnsrapporter, (!) hvorfra han hentede „materialet“ til sin uanstændige og lovstridige offentliggørelse. Børneværnsmedlem Nielsen turde hermed have leveret bevis for, at børneværnenes hemmelige rapporter i stedet for at beskytte barnet kan blive brugt imod det for at „beskytte“ børneværnet, idet de fortrolige oplysninger bliver offentliggjort af børneværnets egne medlemmer. Et fortold til har Hr. Nielsen været så uheldig at afsløre, et forhold, der bogstavelig talt „fjerner fundamentet“ for børneværnets afgørelser: disse hemmelige rapporter, som er bestemmende for barnets fjernelse og anbringelse og hele hans videre skæbne, kan altså være så vildledende, at de — opstillet som af hr. Nielsen som anklager mod barnet — må betegnes som direkte urigtige og uretfærdige.

Sagen er nemlig den, at overfor børneværnsudvalget har anklagede (barnet eller dets forældre) ingen ret til bevisførelse og ingen ret til at blive bekendt med sagens oplysninger. Det siges udtrykkelig i en socialministeriel note til forsorgslovens § 94, at selv om forældrene møder i børneværnsudvalget ved en sagfører, hvad de er berettiget

til, så har denne heller ingen ret til før mødet at blive bekendt med det for børneværnsudvalget foreliggende materiale. Medens udvalget kan ophobe anklage på anklage mod barnet, så har forældrene ingen ret til at forlange vidner ført eller overhovedet nogen sikkerhed for, at deres synspunkter eller oplysninger kommer til at spille den ringeste rolle ved sagens afgørelse.

Kritikken må derfor indrømmes en meget vid margin for fejltagelser. Den samme ret kan ikke indrømmes børneværnet, der jo har alt materialet at støtte sig på. Børneværnsmedlem Nielsen må derfor sættes under anklage i medfør af straffelovens § 152, stk. 1, der lyder:

„Røber nogen, som virker i offentlig Tjeneste eller Hverv, hvad han i Tjenestens eller Hvervets Medfør har erfaret som Hemmelighed eller, hvad der ved Lov eller anden gyldig Bestemmelse er betegnet som sådan, straffes han med Bøde, Hæfte eller under skærpende Omstændigheder med Fængsel i indtil 1. år.

Alvar.

Et Spørgsmål.

I „Information“ for 17. marts har fru Erna Watson, der er medlem af børneværnet, et indlæg der bl. a. indeholder forsikringer om børneværnets gode hensigter, smukt udtrykt i disse linjer: „ . . . så sandt formålet med vort arbejde er at give vore unge og børn de bedste muligheder for at komme ud over deres vanskeligheder.“ Man kan ikke indtrængende nok udtale ønsket om at disse ord måtte blive slået op overalt i børneforsorgens kontorer, hjem og anstalter, synlige for såvel dem der er under forsorgen, de unge og børnene, men især for de ansvarlige indenfor børneforsorgen hvem disse unge og børn er betroede. Ord — de være nok så smukke — gør det visseligt ikke, men alligevel. Det sker jo man træffer sådanne børn og unge der har været -- eller endnu er — under børneværnets forsorg, uden at det er påfaldende at man fra forsorgens side har givet dem de „bedste muligheder for at komme udover deres vanskeligheder“. Ja, sandt at sige er det det modsatte man erfarer. I samme indlæg forekommer følgende linjer: „Det er en kendsgerning, at børneværnet er ude for mange perfide og usandfærdige angreb“(!) -- Dét ser man. Må vi spørge, hvor finder disse perfide angreb sted?

red.

Kværulant eller forvirret teoretiker?

BORGMESTER Munk, der foruden at være Borgmester — og netop derfor — også er formand for Københavns børneværn, synes ikke at hans medarbejder i børneværnet, Otto V. Nielsen, skal være alene om alle dumhederne. I et indlæg i Politiken den 24. marts skriver han virkelig vittigt: „— mon det ikke var bedre at stemme Tonen lidt ned og f. Eks. diskutere, om det fremdeles kan være rimeligt, at den ene Part — nemlig Børneforsorgens Arbejdere -- ved sin Tavshedspligt skal være helt afskåret

fra at kunne forsvare sig over for alle de tåbelige, overdrevne og giftige Angreb, som fremsættes helt ud i det Blå af Kværulanter, forvirrede Teoretikere og selvbestaltede såkaldte Forældreforeninger — af hvilke sidste der findes et Utal stærkt stridende Parter — der tildels lever af som Tredjeperson at møde frem i Børnenævnene, hvor det altid viser sig, at de intet som helst kender til Sagen."

Men det er måske ikke for at være vittig borgmester Munk udtaler sig på den måde? Er det måske langt snarere et forsøg på at „snakke udenom"? For det kan da vel ikke være, fordi han er komplet uvidende om reglerne for børneværnenes sagsbehandlinger? -

Naturligvis kender tredjepersonen (forsvareren) forud for børneværnsrådet intet som helst til sagen. Han har nemlig ingen ret til forud for mødet at blive bekendt med det for børneværnsudvalget foreliggende „materiale", og på selve mødet bliver han det kun i et meget begrænset omfang. Sjældent får han konkrete oplysninger og aldrig om, hvem „anklagen" egentlig stammer fra, og hvilke „vidner" der har været afhørt" til sagen.

„Mon det ikke var bedre at stemme tonen lidt ned" hr. borgmester og børneværnsformand? og f. eks. diskutere, om det fremdeles kan være rimeligt, at den ene part — nemlig børneforsorgens arbejdere — fortsat skal kunne skjule deres virksomhed bag et slør af hemmelighedsfuldhed, der er absolut uforenelig med de demokratiske principper, man ellers erklærer sig så varme tilhængere af. En sådan diskussion — for åben mikrofon — er Forældrebladet rede til nårsomhelst. Er De det også hr. borgmester Munk?

red.

Om Forsorgens Inspektionsarbejde

Der indenfor forsorgen fastansatte inspektører som rejser rundt og fører tilsyn med forsorgens anstalter og hjem, regelmæssigt og — hvis der er sket noget — udenfor Reglen; dog kan det sidste vist også finde sted foruden. Dette lyder jo udmærket. Så er der da en vis kontrol. Nu er der lige det at det er så underligt sjældent at man hører, at dette tilsyn har opdaget at der var noget i vejen — ja ofte end ikke opdaget det, da ellers andre havde det. Selvfølgelig kan forklaringen være denne — fremsat af en embedsmand indenfor forsorgen: „Det må dog ofte siges, at det var i langt de færreste tilfælde, at der fandtes grundlag for klagen." Hvor megen værdi man tillægger en sådan bemærkning afhænger af hvor stor tillid man har til forsorgens — indenfor forsorgen ansatte inspektører. Lidt mere forklaring kan måske komme for dagen når man lidt nøjere læser de „træk af inspektionsarbejdet" der står i jubilæumspjecen over inspektionen for børneforsorgen, 1923— 1. januar — 1948, som nylig blev udsendt. Det er imidlertid hyggelig læsning hvor der — om ikke andet så mellem linjerne — står et og andet det nok er værd at bemærke. Vi har allerede bragt et par særdeles

oplysende ting fra den lille selvglade oplysende bog hvor selvglade forfattere er så tilfredse, så tilfredse med sig selv som embedsmænd og forsorgen som den er. Lidt mindre tilfredshed og selvglæde havde ikke været af vejen.

Tre sådanne inspektører fortæller her lidt om deres arbejde — og om sig selv; det sidste ikke mindst. De herrer Eske M Eskesen, A G Bonnevie og M Hjortlund. Man går til læsningen af deres artikler med en vis interesse og adskilligt får man at vide. Og man kan jo gå ud fra at de herrer her har meddelt hvad de har haft på hjerte. I hr. Eskesens beretning på to små sider slår det en opmærksom læser at der praktisk talt ikke siges et ord om dem der er på anstalterne, altså under forsorgen, men til gengæld — det må indrømmes — meget om dem der leder disse, og hvordan de har det. Det er ingenlunde uden interesse, bevares. Men skal man tro hr. Eskesen — og hvorfor skulle man ikke det? — er dette det eneste der har haft hans interesse og hvorom han fortæller. Man kan vel nok sige at dette er lidt vel ensidigt — da der jo er to parter på anstalterne. Men det selvportræt hr. Eskesen leverer af underdanig embedsmand der ved hvordan en sådan bør optræde har alligevel sin interesse. Hvor artig og pænt han dog bukker med „tak til mine medarbejdere i overinspektionen for godt samarbejde, og særlig tak til overinspektør Skjerbæk." Se, sådan skal det være — man mærker ligefrem suset af hr. Eskesens buk og håber at han kommer op dernedefra igen. Så er han færdig. Resultatet af hans beretning: lederne af disse hjem og anstalter har — ifølge hr. Eskesen — ikke altid haft det som de burde. Og det er jo ganske givet forkert. Men børnene, de under forsorgen ansatte — for hvis skyld hr. Eskesen vel dog også er rejst rundt — dem fortæller han ikke noget om.

Næste herre er ikke stort bedre. Han taler først om ledernes gager der dog glædeligvis er blevet bedre med årene (og som selvfølgelig bør være ordentlige!) Dernæst er han oprigtig --og det er meget: "Elevernes adgang til at fremføre hvad de har på hjerte, eller klager ved overinspektørens besøg, tillægger jeg ikke megen betydning" skriver han — „det bliver let noget af en forestilling." Deri har han sikkert ret. Hans egen illustration til det sagte er virkelig træffende. Han beretter om et sådant besøg. Eleverne opfordres til at komme frem med hvad de har at sige. Een meldte sig. Vil De ikke fortælle noget om Amerika? Det vil jeg måske nok, lyder svaret, men det jeg skulle høre er hvordan I har det her, og om I har noget at klage over? „Har det," blev der svaret, „vi har det knagerne godt." Og som hr Bonnevie skriver: „Seancen var overstået. Historien er vistnok lidt gammel. Desværre beretter hr Bonnevie ikke, om det er gået ham bedre. Snarere synes det som om han selv har oplevet noget lignende. Han fortæller, at kom der spørgsmål (og det var åbenbart sjældent) var det „så at sige altid om at komme ud fra hjemmet." Det er til gengæld et meget sigende spørgsmål — som hr Bonnevie godt kunne ha blevet lidt længere ved. Det gør han ikke. At han måske heller ikke er den rette mand røber han ved det svar han gav en ung pige der gerne ville læse til læge. Han siger ikke et ord om hendes eventuelle kvalifikationer. Det sy-

nes som om det ikke vedkommer sagen. „Jeg foreslog hende at begynde med en lettere opgave" og hun „gik fortørnet bort." Punktum.

I slutningen af sin artikel siger hr. Bonnevie: „Et tilsyn kan blive klar over „noget galt"; i de rigtigt alvorligetilfælde kommer desværre tilsynet bagefter, ligesom revisionen ved bedrageriaffærer." Det er ikke ganske klart hvad hr. Bonnevie egentligt mener. Der er f. expl. revision der meget vel kan hindre bedragerier — bare den er effektiv i sin kontrol af regnskaberne. Og beviser hr. Bonnevies sikkert rigtige udsagn — vedrørende børneforsorgens tilsyn — at det er unyttigt eller ikke kunne være bedre? -- Nå, hr Bonnevies hjerte var nu mest hos de ældre og enlige kvinder — det har man „så venligt skrevet om ham i Børnesagens Tidende — og det er rigtigt, siger han glad og beskeden. Heller ikke skal det bebrejdes ham — som det måske heller ikke skal bebrejdes ham, at han ikke siger noget om at hans hjerte også var med børnene der er under forsynen; et hjerte kan jo ikke rumme alt. Slet ikke når det skal rumme dette — de hyggelige slutningslinjer i hans hyggelige epistel, hans beretning om hans første møde med børnene — nej, nej, med hr Skjerbæk, som håber at han (Bonnevie) kan finde noget at rette. Men hør hans egne ord — hvilket selvportræt: „Vi sad på hver sit kontor og skrev til hinanden — og jeg tænkte at noget kunne jeg nok rette; men jeg fik nu ikke rettet noget" — man spørger hvorfor, men forklaringen kommer: — fordi vi ikke bare skrev — vi talte sammen om det hele, og det med at skrive. — Ja der må nu engang nødvendigvis være orden i sagerne." - Denne slutning læser man flere gange - hvad siger den egentligt? — bortset fra den hyggestemning fra forsorgens kontorer den beretter om. Bare man ville lade en smule af denne hygge nå ud til anstalterne og hjemmene — og børnene.

Som allerede fremdraget i Forældrebladet er der dog lidt mere om det, det drejer sig om hos hr. Hjortlund — han har dog været ude for slemme ting — hvad de andre enten ikke har eller fortier. Om det hr Hjortlund har oplevet er berettet i Forældrebladet for Februar i år. Hr. Hjortlund rører også ved et andet problem — Hr. Bonnevie betvivler betydningen af inspektionens besøg og evne til at opdage noget galt. Hr. Hjortlund berører hvordan han har talt med eleverne. Det gør en lidt ængstelig. Han tog tit, siger han, eleverne i samlet flok og talte med dem en timestid, lod dem snakke op om løst og fast — „for så at stoppe dem, hvis fantasien fik for frit løb. Ved sådanne samtaler er det ofte lykkedes mig at gyde olie på de oprørte vande, så eleverne gik trøstede bort." - Det sidste ville man hellere høre elevernes mening om. En meget brugt indvending fra forsorgens embedsmænd rettet mod den kritik der bl. a. har børnenes egne udsagn som grundlag — er netop den at disse børn jo — hvis de ikke, forsorgens embedsmænd tror det oftest, ligefrem er løgnagtige — har en stor fantasi. Der menes naturligvis at deres vidnesbyrd kan man ikke tillægge stor betydning. Fortæller de om mishandlinger, overlast, dårlig behandling — så er det nok „fantasien der løber af med dem." Og så er inspektøren der og stopper dem. Det er nu ikke så tillidvækkende som måske inspektøren tror. Man vender tilbage til hr. Bonnevie der ikke tillægger

tilsynet, inspektionen megen betydning. Det er der næppe heller grund til. Det er jo embedsmænd der fører tilsynet, forsorgens egne embedsmænd — der atter er under tilsyn af en endnu større embedsmand hr. Skjerbæk. Man huske den gode gamle historie om at sætte ræven til at passe på gæssene.

Harald Herdal.

Forældrebladet juni 1948
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Mistilliden til Forsorgen. h.r.
Hos Overlæge Schwalbe-Hansen.

MISTILLIDEN til forsorgen

I den senere tid har aviserne lejlighedsvis beskæftiget sig med børneforsorgen. Da det sker altfor sjældent kan det ikke påskønnes nok. I „Politiken“ (hvor ellers udgiveren af „Forældrebladet“ har været så temmelig ene om at øve den kritik mod børneforsorgen, der er så uhyggelig tiltrængt) har i den senere tid også andre taget til orde — mod børneforsorgen. Dette kan heller ikke påskønnes nok. I alt fald er vi her i bladet lydhøre for tilslutning fra andre. Som en sådan mener vi at kunne betragte den kritik — i anledning af en bestemt sag, de fleste vil kende mere eller mindre til — som professor Hal Koch⁵⁶ har fremsat — især i sit første gode angreb på børneforsorgen.

Klart og afgørende blev der her stillet det konkrete spørgsmål:

„Kan vi have tillid til børneforsorgen?“

Et spørgsmål der er så enkelt som svaret derpå. For ingen der kender blot en ringe del til forsorgens fremgangsmåder over for de der er kommet i dens klør kan jo svare andet end et afgjort: nej, — man kan ikke ha tillid til børneforsorgen; — vi tilføjer gerne: og man bør det ikke. Ikke som den er i dag, ikke med de embedsmænd der for tiden leder den. Det er hvad vi i årevis har hævdet her i bladet, det principielle i vor kritik, vore angreb på forsorgen. Den er en institution man ikke kan ha tillid til. At dette synspunkt nu også hævdes af andre kan naturligvis kun styrke os. Vi har — mener vi — lidt for længe været ene om at hævde dette, forlængst haft ligefrem krav på at andre støttede os.

Når Hal Koch skriver om forsorgens „mangel på sjælelig forståelse og omhu, der får mange af os til at tvivle om de pågældende mennesker og den institution de er med til at lede“ — tar vi selvfølgelig med glæde denne rigtige udtalelse til indtægt. Det er nøjagtigt hvad vi mener og hævder. Og i lige måde med professorens ord om at det man erfarer om forsorgens fremgangsmåde „i meget vide kredse skaber dyb mistillid tilden institution, der er under en sådan ledelse.“

Et af formålene med den kritik vi retter mod forsorgen er netop i så vide kredse som muligt at skabe mistillid til denne, — det skal i samme åndedrag indrømmes at vi får den bedste og stærkeste støtte i dette fra forsorgen selv, den gør så at sige alt for at man skal få mistillid til den. Hver eneste gang den forsvarer sig — spreder den ny mi-

56 Hal Koch : en biografi . / :Jes Fabricius Møller . Gad , 2009.

stillid til sig selv. Og nu har altså en borgmester ydet et ganske ypperligt bidrag dertil, et fremragende bidrag. Og støttes vi i vort arbejde fra anden side er det givet vi er lydhøre, — ikke mindst når det sker i en presse der har langt større virkeområde end „Forældrebladet“. Derfor har vi også fulgt diskussionen i „Pol.“ meget nøje. Vi ønsker — lidt for tit forgæves — at aviserne oftere end tilfældet er deltog i kritikken af forsorgen.

Vi er også vante til at forsorgens embedsmænd på embedsmandsvis fejgt tier og holder mund til de angreb der rettes på dem og den institution de leder, — og også — nu og da — til den altfor voldsomme, vredagtige måde hvorpå de forsvarer sig og stempler enhver kritik som hen i vejret og skydende over målet og hvad nu det hedder. Vi foretrækker alligevel det sidste. Der kommer mere frem så. De herrer blotter sig.

Således skete det altså også nu da borgmester Munk fik den opgave at lukke munden på en opsætsig professor. Han gik til opgaven med ikke ringe lyst og endnu større hidsighed. Han skulle forsvare en slet sag og gjorde — lidt retfærdighed er der dog nu og da — ondt værre. Vi er lige ved at sige at det fryder os. Men — åbner ikke den slags forsvar øjnene på endnu fler, så de — netop i kraft af forsvaret Hal Koch ser hvor angrebene og kritikken må ha ret? — Borgmester Munk svarede professor Hal Koch, så man gnide sig i hænderne under læsningen, - han gav ham nemlig — i yderste vrede naturligvis — ret, han bekræftede at man ikke kan ha tillid til forsorgen og dens embedsmænd. Han leverede et så heftigt forsvar, at man gang på gang måtte sige til sig selv: Så sandelig nej, om man kan have tillid til dette, det lyser jo ud af så og sige hvert ord forsvareren bruger.

Til tider er der virkelig noget, der hedder nemesis: den stakkels opbragte, men ubehjælpssomme borgmester — hvis styrke åbenbart ikke er at skrive forsvarsartikler — kompromitterede forsorgen så det var en fornøjelse — for dens modstandere; hans vrede, hans hidsighed, hans uforskammethed, grove brølende fremgangsmåde — røbede altfor tydeligt at her skrev en mand der end ikke hade så meget som støvet af lidt rent mel i sin pose. — Med rette kunne Hal Koch skrive at „dette var for galt“.

Men var det ikke også godt?

I sin borgmesterlige vrede kom borgmesteren dog også til at sige et og andet rigtigt, — dybt fornærmet over at en professor tillod sig at kritisere, slap der ham bl. a. dette i pennen, — en flot slutbemærkning før han klogelig tav og undlod en nøjere drøftelse af hans værd som sandhedsvidne: „Børneforsorgen er ikke et område, der kan spilles hasard med.“

Det er da virkeligt sandt, man er på nippet til — som ved et vælgermøde — at råbe : bravo! Men så tår man sig i det, — for mener han det, har han virkelig tænkt over,

hvad det er han siger? Det må stå hen hvor meget eller lidt sådan en borgmester ved om det han taler om, ja forsvarer. Det er muligt, ja måske endog sandsynligt, at han ikke ved ret meget, men bare som Embedsmænd farer ud for at forsvare andre embedsmænd (eller partifæller). Det er ikke helt umuligt at han ved lidt, en smule. Det er i al fald tankevækkende når han i stridens hede (og hed var han jo) kommer til at sige noget så. rigtig (vi vil sige, så indlysende rigtigt) som at børneforsorgen må der ikke spilles hasard med.

Der er blot lige spørgsmålet: hvem er det der spiller hasard med børneforsorgen? Ja, hvem kan overhodet gøre det? Ikke de der er under den. Men hvem så? De der leder den? Ja, hvem andre- Hasard beror på tilfældighed — indenfor børneforsorgen er det ledelsen, de statsansatte, der har tilfældet i deres hånd, der er almægtige og kritiserer man dem, blir de enten vrede eller de føler sig forurettede. Det er til dem man må vende borgmester Munks ord om at børneforsorgen kan man ikke spille hasard med. Som det er under forsorgen nu synes det altfor ofte at være tilfældigt, om et menneske slipper nogenlunde uskadt eller stærkt medtaget fra denne institution. Forsorgens fremgangsmåde er jo i ikke få tilfælde en behandling af mennesker der nu og da nærmer sig — nu og da direkte er mishandling. Men når noget sådant opdages og drages frem for dagens lys — er det at forsorgen enten tier eller larmer som forurettet og uskyldigt. Og offeret?

Nu og da skabes der et vist røre om forsorgen — så dør det hen og forsorgen fortsætter som før — som om intet var sket, til nye graverende tilfælde kommer frem; det er en stærk organisation og hvad der så end sker, embedsmanden må ikke udsættes for ondt (og de, der er under forsorgen — skidt være med dem!) Overfor dette er der kun at vedblive med kritikken — og øge mistilliden, til flere og flere indser at professor Hal Koch har ret: børneforsorgen, som den er i dag, kan man ikke ha tillid til.

Da borgmester Munk — afsløret i en noget mislig omgang med sandheden — tav til professor Hal Kochs anklage mod ham, bragte „Pol.“ et indlæg af overlæge, dr. phil. Egil Forchammer. Det sluttede således: „Vi interesserer os ikke for borgmester Munks personlige fornærmethed, ej heller for at børneforsorgens mænd er kede af det og føler sig forurettede, men vi rejser det krav, at vor børneforsorg bliver tidssvarende og fyldestgørende, så vi kan omfatte den med fuld tillid.“

Vi har nøjagtigt samme ønske — samme mål, det er dette „Forældrebladet“ virker for. Men vi er bange for, bekymrede for at det vil tå sin tid (og kræve endnu mange ofre blandt dem der kommer under forsorgen) inden det blir tillid og ikke som nu mistillid til forsorgen der bevæger os.

h r.

Hos Overlæge Schwalbe-Hansen, Ebberødgård

Frederiksborg amts avis har for ikke så længe siden bragt et interview med Ebberøgårds overlæge i de sidste otte år. Et og andet deri har videre interesse. Overlægen begynder med at fortælle, at han følger ethvert angreb på Ebberødgård med opmærksomhed. Denne opmærksomhed gir sig nu ikke altid praktiske udslag. Således indeholdt *Forældrebladets* februarnummer en -artikel om en ung piges skæbne — til hun ved • juletid blev isoleret på Ebberødgård — uden at vi har mærket noget til overlægens opmærksomhed. Nu kan det være, at sagen på anden måde er ordnet. Man skulle da kunne formode, at den opmærksomme overlæge ilede med at lade os dette vide. Dette er dog ikke sket.

Derimod beder overlægen nu om kritikens bistand til ændringer og forbedringer på Ebberødgård, idet han ovenikøbet er lidt gnaven over, at kritikken ikke kritiserer, hvad han finder grund til at kritisere. Det lyder jo næsten anklagende. Men hvad er det da, overlægen vil ha kritiseret? Det er forskellige praktiske ting på Ebberødgård. At der ikke er nogen gymnastiksal, hvor man kan tage sig af patienternes legemlige opdragelse — men nu kommer den, oplyser han. Han ønsker også en idrætsbane, og fodboldbane. Og patienterne anderledes og bedre klædt — og ens kost for alle. Vi støtter ganske overlægen i disse bestræbelser, selvom vi mener, at han er den nærmeste til at få dem ført ud i virkeligheden, ja at det netop er hans opgave.

Den ensartede kost ønsker overlægen ikke så meget af „reelle grunde — ti forskellen er minimal i virkeligheden — som for at undgå misforståelser". Hér kunne man ønske, han hade uddybet dette noget mere. Hvilke misforståelser? Det er jo ikke nogen syn-derlig betryggende oplysning, at maden på Ebberødgård er sådan," at overlægen ikke tror, man får den bedre på andre tilsvarende institutioner. Det er jo muligt, den heller ikke er god der! Vi husker, da besøgende på Ebberødgård, ledsaget af overlægen, vil-le smage på maden — og overlægen ilede hastigt til for at forhindre dette. Men måske var den netop den dag ikke så god! Vi har derfor mere reelle grunde til kravet om ens kost for alle på Ebberødgård, patienter, funktionærer, overlægen osv. Så tror vi, at maden blev god. Og er det dette, overlægen stiler hen imod, gir vi som en del af kritik-ken vor fulde tilslutning.

Der er andre ting, som hverken interviewerens eller overlægen kommer ind på. Vi sav-ner dem. Men overlægen siger, at han undertiden lærer noget af kritikken. Vi hade gerne hørt et eksempel. Der var engang, da vi hade en lægeattest angående en syg dreng, som ikke på. Ebberødgård hade fået den nødvendige lægebehandling. Vi hen-vendte os til Schwalbe-Hansen for at få tilfældet oplyst og et resultat af hans undersø-gelse af sagen. Og vi fik det svar: „Hvad rager det dog Dem?" Det kritiserede vi skarpt — har overlægen lært noget af dette, og svarer han anderledes i dag? Der døde engang

en patient på Ebberødgård. Han var syg, men det tog man ikke så alvorlig. Men så døde han. Tog man det alvorligt? „Nå ja," så overlægen, „så er vi en original mindre."

Har overlægen af kritikken, som han så opmærksomt studerer, lært , af dette, som hvis det er rigtigt (hvad Schwalbe-Hansen ikke har benægtet), så er det ikke lige den ånd, der burde være netop hos en embedsmand indenfor forsorgen. Da også vi opmærksomt læser, hvad forsorgens embedsmænd siger, har vi til Frederiksborg amts avis* interview med overlægen på Ebberødgård knyttet disse bemærkninger - idet vi jo dér får at vide, at overlægen opmærksomt læser, hvad kritikken skriver. Bare han en dag vil vise os resultaterne.

Kritikken af Børneforsorgen griber om sig

For kun få år siden var „Forældrebladet“, sammen med Ellen Hørups indsats i „Politiken“, noget nær alene om at udøve den så hårdt tiltrængte kritik af børneforsorgen, dens ledelse, dens metoder, dens anstalter. Da denne kritik — som i længden ikke kunne ties ihjel, så godt det blev forsøgt, da den voxede sig så stærk at børneforsorgen og dens ansvarlige embedsmænd ikke længere kunne tåle den, var det man i sin nød søgte at gennemføre en lov der rent ud forbød kritik af forsorgen. Man kan den dag i dag ikke sige andet end at det var godt fundet på. Kritik af børneforsorgen lovligt forbudt. Færdig. Trods alt lykkedes det ikke.

Forsorgens embedsmænd led deres første alvorlige nederlag; de havde kompromiteret sig. Det fine påfund — som ville ha lukket munden i al fald på den kritik som ikke kunne udsætte sig for lovlig forfølgelse -faldt til jorden. Det gik ikke. Og da det ikke gik stod tilbage om ikke forsorgen med sit alligevel for åbenhjertige ønske om forbud hade røbet, at alt måske ikke stod så godt til indenfor forsorgen som man fra embedsmændenes side så gerne ville hævde. Forbudstanken blev en boomerang der fløj tilbage og ramte den der hade kastet den. Det gik op for større og større kredse at der virkelig var grund til at rette kritik mod forsorgen.

Man gik da en anden vej. En hodeskikkelse i angrebene og kritikken af forsorgen var Ellen Hørup. Hvordan få ram på hende? De almindelige, gammelkendte Metoder, at sige at hun overdrev, skød over målet, mente det godt, men gik for voldsomt frem, uden at vide tilstrækkelig besked osv. osv. — lykkedes heller ikke. Selvom forsorgen her hade gode kort på hånden: de sidder jo på alle papirerne, „sagens akter“, og vogter sig vel for at lade andre se dem. Man kunne så lidt tie kritikken ihjel som man kunne bagatellisere den som ubetydelig eller forsøge at stemple den som overfladisk, skydende langt over målet osv. osv. Ved en bestemt lejlighed fandt man da anledning til at anlægge sag mod fru Hørup, en sag hvor det var alt for tydeligt at hun skulle dømmes, ligegyldigt hvordan. Som lovene i dag praktiseres efter forgoftbefindende kan det ikke undre at fru Hørup også blev dømt og fik en stor bøde. Det lykkedes. Men det lykkedes ikke dermed at dømme kritikken af børneforsorgen. Embedsmændene tabte atter slaget.

Og nu — nu er den tilslutning kritikken af børneforsorgen får så omsiggribende at snart sagt hver anden dag udmærkede og fremragende personer fra vidt forskellige lejre tilslutter sig den.

Naturligvis glæder det os, naturligvis styrker det os.

Men det er naturligt, det er ligetil, det er noget som måtte komme. Enhver som fik lejlighed til at beskæftige sig med børneforsorgen måtte give os ret — såfremt vedkommende var hæderlig og besjælet af viljen til at komme et ondt uvæsen i samfundet til livs. Som en slags kulmination af denne tilslutning kom professor Hal Kochs klare formulering af hele spørgsmålet: „*Kan vi ha tillid til Børneforsorgen?*”

Hvad svarede børneforsorgens embedsmænd på dette?

Svarede de omgående, at det kunde man?

Nej.

Hr. Skjerbæk, overinspektøren, tav.

Man lod en socialdemokratisk borgmester gå i leding —og det gjorde han godt eller skidt alt eftersom man ser på det. Godt - - for dem der mener kritikken af forsorgen berettiget, skidt for dem der vil forsvare den.

I den sag det da drejede sig om, Eckhardtsagen, fik kun en noget ud af det. Det var medlem af børneværnet Otto V Nielsen. Han begik en forbrydelse andre ville være blevet straffet for, et tillidsbrud. Han blev udnævnt til viceskoledirektør. Skolelærerne vedtager også Resolutioner — endog om udenlandske spørgsmål. Det er ikke hørt at de har vedtaget en protest mod at få en sådan mand til overordnet. Men det kommer vel .

Som sidste bidrag til kritikken af forsorgen foreligger nu et overordentlig interessant interview i „Information” d. 1. juni, hvor politiinspektør Henry Kusk fremsætter nogle udtalelser, bladet virkelig har ret til at kalde „opsigtvækkende”.

„Information” samler politiinspektørens udtalelser i følgende

(idet bladet gør opmærksom på, at politiinspektøren tillige er strafferetlig medarbejder i landsnævnet for børneforsorgen):

„De ungdommelige lovovertrædere spærres inde, uden at man gør det ringeste forsøg på at hale dem tilbage på den rette vej. Efter løsladelsen føler de blot. at samfundets hævn er sket fyldest, og finder tilbage til forbryderbanen, hvor de nu for alvor føler, at de hører hjemme . . . ”

I samtalen gøres der opmærksom på, at børnekriminaliteten stiger. På spørgsmålet, om politiinspektøren og børneforsorgsmedarbejderen finder den behandling, de unge

lovovertrædere får, tilfredsstillende, svarer hr. Kusk, at fremgangsmåden er absolut ikke tilfredsstillende.

Hvad er fremgangsmåden da: sti af, straf og atter straf. Man straffer — og indskrænker sig til det. Man anbringer de unge i forsorgens opdragelseshjem eller idømmer dem ungdomsfængsel. Ifølge politiinspektørens udtalelser gør man intet forsøg på med andre og bedre midler at bringe dem tilbage til samfundet igen.

For os er der intet nyt i denne kritik — men det er rart at se den fremsat af andre. Vi har hele tiden hævdet, at forsorgens vigtigste middel er straf og atter straf. Efter politiinspektørens opfattelse mangler samfundet ganske forståelse af, hvordan en sådan mere eller mindre afsporet ungdom burde behandles.

Det synes vi også.

Politiinspektøren mener, at vi mangler psykopathjem, — det er muligt, han henviser til, hvor langt vi er tilbage i den henseende i forhold til et land som Sverige. Således kan det altså hævdes, at vi her i landet ikke har andet at gøre end at indespærre ungdommen og straffe den, bruge de anstalter, der er. Det kan siges — og bliver et slags forsvar for forsorgen — at der ikke er andet at gøre sådan som tilstanden er indenfor forsorgen i dag.

Det vil vi bestride.

Man kan uden tvivl gå langt mere forstående og lemfældigt frem end man gør — det vil sige, om man kan det med de nuværende embedsmænd indenfor forsorgen er tvivlsomt; hos dem spores i altfor høj grad kun trangene til at straffe. Som det er naturligt, at mistilliden til forsorgen breder sig, er det naturligt, at den i manges bevidsthed står som en institution, der straffer. Hvad dette fører til ses gang på gang, når sager af den art kommer frem. Enhver sådan sag bekræfter, at tillid til forsorgen kan man ikke ha. Gang på gang afsløres, hvordan forsorgen griber hårdhændet og uforstående ind — som var det dens sande mission at gøre disse unge til virkelige forbrydere. Gang på gang kommer sager frem, der viser hvordan forsorgen — som for at hævde sin magtstilling — gør alt, hvad den evner — og det er meget! for virkelig at styrte de unge ud i ulykken.

Derfor er kritikken af forsorgen, gerne i angrebets form, mere end nogensinde nødvendig — og det er glædeligt så denne kritik sætter ind fra mange sider, ofte både med forskelligt udgangspunkt og forskellig opfattelse af hvad der bør gøres — men enig i et, at som forsorgen er i dag kan og må den ikke vedblivende være.

Forældrebladet august 1948
Ikke Tillid til Børneforsorgen.

Ikke tillid til Børneforsorgen

Når det rejste spørgsmål: „Kan vi ha tillid til børneforsorgen?" af kritikken må besvares med nej, mens børneforsorgens ansvarshavende tier — hvad så?

Det kunde jo ha været således at kritikken mente nej, mens børneforsorgens embedsmænd mente jo. Man kunde ha tænkt sig at børneforsorgens ansvarlige ikke tav til den rejste kritik, som mundede ud i det utvetydige spørgsmål, kan man ha tillid til børneforsorgen. Det kunne tænkes at man fra ansvarlig side ikke ville tie til dette, men tværtimod tage til genmæle.

Dette er ikke sket.

Det forsvar der fra børneforsorgens side er ført - er ført i defensiven, af de hårdt angrebne, der har haft mere end nok med at forsvare sig. Men ret skal være ret, man må i al fald yde dem den ros de har krav på, det må siges at de ikke har gjort noget forsøg på — som før i tiden - blot at betegne kritikken som uansvarlig osv.; ligesom de ikke har turde svare at man udmærket godt kan ha tillid til børneforsorgen.

Dog — dette skal vel alligevel næppe tages som en åben indrømmelse fra forsorgens side. Vi gør det i al fald ikke. Men vi noterer at de ansvarlige dog ikke har .vovet at stå frem og sige noget om at forsorgen er god nok osv.

Det ville være mere end dristigt om de hade gjort det. Men i vore dage — hvor ganske særlig retsforholdene i Danmark — er yderst korrumpere, skal man intet forsværge.

Der var engang en åbenmundet departementschef, som rent ud erklærede, at det her i landet var sådan, at begik man fra ministeriets eller embedsmændenes side en fejl, så lå der et hus i pressen et par dage eller mere — og så var den sag forbi, uden at der i virkeligheden var ændret noget som helst. Moralen af hans ord var denne: lad dem rase og skælde — de blir trætte, og det vi har gjort står ved magt. Tid til anden kommer der ikke mindst i denne tid ting frem der uhyggeligt viser hvor bundrådne mange tilstande er her i landet. Offentligheden forfærdes. Aviserne raser — i al fald enkelte. Og hvad så?

Så sker der ikke mere — og det der er sket er sket.

Således også ofte med børneforsorgen. Der kommer tilfælde frem som mildest talt er forfærdende, hvad enten det blot er misgreb indenfor forsorgen eller direkte mishand-

linger. Hvor meget der skjules - ikke kommer frem — hvem ved det. Kritikken sætter ind. Den sætter — som vi påpegede i sidste nummer ind fra mange forskellige sider. Man kan ikke længere påstå fra børneforsorgens side at den kun kommer fra een kant — fra „Forældrebladet“. Vidt forskellige har i den senere tid kritiseret og angrebet forsorgen. Hverken kritikken eller angrebene har været blide. Og fremfor alt — end ikke forsgens ansvarlige har kunnet afvise disse angreb og denne kritik — som uberettiget, skydende over målet osv. osv.

De har haft besvær nok med at forsvare sig — og selv med en socialdemokratisk og meget hidsig borgmester er det ikke lykkedes dem at svække disse angreb og kritik.

Spørgsmålet: „Kan man ha tillid til børneforsorgen?“ — er også med deres bistand blevet besvaret med et klart nej.

Man kan da sige at der da nu er klarhed tilstede.

Det er ikke nogen indviklet sag.

Det er klart som noget, at en ubetinget tillid til forsorgen som den er i dag kan intet hæderligt tænkende menneske have. Det er umuligt. Der kommer alt for meget frem — trods en sikkert omhyggelig påpasselighed fra forsgens side, altfor meget der tydeligt viser at det ikke indenfor forsorgen er som det burde være.

Men sker der ændringer, forandres noget ?

Det er spørgsmålet!

Et andet politisk parti er kommet til „magten“ i Danmark. Socialdemokratiet. Vi har i dag et socialdemokratisk ministerium.

Er den ansvarlige socialdemokratiske minister trådt frem og sagt: Jeg skal undersøge det nærmere?

Vi har ikke hørt derom.

Man skal ikke minde mange politiske partier om tidligere traditioner indenfor partiet, tidligere opfattelser, meninger, idéer o. s. v., for ikke at tale om politiske programmer. Det er ved at være en uforkammethed i dag. Vi skal alligevel minde socialdemokratiet om en mand indenfor dets række (vi ved nok, at det var så som så til tider med hans forhold til partiet — og med partiets forhold til ham):

Sabroe.

Peter Sabroe.

Den dag i dag kan man i hjem finde hans billede ophængt — som et udtryk for en mand, der kæmpede for børnene — mod samfundet og dets uretfærdighed overfor børnene. Skal vi netop i disse dage nævne socialdemokratiske navne i forbindelse med børneforsorgen, blir det borgmester Munk — og viceskoleinspektør Nielsen; de er ikke nogen sabroer, det tør nok siges.

Men det er de to socialdemokrater vi sidst har hørt fra — i denne sag. Det kunne ha været bedre.

Nu ved vi også udmærket, at en minister ikke er synderlig værd - ikke har megen magt; det er andre embedsmænd der har det (hvilket en god socialdemokrat, Nina Bang, vidste, da hun afskedigede en departementschef (!).

Vi ved også, at embedsmandsvældet er det sejeste af alt — for de kæmper den hårdeste kamp, kampen for embedet.

Kritikken af børneforsorgen i dag er en kamp mod embedsmænd. Man kan ikke ha tillid til børneforsorgen — det vil sige: man kan ikke ha tillid til dens embedsmænd.

Det er værd at lægge mærke til at noget af borgmesterens vrede over en professors angreb — nok må tydes som vrede over at en embedsmand angriber en anden ... hvad er meningen? embedsmændene bør holde sammen. Borgmesteren kan være rolig: det gør de også ellers. Og det gør ikke meget til sagen om ministrene skifter: de kommer og går — embedsmændene bliver siddende.

Det er mod dem angrebet skal føres.

At man ikke kan ha tillid til børneforsorgen vil sige, at man ikke kan ha tillid til dens embedsmænd.

Forældrebladet september 1948
Himmerlev Børnehjem.
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Grundlaget i Orden. Alvar Westerberg.
Jeg beklager de børn...Elisabeth Nielsen.

Grundlaget i orden

Han var kun 3 år gammel, da børneværnet måtte tage sig af ham. Det var godt, at der var et børneværn, der kunne træde hjælpende til, da purkens mor ikke evnede at passe den lille. Familien — en mormor og en moster — var dengang ikke i stand til at ta sig af drengen. Mosteren, der var gift, havde selv både små børn og sad ikke særlig godt i det, og mormorens helbred gjorde det umuligt for hende at tå drengen til sig. Mormoren kunne dog ikke lade det blive derved. Kunne hun ikke gøre sit bedste — selv tå barnet -kunne hun dog gøre det næstbedste — bede børneværnet ta affære. Det gjorde hun, for hun havde tillid til børneværnet.

Og Børneværnet skuffede ikke hendes tillid. Man var enig med hende i, at drengen måtte bort fra moren. Han blev anbragt på et børnehjem. Ovenikøbet på et godt børnehjem, og alle parter var ovenud tilfredse med ordningen. Moren fordi hun blev fritaget for en opgave, hun selv var klar over, hun absolut ikke magtede, mormoren og mosteren fordi de nu ikke længere behøvede at være ængstelige for barnet, og drengen selv kom hurtigt til at elske sit nye hjem og sin plejemor.

I 6 år var drengen på Himmelev Børnehjem. 6 gode år under de bedste forhold hos en forstående plejemor for hvem det at opdrage børn virkelig er et kald. Ovenikøbet fik han jævnligt besøg af sin mor, der, selv om hun var ringe udstyret med åndsevner og heller ingen evne havde til selv at opdrage ham, holdt af sit barn, som andre mødre gør det.

Da de 6 år var gået, kunne drengen ulykkeligvis ikke længere blive på Himmelev Børnehjem. Ligesom sin mor var han nemlig småt begavet og kunne ikke følge med i den almindelige skoleundervisning. Børneværnet anbragte ham derfor i stedet for på et hjem, hvor skolegangen var afpasset for svagtbegavede, men hvor forholdene i øvrigt var mere præget af anstalt end af hjem. Drengen, der i de forløbne år ikke havde været væsentlig ringere stillet end andre børn, der vokser op i deres naturlige hjem, blev reduceret fra at være barn til at blive elev på et opdragelseshjem. Hvad det betyder, fatter vist kun den helt, som har oplevet forskellen.

Som barn må man ha en voksen at støtte sig til. Ikke en voksen, der blot fortæller, hvad barnet må og navnlig, hvad det ikke må, men en voksen, der er parat til at dele ondt og godt med det. En voksen, der vil forstå barnet. Opmuntre det, når det har op-

muntring behov, trøste det, når det er trøst, det har brug for, men fremfor alt holder af det. Alt dette var drengen pludselig foruden, men han skulle miste endnu mere.

Hans mor blev inddraget under forsorg af østifternes åndssvageanstalt og anbragt på åndssvageanstalten Ebberødgård, hvor hun var i ca. 3 år. Samtidig blev hans mormor meget syg og kom på hospitalet. Hun var opgivet af lægerne, men stod sygdommen igennem. Der gik dog meget lang tid, inden hun igen blev rask og kom til kræfter.

Så snart det var gørligt, satte hun sig i forbindelse med forstanderen for det opdragelseshjem, hvor drengen var anbragt. Forstanderen meddelte hende, at han helst ville tale med hende i hendes eget hjem, og han kom da også nogen tid efter. Han tilbød nådigst mormoren fortsat forbindelse med drengen, men moren ville han absolut ikke vide noget af. Hun var efter forstanderens mening alt for vidtløftig, og han forbød hende at besøge sin dreng eller på anden måde sætte sig i forbindelse med ham.

Mormoren, som benyttede den hende givne tilladelse til at besøge drengen, fik aldrig lov til at være alene med ham. Besøgene blev altid strengt overvåget af en af anstaltens funktionærer. Så skrev hun til drengen og sendte ham pakker med slikkerier og cigaretter, da han nu var blevet så gammel, at han havde tilladelse til at ryge. Hun fik imidlertid aldrig svar på sine breve og vidste ikke, om drengen overhovedet fik, hvad hun sendte ham, og da hun under sine besøg jo aldrig måtte tale med ham, ophørte efter hånden både besøg og brevskrivning. Senere har hun fra anden side fået oplyst, at drengen af de tilsendte cigaretter kun har fået udleveret en enkelt.

Årene var nu efterhånden gået, og den tid nærmede sig, da drengen skulde fylde 18 år og efter mormorens mening udgå af forsorgen. Hun henvendte sig påny til forstanderen, der imidlertid ikke ville gå med til, at drengen blev udskrevet. Han trængte skam til endnu mere opdragelse og uddannelse, og forresten ville han slet ikke være i stand til at klare sig på egen hånd. Han var ganske vist ikke åndssvag, men sinke det var han, så det bedste for drengen var, at han forblev under forsorg endnu i nogen tid så måske — men nu kunne man jo se tiden an.

Men nu havde mormoren ikke mere tillid til en børneforsorg, der skånselsløst havde skilt et barn frasin familie. Ovenikøbet ganske ulovligt. Da drengen ikke var tvangs-fjernet, havde forstanderen intet lovligt grundlag for at nægte moren samkvem med sit barn. Man havde end ikke ret til at beholde ham under forsorgen en dag længere, end moren ønskede det, men tværtimod pligtig til på forlangende at hjemgive ham. Dette vidste børneværnet og forstanderen. (Moren og mormoren vidste det ikke og blev heller ikke oplyst om det. — Så da moren efter samråd med mormoren rettede henvendelse til børneværnet for at få drengen udskrevet af forsorgen, og mosteren, der med årene havde fået bedre kår samtidig med at hendes egne børn jo også var blevet større, tilbød, at drengen måtte få et hjem hos hende og hendes mand, så at han fik den

hjælp og støtte, som forstanderen mente, drengen ikke kunne klare sig uden, fik børneværnet travlt. Ikke med at hjemgive drengen til mosteren. Noget sådant kunne virkelig ikke falde børneværnet ind imod forstanderens ønske. Næ, det man fik travlt med var at gøre det hidtil ulovlige lovligt.

Sagen blev med forstanderens indstilling forelagt for børnenævnet i København, der besluttede, at forsorgen for drengen skulle overtages af børneværnet i medfør af tvangsfjernelsesbestemmelsen, samt at forsorgen skulle forlænges, indtil drengen fylder 19 år. Endvidere besluttede man at søge drengen anbragt på et landbrugshjem i Jylland (hvor han nu befinder sig).

Grundlaget for denne beslutning var da rigtignok i orden. Forstanderen havde nemlig oplyst, at drengen ikke alene var sinke, han var skam også en lille forbryder. 'En tyveknekt. Han havde stjålet. Det var ikke nogen planlagt forbrydelse. Vel egentlig nærmest et rapseri. Men sammen med en kammerat var han altså faldet for fristelsen, da lejligheden bød sig, og tilegnet sig et mindre pengebeløb. Det var heldigvis straks blevet opdaget, så ingen led noget tab, men ikke sandt, grundlaget for børnenævnets beslutning er hermed helt i orden. En sinke, der til og med har prøvet på at stjæle, madder naturligvis opdrages endnu mere på. Når 15 års børneforsorgsopdragelse ikke har givet gunstigere resultat, er det drengen, der er noget galt med, men som en sær nåde vil man for at redde ham opdrage videre på ham et år eller to endnu efter de samme principper som hidtil. Det sker bedst ved at sende ham så langt væk fra familien, at den om muligt får endnu vanskelige ved at komme i forbindelse med ham. Man stiller sig uvilkårligt det spørgsmål, om en børneforsorg der selv begår det ene lovbrud efter det andet nu også er den rette opdrager. Børnenævnet i København mener det, og landsnævnet for børneforsorgen har givet det sin velsignelse. For ikke sandt — grundlaget er da helt i orden.

Alvar.

Jeg beklager de børn

Vi har modtaget:

Med Interesse og Sympati har jeg gennem mange år fulgt Deres djærve Indsats for at vække Offentlighedens slumrende Samvittighed, i Ly af hvilken Børneforsorgen hertillands udøver sit Magtmisbrug over for de Børn (og deres Forældre), som den slår sine Kløer i.

Jeg har selv to Børn, en Pige på 10 og en Dreng på 8 år, som jeg på Grund af Bolignøden i 1½ år har måttet betro et kommunalt Børnehjem ved Randers, indtil jeg nu for nogle få Uger siden har kunnet få dem hjem til mig på ny. Dvs. der er Øjeblikke, hvor jeg griber mig selv i at tænke, at det er et Par helt fremmede Børn, jeg har fået

fra Børnehjemmet. De er som forvandlede. Da jeg for 1½ år siden tog Afsked med dem, var det et Par spørgelystne, videbegærlige og livlige Børn. I dag har jeg et Par Børn, som ikke stiller Spørgsmål og i det hele taget nødig lukker Munden op, når der er voksne i Nærheden. Drengen havde forleden ondt i Maven, hvilket jeg var det meste af en Dag om at få oplyst: han var vranten og uvillig og ikke til at presse et Ord ud af. Først da Pigen havde fået lokket ud af ham, hvad der var i vejen, opklaredes Grunden til hans dårlige Humør.

Til Trods for at vi har en Have og i det hele taget bor i landlige og frie Omgivelser, hvor Børnene kan tumle sig, som de har Lyst til, har dét uanset Vejret haft sine store Vanskeligheder at få Børnene til at løbe ud at lege. Det har de åbenbart ikke været vant til. De fortæller da også, at på Børnehjemmet gik Tiden — når de ikke var i Skole — med noget andet end Leg: Drengene blev sat til at grave i Haven, Pigerne gik i Køkkenet og skrællede Kartofler eller gjorde Gavn på andre Måder. I øvrigt skulde Børnene selv rede deres Senge, „gøre rent" osv. Hjemmet lededes af Forstanderen og hans Kone, og til Hjælp havde de nogle unge Piger. Hvori de unge Pigers Opgave har bestået, har jeg ikke rigtig kunnet gøre mig klart; formodentlig har de været med til at holde Justits blandt Børnene ved Hjælp af nogle af de veldrejede Lussinger, som så fortrinligt egner sig til at fremme den Lydighed og Ydmyghed hos Børn, som man forveksler med god Opdragelse.

Af Samtaler med Børnehjemmets Forstander fik jeg Indtryk af en Mand med fornuftige Meninger og dyb Forståelse af Børn, så at sige en, hvis Hjerte blødte for de små og fortrykte. Af den Forvandling, mine Børn har været ude for under deres Ophold på hans Børnehjem, har jeg fået min Opfattelse af ham revideret ganske eftertrykkeligt. Jeg beklager de Børn, som er betroet i hans Varetægt i årevis. De egner sig øjensynligt bedst til at marchere direkte ind i en Soldaterkaserne, hvor de kan fortsætte med at gøre højre om og udføre visse enkle Pligter af sparsom Nytteværdi, som de er afrettet til. Da Børnene kom på Børnehjemmet, havde de et Ordforråd, som i det mindste svarede til det normale for Børn i deres Alder. Langt fra at være blevet forøget synes det snarere at være forringet. De nye Ord, de har lært, indskrænker sig til slige, som forekommer i forskellige Salmer, Morgen-, Aften- og Bordbønner. I øvrigt rnå Børnene på Børnehjemmet daglig have fået et Indtryk af, at den himmelske Retfærdighed, som de takkede for Maden, i sin Vrede har fundet det rimeligt at straffe dem ved hvert Måltid. Mens de voksne, som spiste i samme Lokale som Børnene, blev forsynet fra Gryder med god appetitvækkende Mad, måtte Børnene nøjes med kedsommelige, ikke altid videre godt tillavede Madretter, som sjældent varieredes. Børnehjemsledere, som tror, at Børn ikke bemærker den Slags, er mere naive end de Børn, de får deres Løn for at opdrage og sørge for. Man skulde for Resten tro, at Hjemmets Plejeforældre af deres egen Indkomst skulde afholde Udgifter til såvel Mad, Klæder som andre Fornødenheder for Børnene. Da jeg engang besøgte disse og spurgte dem, om de ønskede sig noget, jeg skulde sende dem, var Svaret øjeblikkeligt: Tandpasta. Tandpasta var en Luksus.

Børnehjemsforstanderens smukke Ord om de Børn og den Gerning, han var sat til at røgte, har også vist sig at være Luksus — et kønt Skilt, han hentede frem til Beskuelse for fremmede, som besøgte Børnehjemmet, ophøjede og ædelmodige Principper, som man ikke havde Råd til at bruge på Søgnedage. Når han var alene med Børnene, kunde de gamle, prøvede Metoder: Øretæver og deslige være gode nok — i al fald ypperligt egnede til at fremkalde de Egenskaber hos Børnene, som Folk „af den gamle Skole" har idealiseret

Hjortekær, 9. August 1948.

Elisabeth Nielsen

Forældrebladet oktober 1948
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Hvor er beskyttelsen? Alvar Westerberg.

Hvor er beskyttelsen?

». . . der eksisterer næppe på denne klode noget land, hvor den svage — og da navnlig den mentalt svage — er således beskyttet — retsligt og faktisk — som i Danmark.«

Byretsdommer Svend Lund-Andersen.

« . . . jeg kan fastslå, at både vort sindssygevæsen og vort åndssvagevæsen er af en sådan beskaffenhed, at vi har al grund til at være stolte heraf. Sindssyge- og åndssvage-lægernes indstilling svarer ganske afgjort til den humane indstilling som i øvrigt er danske lægers adelsmærke, og jeg har aldrig, hverken ved arbejde med de lægelige sager eller ved besøg på hospitaler eller anstalter, truffet noget, som kunne berettige til mistillid overfor vedkommende læge.«
Byretsdommer Svend Lund- Andersen.

Sådan ser det ud set med en dommers øjne. Det er forståeligt,«for i retsplejen tages der et vidt hensyn til om en lovovertræder eller forbryder må anses for i gerningsøjeblikket at ha været utilregnelig. Straffen bliver væsentlig mindre og kan endda helt bortfalde. Er lovovertræderen mindreårig eller åndssvag, bliver han overgivet til forsorg.

Princippet er både rigtigt og humant og giver ingen anledning til diskussion, men herefter er det så som så med beskyttelsen både retsligt og faktisk.

Så snart forsorgen er etableret, er den forsorgsindlagte undergivet administrative bestemmelser. Anderledes kan det måske ikke være, men de administrative beføjelser rækker langt ud over, hvad rimeligt er.

Her svigter beskyttelsen både retsligt og faktisk. Den der er under børneforsorg kan kun klage et sted — til forsorgen. Den der er under åndssvageforsorg kan også klage til Socialministeriet, men nogen lægeinstans kan han ikke klage til.

Den magt man derved udstyrer en åndssvageanstalts overlæge med bliver på den måde hinsides al kontrol. Han alene får i realiteten den fulde afgørelse i alle spørgsmål, der vedrører de på anstalten indlagte. Han alene bestemmer, hvornår prøveudskrivning skal finde sted, hvornår udskrivning i kontrolleret familiepleje, hvornår i plads, hvor og hos hvem og med eller uden løn.

Hvad en sådan ophobning af magt kan føre til, har vi ofte bragt eksempler på og bringer nu et nyt tilfælde, der rejser tvivl om, hvorvidt Ebberødgårdoverlægens undersøgelser eller observation af en patient er tilstrækkelig betryggende.

Den pågældende patient har i ca. 16 måneder haft ophold på åndssvageanstalten Ebberødgård. Først i 10 måneder til observation og senere — efter en nævningedom — forsorgsanbragt. At han har begået kriminaliteter skal ikke benægtes, og at sådant straffes, skal vi heller intet sige til. Det er anbringelsen på åndssvageanstalten alene, vi tager stilling til. For selv om den er besluttet af en nævningedomstol, kan det kun være på grundlag af observationslægens erklæring, at nævningene har truffet deres afgørelse.

Da han var 11 år gammel, rapsede han legetøj fra en legetøjsbutik og kom under børneværnets tilsyn. 3 år senere blev hans forældre skilt, og den 14 årige dreng blev anbragt på et optagelseshjem, lait var han på anstalt i 2½ år og blev derfra sendt i pladser på landet, hvad han dog ikke havde lyst til. Kom senere ud at sejle indtil krigens udbrud. I marts 1943 blev han soldat (mere åndssvag var han altså ikke) og blev som sådan interneret af tyskerne sammen med de øvrige soldater den 29. august. Indtil da havde han ingen kriminalitet er begået bortset fra legetøjsrapseriet, da han var 11 år. Nu blev han imidlertid af den mand, som hans mor i mellemtiden var blevet gift med, forledt til at afhente 200 lagner fra Sundholm mod aflevering af en falsk kvittering, som var fremstillet af stedfaren. Senere deltog han sammen med 2 kammerater (bekendte fra en kaffebar) i et hold op med en legetøjspistol overfor en homoseksuel mand.

Naturligvis blev han arresteret. Under arrestopholdet blev han undersøgt af nerve-læge Max Schmidt, hvorefter han blev sendt på Ebberødgård til observation hos over-læge Schwalbe-Hansen.

Det er ikke vor opgave at forsvare lovovertrædelser eller forbrydelser. Heller ikke i dette tilfælde. Men da det for os ser ud, som om anbringelse på åndssvageanstalt i dette tilfælde er en forkert beslutning, har vi ønsket at drage sagen offentlig frem. I det følgende lader vi den „åndssvage“ selv fortælle, idet vi bringer hans fremstilling uden rettelser af nogen art:

Følgende Oplysninger tjener til Klarlæggelse af Forholdene angående min Sag, under og efter mit Ophold på Ebberødgård.

Anholdt d. 17—1—45 indsat på Blegdamsvej Arresthus indtil d. 2—6—45 i denne Periode var jeg til Observation hos Nerve-læge Max Smidt.

Blev så overflyttet til Observation på Ebberødgård. Opholdet, der varede til d. 9—4—46, blev så igen overflyttet til Blegdamsvej Arresthus for at afvende min Dom. Dato for denne Dom husker jeg ikke.

Denne Dom Appellerede jeg til Højesteret som Stadfæstede Nævningerettens Dom d. 3—10—46.

Denne Dom gik mig imod, jeg havde ventet tidsbestemt Straf i Fængsel, så jeg kunde være en Fri Mand når min Løsladelse fandt Sted.

Blev så i Stedet for anbragt på Åndssvage-Anstalten Ebberødgård på ubestemt Tid.

Da jeg derfor, d. 2—4—47, fik Lov til at holde Påskeferie hos min Familie i Købh. i 8 Dage, opstod Tanken hos mig, at nu måtte der handles så at jeg kunde forblive i Friheden.

Grundene til udeblivelse fra Ebberødgård er hovedsagelig følgende, at jeg selv ikke mente mig egnet til at opholde mig der. Under Opholdet kunde jeg stadig konstatere min Overlegenhed over for de andre, f. Eks. ved Skolekundskaber, Opførsel, Tale og Væremåde. Da jeg efterhånden kunde indse at det vilde gå mig på Nerverne at opholde mig iblandt disse stærkt prægede åndssvage, i længere Tid, måtte jeg nødvendigvis arbejde på at komme ud af disse Forhold.

For at undgå Efterlysning og Pågribelse af mig rejste jeg til Jylland d. 6—4—47 fik straks arbejde d. 10—4—47 i Brunkulleje og medhjælper ved Transport af Brunkul pr Lastbil, indbragte mig en Ugeløn af Kr. 125,00 heraf medgik 40 Kr. Ugelig til Kost og Logi en Del til Personlig forbrug og resten henlagt som Sparepenge.

Dette arbejde varede til d. 1—10—47, da Brunkullejet ophørte sin Virksomhed i denne Sæson.

Den 4—10—47 rejste jeg til København for om muligt at få bragt mine Forhold i Orden fik samtidig arbejde i National-Skala som Reserve og blev senere fast ansat, Ugelønne for dette arbejde var Kr. 81,29, plus Kost. Da jeg forlod dette arbejde var Grunden den jeg mente mig for let for Myndighederne at konstatere hvor jeg var.

I den Tid jeg var ansat på National- Skala boede jeg hos mine Forældre.

Jeg blev ansat i National Skala d. 17—10—47 og rejste derfra d. 2—3—48.

Igen tog jeg til Jylland for at søge andet arbejde fik imidlertid arbejde i Aarhus Havn d. 5—3—48, samtidig med dette arbejde søgte jeg andet fordi at fortjenesten ikke var

mere end 16 Kr. om Dagen og ikke fast, tog derfor Nyt arbejde d. 26—4—48 dette var som Murearbejdsmand og Ugelønne var Kr. 130,00, da der var en Del Akkordarbejde, dette arbejde forlod jeg da jeg Erfarede pr Brev, at Folk fra Politiet d. 20—7—48 havde været hjemme hos min Far og Stedmoder havde fået at vide at jeg var i Aarhus af min Stedmoder, så jeg mig nødsaget til at forlade Arbejde og Byen og tog derfor til København d. 22—7—48 samme Dag som jeg ophørte med at arbejde der.

Jeg Oplyser hermed, at når det har været mig påtvunget at forlade et Arbejde, har det altid været mig muligt igen at få arbejde med det samme også nu har jeg fået Beskæftigelse d. 26—7—48 til Løn af Kr. 120,00 om Ugen.

— — —

Yderligere anfører vi et par anbefalinger fra arbejdspladser, hvor pågældende har været beskæftiget efter flugten fra Ebberødgård:

Århus, den 24. juli 1948.

„„„„„, født den 20. Juli 1921, har arbejdet for os i tiden 10. April—1. Oktober 1947.

På given foranledning er det os en glæde at udtale, at er en dygtig, stabil og pålidelig arbejder. Han har været medhjælper, har ledsaget lastbilen og har deltaget i på og aflæsning af brunkul. Ligeledes har han arbejdet i brunkulslejet, han har altid udført sit arbejde til vor fulde tilfredshed.

Angåendefærd uden for arbejdstiden kan vi udtale, at han er sparsommelig og fornuftig i pengesager. Såvidt os bekendt går han aldrig på solderi, men holder sig helst hjemme. Han er høflig, flink og omgængelig. Han fratrådte sin tjeneste hos os på grund af arbejdsmangel, vi anbefaler ham gerne til enhver, som har brug for en stabil arbejder.

(Underskrift).

Herrhar arbejdet hos undertegnede som Murerarbejdsmand fra d. 25. April 1948 og til Dato. Jeg har i denne Tid lærtHerr at kende som en ihærdig og pligtopfyldende ung Mand, som har udført sit Arbejde til min fulde Tilfredshed, og jeg kan med Glæde give ham min bedste Anbefaling.

Viby J., d. 23. Juli 1948.

(Underskrift).

Under 19 måneders tilværelse „under jorden“ har denne mand stadig haft arbejde til tariffmæssig eller sædvanemæssig løn, og derved kunnet ernære sig selv. Han har af sin løn kunnet købe 2 sæt tøj, 1 sæt arbejdstøj, 3 par sko, 1 par arbejdssko, 2 par benklæder, 7 skjorter, 7 sæt undertøj, 12 par sokker, 1 frakke, forskellige andre be-

klædningsgenstande og 1 ur og har endda opsparet et pænt beløb. Han får de bedste skudsmål og skriver et sprog, der vel ikke er fejlfrit men dog ikke så ringe, at det tyder på åndssvaghed. Alligevel ønskede vi yderligere beviser og fik ham undersøgt af en psykiater, der bl. a. udtaler:

„Straks god kontakt, føler tillid til undersøgeren, rolig, ligevægtig, ikke nervøs, svarer klart og fornuftigt, ret vel formuleret, uden tøven. Kort reaktionstid. Ikke hverken selvovervurderende eller selvusikker. Afslører en forbløffende præcis hukommelse for egne data, som berettes i næsten kronologisk rækkefølge. Angivne datoer stemmer med anbefalingernes m. m. Virker reel og synes moden, har åbenbart en ret god forståelse af sin øjeblikkelige situation."

Vi forespurgte nu bestyrelsen for Østifternes Åndssvageanstalt, under hvilken Ebberødgård sorterer, om muligheden for pågældendes anbringelse i kontrolleret familiepleje hos slægtninge her i byen. Svaret vi fik var kortest muligt. Vi blev opfordret til at foranledige pågældende bragt tilbage til Ebberødgård, hvorfra han var bortgået uden tilladelse (!). Endnu kortere var det svar han selv fik af justitsministeren på en henvendelse til ham i 1946, mens retssagen endnu verserede. Svaret lød kort og godt: „Jeg har modtaget Deres skrivelse og gjort mig bekendt med dens indhold" (!).

Hvor skal nu beskyttelse søges? Politiet eftersøger ham, der er ingen beskyttelse. Forsorgen har pudset politiet efter ham, der er altså heller ingen beskyttelse. Overlæge Schwalbe-Hansen har formentlig ved sin erklæring fået ham dømt til anbringelse på åndssvageanstalt, og kræver ham tilbage til anstalten.

Er det beskyttelse? Ja, men hvor findes så den beskyttelse, som den svage — og da navnlig den mentalt svage — både retsligt og faktisk — har her i Danmark?

Alvar.

STERILISATION af svagtbegavede og sinker

Til og med i statsradiofonien, uhindret af den radiocensur, som ellers synes at være sat i kraft, så salig dr. Goebbels ikke kunne ønske sig en bedre ensretning, har dr. med. Grethe Hartmann i sammenhæng med en række andre besynderlige udtalelser fremsat et ønske som ovennævnte kunne ha bifaldet med høje heilråb. Dr. Hartmanns ønske er at man må nn til at sterilisere alle svagtbegavede og således hindre dem i at sætte børn i verden, som eventuelt også blev svagtbegavede; en fuldkommen sikkerhed for dette har dog vist end ikke dr. Hartmann. Derimod mener hun at sidde inde med en anden viden. Ifølge hendes påstand er man så heldig, kan man vel fra hendes synspunkt sige, at ha alle disse svagtbegavede i en samfundsklasse, nemlig den fattige og fattigste. Det er altså bare at begynde dér. Med sin universitetserhvervede doktorgrad må dr. Hartmann jo siges at være videnskabelig godkendt, hvad der kan give hendes udtalelser en vis autoritet, især dér hvor man tror at en dokortitel

betyder så meget. Nu vil imidlertid en virkelig videnskabelig begrundet undersøgelse vise at svagtbegavede findes i alle samfundsklasser, det viser livet, hvortil også viden- skaben, selv dr. Hartmann, må tage et vist hensyn. Degeneration og forfald forekom- mer vel endda fortrinsvis i familier der har tilhørt de såkaldt højere samfundsklasser. Derimod er det rigtigt at disse, takket være økonomisk gode forhold eller gode forbin- delser, klarer problemet noget anderledes end de fattige. Man har ikke indtrykket af at børneforsorgen særlig griber ind de steder. Eller at det er børn fra de kredse der kommer under forsorgen og anbringes på dens anstalter.

Mod den fremsatte tanke må der naturligvis protesteres, og det er der allerede gjort fra forskellig side. Også Forældrebladet og det vi repræsenterer protesterer. Ligesom vi deltager i forargelsen over at en videnskabeligt uddannet kan fremsætte en sådan tanke og ønske den praktiseret især mod een bestemt klasse i befolkningen, og netop den der i forvejen bærer byrder nok. Især gør vi skoleinspektør, mag. art. Sofie Rifb- jergs gode ord til vore, når hun i „Land og Folk“ har sagt: „Jeg finder at det er en gan- ske forfærdelig udtalelse. Jeg begriber ikke at den overhovedet kan fremsættes-af noget menneske.“

Det er den jo imidlertid både nu igen og før, specielt fra ganske bestemte kredse i et tidligere Tyskland. Vi vil også gerne tro at adskillige indenfor forsorgen vil gi deres til- slutning til tanken med dr. Schwalbe-Hansen fra Ebberødgård i spidsen.

H. H.

Om at slå børn...

»Ved De at prygl fremkalder for tid lig sanselighed? Prygl forråer børn.
Rå mennesker har i reglen ikke fået for få, men for mange prygl.«

Dr. med. Heinrich Lhozky.

De artikler om prygl, og ikke mindst den alvorlige redegørelse for hvad prygl kan føre til (tilsendt os anonymt), som Forældrebladet har bragt har — sammen med hvad fru Hørup har haft lejlighed til at skrive i Politiken om dette problem — selvsagt vakt interesse. Blandt breve vi har modtaget bringer vi denne gang et par der gir os lejlighed til yderligere kommentarer, ligesom vor medarbejder fru Karen Blicher Dam har svaret på det ene.

Problemet er alvorligt.

Et øjeblik kunne man jo tro at alle i virkeligheden kunne enes om teoretisk at fordømme klø som opdragelsesmiddel, selvom det så må indrømmes at praxis er noget andet. Dette er ikke tilfældet. Der er mennesker, sikkert ikke få, der rent principielt er tilhængere af klø, ja vel endogså mener at opdragelse uden klø er umuligt. Disse mennesker tror at klø gavner og de vil — mere eller mindre — benægte at de skader. Man bør måske lige gøre det klart at klø (hvordan man så ser på det) er en form for vold, det er den stærkeres overgreb mod en svagere. Dette kan ingen benægte.

Er der tvivl om at hvis den svagere part, i dette tilfælde børnene, var istand til at slå igen ville hele problemet forandres meget stærkt?

Det forrykkes allerede betydeligt når det spørgsmål stilles: skal andre end forældrene ha lov og ret til at slå børnene? Så er selv tilhængerne af klø uenige, og den ikke ualmindelige ytring „skal ungen ha klø skal jeg nok selv besørge det“, og den ligeså almindelige „der er ingen der skal slå mine børn“ bruges da meget ofte. Med nogen ret. Skal nogen overhovedet ha ret til at slå børn så bør det være deres forældre og ikke andre. Klø i skolerne, under enhver form, burde være forbudt. Dette er som bekendt ikke tilfældet i danske skoler, for ikke at tale om forsorgen, hvis „hustugtsregler“ vi for nyligt bragte. Skolen har ligeså udpenslede regler hvorefter der må straffes. At de ikke overholdes er en anden sag. Hvor meget eller hvor lidt der slås i skolerne er det sin sag at få oplyst. Lærernes bidrag til at oplyse derom er os bekendt ikke mange. Og børnene? Det kan ske, at børn kommer hjem og fortæller at en lærer har slået dem. Det kan også ske --og sker måske tiest - at de tier. Grundene kan være mange. Måske venter de ikke at forældrene skal synes at dette er noget at beklage sig over. Man hø-

rer jo stadig replikken: Vent du bare til du kommer i skole og får en omgang af spanskrøret, så lærer du nok at være artig."

Det hævdes at der ikke slås så meget i skolerne nu som før i tiden, og måske, måske, er det rigtigt,

Men man hører også et svar der gir noget at tænke over. Det lyder sådan: „I denne skole slås der ikke meget, slet ikke i de højere klasser." Det vil sige, ikke når eleverne blir større, mere tænsomme, måske protesterer! Men ellers . . .

Fornylig så en præst ved en skolefest at ingen gerning var så smuk som lærerens, han blev helt rørstrømsk og så „Å at sidde og se ned i sådanne uskyldige barneøjne", og blandt de der nikkede og smilede var også en lærer der kunne ha tilføjet „og så knibe dem i kinderne til de gir sig af smerte", men det så han naturligvis ikke. Men han gør det!

Principielt tror vi at der slås temmeligt meget i danske skoler, vi understreger at det som sagt jo ikke er forbudt, og vi fordømmer det.

Så er der hjemmene. Et tilfælde som fru Bergs er oplagt trist. Det fortæller om klø der ikke blot gives som straf men som noget der også tilfredsstiller den der giver kløene. Det er menneskeligt. Det er endog meget menneskeligt. Men er det derfor rigtigt eller forsvarligt? Og gavner klø, hjælper de?

Kan man konkret sige at det gør de? Det er lidt beskæmmende at adskillige der forsvare klø let kommer til at vise hen til at man opdrager og afretter hunde med klø. Det er muligt. Men børn er jo dog ikke hunde. Det er muligt man overdriver den virkning klø har på børn, sådan at den ikke altid er lige frygtelig. Der er jo mennesker der med en underlig stolthed siger: Ingen kan ha fået flere klø end jeg, men mig har det ikke skadet." Og hvad skal man svare dem, ansigt til ansigt med dem. Måske overdri- ver de, praler de, ja, måske lyver de. Og endeligt er det til tider sådan at det netop ses og mærkes på dem, uden at man indenfor visse høflighedens grænser kan sige det til dem. Eller man nænner det ikke. Men et tvivler man ikke om: de giver de mange klø de fik videre! Og mon de ikke gør det med en vis glæde, befrielse, nu er det deres tur.

En forfatter har morsomt men alvorligt sagt at kun de klø man gir i hidsighed er for- svarlige, pædagogisk forsvarlige. Der er noget rigtigt i dette. Det er jo ikke mange for- ældre der kan sige fri for i hidsighed at have givet et barn en endefuld eller en lussing. Vi tror ikke det er det værste. Det værste er den form for afstraffelse der sker forbe- redt, omhyggeligt (jævnfør fru Bergs brev og hundrede andre eksempler), den kan ikke forsvares på nogen måde. Et menneske der uforvarende slår en kop itu kan undskyl- des, men ikke den der med velberåd hu smider den på gulvet.

Det skal her understreges at intet er lettere end teoretisk blot at fordømme klø (det gøres ol\te af folk der ikke har børn eller ikke altfor meget med børn at gøre!), det er så let som det i øvrigt er rigtigt. Der er blot den hage ved det at den opdragelse menneskene hidtil har fået endnu præger flertallet af dem. Endelig er problemet, som alle problemer, økonomisk også. Folk der har råd til at opdrage deres børn, plads osv, behøver ikke at slå dem. Folk der sidder i små kår, i små lejligheder, måske har mange børn, er anderledes stillede. Dette kan ikke siges kraftigt nok. Også til de udmærkede tilhængere af „den fri opdragelse“, med de udmærkede og ofte også rigtige teorier og gode råd osv. Det er, som samfundesforholdene er, kun de mere velstillede der kan realisere disse.

Teoretisk bør man ikke slå børn, (visse pædagoger siger: ikke slå børn når de er over tre år hvad der ikke betyder at man indtil da skal prygle dem, men måske så anvende en lemfældig korporlig revselse, et let slag over fingrene, sålænge de ikke forstår hvad man siger til dem), men man bør skelne mellem at slå børn, mishandle dem, bruge spanskrør o. lign. og så i heftighed at gi dem en lussing, et slag i enden, man bør helst undgå det, men man må også regne med menneskene som de endnu er (det er muligt de blir bedre), og så gå ud fra at klø som opdragelsesmiddel dog næppe bruges så hårdhændet som før i tiden. Et lille fremskridt er altså sket. Det kan efterfølges af større, til vi når hen til det endelige mål at man overhodet ikke bruger klø som opdragelsesmiddel — fordi det ikke gavner i det lange løb, oftest skader.

h. h.

Forældrebladet december 1948
Betlehem husvildeboliger i København
Hillerød Fredehjem.
Højesteret stadfæster.
Protest. Arne Harrekilde.
Vi slipper ikke børnene. Ellen Hørup.

Julebudskabet fra „Betlehem”

Var det alligevel en uheldig stjerne, der stod over Betlehem? I sagnets tider skal der i Palæstina ha været en lille by af det navn, den har vi alle hørt om; selve verdens frelser skal være født dér. Til og med fortælles det, at dette drengebarns fødsel var årsag til, at alle andre nyfødte drengebørn i den lille landsby blev myrdede. Legenden er grusom i sin viden om menneskehedens trængsler! For at eet barn kunne fødes, for at een mor kunne beholde sit barn, måtte alle andre børn dræbes, alle andre mødre miste deres barn.

Siden har det vist sig, at der næppe kan føres historisk bevis for Betlehems existens. Der har nok aldrig eksisteret en by af det navn. Til gengæld er selve navnet blevet kendt verden over, og man har opkaldt andre byer efter den lille by.

I Amerika er der et sted, der hedder Betlehem steel company. Det er ikke fordi, dette sted har så meget med børn eller verdens frelse at gøre, afgjort ikke det sidste; hvad børnene angår, så . . . Sagen er den: ibyen med det bibelske navn foregår en storstilet fabrikation af kuglesprøjter, bomber, kort sagt, det er en ammunitionsvirksomhed. Så er det da ikke helt udelukket, at også børn har fået del i det, der kommer fra det mere moderne Betlehem, hvis existens absolut ikke er noget sagn, men en hård virkelighed.

Men Amerika er langt borte. Officielt er der heller ikke krig mere, i al fald ikke lige i nærheden.

Derimod nærmer vi os den tid, da der atter skal tales lidt om Betlehem i danske kirker, det lille barn, der blev født dér osv, osv.

Og endelig har navnet Betlehem fået sin . . . vi er lige ved at sige nationale betydning, sin danske betydning, men det har i al fald fået københavnsk betydning.

Ordet Betlehem, der i den senere tid har vakt en vis trist opmærksomhed, er et forfaldent sted på Frederikssundsvej, i den grad uskikket til menneskebeboelse, at Københavns kommune besluttede, at det var velegnet til at anbringe husvilde familier med børn i.

Er der nu naive mennesker, som vil mene, at en sådan gemenhed gør man sig da ikke skyld i, så har deres uforsvarlige naivitet formodentlig nu fået det afgørende knæk. Vi befinder os i dag i Danmark på det lave punkt, da man — fra magthavernes side — gør nøjagtigt, hvad man vil. Især overfor fattige mennesker.

Allerede i december i fjor blev der i Københavns borgerrepræsentation rejst krav om, at husvildeafdelingen „Betlehem“ blev nedlagt. Det var kommunisterne der rejste det. Den socialdemokratiske borgmester Munk (som vi også her i Forældrebladet har beskæftiget os med, ganske uden sympati) måtte dog indrømme, at huset var dårligt, og lovede at tage sig af sagen. Når en borgmester lover at tage sig af sagen, betyder det tungenlunde det ordene siger, men lige det modsatte. Det var også tilfældet her. Et halv års tid efter protesterede beboerne i Betlehem selv, de indsendte en skriftlig klage til borgmester Munk, oplyste bl. a., at der i løbet af et halvt år var udbrudt tuberkulose hos *ni* af husvildeafdelingens beboere.

Der er vel endnu mennesker med ansvarsfølelse, der vil blive oprørte over en sådan oplysning. De husvildes klage blev overhovedet ikke besvaret.

Der er måske igen naive mennesker, der atter vil spørge, jamen kan dette ske?

Det kan udmærket ske. Det er sket. Det vil ske igen.

Der var tider, hvor man kun, når det drejede sig om en vis type hårdhuede forbrydere, havde udtrykket „hårnakkede benægttere“; man vidste i politikredse, at disse var vanskelige at komme tillivs. De tilstod kun, når kendsgerningerne i yderste konsekvens tvang dem til det. Der var endda dem, der alligevel benægtede. Nu er det første middel, man fra officiel side bruger overfor pinlige og afslørende oplysninger, at benægte eller tie.

Borgmester Munk tav.

Dagbladet „Land og Folk“ tog sagen op, offentlig gjorde en lægeerklæring, der betegnede husvildeafdelingen Betlehem som absolut sundhedsfarlig for familjer med børn. Det førte dog til, at man foretog de mest nødtørftige reparationer derude.

Og sidst i oktober måtte borgmester Munk som er den ansvarlige i denne sag, nødtvungent nedlade sig til at besvare kritikken. Borgmester Munk erklærede, at „forholdene (i husvildeafdelingen Betlehem) er tålelige“, og betegnede, i øvrigt efter god socialdemokratisk tradition fra den forrige husvildeperiode i 20'erne, de husvilde som „asociale, tyvagtige“ osv.

Da den, der skriver disse linjer i sin tid selv boede på kommunal husvildeafdeling, brugte socialdemokratiske ansvarlige nøjagtigt samme metode.

Dog: der skete det, at borgmester Munk for første gang i en to tre år selv satte sine ben i „Betlehem”. Skete der så noget? Nej. Vi er lige ved at skrive naturligvis ikke. Borgmester Munk var jo blot på visit, en gæst, der bagefter tog hjem til sikkert betydeligt bedre boligforhold, — boligforhold, der tilkommer individer, som ikke må betegnes f. expl. som „asociale”. Så aflægger budgetudvalget i borgerrepræsentationen et besøg i „Betlehem”, næppe med deres gode vilje, for adskilliges vedkommende. I november indlægges to beboere fra husvildeafdelingen Betlehem på hospital med meningitis-symptomer. Dagen efter konstateres derude det første tilfælde af børnelammelse. For første gang omtaler de øvrige københavnske blade „Betlehem”, og sundhedsmyndighederne tår affære. Ved den lejlighed erklærer borgmester Munk til Ekstrabladet, at det „er første gang jeg præsenteres for den påstand, at barakkerne derude skulle være ligefrem sundhedsfarlige.”

Hvilken god hukommelse hos en borgmester!^ Det må da være en sand borgmesterdyd at være i besiddelse af en sådan. Det er vel lige ved at være en injurie, hvis man mener, at denne udtalelse vidner om en noget mislig omgang med sandheden. Men hvem tager sandheden højtidelig i vore dage? Ikke de, der har magten. Eller — læser borgmesteren hverken protestskrivelser fra en husvildeafdelings beboere eller aviser? Kort efter udtalte han sig dog til visse aviser.

Til Berlingske tidende så borgmester Munk bl. a. (som svar på kravet om den sundhedsfarlige bebcelses øjeblikkelige nedlæggelse som sådan): „Jeg tør ikke tage ansvaret for at nedlægge husvildeafdelingen. Der findes ikke et eneste sted, hvor de ulykkelige (borgmester Munk bruger med et dette udtryk om de „asociale og tyvagtige”) kan flyttes hen . . .”

Vi noterer lige, at der var foreslået borgmester Munk et sted, de kunne flyttes hen.

Til Politiken så borgmester Munk bl. a.: „Børnene har dog en stor græsplæne”. Vi formoder, det er formanden for børneværnet i København, hr. Munk, der har inspireret borgmester Munk til denne udtalelse, som viser en mand, der tænker på børnene).

Men til Ekstrabladet sa hr. Munk: „Betlehem vil ikke blive nedlagt, så længe bolignøden varer.”

Her talte borgmesteren med myndighed og magt. Færdig.

Samme dag måtte imidlertid samme borgmester gå med til at nedlægge „Betlehem”.

Og nu er det sket.

Selv en socialdemokratisk borgmester kan altså komme ud for at måtte bøje sig for menneskelige krav!

Det har taget sin tid, og det har holdt hårdt, — og det har bragt megen sorg og elendighed over beboerne i Betlehem. De har måttet betale dyrt for at få lidt menneskelige forhold.

„Betlehem"s beboere blev overflyttede til marinehospitalet, der har stået tomt og ubrugt et par år.

Dette er, ved juletid, beretningen fra „Betlehem", julebudskabet, om man vil. Det er langt mere, det er beretningen om det, man mener, man tør tillade sig overfor den del af den danske befolkning, der uforskyldt er blevet offer for en bolignød, der kunne være undgået ved en fornuftig politik, og til enhver tid kan afbødes ved, at man lader de husvilde bo dér, hvor der er plads nok. Det gentages jo så smukt gang på gang, at vi er i samme båd, fælles i nød og fælles om at bære tidens byrde. Sandheden er mindre smuk. Den er den, at både tidens byrder og dens nød lægges over på en del af befolkningen, og netop den del, der i forvejen har det dårligst.

Når nu man rundt om (måske også i borgmester Munks hjem) skal synge „Et barn er født i Betlehem (eller vil borgmester Munk måske foretrække en anden julesalme i år?), så behøver man ikke at gå to tusind år tilbage i tiden for at tænke på et barn og børn, der er fødte i Betlehem. Vi har i Danmarks hodestad vort „Betlehem" at tænke på. Men det er jo nedlagt . . . Det er rigtigt. „Betlehem" husvildeafdeling eksisterer ikke mere. Men den, der til syvende og sidst har ansvaret for, at det overhodet har eksisteret, borgmester Munk, sidder stadig i sit embede. Vi tror heller ikke, han afsættes. Det ville være et udtryk for almenmenneskelig tankegang, at den der ikke er sin plads voxen, må vige, at den, der ikke er sig sit ansvar bevidst, må gå. Det er en yderst menneskelig tankegang. Altså ikke i kurs.

Borgmester Munk bliver. Han fortsætter. Det er Danmark i dag.

Der er jo snart ikke den skændighed, man ikke kan begå uhæmmet (eller ustraffet, om man vil), når blot man sidder i en magtstilling her i landet. Der kræves ikke ansvar af de ansvarlige, der kræves ikke menneskelighed, der kræves ikke . . .

Men lad os tælle til ti, at vi ikke forivrer os, risikerer at blive tiltalte (hvad der praktisk talt betyder så godt som dømt og straffet) for kritik af tilstande i Danmark, der betegnende nok er sådan, at de ingen kritik tåler. Lad os tælle til ti, at ikke harmen løber af med os. Det kan være farligt. I gamle dage talte man om en retfærdig harme.

Det var dengang. Men hvis det endnu er lovligt at skamme sig på andres vegne, så vil vi skamme os over, at der kan ske noget sådant i Danmark som ovenfor refereret. Vi vil skamme os over, at sådan noget kan tolereres så længe, som tilfældet var med „Betlehem" husvildeafdeling. Vi vil skamme os ved tanken om, at hade det stået i borgmester Munks magt, var der næppe sket noget som helst derude.

Lad os i stedet se positivt på det. Der blev rejst en kritik. Den kunne ikke slås ned. Den fik følger. Den sejrede. Der ser man: kritik kan hjælpe! Vi trænger bare til endnu mere kritik, så meget desto mere som størstedelen af den øvrige presse her i landet er så pinligt optaget af andre ting.

h. h.

Højesteret stadfæster

3 dommere frikender pure malerinden Nanna Andersen
Opsigtsvækkende oplysning i præmisserne

Tidligere fredshjemsleder, fru Karen Müllers injuriproces mod malerinden Nanna Andersen, Nordsjællands Socialdemokrat og fru Ellen Hørup fandt sin endelige afslutning ved Højesteret den 12. november 1948.

Det blev for såvel Nordsjællands Socialdemokrat som for fru Ellen Hørup en stadfæstelse af Østre Landsrets dom af 25. Juli 1946: Bødestraf til Nordsjællands Socialdemokrat og fru Hørup, mens den tidligere forstanderinde for det nu nedlagte fredshjem i Hillerød blev tilkendt erstatning for tort og forstyrrelse af stilling.

Malerinden Nanna Andersen, der ved landsretsdommen var idømt fængsel i 60 dage, fik ved Højesteret, hvor hun selv førte sin sag, fængselsstraffen ændret til 20 dages hæfte.

Sagens forhistorie

Da nogle af vore læsere i de godt 4 år, der er gået, siden denne sag tog sin begyndelse, muligvis kan have glemt, hvad det i det hele taget er, sagen drejer sig om, skal vi kort opfriske:

Forinden ejeren af det daværende fredshjem i Hillerød, fru Karen Müller, i sommeren 1944 rejste på ferie til sit feriehus i Kregme, „glemte" hun at foretage forskellige vigtige ting. Hun „glemte" at meddele overinspektionen for børneforsorgen, at hun rejste og hvem, der i hendes sted skulle lede hjemmet. Hun „glemte" at udpege en stedfortræder til at lede hjemmet under sit fravær, og hun „glemte" at instruere nogen om, hvad der skulle foretages i tilfælde af sygdom eller andet uforudset.

Men hun glemte ikke at meddele en på fredeshjemmet anbragt ung 20-årig pige, som netop håbede på at blive frigivet, at hun ikke kom ud nu, men først om et år.

Mens fru Müller glad og med god samvittighed ferierede, gik den skuffede unge 20-årige pige sorgfuld om på fredeshjemmet, hvor hun skulle fredes i endnu et helt langt år. Hun tænkte ikke på flugt. Det havde hun forsøgt før. Nej, hun tænkte . . . Ja, det er vel ikke nemt at vide, hvad en ung bedrøvet pige tænker. Måske vidste hun det ikke selv. Men på „en eller anden måde" fik hun slugt en åben sikkerhedsnål og blev indlagt på hospitalet.

Pigens forældre fik ingen meddelelse om „uheldet" og hospitalsindlæggelsen. Overinspektionen for børneforsorgen blev heller ikke underrettet. End ikke børneværnsudvalget fik besked om den tragiske hændelse. Disse „bagateller" blev „glemt" formentlig under indtrykket af de næste dages begivenheder, hvor en hel del af fredeshjemmets unge piger blev anbragt på sygehuset for — fnat.

Så indtrådte „uheldet" påny. Den unge pige, det nu ramte, slugte 2 sikkerhedsnåle, der dog var lukkede. Uheldigvis for fru Karen Müller havde der længe været stærk kritik af hendes ledelse af fredeshjemmet. — Det var dog ikke overinspektør Skjerbæk, der var utilfreds. Det var bare de på fredeshjemmet anbragte unge piger og deres pårørende, som ikke rigtigt værdsatte fru Müllers uegennyttige opdragerarbejde, men i tåbelig uforstand beklagede sig til malerinden Nanna Andersen, der i medynksfuld forståelse hjalp dem efter bedste evne både ved at skaffe dem gode pladser, hvor lønnen, i modsætning til de pladser, forsorgen anbragte dem i, var den samme, som man gav piger, der ikke kom fra børneværnet, men også ved at bringe deres klager videre til børneforsorgen og til offentligheden.

Også fnattilfældende og de slugte sikkerhedsnåle kom til offentlighedens kundskab. Nordsjællands Socialdemokrat tog sagen op, og socialministeriet fandt den så alvorlig, at man suspendede ejeren af fredeshjemmet, fru Karen Müller og beskikkede byretsdommer Hermann til at foretage en undersøgelse af forholdene på hjemmet.

Efter at socialministeriet havde modtaget dommer Hermanns redegørelse om resultatet af sine undersøgelser af forholdene på Hillerød fredeshjem, tilskrev ministeriet den 27. november 1944 fru Karen Müller bl. a. således:

„Da socialministeriet, efter at have gennemgået redegørelsen med tilhørende bilag, ikke mener, at der efter de fremkomne oplysninger er tilstrækkeligt grundlag for at tilbagekalde den fredeshjemmet meddelte anerkendelse i henhold til forsorgsloven, skal man meddele, at der herfra intet vides at erindre imod, at De påny overtager hjemmets ledelse. Ministeriet finder dog anledning til alvorligt at påtale de nedennævnte under undersøgelsen fremdragne forhold:

at De i den forløbne sommer i alt for høj grad har været fraværende fra fredeshjemmet, og at der ikke er givet overinspektionen meddelelse om Deres fraværelse,

at en elev i overværelse af de øvrige elever og lærerinderne Helene Margrethe Andersen og Helga Engberg har pryglet 2 elever, da disse blev bragt tilbage til fredeshjemmet efter rømning, uden at de nævnte lærerinder, der som følge af pigens tidligere trusler måtte være klar over hendes forehavende, straks greb ind (fremhævelsen af os),

at fredeshjemmets elever i strid med det af socialministeriet udfærdigede hustugtreglement har været hensat i betækningsrum, uden at dette er tilført hustugtbogen, og at fredeshjemmets elever i flere tilfælde har været anbragt i betækningsrum i over en uge, uden at overinspektionens godkendelse har været indhentet, samt at anbringelse i betækningsrum i for høj grad har været forbundet med sengeleje,

at flere elever efter rømning har fået håret afklippet i højde med øreflippen, uden at dette har været tilstrækkeligt begrundet (fremhævelsen af os), at en elev har været indlagt på hospital i 8 dage, da hun havde slugt en sikkerhedsnål, uden at pigens forældre, overinspektionen for børneforsorgen og vedkommende børneværnsudvalg har fået meddelelse herom, samt at et tidligere af en anden elev foretaget selvmordsforsøg — der dog var foretaget med utjenlige midler ikke er blevet indberettet til overinspektionen, samt

at der er tildelt eleverne lussinger, uden at disse i alle tilfælde er noteret i hustugtbogen."

Med dette dokument, eller rettere med den del af det, i hvilken ministeriet påny indsætter hende som fredeshjemmets leder, går fru Karen Müller straks til aktion mod Nordsjællands Socialdemokrat. Ikke tilfreds med, at ministeriet, trods den alvorlige påtale af 6 ved dommer Hermanns undersøgelse fremdragne forhold, lader hende slippe med skrækken, ønsker hun nu at forfølge sin „sejr".

Ministeriet havde jo ved at genindsætte hende som leder frikendt hende for de anklager, der var rejst imod hende, altså skulle de, der gav anledning til, at ministeriet beskikkede en dommer til at undersøge anklagerne, rammes af lovens strengeste straf. Hun anlagde derfor sag mod Nordsjællands Socialdemokrat og senere mod fru Ellen Hørup. Til et retsmøde i Hillerød i fru Müllers sag mod Nordsjællands Socialdemokrat blev malerinden Nanna Andersen indkaldt som vidne. Under vidneafhøringen forklarede hun om sit kendskab til forholdene på Hillerød fredeshjem, og hvorfra hun havde sine oplysninger. På grundlag af denne vidneforklaring udtog fru Karen Müller stævning mod Nanna Andersen, således at fru Müller nu førte ialt 3 injuriprocesser, nemlig mod de 3 som hun anså for at være ansvarlige for socialministeriets alvorlige

påtale af de 6 af byretsdommer Hermann konstaterede uheldige forhold på hendes fredehjem.

3 dommere frikender pure malerinden Nanna Andersen

Mens højesterets samtlige 9 dommere voterede til stadfæstelse af landsretsdommen over Nordsjællands Socialdemokrat og fru Ellen Hørup, frikendtes malerinden Nanna Andersen pure af 3 dommere, der udtalte følgende:

„Til retsmødet i Hillerød købstads ret den 30. juli 1945 var Nanna Andersen indkaldt ved en vidnestævning, ifølge hvilken hun skulle forklare angående sit „kendskab til forholdene på fredeshjemmet". Nanna Andersens vidneforklaring i retsmødet gik ud på at referere andres udtalelser til hende, og det er ikke gjort gældende endsige godtgjort, at hendes referater har været urigtige, ligesom det ej heller er godtgjort, at hun ikke har været i god tro med hensyn til de refererede udtalelsers rigtighed (fremhævelsen af os). Det fremgår dernæst af sagens oplysninger, at der i retsmødet hverken af dommeren eller af sagførerne, af hvilke fru Müllers sagfører var bekendt med sagen, overfor Nanna Andersen blev foretaget noget til begrænsning af emnet for vidneførslen, skønt dette burde være sket, jfr. retsplejelovens § 184, stk. 1 og § 352, stk. 1, sidste punktum (fremhævelsen af os), men at Nanna Andersen tværtimod ved spørgsmål fra dommeren og fra den for Socialdemokraten mødende sagførers side blev opfordret til at fortsætte sin forklaring."

Disse dommere finder, at de af Nanna Andersen under de nævnte omstændigheder som vidne afgivne refererede udtalelser ikke kan anses som strafbare, j f r. retsplejelovens § 168 og straffelovens § 269, stk. 1, andet led, og ej heller vil kunne henføres under straffelovens § 273 De stemmer herefter for at tage Nanna Andersens frifindelsespåstand til følge.

Opsigtsvækkende oplysning

De øvrige dommere, de der dømte, finder ikke at bestemmelsen i § 269 kan fritage Nanna Andersen for straf men bemærker dog, at „straffen under hensyn til de nærmere omstændigheder, hvorunder hendes vidneforklaring er afgivet", bør ændres fra 60 dages fængsel til 20 dages hæfte. Yderligere bemærker disse dommere: „Da Nanna Andersen, der var bekendt med socialministeriets afgørelse af 19. september 1944 og efter det oplyste har gjort de under sin vidneforklaring fremsatte sigtelser til sine, findes at have savnet rimelig grund til at anse sigtelserne for sande (fremhævelserne af os), tiltrædes det, . . . " Med denne bemærkning har dommerne givet en oplysning, der synes at være en virkelig sensation. Da Nanna Andersen kendte socialministeriets afgørelse, har hun savnet rimelig grund til at anse sigtelserne mod fru Müller som sande (!).

Hermed er sagt: Da ministeriet har frikendt fru Müller (ved at genindsætte hende som leder af fredshjemmet), er de fremsatte sigtelser imod hende ubeføjede (!). Dommerne har altså frikendt fru Müller (og dømt Nordsjællands Socialdemokrat, Nanna Andersen og fru Ellen Hørup), fordi ministeriet frikendte hende. De 6 forhold som i alt væsentligt dækkede de mod fru Müller rejste anklager, og som ministeriet fandt grund til alvorligt at påtale, har dommerne intet hensyn taget til. Fru Müller var frikendt af ministeriet og blev derfor frikendt af retten. Med andre ord: Dommernes afgørelse blev truffet af socialministeriet (!).

Alvar.

Protest

Da højesterets dom i sagen mod fru Ellen Hørup er kommet meget overraskende for mig, og da jeg ikke kan tro andet, end at mange andre af „Forældrebladet"s læsere har følt som jeg, vil jeg gerne ved disse linjer henvende mig til læserne med et forslag om, at vi, der gennem mange års læsning af „Forældrebladet" kender fru Hørups arbejde, protesterer mod den urimelige dom ved at være med til at betale bøden.

Idet jeg minder om det gamle ord: „mange bække små gør en stor å", sender jeg hermed kr. 10,00, og jeg opfordrer alle dem, der beundrer fru Hørup for hendes utrættelige kamp, til også at sende bidrag som udtryk for tillid til, at hun har ret, når hun i sine afsløringer af uheldige forhold skærer gennem alt vrøvl og udenomssnak.

Ærbødigt

Arne Harrekilde.

Idet jeg takker Arne Harrekilde for den smukke tanke, som oprigtigt glæder mig, meddeler jeg herved Forældrebladets læsere, at alt, hvad der eventuelt indkommer af bidrag som protest imod højesteretsdommen, vil gå til Forældrebladets Feriekoloni.

Ellen Hørup.

„Forældrebladet" erfarer, at man også i Hillerød har fundet dommen urimelig og derfor ved indsamling har dækket samtlige Nanna Andersens udgifter ved sagen.

Vi slipper ikke børnene

Vi har nu i seks år udgivet Forældrebladet. Vore læsere ved, hvilke opgaver vi har påtaget os, og hvilke mål vi har sat os. Der er i de fem år sket store forandringer i opfattelsen af børn og deres opdragelse. Forandringer, der har fundet indpas i selve børneforsorgen, hvor nu ikke så få forfægter de meninger, der har været vore i alle de fem år og længe før. Vi har vor andel i dette ændrede syn.

Vore ønskers mål er ligeså kendt. Det er hele børneforsorgen reformeret fra inderst til yderst i overensstemmelse med dette syn. Al straf og dermed følgende angst banlyst fra forsorgens anstalter. Ingen forstander — mand eller kvinde — tålt, hvis han ikke kan undvære den autoritet, der beror på angst. Alle anstalternes våben nedlagt til fordel for kærlighed til børnene. Dette mål ligger endnu langt ude i fremtiden her i landet. Kampen for børnene må nok føres videre i mange år, og Forældrebladet vil fortsætte den så længe der er brug for den. Vi slipper ikke børnene. Vi vil blive ved at hjælpe forældrene til at få deres børn hjem, når forsorgen af ubegribelige grunde ikke under dem at være, hvor de hører til, og hvor man holder af dem og holder med dem. Det er vor hovedopgave, og ingen behøver at ængstes for, at det skal blive anderledes.

En anden sag er det, at vi har tænkt at udvide rammerne om stoffet. Vi er begyndt i dette nummer med en omtale af, hvad børn går igennem under en krig. Hvad der rammer børn, når de tvinges af en ansvarsløs borgmester til at leve i boliger, der er fulde af fugtighed, kulde og smittefare. Vi udvider rammerne for vor kritik. Vi gør vor front bredere og retter vore angreb mod nye mål, mod alt, hvad der står i vejen for udviklingen og ikke er i pagt med fremtiden. Vi ikke alene, at vore læsere vil følge os, men også at deres antal vil fordobles, når vi drager nye emner ind i vore artikler og diskussioner.

Ellen Hørup

1949

Forældrebladet januar 1949

Nytårsønsker. Ellen Hørup

Også omtale af børnehjemmet Kinderdorf Pestalozzi i Schweiz.

Nytårsønsker

Hvad skal vi ønske i det nye år? I seks år havde vi alle kun et ønske: fred. Det sjette år troede vi, at nu gik det i opfyldelse. De, der regerer, afsluttede den anden verdenskrig. Men fred fik verden ikke. Seks krige har der været siden. Krige med mord og brand. Ikke her, men andetsteds fortsatte menneskene forbrydelserne og er de fleste steder i gang endnu.

Den, der har set virkningerne af krigen, ved, at der findes ingen ulykke, der kan sammenlignes med den. Ingen besættelse af landet, intet slaveri, intet diktatur. Intet er så frygteligt som krigen. Alt det andet er tilstande, som det er muligt at komme ud af. Krigen er udslettelse. Krigen går som en kæmpetank over mennesker og alt, hvad mennesker har skabt. Ingen kommer uskadt ud af den. Hverken voksne eller børn. Værst går det børnene. De har et liv at leve, der er begyndt med, at de har mistet alt.

I *Red Barnets* svenske medlemsblad fortælles der om de hjem, Sverrig har oprettet for de krigsramte børn. Gennem beretningerne får man et indtryk af, hvordan disse børn levede, før de blev samlet op. Tusinder og tusinder af dem hele verden over bor i ruiner, i huler, i kældere uden lys, uden varme, uden senge. De sover på gulvet i de samme læser, de havde på om dagen. De vågner om morgenen lige så sultne, som de gik i seng om aftenen. De er aldrig mætte. De bliver aldrig vasket og er fulde af utøj. Forestil sig, hvad det vil sige at leve mellem murbrokker og skeletter af huse, hvor værelserne er faldet ud, kan man kun, når man har set det. Børn, der lever under sådanne forhold er sagesløse, hvad de så end gør.

I ruinerne på grænsen mellem Belgien og Frankrig bor der hele bander af børn, der lever af at smugle. Fra de maledede kirkeruder i de franske bombede kirker tage de blyet. Alt, hvad de kan få fat i af kobbertråd, nåle og medicin er der rift om på den anden side grænsen. Cigaretter, kakao, strømper, kaffe og meget andet smugler de ud af Belgien og ind i Frankrig. En fjortenårig pige havde været 50 gange over grænsen, da hun blev grebet på fersk gerning af en engelsk officer. Hun foreslog ham at fejre hendes jubilæum med en lille fest. Den svenske delegerede kalder hende fræk. Men hvorfor? Smuglingen var jo hendes levebrød, og var hun sat i verden, måtte hun vel have lov til at skaffe sig føden, når ingen andre sørgede for hende.

En af de italienske delegerede i Budapest fortalte mig om børnene i Syditalien. I Palermo og Napoli er det værst. Om dagen ser man ikke meget til dem, men når mørket falder på, kommer de frem som rotter af deres smuthuller, sniger sig langs murene for at se deres snit til at gøre deres kup og forsvinder sporløst, hvis der er fare på færde. Mad må de have, enten de skal stjæle den eller grave den frem af skarnspandene. Mere end tolv millioner børn alle vegne fra er registreret i den sammenslutning, der kaldes *Internationale for Krigens Forældreløse*. Tolv millioner, hvis eksistens alene er krigens frygteligste forbandelse. Tolv millioner børn, der vokser op uden at kunne begribe en verden, der har ødelagt deres liv. I Genève er der startet en forening for at skaffe alle de børn et menneske, der vil være dem i forældres sted. I opråbet står der: „Det sultne barn skal have mad. Det syge barn skal plejes. Det forsømte barn skal opmuntres. Barnet, der er kommet på afveje, skal rettes op. Den forældreløse og den forladte skal modtages og hjælpes."

Fjorten millioner mennesker er forsvundet siden 1945. Tysk Røde Kors havde indtil midten af september fået rede på 4.250.000 tilfælde. Fire millioner mennesker søger man stadigvæk. Godt halvdelen er civilpersoner. Børnene fotograferes og billederne slås op i alle offentlige institutioner, optagelseslejre, spisesteder o. s. v. også i østzonen. Af 400 børn er 190 kommet i forbindelse med deres forældre eller slægtninge på denne måde. Men hver dag kommer der nye anmeldelser om forsvundne børn. 613 var det sidst opgivne tal på børn, der søger.

Lange tider kan der gå, inden børn og forældre finder hinanden. For børnene vandrer og søger på egen hånd. En 15-årig dreng havde f. eks. været på vandring i 2½ år. Han var nu på et ungdomshjem i Hamborg, hvor 20 drenge lå i øverste etage i et alderdomshjem. Den svenske delegerede skriver, at hele huset stank som en grisestald. Nu kom hans moder for at hente ham. Drengen var blevet en stor bredskuldret ung mand og moderen en medtaget krumbøjet kone. De gik forbi hinanden på trappen uden at kende hinanden.

De tolv millioner børn, de fjorten millioner forsvundne, det er krigens værk. En enkelt af dens forbandelser. Vil mødrene i alle lande finde sig en gang til i alt, hvad en krig fører med sig? Vil de lægge hænderne i skødet og sætte deres lid til FN som fordømmer den fascistiske Franco, men rimeligvis må finde sig i, at Amerika sætter ham ind som medlem iblandt dem. Som fordømmer Grækenlands naboer, fordi de hjælper partisanerne uden at nævne den 100 gange større hjælp, som England og Amerika giver den fascistiske regering. Som må finde sig i, at Holland bryder den våbenstilstand, FN har påbudt, og overfalder den indonesiske befolkning?

Vort ønske for det nye år er, at mødrene vil rejse en storm af protest mod ethvert menneske, der forsvaret krig, mod ethvert blad, der hidser til krig og mod enhver regering, der forbereder krig ved at købe krigsindustriens varer.

Forældrebladet februar 1949
Positiv kritik. Alvar Westerberg.

»Positiv« kritik

»Det er en kendsgerning, at børneværnet er ude for mange perfide og usandfærdige angreb.«

Erna Watson i Information d. 17.-3. 1948.

Har børneværnet social slagside? spørger medlem af Københavns børneværn, fru Erna Watson, i en kronik i Land og Folk den 6. januar 1949 og besvarer selv spørgsmålet med et meget tydeligt — ja. Det er naturligvis glædeligt, at en repræsentant' fra det børneværn her i landet, der behandler langt de fleste børnesager, anerkender den side af børneværnet. Da vi sidst hørte fra fru Watson, var det en helt anden melodi, hun satte tekst til.

Vi erindrer for eksempel hendes ovenfor citerede påstand og har heller ikke glemt, at hun endnu ikke har svaret på vort flere gange gentagne spørgsmål om, hvor de „perfide og usandfærdige „angreb“ finder sted, og hvem der fremsætter dem. Vi gentager vort spørgsmål og beskæftiger os, mens vi venter på svar, lidt med hendes nye rolle som børneværnskritikker, der synes at være bygget over de vise ord: det gælder ikke om at være, men derimod om at synes at være.

Erna Watson indleder sin „kritik“ af børneværnet med at konstatere, at børneværnet er en af de mest angrebne institutioner i landet, dog at det kun er den lille del af det, der beskæftiger sig med fjernelse af børn, angrebene rettes imod, men at denne lille del til gengæld indtager en så stor plads i folks bevidsthed, at den identificeres med hele børneværnet. Det er uretfærdigt, synes Ergna Watson, for, som hun siger: det er meget store opgaver, der tages op af børneværnet: hjælp til hjemmene under sygdom, sundhedsplejerskeordningen osv." men det er ikke de ting, mener hun, der påkalder befolkningens store interesse, „muligvis fordi de fungerer tilfredsstillende“.

Tja, — sådan kan man altså se på det, når man er børneværnsmedlem. Hvis en ting ikke kritiseres, må det enten være fordi, den ikke interesserer eller også, fordi den fungerer tilfredsstillende. Men så enkel er problemstillingen jo ikke.

Børneværnet omfatter:

- 1) tilsyn med børn,
- 2) forebyggende foranstaltninger, og

3) opdragelse og forsørgelse af børn udenfor deres hjem.

Det udøves af børneværnsudvalgene (i København: børnenævnet) og tager sigte på, at det offentlige har ret — og pligt — til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af barnet i det omfang børneværnsudvalget (børnenævnet) under hensyn til barnets tarv finder det nødvendigt.

De af Erna Watson nævnte opgaver hører til gruppen forebyggende børneforsorg, der bl. a. også omfatter: børnehaver, vuggestuer, fritidshjem o. m. a. At påstå at disse ting ikke interesserer eller muligvis fungerer tilfredsstillende vidner om én overfladiskhed i bedømmelsen, der ikke ser godt ud hos et børneværnsmedlem. Erna Watson modbeviser da også selv sin egen påstand ved at rette den samme kritik som andre gennem årene har fremført: den forebyggende børneforsorg er utidssvarende. Et utilstrækkeligt antal vuggestuer, børnehaver og fritidshjem har alt for længe været en alvorlig hindring for virkelige fremskridt i børneopdragelsen samtidig med, at det har betydet nød og savn for mange enlige mødre og småårshjem, hvor mødrene har måttet give afkald på arbejde og fortjeneste, eller henvise børnene til gader og gårde, hvad igen kan medføre, at børneværnet senere føler sig foranlediget til at skride ind og måske endda fjerne barnet fra sit hjem.

Erna Watson gør sig skyldig i den samme fejlvurdering som så mange andre børneværnsfolk. De synes kun at lægge mærke til og betragte som kritik den kritik, der er rettet imod institutionen eller dens ledere og medarbejdere. Til gengæld opfatter de en sådan kritik som „perfide og usandsfærdige angreb“. De kalder den også „gold“ eller „negativ“ i modsætning til den „positive“, der altså kun må være rettet imod lovbestemmelserne, og formentlig bør gå ud på, at det, der gøres, vel ikke er fudkomment, men det bedste under de givne vilkår, således at det ikke er handlingerne, der er forkerte, men muligvis en forbedring af de forhold, hvorunder der arbejdes, som tiltrænges.

„Positiv“ kritik i modsætning til „negativ“ kritik er en snedig opfindelse, hvis formål udelukkende kan være at forplumre begreberne. Den kritik, der på viser fejl eller mangler, er naturligvis altid berettiget (positiv). Den har ingen forpligtelse til at anviser veje til afhjælpning af de konstaterede fejl eller mangler. Pligten påhviler alene den, hos hvem fejlen eller manglerne findes. Det gælder også, selv om de vilkår, der bydes denne, er utilstrækkelige.

Erna Watson må da også indrømme, at kritikken mod børneværnet er berettiget. Børneværnet har social slagside, indrømmer hun.

Pudsigt nok synes det ikke at være gået op for fru Watson, der dog er kommunist, at en hvilken som helst myndighedsinstitution i et classesamfund naturnødvendigt må

have social slagside, og at denne tingenes tilstand lige så naturnødvendigt må bestå så længe som klassesamfundet. Også for børneforsorgens vedkommende.

Det betyder selvsagt ikke, at vi ikke kan kræve og gennemtvinge forbedringer og lettelser. Det både kan vi og skal vi. Hele menneskehedens udvikling har jo været en kamp for forbedringer. Både en kamp for en ændring af de gældende vilkår, men i lige så høj grad en kamp mod bagstræbet og reaktionen — altså mod det beståendes tilhængere, udøvere og forsvarere . Og vi har opnået forbedringer. Fremskridtet har stadig kæmpet sig vej frem og uden skånsel fældet den modstander, der stod i vejen for udviklingen.

Men den sociale slagside er endnu ikke afskaffet.

I bestræbelserne for fortsatte forbedringer også i børneforsorgen angribes derfor ikke blot det „fjernende“ børneværn men læg mærke til det fru Watson — lige så kraftigt og vægtigt den „opdragende“ børneforsorg og den tilsynsførende institution — overinspektionen for børneforsorgen. Når ikke kun det fjernende børneværn men børneforsorgen som helhed -- såvel den fjernende som den opdragende og den tilsynsførende — er blevet så forhadet i befolkningen som ingen anden myndighed, er det fordi den sociale slagside om muligt er større i børneforsorgen end i nogen anden institution og i al fald mærkes stærkere der end noget andet sted. Se blot forsorgslovens kapitel 7, der omhandler, hvilke børn, med hvem børneværnet skal føre tilsyn.

Det drejer sig om:

1. 1) børn under 14 år, som for betaling er anbragt i familiepleje eller dagpleje;
2. 2) børn udenfor ægteskab indtil deres 7. år;
3. 3) børn under 18 år, der udenfor forsørgelsesanstalter lever sammen med forældre, som oppebærer vedvarende kommunehjælp eller fattighjælp; tilsynet kan i disse tilfælde udstrækkes i indtil 3 måneder efter den sidst ydede hjælps ophør;
4. 4) børn, til hvis forsørgelse der af det offentlige udbetales bidrag (enlige mødre m. v. forf.), med andre ord indtil det 18. år.

Er der nogen som helst tvivl om, at det er børnene fra de økonomisk dårligst stillede hjem, der er underkastet det skærpede eller om man vil forlængede tilsyn? Men det betyder også, at det er disse børn, der lettest risikerer at blive fjernet fra hjemmet, hvis de eller hjemmet støder an mod den tilfældige tilsynsførendes opfattelse af, hvordan et barns opførsel eller opdragelse skal være.

Man kan ikke, som fru Watson gør det, forsvare børneværnet med, at det faktisk står overfor et brutalt enten — eller: enten lade barnet blive i hjemmet og se det gå til grunde, eller fjerne barnet til bedre økonomiske forhold og dermed slå familielivet i stykker. Et sådant alternativ eksisterer nemlig slet ikke.

Børneværnet skal simpelthen (ifølge loven) beslutte fjernelse fra hjemmet af et barn under 18 år, når barnet

1. har en særlig vanskelig karakter eller har udvist meget slet opførsel, og barnets forældre eller andre opdragere ikke skønnes at kunne magte dets opdragelse,
2. på grund af forældres eller andre opdrageres lastefuldhed, grove forsømmelighed eller mangel på vilje til at forsørge barnet eller på evne til at opdrage det findes at være udsat for vanrøgt eller fordærvelse (gælder også selv om den egentlige årsag til vanrøgt er slette økonomiske forhold i hjemmet),
3. af forældre eller andre opdragere mishandles, eller behandles således, at dets sjælelige eller legemlige sundhed eller udvikling udsættes for alvorlig fare,
4. på grund af legemlige eller sjælelige mangler er trængende til særforplejning, der ikke kan iværksættes i hjemmet, såsom når det er åndssvagt, sindssygt, epileptisk, døvt, talelidende, blindt, vanført eller tuberkuløst, og forældre eller andre opdragere ikke sørger for, at barnet undergives den fornødne forplejning,

og forebyggende foranstaltninger ikke skønnes tilstrækkelige.

Børneværnet angribes ikke, fordi det i henhold til loven fjerner et barn fra hjemmet, når forebyggende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige. Men det er en selvfølge, at beviset for de afgørende momenter bør være stærkt.

Børneværnet angribes, fordi det ikke sjældent træffer sin afgørelse på grund af et fejlskøn; ofte baseret på sladder, anonyme oplysninger og manglende vejledende evne hos den tilsynsførende eller kredsvergen.

Børneværnet angribes, fordi dets skøn alt for ofte er bygget på anklager mod barnet eller dets forældre, som disse ikke får fuld kendskab til og derfor ikke har mulighed for at søge modbevist eller svækket.

Med andre ord: børneværnet angribes, fordi dets skøn i mangfoldige tilfælde fører til barnets fjernelse fra sit hjem, uden at dette er tilstrækkelig begrundet i de påklagede forhold eller gældende lov.

Erna Watson efterlyser „mere positiv kritik af børneværnet, kritik, der peger fremover". Selv undlader hun dog at fremkomme med forslag om, hvordan miseren kan afhjælpes, men peger dog forsigtigt på, at støtte til en god forældreforening, som forældrene kan have tillid til, muligvis kunne betyde meget for samarbejdet og forståelsen. Det rene pjat. Kun en forældreforening i opposition til børneværnet i dets nuværende form kan have forældrenes tillid.

Formanden for landsnævnet for børneforsorgen, rådsformand Otto Garde, har i modsætning til de fleste andre børneværnsfolk tilsyneladende fået fært af, hvor det er, skoen trykker. Ifølge Erna Watson skrev han i en kronik bl. a.

„... når forsorgsloven skal revideres, bør man benytte lejligheden til at overveje, om der er en mulighed for at få varetaget forældrenes interesser bedre, end det nu er tilfældet. Børneværnet har ganske vist til opgave at yde forældrene en hjælp til opdragelse af deres barn, men hvis forældrene er imod børneværnets indgreb, kan det let komme til at ligge sådan, at børneværnet opfattes som anklageren, således at forældrene selv står alene med „forsvaret" . . ."

Her er i virkeligheden kernepunktet i kritikken mod børneværnet. En rigtig løsning af dette spørgsmål ville væsentlig rette på børneværnets sociale slagside. Og her finder vi også baggrunden for kravet om børnedomstole.

Bevidst eller ubevidst har børneværnets folk, hver gang dette krav har været fremført, forstået det som om børnedomstolstilhængere her i landet ønskede den samme form for børnedomstole som visse steder i udlandet: en juridisk domstol. Men det er jo slet ikke tilfældet. Vi er absolut enige med de børnesagskredse, som hævder, at der i spørgsmålet børn ikke kan være tale om straffeforanstaltninger men alene om pædagogiske (og menneskelige) hjælpeforanstaltninger.

Når vi kræver børnedomstole, skal det forstås på den måde, at intet barn må kunne fjernes fra sit hjem, uden at dets forældre og deres valgte repræsentant (trediemand) er gjort bekendt med samtlige foreliggende oplysninger, haft lejlighed til på samme måde som børneværnet at kræve afhøring af vidner og i øvrigt ret til at procedere sagen for børneværnsudvalget (børnenævnet).

En sådan ordning har endda den fordel, at den stort set kan gennemføres uden ændring af den nugældende børnelovgivning.

Alvar.

En frifindelse og dens perspektiver

Endnu en børnemishandlingssag er kommet til offentlighedens kundskab. Den er blevet prøvet i retten, og dommen lød på frifindelse af de forældre, der havde vanrøgtet deres barn. Det drejer sig om den niårige Flemming, der af sine forældre, blikkenslager C. S. Andersen Nielsen og hustru, blev lænket til sin seng i et koldt rum. Til forældrenes forsvar blev anført for det første, at drengen var meget vanskelig og havde bl. a. prøvet på at tænde åben ild i stuen og havde givet guldfiskene giftige piller, for det andet, at forældrene havde henvendt sig til børneværnet om hjælp og råd angående drengen, men børneværnet havde ikke villet gribe ind, undtagen hvis forældrene ville give afkald på forældremyndigheden, hvilket de ikke ville.

Man kan derefter fastslå, at forældrene dog har vist vilje til at finde en anden løsning på problemet Flemming end hundelænken, og at det nok mere skyldes uvidenhed og manglende opdrage-evner end direkte ondskab, at de har behandlet drengen så umenneskeligt. På den anden side: Er det almindeligt, at en forbryder fritages for straf, fordi hans forbrydelse er dikteret af uvidenhed og rådløshed overfor livets opgave? Man kan vist roligt sige, at det ikke er almindeligt. Hvem efterforsker f. eks. en tyvs forudsætninger for at han er blevet en tyv? Og hvordan kan der så være straf for uagtsomt manddrab? Det er disse ting, der gør, at frifindelse i denne sag forekommer én problematisk.

Og sammenholder man den med behandlingen af lignende sager, får man uvilkårlig det indtryk, at børnemishandlere er fredet vildt, — de anses åbenbart ikke for nær så samfundsskadelige som småtyve og automobilbøller!

Og hvad med Flemming? Skal han tilbage til de forældre, der har vist så skæbnesvangre mangler som opdragere? - I mellemtiden har han været anbragt på „Egelundshuset” hos Bodil Petersen, som til retten har afgivet en erklæring om drengen, gående ud på, at han er et ganske normalt barn, der ikke har frembudt særlige vanskeligheder, men med en stærk trang til sympati og kontakt med sine omgivelser. Et besøg hos forældrene i julen havde en meget dårlig indflydelse på hans nerver og hele opførsel. Og det hedder videre i erklæringen, at de vanskeligheder, Flemming har forvoldt hjemme, udelukkende må ses på baggrund af den forkastelige behandling, han har været udsat for af forældrene. —Man må herefter håbe, at børneværnet, der nu har det afsluttende ord i sagen, lader drengen blive, hvor han er, og hvor han har fået ro og kontakt og omsorg, som var det, han trængte til.

Det er ellers sjældent at træffe „Forældrebladet” på deres side, der vil fjerne et barn fra dets hjem. I de fleste tilfælde er vi tilhængere af at prøve alle andre udveje end

netop den, fordi båndet mellem et barn og dets hjem som regel er så stærkt, at det uvægerligt vil skade barnet, hvis det rives over. Men hvis barnet udsættes for vanrøgt gennem længere tid hvad enten dette skyldes brist i forældrenes karakter eller deres viden og åndelige udvikling, må vi sige stop.

På den anden side, da forældrene som før sagt virkelig har vist vilje til at finde andre udveje for deres barn end de drastiske metoder til hans „pacificering“, som de i deres rådløshed har praktiseret, skulle man tro, at fjernelsen fra hjemmet kunne ske i forståelse med forældrene, og uden at man behøvede at fratage dem forældreretten. Det er jo ikke umuligt, at de belært af erfaringen vil indse deres uret og prøve at råde bod på den ved at søge oplysning, der kan rette på deres begreber om en fornuftig behandling af deres barn. Så bliver spørgsmålet: Hvor fås en sådan oplysning? Og hvorfor er den ikke så let tilgængelig og så udbredt, at et tilfælde som Flemming er utænkelig

Man kunne bl. a. tænke sig, som det også fra anden side er udtrykt, at der til børneværnet var knyttet folk med sagkundskab: børnepsykologer og børnepsykiatre, som trådte i funktion, hver gang forældre med vanskelige børn trængte til hjælp. Ja, man forstår i det hele taget ikke, at børneværnet som sådant ikke i hovedsagen er sammensat af den slags folk i stedet for af professionelle politikere.

Hvis sagkundskaben således havde domineret børneværnet, var Flemmings forældre sikkert ikke blevet afvist, og Flemmings lidelseshistorie var måske blevet standset i sit forløb. For resten — kunne det ikke tænkes, at de dybere årsager til frifindelsen lå netop her? At retsvæsenet har erkendt de forsømmelser og mangler, som administrationen for børneforsorgen lider af, og derefter undlader at straffe? — Den onde samvittigheds taktik? Men i så fald har den onde samvittighed talt i lovlig mange sager, hvor ofrene var børn (eller dyr for den sags skyld også, altså: værgeløse væsener!) — og man kunne synes, det var på tide at forbedre den! Lad os så da få den effektive hjælp til forældrene, som de har krav på i deres vanskelige hverv som opdragere af den opvoksende slægt. Lad den blive grundig, sagkyndig, vidt forgrenet og gratis, så ingen går forgæves! Hvis det ikke skulle være en samfundsopgave, så véd jeg ikke, hvad der skulle være det!

Karen Blicher Dam.

Forældrebladet maj 1949
... og mig har det ikke skadet.
Kampen mod uretten. H.

... og mig har det ikke skadet

Da Forældrebladet i sommeren 1948 offentliggjorde en af de interessanteste og mest åbenhjertige redegørelser for prygl virkning på et barn som vel overhovedet foreligger på dansk, rørte vi ved et spørgsmål, der sætter sindene i bevægelse. Dette vidner de mange bidrag for og imod prygl som vi siden har modtaget og bragt i bladet. Enhver der har fulgt diskussionen vil vide at langt de fleste bidrag har været for prygl. Dette kan skyldes at tilhængerne af prygl som opdragelsesmiddel har været mere ivrige for at fremsætte deres synspunkter end modstanderne af prygl. Men der er næppe tvivl om at der endnu er et stort antal tilhængere af pryglestraffen i Danmark, og et betydeligt mindretal der er imod.

At straffe børn ved at slå dem er der dybe traditioner for. Sikkert de allerfleste forældre har fået klø i deres barndom og giver - - ofte rent vanemæssigt - disse videre til deres børn! At straffe med prygl er så at sige noget næsten medfødt. Det er ikke engang sikkert at alle tænker over at de slår børnene, fordi de selv er blevet slået — selvom netop dette forsvar eller argument iøvrigt høres. Gerne med den tilføjelse: „og mig har det ikke skadet!“⁴ Ja, der findes endog dem der mener at det har gavnet dem.

Dertil kommer at klø i Danmark som andre steder er et anerkendt, man kan godt sige statsanerkendt, opdragelsesmiddel. Der slås i danske skoler! Prygl som opdragelsesmiddel er det nemmeste af alle. Man har det ved hånden! Det er praktisk talt en vane. Der skal en gennemgribende omstilling til før der rokkes ved troen på at prygl virkelig er et opdragelsesmiddel der fører til et resultat. Dertil kommer at forældre juridisk som moralsk har ret til at slå deres børn; det er lovligt.

Det rigtigste ville være at det blev forbudt forældre som andre at slå deres børn.

Hér kunne et virkeligt børneværn være på sin plads, et børneværn for børnenes skyld. Altså det stik modsatte af det børneværn der nu findes. Og hvor der meget ofte sker endog dette, at børn fjernes fra deres hjem for at anbringes på statsautoriserede hjem hvor der straffes, hvor børnene slås. Vi erindrer læserne om den hustugt for disse anstalter vi i sin tid offentliggjorde her i bladet! Man vil huske hvordan der i den var meget nøje redegjort for hvordan børnene skulle straffes, hvordan de skulle slås!

At slå børn er at bruge magt, er at benytte sig af at man har magten og er den stærke. Hvis det kunne tænkes at børn var stærke nok til at slå igen ville problemet ligge helt anderledes! Man benytter sig af at børnene er magtesløse, at de ikke kan forsvare sig. Man udøver simpelthen vold. Vold mod mindreårige.

For at komme dette tillivs kræves en kraftig agitation mod at slå børn. En sådan burde sætte ind i skolerne, ske gennem pressen og ikke mindst radioen. Men den der tænker sig om vil hurtigt forstå at man fra officiel side ikke er ivrig efter dette. Det ville være en pacificering der kunne få dybe følger for et samfund der faktisk er betinget af krigen! Væmmer man mennesker af med at slå hvordan så få dem til at slås i krigen? Men at slå børn er ikke en ting men mange. Det spænder fra en enkelt lussing nu og da over prygl anvendt som et hyppigt straffemiddel til direkte mishandlinger. Adskillige af de indlæg for prygl, der har været her i bladet, synes at indeholde en vis indignation: må man nu ikke gi sit barn en lussing eller en dragt prygl i visse alvorlige tilfælde, hvor man mener at der ikke er andet der hjælper? Andre indlæg er alvorligere: de røber en uhyggelig glæde ved at kunne straffe børn. Men det må i denne sammenhæng indrømmes at visse indlæg mod prygl ligefrem brænder efter at få lov til at prygle de forældre der prygl deres børn! Begge parter er lige yderliggående. Og sådanne indlæg mod prygl mister en del af deres virkning, hvor velmente de end er.

Man bør gøre flere og flere forældre klart, dels at prygl blot er et magtmiddel, dels at det som opdragelsesmiddel ikke er meget værd, og endelig at det er farligt. Man kan med prygl kue børn, men man opdrager dem ikke! Man kan gøre børn til lydige slaver, der ryster bare man ser på dem (hvad visse forældre, der har anvendt prygl på denne måde, ofte er stolte over!), men det er forkert hvis man tror at man har lært dem noget for livet, til og med noget der er til gavn for dem. Man har lært dem, når deres tur kommer, at anvende samme middel. Det er det hele. Selv om det er ganske sandsynligt at der er børn det tilsyneladende ikke har skadet at de har fået klø i deres barndom, så er der til gengæld andre der er blevet mere eller mindre ødelagte for livet. En lille pige har skrevet følgende:

„Det er længe siden jeg fik klø, men jeg skal fortælle hvad jeg tænkte dengang. Jeg angrede meget det jeg havde gjort, og bestemte mig til ikke at gøre det mere. Men helt inderst inde var jeg i hemmelighed vred og tænkte at jeg ikke ville købe noget til min mor på hendes fødselsdag.“

Tilhængerne af prygl, som hurtigt har set at hun dog fortrød hvad hun havde gjort, ja besluttede ikke at gøre det mere, bør lægge mærke til fortsættelsen, som fortæller den egentlige sandhed.

Det eksempel på, hvad det kan føre til at straffe et barn, som Forældrebladet bragte, og hvor det drejede sig om et barn der var blevet straffet meget, fortæller hvad følgerne kan blive. Man skal ikke bilde sig ind at dette er overdrevet, heller ikke at det er et særtilfælde. I agitationen mod prygl er det vigtigste argument dette, at det kan have farlige følger at prygle et barn, straffe det ved at slå det. Det kan skade barnet. Dette ar-

gument må virke i al fald på dem der vil deres børns vel. Hvis de tror at mange prygl virker opdragende, tår de fejl.

Det rigtige er ikke at slå børn. Det er idealet man bør nå frem til. Modstanderne af prygl må heller ikke overdrive. En lussing nu og da skader næppe, sådan set. Men det er en magtudøvelse, det er vold mod mindreårige og forsvarsløse, mod børn. Og disse har ikke andet at væbne sig med end vrede, harme og had til dem der slår dem. Også frygt. Men en frygt blandet med had. Man vinder ikke sine børns kærlighed på den måde . . . oftere, end man aner, det modsatte.

h. h.

Filmen om Peter Sabroe:

Kampen mod uretten

Måske var filmen teknisk set ikke så god, men indtrykket, den gjorde, var udslettelig. Der manglede egentlig kun en ting: en indleder, der havde forklaret, at det der forgik i denne film fra Sabros tid, kunne opleves den dag i dag på børneforsorgens anstalter.

Drengene i filmen prygles med knut, det fastsnoede ankertov. Betegnelsen stammer fra det zaristiske Rusland, hvor den russiske ridefoged brugte den på bønderne som den danske satte dem på træhesten, løvrigt har den hele verden over været et skattet redskab overfor slaver, indfødte i kolonierne, forbrydere i fængslerne, mandskab om bord i skibene og endelig i Sabroes Danmark på børnenes rygstykker på værgerådets anstalter. Det må huskes, når man overværer denne film, som desværre allerede er taget af programmet i København, at alt, hvad der siges i den, er blevet sagt, alt hvad der sker i den, er sket. Deter autentisk alt sammen. Herning sogneråd har virkelig brugt flg. vending om et af børnene: „det averterede plejebarn er nu udlejet." Under åndssvageforsorgen passer udtrykket stadigvæk. Avlsgårdens mange hunderede tønder land og gartnerier dyrkes gratis af alumnerne.

Og prygl får børnene, så det står efter af en knut på ryggen, så af et spanskrør og af kraftige næver i ansigtet. Render deres vej gør de og fanget ind bliver de af politi og hunde som veritable undvegne straffefanger. Hvad der derefter vanker er indespærring i celle, skærveslagning i enrum og først og fremmest klø. De tildeles i rækkefølge. Først funktionæren, der har fået ubehageligheder fordi ungen rømte, så læreren, så gartneren og tilsidst forstanderen. Selvom det skulle ende med, at der flyder blod ligesom i Sabrofilmen kan man dog altid trøste sig med de samme ord som formanden i Flakkebjergs bestyrelse: „vel kommer der blod, når drengen får prygl, men det er dog ikke som når man stikker en gris." Altså ikke noget at gøre ophævelser over. Men så fulgte i filmen det, der i mine øjne er om muligt endnu værre, og som gjorde mest indtryk på mig. Scenen med salmesangen efter forstanderens gennemprygling af barnet. Efter at en medhjælper havde slængt den forslåede, blødende dreng over nakken og

smidt ham ind på hans seng, plantede den store, tykke forstander, der nu havde fået sin hævn tørst tilfredsstillet, sig op foran drengens kammerater, der var blevet tvunget til at overvære eksekutionen, og foreslog med salvesesfuld røst afsyngelsen af „Dagen går med raske fjed“. Han selv sang for, men for drengene kneb det. Men så lød hans manende stemme: „så synger vi alle med“, og drengene sang: „lykkeligst at hvile på er fuldendt gerning.“ Den forstander kender overinspektør Skjærbæk. Det er hans favorit ved besættelsen af forstanderembeder. Gudelighed er i overinspektørens øjne et mægtigt plus. Tilknytning til Indre Mission øger endnu mer ansøgerens chancer: og så sidder Sabroes forstander der som herre over det ene hold efter det andet af stakkels drenge, som behandles efter overinspektørens reglement med fængsel for flugtforsøg, spanskrør og lussinger, alt akkompagneret *af salmesang og bønner og hellig kulde. Den slags forstandere kender også jeg. De sidder adskillige steder her i lande både på drenge- og pigeanstalter, hvor børnene ingen andre har at klage til end hr. Skjærbæk, som er den, der har anerkendt deres tyranner.

„Jeg vover at påstå,“ siger Sabroe, „at om der kun var et barn i landet, der led uret, var der al grund for offentligheden til at føle sig opskræmt, hvis det barns klage ikke nåede frem til vedkommende myndighed, så det kunne få sin ret.“ Jeg gør Sabroes ord til mine, og tilføjer, at der er mange sådanne børn, mange flere end offentligheden aner.

H.⁵⁷

57 Ellen Hørup.

Hykleri

Den af Forældrebladet bragte anmeldelse af Peter Sabroe-filmen: „Kampen mod Uretten" har vakt kolossal opsigt — ja næsten ophidselse — som fra pressen har bredt sig helt op til ministeriet, hvor selveste socialministeren blev grebet så voldsomt af strømmen, at han endda fik sat bevægelse i overinspektøren for børneforsorgen, der netop til et af de københavnske middagsblade havde erklæret, at „man intet ville foretage sig i anledning af Forældrebladets artikel", der er underskrevet H, som af aviserne og overinspektøren er udlagt Hørup.

Vi forstår så udmærket overinspektør Skjerbæks uvilje imod at „foretage sig noget". Han ved nemlig, at artiklens forfatter har ret i sin påstand om, at det ikke blot var i Peter Sabroes tid, der blev pryglet bravt på opdragelsesanstalterne, men at der også i adskillige af vore dages opdragelseshjem gøres flittigt brug af prygleredskaberne, og „at det, der foregik i denne film fra Sabroes tid, kunne opleves den dag i dag på børneforsorgens anstalter." Naturligvis med de ændringer som tid og forhold altid fører med sig.

Derimod forstår vi mindre den del af dagspressen (og det forekommer os at være den overvejende del, af den der har luftet sin ophidselse), der mere synes at have givet udtryk for forargelse over Forældrebladets påstand end over for pryglefaktumet. Således skrev f. eks. Information i sin forsidedeler d. 21. maj bl. a.:

„ at fru Ellen Hørup (!) — Politikens fhv. huskors — i sit lange liv har skudt så ofte uden om og oven over målene, at hun helt har mistet evnen til at ramme. Der er således ingen tvivl om, at hun er dybt uretfærdig, når hun siger, at der endnu eksisterer børnehjemsforstandere, der ikke er bedre end dem, som skildres i Sabroe-filmen."

Men tilføjer usikkert:

„Og alligevel. Alligevel."

Usikkerheden synes forårsaget af det i samme nummer bragte „uddrag af reglement for anvendelse af hustugt i anerkendte opdragelseshjem", der øjensynligt har rystet lederskribenten ikke så lidt og chokket fået ham til at slutte sin arrogante indledning med udbruddet: „Og alligevel. Alligevel." Vi kan forsikre såvel Informations lederskribent (som altså ikke behøver at være Outze, fordi artiklen er signeret O) som alle andre tvivlere om, at der ikke i Forældrebladet (heller ikke når Ellen Hørup har skrevet artiklen) er rettet uberettigede eller uadresserede anklager, hvorfor vi heller ikke har skudt uden om eller oven over målene. Og vi kan forsikre hr. O(utze?), at vi endnu

ikke helt har mistet evnen til at ramme. Omend vi ikke er huskors, så har vi sikkert i adskillige år været et kors for nogle magtmisbrugere indenfor børneforsorgen. Måske kunne vi endda benytte lejligheden til at vare hr. O(utze?), at han ikke ligervis de fynske piger (overleveringen siger så) hellere risikerer at komme galt afsted end slet ikke at komme afsted. Thi ifald hr. O (utze?) og de af hans kolleger, der er ligeså „glemsomme“, ville gide at blade lidt tilbage i deres egne eller andre aviser, ville de der hurtigt kunne finde alle de beviser på rigtigheden af Forældrebladets påstand, som de selv eller overinspektør Skjerbæk måtte ønske.

Vi kalder det i alle tilfælde hykleri, når man vil forsøge på at lade, som om man tror på, at der er et svælg imellem Peter Sabroes tid og vor egen. Der er naturligvis sket fremskridt. Det hjælper bare ikke de børn, som endnu opdrages med prygl og salmesang. Også på Sabroes tid har der sikkert været opdragelseshjem, hvor det var gode og kærlige mennesker, der tog sig af børnene. Det var ikke de anstalter, Peter Sabroe førte sin kamp imod, lige så lidt som det er vor tids gode opdragelseshjem Forældrebladet angriber.

Forældrebladet juli 1949
Børnehjemmet i Svendsgade, Slagelse.
De sidder der endnu...
Ryger - kører bil og stjæler. Axel Pille.

De sidder der endnu...

Professor Hal Koch har tidligere, i sommeren 1948, opkastet det spørgsmål: Kan vi have tillid til børneforsorgen? Under denne diskussion fremkom politiinspektør Kusk med sin bedømmelse: „De ungdommelige lovovertrædere spærres inde uden at man gør det ringeste forsøg på at hale dem tilbage på den rette vej. Efter løsladelsen føler de blot, at samfundets hævn er sket fyldest, og finder tilbage til forbryderbanen, hvor de nu for alvor føler, at de hører hjemme." Politiinspektøren er tillige strafferetlig medarbejder i børneforsorgens øverste instans landsnævnet. Kan man forlange tydeligere svar på prof. Hal Kochs spørgsmål?

Nu er der igen røre om børneforsorgen i anledning af Forældrebladets anmeldelse af Sabroe-filmen, og nu forlanger prof. Hal Koch, at beskyldningerne skal undersøges, så offentligheden kan få at vide, om de er sande, eller om de pågældende skribenter er blevet draget til ansvar. Man skulle tro, det fulgte af sig selv, men intet af det sker. Hr. Skjerbæks fornærmethed og private skriverier interesserer ingen og afkræfter ingen af beskyldningerne. Men indrømmes må det, at overinspektøren er hårdt trængt. Prygl er ikke så højt i kurs mere, og påstå, at der ikke prygles kan han ikke. Det giver hans reglement alle lederne ret til. Det gør han heller ikke. Han siger tværtimod, at prygl må der til. Når det er børneværnsbørn. Dermed har han taget ansvaret for de reglementerede prygl. Og for de ureglementerede med. Overinspektøren har nemlig ingen anelse om, hvor meget og hvordan der prygles, når reglementet ikke overholdes og afstraffelserne ikke indføres i hustugtsbogen. Mishandles børnene, følger det af sig selv, at de ikke tilladte råheder ikke paraderer der, hvor inspektionen kan få kendskab til dem. Man angiver ikke sig selv.

Det kan derfor ikke nytte stort, at prof. Hal Koch forlanger, at hvis det viser sig, at beskyldningerne ersande, må det få konsekvenser. Det viser sig nemlig sjældent, da det er hr. Skjerbæk, der foretager undersøgelsen. Hvilken embedsmand bryder sig om at levere beviser på, at der sker misbrug og mishandlinger af børn indenfor den institution, han selv har ansvaret for. Først når der foregår noget kriminelt, kommer beviserne. At en assistent fra Ghr. IXs børnehjem netop skulle fremlægge dem samtidig med hr. Skjerbæks fornærmethed over beskyldningerne, er en tilfældighed, rneri temmelig ubehagelig for overinspektøren. At en ung pige, der har tilbragt sin barndom der, bekræfter assistentens udtalelse om hustugtsbogens afskaffelse og den parodiske inspektion, der altid var anmeldt i forvejen, er et nyt uheld. Men indrømme noget gør autoriteter ikke trods alle uheld og de mest uigendrivelige beviser. Som f. eks. den ene

lærers rapport og den andens bekræftelse, lægeerklæringer for vold, børns og forældres vidnesbyrd om nægtelse af lægehjælp til de syge, indespærring uden meddelelse til overinspektionen og i længere tid end tilladt, bøder for alt og ingenting af de yderligt små lommepege, censur af børnenes breve forsøgt gennemført endogså på hospitalet, foræring af børnenes rationeringsmærker til lederens venner og bekendte osv. osv. Vi har offentliggjort det alt sammen — også historien om Sabroe-filmens forstander. Dels i Politiken og dels i Forældrebladet Dels i foredrag og dels i pressediskussioner. Undersøger vi nu på alle de anstalter, hvor vi har fået beviser på misforhold og mishandling af børnene, hvilke konsekvenser vore beskyldninger har haft, kan vi i næsten alle tilfælde svare: ingen. De sidder der endnu alle de ledere og funktionærer, hvis fysiske og psykiske mishandling af børnene vi har givet overinspektøren beviser på. Er en gået, har hun søgt om afsked og fået den med ære og pension, og hvad der er endnu værre: i hendes sted er ansat hendes stedfortræder, der havde vist sig endnu hårdere og hjerteløsere mod Hylleholts tuberkulosepatienter.

Autoriteter er autoriteter, og de hænger sammen: ministeriet og børneforsorgen. Børneforsorgen og overinspektøren. Hr. Skjerbæk og hans forstandere og forstanderne og deres personale. Anmeldes en sag for politiet, er det bare en anden autoritet, der hænger sammen med den første, og kommer en sag for retten, er det en tredje, der hænger sammen med de to første. Børnene er der ingen, der hænger sammen med, når er berøvet deres hjem. I al fald ikke hos de forstandere, der benytter hr. Skjerbæks reglement.

Ryger — kører bil og stjæler

I næsten alle landets blade er fornylig fortalt om en 6-års dreng fra Slagelse, der „ryger, kører bil og stjæler“. - Ja, sådan hedder det virkelig —men lad os hellere gengive det ordret efter en provinsavis:

„En 6-årig Slagelsedreng, der allerede tidligere er anbragt under børneværnet for forskellige ikke helt almindelige meriter, satte sig i går ind i en uaflåset bil, hvor han fik slået håndbremsen fra, så vognen, der stod på en bakke, begyndte at rulle. Drengen styrede, så godt han kunne, men skrabede på vejen først mod en anden bil, uden at der skete større skade, hvorefter han lidt længere nede kolliderede med en lille pige på cykle. Hun måtte bringes på sygehuset, dog kun med overfladiske skrammer. Nogle hundrede meter længere nede standsede bilen.

For nogle måneder siden smed det håbefulde barn en cykle, der var henstillet i Slagelse Lystskov, i et vandhul og forsynede sig med sodavand fra en kasse udenfor skovrestauranten. Ved en anden lejlighed tog han et ur i handskerummet i en parkeret bil, og da han blev taget med på politistationen, trak han en pakke cigaretter op af lommen og bød betjentene, hvorefter han ville til at tænde en cigaret selv. Han er nu

anbragt på børnehjemmet i Svendsgade i Slagelse, medens børneværnet overvejer, hvad der videre skal gøres med ham."

Der er ikke et blad, der ikke giver udtryk for, at det er en forfærdelig knægt, der her er tale om. I Hjørring og Rønne synes man lige chokerede over dette degenererede og umoralske barn.

Jeg sidder her i København og spørger mig selv: Er der overhovedet noget i vejen med drengen? Og Jeg kommer til det resultat, at det behøver der aldeles ikke at være, hvorimod der bestemt må være noget i vejen med de voksne, ikke alene i hans nærmeste omgangskreds, men også i Slagelse by, på alle de bladkontorer og i alle de hjem landet over, hvor man dydigt ser ned på drengen fra Slagelse som fordærvet. Knægten er kun 6 år og går altså end ikke i skole. Han har smidt en cykle i et vandhul — det kan man ikke forklare uden at kende de nærmere omstændigheder. Har ingen set ham gøre det, er det mere rimeligt at tro, at han har leget med den, er væltet eller blevet skuffet over ikke at kunne styre den. Han har stjålet sodavand — ja, jeg var helt oppe i mellemskolen, da jeg en dag var med nogle kammerater inde hos vor bager, alle de andre købte negerboller, jeg stod og kunne ingen få, pengeløs, som jeg var, og så nappede jeg een. Jeg glemmer det aldrig, men alligevel spørger jeg mig selv: Burde jeg have været under børneværnet og måske på børnehjem?

Og jeg havde dog en anelse om den hellige, ukrænkelige ejendomsret. Slagelsedrengen med sine (5 år kender næppe endnu helt, hvor højhelligt dette sociale fænomen er — og han kan heldigvis nå at glemme, hvis ikke de voksne sørger for, at han husker sit tyveri. Havde han haft mine forældre, ville der i øvrigt aldrig blive tale om børnehjem for ham, de var agtværdige og forholdsvis velsituerede bønder, og mine kære medborgere, den slags byder man jo ikke sådanne folks børn. Drengen ryger cigaretter. Det er muligt, at han også har stjålet både dem og tændstikkerne. Men de voksne, der morer sig eller forarges over hans rygning, burde skamme sig. For en del år siden, da jeg boede i provinsen, kom en mand til mig og spurgte, hvad han skulle gøre ved sin 11-årige søn, der stjal penge til cigaretter. Manden stod med en cigar i munden. Jeg sagde: „Læg først den dér!“ Jeg sagde ikke direkte, at han selv havde lært ham at ryge, andre voksne kan have hjulpet til; men jeg mindedes, hvordan jeg selv som ganske lille knægt sad i sofahjørnet og suttede på min fars pibe, mens han om aftenen var ude at give hestene et foder, jeg troede, at jeg holdt ild i den, og var umådelig stolt af hvervet. Samtidig kunne jeg fortælle faderen, at når han besøgte mig, hvad han ofte gjorde halve dage ad gangen, så røg han ikke og savnede det ganske bestemt heller ikke. Hvis ikke det for alle børn blev fremstillet som noget stort og mandigt, hvor mange børn ville så overhovedet lære at ryge, så forbandet som det smager den første gang.

Endelig er drengen altså to gange brudt ind i en bil, den ene gang har han stjålet et ur, den anden gang forårsaget en ulykke. Man kan jo ikke godt lade være at snakke

om biler, men hvad andet er det igen end de voksnes snak om bilerne som noget stort og eftertragtellesværdigt, der har indgivet drengen længsel efter at prøve et sådant køretøj, som han i sin fattigdom ikke ad reglementeret vej kan komme til at stifte bekendtskab med. — Men uret! Ja, jeg mindes hvor stolt min egen datter var, da hun fik et armbåndsur foræret, med hvilken alvor hun trak det op og stillede det, skønt dets visere slet ikke kunne gå — og tænk det ur, Slagelsedrengen fandt, kunne endda tikke! Nu fandt han det tilfældigvis i en bil, så kommer han under børneværnet. Havde han fundet det på fortovet, havde han fået findeløn, kys og klap. Og han slog bremsen fra — ja, han pillede ved mekanikken, det har mange, mange andre drenge gjort, uden at der er sket noget derved. Men de to bilejere er ramte uskyldigheder, den ene havde nær mistet et ur, og den anden har fået sin vogn ramponeret. Er det en fejl hos mig, at jeg ikke kan se rettere, end at det snarere er dem, der skulle have hver en bøde, end drengen, der bør anbringes på børnehjem? Jeg kan ikke se det berettigede i at fjerne ham fra hans forældre, hvis da ikke hans hjem er helt umuligt, hvad jeg lige så lidt kan vide som de forargede i Hjørring og Rønne.

Axel Pille⁵⁸

58 Journalisten, pacifisten, forlæggeren, redaktøren og døvesagsforkæmperen Axel Pille (1895-1974?) var en travl skribent, der i sine skrifter tordnede mod krigsmagerne. Rustningskapitalens Blodpenge er en nøje gennemgang af de store spillere indenfor 30ernes grådige krigsindustri. I Danmark drejede det sig blandt andre om Riffelsyndikatet (nu DISA), Glud og Marstrand, Thrige og Scandia. Landmandsbanken (nu Den Danske Bank) klarede finansieringen for våbenindustrien.

Forældrebladet august 1949

Hillerød Fredehjem.

Diskussionen om prygl som opdragelsesmiddel.

Folkedom. Ellen Hørup.

Diskussionen om prygl som opdragelsesmiddel.

Med dette nummer af *Forældrebladet* afsluttes den diskussion om prygl som opdragelsesmiddel, der har været ført her i bladet længe, dels med artikler der har været udtryk for bladets mening, dels med indlæg fra interesserede læsere, såvel modstandere som tilhængere af prygl. Som enhver ved har de sidste rent talmæssigt været de fleste. Indlæggene til fordel for prygl har været så mange at vi har fået adskillige opfordringer om ikke at bringe flere. Vi har imidlertid åbnet en diskussion om dette spørgsmål og bragt de indlæg der er kommet, uanset om de har været for eller imod, på samme linje som vi eller på tværs af den. Nu slutter vi af.

Forældrebladets standpunkt kan ingen være i tvivl om. Vi er imod prygl, såvel i hjemmene, som i skolerne og på børneforsorgens anstalter. Skal opgaverne deles i to, må det første krav være et reelt og klart forbud mod at klø anvendes i skoler, på opdragelsesanstalter, børnehjem osv. Det andet at skridtet tages fuldt ud, så det også forbydes forældre at straffe deres børn med klø. Med andre ord hustugtens totale ophævelse som et slags retsprincip der altfor længe har fået lov at bestå i samfundet. Det første forbud vil formodentlig ikke møde større modstand, slet ikke hos børnene, den vigtigste part, og dem det går ud over, heller ikke hos forældrene, selv forældre der er tilhængere af klø, men som dog sikkert vil forbeholde sig ovenomtalte ret til selv at udføre „retten“ i praxis. Det kan jo ikke nægtes, desværre, at adskillige (hvad ikke få indlæg har vist) ikke er langt fra at betragte dette som en fornøjelse, en forældrenes gode og hellige og ukrænkelige pligt.

Hvem er da modstanderne af et forbud mod klø i skoler osv.? Der er sikkert et ikke ringe antal lærere. En diskussion i „Københavns kommuneskole“, medlemsbladet for Københavns kommunelærerforening, i marts måned i år, røber hvilke tendenser til forsvar for klø der endnu findes hos adskillige lærere. Det ville derfor være både smukt og et vidnesbyrd om den danske lærerstands stade, hvis denne selv gik i spidsen og krævede et utvetydigt forbud mod anvendelse af klø i enhver form i skolerne. Det ville højne standen betydeligt om den var med til dette. Og vi vil dog tro på at et stort flertal af danske lærere i virkeligheden er imod klø i skolerne. Et totalt forbud indenfor børneforsorgen vil blive mødt med større modstand. Det ses bl. a. af nogle udtalelser i „Information“ for en tid siden, hvor en der ikke anvendte klø på en af børneforsorgens anstalter, ikke var langt fra at være lidt betænkelig ved at røbe dette offentligt, sådan at det kunne komme forsorgens øverste ledelse for øje, ti —som der blev sagt i samtalen — andre steder bruger man jo stadig disse midler.

Vi erindrer her endnu engang om den hustugt for børnehjemmene vi har offentliggjort her i bladet og som ikke behøver kommentarer, men tydelig og med rene ord siger hvordan straffene skal praktiseres.

At bare antyde noget i retning af at det også ville komme børneforsorgens øverste ledelse til gode (og den kan sandelig trænge til det) hvis denne også gik i spidsen for kravet om et totalt forbud mod klø på forsorgens anstalter og hjem, er derfor næsten et spild af ord og papir. Det kan næppe tænkes så længe forsorgen har den ledelse den har. Sålænge hr. Skjerbæk eksisterer som overinspektør. Har han lyst til at gøre disse ord til skamme, for en gangs skyld med handling og utvetydigt bevis vise os at vi her har „skudt over målet“, så vil vi på samme plads hvor disse linjer stå bringe ham vor påskønnelse. Hr. Skjerbæk ved godt, hvad han så siger officielt, at en sådan påskønnelse fra vor side ikke er til at kimse af. Men vi tror ikke vi behøver at tænke på hvordan og under hvilken form vi skal yde ham denne påskønnelse.

Et forbud mod at forældre prygl deres børn vil være svært at gennemføre, rent bortset fra den praktiske side. Vi erkender gerne at dette er en utopi som rimeligvis først vil kunne gennemføres i fremtiden. Vi skal heller ikke her komme nærmere ind på dette.

Vi erkender også at prygl, klø er et begreb der dækker fra et tjat over fingrene, en lusning til spanskrør og direkte mishandling af mindreårige. Vi erkender at der skal meget til før denne form for „opdragelse“ i alle dens former, de milde såvel som de barbariske, udryddes. Det vil tå tid. Det kræver en forandring der indstiller forældre og andre anderledes end i dag. En sådan forandring hænger sammen med en dybere forandring af samfundet og dets former. Sålænge prygl i første potens, nemlig krig, mord af andre mennesker, stadig er udtryk for såkaldte civiliserede staters måde at ordne magtproblemet på, sålænge vil prygl under andre former bestå som udtryk for det samme: nemlig anvendelse af magt, vold som et middel til at undertrykke og undertrykke andre.

Må vi til sidst selv sige at vi er en smule stolte over i tider som disse, og med en presse som den vi har nu, at kunne ha ført en sådan diskussion og ført den frit, uden sensationelt tilsnit, uden - som den øvrige presse — at skriges højt en tid og så er det ikke mere „stof“. Vi har ført den igennem. Når vi slutter den nu er det fordi den er sluttet. Hade vi ventet lidt mere støtte fra den øvrige presse? Hade vi ventet at visse blade hade gået ind for vort standpunkt, støttet os. Visse blades støtte kunne vi godt ha tænkt. Visse blade hade vi nok lov til at tro ville støtte os. De har ikke gjort det med videre vægt.

De mange indlæg, for og imod, har dog tydeligt vist at spørgsmålet sætter sindene i bevægelse, at det virkelig er et problem der optar mennesker, får dem til at skrive en-

dog . . hvad der er svært at få dem til. I denne forbindelse ville det naturligvis ha glædet os om en vågen og dygtigt ledet statsradiofoni hade været opmærksom på den diskussion der har været ført her i *Forældrebladet* og hade kaldt os og andre til mikrofonen. Men vi ved altfor godt at vi ikke har nogen vågen og dygtigt ledet statsradiofoni, så at vi fra den side intet har hørt, undrer os ikke det mindste. Vi takker derimod alle der har sendt os indlæg, begge parter, tilhængere som modstandere, begge parter har været vågne og aktive. De har bekræftet for os at *Forældrebladet* har sin mission, sin opgave. Vi bragte i sidste nummer, og bringer resten i dette, ivor kronik en artikel som vi beder læserne læse opmærksomt, især tilhængerne af klø, den viser hvad der kan opnås ved klø — og hvad der kan opnås uden. Som vi har skrevet „der kan læres uhyre meget af denne artikel; ikke mindst børneforsorgens ansvarlige ledere kan lære meget af den". Vi håber der er forældre der lærer noget. Vort håb om, at børneforsorgens ledere med hr. Skjerbæk skulle lære noget, indrømmer vi er yderst ringe.

H. H.

Folkedom

Der er altså noget, der hedder en folkedom. Nanna Andersen fik den i Hillerød Fredehjemssagen. Hun var ved Østre Landsret blevet idømt 60 dages fængsel og 4000 kr. i bøde. Under en vidneafhøring havde hun ikke fået den beskyttelse, som iflg. lovens § 184 og 352 sikres hende. Nanna Andersen kendte ikke de paragrafer, og både modpartens og forsvarets sagførere og dommeren benyttede sig af hendes uvidenhed. Da sagen kom for højesteret, var der tre af dommerne, der på grund af dette misbrug frifandt hende. „Det var ikke gjort gældende endsige godtgjort, at hendes referater havde været i god tro m. h. t. de refererede udtalelsers rigtighed." Og så frifandt de hende.

De andre højesteretsdommere fandt ud af det modsatte. Nanna Andersen kunne ikke være i god tro. Da hun var „bekendt med socialministeriets afgørelse af 19. september 1944, og efter det oplyste har gjort de under sin vidneforklaring fremsatte udtalelser til sine, findes hun at have savnet rimelig grund til at anse sigtelserne for sande." Hvad bildte hun sig ind? Når ministeriet havde sagt god for fru Muller, måtte det vel være tilstrækkeligt. Ganske vist var der seks punkter, som også ministeriet var misfornøjet med og havde påtalt, men havde ministeriet set bort fra dem alle seks og genindsat hende, så havde Nanna Andersen at rette sig efter det og lade alle sigtelser falde. At et ministeriums opfattelse er sådan, er intet under. Det forbavsende er, at det også er højesterets. Det er altså en borgers pligt at tro på en ministeriel afgørelse til fordel for en af ministeriet anerkendt funktionær. Det kræver højesteret. Bliver en borger ved med sigtelserne efter en ministeriel rehabilitation, kan hun ikke være i god tro. Disse højesteretsdommere mente ovenikøbet at vide, at Nanna Andersen havde gjort de refererede sigtelser til sine. Hvor kunne de mon vide det, når de andre tre vidste det modsatte- Kun fra dommeren og sagførerne, der havde forsømt at sikre vidnet den lovbealede beskyttelse. Men de havde jo åbenbart haft interesse i at få hende så

langt ud som muligt og få hende kompromitteret så meget som muligt. Det må de tre være gået ud fra. De andre mente, hun skulle have troet på den ministerielle afgørelse, så havde hun ikke rendt sig de staver i livet. Gjorde hun det ikke, skulle hun dømmes. Og så dømte de hende. De nedsatte dog straffen fra 60 dages fængsel til 20 dages hæfte.

Så kom folkedommen. I mange år havde Nanna Andersen kæmpet med forsorgen om de unge. Forlangt dem ud af forsorgen både af åndssvageforsorgen og børneforsorgen. Forlangt bedre løn for dem og bedre behandling af dem. Alle disse unge var blevet hendes venner. Alle deres forældre var hende taknemlig for, hvad hun gjorde for deres børn. De så ganske anderledes på hende end landsretten og højesteret. De frikendte hende ved en folke-dom. De, der aldrig havde fået lov at give hende en øre for det arbejde, hun gjorde for dem, de samlede nu ind i hundreder af småbeløb, indtil de kunne lægge bødesummen på rettens bord.

Derefter kom benådningen. Nanna Andersen var ængstelig ved tanken på indespærringen. Hun var for syg til at tåle den behandling, og efter folkedommen fulgte så benådningen. Vi ønsker Nanna Andersen tillykke med at være kommet fri og frank ud af denne rettergang med det fortræffelige samarbejde mellem ministerium og højesteret.

E. H.

Forældrebladet september 1949

Sådan begyndte det. Ellen Hørup.

Kapitalisme, kommunisme og krig Alvar Westerberg.

Sådan begyndte det

Ontario, en provins i Canada, er åbenbart værd at lægge mærke til. En af vore medarbejdere er lige kommet hjem derfra og har medbragt en pjece, der fortæller, hvordan børneforsorgen tog sin begyndelse der og flere andre steder. Hvordan den udviklede sig og i alle retninger blev fuldstændig forskellig fra vor. ;

Det begyndte med, at en god dame i New York i året 1880 havde hørt om en stakkels kvinde, der lå alene og døde af tuberkulose, og gik hen og besøgte hende. Den døende sagde til hende: „Det er for sent at gøre noget for mig, men prøv og hjælp den stakkels lille fyr lige overfor, som bliver pryglet så ubarmhjertigt af sine fortrukne forældre." Den gode dame gik derover og fandt et så forslået barn, forsømt og ulykkeligt, at hun besluttede ikke at helme, før det var frelst.

Hun begyndte straks. Hun gik fra den ene til den anden for at forlange forældrene stillet for retten, men hverken præster, sagførere eller politi kunne gøre noget. Der fandtes i New York ingen lov eller forordning, hverken i stat eller kommune, der kunne hjemle indblanding i forholdet forældre og børn. Før hun opgav det, fandt hun på at gå til dyrebeskyttelsesforeningen⁵⁹, og der fik hun formanden interesseret.

De to blev enige om at rejse anklagen på grundlag af „grusomhed mod et menneskeligt dyr". De opnåede virkelig en dom, og sagen vakte en sådan opsigt, at den gav stødet til, at der blev vedtaget love og oprettet institutioner til beskyttelse af børn i de Forenede Stater og senere i England og Canada. Det var i New York for 70 år siden, og da begyndte først verden at røre på sig. En engelsk forretningsmand havde været i New York og set begyndelsen til det hele. Også han var medlem af dyrebeskyttelsesforeningen i sin by, Liverpool⁶⁰. På et møde der rejste han sig og sagde: „Jeg er her for at hindre grusomheder mod dyr, men jeg kan ikke se, der findes noget tilsvarende for børn." Det førte til, at lord Shaftesbury⁶¹ fik den første lov om børnebeskyttelse vedtaget i 1889 i England.

I Winnipeg, en by i Canada, gik det ligesådan og ad den samme vej. På et møde i dyrebeskyttelsesforeningen blev det foreslået at udvide foreningens virksomhed til også at omfatte hjemløse børn, der strejfedes om i gaderne. Det gav anledning til en heftig diskussion, hvor den ene efter den anden indvendte, at skulle børnene også med i beskyttelsen, så kom det nok til at gå ud over hundene og kattene, og en gammel dame med

59 The American Society for the Prevention of Cruelty to Animals.

60 The Liverpool Society for the Prevention of Cruelty to Children

61 Anthony Ashley-Cooper, 7th Earl of Shaftesbury (1801-1885).

sin skødehund i armen kom op på talerstolen og talte forbitret imod forslaget. Tilsidst gjorde dirigenten en ende på det: „Alle, der ønsker at kæmpe for børnene, går til venstre, og alle, der ønsker at gå i hundene, bliver tilhøjre." Vittigheden, der er bedre på engelsk, var imidlertid fuldstændig spildt på den forsamling: det blev hundene og katene, der gik af med sejren.

I Ontario var Toronto den første by, der fik en lov, der beskyttede børn selv imod deres forældre, der indrettede et asyl for vagabonderende børn og indførte et forbud mod, at små piger og drenge gik rundt og solgte aviser, snørebånd eller ligefrem tiggede. Et par år før loven trådte i kraft, havde en journalist stiftet den første børnehjælpsforening der. Også der blev bevægelsen knyttet til dyrebeskyttelsen, og et karakteristisk træk var det, at det første svar på foreningens henvendelse til byrådet om børnebeskyttelse var --et drikketrug til heste! I Ontario er der mindst 40.000 børn, der af en eller anden grund trænger til, at børnenes hjælpeforening tager sig af dem et årstid. 8000 af dem er i reglen så fuldkommen forladt af guder og mennesker, at en af de 53 foreninger helt og holdent må sørge for dem. Tusinder af de andre må midlertidig beskyttes.

Denne børnebeskyttelseslov, som blev vedtaget i Ontario 1893 indeholder nøjagtig det samme, som endnu den dag i dag anses for at være idealet for al børneforsorg: at skaffe piger og drenge, der er blevet berøvet deres hjem, forhold, der så meget som det er muligt svarer til et normalt hjemmelivs, hvor børnene har de samme privilegier og må tage de samme hensyn som alle børn i et hjem. At undgå alt, hvad der hedder anstalter, så børnene slipper både for reglementer og mishandling, der gør dem trodsige og samfundsfjendske, og ikke mindst for det sorte stempel, der herhjemme undertiden forfølger dem hele livet.

Men før loven kommer til fjernelser af børnene, tager den problemet op fra en helt anden kant. Mens børneforsorgens mål herhjemme synes at gå ud på at oprette så mange anstalter som muligt, hvor der er brug for flere og flere ledere og funktionærer og stadig flere penge, udvidelser, der forlener forsorgen med større og større indflydelse, men tillige kræver, at flere og flere børn fjernes fra deres hjem, går Ontarioloven den modsatte vej. Den opstiller som børnebeskyttelsesforeningernes første og vigtigste opgave at prøve alt for at sætte hjemmet i stand til at *beholde* barnet. Er forældrene for fattige til at sørge for børnene, bliver de hjulpet, hvad der er langt billigere og bedre end at bekoste barnets ophold på en anstalt. Drikker de pengene op, så bohavet sælges og der lukkes for gassen, bliver børnene taget fra dem, og betingelsen for at få dem tilbage er, at de lægger deres levevis om og skaffer børnene et ordentligt hjem. Ved foreningens støtte lykkes det ofte, fordi forældrene trods alt holder af deres børn og ikke kan undvære dem.

Lykkes det ikke eller er børnene hjemløse, kan man læse i „Kanadiske børns rettigheder“, hvad der er hvert barns ret og hver borgers pligt. Den første paragraf lyder: „At sikre ethvert barn et hjem, hvor det er elsket og ønsket.“ Den sidste: „At skaffe barnet den opdragelse og oplæring, det har brug for, og når det er udlært skaffe det en plads ved det arbejde, det kan og som kan udvikle det.“ Skal de canadiske børn få, hvad de har ret til, må borgerne gøre deres pligt: at åbne deres hjem for de hjemløse børn. Og det gør de — i Canada. Tusinder af fosterhjem har børnebeskyttelsesforeningen skaffet, og „barnet må aldrig anbringes noget sted og dermed glemmes eller kun besøges en gang imellem af foreningen. Den skal være som en moder for de børn, den tager sig af og gennem sin stab og sine fosterhjem skaffe barnet den kærlighed, som det har måttet undvære i sit eget hjem.“

Når dette system har virket så fortræffeligt, beror det også på en anden ting: Alt er frivilligt, administration så vel som arbejdet i de lokale afdelinger. Stifterne ønskede, at alt, hvad der blev gjort for børnene, skulle være et udslag af godhed og medfølelse. Alt arbejde skulle gøres, fordi man holdt af det, så børnebeskyttelsesforeningerne aldrig gik over til at blive som et almindeligt regeringsdepartement med dynger af papir og beslutninger om børne-skæbner taget af kontoriusser, der aldrig havde haft noget med børnene at gøre. Det var princippet, og det følges den dag i dag- og har vist sig at være en enestående form for børnehjælp rimeligvis den eneste, indtil samfundet udvikler sig til en verden af samarbejdende, ligestillede mennesker uden hensyn til racer, klasser, køn eller alder.

Ellen Hørup.

Kapitalisme, kommunisme og krig

I en verden, hvor propaganda går forud for redelig oplysning, hvor krigsfrygt fremel-
Iskes i stedet for fredsvilje, hvor gensidigt had og mistillid har afløst solidaritet og venskab, er det en vederkvægelse, når man bliver præsenteret for et ærligt og modigt menneske, der uden frygt tør gå imod strømmen og afslører, hvorledes verdens undertrykte systematisk føres bag lyset, for at en fåtallig herskerklasse fortsat kan herske over jordens rigdomme. Hvorledes denne verdens magthavere under påberåbelse af at ville fred og orden bevidst styrer menneskeheden mod ufred og kaos. Mod nød og elendighed for folkemasserne. Mod sult og slaveri for alle andre end de herskende. Mod chauvinisme og krigsfrygt. Mod krigen.

I en netop nu på eget forlag udgivet pjece — Kapitalisme, Kommunisme og krig — har Ellen Hørup samlet fem af sine seneste kroniker om international stormagtspolitik, hvori hun med udgangspunkt i en rapport fra UNESCO om krigen og årsagerne til den med UNESCO er enig i, at det er selve vort økonomiske system med kløften mellem udbyttere og udbyttede, undertrykkere og undertrykte, der er årsag til krigene.

En og anden vil måske her udbryde: Det kan være meget rigtigt altsammen, men hvad har Forældrebladet med stormagtspolitik at skalfe?

Jo. kære læser. Stormagtspolitik — eller rettere verdensmagtspolitik — i dag er mere direkte bestemmende for alverdens landes indenrigspolitik — socialpolitik end før verdenskrigen. Simpelthen fordi der i realiteten kun findes to verdensmagter: USA. og Sovjetunionen. Marshallhjælpen er et led et vigtigt led — i USAs politiske kamp om det økonomiske verdensherredømme. Ved hjælp af den skaffer USA sig magt og indflydelse. Køber det land, der modtager den. Bestemmer hvad dette land må købe af råvarer, og hvilke færdigvarer og hvor mange det skal aftage og bestemmer på den måde. hvad landet selv må producere. Gør marshalllandet til et marked for amerikansk overskudsproduktion, der overflødiggør marshalllandets egne frembringelser af samme art. Skaber arbejdsløshed og armod. Inflation og dyrtid. Forringer befolkningens levevilkår.

Verdensmagtspolitikken, som vi ser den udøvet af begge de to store magtkonstellationer, griber ind i alle landes — i det enkelte menneskes liv og trivsel. Influerer på ungdommens opdragelse og udvikling. der ikke går i retning mod demokrati og frihed, men mod militarisme og krigsvillighed. Verdensmagternes kamp om verdensherredømmet går over undertrykkelsen af folkene. Det gælder liv og død for de fattigste. For kvinderne. For børnene. Ellen Hørups pjece er god at få forstand af. Som forfatteren selv udtrykker det i sit forord:

Måske kan den give læseren et lille indblik i den internationale stormagtspolitik, som også vi er inddraget i og afhængig af.

Alvor.

En vittig herre

I Information den 25. august finder vi følgende:

Gud ske lov! Linde⁶² har ikke været på opdragelseshjem.

J. RAVN THOMSEN

forstander, Flakkebjerg.

Hermed være kundgjort for alle, at en forbryder ikke behøver at have startet sin løbane på et opdragelseshjem.

62 Møbelhandler Johannes Linde i edderkoppesagen.

Edderkoppen : beretningen om Danmarkshistoriens største kriminalsag, / : Lars Rix, Lindhardt og Ringhof , 2012

Forældrebladet oktober 1949
Skolehjemmet Kjettrupgård.
Lysner det — ? Alvar Westerberg.

Lysner det — ?

En højtstående embedsmand indenfor børneforsorgen sagde engang til mig: „Hvis Forældrebladet ikke blot omtalte sådanne forhold indenfor børneforsorgen, som bladet finder uheldige, men også ville nævne de gode sider ved forsorgen, ville bladet blive mere lødigt og formentlig også forskaffe sig en større læsekreds."

Forældrebladet øver ikke kritik — og har aldrig øvet kritik — blot af lyst til at kritisere. Forældrebladet har — også i spørgsmålet børne- og ungdomsopdragelse — en opfattelse, som vi propaganderer for som vi, når lejlighed gives, opfordrer børneforsorgen til også at tage under overvejelse, når de gældende principper dér alt for ofte giver det modsatte resultat af det, man tilstræber.

Vi har ofte — også skarpt — gjort indsigelse mod forhold indenfor børneforsorgen, som vi fandt uheldige eller endog direkte skadelige for det tilstræbte mål at gøre miljøretterede eller kriminelt afsporede unge til sunde og lykkelig mennesker.

Men vi har også bragt eksempler på, hvordan der i enkelte kredse indenfor børneforsorgen gøres en storartet indsats for at erstatte de børn, man arbejder med, det forældrehjem, de er blevet fjernet fra. Hvor man er lydhør for alt det „nye" i tiden, hvor man erkender, at børneopdragelse ikke blot er et materielt spørgsmål, men i endnu højere grad et mentalt. At de psykologiske problemer går forud for de pædagogiske, eller rettere, at pædagogik, der ikke hviler på psykologi, er værre end ingen pædagogik. Naturligvis. Disse eksempler — der desværre endnu kun er relativt få af indenfor dansk børneforsorg — ja vel indenfor dansk børneopdragelse i almindelighed — er jo vort bevis for rigtigheden af vor kritik, der så visse hverken er generel eller skyder over målet.

Altså ikke for at tilfredsstille en højtstående embedsmand, men for at understrege rigtigheden af vor hidtidige kritik skal vi i dette nummer fortælle lidt om børneforsorgens nyeste skud skolehjemmet „Kjettrupgård" sådan som vi oplevede det og dets leder, forstander Jørgen Torpe⁶³, da vi for et par uger siden besøgte hjemmet på den jyske hede.

63 Holger Horsten: Jørgen Torpe i Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., Gyldendal 1979-84.
Det er aldrig for sent. / : Jørgen Torpe . Schultz , 1967

6 års børn, der må ryge, bande og — lyve.

Sådan omtrent var dette nye opdragelseshjem blevet præsenteret for os — og for offentligheden — af en avismedarbejder, der havde aflagt besøg på hjemmet, og ganske givet spidsede vi øren. Hvad var nu det for noget? Skulle der her i landet — ovenikøbet af børneforsorgen — i al stilhed være oprettet en slags Neillskole? Et opdragelseshjem, hvor Neills teorier blev praktiseret til punkt og prikke? Tanken var overvældende.

Som før nævnt kender vi nogle få opdragelseshjem, hvor man søger at finde frem til den psykologiske baggrund for det vanskelige barns problemer. Hvor man respekterer barnet som et selvstændigt menneske. Behandler det med forståelse og overbærenhed. Giver det kærlighed og bibringer det tillid til sig selv og omgivelserne. Men dette var alligevel opsigtsvækkende. Vi måtte selv se det nye hjem „i funktion“.

Skolehjemmet Kjettrupgård

Drenge på deres værelse

Skolehjemmet Kjettrupgård er beliggende på den vestjyske hede kun ca. halvanden kilometer fra Vesterhavet med de hvide klitter, den vidunderlige sandstrand, hvor bilerne kører langs kysten fra Blåvand til Løkken, og det dejligste badevand man kan tænke sig. Men hvor havet er skjult; hvor man ikke aner det bag klitterne, er egnen et trøstesløs skue. Øde og trist strækker landskabet sig så langt øjet rækker, kun afbrudt af enkelte gårde og huse, der ser lige så triste ud som den sandede grå jord, hvorpå de ligger.

Her til disse omgivelser, hvor selv sommeren ikke formår at udslette sporene af de hyppigt tilbagevendende sandstorme, ankommer vi en søndag formiddag for ved selv-syn at se, hvordan livet former sig for de ca. 55 drenge, der for tiden er anbragt på skolehjemmet Kjettrupgård.

Forstander Jørgen Torpe tager elskværdigt imod os, og ved en kop kaffe sludrer vi lidt om Kjettrupgård og børneforsorg, og alt imens vi snakker, tumler et par smådrenge rundt imellem os.

— Er det rigtigt, spørger vi forstanderen, at her hos Dem må børnene gøre akkurat, hvad de vil — også ryge, lyve og bande?

Forstanderen smiler lidt.

— Jeg må hellere fortælle Dem lidt om hjemmet og de børn, vi har her. Hjemmet er, som De sikkert ved, et skolehjem, beregnet for børn i alderen 6—15 år med en særlig vanskelig karakter — såvel intelligens — som miljøretarderede — og anbringelse kan kun ske med samtykke fra overinspektionen. For en dels vedkommende gælder det, at de er opgivet på børne- eller optagelseshjem.

— Hvordan er De selv kommet her, og hvor har De tidligere været?

— Inden jeg blev forstander her, var jeg lærer i Gentofte. Min særlige interesse var særundervisningen, og da jeg, mens jeg var medlem af et af undervisningsministeriets nedsat udvalg, der skulle udforme nye regler for særundervisningen fik at vide, at børneforsorgen havde overtaget Kjettrupgård, der i en tid af staten havde været benyttet til ungdomslejr, for at oprette et skolehjem med særligt henblik på særundervisningen, søgte jeg stillingen som forstander; og her er jeg altså.

— Men hvordan stiller overinspektionen sig nu til de frie opdragelsesprincipper, De efter rygtet lader til at hylde?

— For at vende tilbage til Deres spørgsmål fra før, om børnene her må gøre lige, hvad der passer dem, vil jeg hellere udtrykke det sådan: Her findes intet forbud — men ikke alt er tilladt.

— Hvordan skal det forstås?

— Hvis en dreng kommer fra et hjem eller fra omgivelser, hvor han faktisk har levet i en atmosfære af forbud, og hvor han efterhånden har lært sig at skjule sine handlinger — benægte dem — altså lyve — hvis han frygter, at de vil medføre straf, ville det samme naturligvis ske her, såfremt han troede, at noget, han havde gjort, var forbudt. Men når her ingen forbud er, har han jo heller ingen grund til at lyve, vel? Bander han, er der ingen, der lægger mærke til ham, og hvor er så det sjove ved at bande henne? Han holder op. Det samme gælder rygning, som absolut ikke er tilladt. Ingen er jo, når han kommer her, så tilrøget, at det er gået ham i blodet, og da han har rig anledning til at beskæftige sig med leg eller interessesysler, føler han ingen trang til at ryge. Bortset fra 3 eller 4 af de store drenge omkring og over konfirmationsalderen er der ingen af drengene her, der ryger. Men i øvrigt må jeg indrømme, at mine drenge har en bevægelsesfrihed, som endnu ikke er almindelig på vore opdragelseshjem. De

opdrages til frihed under ansvar, og de hidtidige resultater synes at love godt også for fremtiden, og her vil jeg gerne pege på den forståelse og velvilje, som jeg har mødt fra overinspektionen.

— De har, efter det indtryk vi fik ved vor ankomst, et meget stort landbrug, og De har vel også gartneri; arbejder børnene disse steder?

— Jeg er absolut modstander af, at gårde og gartnerier ved opdragelseshjem drives væsentligst ved skolepligtige børns arbejdskraft. Hos os går drengene fra de 3 ældste klasser i skole op til 32 timer ugentlig. Derudover får de tilbud om forskelligt arbejde i 8 ugentlige timer — mod betaling. Hvad der pålægges drengene udover en 40 timers uge på bundet arbejdssted, mener jeg, er af det onde. Efter klokken 3 har alle vore skolepligtige drenge under 15 år fri, men de har mulighed for frivilligt at hjælpe til et eller andet sted, hvor de har lyst til det. Og de får også betaling for det arbejde, de på denne måde yder.

Under vor samtale har forstanderen vist os rundt på hjemmet. Nogle af drengene følger med, andre træffer vi på deres værelser, hvor de hygger sig med en bog eller et spil. Der bliver ikke taget nævneværdig notits af os. De fleste har travlt med at forberede sig til eftermiddagens fodboldkampe. 2 hold fra hjemmet skal spille mod hold fra 2 af omegnsbyerne. Men man får et tydeligt indtryk af drengenes forhold til forstanderen. Torpe — lyder det så fra en så fra en anden — du kommer da ud og ser på fodboldkampen? Tror du, vi har nogen chance for at vinde? Vil du ikke hjælpe mig med de her støvler? Torpe — vis mig lige, hvordan jeg skal gøre — Torpe — sagde en lille purk, vil du ikke pumpe min cykle? Og Torpe pumpede, og Torpe svarede, alt imens han viste os rundt på hjemmet. Drengenes værelser — lyse og luftige — og alle med håndvask. Drengene havde nøgler, så de kunne låse deres dør indefra, hvis de ville være uforstyrrede. Vi så de praktisk møblerede skolestuer, der uden for skoletiden omdannes til opholdsstuer. Sløjdstuerne med masser af høvlebænke og alt tænkeligt værktøj, der flittigt blev brugt af drengene, som dér lavede netop det, de selv ville. Ingen skænd af læreren, fordi det de prøvede på at lave ikke blev så godt.

Intet forsøg på at fortælle børnene, hvad de skal lave. Nej, høvlebænkene, værktøjet og materialerne er der og appellerer til drengenes egen virkelyst og skabertrang — og ikke forgæves — sav, høvl og hammer blev brugt, så det sang og klang — hvem tænkte på at ryge eller bande — langt mindre at lyve. Dejlige friske drenge, der tydeligvis ikke gav plads for neuroser eller komplekser. Men vi kan dog ikke slutte denne omtale af skolehjemmet Kjettrupgård uden at nævne nogle mangler.

— ja, vel næsten skavanker. Vi giver atter ordet til forstanderen, der selv havde øje for dem — beklagede dem — og håbede på, at de med tiden ville blive afhjulpne.

Travlhed i sløjdsalen

Man hygger sig

„Jeg er glad for mit arbejde her på hjemmet," siger Jørgen Torpe, „jeg føler, at det gror om mig, men jeg er ked af, at jeg ingen piger har. Loven forbyder piger og drenge sammen på skolehjem. For mig er der imidlertid ingen tvivl om, at en sådan adskillelse er forkert, og jeg håber på overinspektionens støtte til en dispensation fra forbuddet. En anden ting, jeg er ked af, er stedet. Sagen er nemlig den, at vi intet opland har, hvor mine drenge kan komme i lære, når de når 14—15 års alderen. De af dem, som herefter ikke har et forældrehjem, de kan sendes til eller af andre grunde, bl. a. økonomiske, ikke kan udskrives fra forsorgen, skal så omplantes til et andet opdragelseshjem. Det finder jeg uheldigt, også fordi de jo så netop er i den vanskelige pubertetsalder, hvor omplantningen til et hjem med måske mere „gammeldags" opdragelsesmetoder kan virke ødelæggende og nedbryde det arbejde, jeg har gjort i de forløbne år."

Vi er ganske enige med forstander Jørgen Torpe i disse betragtninger, som vi forstår giver grund til al mulig bekymring. På den anden side synes det som om, at der inden for ansvarlige forsorgskredse er en voksende forståelse af disse problemer. Vi håber derfor med Jørgen Torpe, at hans 2 store ønsker må blive snarlig opfyldte, og vi gratulerer dansk børneforsorg med den gevinst, den har fået med forstander Jørgen Torpe.

Alvor.

Forældrebladet november 1949
Østifternes åndssvageanstalt Ebberødgård.
Børneforsorgens dilemma.
Åndssvage føler sjældent ulykke. Harald Herdal.

Børneforsorgens dilemma

Før eller senere må man betale for de fejl, man begår. Det gælder også børneforsorgen, hvis dilemma i dag er, at mens man teoretisk erkender, at børneopdragelse nu må være noget andet og mere end dressur, er man i praksis endnu bundet og hæmmet af anstaltprincippet, som stadig er det bærende grundlag i den offentlige børneopdragelse.

Det er et dyrt princip. Så dyrt, at et hvilket som helst forslag til en ændring eller blot tilløb til en ændring bør påhøres med vågen interesse og tages under alvorlig overvejelse.

I Børnesagens Tidende for 15. oktober 1949 er spørgsmålet rejst i en oversigt over, hvad et barn koster i et opdragelseshjem. Beløbene, der nævnes, maner til eftertanke. Op til seks tusinde kroner om året må det offentlige betale for et barns opdragelse i et ungdomshjem. I et børnehjem koster det op til fire tusinde kroner og i fredeshjem, læringleplejehjem og optagelseshjem op til fem tusinde kroner om året — for *hvert* barn.

Artiklens forfatter konkluderer rigtigt: „Der bør gøres en kraftanstrengelse for at få flere børn i privat pleje end hidtil . . .” og slutter: „. . . det er dårlig økonomi ikke i større omfang end hidtil at støtte de hjem, hvor fattigdom og overbelastning af moderens arbejdskraft er en væsentlig medvirkende årsag til, at det offentlige før eller senere må anbringe børnene. Og at dette gælder en meget stor del af de børn og halvvoksne unge, børneværnet må tage sig af, er jo almindelig kendt”.

Dette er jo Forældrebladets mangeårige krav, der altså nu er mere aktuelt end nogensinde, og altså også støttes af børneforsorgens officielle organ Børnesagens Tidende.

Byrådsmedlem fru E. Rasmussen, Horsens, har ligeledes i en artikel i Børnesagens Tidende rejst spørgsmålet om familiehjem til børneværnsbørn og stiller direkte forslag om, at man bryder med forsorgslovens princip og hidtil gældende betalingsregler og i et og alt giver familiehjemmene samme rettigheder og forpligtelser overfor børnene som anerkendte iagttagelseshjem.

Denne fornuftige tanke har dog straks mødt modstand, idet socialinspektør Kr. Black fra Vejle, som ganske vist er tilhænger af privat anbringelse af børneværnsbørn, men absolut ikke vil betale for den, skriver: „Tillad mig så hårdt som muligt at slå denne viften med pengesedler ned — jeg finder det ubegribeligt, at folk, der arbejder indenfor

børneforsorgen, kan få en sådan tanke, at man ved at betale så store penge netop skulle få „virkelig kvalificerede ægtepar til at åbne deres hjem og vise, hvad de formår“; kære fru R., kan De da ikke se, at De med denne tanke gør plejeanbringelsen til „business“ for de modtagende hjem i modsætning til nu, hvor man med en mindre, men rimelig betaling — ja ofte uden betaling — netop kommer i berøring med hjem, der tager plegebarnet for barnets skyld og ikke, fordi der heri ligger en forretning, som det afgjort vil blive den dag, det af Dem fremsatte forslag bliver lov her i landet, thi da først er plegebarnet, enten det nu er milieuskadet eller ej, fortabt efter min mening.”

Ak ja. Da opdragelseshjemmenes medarbejdere for et par år siden skulle have lønningerne sat i vejret, var motiveringen netop, at gode lønninger var nødvendige for at få og bevare kvalificerede medarbejdere. Nu da det drejer sig om at finde en udvej til en løsning af børneforsorgens dilemma, er det „business“, hvis et familiehjem skal have dækning for udgifterne og arbejdet med børnenes opdragelse. Tankegangen er ulogisk. Der var jo også dem, som kunne misforstå socialinspektøren i Vejle og tro, at han frygtede for, at familiehjemmene helt skulle gøre anstaltopdragelsen overflødig.

Vi tror, det vil være klogt at få spørgsmålet drøftet gennemgribende og sagligt uden gensidig mistro. Thi som fru Rasmussen skriver: „Det er jo indlysende, hvor helt anderledes veludrustet et barn ville gå ud i tilværelsen fra et familiehjem i stedet for at udgå fra et børnehjem, hvor barnet kun er kendt med kollektivopdragelsens sædvaner, men praktisk talt står blottet for kendskab til familielivets og det gode hjemms sædvaner.“

Åndssvage føler sjældent ulykke

Under denne overskrift, som vel skal virke beroligende, bragte „Politiken“ fornylig en samtale med overlægerne Schwalbe-Hansen og Aksel Olsen, Ebberødgård.

Hvis det er rigtigt, at et ikke ringe antal avislæsere sjældent læser stort mere end overskriften (som man til og med vil påstå ofte formes mes hensyn til denne påstand), så vil læsere af den art ha fået at vide at det såmænd ofte ikke er nogen ulykke at være åndssvag.

Næste og mindre overskrift oplyser dem yderligere om at „langt de fleste (åndssvage) befinder sig godt under forsorg — adskillige udskrives, får normalt arbejde og gifter sig“.

Og næste og sidste overskrift samler så at sige de ovenstående oplysninger, idet der skrives „hvordan tilværelsen former sig for Danmarks 14.000 åndssvage“.

Hvordan? læs de to første overskrifter.

Som indledning til samtalen forudsættes det at mange mennesker sikkert tænker over dette spørgsmål, hvordan har de åndssvage det, ikke mindst naturligvis pårørende til sådanne.

Disse beroliges. De to overlæger forsikrer at der i almindelighed ikke er grund til at nære bekymring for de syges egne fornemmelser overfor deres befindende.

Og der siges endog at „det er de pårørende der i hovedsagen lider, mens den åndssvage som oftest ikke ænser sin egen tilstand."

Og det er „mest uforstående der ynker de åndssvage" (hvilket meddeles med fed overskrift; ligesom meddelelsen om at „de åndssvage som regel ingen grund føler til at klage").

Hvis disse påstande er rigtige, og det er to overlæger, der fremsætter dem, så er det ikke langt fra at alt er godt, i al fald så godt som det kan være.

Mennesker der mener noget andet, ja endog tvivler — f. eks. på sådanne oplysninger, beroliges.

De kan betragte sig selv som enten pårørende, der som sådan lider, eller „udenforstående" der bare ynker de åndssvage, som regel uden grund.

Når et almindeligt besøg f. eks. på Ebberødgård synes at vise noget andet, hvad så?

Når man f. eks. meget let får det indtryk at et meget stort antal patienter så at sige kun beherskes af en eneste tanke, nemlig tanken om at komme ud fra anstalten, hvad betyder så dette?

Er det netop tegn på at de er åndssvage?

Når de spørger en „Kan De ikke hjælpe mig ud" (og det spørger de tit om!), er det så netop udtryk for at der er noget i vejen med dem?

Er det rent galt, tegn på overordentlig åndssvaghed, når en siger: „Jeg vil hellere dø end tilbage til denne anstalt (Ebberødgård)"?

Er det tegn på deres åndssvaghed at de ikke mener at de har det godt på anstalten?

Det eneste beroligende i de to overlægers udtalelser synes i virkeligheden at være den at „åndssvaghed godt kan bedre sig". I denne udtalelse er der dog håb --og håb for den åndssvage!

Det er også beroligende at høre at „adskillige udskrives, får normalt arbejde og gifter sig", — selvom det lille ord „adskillige" godt kunne trænge til at uddybes nærmere . . . hvor mange drejer det sig om, hvor mange af „Danmarks 14.000 åndssvage"?

Der er så mange eksempler der ikke netop viser nogen større tilbøjelighed til at udskrive patienter fra Ebberødgård.

Der var f. eks. en ca. 40-årig kvinde, arbejdsdygtig, flink, hun er måske dygtig til det grovere arbejde, gøre rent, det kan hun, hun synes netop at være en noget nær uvurderlig god hjælp for anstalten - men det er vel ikke af den grund at hun ikke udskrives og kommer ud i livet, får sig en plads osv.? Ebberødgård omfatter som bekendt et stort landareal 'der skal dyrkes og passes. Hvem gør det? Ikke mindst patienterne. Er dette ikke udmærket? Er det ikke godt de har noget at beskæftige sig med, at de bestiller noget?

Det er udmærket.

Men når der i de to overlægers rosenrøde påstande også er et afsnit med overskriften „De åndssvages glæder og sorger", så hade det nu været rart, om man dér hade fået at vide, hvad angår glæderne, hvilken løn patienterne får for deres arbejde, hvordan opmuntres de, hvordan påskønner man deres sikkert ikke ringe og gavnlige og nyttige indsats?

Har de lejlighed til en fortjeneste, der om den måske ikke kan være så stor, så dog gir dem indtrykket af de får noget for noget?

Opmuntrer man dem ved en sådan fortjeneste, som er deres egen, penge de selv har tjent ved at arbejde, og som de kan bruge som de har lyst?

Dette oplyser de to overlæger ikke et eneste ord om i deres „beroligelsesudtalelser", som formodentlig skal gi interesserede indtrykket af, at der ikke er så meget at være bekymret for - hvis man altså lige er pårørende eller udenforstående! Derimod oplyses det i de to overlægers udtalelser, at man fra anstaltens side åbenbart ikke gør meget for at give patienterne en god jul. Det ser ud til, som om man i noget for høj grad overlader dette til de pårørende!

Der er pårørende, der glemmer deres åndssvage — og så står de juleaften „uden at have fået noget", siger overlægerne og ønsker, at deres pårørende kunne se dem. „Så kan de ikke støje og le som kammeraterne, så står de midt i juletræsglansen og føler sig lidt ensomme og forbigåede", siger overlægerne, og man kan næsten høre, hvordan det smerter dem. Ved sådanne lejligheder viser det sig, at de åndssvage alligevel føler grund til at klage. Og overlægerne synes tilogmed — i dette tilfælde — at de har grund

til det. Nu kan der jo være mange grunde til, at de glemmes af deres pårørende. Men kunne man så ikke fra anstaltens side — i al fald ved juletid! — sørge for, at der blev rådet bod på dette?

Gør man det?

Det fortæller overlægerne ikke noget om.

Kunne det gøre noget, om man fra anstaltens side gjorde alt for at gi de åndssvage en god jul — og så lod eventuelle gaver fra pårørende blive endnu en glæde for dem, der får dem, uden at de andre slet ingen ting får?

Nej, de to overlægers beroligende udtalelser efterlader uro i læserens sind, de virker ikke overbevisende, det er næsten snarere som om de afslører så meget.

Man sidder efter læsningen og 'tror langt mere på, at de åndssvage har mange gode grunde til at beklage sig over de forhold, der bydes dem på anstalterne, og som er sådan, at store dele af patienterne kun drømmer om at slippe ud derfra.

Man sidder og tror, stik imod de to rare overlægers påstand, at de åndssvage ofte, meget ofte, føler deres ulykke.

Man skulle måske for en gangs skyld, istedet for at spørge overlægerne, spørge patienterne, de åndssvage, hvordan de føler og tænker, hvad de mener om påstanden, at „åndssvage sjældent føler ulykke" og at „langt de fleste befinder sig godt under forsorgen".

Men så er det vel, at overlægerne, som jo nok skal få det sidste ord, siger, at det indtryk en tilfældigt besøgende på f. eks. Ebberødgård får, og som går ud på, at mange af patienterne gerne vil ud og kun taler om dette -- netop ikke gælder, denne udlængsel, denne utilfredshed med at være på anstalten, denne utilfredshed med maden og meget, meget andet — viser jo netop, at de er åndssvage og utilregnelige!

Der var engang en besøgende, der på Ebberødgård smagte på maden, hvad der blev meget ilde optaget af en overlæge — men måske vil dette bare sige, at maden er tilberedt efter de åndssvages smag, og de kan vel så ikke smage om maden er god eller ej, sålidt som de føler ulykke osv. osv.

Bliver de to overlægers udtalelser, som stod i „Politiken" den 18. oktober, læst med omtanke, så siger de faktisk forfærdende meget.

H. H.

Forældrebladet december 1949
Kan det være rigtigt? d.c.

Kan det være rigtigt?

Vi har modtaget:

I artiklen om børneforsorgens dilemma i Forældrebladets novemhernummer siges det, at anstaltsprincippet, som er det bærende grundlag i den offentlige børneopdragelse, er et dyrt princip. Det tør siges, så dyrt, at man uvilkårlig spørger sig selv, kan det være rigtigt? Er dét at en sag administreres af det offentlige ensbetydende med meningsløst høje driftsmetoder? Er der virkelig ingen, der har ansvaret for, at embedsmændene omgås forsvarligt med landets penge?

Det fremgår af artiklen, at det koster mellem 3 og 6000 kr. at få et enkelt barn opdraget på anstalt. Hvad skal en almindelig familie med børn tænke, når den hører dette. D.v.s. overført på almindelige forhold, at der alene til børnene i en familie med f. eks. 3 børn skal indtjenes ca. 15.000 kr.! Da der næppe er mange, der anser en anstaltsopdragelse for mere egnet til at gøre et sundt, ligevægtigt menneske af et barn end opvækst indenfor familien, er det da urimeligt, at der ikke gøres en forandring. Og denne forandring er jo bl.a. også foreslået ved, at man ændrer de gældende betalingsregler for familieplejen, hvilket ganske sikkert vil vise, at mange fler tør binde an med det ansvar det er at tage et barn i pleje.

Men hvad ser man. Det udmærkede forslag forvrænges til at blive ensbetydende med plejebarnets endelige fortabelse. Det er ovenikøbet en sagkyndig, en socialinspektør, der forfægter denne påstand og med argumenter, der ikke kan andet end vække harme. Han påstår nemlig, at det at betale, hvad det koster at sørge godt for et barn, vil gøre det til en businessaffære for plejeforældrene. Kan man lade være at spørge, hvordan kan det, der for en institution er en nødvendig udgift, for landets almindelige mennesker insinueres til at blive et businessobjekt? Får man ikke den nærliggende tanke, at det i så fald må være anstalterne, der drives i businessøjemed? Det, nemlig at forsørge og forsørge fedt de under børneforsorgen ansatte funktionærer.

Selvfølgelig er det ikke min mening, at børneforsorgens funktionærer ikke skal have gage eller at denne ikke skal være rimelig. Men er der altfor mange ekstra ben ved posten og opnår funktionæren derigennem en levestandard, der gør ham komplet uegnet til at forstå de økonomiske vanskeligheder, der er årsag til de fleste af de tilfælde, som resulterer i børneforsorgens indgriben, kan det blive skæbnesvangert for den opvoksende slægt og — dyrt for skatteborgerne. En forskel, som den, der er mellem en almindelig arbejderfamilies indtægt på højst 6000 kr. (hvoraf ovenikøbet betales skat, noget børneinstitutionerne mig bekendt ikke gør) og embedsmandens på ca. 16.000,

må være et uegnet grundlag at komme til forståelse på. I forbindelse med den dyre anstaltsopdragelse kan man ikke lade være med at tænke på visse af børneforsorgens områder, hvor de økonomiske forhold mildest talt ser noget mærkelige ud. Som f. eks. Den flerfædrefond, der blev oprettet i 1937, og hvis midler skulle tilfalde børneforsorgen. I de sidste 10 år er der i denne indgået, efter fradrag af bidrag til mødrene, 1,6 mill. kroner. Deraf er de 27 % = 440.000 kr. gået til *administration*. De 70% = 1,15 mill. kr. har man købt obligationer for (formodentlig ud fra den tanke, at det er godt at have noget at falde tilbage på), d.v.s disse penge er bundet. Resten 3 % = ca. 48.000 kr. er gået til det virkelige formål: at støtte børneforsorgen. Og hvordan? Jo, fondens bestyrer, formanden for landsnævnet for børneforsorgen, har i honorar for sin tilsynsvirksomhed fået udbetalt 24.345 kr. — Tilbage blir små 24.000 kr., der formodentlig er kommet børnene, det har man da lov at håbe, direkte tilgode. Så hensigtsmæssig er den nuværende administration.

Tankevækkende, at når staten skal opdrage et barn koster det billigst ca. 3000 kr., dyrest ca. 6000, beløber det bidrag en enlig mor, der skal have hjælp til sine børns opdragelse, får, hvis hun bor i København (der betaler højere end andre steder), til 504 kr. om året!

d. c.

1950

Forældrebladet januar 1950

Sønder Højrup Drenghejem eller Sønder Højrup Børnehjem.

Er der nu håb?

Er der nu håb?

De er blevet beskyldt for at overdrive, men det er løgn! De har tværtimod sagt alt for lidt. Sådan sagde generaldirektør Ole Olsen til Peter Sabroe, og sådan omtrent siger også en tidligere lærer fra Sønder Højrup drenghejem⁶⁴ om den beskrivelse af forholdene dér, som „Pol.“ fornylig har bragt.

Vi er heller ikke i tvivl om, at Politikens medarbejder har været endda særdeles tilbageholdende i sin omtale af de vilkår, børnehjemmets børn lever under, men alligevel er det ganske artige ting, der bliver afsløret på linje med, hvad Forældrebladet gennem årene har bragt til offentlighedens kendskab.

I denne sag er det ikke vor opgave at foregribe begivenhedernes gang. Vi afventer resultatet af den undersøgelse, som nu på socialministerens foranledning bliver foretaget, men må dog tilstå, at tidligere „undersøgelser“ i lignende sager på forhånd gør os skeptiske. Vi husker det i sin tid med så stort rabalder nedsatte undersøgelsesudvalg angående den mod børne- og åndssvageforsorgen offentligt fremførte kritik, der med landsdommer H. H. Holm i spidsen, efter at have konstateret en række uheldige forhold, til hvis afhjælpning det fremsatte forslag, konkluderede: at de offentligt fremførte angreb på børne- og åndssvageforsorgen i det store og hele har været uberettiget, men at man ikke kan frakende den fremførte kritik enhver berettigelse (!), hvorefter sagen blev overgivet til et nyt udvalg. Et embedsmandsudvalg bestående af forsorgens egen aller øverste top.

Og vi har endnu i frisk erindring dommer Hermanns „undersøgelse“ af forholdene på „Hillerød Fredehjem“, der resulterede i fremdragelsen af 6 alvorlige forhold, hvoraf mindst ét selvmordsforsøg. Ministeriet genindsatte forstanderinden som leder af fredehjemmet.

Vi mindes, at forstanderinden for Arbejdernes Spædbørnshjem i Aarhus, der blev idømt 8 måneders fængsel for mishandling af børnene, i retten tilstod, at når hun havde kunnet begå sine mishandlinger gennem flere år, uden at der blev skredet ind, så skyldtes det, at hun stod på en særdeles god fod med hjemmets tilsynsførende, socialudvalgets formand, formanden for børneværnet i Aarhus, Chr. Nielsen, hvem der dog ikke blev rejst anklage imod, og som ikke blev fjernet fra sin børneforsorgsvirksomhed. En forhåbentlig nær fremtid skal vise, om vi kan føje endnu et eksempel til de øvrige.

64 Arkiv: Landsarkivet for Fyn, Odense.

Forældrebladet februar 1950
Sønder Højrup Drengenhjem.
Forargelse. Alvar Westerberg.

Forargelse

Naturligvis måtte den komme; protesten! Protesten mod. protesterne. Børneforsorgsfolkenes protest mod den offentligt fremførte kritik. De kriliseredes protest mod at blive kritiseret. De forargelige undser sig ikke for at være forargede. Forargede over at vi, at offentligheden, er forargede. De er ikke forargede over forholdene på Sønder Højrup drengenhjem. Selvfølgelig ikke. I al sin gru er forholdene dér formentlig ikke stort anderledes end på en række af landets øvrige opdragelseshjem. Næh, de er forargede over, at forholdene er blevet offentligt afslørede, og gennem forargelsen herover skinner tydeligt frygten for, at noget lignende skal ske for andre opdragelseshjems vedkommende.

„Man forventer herefter, at pressen, såfremt den finder forhold, der menes at give grundlag for kritik, retter henvendelse til udvalget⁶⁵ og afholder sig fra at rette angreb på institutioner og personer under sensationelle overskrifter, der ikke står i rimeligt forhold til artiklens indhold..." (!).

Forholdene på Sønder Højrup drengenhjem er altså ikke noget sensationelt — ikke for børneforsorgsfolkene — de finder dem måske endda normale — måske ovenikøbet ideelle — i alle tilfælde finder de ikke, at der har været grund til at fremføre offentlig kritik. En henvendelse til overinspektør Skjerbæk ville straks have fået ham til at skrive til drengehjemmet, og forstanderen kunne så svare tilbage, at ham bekendt fandtes der ikke på hans hjem forhold af den påklagede art. Ganske vist havde der været en lærer, som havde slået børnene, men da han også havde kritiseret hjemmet, var han straks blevet afskediget, og nu var der atter ro om hans store og vanskelige arbejde med at få tømt hjemmets ajlebeholder, hvilket på grund af dårlig økonomi og små børn må foregå ved hjælp af små spande, lige som der kun var råd til at lade een voksen stå og se på, at de små børn bar de små spande ud på marken.

Ikke sandt! nemt og ligetil. Efter den foretagne »undersøgelse« behøver Skjerbæk nu blot at meddele klagerne, at overinspektionen efter indhentet udtalelse fra hjemmets leder må betragte de fremførte klager som ganske ubegrundede; hvorfor overinspektionen ikke finder grundlag for at foretage yderligere i sagen; dog vil overinspektionen efter omstændighederne henstille til forstanderen, at han beordrer drengene til fremtidig at lukke øjnene ved måltiderne for således at undgå unødigt og pinlig sammenligning med den mad, der serveres for de voksne. Det er et spørgsmål om temperament, hvad man føler mest trang til — le eller græde — over børneforsorgsfolkenes »brugsanvisning for kritik« eller — som Politiken siger det — anvisning på Mundkurv. Det er

65 Den af socialministeren nu nedsatte kommission til undersøgelse af opdragelsesmetoderne indenfor børneforsorgen.

dog ikke nogen ny foreteelse. Sådan var det hver gang kritik blev offentligt fremført. Men alle de gange — og det er utallige — »brugsanvisningen« blev fulgt, blev resultatet uvægerligt ens.

Direktør Leuning — der af socialministeriet er udpeget til formand for den nu nedsatte undersøgelseskommission — er også forarget. Ikke over at »overinspektionens tilsyn har ladet en del tilbage at ønske«. Det konstaterede han allerede for 8 år siden. Han er heller ikke forarget over overinspektionens (for medarbejderne) yderst lempelige »undersøgelser« af indkomne klager efter, recepten som foran. Næh, han er forarget over kritikken. Over at fuldmægtig Svend Hansen offentligt har fremdraget en 2 år gammel sag — i hvilken overinspektøren for børneforsorgen havde anvendt de sædvanlige undersøgelsesmetoder — i stedet for dengang at klage til socialministeriet, Han er forarget, fordi kritikken i lige høj grad rammer overinspektionen, ham selv og socialministeriet,

Hans forargelse dækker over hans skyldfølelse.

Socialministeriet og — dir. Lønning er overinspektionens og hr. Skjerbæks medskyldige. De »undersøger på ganske nøjagtig den samme måde. og en klage til socialministeriet vil altid give præcis det samme resultat som en klage til overinspektionen. Beviset herfor har vi hl. a. i en skrivelse dateret 5. maj 1949 fra socialministeriets 3. kontor, journal 123/35/48.

Skrivelsen, som er underskrevet af — socialminister Strøm, lyder (fremhævelserne af os):

I en her i ministeriet afleveret skrivelse har De besværet Dem over, at Kaj, der er inddraget under børneforsorg og tidligere har været anbragt på Værebros drengehus, under sit ophold på hjemmet af hjemmets daværende førstelærer 2 gange er blevet slået i hovedet, samt at samme lærer under en snedboldkamp har ramt drengen på øret med en isklump, uanset at læreren var klar over, at drengen led af en øresygdom.

Socialministeriet har over sagen brevvekslet med overinspektionen for børneforsorgen, der har oplyst, at den omhandlede førstelærer har forklaret, at han 2 gange har givet drengen et slag på kinden, hvilket begge gange er indberettet til hjemmets forstander og tilført hjemmets straffeprotokol. årsagen til de omhandlede afstraffelser var første gang, at drengen anvendte grove skældsord (!) overfor hjemmets gartner, anden gang, at drengen med forsæt (!) lugtede i hjemmets opholdsstue.

Da læreren var klar over, at drengen havde dårlige ører, har han begge gange sørget for at ramme drengen på kinden og ikke på øret.

Hvad angår den af Dem omtalte sneboldkamp, har førstelæreren derhos oplyst, at han under en sneboldkamp, hvori deltog ca. 15 af hjemmets drenge, har haft det uheld at ramme Kaj på øret med en snebold, uanset at drengen hele tiden søgte at dække sig bag sine kammerater.

I denne anledning skal man meddele, at socialministeriet efter det oplyste (!) ikke har fundet tilstrækkeligt grundlag for at foretage videre i sagen.

Uden al vi i øvrigt her skal lage stilling til sagen, afslører skrivelsen dog så tydeligt, som noget kan afsløres, at socialministeriets »undersøgelse« indskrænkede sig til en forespørgsel til overinspektionen, der i sin tur forespurgte - læreren. Drengen var der ingen som spurgte. En yderst betryggende »undersøgelse«. Særdeles betryggende for den, der bliver klaget over Børneforsorgsfolkenes forargelse over at blive kritiserede har alt for længe formået at føre en stor del af kritikken på vildspor. Beklageligvis den del af kritikken, man må stille de største krav til — dagspressen.

Der var engang en åbenmundet departementschef, som rent ud erklærede, at det her i landet var sådan, at begik embedsmændene fejl, så lå der et hus i pressen et par dage eller mere — og så var den sag forbi, uden at der i virkeligheden var ændret noget som helst.

Forhåbentlig er den tid nu forbi. Vi noterer med tilfredshed, at Politiken i en leder den 10. janr. på en måde, der ikke kan misforstås, tog afstand fra børneforsorgsfolkenes »anvisning på mundkurv« og skrev: »Det er måske muligt, at børnesagens fællesråd kan få en del af pressen til godvilligt at tage mundkurven på, men for vort vedkommende kan vi love, at der ikke vil blive tiet stille«.

I den samme artikel skrev bladets lederskribent: »Dertil kommer, at vi ikke har tillid til overinspektør Skjerbæk eller den kreds, han omgiver sig med, men at vi tværtimod har den dybeste mistillid til den ånd, i hvilken overtilsynet med børneforsorgen ledes«. Vi har så ofte her i bladet givet udtryk for, at vi nærer »den dybeste mistillid« til overinspektionen for børneforsorgen. Vi kan heller ikke have tillid til direktør Leuning fra socialministeriet, og vi er på forhånd skeptiske overfor undersøgelseskommisjonen, hvis flertal formentlig vil være sammensat af forsorgens egne — aller øverste — spidser.

Alvar.

Forældrebladet marts 1950

Børnehjem, Randers

Mistillid, og kun mistillid til børneforsorgen. Harald Herdal

Hævn og straf.

9 + 3

Mistillid, og kun mistillid til børneforsorgen

En krigsperiode gør menneskene mere rå; den gør dem også ofte mere ansvarsløse. De store menneskemyrderier gør menneskeværdien ringere. Hvad er et menneske værd? Ikke meget. Der myrdes dagligt i titusindvis. Det er som om mennesket ikke havde anden bestemmelse end at lade sig myrde. Langt ind i efterkrigstiden, som jo netop er krigens efterveer, varer den råhed, den ansvarsløshed, den ligegyldighed for mennesket, som krigen har afstedkommet. Den sætter dybe spor. I dag lever man i Danmark under forhold, der i virkeligheden er sådanne, at enhver, der har magt eller myndighed dertil, gør hvad han har lyst til. Hvem skal han stå til ansvar overfor? Hvem skylder en Skjerbæk forklaring? Hvem står han til ansvar overfor? Folk som han selv. Med samme indstilling, samme mening. Der er i virkeligheden ingen grund til at forarges over ham. Han er som de andre.

Tilstandene indeni or børneforsorgen er stort set uforsvarlige, for ikke at sige mere. Så snart dette påtales, farer hr. Skjerbæk og konsorter ud med grammofoonpladen om, at kritikken skyder over målet o. s. v. Pladen er slidt, den skratter. Men hvad gør det? Og desuden — det må jo indrømmes har man andet forsvar? Har man andet svar på kritikken af den danske børneforsorg end en sludder for en sladder? Hr. Skjerbæk ved jo selv, hvordan forholdene er rundt omkring på forsorgens anstalter. Han kender meget til dem. Og hvor de er, som de ikke bør være, findes der næppe nogen, der som han iler til for at holde hånden skjulende over dette. Det er hans bestilling. Det er derfor han får sin gage!

Hr. Skjerbæk har to fremgangsmåder, som han bestandig anvender.

Først benægter han.

Det er et ældgammelt trick.

I politikredse vil man hævde, at det er lidt for gammeldags.

Hr. Skjerbæk benægter.

Der finder ikke overgreb sted på forsorgens anstalter.

Der finder ikke mishandlinger sted.

Der finder ikke o. s. v.

Det er ondsindet kritik og ikke andet.

I mellemtiden finder overgreb og mishandlinger sted nu som før.

Sagen turde være den simple, at som systemet er, som forsorgens fremgangsmåde er, som dens love er, som dens ansvarlige ledere er — er det så at sige „naturens gang“, at det går som det går. Det kan simpelthen ikke gå anderledes.

Her skal bare peges på et enkelt punkt, som før er fremdraget her i Forældrebladet (og som vi nu med glæde ser, at den øvrige presse langsomt har bemærket), vi tænker på hustugten. Sålænge den og dens anordninger står ved magt, må det gå på forsorgens anstalter som det går. Så længe den er lov, kan det ikke gå anderledes. Den tillader jo tugt!

Nu sker det, at de grelle tilfælde kommer for dagen — trods hr. Skjerbæk, mod hans vilje, det tør man nok antyde. Vi vil tro hr. Skjerbæk savner endnu en hustugt — nemlig en, der kunne anvendes mod den kritik, der rettes mod forsorgen — og mod hr. Skjerbæk. Hvor gerne ville hr. Skjerbæk ikke kunne svinge et tugtens ris mod disse utrættelige, som han ikke kan lukke munden på.

Så bruger hr. Skjerbæk sin anden fremgangsmåde.

Han led i sin tid med sin øvrige ledelse et trist nederlag. Han fik ikke vedtaget en lov, der forbyder kritikken af forsorgen. Med de nuværende retstilstande her i landet kan det såmænd undre en, at han ikke fik denne lov vedtaget. Men det gik altså ikke.

Så er det hr. Skjerbæk så gerne ville, at krittikken ville indskrænke sig til at henvende sig til ham, kun til ham. Vi ved nok, hvad hr. Skjerbæk ville love os i dette tilfælde. Kritikken skal ikke komme videre, vil han love. Der skal intet som helst ske. Bare De „afholder Dem fra at rette angreb på institutioner (børneforsorgens) og personer (f. eks. hr. Skjerbæk)“ - så skal der intet ske, og tingene fortsætter i den gamle skure.

Det glæder os, det skjuler vi ikke, for vi gotter os en smule, det glæder os, at hr. Skjerbæks bandstråle denne gang også har ramt andre end os — nemlig „Politiken“, også dette blad ville hr. Skjerbæk gerne gi mundkurv på. Pressen, den store presse, har altfor tit været venlig overfor hr. Skjerbæk, været ikke langt fra at gi ham ret i, at f. eks. vi her i Forældrebladet skød langt over målet. Nu har „Politiken“ fået hr. Skjerbæks vrede at føle, når bladet tillader sig at gi plads for en kritik, der rammer hr. Skjerbæk. Måtte man lære af dette!

En del grove tilfælde indenfor børneforsorgens anstalter er i denne tid kommet for dagens lys — men hvor mange skjules ikke. Og hvor mange eksempler skal der vises, før der sker noget? Sikkert mange endnu.

Men hvert eksempel gør sin gavn — det øger mistilliden til børneforsorgen, som den er i dag — og det er det der skal til. En gang spurgtes der: Kan man overhovedet ha tillid til børneforsorgen? Det spørgsmål behøver ikke at stilles mere. Svaret er givet, og svaret er nej. Børneforsorgen skal man kun ha mistillid til. Mistillid til dens ledelse, mistillid til hr. Skjerbæk, mistillid til overinspektionen, mistillid til direktør Leuning, mistillid til socialministeren, mistillid til alle højere instanser indenfor børneforsorgen.

Og endnu et. Mistillid til den undersøgelseskommission, som nu skal „undersøge“ sagen, men som består af netop de „tiltalte“. Under almindelige retslige forhold plejer det ikke at være de anklagede, der sidder hverken på bænken, hvor sagen undersøges, eller i dommersædet. I dette tilfælde ser det ud som om netop de anklagede og tiltalte ikke blot selv skal undersøge deres egen sag, men også fælde dom i den. Sådan satte man i folkeeventyret ræven til at passe på gæssene! En efterkrigstid gør menneskene mere rå og ansvarsløse, og den gør respekten for mennesket endnu mindre, end den efterhånden er i forvejen.

Indenfor børneforsorgen drejer det sig om børn og unge mennesker. Det er deres skæbne, der afgøres. Hvem tænker snart på det? Ikke hr. Skjerbæk og hans erklæringer; de drejer sig om ham og institutionen; hr. Skjerbæk optræder som den krænkede, den forurettede — men det er børnene, det er de unge på forsorgens anstalter, der er de krænkede og forurettede. Det er dem det drejer sig om. Ikke om hr. Skjerbæk og konsorter. Overfor dem har man kun et, og det er den dybeste mistillid som tænkes kan. Den er så dybtgående, at vi i virkeligheden ikke tror på forandringer — endsige forbedringer, fremskridt — indenfor børneforsorgen, før hr. Skjerbæk og hans med-sammensvorne er borte.

Der er kun et, et eneste, utrætteligt at nære mistilliden til børneforsorgen og dens ledelse her i Danmark. Den var engang så berygtet, at den måtte skifte navn fra værgeråd til forsorg — men navnet gør intet til sagen, når personerne er de samme, når metoderne er de samme. Børneforsorgen er et lige så ildelydende ord som værgerådet var det før. Det er et gammelt ord, at en hund, der rammes af snerten, hyler. Hr. Skjerbæks hyl var denne gang højt. Men betydningsløst. Hvem skulle græde over hr. Skjerbæk? Føler nogen trang til at græde (skønt gråd vissehgt ikke hjælper det mindste), så må det være ved tanken om de børn og de unge, der er under børneforsorgen med dens nuværende ledelse.

h. h.

Hævn og straf

Opdragelsesmetoderne inden for børneforsorgen er nu officielt sat til debat. Men der synes også at være grund til at se nærmere på de afgørelser om tvangsfjernelse, børneværnsudvalgene rundt om i landet træffer. Vi tvivler på, at de i ethvert tilfælde vil kunne stå for en grundigere prøve. Lad os f. eks. se på et tilfælde fra Randers.

Her boede en enlig mor med sine to hjemmeværende børn. Moren blev syg og skulle indlægges i en kuranstalt (Hald). Hun henvendte sig til børneværnet og anmodede om at få børnene anbragt, så længe hendes kurophold varede. Børneværnet afslog.

Moren måtte så selv i hast finde et anbringelsessted, og det ældste af børnene — en pige på 15 år - blev sat i pleje hos en gårdejer på egnen.

Anbringelsen var uheldig. Der opstod straks konflikt mellem barnet og gårdejeren, som slog barnet og låste hende inde. Børneværnet blev nu nødt til at træde til og anbragte pigen på et optagelseshjem.

Da moren blev udskrevet fra kuranstalten og var blevet rask, ønskede hun naturligvis sit barn hjem. Men nej, det kunne ikke lade sig gøre. - Børneværnet besluttede i stedet for i medfør af bestemmelserne i forsorgslovens § 130, stk. 1, (tvangsfjernelsesbestemmelsen) at pigen skulle forblive i optagelseshjemmet.

Moren var fortvivlet og ulykkelig. Der havde intet som helst været i vejen med pigen tidligere. Hun var en sød og kvik pige med det bedste lov fra alle sider — også fra skolen. Børneværnets beslutning var da heller ikke dikteret af pigens opførsel forud for anbringelsen i optagelseshjemmet og ej heller af morens forhold eller forholdene i hjemmet i øvrigt. Næh, børneværnets beslutning blev taget alene på grund af pigens „opførsel“ under hendes midlertidige ophold i optagelseshjemmet, hvorfra hun et par gange var rømmet.

Denne fremstilling er børneværnets egen udtrykt i et brev til pigen, efter at Forældrebladet overfor børneværnsudvalget havde rejst spørgsmålet om pigens hjemgivelse til moren. Brevet, der er dateret den 3. februar 1950, lyder:

„Da du under din moders sygdom blev sendt til optagelseshjemmet, var det meningen, at du kun skulle være der en kortere tid. Imidlertid ødelagde du det jo for dig selv ved at flygte derfra, og dine gentagne flugtforsøg har jo gjort det endnu vanskeligere for dig selv. En pige, der flygter, kan jo ikke præmieres ved at komme hjem fremfor de mange, der opfører sig ordentligt. Du står nu i virkeligheden overfor at skulle flyttes til et ungdomshjem.

For imidlertid at gøre et sidste forsøg vil vi i børneværnet være med til at give dig den chance, at du må forblive i optagelseshjemmet til ca. 1. maj og derefter komme ud i plads, hvis du i de 3 måneder indtil 1. maj opfører dig i alle måder upåklageligt, sådan at lederen kan være helt tilfreds med dig. Selvfølgelig betyder det også, at du ikke gør noget forsøg på flugt eller er med til at planlægge flugtforsøg for dig selv eller andre.

Jeg vil meget indtrængende henstille til dig nu at gribe denne sidste chance. Tænk alvorligt over det og lov dig selv og lederen, at der intet skal blive at udsætte på dig i de kommende 3 måneder."

Brevet, der er skrevet af børneværnsudvalgets formand, er afslørende. I al sin „venlighed" fortæller det, hvilke usaglige motiver, der kan ligge til grund for en afgørelse, der angår en menneskeskæbne. Hævn og straf synes at være det afgørende moment. Pigen anbringelse skulle oprindeligt kun have varet, så længe moren var syg (en kortere tid, står der i brevet), men da hun ikke har været „artig" og „føjelig", kan hun virkelig ikke komme hjem. Tværtimod står hun overfor at skulle flyttes til et ungdomshjem, og kun af sær nåde (!) får pigen, der har krav på at blive hjemgivet, lov til at forblive på optagelseshjemmet.

Ungdomshjem er efter forsorgslovens § 137 bestemt for børn over 14 år, der har en særlig vanskelig karakter eller har udvist meget slet opførsel, og for hvilke et kortere ophold i en anden art af opdragelseshjem, f. eks. et optagelseshjem, ikke skønnes tilstrækkeligt.

Men pigen her har ikke nogen særlig vanskelig karakter. Hun har heller ikke udvist „meget slet opførsel" forud for sin anbringelse i optagelseshjemmet. Hun har blot længtes hjem til sin mor. Således skrev hun den 26. januar 1950:

„Kære mor.

Allerførst mange tak for brevet, som jeg har modtaget. Det er desværre sørgeligt, at jeg skal flyttes, men det er der jo ikke noget at gøre ved, så får jeg nok 1—2 år. Der er ikke besøg søndage mere, men hvis du kommer herop på søndag, vil jeg være glad. I har det vel ellers godt nok allesammen, det håber jeg da. Jeg længes noget så forfærdeligt hjem efter dig og Birgit, men af den grund kommer jeg jo ikke hjem. Du ved jo selv, at hver gang jeg har løbet, har det jo kun været for at komme hjem til dig, og hvis jeg nu kommer længere væk, bliver det jo værre for mig, så jeg håber, at jeg kommer til Aarhus, for så har jeg da dig til at komme og se til mig. Nu til slut mange kærlige hilsner."

Længsel — længsel efter mor - der fører til rømning fra et opdragelseshjem, er i børneværnets øjne udslag af „en meget slet opførsel" eller udtryk for „en særlig vanskelig karakter", der normalt medfører flytning til et ungdomshjem.

At „den meget slette opførsel" ville forsvinde som ved et trylleslag, hvis pigen fik lov til at komme hjem til sin mor, synes ganske uforståeligt for det Randers børneværn.

9 + 3

Det af socialministeriet i januar nedsatte udvalg til at undersøge opdragelsesmetoderne indenfor børneforsorgen ser således ud:

Særforsorgsdirektør E. Leuning (formand).

Kontorchef i socialministeriets børneværnskontor, Horsten.

Overinspektøren for børneforsorgen, Oluf Skjerbæk.

Chefen for landsnævnet for børneforsorgen, Otto Garde.

Forstanderen for Bråskovgård ungdomshjem, O. Lystrup.

Lederen af Vejstrup statsungdomshjem for piger, Nanna Jensen.

Forstander for statens arbejdstekniske ungdomsskole, Audebo, Carl Rasmussen,

alle udpeget af socialministeriet. —

Endvidere:

Borgmester S. Munk, (Dansk Børneværnsforening).

Førstelærer Niels Nielsen, (Danmarks lærerforening).

Cand. psyk. Mogens Eliehammer, (Foreningen af skolepsykologer).

Danske Børnesagsarbejdere og Børnesagens Fællesråd udpeger hver én repræsentant.

Som man vil erindre, var det de to sidstnævnte foreninger, der i en erklæring udsendt gennem Ritzaus bureau gav udtryk for deres forargelse — ikke over forholdene på Sønder Højrup drengehjem, men — over at kritikken mod børneforsorgen blev offentlig fremført.

Af udvalgets 12 medlemmer er de 9 fra børneforsorgen selv og kun 3 — tre — udefra.

Af de 9 børneforsorgsfolk er de 5 forsorgens allerøverste embedsmænd og 2 ledere af statens mest berygtede ungdomshjem.

Er det underligt, at vi ikke har *særlig tillid* til en sådan kommission?

Forældrebladet april 1950

Børnehjem, optagelseshjem, Randers.

Hvem lyver? Alvar Westerberg.

Et mishandlet menneskebarn. Karen Blicher Dam.

Hvem lyver?

Det synes som om der efterhånden er blevet tradition for, at nogen skal lyve, når sagen drejer sig om børneforsorgen. Man må ha os tilgivet, at vi skyder skylden for denne udvikling på børneforsorgen selv, der for os at se er den part, der virker uvederhæftig enten ved direkte at omgå sandheden eller at forplumre ved perfidi.

I forrige nummer af Forældrebladet omtalte vi en sag fra Randers, hvor en 15 års pige, der under morens sygdom var blevet midlertidig anbragt i et optagelseshjem, blev nægtet hjemgivelse, da moren atter var blevet rask og ønskede hende tilbage; ja endda truet med at blive overført til et ungdomshjem, der er bestemt for børn, der har en særlig vanskelig karakter eller har udvist meget slet opførsel.

På grundlag af Forældrebladets oplysninger rekvirerede landsnævnet for børneforsorgen prisværdig hurtigt sagens akter og fandt selvfølgelig straks ud af, at pigens forbliven under børneforsorg var ulovlig og omgående skulle bringes til ophør.

Nej, det var netop det, man ikke fandt ud af. Man fandt derimod ud af, at „der var uoverensstemmelse mellem Forældrebladets oplysninger og børneværnets rapporter“, ifølge hvilke moren tidligere selv havde bedt børneværnet om at tå sig af barnet. Hvorfor denne fordrejelse, hr. Garde? Det vi efter morens anmodning ankede over var, at pigen, der under morens sygdom var blevet midlertidig anbragt i et optagelseshjem, i strid med loven blev tilbageholdt, da moren ønskede hende hjem igen.

Vi har børneværnsudvalgets formands egne ord for, at grunden til, at pigen ikke måtte komme hjem, var hendes „opførsel“ efter anbringelsen i optagelseshjemmet. Hvad kommer så eventuelle tidligere henvendelser til børneværnet sagen ved? Er det andet end et forsøg på at forplumre? Et forsøg på at vildlede offentligheden? Vi mener nej.

Og som hr. Garde i København har børneværnsudvalgets formand i Randers dér søgt at bagatellisere sagen. Således har han til Randers Amtsavis udtalt:

»— Sagen er ganske oplagt. Moren og børneværnet er ganske enige i de dispositioner, der er truffet. Pigen kommer snart ud, og det hele er så ligetil. Artiklen i Forældrebladet stammer fra en mand, der lever sammen med den pågældendes mor. Han har åbenbart syntes, at der skulle iværksættes noget, og så har han grebet til Forældrebladet. Men sagen ligger ganske klar. Moren er indforstået med børneværnets dispositioner — det er vidnefast — og alt andet er brag og blæst!«

Hvad er denne udtalelse andet en perfidi? Vi ved ikke, om moren „lever sammen med en mand" og interesserer os heller ikke derfor. Det har i alle tilfælde intet som helst med sagen at gøre, og *moren er ikke enig med børneværnet i de trufne dispositioner*. Hun er gået med til dem af frygt.

I brev til Forældrebladet skriver moren bl. a.: „ — . og det gik jeg ind på. Grunden til, at jeg gik ind på det var frygt for, at de skulle sende barnet det andet sted hen, som de truer mig med ..."

Påstanden om, at moren tidligere (altså før henvendelsen på grund af sin sygdom) har bedt børneværnet om at ta sig af barnet er også urigtig. Pigen havde lyst til artistfaget og viste dygtighed og interesse og kom til at medvirke i en trup. Moren syntes ikke om denne interesse og bad børneværnet om at hjælpe hende med at få datteren fra sit ønske.

Den slags skal børneværnet ikke befatte sig med, men langt mindre skal det bagefter bruges til at gøre en begået ulovlighed lovlig med.

Børneværnet i Randers har i denne sag begået en ulovlighed, og landsnævnet for børneforsorgen har pligt til at påtale denne ulovlighed og omgående ophæve dens virkninger.

Da hr. Garde ikke selv har fået øje på ulovligheden (hvorfor mon ikke? Han er da jurist og opfylder endda betingelserne for at kunne blive landsdommer), skal vi kort opridse sagen.

Den 13. juni 1949 besluttede børneværnsudvalget i Randers i henhold til forsorgslovens § 88 at anbringe den omhandlede pige midlertidigt på et optagelseshjem.

Beslutning om foreløbige foranstaltninger (§ 88) kan ikke danne grundlag for forsorgsforlængelse.

Den 18. juli 1949 henvendte moren sig til børneværnet og forlangte sin pige hjem, men fik det svar, at hun kunne vente til november. Denne afgørelse var klart i strid med det foran anførte. Altså ulovlig. Moren havde allerede dengang ret til at få sin datter hjem.

Da moren kom igen i november, fik hun at vide, at hun overhovedet ikke kunne få pigen hjem på grund af hendes flugt fra optagelseshjemmet. Afgørelsen var fortsat ulovlig, da pigen stadig var anbragt efter bestemmelserne i forsorgslovens § 88, der ikke kan danne grundlag for forsorgsforlængelse.

Først den 16. december 1949 traf børneværnsudvalget beslutning om pigens forbliven under forsorg i medfør af bestemmelserne i forsorgslovens § 130, stk. 1 (tvangsfjernelsesparagraffen). Efter vor mening var også denne beslutning ulovlig, da grundlaget alene var pigens flugt og flugtforsøg fra optagelseshjemmet, i hvilket hun ulovligt var holdt indespærret fra den 18. juli 1949.

Vi spørger landsnævnet for børneforsorgen: Hvad agter landsnævnet at foretage sig overfor børneværnsudvalget i Randers i anledning af dets ulovlige dispositioner i nærværende sag?

Hvordan vil landsnævnet forklare, at det ikke forlængst har skredet ind overfor børneværnsudvalget i Randers og håndhævet de gældende lovregler?

Hvilken erstatning agter landsnævnet at tilkende det barn, som ulovligt har været holdt indespærret fra den 18. juli 1949? og hvilke garantier kan der forventes til hindring af lignende ulovligheder i dansk børneforsorg?

Vi forlanger, at landsnævnet for børneforsorgen ufortøvet frigiver pigen, og vi forlanger ufortøvet svar på vore stillede spørgsmål.

Alvar.

Mine børnehjemsbørn
af Karen Blicher Dam

Et mishandlet menneskebarn

Mishandling og mishandling er to ting. — Der var ikke striber på Violets ryg, ej heller havde hun ophovnede kinder efter slag.

Man kunne ikke direkte konstatere den overlast, Violet led — men indirekte satte den sig mange både legemlige og åndelige spor. Jeg har aldrig oplevet et barn, der virkede så splittet. Når jeg genkalder mig i erindringen, hvordan hun så ud, så er hovedindtrykket altid nervøs bevægelse — hovedet virrer — ja kastes fra side til side, kroppen svajer og svinger. Hele det lille menneske virkede som en snurretop under pisken!

Alligevel har jeg ofte set hende i fuldkommen, hensunken ro. Det var, når hun havde en roman i skødet, eller når man fortalte eventyr. Noget kunne hun altså koncentrere sig om, nemlig: at flygte fra virkeligheden!

Der var dog også andre ting, dei kunne bringe en smule ro over hendes væsen: De lørdage og søndage, hun tilbragte sammen med sin mor, kunne spores både før og efter, da var hun ligefrem i stand til at arbejde, og hendes halsmuskler var ikke i uafbrudt bevægelse.

Men det skete, at den glæde blev taget fra hende ved et straffedekret fra børnehjemmets side, og det skete altfor ofte. Violet var ikke noget godt anstaltbarn, ikke fordi hun var bevidst uartig — i skolen oplevede man aldrig bevidst uartighed fra Violets side — men uden at hun begreb det selv, stødte hendes urolige nervøse væremåde an mod regler og forskrifter, og ledelsen af børnehjemmet vidste altså at ta blodig hævn! De burde også have vidst, at de netop ved deres hævnmanøvre gav anstødsstenene vægt ja, at de faktisk skabte dem selv!

På sådanne dage, hvor hun var blevet nægtet hjemmebesøg, faldt der en unaturlig ro over Violets væsen, en forstenet, uproduktiv ro. Det var umuligt at få hende til at udføre nogen som helst form for åndeligt arbejde, og der kom kun ja og nej over hendes læber, hvis man talte til hende. Hun lod sig fuldstændig-opsluge af sin sorg. Så kunne jeg aldrig lade være med at tænke med gru på, hvordan hun ville klare sig på børnehjemmet, når hun havde det sådan. Ville hun mon kunne klare en opvask, skrubbe et gulv eller vaske de små, kunne de arbejder forenes med en ellers fuldkommen sløvhedstilstand?

Eller ville hun ikke kunne klare det, og hævnens påny træde til — male og male hende rundt i sin endeløse onde cirkel, til hele hendes barnesjæl var splittet i stumper og stykker, ikke til at samle?

En gang imellem kunne man hjælpe hende. Hvis moderen var hjemme fra sit arbejde om formiddagen, kunne hun få fri og stikke ud til hende — illegalt! Så strålede hendes ansigt op i et fyrværkeri af smil, mens hun pakkede sin taske — det var til at græde over — det blev jo kun til et par fattige timer sammen med den elskede mor, og det skulle ha været en hel weekends salighed!

Og hvem var så denne elskede mor: En lille svagt begavet person, hvem skæbnen havde faret ilde med, englænderinde af fødsel, samt et modersmål, hvoraf gloserne „my darling“ var det næsten eneste erindrede. Men de to stakkels små fortærskede ord blev sagt med kærlighed, når Violet var hos hende, og det var nok til at få pigen til at stråle!

Det var Violet. Hvordan var nu det „hjem“, som skulle drage omsorg for hende — give hende trygge barnekår, som jo burde være en menneskeret for alle! — Det var et opdragelseshjem — altså en slag gennemgangsstation — en ventesal, hvor man stuvede de børn ind, man ikke i øjeblikket kunne få anbragt andre steder, for kortere eller længere tid. Men af en eller anden grund havde Violet været der i årevis -ja, i alle de år, hun havde gået i hjælpeskolen, fra sit 10. til sit 14. år. Måske havde hun også boet der før den tid, det husker jeg ikke. Men tænke sig nu, at en pige tilbringer sin opvækst i en slags ventesal, hvor intet er blivende, alle kommer og går, ingenting indrettet på at være, at falde til ro. Er det ikke en gyselig tanke, og er det underligt, at pigens tilvæ-

relse ligesom er faldet i stumper og stykker for hende, og at det afspejler sig i hendes væsen? Og det kan man vist roligt gå ud fra: Violet er ikke den eneste.

Et lille glimt af denne tilværelse: I hele det sidste år, hun tilbragte på hjemmet, havde hun ikke en seng, hun kunne kalde sin egen, ustandselig manglede der en sengeplads, ustandselig blev af en eller anden grund netop hun flyttet rundt med. Violet mente, at det var forstanderinden, der ikke kunne lide hende, eller at det var en anden stor pige, som havde været der lige så længe som Violet, men som havde forstået at erhverve sig en foretrukket stilling som en slags capo, der på den måde demonstrerede sin magtstilling overfor en svagere kammerat.

Et andet træk fra Violets „hjem”: Når de små var i søndagsskole et langt stykke fra hjemmet, blev de store, velsagtens to ad gangen, sendt ud efter dem gennem skumle gader i buldermørke (det var i besættelsestiden).

Fødselsdagspakker blev ikke altid udleveret — af sløseri eller af strafferetslige grunde. Engang måtte Violet vente en måned på sin. Den var sendt hende fra hendes ferieværter — de plejede altid at sende en pakke, og hun var dybt skuffet over, at den ikke kom. Tilsidst dukkede den op — der var bl.a. kager i den, og de var fordærvede.

Chokolade fik de måske en rude af til jul i den tid, den var rationeret, men børnehjemmet fik alle børnenes chokolademærker!

Hun var tyndt og sjasket klædt på og så ofte ud, som om hun gik og småfrøs.

Sådan var Violets kår.

Det er muligt, at de var særlig slemme, fordi Violets børnehjem, selv set fra et anstaltsynspunkt, var dårligt. Men hjemmet eksisterer den dag i dag og kan endnu udklække hundreder af Violet'er, som allerede i barndommen menneskelig set er gået itu!

Dette må man gøre sig klart!

Karen Blicher Dam.

Forældrebladet juli-august 1950
Hillerød Fredehjem og Sønder Højrup Drengeshjem.
Røsten er Jacobs...

Røsten er Jacobs...

Det var hverken en lang eller udtømmende redegørelse, der efter flere måneders undersøgelse af forholdene på Sønder Højrup drengeshjem blev udsendt til offentligheden.

Et koncentrat — har socialminister Strøm kaldt den — i hvilken de afhørte vidners forklaringer ikke er medtaget.

Skønt den forsigtige redegørelse faktisk må indrømme samtlige de af dagbladet Politiken kritiserede forhold, bliver konklusionen — måske fordi ingen af drengene har ment at turde beklage sig til sognepræsten — at der ikke findes grundlag for at anse forstander Olsen for uegnet til at lede hjemmet(!).

Selvfølgelig — havde vi nær sagt — findes der ikke det. End ikke beklagelser til sognepræsten havde kunnet give et sådant grundlag. Var det tilfældet, ville der simpelthen ikke være andet at gøre end at lade samtlige ansvarlige tilsynsførende — såvel de lokale som overinspektionens — afskedige på gråt papir.

Såvidt kom det altså ikke. Landsdommer Hastrup og socialminister Strøm kunne vel nok ofre en lille forstander, men mægtige embedsmænd — kolleger — med høj rang og formående forbindelser må der værnes om. Fanden hytter sine, og landsdommer Hastrup og socialminister Strøm hytter overinspektionen og hr. Skjerbæk.

Derfor blev forstander Olsen frikendt — erklæret for ikke uegnet — og trækker sig mere eller mindre frivilligt tilbage, mens hr. Skjerbæk og andre „ansvarlige“ kan fortsætte deres ganske nytteløse „tilsyn“, der allerede i 1941 konstateredes at have ladet en stor del tilbage at ønske eller stort set at have svigtet.

Vi vil ikke påstå, at vi blev overraskede over „undersøgelsens“ resultat.

Allerede i januar måned, da „undersøgelsen“ blev iværksat, skrev vi:

— Vi afventer resultatet af den undersøgelse, som nu på socialministeriets foranledning bliver foretaget, men må dog tilstå, at tidligere „undersøgelser“ i lignende sager på forhånd gør os skeptiske. — Vor skepsis — der synes at have været berettiget — havde bl. a. sin grund i en tidligere dommer„undersøgelse“ af forholdene på et andet opdragelseshjem. Dengang var det et pigehjem. Det nu nedlagte — Hillerød Fredehjem.

Undersøgelsesdommeren — Hermann — måtte på en række væsentlige punkter indrømme den mod fredeshjemmets leder fremførte kritik som værende berettiget. Alligevel blev resultatet, at den suspenderede leder af socialministeriet påny blev indsat som leder af fredeshjemmet. Det skete ved en skrivelse af følgende ordlyd:

„Da socialministeriet, efter at have gennemgået redegørelsen med tilhørende bilag, ikke mener, at derefter de fremkomne oplysninger er tilstrækkeligt grundlag for at tilbagekalde den fredeshjemmet meddelte anerkendelse i henhold til forsorgsloven, skal man meddele, at der herfra intet vides at erindre mod, at De påny overtager hjemmets ledelse. Ministeriet finder dog anledning til alvorligt at påtale de nedennævnte under undersøgelsen fremdragne forhold:

At De i den forløbne sommer i alt for høj grad har været fraværende fra fredeshjemmet, og at der ikke er givet oveninspektionen meddelelse om Deres fraværelse. At en elev i overværelse af de øvrige elever og lærerinderne Helene Margrethe Andersen og Helga Engberg har pryglet to elever, da disse blev bragt tilbage til fredeshjemmet efter rømning, uden at de nævnte lærerinder, der som følge af pigens tidligere trusler måtte være klar over hendes forehavende, straks greb ind.

At fredeshjemmets elever i strid med det af socialministeriet udfærdigede hustugtsreglement har været hensat i betækningsrum, uden at dette er tilført hustugtsbogen, og at fredeshjemmets elever i flere tilfælde har været anbragt i betækningsrum i over en uge, uden at overinspektionens godkendelse har været indhentet, samt at anbringelse i betækningsrum i for høj grad har været forbundet med sengeleje.

At flere elever efter rømning har fået håret af klippet i højde med øreflippen, uden at dette har været tilstrækkelig begrundet.

At en elev har været indlagt på hospitalet i 8 dage, da hun havde slugt en sikkerhedsnål, uden at pigens forældre, overinspektionen for børneforsorg og vedkommende børneværnsudvalg har fået meddelelse herom, samt at et tidligere af en anden elev foretaget selvmordsforsøg, der dog var foretaget med utjenlige midler — ikke er blevet indberettet til overinspektionen, samt

at der er tildelt eleverne lussinger, uden at disse i alle tilfælde er noteret i hustugtsbogen i overensstemmelse med hustugtsreglementet."

Også den gang blev overinspektionen og hr. Skjerbæk reddet. De, som havde fremført kritikken, blev idømt bøder og fængselsstraf.

Vil det denne gang lykkes at få sådanne ændringer i det offentliges børneopdragelse, at der virkelig bliver tale om et børneværn?

Det er ikke tilstrækkeligt med en ny forstander på Sønder Højrup drengehus.

Nedenfor bringer vi den fulde ordlyd af redegørelsen om forholdene på Sønder Højrup drengehus.

Så mangt var ordene

I anledning af, at dagbladet „Politiken“ den 26. og 27. december 1949 indeholdt nogle artikler angående forholdene på Sdr. Højrup børnehjem, der ledes af forstander Kai V. Olsen, anmodede socialministeriet den 27. december 1949 præsidenten for østre landsret om at udpege en af rettens dommere til at foretage en undersøgelse i medfør af analogien af tjenestemandslovens § 17, og ved skrivelse af 28. s. m. overdrog præsidenten landsdommer Aage Hastrup at foretage denne undersøgelse.

Landsdommer Hastrup har herefter til socialministeren afgivet følgende redegørelse:

„De to artikler var optaget i bladet under de meget stærkt fremhævede overskrifter: „Umenneskelige forhold på dansk børnehjem. — Drengene spændes for vogne, når der skal køres gødning ud. Rystende af kulde jages 7—8-årige purke ud i vintermorgenen for at rive gårdsplads. Opdragelsesmetoder, som man ikke ville tro endnu findes“, samt „Flere klagepunkter om børnehjemmet. Børnene skal sidde stille i fritiden. Drengene får ikke samme mad som lærerne.“

Baggrunden for artiklernes fremkomst er følgende:

Redaktør, cand. polit. Edward Clausen, Politiken, havde fået nog... på børnehjemmet ikke var tilfredsstillende, men da han ikke ønskede at skrive herom, før han ved egne undersøgelser havde fået klagerne bekræftet, tog han efter aftale med en daværende lærer ophold på uden overfor forstanderen at give oplysning om formålet med besøget. Redaktør Clausen opholdt sig derefter på hjemmet fra tidligt på 1949 til ud på aftenen den 20. december. Han havde lejlighed til at tale med drengene, fulgte arbejdet, deltog i måltiderne og tog nogle fotografier.

Redaktør Clausens kritik samler sig i hovedsagen om følgende punkter: Det forbydes drengene at gå på toilettet i arbejdstiden. De skal sidde stille ved et bord i fritiden. De må ikke have hue og vanter på, før det er frostvejr. De skal begynde arbejdet uden at have fået hverken vådt eller tørt. De får ikke samme kost som lærerne. Spiser de ikke deres havregrød op om morgenen, får de den igen til middag. De skal ligge på deres knæ og vaske et stengulv. De skal med spande tømme en aljebeholder fra kostalden. De skal bære tunge vandspande. Deres fritid er meget begrænset.

Efter at sagen var rejst, indsendtes der forskellige breve, dels til redaktør Clausen, dels til socialministeriet og dels til mig, hvilke breve på forskellige punkter støttede den fremsatte kritik. Under den undersøgelse, jeg har¹ foretaget, har forstander Olsen haft lejlighed til at tage stilling til de af redaktør Clausen fremhævede punkter og har blandt andet fremført følgende:

Der har aldrig været tale om at forbyde børnene at gå på toilettet i arbejdstiden, men det hænder, at børnene laver numre, og dette kan være påtalt overfor en lærer. Børnene skal i deres fritid opholde sig i deres opholdsstue eller på gårdspladsen, og børnene skal opføre sig stilfærdigt i deres opholdsstue. Det er anført i et af forstander Olsen udarbejdet cirkulære, at de skal sidde stille, og det skulle være muligt for en lærer at holde ro og orden uden disse regler, men på grund af de herskende vanskeligheder ved at få kvalificerede lærerkræfter, har det i de senere år været nødvendigt at overholde bestemmelserne bogstaveligt. Forstander Olsen har engang taget en skihue fra en dreng, fordi de andre børn, da det ikke var koldt, ikke havde huer på, og med hensyn til brugen af vanter er det fastsat, at drengene ikke får vanter, før det er frostvejr, således som forholdene almindeligt er på landet. Når drengene kommer op, skal de udføre nogle mindre arbejder med at rive og feje gården samt rede deres senge, før morgenmaden serveres. Der går som regel en times tid, fra de vækkes, til de får morgenmad. Reglen er, at drengene og lærerne får den samme mad, men det kan hænde, at der serveres anden mad for børnene end for de voksne. Da sukkerrationeringen indtrådte, blev der ikke givet sukker til havregrøden, men forstander Olsen er nu blevet klar over, at nogle lærere med urette selv har taget sukker. Det er rigtigt, at havregrøden serveres igen til middag, hvis den ikke spises om morgenen.

Med hensyn til vask af stengulvet har forstander Olsen oplyst, at nogle af drengene er udtaget til arbejdet i køkkenet og til at vaske gulve, herunder flisegulve, og de ligger ofte på deres bare knæ, hvilket dog ikke er påbudt, idet der tværtimod findes nogle måtter, de kan ligge på. Nogle af drengene har under dette arbejde fået fortykkelse af huden under knæet, men ifølge den tilsynsførende læges udsagn er der ikke tilføjet drengene skade herved.

Det er rigtigt, når det er anført, at drengene tømmer aljebeholderen, men det er et arbejde, der skal gøres, og det er også rigtigt, at drengene skal bære vandspande, hvilket de skal lære med henblik på deres fremtidige arbejde som landbrugsmedhjælpere.

Til oplysning om forholdene på hjemmet har der været foretaget afhøring af et par tidligere lærere, hvis forklaringer i hovedsagen går ud på, at timeplanen var for stram, og at børnene havde ofret lidt fritid og for lidt tid til at være børn. De pågældende lærere har endvidere kritiseret, at børnene og de voksne ikke fik samme mad, og det er blevet fremhævet, at der et par gange om dagen var andagt under former, som børnene intet udbytte kunne have af og antagelig ikke kunne forstå noget af.

Af de oplysninger, der i øvrigt er tilvejebragt, kan anføres, at det lokale børneværnsudvalgs tilsynsførende, en gårdejerhustru, der bor umiddelbart ved siden af børnehjemmet, har haft lejlighed til at følge arbejdet i hjemmet og ikke har fundet anledning til at klage herover. Hun har fra folk hørt, at man fandt, at drengene havde for meget arbejde.

En anden nabo til hjemmet har forklaret, at børnene ofte kom ind til ham og beklagede sig over at være på hjemmet, han har fortalt om en episode for mange år siden, hvor en dreng blev sendt ud i gadekæret for at hente noget, han havde kastet i vandet, og en anden episode, der ligeledes ligger nogle år tilbage, hvor to lærere slog en dreng. Dette forhold er dog blevet påtalt af forstanderen. Naboen havde ikke indtrykket af, at børnene blev udsat til for hårdt arbejde.

Sognepræsten, der har børnene til konfirmationsforberedelse, har udtalt, at ingen af dem til ham har beklaget sig over opholdet på hjemmet, uagtet der overfor ham var god lejlighed til at udtale sig. Ved afhøring af nogle af drengene på hjemmet har jeg dannet mig det indtryk, at tonen på hjemmet i det hele er noget stram, og at drengene synes, at de har for lidt fritid og ikke har nogen mulighed for at være sig selv, idet de i fritiden skal være i opholdsstuen eller på den begrænsede gårdsplads. Endvidere virker det ganske øjensynligt deprimerende på dem, at ikke blot maden, men også anretningen er forskellig fra de voksnes.

Skal jeg herefter give et samlet indtryk af resultatet af undersøgelsen, må dette gå ud på, at forholdene på hjemmet ikke har fulgt med tiden, der kan rettes indvendinger både mod bygningerne, navnlig udenomsbekvemmelighederne, og mod ledelsen, idet forstander Olsen og hans hustru i nogen grad synes at have manglet evne til at give hvert enkelt af de børn, der er anbragt på hjemmet, mulighed for selvstændig udvikling og for at give dem den fornødne fritid til at være sig selv. I øvrigt skal jeg bemærke, at der inden undersøgelsens igangsættelse var truffet foranstaltninger til visse bygningsmæssige forbedringer.

Med hensyn til artiklerne i „Politiken“ kan bemærkes, at navnlig overskriften „Umenneskelige forhold på dansk børnehjem“ er ganske misvisende, og at en sådan karakteristik af forholdene på hjemmet i enhver henseende er urigtig. Selv om forskellige af de punkter, der er fremdraget, vil kunne kritiseres, foreligger der kun forhold, som vil kunne rettes, og der er ikke grundlag for at anse forstander Olsen for uegnet til at lede hjemmet.”

Til denne redegørelse kan socialministeriet henholde sig.
Socialministeriet, den 13. juli 1950.

sign. Johan Strøm.

sign. Munch-Petersen.

Forældrebladet december 1950

Statens Sømandsskole, Esbjerg.

Han er blevet sendt ud blandt ordentlige Mennesker. Alvar Westerberg.

»Han er blevet sendt ud blandt ordentlige mennesker«

Det lader til, at det næsten er umuligt for en forstander på et opdragelseshjem at være andet og mere end lederen — den der har fået til opgave at »passe på« det antal børn eller unge, som opdragelseshjemmet er normeret til at modtage. Passe på i samme forstand som fængselsmyndighederne passer på de fanger, der er blevet dem overgivet af domsmyndighederne.

Fængselsmyndigheden skal »opbevare« fangen i den i forvejen fastsatte tid. Drage omsorg for, at fangen ikke gør sig selv eller andre fortræd. Bliver rimeligt beskæftiget og iøvrigt lider mindst muligt ved fratagelsen af den personlige frihed.

Lederen af opdragelseshjemmet derimod har en betydelig større opgave. Han skal træde i stedet for forældrene til de børn og unge, som overgives ham. Det vil sige, at han først og fremmest skal give børnene et hjem. Han skal opdrage — vejlede — børnene. Han skal finde ud af de unges vanskeligheder, men også af deres lyst og evner. Han skal sørge for, at de unge får netop den uddannelse, som evnerne berettiger til.

Griber han fejl — selv om det er efter de unges egen tilskyndelse — må han tålmodigt begynde igen. Lære af fejltagelsen. Finde grunden til, at den unge tilskyndede ham til en fejltagelse og gøre ham forståeligt, at fejlhandlinger ikke rammer lederen, men den unge selv.

Opdragelseshjemmet burde alene være udgangspunktet, hvorfra eleven efter et kortvarigt ophold (3—6 måneder) blev anbragt mest hensigtsmæssigt i læreanstalt, læreplads eller ved egnet arbejde. I stedet for som nu, hvor man finder, at opholdet på et opdragelseshjem i alle tilfælde ikke bør være af mindre varighed end 2 år.

Følgen er naturligvis, at anbringelsen betragtes som en straf og af den unge må føles som sådan. — Den personlige bevægelsesfrihed er stærkt indskrænket, og de dominerende arbejdsområder synes stadig at være landbrug — gartneri og husgerning.

Under sådanne forhold bliver lederens muligheder mindre end små. Når han så oven i købet mere er forstander og leder end opdrager og vejleder, forstår man, hvorfor det så ofte går helt galt.

Lad os tage et eksempel:

I 1948 blev en 16 års dreng fra København anbragt på et ungdomshjem. Han var tvangsfjernet fra sit hjem og naturligvis i opposition til de myndigheder, som han fandt var skyld i, at han ikke måtte forblive hos sin mor. Han rømmede, men blev hurtigt bragt tilbage til anstalten.

Han faldt dog ingenlunde til ro, men da han var en fornuftig dreng, havde han af blot den ene rømning lært, at han med sine seksten år ingen mulighed havde for at klare sig under en flugt og overvejede i stedet for, på hvilken anden måde, han hurtigst kunne slippe bort fra anstalten.

Den 11. april 1950 fik han endelig chancen.

Forstanderen gik med til, at han blev anbragt i Statens sømandsskole i Esbjerg, hvorefter det var meningen, at han efter endt uddannelse ville blive søgt udskrevet i hyre. Skolen blev ingen succes. Det var ikke skolens fejl. Forstanderen og børneværnet vil formentlig finde, at fejlen var drengens. Ingen af dem har tænkt på, at drengen i halvandet år kun har rummet een tanke - bort, og at sømandsskolen for ham kun blev et middel til at komme bort fra opdragelseshjemmet.

Det burde forstanderen have forstået. Han burde forlængst have fundet ud af drengens virkelige lyst, og forsåvidt evner og anlæg var tilstede, sørget for en uddannelse, som svarede dertil. Enten det er til søen, eller det er til noget helt andet, drengen har lyst, er det urimeligt, at der skal gå halvandet år, før uddannelse påbegyndes. Efter så lang tids forløb blot i venten, er det »friheden« mere end noget andet, der drager og lokker.

Efter to måneder på sømandsskolen kom drengen tilbage til opdragelseshjemmet, hvorfra han efter yderligere to måneder rømmede. — Han var nu blevet 18 år, og mente vel, at han som 18-årig bedre kunne klare sig, end da han var 16 år. Drengens flugt blev af forstanderen meddelt moderen ved brev af 29. august 1950, der lyder som følger:

»Jeg må desværre herved meddele Dem, at Deres søn i går er rømt herfra uden påviselig grund. Han havde sammen med en kammerat fået lov at gå ned til stranden og bade om eftermiddagen, men her stjal de en kano, hvorefter vi ikke siden har set dem.

Rømningen var dog vel forberedt, idet de begge havde forsynet sig med kammeraternes tøj, ligesom Deressøn havde sørget for at få en pæn skjorte på ved at flå en anden, det ikke passede ham at gå med. Der har i det hele taget været meget vrøvl med ham i den sidste tid, og man kan desværre ikke fragå, at de to måneders ophold på sømandsskolen har haft en meget dårlig indflydelse på ham. Han kommer nu til at se i øjnene, at hans ophold her vil blive betydelig længere, end han vist regner med. Jeg har i øv-

rigt fået oplyst, at han i lørdags forsøgte at få en kammerat til at tage et brev med til en pige på en eller anden restaurant i København, men det lykkedes ikke, fordi jeg havde en anelse om det, og personlig ledsagede den pågældende elev til rutebilen. Han er nu efterlyst, men jeg vil bede Dem om, dersom han skulle dukke op, at formå ham til at tage tilbage hertil, eller sæt Dem i forbindelse med mig, så jeg kan afhente ham, det er både dyrt og skidt, når politiet skal gøre det. Når jeg kommer til København, vil jeg gerne have lov til at aflægge Dem et besøg.«

Forstanderens brev er ikke særlig fornuftigt. Bortset fra den irritation det røber, indeholder det så tydeligt en trussel, at drengen, hvis han så det, absolut ikke ville føle sig tilskyndet til at vende tilbage til anstalten. Pigen — forstanderen hentyder til — er drengens søster.

Moren var fortvivlet. Hun vidste fra drengen selv, hvor uudholdeligt han havde følt anstaltsopholdet, og var bange for, at han skulle lave noget alvorligt for ikke igen at komme tilbage til anstalten. Den 13. september skrev hun:

»Hr. forstander. Jeg havde ventet at høre lidt fra Dem angående min dreng. Hvorfor så tavs? Er der indløbet noget mere — hvad er der sket? Fortæl mig dog lidt, jeg er dog drengens mor. Jeg vil gå gennem ild og vand for at redde min dreng. Jeg har nu bedt børneværnet om at få ham hjem. Han er jo 18 år nu. Det fortælles mig, at det er Dem, som skal træffe afgørelsen. Hvis det er tilfældet, så beder jeg Dem om at vise mig den tillid at give mig min dreng hjem. Gør ham ikke trodsig. Det kan da ikke være Deres mening, at drengen skal sendes på »Bråskovgård«? Nej, hr. forstander, den sorg må De ikke gøre mig. — Men hvad om han nu har stjålet? For hvordan skulle drengen kunne klare sig uden mad, tøj og penge. Hvad sker der så? Hr. forstander — fortæl mig ærligt og sandt hvad der sker. Jeg er så fortvivlet, så jeg kan snart ikke mere. Hjælp mig dog, hr. forstander.«

Forstanderens foreløbige »hjælp« fik moren i et brev dateret 3. oktober 1950:

»Hjemkommen fra rejse har jeg modtaget Deres brev, som jeg takker for. Vi har desværre intet som helst hørt til Deres søn, jeg har i øvrigt været i Esbjerg for at se efter ham der, men det er jo en stor by, og jeg havde intet resultat. Ja! angående hovedspørgsmålet i Deres brev vil jeg sige følgende: Vi har vist Deres søn tillid — utrolig megen — han er blevet sendt ud blandt ordentlige mennesker, med stor bekostning sendte jeg ham på sømandsskole — han bestod ikke prøven. Han havde nu fået løfte om at blive udskrevet i indeværende år som gartneriarbejder, det var han selv indforstået med, og det var også Deres ønske. Men han bliver uartig, stædig, komplet ligeglad med alt — og rømmer og kaster sig ud i tyverier og andre ulovligheder. Hvorfor? Fordi han ikke kan undvære sine to piger i Esbjerg, og fordi han er tankeløs, upålidelig, karaktersvag og utrolig indbildsk og overlegen.

Han vil blive tiltalt for disse tyverier, men sagen vil antagelig på min anbefaling kunne sluttet med et tiltalefrafald, der gives på betingelse af fortsat forbliven under børneværnsforsorg på ungdomshjem. I modsat fald vil han blive dømt, og det vil jeg trods alt ikke gå med til. Der er ikke sket større skade endnu, men han skal ikke have den lære, at man kan trodse sig igennem i modstand mod samfundets foranstaltninger, dertil har han også kostet for meget arbejde og for mange tanker og for mange penge.

Det er jo så utroligt, hvad en dreng af hans kaliber her har gjort, så jeg ikke mindes noget lignende tilfælde fra mit 25-årige arbejde på ungdomshjem, men jeg vil ikke opgive håbet om, at det lykkes engang at få ham på ret køl, og jeg vil håbe for hans egen skyld, at det snart må lykkes at få ham tilbage igen.

Jeg har ønsket klart at fremsætte mit synspunkt på hele denne sag, ikke af uvenlighed, men i sagens interesse.«

Kommentarer til dette brev er vist overflødige. Man søger forgæves opdrageren og vejlederen. Man finder kun den krænkede og opbragte forstander, der brutalt slynger en række beskyldninger mod drengen ud til moren på hendes bøn om ren besked.

Kanoen og tøjet fra kammeraterne bliver hos forstanderen til »tyverier og andre ulovligheder«, som drengen vil blive tiltalt for (på forstanderens foranledning!), men på forstanderens forbøn vil han dog undgå straf — vel at mærke på betingelse f, at han forbliver på ungdomshjem. En knægt som han skal skam ikke bilde sig ind, at han ustraffet kan trodse forstanderen, der »har vist ham tillid — utrolig megen — og sendt ham ud blandt ordentlige mennesker«.

Skønt børneværnet ikke har nogen anden mening end forstanderen, hvad drengens hjemgivelse angår, får man dog et noget andet indtryk af ham end det billede, forstanderen opruller i brevet til moren, når man læser børneværnets skrivelse af 10. oktober 1950 til moren som svar på hendes anmodning om drengens hjemgivelse:

I skrivelse hertil af 11. september d. a. har De anmodet om hjemgivelse af Deres søn, der er anbragt på statsungdomshjem, men nu er rømt derfra.

I den anledning skal man meddele, at børnenævnet, der har behandlet sagen den 26. september d. a., ikke har ment at kunne imødekomme Deres anmodning, men har fundet det rettest, at drengen ved antræffelsen genanbringes på statsungdomshjemmet. Som grund for afgørelsen kan bemærkes, at man er af den opfattelse, at det endnu en tid fremover vil være gavnligt for Deres søn at have en fast hånd over sig, idet han under vejledning synes at være i stand til at udvikle sig i gunstig retning.

I anledning af Deres udtalelser om, at De er bange for, at drengen skal komme ud i for mange rømninger og forbrydelser, må det bemærkes, at Deres søn bortset fra en kort rømning i 1948 ikke er rømt før den 28. august d. a. Man kan ikke dele Deres betænkeligheder.

Såfremt De ønsker at indanke sagen må dette ske til landsnævnet for børneforsorg, Rosenvængets allé 18, Ø.

Der er altså ikke noget særlig vanskeligt ved drengen, der »under vejledning synes at være i stand til at udvikle sig i gunstig retning.« — Man deler ikke morens frygt for, »at han skal komme ud i for mange rømninger og forbrydelser«, da han bortset fra den korte første rømning ikke er rømmet før nu.

Mon ikke vi har ret i den antagelse, at det ville være bedst stemme de med drengens tarv, om han blev udskrevet fra forsorgen. Den eneste grund børneværnet har til at lade ham genanbringe på ungdomshjemmet, er forstanderens indstilling, der så åbenbart er dikteret af personlige prestige hensyn, at dette alene burde diskvalificere ham som betroet opdrager og vejleder for vanskelige unge.

Alvar.

1951

Forældrebladet forsætter som tidsskriftet Tværtimod også med Ellen Hørup som udgiver.

pris 30 øre
provinser 35 øre

Tværtimod

Januar 1951FORÆLDREBLADET9. årgang

Det betyder noget...

FORÆLDREBLADET giver herafter kun navn til sin feriekoloni. Der vil det blive ved at leve, mens kolonien trives og gror. Som blad har det skiftet ham. Uden at blive større er det blevet rigere. Til at begynde med saa det sin opgave i at forsvare børnene og de unge mod prygl og uundelig tortur. Det var indad vold og misbrug af magten, og angreb derfor samfundet og dets børneforsorg. Dette vil ingenlunde ophøre. Børneforsorgen skal ikke tro sig glemt. Øjeblikket er endnu ikke kommet for det lettelses søk, den havde håbet paa. Tværtimod. Bladet har blot udvidet sin virkekræds. Det vil herafter forsvare ikke blot børnene, men hele landet. For det er landet, der er i fare.

Vi har allerede mistet nok, og vi vil komme til at miste mere. Indenrigsk og udenrigsk, økonomisk og militært er vi blevet reduceret til et

INDHOLD

Det betyder noget...

Moralgrundlovs for journalister

Gert Grøndal: Saa enkelt

Ellen Hørup: Asien for asiater

Georg Moltved: Kan Amerika overhovedet lade verdenskrig

Portrætter (1)

Karen Blücher Dams: Svar paa en protest

alvor... man har søgt at råde bod

Erik Danielsen: De personlige konflikter og de sociale

Harald Herdal: Farens for sin tid

Redaktør: ELLEN HØRUP

nummer — en soldat i et regiment under et fremmed lands sergenter. Saa vidt er det kommet uden protest fra de store blade. De har tværtimod understøttet denne udvikling. For de repræsenterer ikke længere en opinion. De udøver ikke længere kontrol eller kritik af vore ledende politikeres handlinger. De er eftersnakkere hos de politiske partier, som har drevet os ind i en udvikling med det frygteligste perspektiv: En ny verdenskrig.

Aaret vi gaar ind i bliver endt og haardt. Der er ikke udsigt til nogen strømmændring eller til at forholdene vil bedres. Tværtimod. Det betyder derfor noget, at der findes et blad — enest tilfældigt og maanedligt — der er upaavirket af partier, frit og uafhængigt. Det er vort haab, at flere og flere vil slutte op om bladet, baade som abonnenter og medarbejdere. Vi glæder ikke op.

Tværtimod januar 1951.

Det betyder noget...

»...man har søgt at råde bod...«

Det betyder noget...

FORÆLDREBLADET giver herefter kun navn til sin feriekoloni. Der vil det blive ved at leve, mens kolonien trives og gror. Som blad har det skiftet ham. Uden at blive større er det blevet rigere. Til at begynde med så det sin opgave i at forsvare børnene og de unge mod prygl og åndelig tortur. Det var imod vold og misbrug af magten, og angreb derfor samfundet og dets børneforsorg. Dette vil ingenlunde ophøre. Børneforsorgen skal ikke tro sig glemt. Øjeblikket er endnu ikke kommet for det lettelsens suk, den havde håbet på. Tværtimod. Bladet har blot udvidet sin virkekreds. Det vil herefter forsvare ikke blot børnene, men hele landet. For det er landet, der er i fare.

Vi har allerede mistet nok, og vi vil komme til at miste mere. Indenrigsk og udenrigsk, økonomisk og militært er vi blevet reduceret til et nummer — en soldat i et regiment under et fremmed lands sergenter. Så vidt er det kommet uden protest fra de store blade. De har tværtimod understøttet denne udvikling. For de repræsenterer ikke længer en opinion. De udøver ikke længer kontrol eller kritik af vore ledende politikeres handlinger. De er eftersnakkere hos de politiske partier, som har drevet os ind i en udvikling med det frygteligste perspektiv: En ny verdenskrig.

Året vi går ind i bliver ondt og hårdt. Der er ikke udsigt til nogen strømændring eller til at forholdene vil bedres. Tværtimod, Det betyder derfor noget, at der findes et blad omend lille og månedligt — der er upåvirket af partier, frit og uafhængigt. Det er vort håb, at flere og flere vil slutte op om bladet' både som abonnenter og medarbejdere. Vi giver ikke op.

»...man har søgt at råde bod...«

DA HUN VAR 5 ÅR gammel, lagde hendes mor mærke til, at der var noget galt med barnets hørelse. Også i den børnehave, i hvilken barnet var anbragt, mens moren var på arbejde, forstod man, at der var noget i vejen med pigen, uden dog at forstå, hvad der var i vejen.

Moren talte med dem i børnehaven. Fortalte om sin mistanke med hensyn til barnets hørelse, som man dog ikke i børnehaven havde lagt mærke til, hvorimod man syntes, at pigen var lidt »vanskelig«.

Efter samråd med børnehaven foranledigede moren barnet mentalundersøgt og oplyste den undersøgende læge om sin opfattelse, hvad pigens hørelse angik.

Undersøgelsen, der varede i fire uger, gav intet resultat, forsåvidt barnets formodede døvhed ikke blev konstateret.

Pigen kom i skole. Også dér fandt man, at hun var »vanskelig«. Hun blev sendt til skolepsykologen, der af barnets mor blev gjort bekendt med pigens hørebesvær, som dog heller ikke skolepsykologen kunne konstatere. Barnet var fortsat »vanskelig«, og en dag fik moren, der er enlig og af den grund havde børneværnstilsyn, besøg af børneværnets repræsentant (kredsværgeren), som angav at komme, fordi moren havde anmodet om børneværnets hjælp.

Moren stod ganske uforstående. Hun havde ikke bedt børneværnet om hjælp. Hun havde arbejde og kunne forsørge både barnet og sig selv. Hun ønskede barnets døvhed erkendt, så det kunne komme i en skole for døve. Kort tid mefter -- den 5. december 1948 — blev barnet tvangsfjernet fra sin mor og anbragt i et optagelseshjem.

»Forsorgen blev etableret på grund af barnets vanskeligheder og med morens tilslutning,« fortæller børneværnet. Moren benægter at have givet sin tilslutning. Tværtimod protesterede hun imod barnets anbringelse i et optagelseshjem. Hun ville have pigen i en skole for døve. Til det ville hun give sin tilslutning. Men hun ville have barnet boende hos sig som hidtil. Barnets vanskeligheder er efter morens mening alene at søge i dets hørelidelse.

I 22 måneder var pigen i optagelseshjemmet. Så endelig synes man at have forstået, at barnet er døvt og som følge heraf også talelidende. I børneforsorgens sprog hedder det:

»Under forsorgen er det godtgjort, at pigen er talelidende og tillige tunghør. Man har søgt at råde bod herpå, dels ved at pigen har været anbragt på Statens institut Tor talelidende, dels ved at hun den 14. oktober 1950 er overflyttet til Statens kostskole for døve i Nyborg.«

Bedre sent end aldrig. Men spørgsmålene melder sig: »Forsorgen blev etableret på grund af barnets vanskeligheder« (ikke døvhed) — *hvilke vanskeligheder?*

I 22 måneder var pigen på et optagelseshjem for at få »vanskelighederne« pillet af sig, uden at der er taget hensyn til hendes hørelidelse, måske uden at hun overhovedet er blevet lægeundersøgt derfor — hvad er år sagen?

Efter næsten 2 års børneværnsforsorg er barnet (stadig under børneværnsforsorg blevet anbragt i Nyborg i stedet for i København, hvor moren bor, og hvor der også findes en kostskole for døve — hvorfor? Er det da altid børneværnets mening at skille børn fra deres forældre?

I disse spørgsmål er både moren og offentligheden interesserede. Bladets redaktør har ved henvendelse til børneværnet forsøgt at få dem besvarede blandt andet ved en anmodning om at få afskrift af de i sagen foreliggende lægeerklæringer.

Men børneværnet dækker sig bag en 26årig højesteretsdom i en sag, hvor moren til et barn, der ubegrundet havde været undergivet værgerådsforsorg, havde krævet forskellige af værgerådssagens akter udleveret, men hvor dommen gik hende imod. Efter denne gamle højesteretsdom tilkommer det børneværnet frit at skønne over, hvilke akter man vil gøre offentlige myndigheder eller private personer bekendt med; idet børneværnet i øvrigt påberåber sig sin tavshedspligt.

Nemt og praktisk — for børneværnene, som på den måde mener at være helgarderede mod afsløringer af slendrian, forsømmelser og overgreb, ja måske til og med af magt- eller embedsmisbrug. I den foreliggende sag får man i al fald en ubehagelig fornemmelse af, at man »søger at råde bod« på en forsømmelse ved at nægte moren oplysning om de lægelige udtalelser om hendes barn.

Alvar.

Tværtimod april 1951.

***Politiadvokat Aage Lotinga*⁶⁶**

Ålens vandringer

DER ER TALT og skrevet meget om administrationens irgange, dens langsomhed, dens omstændelighed — ikke mindst i de allerseneste år. Forenklingskommissioner kommer og forsvinder med års mellemrum — og alt forbliver som før. For snart 30 år siden henstillede en af disse, forlængst afsjælede, kommissioner, inden den sank i sin af Gud og hvermand glemte grav, at man bl.a. søgte at spare tid, papir og porto ved hjælp af telefonen, således at den ene myndighed, når det gjaldt ikke altfor betydningsfulde oplysninger, indskrænkede sig til at ringe det andet kontor direkte op, hvorfra oplysningen skulle indhentes, i stedet for at lade en forhørings- eller anmodningsskrivelse vandre højtideligt gennem en hel række mellemlid. Dette viste sig uigennemførligt, idet traditionen fra enevældens tid sejt opretholder det etikettesystem, — eller om man vil, det *kastesystem* — at repræsentanten for en højere lønningsklasse, selv indenfor samme etat, umuligt kan indlade sig på noget så nedværdigende som direkte samkvem med et medlem af en lavere lønningsklasse, selv om sagen derved kunne afgøres på 5 minutter. Med års mellemrum kan min demokratiske sjæl dog heftig bevæges af fryd over, at en behjertet person fra den højeste sfære i et midlertidigt anfald af sund fornuft bryder reglen og nedværdiger sig til at træde i direkte kontakt med den kasteløse — men mellemrummene er store.

På et specielt område er denne ædle tradition ved flere lejligheder faldet mig særligt for brystet, ikke på egne, men på andres — ofrene for systemets — vegne. Jeg tænker her på sager mod mindreårige, der er kommet i kollision med straffeloven, hvor indhentningen af erklæringer i øst og vest fejrer rene orgier.

Ifølge straffeloven straffes lovovertrædelser begået af børn under 15 år ikke — det bliver i disse tilfælde udelukkende Børneværnets sag at afgøre, hvilke forholdsregler, der bør tages. Dette problem skal jeg derfor ikke spille ord på — bortset fra den bemærkning, at selv her kræver etiketten, at der dog ofres lidt tid plus papir og porto på at indhente statsadvokaturens konstante bekræftelse af, at sådan er nu engang loven. Så først er ceremonirituallet behørigt opfyldt. Men i tilfælde, hvor det drejer sig om mindreårige mellem 15 og 18 år, siger straffelovens § 30, at anklagemyndighedens højere repræsentanter kan bestemme, at tiltale kan frafalde på betingelse af, at den pågældende undergives børneforsorg. Endvidere skal — hvad der er meget naturligt — Børneværnets erklæring indhentes, forinden denne bestemmelse tages.

66 Aage Maurizio Lotinga (1884–1957).

Det begyndte i oktober. / : Aage Lotinga. Nyt Nordisk Forlag, 1954.

Skæbner under Straffeloven. /; Aage Lotinga. Nyt Nordisk Forlag, 1948.

Drejer sagen sig nu om en enkelt dreng, hvis lovovertrædelse ikke er af særlig ondartet natur, kan den forløbe, omend ret omstændelig, så dog forholdsvis hurtig og smertefrit. Først afhøres den unge synder af opdagelsespolitiet i nærværelse af en repræsentant for Børneværnet. Derefter går sagen til et undersøgelseskammer, hvor det samme gentager sig. Derfra skrives til Børneværnet med begæring om oplysning om, hvorvidt han allerede er under Børneværnsforsorg eller muligvis har været det og er udgået. Har han tidligere haft sag, skal de ældre akter fremskaffes. Har han ikke, skal der indhentes dåbsattest, konfirmationsattest, skoleattest, samt evt. udtalelse fra arbejdsgiver o. l. Dette hører endnu til indenfor rimelighedens grænser. Når dette materiale er indsamlet, sendes sagen til byretten, fordi systemet kræver en tilståelse aflagt, inden retten — eller rettere sagt gentaget, thi man træffer sjældent forhærdede benægttere blandt disse unge. Når sagen fra retten vender tilbage til undersøgelseskammeret bilagt med udskrift af forhøret, sendes den påny til Børneværnet, som nu skal udtale sig om, hvorvidt det vil anbefale tiltalefrafald på vilkår, at drengen indtages, evt. forbliver under dettes forsg. Nogen tid senere kommer sagen tilbage — som oftest med anbefaling af tiltalefrafald — og nu sendes den til statsadvokaten til endelig afgørelse — uagtet det forud er givet, at denne vil tiltræde indstillingen i næsten de 100 % af tilfælde. Statsadvokaten sender derefter sagen tilbage til undersøgelseskammeret ledsaget af en såkaldt tilkendegivelse om, at tiltale frafaldes, men at sagen kan genoptages, dersom misdæderen påny skulle forbryde sig — og derefter vandrer sagen tilbage til retten, hvor tilkendegivelsen højtideligt skal forkyndes for ham. Men dersom Børneværnet anser hans lovovertrædelser for særligt grove, eller har han forbrudt sig gentagne gange, således at han findes uegnet til børneværnsforsorg, må evt. spørgsmålet om ungdomsfængsel overvejes. I disse tilfælde vil den pågældende hyppigst allerede sidde som varetægtsarrestant, og han skal nu undergives en mentalundersøgelse hos politiets speciallæge i psykiatri, for at denne kan skønne om, hvorvidt han findes åndelig egnet til at undergives de varige opdragende og uddannende foranstaltninger, som er en forudsætning for anbringelse i ungdomsfængsel. Denne undersøgelse tager sjældent under en god månedstid — skønt den faktisk jo kun er en ren intelligensprøve. Når speciallægens erklæring foreligger, sendes denne med sagens akter tilbage til undersøgelseskammeret, hvorefter den begynder en ny møjsommelig vandring fra undersøgelseskammeret til statsadvokaten og fra denne til rigsadvokaten. Og da mange kokke jo som bekendt laver en god suppe — eller siger det gamle mundheld det modsatte? — sendes den herfra ofte til Landsnævnet for Børneforsorg og, efter at være vendt tilbage herfra — når ungdomsfængsel er anbefalet — til inspektøren for ungdomsfængslet for at forhøre sig, om denne kunne tænkes at ville modtage den pågældende! Og enten denne siger ja eller nej vandrer sagen derefter gennem samtlige mellemlid tilbage til undersøgelseskammeret og derfra atter til retten, hvor synderen nu dømmes enten til ungdomsfængsel eller almindeligt fængsel.

Men langt mere kompliceret bliver forretningsgangen i de hyppige tilfælde, hvor synderen er rømmet — af kedsomhed — fra det hjem, hvor børneværnet har anbragt ham

under sagens foreløbige behandling. Disse mindreårige lovovertrædere har ofte en forbløffende evne til at komme i forbindelse med ligesindede — ikke blot på hjemmet, men også efter rømningen — og slet ikke sjældent er en sådan ung rømningsmand inden han atter findes kommen i selskab med en gruppe på 15—20 medlemmer, som nu alle medinddrages i sagen. Næsten håbløst bliver det, når nogle af disse unge ustandseligt rømmer under sagens videre forløb. Der kræves nu eftersøgning af de rømte, nye afhøringer, da de som regel har begået nye lovovertrædelser, indhentning af nye erklæringer, afholdelse af ny retslige forhør i de forskellige dele af landet der- som de nye lovovertrædelser er begået i fremmede jurisdiktioner.

Til tider bliver en sådan sag næsten uoverskuelig mens man drukner i et hav af rapporter, retsudskrifter, erklæringer m. m. Papirdyngerne hober sig op i tårnhøjde. Sager af denne art kan vare i mere end et år, en enkelt, jeg havde for ikke så forfærdelig længe siden, blev over 1 ½ år gammel. Under denne sad 3 unge drenge i 17-års alderen i varetægtsfængsel! over 7 (skriver: syv måneder) — hvoraf alene næsten de 3 medgik til mentalundersøgelsen — og mens sagen iøvrigt hvirvlede fra sted til sted til indhentning af erklæringer og udtalelser. ålens berømte vandringer i parringstiden langt ud i det fjerne Atlanterhav er en sølle amatørbedrift sammenlignet med de vandringer en sådan sag kan præstere. Og Ulykken er, at håbet om et gunstigt resultat, som evt. kunne opnås dersom disse unge i tide kom under den rette behandling og der- som de samtidigt lærte at få tillid til samfundet og dets myndigheder, forskertses. Thi det bør være en ufravigelig hovedregel, at en afgørelse — den være af straffende eller rent opdragende art — skal følge så hurtigt som overhovedet muligt ovenpå brøden, således at den af de endnu ikke forhærdede opfattes som en retfærdighedshandling og ikke som en længe efter kommende hævnakt.

Her trænges i højeste grad til et systemskifte, en grundig reform, således, at sager mod mindreårige lovovertrædere kan gennemføres i langt mere koncentreret form og med langt færre mellemlid. Der er stærk modstand mod indførelse af børne- og ungdomsdomstole herhjemme — det hævdes, at disse i udlandet delvis tjener til at erstatte et virkeligt børneværn som det, vi har her til lands. Men sagerne kunne i flertallet af tilfælde afgøres af domstolene i samvirke med børneværnet, således at stats- og rigsadvokatur overhovedet kun trådte i funktion i ganske særlig ondartede tilfælde, altså i undtagelsestilfælde. Hvad der nu — til skade for de mindreåriges moral — ofte kræver mange måneder. i visse tilfælde endog år, ville under et mere koncentreret system sandsynligvis kunne afgøres i løbet af få uger eller højst et par måneder — og netop derfor mere virkningsfuldt. Uviljen mod at afgive blot den ringeste kompetence, der trives frodigt under vort nuværende mandarinsystem, den indædte kamp for at opretholde dette i en tid, der kræver hurtige beslutninger og så sundt demokratiske fremgangsmåder som muligt, danner en cementfast modstandsblok. Hvem vil hjælpe til at sprænge den?

Aage Lotinga.

Tværtimod juni 1951.

Optagelseshjemmet Billeshave

Drengen er ikke åndssvag!

Skal vore børn beskyttes imod børneværnet?

Drengen er ikke åndssvag!

Efter at dette nummer af Tværtimod er gået i trykken, har landsnævnet for børneforsorgen udsendt en redegørelse for Gestelev-sagen.

Det er med tilfredshed, vi konstaterer, at rådsformand Garde har foretaget en undersøgelse og offentliggjort resultatet, der viser, at børneværnsudvalgets formand, gårdejer Hans Jørgen Hansen, har gjort sig skyldig i embedsmisbrug! Mon der bliver rejst tiltale imod ham af den grund?

Skal vore børn beskyttes imod børneværnet?

Jeg ved vel, at børneværnet skal beskytte børnene mod vanrøgt og mishandling; men hvem skal beskytte børnene imod børneværnet?

Frit efter Romain Rolland.

Foranstående let omskrevne citat er slet ikke nogen vittighed. Tværtimod. Vi mener for alvor, at der bør være beskyttelse for børnene mod børneværnet, således som det efter - hånden har udviklet sig. Hver gang en børneværnshistorie kommer frem, og det er desværre ret jævnligt, er det i alle tilfælde ikke børnene, som er blevet beskyttede.

Hvem har f. eks. glemt »Lille-Georgaffæren«? Drengen blev pryglet og mishandlet gennem lang tid, men børneværnets repræsentant fandt intet mistænkeligt ved drengens tydelige mærker efter slagene. Det var sådan en »artig« dreng, og hjemmet var så rent og propert, og dets »sociale niveau« simpelthen forbød blot en mistanke om, at alt ikke var, som det skulle være. Det ville faktisk være en insinuation, der som regel forbeholdes enlige mødre og småkårshjem. Drengen døde. Mishandlerne blev straffet. Børneværnet skete der intet som helst, skønt det var dér, man havde ansvaret. Dels fordi man førte »tilsyn« med hjemmet, dels fordi en modtaget anmeldelse om mishandlingen blev henlagt, da tilsynet ikke kunne bekræfte klagerne. Der er nu gået fem år, siden drengen døde, men endnu har vi intet hørt om resultatet af den »undersøgelse til bunds«, som formanden for landsnævnet for børneforsorgen, rådsformand Garde, som sædvanlig lovede.

Eller frøken Sørensen, der var forstanderinde for Arbejdernes Spædbørnshjem i Aarhus? Gennem flere år kunne hun uhindret mishandle de små, fordi hun stod på en »særdeles god fod« med den, der skulle være børnenes første beskytter — børneværnets formand — Chr. Nielsen, der samtidig var hjemmets tilsynsførende. Den tilsynsførende læge — Ring — fandt heller ingen anledning til at skride ind overfor mishand-

leren, men nok til at forsvare hende, da hun — trods børneværnsformandens og lægens beskyttelse — endelig var blevet afsløret og blev stedet for en dommer. Men børneværnsformanden og lægen blev ikke anklagede. End ikke afskedigede. Mon det var børneværnet, der beskyttede dem, i stedet for børnene?

I øjeblikket er det på Fyn, det foregår, hvor børneværnet i Gestelev har fundet ud af, at sognet kunne spare ved at anbringe to børn fra et fattigt hjem på en åndssvageanstalt, hvor udgifterne afholdes af staten. Keine hexerei nur behendigkeit. Børneværnet beskytter — ikke børnene men — sognets småskillinger.

Rådsformand Garde har nu ordet, men forhaster sig sikkert ikke. Kommer tid, kommer råd, der er dog den endda meget sandsynlige mulighed, at »offentligheden« — dagspressen — som i de to nævnte og samtlige andre tilfælde glemmer sagen. Og hvorfor så rippe mere op i den historie? Hr. Gardes hjerte bløder for de forurettede; han er endda rede til personligt at rejse til åstedet, men forsorgen må ha ro — og tavshed — om sit arbejde, og børnenes fjernelse fra deres hjem er sket ud fra de aller bedste hensigter med udelukkende hensyntagen til børnenes tarv! Vi kender lektien fra de utallige andre sager, men skal ikke være kede af at tage fejl denne gang. Tværtimod.

Børneværnets udvikling fra beskyttende til straffende synes ikke at have fremkaldt nogen protest fra andre myndigheder. I alle tilfælde ikke fra Gestelev-sagens dommer, der jo må ha godkendt børneværnets skandaløse behandling af det fattige hjem i Palleshave. Børneværnet kan nemlig ikke træffe bestemmelse om et barns endelige fjernelse fra dets hjem, uden at en dommer har ledet sagens undersøgelse og deltaget i fjernelsesmødet. Dommeren må altså ha sin del af æren og ansvaret for det uhyrlige overgreb på børnene. Heller ikke politiet yder børn under forsorg nogen beskyttelse. Derimod lader de til at være børneforsorgens altid villige redskaber, når det er børnene, det skal gå ud over.

Et ganske frisk eksempel herpå kan vi også hente fra Fyn. Den 1. april i år blev politiet fra Middelfart rekvireret til optagelseshjemmet Billeshave, hvor en del af de anbragte piger angaves at ha gjort »mytteri«. Politiet anholdt fem af pigerne, der måtte tilbringe indtil 4 døgn på politistationen uden at blive fremstillet for en dommer, således som loven kræver det. Men det var jo kun børneværnsbørn, og de er jo »beskyttet« af børneforsorgen, hvilket i praksis vil sige: uden for loven.

Alvar.

Litteratur:

Den ældre del af litteraturen om den danske børneforsorg er ikke digitaliseret-

Fra udstødte til anbragte 1500-1950 : marginalgruppeforskning i Danmark. / : John T. Lauridsen. Det kongelige Bibliotek, 1996.; Specialhjælpemidler / Det kongelige Bibliotek, 31)

Arkivfortegnelse: Socialforsorgens arkiver om anbragte og indlagte i perioden 1933-1980. / : Jesper Vaczy Kragh et al. Socialstyrelsen, Svendborg Museum 2015.

Personalbibliografi over journalisten Ellen Hørup. / : Holger Terp, 1992.

Tidsskrifter

Nyt Tidsskrift for Abnormvæsenet : omfattende Aandssvage-, Blinde- og Vanføre-Sagen i Norden, 1899-1930 Forsættes som Nordisk tidsskrift for åndssvageforsorg.

Fremstillinger

Anbragt i historien - Et socialhistorisk projekt om anbragte og indlagte i perioden 1945-1980. / : Jesper Vaczy Kragh et al. Socialstyrelsen, Svendborg Museum 2015.

At åbne skuffen : om tidligere børnehjemsbørns transformationer af selvet og den sociale verden gennem erindringsarbejde. / : Stine Grønbæk Jensen, Institut for Historie, Syddansk Universitet 2019.

Barn eller fjende?: Uledsagede tyske flygtningebørn i Danishmark 1945 - 1949. / : Kirsten Lylloff. ISD LLC, 2006.

Betænkning afgiven af Udvalget til Revision af Børneloven, 1911.

Betænkning afgivet af det af Direktoratet for Statens Sindssygehospitaler under den 13. Marts 1942 nedsatte Udvalg til Behandling af Spørgsmaalet om Undervisning af Pleje-Elever paa Statens Sindssygehospitaler, 1944.

Betænkning afgivet af den til at undersøge Forholdene på Kystsanatoriet „Bakkely" på Refsnæs beskikkede Kommission, 1915.

Betænkning fra børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn vedrørende behandlingen af unge med særligt alvorlige tilpasningsvanskeligheder. Betænkning 255 1960

Betænkning fra Kommissionen angående Statstilsyn med Børneopdragelsen, 1895.

Betænkning fra udvalget af 18. marts 1918 for forebyggende børneforsorg.

/ : De Samvirkende Forældreforeninger, 1919.

Betænkning vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen . / : Undervisningsministeriet, 1966. ; Betænkning 407)

Betænkning vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem afgivet af det af socialministeriet den 17. januar 1950 nedsatte udvalg om ændring af hustugtsreglementet for opdragelseshjemmene m. v., 1952.

Børneopdragelse gennem 100 år. / : Anette Vestergård. Politikens forlag, 2004.

Danske Børnehjem i Billeder og Tekst . / : Carl Christensen-Ordrup. s.n., i Kommission hos Axel Andersen, 1900

Ellen Hørup : Kvinden, verdensborgeren og rebellen. / : Lone Rünitz. Syddansk Universitetsforlag, 2019.

Godhavnsrapporten: En undersøgelse af klager over overgreb og medicinske forsøg på Dreng- og Skolehjemmet Godhavn samt 18 andre børnehjem i perioden 1945-1976.

Hjemmehjælpens historie Idéer, holdninger, handlinger. / ; Jørn Henrik Petersen. Syddansk Universitetsforlag, 2008.

Indre Missions Forbrydelser Mod Vort Folk. / : Peter Sabroe. Forlaget af 1907, 1908.

Institutioner til værn for børn og unge i Danmark. Oluf J. Skjerbæk. 6. udg. Kbh.: Gad, 1950.

Kjøbenhavns Kogeskole, Hjem og Opdragelsesanstalt for unge Piger af den ubemidlede Klasse, i sit Forhold til Retsbegreb, Sædelighed og Familieliv. / : Elfrid Fibiger, 1887.

Lov (Nr. 72) om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer : Stadfæstet af Christian 9. den 14. April 1905 : Med Tilføjelse af de af Ministeriet til Lovens Forstaaelse afgivne Skrivelser og Resolutioner samt Fortegnelse over de statsanerkendte Opdragelsesanstalter og Børnehjem. / : ved Paludan-Müller ; samt et alfabetisk Register af Chr. Weiss, 1911, 1916.

Peter Sabroe og Pigeheimmet Hebron.: / : Hjordis Varmer.
Lindhardt og Ringhof, 2016 .

I „Peter Sabroe og Pigeheimmet Hebron" opridser Varmer, på baggrund af retsprotokoller og hendes egen forskning i fortiden, de egentlige hændelser omkring Peter Sabroes politianmeldelse af pigeheimmet Hebron og dets forstanderinde, Edle Bransholm, i 1907. Biografien skildrer afsløringen af Edle Bransholm (f. 1856 – d. 1922) og hendes kollegaers systematiske mishandling af børnene med kontant kritik af det indremissionske bagland, der fortsat har nægtet at anerkende pigeheimmets inhumane metoder. Udover skildringen af retssagen indeholder bogen også en biografi om Peter Sabroe (f. 1867 – d. 1913), kaldet „Børnenes ven" for hans utrættelige arbejde for fattige børn i Danmark.

Retledte drenge? : filantropi og opdragelse på opdragelsesanstalten Bøgildgård 1830-1900. / : Louise Dalby. Udgiverselskabet ved Landsarkivet for Nørrejylland, 2002

På kanten af velfærdsstaten: Anbragte og indlagte i dansk socialforsorg 1933-1980. / : Jesper Vaczy Kragh, Stine Grønbæk Jensen og Jacob Knage Rasmussen. Syddansk Universitetsforlag, Svendborg Museum, 2015.

Samfundet og Børnene : om Statens og Samfundets Stilling til den forsømte og forvildede Ungdom : med særligt Hensyn til Sagens historiske Udvikling. / : Axel Petersen. Gad, 1904.

Indhold: Lovgivningen, dens historiske Udvikling og nuværende Tilstand ; Opdragelsesanstalter og Børnehjem samt Foreninger og andre Virksomheder, der sigte til Børnenes Vel.

Sten Hegeler. Dobbeltbastarden. / : Gitte Løkkegaard. Lindhardt og Ringhof, 2015.

Tvangssterilisation i Danmark 1929-67. / : Lene Koch . Gyldendal, 2000.

Udsat til Børneforsorg : Om etablering af familiepleje, børneanstalter og indsats i hjemmet for udsatte børn i Danmark. / : Danmark. Frank Ebsen. Socialhögskolan, Lunds universitet. ; Lund Dissertations in Social Work 45) 2012.

https://viden.sl.dk/media/4662/udsat_til_boerneforsorg.pdf

Vildfarende børn : om forsømte og kriminelle børn mellem filantropi og stat 1880-1920. / : Anne Løkke. SocPol, 1990.

Holger Terp har udgivet:

Hjemmesider:

Udvikling og administration af Fredsakademiets hjemmeside 1998-.

Udvikling og administration af Kvinder for Freds hjemmeside 2006-2011.

- <http://www.arnehansen.net/Kvinderforfred/>

Bibliografier:

Fred på tryk: bibliografi over dansk freds- og sikkerhedspolitisk litteratur. Lup 1989.

Grønlands historie: Stikord og litteraturhenvisninger, 2015.

Jesper Jensen værkfortegnelse, 2010.

Ny dansk historisk bibliografi, 2017.

Peace in Print: The History of the Peace Movements : A short bibliography, 2010.

Fred:

Danish Peace History: A Commentary, 2009.

Danske Kvinders Fredskæde og Kvindernes Internationale Liga for Fred og Friheds historie i perioden 1915-1924. / : International Liga for Fred og Frihed, 1995, samt, Utrykte kilder til Danske Kvinders Fredskæde, Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed, samt the Women's International League for Peace and Freedom : Version 1.1. / : International Liga for Fred og Frihed - tværpolitisk, 1995.

Ellen Hørup : et biografisk essay med forord af Kate Fleron. Fredspædagogisk værksted. 1989. ; Fredspædagogisk værksteds småskrifter, nr. 6)

Personalbibliografi over journalisten Ellen Hørup, 2006.

Fredskultur

Fredskultur I & II, radioudsendelser og multimediepræsentationer, 2009.

Medforfatter til Elsk-værdig sikkerhed. / : Fredskommissionen af 1998.

Medforfatter til Fredsundervisning i Danmark. / : Fredsakademiet

Medredaktør af: Friends of Gandhi : Correspondence of Mahatma Gandhi with Esther Færing (Menon), Anne Marie Petersen and Ellen Hørup / Editors: E.S. Reddy and Holger Terp 2006

Goliath v David: A short history of the fight against organised peace work, 2010.

Historie:

Atomvåbenproduktion i USA / Nuclear weapons production in the US, 1941-2011, 2011.

Bomb Target Norway: A short documented and illustrated introduction to the history and policy of Norway, 2011.

Danmark på bunden: Holger Andreassen Terps selvbiografi, 2018.

Fredsakademiets vejledning til USAs historie, kultur og politik, 2012.

Gandhi CD-rom, 2008.

Greenham Common kvindefredslejrernes historie og sangbøger, 2006.

Myten om skabelsen, 2018

Læseplan, dokumentation og opgaver til første verdenskrig, 2014.

Oversættelser og genudgivelser:

Efterretninger om Sværmeren Jesper Baltzarsen Könecken. / : Holger Fr. Rørdam.

Fædrelandskærlighed. / : Leo Tolstoj, 1894.

Krieg als Krankheit. / : Emil Flusser, 2004.

Mine forsøg med sandheden, I-II. / Mahatma Gandhi, 2008.

Det unge Indien. / Mahatma Gandhi, 2006.

Mohandas Gandhi and Nordic Countries, 2006.

Musik:

Første verdenskrigs sange, 2014.

Indledning til Fredssange, 2014.

Introduction to Peace Songs: A documented play list over 100 years of music, 2014.

Lili Marleens historie, 2014.

The Ravnstrup Women's Peace Camp Songbook, 2006.

Skjalden sang fredssangen og slaget på marken stoppede, 2012.

Vietnamkrigens sange, 2015.

World War One Songs, 2014.

Våbenhandel:

Joint Strike Fighter, F-35 kampflyet, 2016.